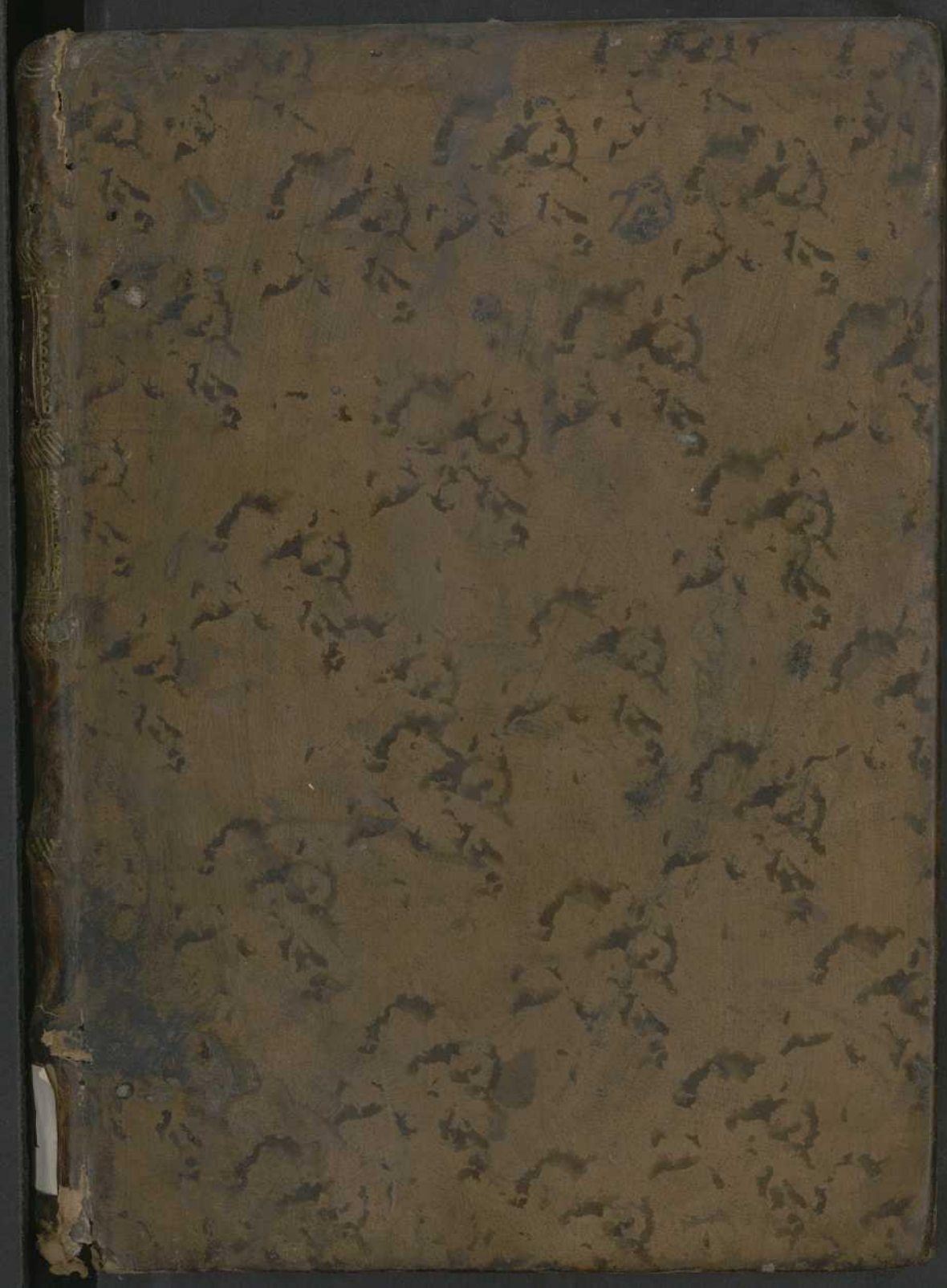
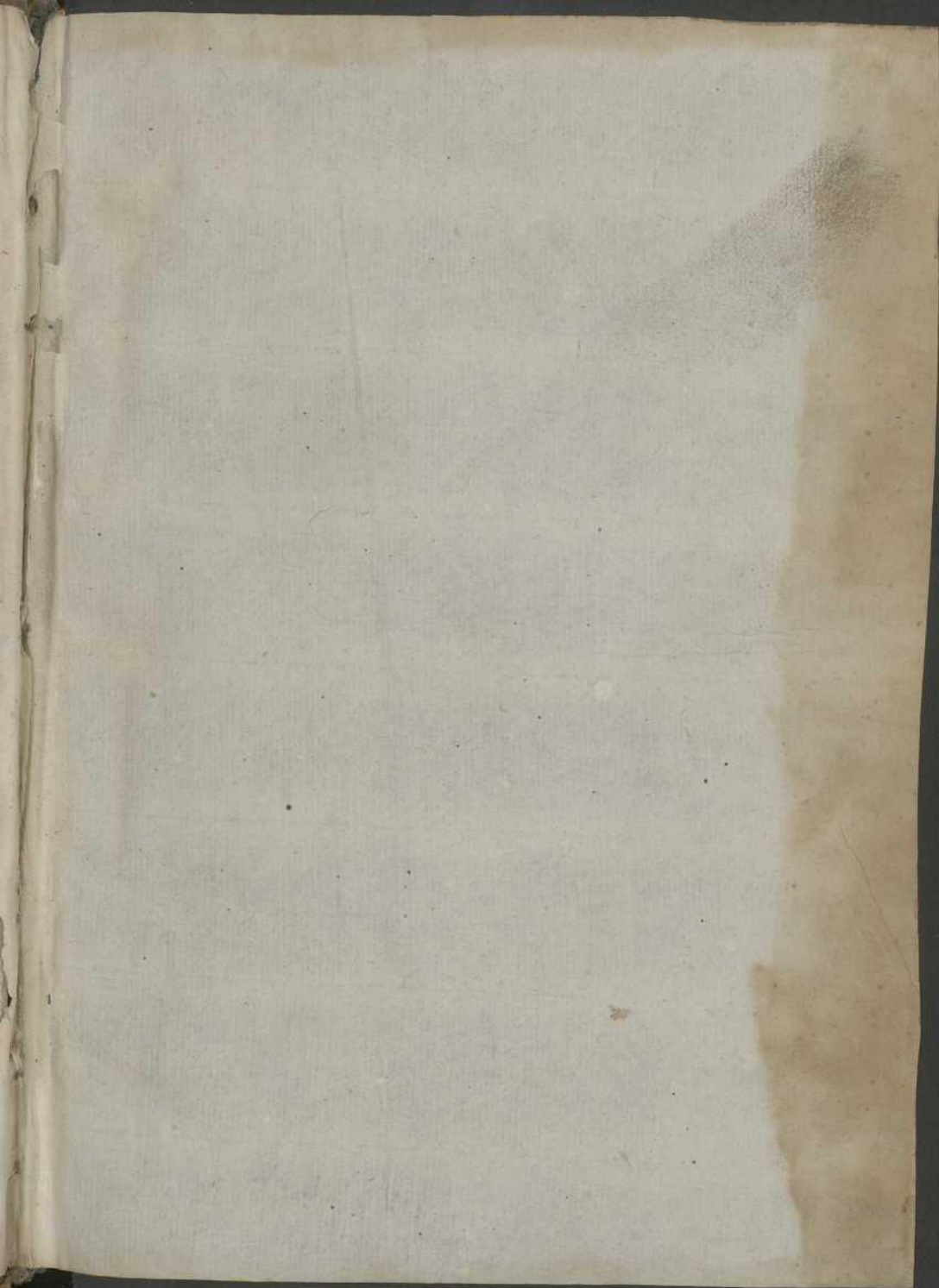
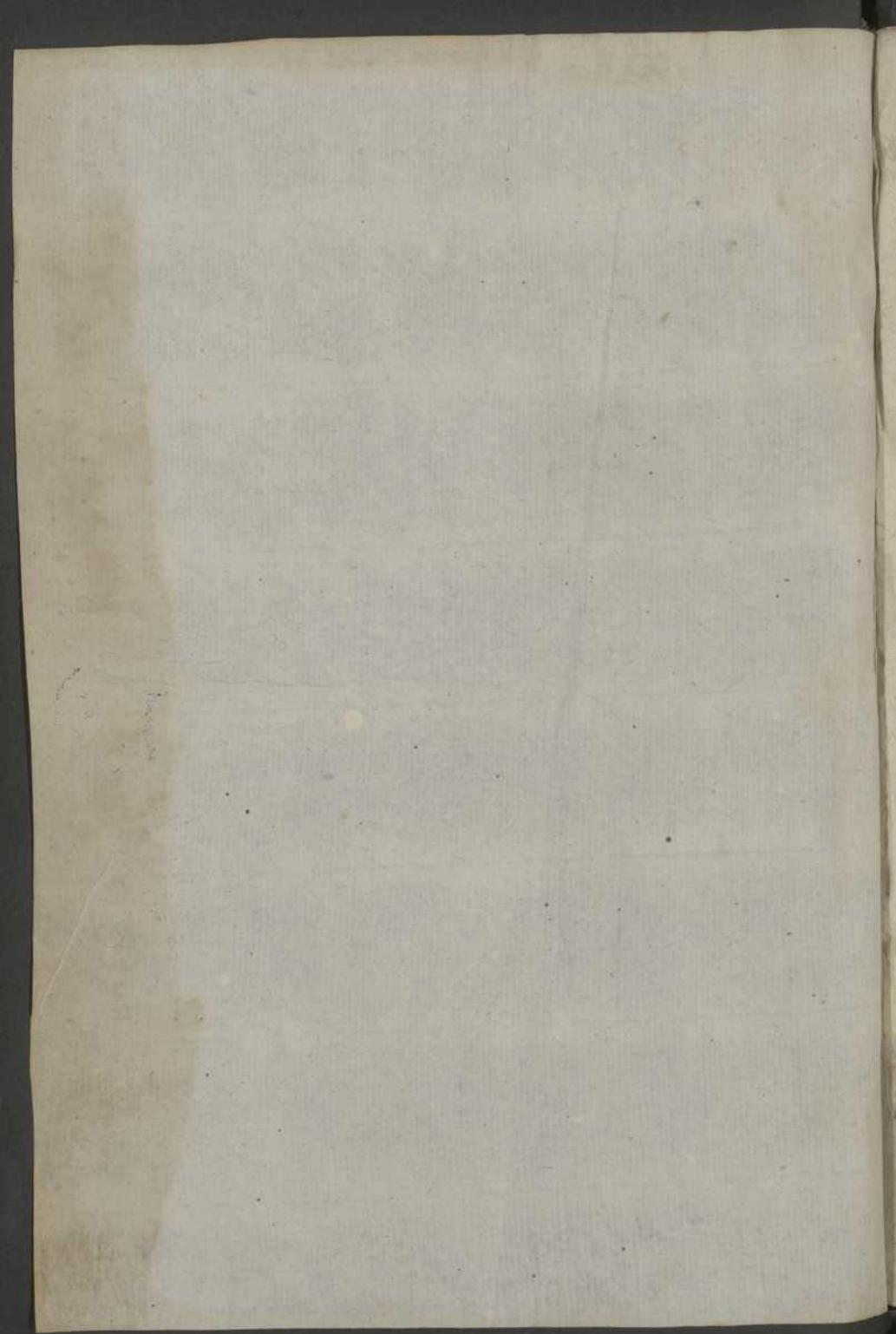

1034

$\frac{28}{40}$

QVAESTIONES
SVPER DVOS LI-
BROS ARISTOTELIS
De Generatione, & Corruptione.

A V C T O R E

R. P. M. Fr. Ioanne Martinez de Prado, Vallis. Oletano, Ordinis Præ-
dicatorum, Sanctæ Inquisitionis Qualificatore, in Complutensi
Academia publico Theologiæ Sacræ Professore in
Cathedra Vespertina, & insignis Collegij,
Sancti Thomæ Aquinatis
Regente.

*Sanctissimæ Virgini, & Matri Teresiæ, & clarissimæ,
ac obseruantissimæ eius Familiæ PP. Discalceatorum
B. V. Mariæ de Monte Carmeli dicatæ.*

Anno

CVM PRIVILEGIO

Compluti in Collegio S. Thomæ Ordinis Prædicatorum,
Fr. DIDACVS GARCIA,

INDEX

QVAESTIONVM

*R. P. M. Fr. IO ANNIS MARTINEZ
de Prado in duos Libros de Generatione.*

Libri primi summa pag.2.

Quaestio prima, de subiecto ho-
rum librorum. 10.

Quaestio secunda, vtrum detur ge-
neratio substantialis? 12.

§. 1. Status quaestionis. ibi.

2. Tres rationes insufficientes. 13.

3. Legitima probatio declaratur.
16.

Quaestio tertia, vtrum generatio
substantialis sit essentialiter mu-
tatio? 17.

§. 1. Sententia negatiua. ibi.

2. Vera sententia. ibi.

3. Argumenta soluuntur. 18.

Quaestio quarta, vtrum generatio
sit actio ab alteratione distin-
cta? 21.

§. 1. Status quaestionis. ibi.

2. Generatio distinguitur ab alte-
ratione. 22.

3. Generatio non est resultantia,
sed noua actio. 24.

4. Argumenta soluuntur. 25.

Quaestio quinta, vtrum generatio
siteductio, & conuersio? 30.

§. 1. Vtrū in generatione sint plu-
res actiones substantiales? ibi.

2. Qualiter generatio dicatur cō-
uersio? 33.

Quaestio sexta, de termino ad quē
generationis substantialis. 34.

§. 1. De termino qui. 35.

2. De termino formali. 36.

Quaestio 7. Vtrum materia prima
sit subiectū generationis substan-
tia-

Index questionum lib. 1. de Generatione.

- tialis? 40.
 §. 1. Tres sententiæ proponuntur. 41.
 2. Ultima præfertur. 42.
 Quæstio octaua, vtrum dispositio-
 nes causent generationem sub-
 stantialem? 47.
 §. 1. Certa præmittuntur. Ibi.
 2. Sententia negatiua. 48.
 3. Vera sententia. 49.
 Quæstio nona, vtrum dispositio-
 nes vltimè dimanent à forma ad
 quam disponunt? 54.
 §. 1. Vera sententia autoritate pro-
 batur. Ibi.
 2. Rationes conclusionis. 56.
 Quæstio decima, de corruptione
 substantiali quid sit? 60.
 §. 1. Definitio corruptionis. Ibi.
 2. An corruptio sit actio distincta
 à generatione? 62.
 Quæstio 11. De comparatione ge-
 nerationis ad corruptionem. 65.
 §. 1. Qualiter generatio vnius sit
 corruptio alterius? 66.
 2. An generatio, & corruptio ha-
 beant mutuum ordinem prio-
 ris, & posterioris? 68.
 3. An corruptio sit perse intenta à
 natura? 71.
 Quæstio 12. Vtrum in corruptio-
 ne substantiali fiat resolutio vsq;
 ad materiam primam? 72.
 §. 1. De pluralitate formarum in
 vno composito substantiali. 73.
 2. Neque in viuientibus sunt plures
 formæ. 76.
 3. De subiecto accidentium. 80.
 4. Non sunt eadem numero in cor-
 rupto, & genito. 81.
 5. Coclusio principaliter intēta. 85.
 Quæstio 13. quid sit alteratio; &
 quoruplex? ibi.
 §. 1. Definitio alterationis. 93.
 2. Diuiditur alteratio. 95.
 Quæstio 14. quæ fiat capacia inten-
 sionis, & remissionis? 96.
 §. 1. Status quæstionis. ibi.
 2. Substantia incapax intētionis. 99.
 3. Etiam quantitas intētionis inca-
 pax. 102. (biles) 103.
 4. Quænam qualitates fiat intensi-
 Quæstio 15. Vtrum qualitatis intē-
 sio fiat per additionem? 105.
 §. 1. Additio qualitatis variè defen-
 ditur. ibi.
 2. Authores, & modi explicandi
 sententiam negatiuam. 106.
 3. Impugnatur intensio per addi-
 tionem gradus ad gradum. 109.
 4. Fit intētio per maiorem radica-
 tionem. 113.
 5. Argumenta soluuntur. 115.
 6. Excluduntur modi dicendi rela-
 ti an? 113. 118. (119).
 7. Qualitates augētur essentialiter.
 Quæstio 16. Quid sit maior radica-
 tio qualitatum in subiecto? 123.
 §. 1. Referuntur explanationes Tho-
 mistarum. Ibi.
 2. In intensione additur realis per-
 fectio, modaliter distincta à quali-
 tate? 125.
 3. Quid non sit modus maioris ra-
 dicationis? 128.
 4. Est noua terminatio. 130.
 5. Soluuntur argumenta. 133.
 Quæstio 17. Vtru alteratio sit mo-
 tus continuus? 137.
 §. 1. Certa præmittuntur. Ibi.
 2. Opiniones referuntur. 138.
 3. Aliquæ alterationes non conti-
 nuæ. 140.
 4. Quando sit alteratio continuus
 motus? 145.

Index questionum lib. 1. de Generatione.

5. Rationes examinantur. 146.
6. Argumenta soluuntur. 148.
7. An dentur indiuisibilia qualitatibus? 151.
- Quæstio 18. Vtrū augmentatio sit motus ab alijs distinctus? 153.
- §. 1. Ratio ordinis doctrinæ. Ibi.
2. Certa præmittuntur. 154.
3. Vtrū augmentatio realiter differat à nutritione, & ab aggeneratione? 157.
4. Rationes conclusionis expenduntur. 159.
- Quæstio 19. Quid sit nutritio? 162.
- §. 1. Vtrum alimentum conuertatur in substantiam alitæ? Ibi.
2. Causæ nutritionis. 164.
3. Aliæ duæ difficultates. 165.
- Quæstio 20. Vtrum sola viuentia nutrantur, & augeantur? Et qualiter. 168.
- §. 1. Resolutio quoad primam partem quæstionis. Ibi.
2. Vtrum quælibet pars augeatur? 170.
- Quæstio 21. Vtrum viuens maneat idem toto tempore augmenti? 172.
- §. 1. Qualiter forma sit eadē? 173.
- §. 1. Vtrum subiectum sit idē? 175.
3. Textus Phylor. exponitur. 178.
- Quæst. 22. Vtrum augmentatio, & nutritio continuo durent? 179.
- §. 1. Certa præmittuntur. Ibi.
2. Vtrū augmentatio sit continua? 182.
3. Vtrum nutritio sit cōtinua? 185.
4. Vtrum peraccidens augmentatio sit in instanti? 187.
- Quæstio 23. De rarefactione, & cōdensatione. 186.
- §. 1. Status quæstionis. Ibi.
2. Opiniones Doctorum. 190.
3. Reijciuntur tres primæ sententiæ. 192.
4. Non acquiritur noua quantitas: bene tamen noua qualitas. 195.
5. Soluuntur argumenta. 197.
- Quæstio 24. Vtrum sine rarefactione, & sine additione quætitatis, possit aliquid fieri maius, quam erat antea? 202.
- §. 1. Conclusio communis, & vera. Ibi.
2. Vtrum possit dari rarefactio sine qualitate? 203.
- Quæstio 25. Vtrum aliquid possit agere in seipsum? 205.
- §. 1. Sententia affirmans. 206.
2. Communis, & certa conclusio. 207.
3. De antiparistasi. 209.
- Quæst. 26. Vtrū simile possit agere in sibi simile? 212.
- §. 1. Certa præmittuntur. Ibi.
2. Tres præcipuæ sententiæ. 214.
3. Resolutio quæstionis. 216.
4. De reflexione. 221.
- Quæst. 27. Vtrum agens vniuocū possit producere effectum sibi omnino æqualem? 225.
- §. 1. Negatiua sententia. Ibi.
2. Vera sententia. 226.
3. De Sphæra adlunitatis. 228.
- Quæst. 28. De resistentia qualitatum. 229.
- §. 1. quotuplex sit resistentia. Ibi.
2. quo ordine conueniat. 231.
3. Qualiter resistentia cōducatur ad successionem alterationis? 233.
4. Vtrum debeat esse maior actiuitas agentis, quam passi resistentia? 236.

Index questionum lib. 1. de Gener.

Quæstio 29. vtrum omne agens
agendo repatiatur? 237.

§. 1. Quæstionis solutio. ibi.

2. Argumentum difficile soluitur.
239.

Quæstio 30. De missione quoad
an est, & quid est? 243.

§. 1. An sit missio? ibi.

2. Quid sit missio? 244.

3. Qualiter distinguatur missio à
generatione? 245.

Quæstio 31. Ex quibus possit fieri
vera missio? 247.

§. 1. Missio ex quatuor elementis.
248.

2. Causa efficiens missionis. 250.

3. De missione inter liquores. 251.

4. De missione aquæ, & vini. 254.

5. Argumenta soluuntur. 257.

Quæstio 32. Vtrum elementa ma-
neant formaliter in misto? 260.

§. 1. Opiniones Doctorum. ibi.

2. Probatur autoritate Phyloso-
phi elementa non manere for-
maliter in misto. 262.

3. Rationib⁹ idem probatur. 265.

4. Argumenta soluuntur. 267.

Quæstio 33. Qualiter elementa ma-
neant in misto virtualiter? 269.

§. 1. Variæ Doctorum explicatio-
nes. 270.

2. Vera sententia quoad continen-
tiam substantialem. 272.

3. Qualitates primæ sunt in misto
formaliter. 273.

4. Vtrum in omnibus mistis detur
quinta qualitas? 276.

Libri secundi summa. 280.

Quæstio prima, de elementis.
287.

§. 1. Quid sit elementum? ibi.

2. De numero elementorum. 290.

3. Argumenta soluuntur. 292.

4. Vtrum elementum ignis luceat?
295.

Quæstio secunda, de qualitatibus
primis elementorum. 296.

§. 1. Definitiones præmittuntur.
297.

2. Dubia determinantur. 298.

3. Vtrum sint accidentia commu-
nia, vel propria? 301.

Quæstio tertia, quæ qualitas cni-
bet conueniat elemento? 303.

§. 1. Status quæstionis. ibi.

2. Communior sententia probabi-
lior. 304.

3. Argumenta soluuntur. 307.

4. Vtrum qualitas elementi minus
intensa habeat permixtionem
contrariæ? 310.

Quæstio quarta De contrarietate
elementorum. 312.

§. 1. Qualiter interformas substan-
tiales sit contrarietas? ibi.

2. Vtrum cōtrariæ qualitates pos-
sint esse simul? 314.

Quæstio quinta de mutua elemen-
torum generatione. 318.

§. 1. De immediata elementorum
transmutatione. ibi.

2. Duo alia dubia soluuntur. 321.

Quæstio 6. De temperamento mi-
norum. 322.

§. 1. Quid, & quotuplex sit tempe-
ramentum? 323.

2. Vtrum detur temperamentum
æquale ad pondus? 325.

Quæstio 7. Vtrum corruptum pos-
sit idem numero reparari? 328.

§. 1. Opiniones Doctorum. ibi.

2. Res permanens naturaliter ne-
quit eadē numero redire. 329.

Index quaestionum lib. 2. de Generatione.

3. Secus de potētia absoluta. 332.
4. Successiua redire eadem numero contradictionem implicat. ibi.
- Quaestio vltima, de principio indiuiduationis in rebus materialibus. 334.
5. 1. Sententiæ præcipuæ cum suis fundamentis. ibi.
2. Notabilia pro decisione quaestionis. 336.
3. Indiuiduationis principium proximum nō differt realiter à substantia. 338.
4. Forma non est radicale principium indiuiduationis. Neque hæcceitas. 340.
5. De principio extrinseco indiuiduationis. 343.
6. Materia quantitate signata est principium indiuiduationis. 346.
7. Qualiter materia signetur quantitate: variè declarant Thomistæ. 350.
8. Resolutio quaestionis de signatione materiæ per quantitatem. 356.

DEO GRATIAS

Nota.

Summam Privilegij Regis Catholici; facultatem
Ordinarij, & Ordinis; Doctorum approbationes;
& Taxa summam; habes pro tribus partibus Qua-
estionũ Naturalis Phylosophiæ, &c. in prima parte, seu
tomo primo, qui est super octo libros Physicorum.

QVÆSTIONVM
PHYLOSOPHIAE
NATVRALIS
SECVNDA PARS.

*Super duos libros Aristotelis de Generatione, &
Corruptione.*

A V C T O R E
R. P. M. F. Ioāne Martinez de Prado, Vallis-Oletano,
Ordinis Prædicatorum.

P R O O E M I V M.

Methodo naturaliter obseruata, libris de Generatione, non secundam, sed tertiam partem Naturalis Philosophiæ debere consignari, in ipsorum prologo notat S. Thomas, eius egregiam rationem assignans: nam oportet, inquit, quod secundum differentiam motuum, & mobilium distinguatur,

& ordinentur partes Scientiæ Naturalis. Primus autem motuum est ipse motus localis, qui est perfectior, & communior omnibus motibus, ut probatur in 8. Physic. text. 55. Et ideo post considerationem motuum, & mobilium in communi; quæ fuit tradita in libris Physicorum, oportuit quod tractaretur de corporibus, secundum quod mouentur motu locali in libris de Cælo: quæ est secunda pars Scientiæ
A Natu-

Naturalis. Restat igitur consideratio de motibus alijs consequentibus, qui non sunt communes omnibus corporibus; sed inueniuntur in solis inferiorib⁹; inter quos principatum obtinet generatio, & corruptio; de quibus tractat Philosophus in hac tertia parte Sciētiae Naturalis.

2 Omissa tamen naturali methodo, coacti sumus arbitraria vti, & relictis libris de Cælo, immediate post quæstiones in octo libros Physicorū, scribere quæstiones in duos libros de Generatione; quia sic fert stylus nostræ, & Cöplutensis Scholæ, vt diximus lib. 1. Phys. q. 2. n. 3. vnde cum audishanc esse secundam partem Naturalis Philosophiæ, iuxta partitionem in Scholis nunc cōsuetam intellige; nam iuxta rei naturam tertia deberet esse.

3 Inscribuntur libri, si translatio nem sequamur antiquam, de *Generatione, & Corruptione*; at verò iuxta Franciscum Vatablum, de *Ortu, ac Interitu*. Et quamquam Toletus, & quidam alij voces istas pro eodem

acceperint: tamen in rigore loquendo distinguuntur, vt ex D. Thoma in 3. dist. 8. q. 1. art. 1. notant M. Bañez hic in comment. 1. cap. & PP. Carmel. disp. 1. q. 2. nam inquantū principia suæ generationi ministrantur à generante, res dicitur gigni, vel quod est genita: inquantum vero procedit per modū exitus à generante; quod non est in generatione animarum; dicitur oriri. Et ideo in rigore loquendo, sola viuētia dicuntur oriri, & interire; at vero generatio est communis productioni animarum, & inanimatarum. Iam tamē in communi acceptione inter ista non solet assignari distinctio, quia etiam inanimata vt cūque à generante exeunt: & ideo ambæ translationes idem vocibus diuersis significant.

4 Partitio, seu diuisio dicendorum, ex summa textus, & ex dicendis de obiecto horum librorum erit manifesta. Et quia non nouum opus ordimur, sed inchoati secundam partē tradimus; ideo alia præfari supervacaneum iudicamus.

LIBER PRIMVS ARISTOTELIS,

De Generatione, & Corruptione.

TRACTATVM istum, seu tertiam partem Naturalis Philosophiæ, in duos libros diuisit Philosophorum Princeps Aristoteles: in quorū primo agit de Generatione, Alteratione, & Augmento, &

alijs motibus ad hos consequentibus, vel eis oppositis. Quia tamen, qui cōsiderat genus aliquod, debet causas totius generis considerare; sicut Metaphisica simul determinat de Ente in communi, & de primo

mo Ente; quod est à materia separatum; idem debet cōtingere in hac parte. Sunt autem in genere generabilium, & corruptibilium, quædā prima principia, scilicet, elementa, quæ sunt causa generationis, & corruptionis, & alterationis in omnibus alijs corporibus. Et inde est (vt inquit S. Th. hic in prologo) quod Aristoteles in hoc libro, qui est tertia pars Scientiæ Naturalis, determinat non solum de Generatione, & Corruptione in communi, & alijs motibus consequentibus: sed etiā de generatione, & corruptione Elementorum: de quibus in toto secundo libro.

2 Hic primus in decem diuiditur capita. Quatuor prioribus de Generatione tractat. In quinto de Augmentatione, & Diminutione. In reliquis verò subsequentibus, vt naturam alterationis declaret, disputat de modo agendi, & patiendi, & alijs cōditionibus requisitis, & motibus consequentibus. Tandem de missione, quæ est quodam genus generationis, agit.

Summa capitis primi.

3 Præmittit Philosophus intentionem suam esse agere principaliter de generatione, & corruptione, & de earum causis, & de alijs motibus consequentibus, & de comparatione eorum ad inuicem. Quo præmisso, refert sententias Antiquorum circa differentiam generationis, & alterationis: nam quidam dixerunt, quod generatio simpliciter est idem, quod alteratio;

alii verò dixerunt esse aliud generationem simplicem, & alterationem: quia quidam posuerunt vnum principium materiale; quidam autem multa. Igitur qui ponebant vnum principium, illud dicebant substantiam omnium rerum, quæ ex eo generabantur: vnde non distinguebant inter generationem, & alterationem. Qui autem ponebant multa genera principiorum, dicebant, quod ex congregatione erat generatio, & ex segregatione corruptio.

4 Improbatur modum quo ab istis ponebantur plura principia: dicebant enim, quod non erat possibile ex igne fieri aquam; aut ex aqua terram; quia non ponebant Elementa composita ex materia, & forma, vt ex vno corrupto posset aliud generari. Impossibile est autem propria accidentia inueniri nisi in proprijs subiectis: ergo non potest aliquid ex albo fieri nigrum, vel ex molli durum. Deinde, necesse est supponere vnam naturam contrarijs terminis motus. Sed prædicti Philosophi non ponunt vnum subiectum omnium qualitatum, sed plura: ergo non possunt ponere alterationes, & generationes.

Vltimo disputat contra Empedoclem, qui videtur contraria dicere, & sibi ipsi, & his quæ apparent secundum sensum, in quibus videmus ex aqua fieri aerem, & ex aere ignem.

Summa textus lib. 1. de Generatione.

Summa capitis secundi.

POnit in hoc capite opiniones aliorum de generatione, & corruptione: nam Democritus, & Leucippus per congregationem, & separationem corporum indiuisibilium figuratorum causabatur generatio, & corruptio; ex permutatione autem ordinis, & positionis causabatur generatio alteratio. Qui conuenientius procedebant, quam Platonici, qui resoluebant corpora in superficies, & non poterant assignare causam alicuius transmutationis formalis; quia Plato circa intelligibilia intentus, sensibilia non intendebat.

6 In secunda parte proponit, & soluit rationem Democriti: quæ talis erat. Vel corpus componitur ex indiuisibilibus; vel esset diuisibile omnino, seu totaliter secundum quodecunque signum: sed est impossibile corpus sensibile esse diuisibile omnino: ergo corpus componitur ex indiuisibilibus corporibus. Probatur minor. Possibili posito in esse, nullum sequitur impossibile. Sed diuiso quocumque diuisibili, remanent aliquæ partes diuisibiles, in quas fit diuisio: alioquin vel componetur ex solis punctis, vel ex non quantis: ergo, &c.

Respondet Philosophus, quod alterum horum est verum in potentia, scilicet, quod corpus sit diuisibile secundum quodecunque signum; alterum verò est verum secundum actum, scilicet, quod corpus non sit diuisibile secundum quodecunque signum in actu. Quædam enim sunt de quorum

ratione est esse in potentia; vt non potest poni, quod omnes horæ diei sint simul actus: & similiter non potest poni, quod ex aere sit generatum quicquid ex eo potest generari; quia tolletur natura materiæ, quæ semper est in potentia ad omnes formas. Sic igitur est contra rationem magnitudinis, quod sit simul actus diuisa, licet sit diuisibilis in potentia. Vnde impossibile est generationem esse congregationem ex corporibus indiuisibilibus.

Summa capitis tertij.

7 **I**nquirit in primis, vtrum aliquid generetur, vel corrumpatur simpliciter, vel proprie? Nam si sit aliqua generatio simpliciter, sequitur, quod aliquid generabitur ex simpliciter non ente: quod est impossibile; alioquin verum erit dicere, quod non ens existit, id est, est ens: quod est contradictoria esse simul vera. ¶ Respondet oportere id, quod præexistit generationi esse potentia ens, non autem actu ens: & ideo quodammodo est verum, quod generatio simpliciter est ex ente, & ex non ente.

Sed contra replicatur: nam generatio, & corruptio simplex est solius substantiæ; vnde si id quod generatur est substantia in potentia, & non in actu, restat querendum, vtrum sit in actu aliquod aliorum prædicamentorum? Si nil aliorum sit; sequitur, quod ex nihilo nil fiat. Si vero sit in actu aliquid aliorum prædicamentorum, sequitur, quod accidentia separentur à substantijs: quod est manifestè impossibile: ergo non potest

potest esse generatio simpliciter hoc modo, quod substantia generetur ex non ente actu, ente autem in potentia, ut prædicta solutio dicebat.

8 Ut respondeat, introducit aliā quæstionem, per cuius solutionem soluitur prædicta obiectio. Inquit ergo causam materialem perpetuitatis generationis? Respondet hoc ideo esse, quia corruptio huius est generatio alterius, & è conuerso; quia non potest materia manere, quin sit subiecta alicui formæ: & sic cōsideratur quidam circulus in generatione, & corruptione, ratione cuius habet aptitudinem ad perpetuitatem.

Rursus ad idem intentum inquit, quare quædam dicuntur simpliciter generari; quædam verò non? Solutio est hoc esse iudicandum ex terminis, quando enim peruenitur ad formam completam, est generatio simplex; aut quia vnum est perfectius ens, quam aliud; & apud vulgares, tertio hoc cōtingit, quia res ex qua aliquid generatur, vel in quam corrumpitur, vel transmutatur, est magis, vel minus sensibilis.

9 Respondet iam præcipue quæstioni, quod quædam dicuntur simpliciter generari, quædam autē solum secundum quid, non secundum generationem ex inuicem; quia vnum eorum dicitur generari simpliciter, vel corrumpi, aliud autem secundum quid. Et cum generatur accidens, est generatio secundum quid.

Ex quibus infert primo, quod generatio est ex corruptis, quia est ex non ente; & corruptio tendit in nō

ens. Secundo infert, quod materia solum est non ens per accidens ratione priuationis cui adiungitur. Tertio infert, quod materia eorū, quæ transmutantur ad inuicem, subiecto est eadem; non autem secundum esse, vel rationem.

Summa capitis quarti.

10 **E**xplicat differentiam generationis, & alterationis: nā alteratio est quando manet idem subiectum sensibile, scilicet, quando nulla transmutatione in eius substantia facta, sit transmutatio in qualitatibus. Generatio autem est quando est transmutatio, nō solum secundum passiones; sed etiam secundum totam rei substantiam. In his autem corporibus, quæ ad inuicem transmutantur, quandoque manet eadē passio in generato, & corrupto; nō eadem numero, sed eadem specie.

11 Ex parte autē subiecti differt generatio ab alteratione, & ab alijs transmutationibus: nam alteratio est secundum passiones alicuius permanentis; & hoc idem accidit in alijs mutationibus, quæ sunt secundum accidentia, quæ adueniunt subiecto existenti in actu. Quando verò nihil manet actu existens, cuius alterum quod transmutatur sit passio, & accidens, est vniuersaliter generatio, & corruptio; eo quod forma substantialis, secundum quam est generatio, & corruptio, non aduenit subiecto actu existenti. Et rursum, materia prima est maximè proprium subiectum susceptibile generationis, & corruptionis; quia immedie

mediatè substat formis substantia-
libus, quæ per generationē, & cor-
ruptionem adueniunt, & recedūt.
Sed ex cōsequēti, & mediatè subij-
citur omnibus alijs trāsmutationi-
bus.

Summa capitis quinti

12 **D**eterminat in hoc capite Phy-
losophus de augmēratione,
& diminutione, hoc ordine. Primo
considerat in quo differant ab alte-
ratione, & generatione? Secundo
inquit modum augmenti, & quā-
tum ad subiectum, quod augetur;
& quantum ad id quo augetur. De
hijs comparat augmentum ali-
mento, & nutritioni. ¶ Quoad pri-
mū, differentia manifesta est, quod
transmutatio, quæ est ex substantia
ente in potentia, in substantiam
entem in actu, est generatio; trans-
mutatio, quæ est circa magni-
tudinē, est augmentatio; quæ ve-
rō est circa passibiles qualitates, est
alteratio. ¶ Ex parte autem modi
differunt, nam id quod alteratur,
non ex necessitate transmutatur se-
cundum locum; similiter etiam, ne-
que quod generatur: sed necesse
est id quod augetur, vel diminui-
tur, secundum locum transmutari;
quia locus commensuratur locato
secundum magnitudinem; non au-
tem secundum qualitatem, vel sub-
stantiam.

13 Ut explicet modum augmē-
ti, inquit primo, utrū per augmē-
tum generetur magnitudo, & cor-
pus ex eo quod est in potentia ad
magnitudinem, & corporeitatem?
Respondet, quod non est possibile
subiectum augmenti esse id, quod

nullam habet quātitatē actu, sed
in potentia tantum, sicut est mate-
ria. Et nihil quod caret magnitudi-
ne potest esse subiectum augmēti:
vnde augmentum non est transmu-
tatio ex aliquo, quod sit in poten-
tia ad magnitudinem, ita quod ac-
tu nullam magnitudinem habeat,
quia talis transmutatio non pro-
priè pertineret ad augmentum; sed
magis ad generationem.

14 Secundo inquit, quod est id
quod augetur; vel cui apponitur,
vel alimentum; vel utrūque? Res-
pondet augeri id cui additur; nam
illius manet substantia; alimenti ve-
rō non manet; conuertitur enim in
substantiam eius quod nutritur, &
augetur. Et sic saluantur tria, quæ
sunt de ratione augmenti: primum
est, quod id quod augetur perma-
neat: secundum est, quod augmen-
tum fiat adueniēte aliquo, & dimi-
nutio aliquo recedente: tertium,
quod quælibet pars sensibilis eius,
quod augetur, fiat maior.

15 Cum autē dicitur, quod quæ-
libet pars augetur, est verum si ac-
cipiatur pars secundum speciem; nō
autem cuiuslibet parti secundum ma-
teriam considerata fit additio, nec
ut sic augetur. Et quodāmodo est
verum dicere, quod simile augetur
simili; quodāmodo augetur, quod
augetur à dissimili: nam id quod au-
getur, in principio quidem est dissi-
mili; in fine autem simile; cum id
quo aliquid augetur, sit in potētia
ad id quod augetur.

16 Circa tertium, ostendit quo-
modo se habeat id quod auget, ad
id quod nutrit; oportet enim id
quod

quod aduenit, esse quidem aliquid in actu quantum, non autem carnē quantam, sed solum in potētia: unde id quod aduenit est in potentia ad vtrumque. Et aliquis nutritur quandiu conseruatur vita: non autem semper animal augetur; sed quandiu cibus cōuersus in carnem potest extendi in maiorem quantitatem. Vnde nutrimentum, & augmentum sunt idem subiecto, sed esse in eis est aliud, seu ratione differunt.

Summa capitis sexti.

17 Incipit determinare de requisitis ad transmutationes prædictas. Vnde cum mistio, facere, & pati non possint fieri sine tactu (nam ea quæ ad inuicem nō se tangunt, non possunt ad inuicem agere, & pati) idē ad agendū de ipsis oportet de tactu tractare.

Tactus, & dicitur propriē, & trāsumptiuē. Tactus propriē est in habentibus positionem, mouentib⁹, & motis, a se inuicem actiuis, & passiuis. Vnde frequentius, & fortius dicitur esse tactum omne agens naturale, quod tangendo tangitur, quia fere omnia, in quibus necessārio videtur esse tactus, mouent mota.

18 Tactus impropriē est, cū mouens solum tangit id quod mouetur; sed ipsum motum, quod tangitur, non tangit mouēs, seu tangēs: & ista sunt, quæ non sunt vnius generis physici. Vnde si est aliquid

mouens immobile, tangit id quod mouetur; sed non tangitur ab eo.

Summa capitis septime.

19 De agere, & pati tria determinat Philosophus in hoc capite. Primo ostendit, quæ, & qualia sint actiua, & passiua. Secundo determinat de modis eorum. Tertio ostendit ad quas causas actiua, & passiua reducuntur. ¶ Circa primū refert duas opiniones antiquorum contrarias: nam quidam dixerunt, quod ea, quæ agunt, & patiuntur ad inuicem, necesse est penitus esse dissimilia; quia inter similia nō est cur hoc potius sit agens, quam patiēs. Per oppositū Democritus aliteruit, quod agens, & patiēns est omnino simile; quia quæ sunt diuersa, & dissimilia, nec agunt, nec patiuntur ad inuicem.

Ipse verò docet, quod agens, & patiēs in genere, seu ex parte materiae sunt idem, & similia; & diuersa specie, & cōtraria; & idē necesse est quodammodo esse similia, & quodammodo dissimilia: & sic faciens poterit sibi assimulare patiēs, cum habeat vnum cōmune subiectum susceptiuum contrariorum.

20 Quoad secundū dicit, quod causa quare quoddam agens est, quod agēdo patitur, quoddam autem non, est ista, quia quædam non habent eandem materiam; & talia agunt, & ab eis nō patiuntur. Quædam autem habent eandem materiam; & idē agendo patiuntur. Dicitur esse vna materia, quæ est susceptiua contrariorum: & idē vna materia est actiui, & passiu.

21 Denique ostēdit ad quam cau

sam reducatur agens, & ad quā patiens. Agens est efficiens; siquidem est primum principium motus; & est diuersum à causa formali, & finali; & non dicitur finalis nisi secundum metaphoram. Patiens autem reducitur ad materiam. Ex quo patet, quod omnis potentia passiva, & omnis passio est per materiam; & omnis actio est per formam.

Summa capituli octau.

22 **R**efert, & impugnatur in hoc capite tres opiniones Antiquorum circa modum quo contingit agere, & pati. Quibusdam visum fuit, quod vnumquodque quod patitur, patitur per quosdā poros. Et in speciali Empedocles dixit ipsos poros, non solum in actiuis, & passiuis, sed etiam ad inuicem bene ad misceri. Democritus verò, & Leucippus dixerunt, quod causa diuersitatis corporum, tam simplicium, quam mistorum, causatur ex diuersitate corporum atomorum, quæ differunt positione, & ordine; & forma, & figura. Parmenides verò, & Melissus opinati sunt esse tantum vnum principium; & illud esse immobile, & continuum. Quas opiniones late ad inuicem comparat, earum convenientiam, & differentiam declarans.

23 Reprobat opiniones istas quantum ad positiones atomorum: nam si indiuisibilia corpora sunt principia, sequitur, quod contradictoria erunt simul vera: indiuisibilia enim nec possunt agere, nec pati ad inuicem: si autem sunt principia, agere, & patientur ad inuicem: ergo agent,

& non agent; patientur, & non patientur: quod est impossibile. Rursum, aut omnia sunt vnius naturæ; aut diuersa: Si primum, non erit quod discontinuentur, & diuidantur. Si secundum: ergo illæ naturæ magis sunt ponendæ causæ, & principia rerum, quæ sunt ex atomis, quam figuræ atomorum.

Præterea, pori non sunt necessarij ad actionem, & passionem: nam etiam si non haberet poros, totum continuum patietur eodem modo propter tactū actiui. Nec pori sunt necessarij ad corporis diuisionem; quia aliter mathematica non essent diuisibilia.

Summa capituli noni.

24 **V**T secundum rei veritatem explicet quomodo fiat generatio, & agere, & pati, ponit conditiones, quæ requiruntur ad actionem, & passionem; & ostendit, quod relata opinio non est sufficiens ad actionem, & passionem; & quod destruit augmentum. Prima conditio est, quod patiens, quod est in potentia, non patitur secundum quasdam partes, sed secundum omnes. Secunda, quod agens, & patiens debent esse diuisa, & non continua, quia nil patitur à seipso; non enim erit maior ratio quare vna pars agat, & alia patiatur. Debent etiam agentia, & patientia esse in debita propinquitate. Appropinquant autem sibi ipsi, quando primum agens, & vltimum patiens sunt immediata: appropinquant verò in alijs quando inter primum agens, & vltimum patiens est aliquid quod agit, & patitur; agit autem in virtute primi.

Summa textus lib. i. de Generatione.

25 Si autem generatio fiat separatis corporibus per poros, sequitur destrui alterationem; in qua tamen saluatur passio, & actio: videmus enim, quod idem corpus continuum manens alteratur, & non diuiditur. Sequitur etiam destrui augmentum; nam si fiat per additionem atomorum, non erit augmentatio omnium partium; sed quædam appositio corporis ad corpus.

Summa capitis decimi.

26 **T**Ractat in ultimo capite, an mistio sit: Et quomodo mistio fiat: Dixerunt ergo quidam non esse possibile mitionem fieri, & probabant taliratione. Quando miscibilia veniunt ad mitionem, aut manent sicut prius; vel corrumpuntur ambo, vel alterum. Si manet sicut prius, non sunt magis mista, quam prius. Si autem alterum corrumpatur, non erit mistio, sed vnus corruptio, & alterius conservatio; si ambo corrumpuntur, etiam non erit mistio, quia non possunt esse mista, quæ nullo modo sunt entia.

27 Vt respondeat premitit, quod si est mistio, oportet eam differre a generatione; materia enim non dicitur misceri generabili, sed potius effici actu per formam: unde mistio non est generatio, neque corruptio. Differt etiam ab augmento, quia non dicimus cibum nasci corpori cibato. Differt etiam ab alteratione, quia non dicimus figuram misceri ceræ; neque quod albedo miscetur corpori: quia tam accidens, quam subiectum manent inalterata: similiter nullum accidens miscetur alij accidenti.

Respondet ergo mitionem dari: sed mista sunt in misto in potentia, saluata tamen virtute eorum; sed non sunt ibi actu: ipsum enim generatum est aliud ab ipsis miscibilibus, siue mistis, & est in potentia ipsa miscibilia, quæ ante mitionem sunt separata: licet in misto non sint ab inuicem diuisa.

28 Circa modum mitionis, quidam dixerunt mitionem fieri secum minima, vel quoad sensum, vel secundum materiam. ¶ Reijcit vtramque opinionem, quia tunc esset potius quædam compositio, & non mistio secundum veritatem, sed solum ad sensum; nec haberet quilibet pars eandem rationem cum toto. Specialiter contra primam opinionem arguit, quia illud quod esset vni mistum, esset alteri non mistum, nempe linceo videnti acutè. Contra secundam obijcit, quia in minima simpliciter impossibile est diuidere corpus; si autem minima essent physica, tunc esset congregatio, & non mistio.

29 Ex propria opinione docet, quod eorum, quæ non communicant in materia, non potest esse mistio: & quædam licet sint miscibilia; tamen per accidens misceri non possunt. Manifestum est ergo, quod hæc sunt miscibilia quæcunque sunt de numero agentium, & habent contrarietatem, quia hæc sunt ad inuicem passiva; & sit medium æqualitate proportionis, quod participat omnium virtutes miscibilium compositum.

Quando autem parua miscetur paruis, tunc facilius sit mistio, quia talia

talia facilius, & citius transeunt per se inuicem alterando. Et è contra quando multum miscetur multo, quia difficilius ad inuicem alterantur. Requiritur etiam ad facilem missionem, quod miscibilia sint bene terminabilia ad inuicem passiuam; quia bene terminabilia, cum sint subtilia, & humida facilius diuiduntur in parua.

30 Ex quibus patet, quod *missio est miscibilium alteratorum unio*. Quæ quidem alteratio solum est intelligenda in virtutibus, siue qualitatibus eorum. Sed si etiam alteratio sumatur improprie, *missio est miscibilium alteratorum, id est, corruptorum secundum formas, unio*.

QVAESTIO I.

De subiecto horum librorum.

1 **T**otius Naturalis Scientiæ subiectum esse ens mobile, libro 1. Phisic. q. 1. ostendimus; quia tamè vt docet S. Tho. lect. 1. de Sensu, & Sensato, in *Scientia Naturali distinguuntur partes scientiæ secundum diuersum separationis, & concrecionis modum*; vel quia, vt nos ibi diximus q. 2. ex D. Tho. 1. Poster. lect. 4. 1. litt. d. Naturalis Scientia est vna genericè, diuisibilis in plures species; & ideò debemus huic parti subiectiuæ, vltra obiectum commune, & genericū, assignare obiectum peculiare, quo secernatur ab alijs speciebus, seu partibus subiectiuis contentis sub eodem genere. Vel iuxta alios existimantes solū materialiter hanc partem differre ab alijs, vt potè arbitra-

tes totam scientiam esse vnius speciei infimæ, adhuc videndum restat, qualiter ratio specifica applicetur huic tractatui? Vt videatur de quibus in illo sit agendum; vt materia quæ nō est huius speculationis, ad proprium locum remittatur.

2 In assignando subiecto horum librorum variant Expositores Aristotelis. Nam Auerrois lib. 1. de Celo com. 3. B. Albert. Magn. tract. 1. de Gener. c. 1. & alij opinantur subiectum esse corpus simplex mobile secundum formam; quia Philosophus lib. 2. egit de Elementis; & ipse Philosophus lib. 1. de Sensu, & Sensibili tractatum istum appellat commentationem de elementis.

3 Arbitrantur alij subiectum esse generationem substantialem. Tribuitur Simplicio, & Phylopono. Et vt probabilem tueretur M. Bañez cōclus. 3. & videtur fauere S. Thomas in prologo horum librorum, & fauet illorum inscriptio. Et denique quia sic optimè distinguuntur ab alijs partibus: & omnes alij motus non sunt de cōsideratione horum librorum, nisi in quantum ordinantur ad generationem substantialem.

4 Tertio Toletus hic cōcl. 3. docet, quod obiectum est mutatio secundum formam, vt comprehendit generationem, alterationem, & augmentationem: quia istarum causarum, & passionum in præsenti traduntur. Et nullibi dicitur de corpore mobili secundum formam; nec quid sit ostenditur, nec passio de eo demonstratur, nec vlla ipsius causa. Aduertit tamen, quod non quidquid est subiectum rei, est subiectum scientiæ: corpus

corpus quidem est subiectum generationis; sed non est subiectum sciētiā; cū nec quid ipsum sit, nec quæ sint eius proprietates demonstret.

5 Communis, & vera sentētia docet, obiectū esse ens mobile ad formam omnino intrinsecam mobili, siue substantialem, siue accidentalem. Ita tenere Thomistas communiter, testatur, & sequuntur PP. Carmel. q. 1. n. 6. & M. Ioann. à S. Thoma. Et docuerunt Aegidius, Venerus, Marsilius, Rubio, & alij.

6 Probaturq; in primis Authoritate S. Tho. qui in prologo docet generationē esse obiectum principale: ergo alij motus pertinet perse; licet minus principaliter. Et in prologo Physicæ clari⁹ id docet S. Thomas dicens: *In libro autem de Generatione de motu ad formam*: cum autem condistinguat à libris de Cælo, in quibus dicit agi de motu ad vbi, quæ est forma extrinseca; iam habetur ex D. Tho. quod ens mobile ad formam omnino intrinsecā mobili est obiectum horum librorū.

Secūdo, quia perse inspicitur in his libris ens mobile sub ista latitudine: & per istā discernitur ab alijs partibus Sciētiæ Naturalis. Et quod sit quid commune ad mobile substantiale, & accidentale, diximus nō ob stare lib. 1. Physicæ: ergo hoc est huius partis obiectum.

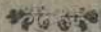
7 Per quæ defacili argumēta solvuntur. Ad primum respondet S. Tho. hic in prologo, quod de Elementis agitur in libro secundo, vt de primis principijs, & causis generationis, & corruptionis, & alterationis in alijs corporibus: vnde so-

lum partialiter, & vt integrantes obiectum, considerantur hic Elementa; sicut & in libris de Cælo perse agitur de eorum situ in vniuerso.

8 Ad secundum iam diximus inscriptionem summi à parte principaliori; non verò vt ab obiecto ad equato. Et sic omnes motus ordinatur ad generationem; nam inter eos *principium obinet generatio*: non verò reducuntur ad eam vt species ad genus; nec vt aliquid per accidens ad obiectum perse: cum motus ad formas accidentales sint perse de consideratione Physicæ: & de istis in generali nullibi exprofectio agatur, nisi hic.

9 Ad argumenta tertiæ sentētiæ respondetur, quod ipse Philosophus initio huius primi libri, & S. Thom. lect. 1. litt. a. videntur præuenisse responsionem, dum dicunt: *Et causas, & rationes eorum determinandum est; vel generationis, & corruptionis, vel etiam eorum, quæ naturaliter generantur, & corrumpuntur; utrorumque enim definitiones scire oportet: Naturalis enim non solum considerat motum, sed etiam mobilia*. Vnde falsum est, quod hic non tractetur de mobilibus; cū agatur de alteratis, mixtis, & elementis, & de motibus, & formis intrinsecis eorum. Et clarum est, quod Scientia Naturalis perse cōsiderat ens naturale, & naturam, & non solum motum naturalem, & terminum eius. Reliqua facilia sunt ex dictis lib. 1. Physicæ. q. 1. & 2.

& ideo non expedit in his immorari.

QVAESTIO II.

*Utrum deter generatio sub-
stantialis?*

ORdinem Philosophi sequen-
tes, à generatione substantia
li incipimus, tum quia substantia est
prior, & reliquorum fundamentū;
& ideo generatio, quæ est via ad
substantiam, debet prius considera-
ri, quam alij motus, quibus accidē-
tia producuntur: tum, quia licet in
rei veritate dispositiones alterati-
uæ præcedant generationē, & ideo
ordine executionis alteratio sit
prior quam generatio; tamen or-
dine finis, & intentionis prior est
substantialis generatio. Præterquā
quod distinctio illi⁹ à generatione
ab Antiquis non agnoscebatur: vn-
de prius fuit hæc distinctio stabiliē-
da, quam in speciali de alteratione
disputaretur.

§. I.

Status quæstionis.

DEbemus autē, quid nominis
præmittere, & rudi minerua
quid sit generatio, exponere; vt
possim⁹ videre an id quod hac vo-
ce exprimitur in rerum natura in-
ueniatur? Pro quo notādum ex D.
Tho. lib. 1. de Gener. lect. 9. litt. b.
quod generatio est via de non esse a se-
se; vnde cum esse aliud sit simplici-
ter tale; quod est esse substantiæ,
quod est primū nullū aliud suppo-
nēs; aliud sit esse secundū quid, & ac-

cidētale, quod supponit esse subie-
cti, seu substantiæ cui inheret: ideo
id simpliciter generatur, quod ac-
quirat esse cui non præsupponitur
aliud esse: nō enim fit quod est: vn-
de quod iam est, non potest genera-
ri simpliciter, sed secundum quid.
Et ideo illa, quorum esse præsuppo-
nit aliud esse, non dicuntur genera-
ri simpliciter, sed secundum quid.
esse autem accidentium præsuppo-
nit aliud esse, scilicet, esse subiecti;
esse autem substantiæ non præsup-
ponit aliud esse; quia subiectum for-
mæ substantialis non est ens actu,
sed potentia: & ideo ex hoc quod
accipit formam accidentalem dici-
tur generari secundum quid: quia
verificatur, quod solum fit ens cū
addito, scilicet entis ens; ex hoc ve-
rō quod materia accipit formam
substantialem, fit generatio simpli-
citer, quia fit ens sine addito, scili-
cet substantia. Idem docet S. Tho.
q. 21. de Verit. artic. 5. & de Spirit.
Creat. art. 1. ad 9.

3 Sed obijcies: nam Philosoph⁹
hic text. 20. negat, quod generatio
terræ sit generatio simpliciter; &
tamen est productio substantiæ: er-
go nomine generationis simplici-
ter, non intelligitur productio sub-
stantiæ. Rursus docet, quod cum
producitur scientia, est generatio
simpliciter: & tamen producitur
forma accidentalis, & ens secun-
dum quid: ergo ex vtraque parte
deficit expositio data.

Respondetur, quod in ipso gene-
re substantiæ sunt quædam formæ
imperfectæ, quæ respectu perfectarum
dicuntur tales secundū quid;
sicut

sicut forma embrionis est imperfecta respectu anime vltimo aduenientis, vt explicat S. Tho. in præsentī lec. 3. lit. b. & c. & 1. p. q. 118. art. 2. ad 2. Similiter docet S. Tho. q. 7. de Verit. art. 5. ad 3. quod id quod absolute non est simpliciter tale, si cū addito accipiatur, tale absolute dicitur. Hæc ad intentum applicat S. Tho. hic lec. 9. lit. b. concludens: in omnibus tamen subitantijs, & accidentibus diuersificatur generari simpliciter, & secundum quid, secundum diuersum ordinē entis ad non ens, vel perfecti ad imperfectū; aut sensibilis ad insensibile: vnde quodammodo in substantia dicitur generatio simpliciter, si generetur ignis, non autem si generetur terra: & in qualitate dicitur generatio simpliciter, si generetur sciens; nō autem si generetur nesciens. Hanc S. Tho. doctrinam latius declarat M. Bañez lib. 1. c. 3.

4 Diogenes, & alij, quos retulimus 1. Phys. q. 5. de quibus agunt Phylosoph. & S. Tho. hic lec. 1. lit. c. & lec. 2. lit. a. & in seqq. vsque ad lec. 6. negauerunt dari generationē substantialem, quia posuerunt vnū esse principium materiale omnium rerum, vel aquā, vel aerem, vel ignem; & etiam posuerunt, quod materia est tota substantia rei: ex quo sequitur, quod substantia rei semper maneat, & ideo mutationes, quas

experimur, dicebant solum esse alterationes, & non dari substantialem generationem.

§. II.

Tres rationes insufficientes.

5 Dicendum tamen est, dari substantialem generationem. Ita Philosophus, & S. Tho. lec. 6. & sequentibus, vsque ad lec. 9. & communiter omnes Philosophi. Probant Aegid. hic, & Marsil. q. 4. & Albert. de Saxo. q. 3. & PP. Carmel. disp. 2. q. 1. n. 6. & 7. ratione, quam dicunt desumptam ex Physic. hic, & 8. Physic. in principio. Si non esset possibilis generatio, non esset possibilis alteratio physica, & corruptiua: sed videmus dari physicā alterationem aquæ ab igne, & sic de alijs: ergo possibilis est generatio substantialis. Maior probatur, tū, quia omnis forma requirit certas dispositiones, & qualitates, quibus conseruatur, & quibus expulsi, excluditur: istæ autem alteratione introducuntur. Similis ratio fieri potest ex parte materiæ; nam ista exigit certas dispositiones ad recipiendam formam substantialem, secundum quam est generatio simpliciter; & ideo præuia alteratio ordinatur ad generationem. Demum, generatio est finis alterationis: sed si nō esset possibilis finis, natura nō destinalet medium ad illum obtinendam: ergo si non esset generatio, non esset possibilis alteratio.

6 Rationem hanc ego in Philosopho, aut in D. Tho. non inuenio; quia vt notat S. Tho. lec. 2. litt. b. & c. & Tolent. q. 1. §. *Aduerte*, Philosophus arguit contra Empedoclem ex suppositis ab ipso: arbitrabatur enim

enim qualitates esse inseparabiles differentias, vel proprietates elementorum, nempe, calorem esse differentiam ignis, & frigiditatem aquæ. Et rursus dicebar, quod non erat possibile ex igne fieri aquam, aut ex aqua terram. Cum ergo alteratio non contingat nisi ex variatione dictarum qualitatum circa idem subiectum; consequens erit non dari alterationem, si non datur generatio: vel Empedocles dicet contraria his, quæ apparent secundum sensum; in quibus videmus ex aqua fieri aerem, & ex aere ignem; vel sibi ipsi contra dicet. Ratio ergo Philosophi est ad hominem ex doctrina aduersariorum; ut etiam fatetur Rubio tract. 3. q. 1. n. 109. ex quo non licet inferre esse efficacem simpliciter: nam videtur supponere probandum, quod enim substantialis generatio sit finis alterationis physice, verum est: id tamen non admitteret Antiqui, qui non distinguebant generationem ab alteratione, qui assererent, omnem mutationem solum esse, vel localem, vel alterationem accidentalem. Et ideo ipsi negarent alterationem esse medium, & generationem esse finem, quia de facto ponebant materiam esse totam substantiam rei. ¶ Quapropter nullatenus sustinendum iudico, quod ait Rubio tract. 3. illa q. 1. Quod etiam de potentia Dei absoluta, si esset impossibilis generatio, esset impossibilis alteratio physica, quia dicitur intrinsecum ordinem ad illam: & quia cælum, & alia ingenerabilia, etiam de potentia absoluta sunt incapacia alterationis physice.

Hoc tamen esse omnino falsum,

patet: nam generatio est terminus extrinsecus alterationis: unde illa repugnante, hæc haberet sua prædicta intrinseca. Et non sine iniuria diuinæ potentie illi negatur, quod qualitates, & alterationes corporeæ possint poni in quolibet corpore, quin potius mutato modo esse di, possent poni in Angelo, iuxta S. Tho. Quodl. 7. art. 10.

7 Secundo id probant M. Bañez c. 3. q. 1. Rubio tract. 1. q. 1. M. Ioannes à S. Thoma q. 1. a. 2. Quia datur materia prima: ergo datur generatio substantialis. Probatur consequentia, quia cuiuslibet potentie passivæ naturali correspondet potentia actiua naturalis, ut habetur 5. Metaph. text. 17. alias esset frustra, cum non posset acquirere suum actum: sed materia prima est pura potentia omnium formarum generabilium: ergo datur potentia actiua ad illam introducendam: ergo datur generatio simpliciter, cum hæc perficiatur per hoc quod forma naturalis ab agente naturali introducatur in materiam illius receptiuam.

8 Dices, plures negare materiam primam esse puram potentiam; & tamen admittunt dari generationem substantialem: ergo hæc duo connexionem non habent ut ex uno aliud probetur.

Hoc reiicit M. Ioannes à S. Thoma docens hinc constare falsitatem illius sententie, quia nisi dicatur formare ipsum primum esse, & consequenter materiam esse puram potentiam omnino, non probatur contra Antiquos dari generationem substantialem, quia sine illa, parziale esse

se materiæ posset adunari cum par-
tiali esse formæ. De quo videantur
quæ diximus 2. p. Metaph. Contr.
2. n. 43. & 44.

9 Sed quia evidens est dari gene-
rationem substantialem; & videtur
inconueniens, quod huius probatio
pendeat ab opinione S. Tho. nō ab
omnibus admittā. Idēd secūdo pos-
set vrgeri, nam evidens est materiā
primam esse puram potentiam ab
omni actu formali denudabilē, vel
saltem a formis specificis; alioquin
non esset substantialis potentia. er-
go possibilis est generatio substan-
tialis, qua formæ istæ inducantur.
Quæ videtur ratio S. Th. lib. 7. Me-
taph. lec. 6. litt. e. & lib. 8. lec. 1. &
lib. 5. Phys. lec. 2. & alibi sæpē.

10 Diligenter tamen consideran-
ti perspicuū erit, nec Philosophū,
nec S. Thomam probasse dari gene-
rationē substantialem ex eo quod
detur materia; alioquin circulum
vitiosum cōmitterent, & peterent
principium, cum ex vna parte pro-
bent dari materiā primā, quia da-
tur substantialis generatio, & cor-
ruptio; & nunc probent dari gene-
rationem, quia datur materia pri-
ma; & tamen S. Thom. 8. Metaph.
lect. 1. lit. g. & alijs locis relatis illa
Controu. 2. n. 4. & lib. 1. Phys. q. 5.
docet, quod generatio, & corrup-
tio substantialis sunt principium ve-
niendi in cognitionem materiæ pri-
mæ: ergo notior est generatio sub-
stantialis, & corruptio, quam existē-
tia materiæ: cū ergo probatio, præ-
cipuē demonstratiua, debeat esse a
notioribus, nō est aptum medium
ad probandum dari generationem,

quod detur materia prima. Nisi a-
liūde supponatur probatum, quod
detur materia prima; quia tunc be-
nē posset explicari, & probari di-
stinctio inter generationem, & al-
terationem ex differentia inter pu-
ram potentiam, quod est subiectū
formæ substantialis, & ens actu;
quod est subiectum formæ acciden-
talis, & ad hoc tēdūt rationes Phy-
losophi, & S. Thomæ.

11 Tertia ratio proponitur à M.
Bañez, & PP. Carmelit. vbi supra,
quam dicunt desumi ex Phyloso-
pho 2. de Anima text. 34. & S. Tho-
ma ibi lect. 7. litt. b. dicentibus, na-
turalissimum operum viuētiū
est generare sibi simile. Sed appeti-
tus naturalis nō est frustra, vt habe-
tur 3. de Anima text. 60. & 1. Cali-
text. 31. ergo possibilis est genera-
tio simpliciter. Maior præterquam
quod est communiter recepta, pro-
batur, quia vnumquodque appetit
suam perpetuitatem; & si fuerit cor-
ruptibile, eam non poterit obtine-
re, nisi sibi simile generando.

12 Simili tamē vitio laborat hæc
ratio, ac præcedentes; quia negan-
tes possibilem generationem, etiā
negabunt possibilem corruptionē
substantialem; & appetitum anima-
lis solum dicēt esse ad alterandum
accidentaliter; quia non agnosce-
bant materiā a forma substantia-
li distinctam, sed omnem varietatē
dicebant accidentalem. Nec vn-
quam Philosophus ad conuincen-

dos Antiquos hac vtitur ratio-
ne, vt ex contextu
apparet.

§. III.

Legitima probatio declaratur.

13 **R**ecurrendum ergo ad rationem Philosophi, & S. Tho. hic lec. 2. lit. d. (qua etiam videntur Bañez, Rubio, PP. Carmel. & alij passim) desumptam ex his, quæ ad sensum apparent, in quibus videmus ex aqua fieri aerem, & ex aere ignem: experimur etiam ab igne produci alterum ignem in subiecto disposito; & cum dispositiones non adfuerint, licet ab eo alteretur, non tamen ignis introducit. Sed generatio substantialis est productio substantiæ ex aliquo subiecto ab agente naturali: ergo datur substantialis generatio.

14 Obijcies, non videri rationem hanc efficacem in via D. Thom. qui contra apparentiam sensus, docet non esse eadem accidentia in corpore vivo, & recenter mortuo, vt patuit 2. p. Metaph. Controu. 3. n. 70. ubi monuimus sensum debere corrigi ratione, & lib. 5. Phys. q. 3. id extendimus ad alios casus: ergo si semel cõtenimur experientiam sensum, non possumus ad eam recurrere. Vnde possent Antiqui respondere, corpora visui apparere diuersa, esse tamen eadem; corrigendoque fore sensus.

Facile respondetur ex D. Thom. 1. p. q. 17. art. 2. docente, quod circa propria sensibilia, sensus non habet falsam cognitionem; nisi per accidens propter indispositionem organum: vnde ad probandum hoc esse album, vel nigrum; dulce, vel amarum, non habemus aliam probatio-

nem nisi euidentem sensum experientiam: & sic probatione non eget, quod nix sit alba, & mel sit dulce. Circa sensibilia verò per accidens potest esse falsum iudicium, etiam in sensu rectè disposito, quia sensus non directè refertur ad illa, sed per accidens, vel ex consequenti, in quantum refertur ad alia. Et ne decipiamur opus est ratione regi sensum. Verumtamen, vt docet S. Thom. 1. p. q. 12. artic. 12. naturalis nostra cognitio à sensu principium sumit. Vnde tantum se nostra naturalis cognitio extendere potest, in quantum manuduci potest per sensibilia. Et inde est, vt inquit S. Tho. 1. p. q. 18. art. 2. quod ex his, quæ exterius apparent de re, deuenimus ad cognoscendam essentiam rei. Non ergo vniuersaliter experientiã sensum rei iijcimus; cum ea ad omnia intelligenda manuducamur: sed deceptionem eorum aliquando ratione perspicaci, & efficaci deprehendimus: hic autem nulla talis affertur: & ideo non est cur eis non flectamus.

15 Vrgetur ergo amplius vis argumenti cum M. Bañez ubi supra, & Toletus q. 2. Ex operationibus enim venimus in cognitionem principiorum, & essentiarum rerum: sed videmus in rebus multas operationes, quarum antea nullum præcesserat vestigium: ergo datur in eis natura, & forma substantialis, quæ antea non erat: ergo datur generatio, qua hæc substantialis forma inducatur. Hoc præcipue apparet in generatione hominis: nam videmus novas operationes, quas in embryo

ne nō videbamus; & morte interueniente omnes illas cessare. Experimentū itē granū frumētī terræ niādatū mori, & spicā producere: quam euidentissimū est esse variationem plusquā accidentalē. Pariterq; cum flāma ignitur, & cū ignis paleam, & oleū cōsumit, cōpertissimū est illa mutasse substantialiter. Datur ergo generatio substantialis.

QVAESTIO III.

Utrum generatio substantialis sit essentialiter mutatio?

Ere omnes particulæ definitionis generationis subſtāntialis in dubium vertuntur; & ideò singulis quæſtionibus sunt examinandæ, vt plenē intelligatur eius eſſēntialis definitio cōſuſione ſublata.

§. I.

Sententia negatiua.

Negant Fōſeca §. Metaph. c. 2. q. 6. ſec. 3. & 4. Hurtad. diſ. 1. de Gener. ſec. 1. ibi Arriaga, & alij Recētioreſ. Ex Thomiſtis Zanard⁹ 7. Met. q. 6. ad 3. & 6. PP. Carm. hic diſp. 2. q. 2. §. 4. licet diuerſis ducantur fundamētis. Thomiſtæ arguūt, quia vt docet S. Tho. 3. p. q. 77. art. 5. ex ſpeciebus ſacramentalibus poſſunt generari vermes: ergo tunc erit generatio ſine mutatione. Probatur cōſequētia: illa generatio nō præſupponit materiam priuatā formæ; quippe cum materia producat in eodē inſtanti reali, ac ipſa forma ignis, aut vermis; ſed ad reale mutationē requiritur ſaltem trāſit⁹ à priuatione ad habitū: ergo iā dabitur aliqua ſubſtāntialis generatio, quæ non ſit actū mutatio.

3 Arriaga verò arguit: nam ſi ab æterno fuiſſet productus equus, nō fuiſſet vlla mutatio. Item in initio mundi non præceſſit materia cū carentia formæ; ideòque non fuit vera mutatio: & tamen interuenerūt riguroſæ generationes. Demū, quādo in primo inſtanti ex eſſentia pulſulant paſſiones, verè datur generatio illarum; & tamen eſſentia non mutantur; quia in eodem inſtanti, in quo exiſtunt, habent illas paſſiones; & mutatio requirit præceſſiſſe ſubiectum cum carentia formæ productæ: ergo generatio non neceſſario eſt mutatio.

4 Alij arguūt, quia productio Verbi diuini eſſēntialiter eſt generatio, vt fides docet; & tamen non eſt mutatio: ergo de ratione generationis non eſt mutatio.

5 Demum probant alij: tū, quia Phyloſoph⁹ 2. Phyſ. tex. 14. ſolum ait generationē eſſe viam ad naturā: in qua definitione non exigitur, quod generatio ſit mutatio. Tum, quia eductio ex ſubiecto, ſeiſſa, & non ratione mutationis, eſt oppoſita creationi: ergo ſeiſſa eſt generatio productio entis ex ſubiecto: ergo generatio non eſt eſſentialiter mutatio.

§. II.

Vera ſententia.

Dicendum tamen eſt, generationem eſſe eſſentialiter mutationem. Ita M. Bañez hic cap. 1. M. Ioann. à S. Thom. q. 1. art. 1. Cōimbric. cap. 4. q. 9. art. 1. Rubio tractatu 1. q. 2. & alij. Colligitur ex Phyl. 1. de Gener. text. 10. dicente,

B quod

quod generatio fit, cum ex hoc in hoc mutatio fit: vbi idem docet S. Thomas lect. 5. litt. d. & text. 23. vbi Sanctus Thomas lect. 10. lit. a. & b. Clarius text. 25. inquit: *Ea quæ est ex hoc in hoc transmutatio ut ex potentia substantia in actu substantiam, generatio est.* Et ibi S. Thomas lect. 11. initio dicit, *quod transmutatio, quæ est ex hoc in hoc, id est ex substantia ente in potentia, in substantiam entem actu, est generatio.* Ergo in definitione generationis proprie constituunt mutationem: ergo cum genus prædicetur in quid de specie, sentiunt generationem esse essentialiter mutationem.

Præterea libro 5. Physic. text. 7. lect. 2. litt. d. sic definit Philosophus: *Ea igitur mutatio, quæ per contradictionem ex non subiecto est ad subiectum, generatio est.* Et S. Thomas dicit: *Et vocatur generatio, quæ est mutatio de non esse in esse.* Similia dicunt 8. Physic. text. 62. lect. 15. litt. b. Et ipse S. Thomas. 1. p. q. 27. art. 2. expresse ait: *Generatio non aliquid aliud est, quam mutatio de non esse ad esse.* Et quæst. 2. de Potent. art. 1. ad 15. asserit, quod *Generatio est species mutationis: quod & docet q. 3. de Potentia art. 3. ad 4.* Est ergo ad mentem Philosophi, & S. Thomæ, quod generatio substantialis in communi est essentialiter mutatio.

7 Ratione probatur primo ex definitione motus tradita libro 3. Physicorum, quam ibi quæst. 1. numeri 16. cum D. Thoma ostendimus convenire generationi substantiali: sed in illa exprimitur, quod sit mutatio: siquidem est actus imperfectus entis prout est in via, & in potentia ad ulteriorem actum: ergo generatio est mutatio.

8. Secundo, generatio est essentialiter transitus materiæ primæ à non esse formæ ad esse illius; seu à privatione ad actu habere formam: sed omnis transitus à quodam in quiddam subiecto manente est mutatio; siquidem aliter se habet nunc, ac prius: ergo est essentialiter mutatio. Minor pater, quia illa est definitio mutationis, nempe, quod subiectum aliter se habeat nunc, ac prius.

9 Confirmatur primo, quia si creatio admitteret subiectum manens sub utroque termino, nihil illi deberet ad rationem mutationis, ut patet 1. p. quæst. 45. art. 3. sed generatio habet subiectum, seu materiā manentem sub termino à quo, & ad quem: alioquin non differret à creatione: ergo generatio est essentialiter mutatio.

Confirmatur secundo, sic comparatur generatio simpliciter ad materiam primam, sicut generatio secundum quid ad totum compositum; quia per unam inducitur forma substantialis, quæ dat esse simpliciter, & per aliam forma accidentalis, quæ dat esse secundum quid, ut ex Philosopho docet S. Thomas. hic lec. 9. Sed generatio secundum quid est transmutatio accidentalis subiecti: ergo generatio substantialis est transmutatio simpliciter materiæ primæ.

§. III.

Soluuntur argumenta.

10 **A**D primum negatur consequentia. Ad probationem dicitur, quod ut docet S. Thomas ibi

ibi art. 5. ad 1. *quantitas dimensua superplet vicem materiae.* Quod bene declarat ibi Caietanus docens, quod virtute primi miraculi datum est quantitatem, ut sit *vicemateria* durante sacramento, & in termino sacramenti sit verè materia, quia conuertitur, seu transit in materiam cum quantitate. Vnde agens naturale agit in *vicemateriam* disponendo illam, ac si esset materia ad formam substantiae generandae: unde non variatur naturalis ordo generationis; quia virtute primi miraculi semper est *vicemateria*, vel materia: & ideo aequaliter, & in munere subiecti eadem est materia; quamvis entitativè per consecrationem conuersa fuerit in corpus Christi. Et si argumentum vim haberet, probaret ibi non interuenire generationem (cuius contrarium docet S. Thomas) nam eadem facilitate, qua saluatur generatio, verificatur esse mutationem. Videatur S. Thomas Quodlib. 9. art. 5. ad 3. circa finem.

II Ad primum Arriagae dicitur, quod si ab aeterno productus esset equus per creationem, non esset mutatio; cum creatio non sit mutatio. Aliquid verò produci per generationem, & esse ab aeterno, implicat contradictionem, prout diximus libro 8. Phys. quaest. 2. num. 31.

Ad secundum dicitur minorem esse falsam, quia formae illae non fuerunteductae, sed concreatae ad totius creationem, prout ostendimus libro 7. Phys. q. 12. Pariter dicitur ad tertium eiusdem, quod etiam supponit falsum, quod proprietates efficiantur per veram actionem à gene-

rante, quia potius dimanant ut termini secundarij generationis, prout diximus 2. Phys. q. 10.

12 Argumentum obiectum à Recentioribus iam diu fuit solutum à D. Tho. 1. p. q. 27. art. 2. ad primum, ubi docet probare, quod in Deo non est generatio non viuentium *propter importat exitum de potentia in actum*; sed tamen est generatio, quae est propria viuentis, & actus puri. Et inflari potest argumentum: nam scientia nostra essentialiter est qualitas, & habitus, & actus accidentalis substantiae: at verò in Deo est substantia, & actus purus, ut docet S. Thom. 1. p. q. 14. art. 1. ad 1. Idemque posset dici de omnibus alijs perfectionibus accidentalibus, prout docet S. Tho. 1. p. q. 13. art. 5. & alibi saepe. Sicut ergo ibi respondetur, quod perfectiones istae dicuntur analogicè de Deo, & creaturis; & in Deo excluduntur imperfectiones entis creati, accidentis, qualitatis, & habitus: & solum sunt secundum rationes peculiaris, imperfectionibus seclusis; ita in Deo est generatio viuentium ut decet actum purum. Quod rursum patet: nam ipsi definitione generationis tale constituant, et productio substantiae dependens à subiecto tanquam à causa materiali. Et tamè Verbi generatio non dependet à subiecto tanquam à causa materiali: ergo ex generatione Verbi, quae fides Christiana fatetur, non licet argumèntari ad generationem communè viuèntibus, & non viuèntibus corporeis, de quibus modo disputamus.

13 Ad auctoritatem Philosophi patet ex dictis nu. 6. nam ubi erat

locus definiendi generationem, expressit, quod est mutatio: unde parum refert, quod alibi id non exprimeret. Præterea, sicut ibi ipsi arbitrantur exprimi, quod siteductio; cum tamen tale quid Philosophus non dicat; melius nos asserimus, quod sit mutatio, cum id toties Philosophus expresserit. Præterquam quod 2. Phys. tex. 14. ut declarat S. Th. lect. 2. lit. d. solū exprimitur, quod inter alias acceptiones naturæ, una est, quod significet idem, quod natiuitas, *quæ est via in naturā*: sed hæc est cum passione, & transmutatione materiæ: unde ibi nostra exprimitur conclusio: nam passionēs denominantur à terminis, & transmutatio materiæ ad formā, est generatio.

14. Ad ultimam probationē respondetur, quodeductio formæ ex potentialitate materiæ priuata illa forma, est formaliter ipsius mutatio, & transitus quo substantialiter se habet aliter nunc ac prius. Unde eo ipso quod generatio siteductio, eo ipso est mutatio; nam si forma fiat simul cum materiā, nō eriteductio, sed con creatio.

15. Sed instabis: nam diximus 2. p. Metaph. Controv. 4. n. 74. quod de potentia absoluta formæ cælorum, & elementorū potuerunt educi, de potentia materiæ: ergo illæ formæ, educæ essent generatæ, & non purè creatæ. Et tamen ibi non esset mutatio: siquidē nō præcessisset materia sine omni formā, nec cū priuatione formæ educendæ: ergo datur aliquaeductio, quæ nō sit mutatio; & tamen esset generatio:

ergo non est de essentia generationis, quod sit mutatio.

Secundo instatur: nā diximus lib. 2. Phys. q. 11. nu. 17. nō implicare, quod eadē actio respectu vnius termini sit creatio, & respectu alteriuseductio: ergo non implicat, quod detur generatio, quæ nō sit mutatio. Probatur cōsequētia, quiaeductio ista esset generatio; & tamē cū nō præcederet materia priuata forma, non esset mutatio de priuatione ad esse formæ.

16. Respondet M. Ioan. à S. Th. hic art. 1. quod in his, & similibus casibus sufficit ad rationem mutationis, quod præcedat priuatio prioritate naturæ; licet tēpore nō præcedat: nā per actionē extrinseci agētis excluditur priuatio, nō quæ inerat formaliter; sed quæ debebat inesse, si per actionē illā nō tolleretur educendo formam, vel vniendo.

17. Adhuc tamē replicari potest: nā quoties totū materia, & forma cōstās, à Deo creatur, forma excludit priuationē, quæ inesset, nisi forma adesset: & tamē nō est mutatio, nec generatio, neceductio; sed creatio, ut patet ex D. Th. 1. p. q. 45. a. 4. ad 2. ergo ad rationem mutationis nō sufficit quod excludatur priuatio, quæ inesset, sed quæ infuit.

Secundo, forma, & priuatio non sunt simul in eodē instanti tēporis, etiā si distinguantur diuersæ cōsiderationes instantium naturæ: nā cōtradictio, quæ est inter esse formæ, & nō esse illius, successionē aliquā requirit; sicut dicitur cū explicuimus qualiter generatio vnius est alterius corruptio. q. 11. §. 1.

Tertio, difficile percipitur, quod sola prioritas naturæ sufficiat ad realem mutationem; quia in omni mutatione est prius, ac posterius. Vbi autem sunt multa nunc sibi succedentia, ibi de necessitate est tempus: cum tempus nihil aliud sit quam numeratio prioris, & posterioris in motu, vt ad intentum ait S. Tho. i. p. q. 53. art. 3. loquendo etiam de tempore discreto prout est in Angelis. Vnde Quodlib. i. 1. art. 4. ait S. Tho. Omnis mutatio habet terminos, quos non contingit simul esse: vnde impossibile est, quod aliquis motus, vel mutatio sit in instanti, hoc modo, quod idem instans ambos terminos complectatur. Et i. p. q. 45. ar. 2. ad 2. dicit, quod de ratione mutationis est, quod aliquid idem se habeat aliter nunc, & prius. Quod constat non posse verificari, si in instanti reali non præcessit priuatio.

18 Quare facilius respondetur, quod non qualibet præcedentia nature, vel virtualis exclusio, vel præuentio ne priuatio sit, sufficit vt sit mutatio, & forma siteducta ex vi transmutationis; sed exigitur quod sint duæ actiones formaliter; vel vna, ex parte effectus æquivalens duabus: quarum vna det esse subiecto, vel materiæ; & altera educat formam, & materiam transmutet ad actum formæ; sicut si creet Deus aerem, & ex illo educat lucem; vel creet animam, & intellectum, & ex illo educat scientiā; illa actio prout terminatur ad animam, & potentias, erit creatio, & prout terminatur ad scientiā, eriteductio, & transmutatio; & actio potest esse ita eminens, quod æquualeat pluribus

sibi succedentibus. Et tantum hoc modo id docuimus illa Controu. 4. vt patet nu. 76. Vnde in casu primi argumenti, nisi realiter præcederet vicemateria, quæ alteratur, & quæ corrumpitur in instanti generationis, nec verificarem sibi interuenire eductionem, nec esse generationem, & mutationem; sed affirmarem esse nouam totius creationem: & ideo S. Thomas, vt verificet esse generationem, non recurrit ad prioritatem naturæ, sed ad hoc quod in instanti reali temporis præcessit quantitas dimensua saplens vicem materiæ. Et sicut quies propriè sumpta non potest esse in instanti, nisi æquualeat tempori, ita nec mutatio.

QVAESTIO III.

Verum generatio sit actio ab alteratione distincta?

§. I.

Status questionis.

Negatiuam sententiā videtur tenere Caiet. i. p. q. 54. art. 3. §. Ad id tamen, & c. 7. de Ente, & essentia. q. 17. ad 1. Fosca 3. Metaph. c. 2. q. 6. sec. 3. & 4. & alij, quos citat, & sequitur PP. Carm. hic dist. 2. q. 2. §. 3. & li. 2. Phy. dist. 10. q. 6. §. 4. 2. Oppositū tamē docēt Capreol. in 2. dist. 13. q. 1. art. 3. & dist. 15. ad 5. contra 1. Bañez hic lib. 1. cap. 4. q. 1. Araujo 2. tom. Metaph. lib. 7. q. 3. art. 6. n. 21. Ioan. à S. Tho. q. 1. artic. 3. & communiter Thomistæ. Item Scotus in 2. dist. 2. q. 9. Henricus, Simplicius, & Alensis, quos citat, & sequitur Rubio tract. 1. q. 5.

Suarez disp. 18. sec. 2. à nu. 15. & alij communiter. Imò Arriaga disp. 1. sect. 5. Cabero, & alij dicunt priorē sententiā euidenter esse falsam. Sed eius sensum ipsi non attigerant; & idē eorum argumenta parum præmunt. Quod pariter excludit censuram Suarez, qui dicit priorē sententiā euidenti rationi contrariā.

3 Pro decisione notandum, hic cōfundi ab istis duas quæstiones valde inter se diuersas. Prima est, vtrū generatio re vera ante operationē intellectus distinguatur ab alteratione, vnde cumque proueniat hæc distinctio? Secunda, supposito quod distinguantur, vtrum generatio sit noua actio; an verò solum sit noua resultantia; vel solum sit eadem actio, & eadem resultantia; & solum dicatur generatio ex termino resultante vi alterationis? Igitur PP. Carmel. expressè fatentur generationem distingui ab alteratione, vt patet §. 6. in solutione argumentorum. Et solum contendunt, quod generatio nō est noua actioeductiua, sed solum noua resultantia vi alterationis inducta.

4 Secundo notandum ex dictis q. 2. §. 1. ex Phylosopho, & D. Thoma lec. 8. & 9. quod generatio secundū quid accipitur dupliciter: vno modo pro generatione substantiæ imperfectæ, & partialis: alio modo pro productione formæ accidentalis. Et loquendo de generatione accidentali Marfilus lib. 1. de Gener. q. 3. & Albertus de Saxonia q. 2. opinatur generationem secundū quid non differre ab alteratione. Inter quas tamen differentiam agnoscunt

Capreolus in 1. dist. 16. q. 2. ad arg. contra 2. & Bañez c. 4. q. 1. & alij.

§. II.

Generatio distinguitur ab alteratione.

Dico ergo primo, generatio simpliciter est transmutatio essentialiter distincta ab alteratione. Ita expressè Philosophus textu 10. & 24. & S. Tho. lec. 5. litt. d. & tota lec. 10. & probant duplici ratione. Primo, transmutationes essentialiter distinguuntur ex terminis ad quos, sicut de omni motu diximus lib. 5. Physic. q. 2. sed generatio simpliciter terminatur ad substantiam, seu ad ens simpliciter; alteratio verò ad qualitatem; quæ est entis ens, seu ens secundum quid: ergo essentialiter distinguuntur.

Hæc est ratio S. Tho. 1. p. q. 45. artic. 1. ad 2. vbi ait: *Generatio simpliciter est nobilior, & prior quam alteratio, propter hoc quod forma substantialis est nobilior, quàm forma accidentalis.* Et rationē assignauerat, quia mutationes accipiunt speciem, & dignitatem à termino ad quem.

6 Secundo probatur: generatio est transmutatio facta in substantiis nullo subiecto sensibili manente eodem sub utroque termino; cum tantum maneat materia prima, quæ est ens in potentia, & non sentitur nisi medijs qualitibus. Alteratio verò est transmutatio facta in qualitibus eodem subiecto sensibili manente sub utroque termino: sicut cum corpus animalis idem manens,

prius

prius est sanum, & postea infirmatur: & as idem manens, quandoque est rotundum, quandoque angulos habens. Et idem aliquando est calidum, & postea frigidum; quandoque album, quandoque nigrum, ruberum, vel pallidum: ergo alteratio non est generatio.

7 Sed contra duo priora exempla (quæ à Philosopho adducuntur) obijcies: nam sanitas pertinet ad primam speciem qualitatis; figura vero rotunda, vel angularis, expectat ad quartam speciem qualitatis. Et tamen Philosophus 3. Phys. tex. 17. & 1. Physic. text. 15. probat, quod in prima specie qualitatis, & in quarta non est alteratio; sed solum in tertiam, quæ dicitur passio, vel passibilis qualitas: & propter hoc forte signanter dixit Philosophus in presenti, quod alteratio est transmutatio in passionibus: ergo inconuenienter probatur, vel explicatur quid sit alteratio.

Respondetur cum D. Tho. lect. 10. lit. a. in fine, quod primo, & per se alteratio est in qualitatibus tertie speciei: per accidens autem in mediis aliquibus qualitatibus, & ex consequenti fit alteratio in alijs speciebus: sicut per aliquam alterationem calidi, & frigidi mutatur homo de sanitate in agitudine, & è conuerso: & per alterationem molli, & duri, perducitur corpus ad aliquam figuram: de quo iterum infra. q. 13.

8 Dico secundo, etiam generatio secundum quid differt ab alteratione. Hæc conclusio loquendo de generatione substantie incompletæ,

& imperfectæ, quæ dicitur etiam generari secundum quid, difficultate vacat; quia notum est ex prima conclusionem, quod etiam substantie in completa productione, differt à productione accidentis, seu qualitatis, ad quam terminatur alteratio. Adhuc autem loquendo de generatione secundum quid, quæ est cum ex non albo fit album, asserimus eam differre ab alteratione, quæ est cum ex nigro fit album.

9 Et est S. Th. q. 28. de Ver. ar. 1. ubi eam probat: nam motus strictè sumptus differt specie, & essentialiter à mutatione propriè sumpta: sed generatio secundum quid est mutatio; & alteratio est motus strictè sumptus: ergo generatio secundum quid differt essentialiter ab alteratione. Minor patet, quia generatio est inter terminos contradictorios; at vero alteratio est inter terminos positivè contrarios. Maior vero probatur primo: nam motus est de subiecto in subiectum, ut dicitur 3. Phys. tex. 7. at vero mutatio est de non subiecto in subiectum. Secundo, mutatio est instantanea, quia in contradictorijs non est successio, & latitudo; at vero motus inter terminos positivè contrarios habet successione: ergo essentialiter distinguuntur.

10 Obijcies: motus specie distinguuntur penes terminos ad quos: sed generatio secundum quid, & alteratio habent eosdem terminos, quia terminantur ambæ ad qualitatem: ergo non differunt essentialiter.

Respondetur cum M. Bañez c. 4.

q. 1. post 2. concl. quod habent eūdem terminum materialiter; non formaliter: nam per generationē secundum quid acquiritur qualitas in instanti; quī modus refunditur in rationem formalem termini; at verò per alterationem acquiritur qualitas successiue, & idē diuerso modo terminat: & inde habemus, quod ex diuerso obiecto formali differant: sicut generatio, resurrectio, & creatio possunt terminari ad idem; & tamen actiones differūt essentialiter, quia diuerso modo attingunt.

S. III.

Generatio non est resultantia, sed noua actio.

11 **D**ico tertio, generatio substantialis est noua actio distincta ab alteratione præcedente. Solet probari ex q. 3. de Pot. ar. 3. vbi nil, quod intentum cōvincat, reperio. Melius probatur ex D. Thom. lib. 3. Contrag. cap. 69. ratione 9. vbi ait: *Si igitur forma accidentales, quæ sunt in rebus corporalibus, habent proprias actiones; multo magis forma substantialis habet aliquam propriam actionem: non est autē eiusmodi actio disponere materiam; quia hoc fit per alterationem; ad quam sufficiens forma accidentales. Igitur forma generantis est principium actionis, ut forma substantialis introducat in generatum. Vbi clarissimè S. Tho. distinguit duas actiones; alteram qua disponitur materia; quod fit per alterationem; & aliam qua forma substantialis inducitur: & hæc est generatio substantialis, quæ est*

ex mente D. Tho. actio ab alteratione distincta. Quod supponit S. Tho. 2. 2. q. 164. ar. 1. ad 7.

12 Obijcies: nam S. Tho. q. vnica de Anima art. 12. ait, quod generatio est terminus alterationis. Quod & docet Opusc. 3. 2. & 4. 2. & 1. p. q. 53. ar. 3. ait S. Thom. *Mutationes instantaneæ sunt termini motus continui; sicut generatio est terminus alterationis materiae. Et 1. p. q. 118. ar. 2. ad 4. docet, Quod homo generat sibi simile in quantum per virtutem seminis eius disponitur materia ad susceptionem talis formæ. Idem docet 1. 2. q. 83. art. 1. ad 3. & alibi sæpè: vbi nullam aliam actionē realiter distinctam ab actione dispositiua in ordine ad generationem hominis agnoscit. Videatur S. Thom. lib. 7. Phys. lec. 3. lit. b. & lib. 2. Contrag. cap. 89. ad 4.*

Respondetur, quod generatio est terminus extrinsecus, & æthereo-geneus; eo quod motū successiuiū sequitur mutatio instantanea, & ista causat formam substantialem; nō verò est terminus intrinsecè specificas, & eiusdē lineæ cum ipsa alteratione. Solutio est S. Th. q. 1. de Virtutibus art. 1. ad 8. vbi ait: motus habet quandoq; terminū in eodē genere; sicut motus alterationis est qualitas: vnde dispositio ad hunc terminū semper est eiusdē generis cum termino. Quandoque verò habet terminum alterius generis; sicut alterationis terminus est forma substantialis. Et sic dispositio non est semper eiusdē generis cū eo ad quod disponit; sicut calor est dispositio ad formam substantialem ignis. Hæc ibi S. Th. Idem docet Quodl. 7. art.

7. art. 9. vbi & subdit: *Quod eodē modo illuminatio est terminus motus localis Solis*: constat autem, quod illuminatio est actio distincta a motu locali: ergo ex ipsis locis in cōtrarium relatus habetur, quod generatio est actio distincta ab alteratione. De quo videatur S. Tho. Quodl. 11. art. 4. & in 2. dist. 5. q. 2. ar. 1. cor. & clarius in 2. dist. 24. q. 1. ar. 6. ad 6.

13 Ad autoritatē ex q. 118. vel eodem modo respondetur, iuxta Caiet. ibi docentē vnionē vt se tenet ex parte materiæ causari ab homine generante; quamuis anima à solo Deo creetur. Vel iuxta Ferraram 2. Cotrag. c. 89. §. *Ad euidentiā*, & ad 4. disparitas assignetur inter generationem humanam, & alias; quia in reliquis forma principaliter causatur a generante; at verò anima rationalis est causata à solo Deo creante: vnde S. Tho. q. 3. de Pot. art. 9. ad 6. ait, quod in alijs generationibus generans est causa ipsius formæ; in anima autē rationali est causa vnionis talis formæ ad materiam, per hoc quod disponit materiam ad eam. Et ideo actio generatiua humana sinit in disponēdo, & à Deo completur formā inducēdo. Ex quo non licet ad omnē generationem arguere. Has autē opiniones de modo generationis humanæ, alibi oportunius examinamus.

14. Rationem cōuincentem rō est facile inuenire; nam omnes satis probabiliter diluuntur à PP. Carm. Et minoris momēti sunt aliæ, quas euidētes vocat Arriaga. Arguit ergo primo: nā forma substantialis pro-

ducitur posterius naturā, quā ipsa accidentia: ergo nō per eādē actionem. Patet consequentia, quia actio non potest esse, nec intelligi in aliquo priori naturā, nisi actu producens; & cōsequēter nisi actu intelligatur eius terminus. ¶ Secundo arguit: nam in secundo instanti datur cōseruatio substantialis formæ, distincta à cōseruatione accidentium: ergo eadem etiam debet dari in primo. Tertio, quia substantiā de nouo produci sine noua actione, & tamē substantiā resultare, implicat in terminis: nā quid aliud est *resultare*, quam *produci*? Est enim substantia ens creatum, nō ens à se: ergo cum existit, debet illud habere ab alio, seu per productionē: quā constat à substantia differre.

15. Cæterum rationes istæ terminos quæstionis nō attingūt; & ideo nec apparentes iudicabuntur à defensoribus prioris sententiæ. Ad primam facile negatur consequentia. Ad probationem dicitur, quod alteratio habet duos terminos; alterū quē producit vt causa principalis; & iste est eū ipsa actione; & aliū quē producit vt instrumentū substantiæ; & iste est secundarius respectu primi, & resultat ex eius positione propter naturālē cōnexionē. Secunda, & tertia ratio facile inflatur in resultantia proprietatū ab essentia, quā nō esse nouā efficiētiam ostendimus 2. Phys. q. 11. vbi & explicuimus distinctionē, quæ est inter efficiētiam, & resultantiam.

16. Alij arguūt, quia alteratio disponit ad receptionē formæ, & per qualitatem ab alteratione produ-

ctam;

ctam, disponitur materia ad generationem formæ substantialis: ergo generatio est actio distincta ab alteratione; sicut dispositio differt à forma ad quam disponit. ¶ Deinde, quia generatio non potest esse sine forma genita; eo quod generatio alicuius est generatio: sed alteratio potest esse sine forma genita: nam saltem à Deo, positis dispositionibus, potest impediri introductio formæ: ergo generatio substantialis est actio ab alteratione distincta.

17. Hæc tamen argumenta solum probant primam conclusionem, in qua omnes (qui agnoscunt formam substantialem ab accidentibus distinctam) conveniunt. Vnde oportet alia inquirere ad hanc tertiam conclusionem (de qua est tota controversia) stabilendam: quia supposita distinctione generationis ab alteratione, inquiremus an sit nova actio; an resultantia?

18. Melius arguunt P. Suarez, & M. Ioann. à S. Thoma, & alij: nam alteratio, & terminus eius subiectatur in toto composito corrumpendo; at verò generatio, sicut, & forma substantialis, vel in nuda materia prima, vel in toto denuo genito, iuxta dicenda infra. q. 7. quod ab Authoribus prioris sententiæ admittitur, ut expressum à D. Thom. ergo cum est generatio, non est in eodem subiecto alteratio: ergo generatio non potest sine nova efficiētia, & actione resultare ab alteratione. Probatur consequentia, quia alteratione destruitur ad destructionem subiecti: ergo non potest resultare

ex ipsa talis generatio: alioquin resultaret ex illa id quod destruit ipsam: quod est impossibile; cum resultantia fundetur in connexionenecessaria, & perse vnius cum alio; quæ non potest esse cum eo, cum quo est impossibile.

19. Occurrunt tamen PP. Carm. 2. Physic. ubi sup. n. 79. quod cum materia sit indifferens ad plures, & diuersas formas, oportet quod determinetur, & sigilletur, ut hæc potius, quam illam recipiat. Vnde ut generatio resultet, satis est, quod alteratio, & terminus eius primarius maneant in virtute in sigillatione materiæ, quæ paulatim, & successiue fit per antecedentes dispositiones, & permanet adhuc in instanti generationis.

Respondent secundo. n. 80. quod ad hoc ut ex termino primario sequatur secundarius, non est indispensabiliter necessarium, ut talis terminus, & eius actio sint in illo instanti, in quo sequitur terminus secundarius; sed sufficit, quod immediate sit post illum in sequenti duratione, quia hoc modo est naturalis nexus inter alterationem, & generationem, nam ad delitionem vnius, & in eius termino, est generatio, quæ est mutatio instantanea, & terminus motus successiui.

20. Prima solutio non potest hic examinari, sed pertinet ad questionem de principio indiuiduationis; quia non facile percipitur, quod in generatione, & corruptione substantiali fiat resolutio vsque ad materiam primam; & tamen intrinsece sigilletur: quia illa sigillatio, si est

est accidens, non potest præcedere substantialem formam: substantia nequit esse, si non est materia, aut forma, aut vnio. Sed quicquid sit de hoc: de quo alibi. Adhuc retinet vires argumentum, quia quam primum materia est complete siggillata, & determinata ad aliam formam, desinit alteratio, & terminus eius primarius, nempe qualitates, quæ resident in toto corrumpendo: ergo incipit generatio impossibilis simul cum præcedente alteratione: ergo resultat, vt actio causatur ab actione; quia ex vna proceditur ad aliam; non verò vt purus terminus sine noua actione productus.

21. Secunda solutio ex parte verum assumit, videlicet, sæpè contingere, quod id quo causa efficiens facit, non sit in instanti intrinseco effectui, sed solum extrinsecè in tempore immediato, vt latè explicuimus lib. 2. Phys. q. 15. n. 12. & 2. p. Metaph. Controu. 13. n. 8. Cæterum generatio, vel erit idè cum substantia genita, vel cum alteratione, & ab ea, nec in ratione mutationis distinguetur, quod ipsi non admittunt; vel hæc existentia virtualis nõ sufficit vt resulet. Quod sic ostenditur: nam si generatio existens virtualiter sufficit se sola causare substantiam; frustra ponitur generatio, media qua causetur; si non sufficit: ergo non est mera resultans termini, sed noua actio.

22. Secundo ergo à priori probatur conclusio: vbi est noua efficiens in actu secundo, ibi est noua actio ab alia distincta: sed in genera-

tionem substantiali, post alterationem præuiam, est noua efficiens in actu secundo: ergo, & actio substantialis noua: ergo generatio est actio ab alteratione distincta. Hæc est ratio S. Tho. illo cap. 69. Maior patet ex dictis lib. 2. Phys. q. 12. quod actio est causalitas efficiens causæ. Minor verò probatur à D. Thoma, nam *agere sequitur ad esse in actu*: sed forma substantialis dat esse substantiale distinctum ab esse accidentali: ergo & dat efficientiam distinctam ab efficientia accidentis: ergo dat actionem distinctam ab actione accidentali. Secundo idem probatur ex parte effectus: productio passiuæ substantiæ est distincta à productione passiuæ accidentis, sicut substantia ab accidente differt: sed alteratio est productio actiuæ accidentis; & generatio est productio substantiæ: ergo generatio est efficiens, seu productio actiuæ distincta à productione accidentis: Probatur consequentia, quia productio actiuæ, & passiuæ, vel identificatur, vel sibi mutuo correspondent.

23. Tertio probatur assertio, & præcluduntur euasiones: quia resultans alicuius termini secundarii, per se loquendo, est sine noua mutatione subiecti, vt patet in resultans passionum: nec aliud est quod possit discriminari resultans physica ab efficientia physica: sed per se, & connaturaliter loquendo, generatio est vera mutatio distincta ab alteratione præcedente: vt ipsi admittunt, & ostensum est: ergo non est pura resultans, sed noua actio.

Dices, quod licet forma substantialis sit terminus secundarius executionis; est tamen primarius intentionis naturæ: & quia non potest attingi forma substantialis immmediate per actionem ad ipsam terminata; debet saltem attingi per propriam mutationem.

Sed contra: nam quod forma sit secundario exequuta, solum probat, quod generatio incipiat à præiis dispositionibus: non tamen quod ultra illam non detur alia mutatio, & actio in executione posterior, & in intentione prior. Sed hoc sufficit ut generatio sit actio ab alteratione distincta: ergo id negari non debet.

§. III.

Soluuntur argumenta.

24 **D**Emum probatur retorquendo fundamentum prioris sententiæ: nam ideò negant generationem esse actionem ab alteratione distinctam, quia substantia nequit esse immediate operatiua: sed hæc ratio est nulla: ergo absque firmo fundamento receditur à communi, & recepta sententia. Probatur minor: non minus naturaliter repugnat substantiam immediate mutare aliam substantiam, quam repugnet substantiam immediate agere: & tamen, saltem mediate, ipsi admittunt generationem esse mutationem ab alteratione distinctam: ergo generatio potest esse actio ab alteratione distincta. Probatur consequentia, quia nulla est ratio cur substantia mediante accidente possit aliā

mutare, & non possit mediante illo agere. Imò ipsa mutatio, prout egreditur ab agente, vel efficiēte, est, & dicitur actio: nam mutatio in ratione effectus causam efficientem, & mouentem, perse exigit, ut docet S. Tho. Opusc. 31.

25 Sed obijciunt primo: nam id ipsum habet calefactio in actu secundo, quod habet calor in actu primo: sed calor, ut calor est, potest virtute propria producere calorem secundum suam speciem consideratum, & ut virtus ignis, illique subordinatus, est productiuus substantiæ ignis: ergo calefactio secundum sibi propria, erit actualis productio caloris, & ut oritur ab eodem calore, ut virtute ignis, & ut subordinatur igni, tanquam agenti primo, & radicali, erit actualis productio ignis geniti.

Etiam hoc argumentum retorquetur; quia si conuinceret, probaret, quod forma substantialis fieret ab alteratione immediate sine mutatione, aut resultantia media: quod ipsi non admittunt. Sequela probatur, quia ut ostendimus 2. Physic. q. 10. nu. 34. calor seipso est virtus ignis, & in illius virtute producit substantiam, sine alia entitate superaddita: ergo pariter alteratio seipsa erit actualis generatio substantiæ. Quod esse falsum ex dictis constat.

26 Respondetur igitur, quod si cur accidens non est immediate productiuum substantiæ, nisi ex subordinatione ad substantiam, cuius est virtus; ita alteratio est quidem productiuum substantiæ; sed remote in quantum est instrumentum quo sub-

substantia causat actionem, & mutationem ad substantiam: & ita est omnimoda correspondentia inter principium, & terminum, vt ex Philosopho, & S. Tho. de Sensu, & Sensato lect. 10. & q. vnica de Anima art. 12. diximus illa q. 10. num. 42. & 44.

27. Instabis: nam vt docet S. Tho. 3. p. q. 19. art. 1. ad 1. *Actio instrumenti, in quantum est instrumentum, non est alia ab actione principalis agentis*; sicut facere scamnum, non est seorsum operatio securis ab operatione artificis: sed alteratio, & qualitas ab ipsa producta sunt instrumentū formę substantialis ad substantiam generandam, vt docet S. Tho. 1. p. q. 115. art. 1. ad 5. ergo eadem actio alteratiua virtute propria producet qualitatem, & eademmet virtute substantię erit generatio substantię.

Respondetur maiorem esse veram, sed tamē aliquando vltra operationem illam instrumenti, exigitur alia actio realiter distincta, qua inducatur forma, seu effectus intentus a principali agente: & tunc præcipue quando, vt ait S. Tho. lib. 2. Contrag. c. 21. rat. 6. *Effectus respondens actioni propriae instrumenti, est prior in via generationis, quam effectus respondens principali agenti*: sicut prius est effectio ligni, quam forma scamni, & digestio cibi, quam generatio carnis, vt diximus 2. p. Metaph. Contr. 10. n. 103. Et quia alteratio, & eius terminus in executione præcedit generationem, non mirum quod ab illa distinguantur, non solum sicut motus a mutatione; sed sicut actio ab actione.

28. Obijcies vltimo: nam generatio viuētium est actio vitalis: ergo est immediata ipsi viuētis: ergo nō est actio facta medijs accidentib⁹; sed immēdiata ipsi viuētis.

Facile etiam retorqueri potest hoc argumentum; tum in ipsa mutatione substantiali: tum in alteratione ipsa; quæ non sunt immanentes, sed transeuntes; & ideo non videntur actiones vitales.

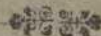
29. Respondetur ergo, quod vt ait S. Tho. 1. p. q. 27. art. 2. *Generatio viuētium significat originem alioius viuētis a principio viuente coniuncto, secundum rationem similitudinis*. Hæc autē coniunctio diuersificatur secundū diuersam perfectionem viuētium, prout late profequitur S. Thom. 4. Contrag. c. 11. & 3. dist. 8. q. 1. ar. 1. Ad minus ergo in principio generatio originatur ab actione vitali ipsius viuētis. Sed tamen, vt docet S. Tho. 1. p. q. 118. art. 1. *Quanto aliquod agens est potentius, tanto potest suam actionem diffundere ad magis distans*. Et ideo corpora viuētia, tāquam potentiora generant medio semine: *Quia ex anima generantis deriuatur quedam virtus actiua ad ipsum semē animalis, vel plantę; sicut & a principali agente deriuatur quedam vis motiua ad instrumentum*. Vnde actio, qua deriuatur semen, est vitalis; sed actio ipsa generatiua est virtualiter, ex principio a quo deriuatur, & ex termino quē causat, vitalis; quia deriuatur a principio vitali, & tendit ad dandam vitam: sed non est formaliter vitalis, sicut nec manens in ipso viuente: quod æquē est verum de actione alteratiua, ac de actione generatiua.

30 Disputant multi hic latè de generatione viuientium: imò de principijs, & modo generationis humane, & de formatione seminis. Cæterum quæstiones istæ non sunt opportunæ huic libro, in quo agitur de generatione solum in communi, & de animatis, & viuentibus in alijs Philosophiæ Naturalis partibus disputatur. Vnde S. Thomas in Prologo horum librorum inquit: est autem consideraandum, quod de vnoquoque, quod in pluribus inuenitur, prius est considerandum in communi, quam ad species descendatur; alioquin oporteret idem dicere multoties, ita scilicet, quod in singulis id quod est commune repeteretur, sicut probat Philosophus in 1. de Partibus Animalium, cap. 1. Et ideo prius oportuit de Generatione, & corruptione in communi determinare, quam ad partes eius descendere. Hæc Sanctus Thomas. Decreuimus autem quæstiones à proprijs locis non dimouere, ut omnia ordinate tradita facilius percipiantur: species enim sine ordine, non scientiam; sed errorem, vel confusionem nata sunt generare.

QVAESTIO V.

Verum generatio siteductio, & conuersio?

1 **V**T Completè exponamus in qua actione consistat generatio; hanc bimembrem quæstionem proponimus.

§. I.

Verum in generatione sint plures actiones substantiales?

2 **E**T circa priorem partem, sunt qui existimēt formæeductio nem non esse generationē, quia arbitrantur distincta actione produci formam, quæ educitur de potētia materiæ, ac producatur eius vnio. Ita indicat Durandus in 2. dist. 1. q. 4. n. 39. quia forma prius ordine naturæ est aliquid in se, quam vniatur materiæ, quia vnio supponit vnibilia, sicut cōpositio componibilia.

3 Eandem sequitur Hurtado disput. 1. sect. 1. & plures Recentiores, qui id tribuunt Rubio lib. 2. de Anima tract. de Potētijis q. 4. n. 64. Sed minus fideliter referunt; quia loquitur de productione naturæ, & subsistentiæ: de qua putat esse aliam rationem, ac de productione formæ, & vnionis, quas vnica actio fieri docet hic. Sed quicquid sit de hoc. ¶ Probant dari duas actiones in productione formæ, & vnionis; primo, vbi termini producti realiter distinguuntur, realiter distinguendæ sunt illorum productiones: sed forma, & vnio realiter distinguuntur: ergo illarum productiones distinguendæ sunt. Maior patet, quia nō est aliud caput distinguendi productiones, nisi ex terminis: quia tot sunt fieri, quot sunt facta esse.

4 Secundo, quia vnio est cōplementum formæ substantialis: ergo supponit illam alia actione productam. ¶ Tertio, licet pars continui non possit produci, quin simul producat

ducatur

§. 1. Vtrū in generatione sint plures actiones? 31

ducatur indiuisibile terminatiuū, seu continuatiuum illius partis cū alia; nihilominus producantur per diuersas actiones, vt cōcedunt omnes: ergo licet forma materialis produci non possit ex natura rei, quin in eodem tempore producat̃ vnio, producantur nihilomin⁹ per diuersas actiones.

5 Quod autem ex his actionib⁹ generatio consistat in productione vnionis; probant, quia si detur materia, & forma in rerum natura, & non detur vnio, non datur totum: data verò productione vnionis, nō potest non dari totum; quia cum vnio sit modus, dari non potest sine extremis. Denique, quamuis materia, & forma hominis creentur, quia vnio producitur, & principaliter sit ab homine, dicitur, quod homo generat hominem: ergo per se, & essentialiter generatio non esteductio; sed vnionis productio.

6 Dico tamen primo, in generatione substantiali formarum materialium nō interueniunt duæ actiones substantiales, quarum vna producat̃ forma, & alia producat̃ eius vnio. Sumitur ex Philosopho, & D. Thoma lib. 7. Metaph. lec. 7. & lib. 8. lect. 1. & 1. Phys. lect. vlt. & alibi sæpè docentibus, quod propriè loquendo, forma non sit, sed compositum: quod falsum esset si alia actio terminaretur ad formā, & alia ad vnionem partium, ex quibus resultat compositum. Idē sumitur ex D. Thom. 1. p. q. 45. art. 4. & 8. & ibi supponunt Thomista, & specialiter Capreol. in 1. dist. 5. & Soncin. 7. Metaph. q. 22. & 23. &

est communis, adhuc apud eos, qui ponunt modum substantialē vnionis ab extremis distinctum, vt Suarez disp. 15. sect. 4. nu. 3. & disp. 48. sec. 3. n. 11. Rubio hic tract. 1. q. 3. num. 39.

7 In primis, si non datur modus substantialis vnionis, vt ostendim⁹ 1. Phys. q. 14. & 2. p. Metaph. Controu. 5. cessat quæstio; quia relatio vnionis non sit actione per se ad illam terminata, sed consequitur ad positionem rationis fundandi, vt contingit in alijs relationibus prædicamentalibus: & in casu præsentis notat Ferrara libro secundo Contragent. cap. 89. ad 4. §. Sed aduertendum. Sed quia probabile iudicam⁹ dari modum vnionis à forma distinctum, in quo fundetur relatio vnionis inter formam, & materiam, adhuc ex illius sētētia suppositione.

8. Probatur cōclusio, primo, quia si formæ materiales per se terminarent actionem partialem distinctā ab illa qua sit cōpositum, sequitur esse per se subsistētes, sicut est anima rationalis: sed hoc est falsū, vt ostēdit S. Thomas 1. p. q. 75. art. 3. alioquin illæ formæ haberent aliquas operationes independentes à corpore, sicut anima rationalis: ergo formæ materiales ex natura rei nō possunt terminare propriam actionem distinctam ab illa qua sit totū. Probatur maior, primo à paritate animæ rationalis, cuius subsistētiā his argumētis deducimus. Secūdo, quia nō sit per se, nisi quod est per se.

9 Secundo rationem à priori tangit S. Tho. in Compendio Theologiæ cap. 93. dicens: *Eius est fieri, cuius est*

esse; ad hoc enim aliquid su, *est*. For-
matur ergo ratio in hunc modum.
Generatio substantialis est via ad
esse substantiale; ut dictum est: sed
forma substantialis, & eius unio ha-
bent tantum unicum esse substantia-
le; eo quod in vno composito tan-
tum datur vnum esse substantiale,
ut ostendimus. 1. Phys. q. 7. §. 3. er-
go forma, & eius unio tantum fiunt
vnica actione substantiali.

10. Imò adhuc (disputationis gra-
tia) admissis existentibus partialibus,
debet sustineri, quod vnica actio
substantialis sufficit ad generatio-
nem; quia etiam in sententia S. Th.
existentia, & essentia realiter diffe-
runt, & vnica actione fiunt. Et in
communi sententia subsistentia di-
stinguitur realiter à natura; & tamē
connaturaliter loquendo eadē ac-
tione fit suppositum, & natura sin-
gularis, cuius est terminus; nam ubi
sunt plura propter vnum, ibi est
quodammodo vnum. Et ideò cū
vnica substantialis actio sufficiat ad
dandum esse materiæ, formæ, &
unioni, & supposito; quia omnia
ista adiunguntur ad componendū v-
num subsistens substantiale; quod
est terminus generationis, ut postea
dicetur, frustra plures actiones exi-
guntur. Imò vnica actione fit esse
tia, & resultant passionēs, ut dixi-
mus. 2. Phys. q. 11. & pro casu præ-
senti videatur Caiet. 3. p. q. 75. art.
2. §. Vnde ad primam.

11. Ad argumentum Durandi ne-
gatur antecedens in formis nō per
se subsistentibus; & ideò solum est
verum in anima rationali, quæ à
Deo speciali actione creatur; falsa

autem in alijs formis materialibus
accidentalibus, & substantialibus:
de quibus ait S. Tho. 1. p. q. 45. art.
4. quod formæ, & accidentia, & a-
lia huiusmodi, nō dicuntur entia,
quasi ipsa sint; sed quia eis aliquid
est: unde formæ, quæ non subsistunt,
magis sunt coexistentia, quam en-
tia; & ideò ad generationem toti⁹
generantur; & ipsa per se non termi-
nant, nec generationem, nec aliam
substantialem actionem.

12. Ad primum aliorum negatur
maior, quia quando plura realiter
distincta communicant in vno es-
se, sunt formaliter vnus terminus;
& ideò vnica productione fiunt. Et
vnico fieri possunt esse plura facta
esse, quando adunantur ad vnū ter-
minū cōponendū. ¶ Ad secundū o-
misso antecedenti, negatur cōsequē-
tia, quia figura est terminus quārita-
tis, & fit eadem actione ac ipsa: pa-
riterque subsistentia eadem actio-
ne fit, ac natura indiuidua, cuius
est terminus.

13. Ad tertium negatur antece-
dens. Et ego neminē, præcipuē ex
Thomistis, reperi, qui illud conce-
dat: quare videant qua veritate ar-
guentes dicant illud *omnes concedere*.
Nec video qua probabili, aut
saltem apparenti ratione possit su-
stineri, quod si in continuo sunt in-
finitæ partes, & infinita puncta cō-
tinuatiua, aut saltem plura, exigan-
tur ad quodlibet producendum in
finitæ actiones. Quod in nulli⁹ ima-
ginationem cadere potest. Quare
posset argumentum cōtra ipsos re-
torqueri; quia vnica actione fit vnū
continuum, & eius partes, vel indi-
uisibi-

uisibilia; & ita stat in termino producto esse realem distinctionem; & tamen actionem esse vnā; eo quod, id quod fit, vnicum esse habet, vel communicat: ergo pariter in præfenti generatio substantialis erit vnica actio educatiua, adhuc admissio, quod educantur forma, & vnio; quia tendunt ad vnum esse totius.

14 Per quæ cessant, quæ adducuntur num. 4. quia hic non loquimur de generatione humana; de qua alibi est proprius locus disputandi, & aliquid tetigimus quæst. 4. num. 13. Casu autem, quod forma naturalis præexisteret, & non generaretur per accidens ad generationem rotius, sicut de facto fit, cū educitur de potentia subiecti; non esset generatio naturalis, de qua loquimur; sed actio alterius speciei, vt notat optimè Soncinas lib. 7. Metaphis. quæst. 24. ad 1. & 3. Et ideo resurrectio non erit generatio, sed diuina quædam operatio, quæ regeneratio dicitur: de quo iterum quæst. 6. num. 24. & in omnibus transmutationibus, quæ non propriè dicuntur generationes, non oportet formalem terminum produci, sed sufficit quod communicetur.

15 Vnde concludimus, quod in naturalibus generationibus formæ materiales educuntur de potentia subiecti, eadem actione, qua generatur totum: & ideo est ab ente in potentia ad ens in actu, vt ex Philosopho docet S. Thomas lib. 1. de Generatione lect. 7. in fine. Quamuis in generatione humana, & aliorum animalium antequam inducatur vltima forma perfecta, præce-

dāt multæ generationes, & corruptiones substantiales formarum imperfectarum, quibus gradatim peruenitur ad formæ perfectæ generationem, vt docet S. Thomas lect. 8. litt. b. & latius 1. p. quæst. 118. artic. 2. ad 2. vbi & aduertit, quod hoc ad sensum apparet in animalibus ex putrefactione generatis.

§. II.

Qualiter generatio dicatur conuersio?

16 **V**T secundæ parti quæsitæ satisfaciunt Hurtado, & Arriaga, & alij, ferme omnia, quæ de trā substantiatione disputant Theologi, hic controuertunt: sed satis importunè, vt patet. Et ideo hæc locis proprijs relinquendo, pro nunc est notandum, quod conuersio significat *transitum vnius rei in aliam*. Vnde est mutatio ex parte termini à quo dicens aliquid positiuū; quod tamen debet desinere esse, & mutari in alium terminum positiuum; nam si desinit in nil, non dicitur conuerteri; sed corrumpi, vel anihilarī. Ex parte termini ad quem debet esse nouitas, vel inceptio, si non quo ad esse, saltem quoad munus, vel modum essendi, vt verificetur ratione illius aliud in illud transisse: eo quod non est transitus, nisi sit ordo terminorum, & quod termini non sint simul.

17 Ratione terminorum diuiditur conuersio in substantialem, & accidentalem: nēpè, accidentalis est quando fit transitus de vna forma

ma accidentali ad aliam, vt cum al-
bum fit nigrum: substantialis, cum
fit transitus de vna forma substan-
tiali in aliam, vt cum aer fit ignis,
vel vinum fit acetum; vel cum a-
qua fuit conuersa in vinum.

Rursus alia est conuersio forma-
lis, vt in exemplis allatis: alia est
conuersio totalis, cum totum v-
num ens trāsit in aliud. Et quidem
dari nequit per vires naturæ, vt do-
cet Sanctus Thomas 3. p. quæst. 75.
art. 4. quia *nullum agens creatum potest
agere nisi ad immutationem formæ*: eo
quod materia non fit nisi creatio-
ne: & naturali creata virtute, sicut
ex nihilo nihil fit, ita vnum primū
subiectū substantiale non potest in
aliud mutari. In quo autem differe-
rat conuersio vt sacramentalis, à
conuersione absolutè; explicat Ca-
ietanus 3. part. quæst. 75. artic. 1.
& 2.

18 Deinde notat S. Thomas 3. p.
quæst. 75. art. 3. ad 2. quod in con-
uersione formali forma, quæ est ter-
minus à quo, non conuertitur in a-
liam formā; sed vna forma succe-
dit alteri in subiecto; sicut albedo
nunquam fit nigredo, sed subiectū
albedinis fit subiectum nigredinis,
vt ex Philosopho 1. Physic. assert
Sanctus Thomas ibi art. 4. docens,
quod virtute agentis finiti non po-
test forma in formam mutari. Vnde
denominationes verificantur
in concreto de subiecto, vt subest
formæ cui alia succedit, & sic aer
conuertitur in ignem.

19 Igitur generationem esse con-
uersionem formalem sumitur ex
Philosopho, & D. Thoma locis re-

latis quæst. 3. nam. 6. & communi-
ter sequuntur Authores, quia verè
transit materia de vna forma ad a-
liam: quamuis alia sit ratio con-
uersionis, & alia ratio generatio-
nis: inquantum generatio ex parte
termini a quo respicit priuatio-
nem, quæ est principium in fieri, iux-
ta dicta primo Physicorum quæst.
3. §. 3. At verò inquantum conuer-
sio, exigit formam positiuam tran-
seuntem in aliam. Et istæ duæ mu-
tationes ad inuicem connexio-
nem habent, quia materia nequit
dari sub priuatione sine omni for-
ma, & cuiuslibet formæ naturali in genera-
bilibus, & corruptibilibus adiungitur
priuatio, vt ait Sanctus Thomas pri-
mo de Generatione lectione octa-
ua litt. b. Videatur etiam M. Ioan-
à Sancto Thoma quæstione prima
artic. 3. in fine.

QVAESTIO VI.

*De termino ad quem generationis
substantialis.*

1 SUpponimus cum Diuo Tho-
ma in primo distinctione quin-
ta quæstione tertia articulo vnico,
quod terminus generationis in crea-
turis potest accipi dupliciter, sicut
etiam, & principium: dicitur enim
principium generationis ipsum ge-
nerans; & huic principio corres-
pondet, sicut terminus, ipsum ge-
nitum. Dicitur etiam principium
generationis à quo incipit genera-
tio: & hoc modo principium, vel
initium generationis est priuatio
formæ

formæ inducendæ; & huic principio terminus oppositus est forma per generationem inducta.

Alijs terminis solent vocari terminus *qui*, & terminus *quo*: & ratio appellationis est, quia eo modo terminant, quo sunt; sed aliquid est vt *quo*, quia est forma, & ratio vt alia sint; & aliquid est vt *quod*; quia est id quod subsistit, & operatur: ergo rectè, tam ex parte termini, quam ex parte principij, est illa duplex acceptio. Quia tamen forma est duplex; alia quæ est pars, vt anima; & alia totalis, vt humanitas (de qua distinctione videatur Sanctus Thomas quinto Metaphisicæ lectione quinta, & libro quarto Contragentes cap. 81. ad secundum) ideo subdividitur terminus *quo*, vt alius sit totalis; alius partialis.

§. I.

De termino qui.

2 Circa terminum *qui*, arbitrantur aliqui esse naturam totalem; suppositum verò solum esse terminum extrinsecè resultantem, vel speciali actione productum. Ita Vazquez tertia parte disputat. 31. cap. 3. num. 17. vbi negat etiam actiones esse suppositorum. Et prima parte disput. 63. cap. 4. & 5. Conimbricens. hic cap. 4. quæst. 15. art. 4. concl. 2. Rubio tract. 1. q. 3. & alij.

3 Dico tamen primo, terminus *qui* generationis substantialis est compositum vt subsistens: & ideo subsistentia est terminus per se intrinsicè generationis; & non alia

actione resultans. Sumitur ex Philosopho septimo Metaphisicæ textu 27. & Diuo Thoma ibi lectione septima, & prima parte quæstione 45. artic. 4. & 8. & quæst. 65. artic. 4. & tertia parte quæst. 35. artic. 1. Et probatur primo, terminus *qui* est, quod est genitum vt *quod*, & correfpōdet principio generanti vt *quod*: sed suppositū est generans vt *quod*: ergo terminus *qui* est natura vt subsistens in supposito. Maior patet ex propria ratione termini *qui* exposita num. 1. Minor verò probatur; illud generat vt *quod*, quod agit vt *quod*: sed suppositum agit vt *quod*: nam vt dicit Sanctus Thomas tertia parte quæst. 20. articulo primo ad secundum: *Agere non attribuitur naturæ, vt agenti, sed personæ; actus enim suppositorum sunt, & singulorum secundum Philosophum.* De quo Sanctus Thomas ibi quæst. 19. articulo primo. Et 1. p. quæst. 40. art. 1. ad tertium, & quæst. 3. de Potentia artic. 8. in fine: de quo plura M. Lorca 3. p. disp. 20. à num. 13.

4 Secundo, generatio est via ad esse substantiale: ergo illud generatur vt *quod*, quod habet esse vt *quod*. Sed suppositum est, quod habet esse vt *quod*, vt docet Sanctus Thomas 3. p. quæst. 17. art. 2. ergo suppositū est, quod generatur vt *quod*. De his latius PP. Carmel. disp. 2. quæst. 3. & M. Ioan. à S. Tho. q. 1. artic. 5. & Flandria lib. 7. Metaph. q. 12. art. 1. & q. 16. art. 1.

Sed obijcies primo: nam quoad hoc eadem est ratio termini generationis accidentalis, ac generationis substantialis: sed in generatio-

ne accidentali terminus *qui* est sola forma: ergo in generatione substantiali terminus *qui* erit sola forma, & non compositum subsistens. Probatur minor: nam compositum accidentale non est vnum perse, vt ait Sanctus Thomas cap. 7. de Ente, & essentia, & alijs locis relatis libro primo Logicæ quæst. 18. num. 16. forma autem accidentalis est vnum perse. Sed generatio vna debet ad vnum terminum terminari: ergo forma accidentalis erit terminus *qui* generationis accidentalis.

5 Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem cum Diuo Thoma 7. Metaph. lect. 6. & Söcinat ibi quæst. 23. quia forma accidentalis non est vt *quod*, & ita nõ generatur *vt quod*: de quo S. Tho. 1. part. quæst. 45. artic. 4. Ad probationem concedo maiorem, & distinguo minorem, & cõcedo eam de termino formali *quo*, & nego de termino *qui*: in isto enim differt generatio accidentium, quæ terminantur ad concretum accidentale, quod non est vnum perse; à generatione substantiali, quæ terminatur ad vnum simpliciter ens perse subsistens.

6 Secundo, Beatissima Virgo MARIA fuit verè, & proprie Mater Dei; & tamen non genuit suppositum: ergo suppositum non est terminus *qui*, seu vt *quod* generatio nis. Probatur minor: nam suppositum est Verbum Dei: sed Deus non potest physice causari, & effici à creatura: ergo suppositum nõ genuit.

Respondetur, melius iuxta nostram sententiam saluari hoc mysterium, quam iuxta oppositam: cum ipsi humanitatem ponant esse terminum: & ideo non esset Mater Dei, nisi materialiter; eo quod est Mater humanitatis, quæ alia actione ad Virginem non pertinente, est assumpta à Deo.

7 Dicimus ergo, quod cum in vno composito non sit nisi vnum esse substantiale, prout ostendimus libro 1. Physic. quæst. 7. §. 3. sicut esse animæ rationalis, quod causatur à Deo per creationem, dicitur causari à patre, & matre generantibus, in quantum aptat, & disponunt materiam, & determinant ad talis formæ susceptionem: ita esse Verbi Diuini per Incarnationem fuit à Deo communicatum animæ Christi, & in eodem instanti vnitum corpori, ad cuius formationem Virgo Beatissima materiã præparauit; & ideo fuit propriissimè Mater Dei hominis, quia propriissimè genuit illud compositum subsistens personalitate Verbi. De quo latius Nazarius 3. p. q. 17. art. 2. Controu. vnica, & Vincentius in Relectione quæst. 7. pag. 911. & alij Theologi.

§. II.

De termino formali ad quem generationis.

8 **M**Aius dissidium inter Authores est in exponendo termino formali generationis. Nam Durandus in tertio distinctione quinta quæstione secunda nu. 5. Suarez

tom. 1. in 3. p. disp. 8. sect. 3. §. in hoc, Hurtado disp. 11. Physicæ sect. 5. §. 37. & alij contendunt terminum formalem non esse formam, quia hæc non semper producitur vi illius actionis; sed terminum esse vnionem. Probat Durandus, quia terminus non præexistit actioni, quam terminat; alioquin frustra esset actio, cum ordinetur ad acquisitionem termini; si terminus siue actione haberetur: & omnis actio, & motus est propter non habitum.

9 Dicunt alij, quod cum forma educitur, vel producitur per generationem, illa est terminus formalis; quãdo vero forma non producitur, sed solum vnitur, vnio erit terminus formalis. Ita Conimbr. hic cap. 4. q. 15.

10 Alij docent formalem terminum generationis non esse vnionem, sed formam rei generatæ. Ita Flandria lib. 7. Metaph. quæst. 12. art. 5. Ferrara 4. Contrag. cap. 48. in fine, & esse communem inter Thomistas, testantur PP. Carmel. num. 33. & M. Ioann. à S. Thoma concl. 2. & tenet Vazquez 3. p. disp. 19. c. 2. & aduertit Cabrera 3. p. q. 2. art. 7. disp. 2. n. 44. quod vnio est cõditio intrinsece requisita. ¶ Alij dicunt terminum formalem generationis constari ex vnione, & forma.

11 Posset alius opinari terminum formalem esse ipsam personam vt terminantem naturam; sicut terminum formalem Incarnationis exponunt Capreolus in 3. dist. 15. q. 1. Caietanus. 3. p. quæst. 2. artic. 8. &

ibi Medina, Aluarez, & alij, quos sequitur Nazarius Controuers. 2. dicens communem Expositorum ibi.

12 Denique Lugo de Incarnatione disputat. 11. sect. 2. num. 17. quem plures Recentiores sequuntur, dicit quæstionem esse de nomine: vnde eidem actioni diuersis nominibus explicatæ, assignare solemus diuersos terminos formales; quia tribuit sub diuersis nominibus varias denominationes. Subdit Lugo. num. 19. quod generatio habet duos terminos formales: nam pro termino formali productio respicit vnionem; pro formali communicato animam. Idem sequitur Cabero tract. 1. disput. 1. dub. 4.

13 In ista vltima sententia duæ latent equiuocationes. Primã sãpe sustuli, quia aliud est quæstiones humanas pendere à significatione vocum inter homines vsitata: nam dissidium in proprietate vocis exponenda solet parere confusione, & opinionum diuersitatem in ipsis rebus declarandis. Aliud vero est, quod tota quæstio sit de vsu vocis. Quod hic non accidere manifestum est: alioquin omnes quæstiones de specificatione potètiarum, habituum, & virtutum, & scientiarum erunt de voce: & pariter in Theologia in materia de Trinitate, de Incarnatione, & Eucharistia cum inquiritur terminus formalis generationis diuinæ, & Incarnationis, & quid ponatur ex vi verborum: Erunt quæstiones de voce. Et ratio est, nam generatio in re specificatur à ter-

mino formali, & per illud ab alijs distinguitur: ergo non erit quæstio de voce, de termino formali generationis disputare.

14. Secunda æquiuocatio est: nā sapē in vna materiali entitate coincidunt plures formalitates, & munerā; & ad ea declaranda vtimur diuersis vocibus: vnde non assignamus diuersos terminos formales propter diuersitatem vocum; quia si voces rebus non correspondērēt, nō oporteret propter voces diuersas terminos formales in re assignare. Sed potius ē contra, quia in re sūt formalitates, & officia diuersa, ea metaphisicē distinguimus per terminos specificatiuos, & ad vsū humanū per voces significatiuas. Ex quibus concluditur, quod vltima sententia difficultates aliarum integras relinquit: nam alij supponunt, quod vnio producit, & forma communicatur: & tunc inquirunt, quis sit terminus generationis, vt generatio est? Et quid exigatur ad terminum formalem?

15. Dico secūdo, terminus formalis est ad quem actus primo, & perse terminatur; & in speciali terminus formalis generationis est id, quod habet rationem forme rei genitæ. Per hanc conclusionem iudicium facimus discordiæ, quæ est inter Authores vltimæ sententiæ, & reliquos circa definitionem termini formalis. Nā M. Lorca 3. p. disp. 16. n. 5. Vazq. vbi supra, & omnes Thomistæ, & alij Authores cōmuniter supponūt, quod terminus formalis est forma constitutiva termini totalis. Hanc tamen definitionē

reijcit Lugo. n. 17. nam transubstantiationis terminus formalis *ad quē*, est corp⁹ Christi, quod de nouo ponitur sub speciebus: & tamen nemo dicet corpus Christi esse formā, vel quasi formam illius compositi: cum succedat substantiæ panis, quæ erat subiectum specierum. Erit ergo termin⁹ formalis cui propriē, & immediatē applicatur mutatio.

16. Cæterum deficit primo, quia definitiones, & significationes non sunt pro libito mutandæ. Secūdo, quia explicat per ignotius: nā magis latet cui propriē, & immediatē applicetur mutatio, quam lateret, quid sit termin⁹ formalis? Tercio, & præcipuē deficit Lugo, quia arbitratur, quod Authores hucusque, cum illo modo definiunt, seu describunt terminum formale, loquātur vniuersaliter de omni actione: & tamen constat eos non loqui in omni materia, sed dumtaxat in ista de generatione, vel de actione factiua, & constitutiva termini. Cū ergo aliquid possit esse de essentia inferioris, quod non est de ratione superioris, inefficaciter arguit ex vna specie actionum, ad alias, vel ad omnes.

17. Nos ad confussionem vitandam, dicimus, quod in genere loquendo, terminus formalis est illa ratio, quæ perse primo terminatur: ratio est, nam obiectum formale est *ad quod terminatur actus primo, & perse*, vt ait S. Tho. in 3. ad Anibal. dist. 24. art. 1. sed terminus formalis est obiectum formale actionis: ergo in genere loquendo, sic debet describi. Et ideo corpus Christi est terminus

minus formalis, quia primo, & per se ad illud terminatur transubstantiatio; & ex vi verborum exprimitur, iuxta illud, *in carnem trāsit panis, & vinum in sanguinem, &c.*

18 Afferimus autem in secunda parte conclusionis, quod in specie loquendo, hæc actio, quæ est substantialis, quæ est via in naturam, formaliter respicit formam constitutivam ut *quo* naturæ, vel essentia; & ideo partialiter est ipsa forma partis, & totaliter est ipsa natura totalis; sed quia per formam res genita constituitur in suo esse substantiali; ideo absolutè forma est terminus formalis.

19 Iam ergo facile probatur: primo ratione S. Thomæ loco citato n. 1. terminus formalis generationis correspondet ex parte termini principio *quo* generans generat: sed ex parte principij natura, & forma est *quo* generans generat, ut probat S. Thom. 1. p. q. 41. ar. 5. ergo ex parte termini ad quem forma est terminus generationis.

20 Secundo probatur: terminus formalis est ratio illa ad quā actio primo, & per se terminatur: sed generatio primo, & per se terminatur ad formam, ut comunicantem esse materiæ: ergo ut sic forma est terminus formalis generationis. Minor probatur primo, quia ut sic forma opponitur privationi, & sic formaliter pugnant terminus à quo, & ad quem. Secundo, nam generatio est via in naturam, iuxta Philosophum 2. Phys. textu 14. sed intentio naturæ terminatur ad formam, seu naturā speciei: ergo forma est

terminus formalis generationis. Hæc est ratio S. Thomæ 3. p. q. 35. art. 1.

21 Sed obijcies primo: nam in generatione humana forma, quæ est anima rationalis, non fit à generante, sed à Deo creante: ergo forma non est terminus formalis generationis. Probatur cōsequentia, quia sicut terminus *qui* producitur *ut quod*; ita terminus formalis debet produci *ut quod*.

Respondetur, non esse de ratione termini formalis, quod de nouo producat, etiam per accidens, sed sufficit, quod de nouo comunicetur: sicut essentia diuina est terminus formalis diuinæ generationis, quia in illa assimilatur genitum generanti in principio *quo* primo; & tamen *diuina essentia in Filio non generatur, neque per se, neque per accidens*, ut docet S. Tho. 1. p. q. 39. art. 5. ad 1. Vnde anima rationalis est terminus *quo* humanæ generationis, etiam si secundum suum esse ab homine nō producat; quia sufficit, quod homo ultimo disponat materiam, ut illi hæc forma comunicetur. Vnde negatur consequentia. Ad probationem dicitur, non esse eandem rationem, quia terminus *qui* habet esse *ut quod*: at vero terminus *quo* aliquando est incapax ut producat etiam per accidens: vel quia est eadem numero natura in generante, & genito, ut in Deo contingit: vel quia forma præexistit, & eleuatur in suo esse supra actionem generantis, ut in anima rationali.

22 Quod si istes ratione Durandi relata n. 8. frustra videri actionē,

si eius formalis terminus ante ipsam præcedit. Respondetur terminum præcedere materialiter in esse rei; non formaliter in esse termini; quia anima ut communicata in virtute dispositionum determinantiū materiam ad hanc formam, non præcedit generationem, & solum ut sic est terminus ab ipsa generatione inspectus.

23 Obijcies secundo, & replicatur contra solutionem: nam anima ut communicata, est anima ut unita: ergo si generatio respicit animā ut communicatā, ut nos fatemur, respicit animam ut unitam: ergo unio erit terminus formalis: vel constituitur terminus ex unione, & forma.

Respondetur, quod genitum non assimilatur generati in unione, sed in forma qua constituitur; & ideo forma per se primo inspicitur, & est formalis terminus; unio verò, vel erit cōditio intrinseca, vel applicatio rationis formalis, nisi quoad hoc aliquis velit de vocibus contendere.

24. Adhuc urgebis: nam ut docet S. Tho. in 4. dist. 44. q. 1. art. 1. q. 2. ad 2. *Generatio, & resurrectio non sunt idem motus*, ut etiam diximus q. 5. n. 14. & tamē tota differentia non est ex parte animæ, quæ est eadem; nec ex parte compositi; siquidem idem numero, qui fuit mortuus, resurget: ergo differentia est ex diverso modo unionis: ergo modus unionis diversificat actiones: ergo eas specificat: ergo est terminus formalis generationis.

Respondetur, quod modus unio-

nis substantialiter est idem; quia totum est idem. Et differentia est, quia anima informat inanimabiliter post diem iudicii, & modo animabiliter: cum autem quis resurgit ad vitam mortalem, eius resurrectio differt à prima generatione ex diverso modo terminandi: sicut etiam differt homo genitus ab homine à solo Deo creato. Videatur quæ in simili diximus q. 4. n. 10. & ideo nunquam habetur, quod ipsa unio sit formalis terminus generationis.

QVAESTIO VII.

Verū materia prima sit subiectū generationis substantialis?

NOTAT M. Bañez hic c. 4. q. 1. r. quod tripliciter potest intelligi materiā esse subiectū generationis substantialis. Primo ut sit subiectum inhaesionis; ita ut generatio subijcitur in materia prima, sicut accidētia sunt in cōposito, ut albedo in corpore. Secundo, ita ut sit subiectum denominationis, ac per consequens ratione generationis materia denominetur genita. Tercio, ut solū sit subiectū in quo exercetur generatio, ut mobile, quod subijcitur utrique termino, siue simul sit subiectum motus, siue non. Iuxta hoc ergo est sensus quæstionis, an materia denominetur genita; & an generatio habeat pro subiecto inhaesionis ipsam materiā? An verò materia prima solum sit subiectū exercitij huiusmodi trāsantationis; & subiectū inhaesionis, & denominationis sit totū cōpositum?

§. I.

Tres sententiæ proponuntur.

2 **S**unt tres præcipuæ opiniones circa quæstionem sic expositâ. Scotus, & Antoni⁹ Andreas 7. Metaph. q. 9. conc. 1. opinantur, quod materia prima generatur per se subiectiue: quia omnis forma subiecto in quo est tribuit formalē denominationem; vt inductiue patet: & quia denominatio, & effectus formalis est à forma cōmunicata subiecto. Sed generatio est in materia prima, quia est mutatio substācialis entis in potentia; ad differentiam aliorum motuum, ratione quorū solum variatur secundum quid totum cōpositum, quod est ens actu: ergo generatio est in materia prima, vt in subiecto denominationis & inhæssionis.

3 Opinantur alij materiam primā solum esse subiectum in quo dicitur exerceri generatio, quia manet sub utroque termino mutationis. Sed tamen asserunt materiam primam, nec esse subiectum denominationis, eo quod materia est ingenerabilis, & solum cōpositū est, quod generatur. Nec esse subiectū inhæssionis, eo quod generatio est accidens de prædicamento actionis: nullū autē accidens potest subiectari in materia prima; quia est pura potentia nullam de se includens existentiam: & quia prius respicit actum simpliciter, nempe, formam substācialē, per quam est ens actu; quā actum secundum quid, scilicet formam accidentālē, per quam est tale secundum quid, & accidentali

ter. Ita M. Bañez. q. 11. concl. 1. & 2. M. Ioan. à S. Th. q. 1. ar. 5. conc. 1. & Sanchez li. 6. Log. q. 2. ad 10.

4 Communis aliorum opinio docet materiā primam esse subiectum exercitij, & inhæssionis generationis substācialis; à qua denominatur mutata, seu transmutata substātia liter ad actum formæ substācialis: licet propriè loquendo, nō denominetur genita. Ita Caiet. 3. p. q. 35. artic. 1. §. *Aduertendum est*. Flādria lib. 8. Metaph. q. 1. art. 4. & lib. 7. q. 12. art. 6. ad 2. Soneinas lib. 7. Metaph. q. 22. post tertiam concl. PP. Carm. hic disp. 2. q. 5. qui citāt Capreolū, Zanardum, & Ferraram. Sed nec in Capreolo, nec in Ferrara, vbi citantur, id inuenio; quamuis ad aliud intentum citet Capreolus quandam authoritatē S. Tho. qua solet probari hæc sententia. Quam tenent Venetus, Toletus, Conimb. & Rubio hic q. 4. qui, & testatur esse cōmunem.

5 Non tamen vna, sed triplici via defenditur hæc opinio: nā Aui-cena, & B. Albertus tract. 2. & alij asserentes materiā esse coruā formam corporeitatis; docent cōpositū ex materia, & illa forma, esse subiectum primum generationis. ¶ Alij non reputant inconueniēs materiā esse immediatē susceptiuā accidentiū. Vel vt ait Rubio. n. 55. forma accidentālis, quæ est incōpleta, & vīa ad formā, qualis est generatio, ordine executionis prius debet recipi in materia, quā forma substācialis. ¶ Tādē PP. Carm. n. 61. docent generationem, prout est actio, esse accidens; quia non differt

ab alteratione, quæ residet in composito corrumpendo: attamen pro ut est mutatio, vel instantanea acquisitio formæ substantialis, nõ est necesse vt sit accidens, sed potest esse modus quidam substantialis; quia est terminus secundarius actionis, seu potentia generatiuæ, & nõ ponit in numero cum forma, quia est acquisitio illius, & reductiuè est in genere substantia.

§. II.

Vltima præfertur.

Videtur autem hæc sententia expressa Philosophi hic tex. 24. & S. Tho. lec. 10. lit. f. asserētis, *Philosophus dicit, quod prima materia est maximè proprium subiectum susceptibile generationis, & corruptionis: quia immediate substat formis substantialibus, quæ per generationem, & corruptionem adueniunt, & recedunt.* Constat autem, quod subiectum inhesionis formæ, est eius subiectum maximè proprium: ergo ex mente Philosophi, & D. Tho. materia prima est subiectum inhesionis generationis substantialis. Vnde S. Thom. in 2. dist. 12. q. 1. art. 1. ad 3. ait, *quod sicut in primo de Generatione dicitur, materia est immediate subiectum generationis, & corruptionis.* Et in 3. dist. 21. q. 1. art. 3. ad 5. dicit: *Sciendum est, quod sicut generari est compositi, ita & corrumpi; quamuis subiectum generationis, & corruptionis sit materia.* Idem docet S. Tho. 1. p. q. 45. art. 2. ad 2. & 8. Metaph. lect. 1. & alibi sæpe.

7 Rationeque probatur primo,

omnis motus est in mobili, vt ex Philoſ. & D. Tho. & eorum ratione probatum est 3. Phys. q. 2. n. 22. Sed certum est, & alij fatentur, materiam primam esse quæ trāsmutatur de vna forma ad aliā: ergo materia prima est subiectum inhesionis generationis substantialis; sicut mobile est subiectum inhesionis, & in quo exercetur motus localis; vnde incoſequēter, admissio quod materia sit subiectum exercitij generationis, negatur esse subiectum inhesionis. Videatur S. Thom. q. 3. de Potent. art. 2.

8 Secundo, vt diximus q. 5. generatio est actio eductiua formæ de potentia subiecti: sed materia prima est ex cuius potentialitate educitur forma: ergo materia prima est subiectum immediatum generationis formæ: sicut in alijs formis actiones quibus educuntur ex potentialitate subiecti, sunt in subiecto ex quo educitur forma.

9 Tertio, & vrgentius; generatio est causa cur forma inducatur in materiam, seu est via, & causalitas agentis, passiuè recepta in subiecto transmutato, ratione cuius dicitur causare totum, & quasi per accidens causare, seu concausare formam: ergo cum causa, & causalitas præcedant effectum; generatio præcedit formam, & compositum genitum: ergo non subiectatur in composito genito, sed in materia prima, quæ substat formæ substantiali, quæ per generationem aduenit, & per corruptionem recedit. Et hæc est ratio S. Thomæ vbi supra.

Con-

10 Confirmatur: nam sic se habet generatio ad genitū, sicut corruptio ad corruptum; sed corruptio non est incorrupto, sed potius est causa vt sit corruptum: ergo generatio non est in genito, sed in materia, quæ transmutatur.

11 Confirmatur secundo, prius intelligitur via, quam terminus; & fieri, quam factum esse; & inchoatio rei, quam eius consummata perfectio: sed generatio est via, & fieri, & inchoatio formæ, vt ait S. Th. 2. Contrag. cap. 16. rat. 6. & forma, & totum est terminus, & factum esse, & rei consummatio: ergo generatio præcedit formam, & genitum: ergo subiectatur in materia prima, & non in composito genito.

12 Occurri potest ex M. Ioann. à S. Tho. dicto ar. 5. §. *Quomodo*, docete bene posse intelligi terminū genitū esse subiectū generationis: nā subiectum mutatum per generationem est materia prima, quæ est pars componens ipsum terminum, qui est totum: quare cum actio non inhæreat nisi mediante termino producto, seu ab ipsa actione attracto; cum terminus totalis componatur ex materia, & forma, seu habeat materiam partem sui; in idē coincidit subiectum, & terminus.

13 Sed contra primo: nam iuxta hanc solutionem potius sequitur subiectum generationis esse formā, quia illa est ratio cuius totū terminat generationem: & tamen cōsequens est falsum: ergo & solutio.

Secundo, falsum est, quod actio non inhæreat nisi medio termino producto; quin potius actio infert

passionem, qua subiectum mutatur ad formam: & ideò potius passio identificata cum motu, est præuia ad formam; quam è contra forma sit præuia ad passionem: & ideò sicut alteratio est via ad qualitatem, ita generatio est via ad formam, & naturam, vt ex Philosopho dictum est: ergo præcedit, & non subsequitur: ergo non est in composito.

14 Tertio, iuxta hanc solutionē, in eodem subiecto est generatio vt mutatio est, ac est ipsa relatio geniti, vt facile patet ad relationē eius doctrinam applicando. Sed hoc est falsum; & bene reijcitur à D. Tho. quæst. 3. de Pot. art. 3. ad 4. dicente, *quod in generatione est, & mutatio, & relatio, qua refertur genitum ad generans: ratione ergo mutationis non habet pro subiecto ipsum generatum, sed eius materiam; sed ratione relationis habet subiectum ipsum generatum: ergo ipsa mutatio, quæ est generatio, est transmutatiue, & quasi inhæsiue in materia prima, & non in composito.*

§. III.

Aliarum argumenta soluuntur.

15 **A**D Argumentum primæ sententiæ respondetur potius sequi, quod materia non generetur ex eo quod est subiectum generationis: eo quod generatio non est productio subiecti, sed termini; & ideò facit subiectum, & generatio præsupponit materiam, vt ait S. Thom. 2. dist. 1. q. 1. art. 2. videatur art. 4. ad 5. Ad formam argumenti posset cōcessa maiori, negari minor: vel distingu

lingui, est in materia vt in subiecto transmutationis, cōcedo; vt in termino producto per eam; nego. Vnde hęc forma, quæ est generatio, duas dat denominationes; alteram mutati; & hęc competit materiæ; alteram geniti; & hęc vt quo conuenit formæ, & vt quod toti compositi subsistenti. Ita colligitur ex D. Tho. 3. p. q. 35. art. 1. dicente: *Cum nasci sit quoddam generari, sicut generatur aliquid a hoc quod sit, ita nascitur aliquid ad hoc quod sit.* Et ad secundum ait, quod nullus motus, seu mutatio denominatur à subiecto, quod mouetur, sed à termino motus, à quo speciem habet; & tamen constat, quod subiectum mutatum denominatur à mutatione, sicut album ab albedine.

16 Vel dicatur cum Flandria 7. Metaph. q. 12. art. 6. ad 1. distinguo maiorem: & concedo de forma habente esse completum, & tale, quod sit nomen impositum ad significandum talem effectum formæ; nego verò si nō habeat esse completum; vel nō sit nomē impositū ad significandū talē effectū formæ. Apponit exemplum: nam locus est in locante subiectiue; & tamen non denominat corpus locās esse in loco: & calor non denominat absolute aquam tepidam esse calidam: & species, & colores in aere ipsum non denominant. Et actio est in passō, & non denominat passum agere, sed pati, vt diximus lib. 3. Phys. q. 4. ad vltimum:

17 Et bene retorquet argumentum Soncinas dicta q. 22. post tertiam conclusionem: nam absque dubio forma est in materia, quia est

actus materiæ; & actus est in eo cuius est actus: & tamen materia prima non dicitur esse animalis ab anima sensitiua, nec est rationalis ab anima humana: ergo licet recipiat generationem, nō dicitur genita, sed dicitur subiectum generationis. Omnis ergo forma dat aliquā denominationem; sed non necesse est, quod det omnem denominationem secundum omne nomē ipsius formæ. Alia solutio videri potest in Ferrara lib. 1. Physic. q. 11. §. *Quantum ad secundum.*

18 Difficilius est fundamentū sententiæ secundæ, quod eam probabilem reddit in via D. Tho. & idē sententiam illam retuli, & non impugnaui. 2. p. Metaph. Controu. 7. n. 8. & etiam vt ad proprium locū eius examinem reseruarem. Modo autem rationes, & autoritates ad ductæ cogunt tertiam sententiam amplecti: in quā, & loco citato inclinavi, iuxta eam argumentum diluens.

19 Ultra tres modos respondendi relatos n. 5. alium insinuat Soncinas dicta q. 22. ad 4. docens, quod generatio propriè accepta, pro ipsa introductione subita formæ in materiam, non est aliud nisi forma in primo instanti sui; ita quod in hoc instanti solo dicitur generatio, & ipsamet inmediate post hoc nō appellabitur generatio, sed forma. Iuxta hanc doctrinam facillè respondetur negādo maiorem; quia si generatio non distinguitur à forma substantiali, non erit accidens, sed substantia; & solum erit accidens prædicabiliter, quia hęc denominatio

tio accidentalis est, & non semper conueniens; non tamen erit accidens prædicamentale; siquidẽ substantia non est accidens, vt diximus lib. 2. Log. q. 7. n. 5.

20. Huic tamen solutioni acquiescere non possumus; quia ostendimus lib. 3. Phys. q. 2. §. 3. quod motus realiter differt à termino ad quem. Et generatio realiter separatur à forma, & à toto composito, cum idem homo fiat substantialiter generatione, creatione, & resurrectione: ergo generatio realiter differt à forma.

21. Similiter nec approbare valemus euasione eorum, qui non reputant inconueniens aliqua accidentia vialia esse in materia prima; quia ratione eadem in materia prima erunt reliquæ accidentales dispositiones; & infirmabuntur omnes rationes, quibus S. Thom. probat accidentia non esse immediatè in materia, sed in toto composito: de quibus diximus 2. p. Metaph. Controu. 3. art. 2. & 3. & dicimus infra q. 12.

22. Quare solum videtur restare, vt cum alijs dicamus generationem substantialem esse quid substantiale imperfectum, & modale. Quod vltèrius confirmatur, & probatur, quia diximus lib. 3. Phys. q. 2. quod motus, & mutatio reducitur ad genus sui termini, sicut imperfectum ad perfectum; ergo sicut alteratio reducitur ad qualitatem, ita generatio substantialis erit reductiue in genere substantiæ: vnde de mutatione ad substantiam loquens Sanctus Thomas 3. Physic. lect. 5. litt. i.

in fine ait: *Motus ponitur per reductionem in illo genere; quod terminat motum suum imperfectum reducitur ad perfectum.*

Deinde S. Tho. relatus q. 4. nu. 11. generationem actionem substantialem appellat: & ideò nullum erit inconueniens, quod sit immediatè in materia prima generatio substantialis, quæ reductiue est substantia.

23. Sed contra hanc solutionem obstat primo, non videri consonam his quæ diximus dicta q. 4. quod generatio non est resultantia, sed noua actio transiens, distincta, adhuc in ratione actionis, ab alteratione præcedente: nam licet, qui dicunt esse resultantiam, & terminum alterationis, & negant esse actionem, consequenter possint defendere non esse accidens, sed modum substantialem; tamen nos, qui docuimus generationem esse actionem ab alteratione distinctam, consequenter fateri tenemur esse accidens: nam ratio accidentis est quid commune quidditatiue prædicatum de noue prædicamenti: ergo quidquid continetur sub prædicamento, vel genere actionis, continetur sub ratione accidentis: alioquin substantia erit accidens.

24. Dices, actiones instantaneas non contineri in prædicamento actionis, quia non sunt cum motu successiuo, qui est motus strictè sumptus.

Huius euasione insufficientia apparet ex duobus. In primis, quia in definitione motus posita lib. 3. Physicorum, comprehenditur generatio substantialis, vt ibi ait S. Thom. lect. 2. & lib. 5. lect. 5. in principio.

vt nos diximus eodem libro 3. q. 1. num. 16. ergo cum actio identifice-
tur cum motu ibi definito, genera-
tio, quæ est actio transiens, erit cõ-
tenta in prædicamento actionis.

Secundo, nos libro 2. Logicæ
quæst. 28. num. 10. expressè dixim⁹
actiones instantaneas, vt illumina-
tionem, & alias similes actiones trā-
seuntes, esse in prædicamento actio-
nis. Cum ergo generatio sit actio
transiens, quamuis sit actio instan-
tanea, erit in prædicamento acci-
dents.

25 Respondetur, quod actio, &
mutatio substantialis reducit ad
genus substantiæ, vt quid imperfe-
ctum in illo genere; sed quia nō eli-
citur immediatè à substantia, vt
probatum est 2. Physic. quæst. 10.
sed medijs qualitibus superaddi-
tis; idè ipsam præcedit alia actio
accidentalis correspondens imme-
diatè ipsi potentiæ accidentali; &
actio substantialis, quæ est termin⁹
prioris actionis, correspondet sub-
stantiæ, in cuius virtute accidens in-
strumentaliter agit vltra suam spe-
ciē, vt notat Sanctus Thomas quæ-
stione de Anima artic. 12. & idè
potentia accidentalis specificatur
ab actione accidentali immediatè;
& ratione substantiæ, à qua dima-
nat, mediatè causat instrumentali-
ter prius actionem substantialem,
& ratione illius ipsam substan-
tiam.

26 Iuxta hoc ergo in forma dici-
tur, quod actio transiens est quid a-
nalogum ad actionem substantia-
lem, & accidentalem: & hæc poni-
tur in prædicamento actionis; at

verò actio substantialis non ponitur
in prædicamento actionis essentia-
liter sumpta; sed solum accepta mi-
nus propriè pro alteratione, cuius
ipsa est terminus. Nec ego reperio
maiorem difficultatem in eo, quod
resultantia substantiæ, sit substantia-
lis modus, quam in eo, quod actio
substantialis reducatur ad substan-
tiam.

27 Ad primam replicam respon-
detur concedendo antecedens, &
priorem partem consequentis: nā
actio accidentalis identificatur cū
alteratione: actio verò substantia-
lis identificatur cum generatione,
quæ est inchoatio formæ substan-
tialis; & idè qui causat formam,
causat generationem eius, introdu-
cendo eam in materiam.

28 Ad secundam dicitur, ibi nos
expressè fuisse loquutos de actione
transeunte accidentali, remittèdo
ad hūc locum disputare de genera-
tione substantiali. Sicut non obsta-
te, quod creatio dicatur actio, sig-
nificata actiue, est ipsa substantia Dei
cū relatione ad creaturas, & sum-
pta passiue, est relatio creaturæ ad
Deum, vt docet S. Tho. 1. p. q. 45.
art. 3. ac per consequens, licet crea-
tio significetur vt actio, non est in
prædicamento actionis: & idè idē
possumus dicere de generatione
substantiali; quam quoad hoc cõ-
parat ibi S. Thom. in argumēto *Secū-
contra*, cum creatione; quamuis sit
differentia, quod creatio est ex ni-
hilo; & generatio ex aliquo præexi-
senti. Dicitur autem generatio ac-
cidere materiæ, & rei genitæ, præ-
dicabiliter, quia nō prædicatur esse
tialiter,

tialiter, & semper; non tamen prædicamentaliter, quia non est in rigore accidens: vide quæ in simili de Transubstantiatione docet Cornejo 3. p. quæst. 75. disp. 1. dub. 2. pag. 383.

29 Rursum instabis, quia si materia prima, cum sit pura potentia, valet immediatè recipere minimam entitatem generationis; eadem ratione poterit immediatè recipere accidentia, quibus disponatur ad formam substantialem: nam iam verificatur, quod prius in executione recipit actum secundum quid, & imperfectum, quam recipiat formam, quæ est actus simpliciter, & perfectus.

Respondetur, quod sicut in sententia adstruente modum substantialem unionis, adhuc assignatur disparitas à Thomistis inter ipsum, & alia accidentia, quia non ponit in numero cum forma, quam necit materia, & mediando inter ipsam, & formam, dicunt non tollere, quod unio materiae, & formæ dicatur immediata; eo quod unio mediat *ut quo*, & ut nexus. Ita nunc dicitur, quod generatio substantialis est ipsa inchoatio formæ, & est in ipso instanti introductionis formæ, ipsaq; passiva eius introductio; & ideo quasi non ponit in numero cum ipsa forma; & qui causat generationem dicitur causare formam: ac per consequens non est eadem ratio de ipsa, ac de formis accidentalibus, ut sint immediatè in materia prima.

QVAESTIO VIII.

Utrum dispositiones causent generationem substantialem?

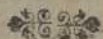
§. I.

Certa præmittuntur.

1 Sicut docet Sanctus Thomas q. 1. de Virtutibus artic. 1. ad 8. *Dispositio ad aliquid, dicitur id per quod aliquid mouetur in illud consequendum; & ideo, ut inquit ipse Sanctus Thomas in 2. dist. 24. quæst. 1. artic. 6. ad sextum, dispositio proprie dicitur illud, quod se habet, ut incompletum in motu ad perfectum, quod est terminus motus: sicut qui addiscit, habet dispositionem scientiæ; & calor est dispositio ad formam ignis.*

2 Est autem dispositio duplex: alia præparans remotè, & antecedenter; & ideo dicitur dispositio præuia: alia præparans, & disponens simul cum forma; & dicitur dispositio committans, & à forma procedens: de quibus meminit S. Tho. 3. p. q. 9. art. 3. ad 2. dicens, quod *dispositio se habet ad perfectionem dupliciter: uno modo sicut via ducens ad perfectionem; alio modo sicut effectus à perfectione procedens.*

3 De utrisque dispositionibus procedit difficultas; quæ præcipue vrgetur in sententia Sancti Thomæ docentis accidentia non subiectari in materia prima, sed in toto composito: quia accidentia, quæ sunt in composito corrumendo, non sunt in instanti generationis; & ideo eam causare non possunt; cum vnumquodque operetur in quantum est

est in actu. Quæ verò sunt incòposito genito generationem rō possunt causare, quia eam non præcedunt, sed subsequuntur; causa autē naturaliter effectum debet præcedere, non verò ad eum subsequi.

4 Duæ difficultates sub quæstionis titulo cōtinentur: prior de causalitate dispositionum in generatione; de qua modò: posterior de causalitate generationis, vel formæ reigenitæ in ipsas dispositiones; de qua q. 9. ¶ Circa primam certum est dispositiones simultaneas non concurrere effectiue ad productionem formæ substantialis. Quod expressè docet S. Thom. q. 28. de Verit. art. 8. ad 5. Circa quod testimonium aduerte, non bene referri à Rubio q. 8. ar. 7. ad 5. cum ibi nil tale dicat; sed id docet S. Th. loco à nobis relato. Deinde nō bene explicat S. Thomam loqui de dispositionibus præiis; cum expressè loquatur de cōtritione, quæ est dispositio simultanea gratiæ. Verba S. Thomæ sunt: *Dispositio non facit aliquid ad formam effectiue, sed materialiter tantum, in quantum per dispositionem materia efficitur congrua ad receptionem formæ: & sic contritio facit ad gratia infusionē*: de qua in solu. ad 3. immedatē præmiserat, quod *contritio est dispositio ad gratiam simul existens cū gratia; sicut dispositio, quæ est necessitas, simul est cum forma*. Ergo indubitatū est S. Thomam loqui de dispositione simultanea. Et in eadem quæst. 28. art. 7. ad 11. ait, quod calor consumatus simul introducitur cum forma ignis.

5 Ratio est facilis; nam causa effi-

ciens nequit causari à suo effectu; alioquin idem in eodem infimo gehere causæ causabit seipsum: & idē posset efficere suum esse, & posset esse pater sui: sed dispositiones simultaneæ in genere causæ efficientis causantur ab ipsa forma rei genitæ, quæ est posterior ipsa generatione, qua introducitur: nam à forma substantiali dimanant formæ accidentales: ergo dispositiones simultaneæ non causant effectiue generationem, nec formam substantialem.

6 Quod procedit etiam si dispositiones subiectarentur in materia prima: nam forma præcedens corrumpitur adueniente vltima dispositione formæ, quæ introducitur; & idē dispositiones vltimæ simultaneæ habent connexionem cum forma geniti, & ad earum introductionem oportet expoliari dispositionibus formæ, quæ corrumpitur: ergo dispositiones vltimæ, & comitantes non habent prioritatem sufficientem vt possint causare, neque formam substantialem, neque eius generationem. Quare in hoc puncto omnes concordant.

s. II.

Sententia negativa.

7 Dissident verò circa dispositiones præiias, quas solum materialiter cōcurrere ad expulsiōem contrariarum, & formæ corrupendæ, & generationem totius, docent Scotus in 4. dist. 1. q. 5. & dist. 12. q. 3. Suarez disp. 14. Metaphil. sect.

sec. 3. n. 30. latius Rubio hic trac. 3. q. 11. & alij, qui dispositionibus præiis omnem vim effectiuam negāt.

Probant primo, quia id, quod actu non est, actu non potest efficere: nam existentia est necessaria conditio ad causandum: & præcipue in causa efficiente, cū vnumquodque causet inquantū est in actu, vt n. 3. dicebatur: cum ergo dispositiones præiæ non sint in instanti generationis, non possunt generationem causare.

8 Seeundo, agens naturale nō potest aliquid operari, nisi circa subiectū: sed dispositiones præiæ nihil efficiunt circa subiectū in quo recipiuntur: ergo non causant effectiue, sed materialiter, vel formaliter tantū. Minor probatur primo: nam S. Tho. 1. 2. q. 85. artic. 1. ad 4. ait, quod *accidens non agit effectiue in subiectū; agit tamen formaliter in ipsum, eo modo loquendi, quo dicitur, quod albedo facit album.* Quod & docet S. Th. 1. 2. q. 110. ar. 2. ad 1. & Quodl. 10. art. 3. ad 2. Secūdo probatur, quia agens naturale non intendit perse primo corrumpere, sed solum per accidēs ad alterius productionem: dispositiones autē præcedentes nullum effectum positium efficiunt toto tempore alterationis: nam calor productus in ligno non producit nouum calorem in eadem parte subiecti; alioquin seipsum intēderet: quod constat esse impossibile: ergo nullum habet effectū circa lignū, præter expulsionē aliquorū gradū frigiditatis: quos constat non expellere in genere causæ efficientis, quia repugnat solam expul-

sionem fieri ab aliquo agente; sed solum in genere causæ formalis: ergo dispositiones præiæ non causant efficienter generationem, etiā si accidentia recipiantur in materia.

§. III.

Vera sententia.

9 Dicendum tamen est, quod dispositiones præiæ, nō solum in genere causæ dispositiue materialis; sed etiam in genere causæ efficiētis causant generationem substantialem. Id quod supponit cōclusio, quod causalitas dispositionū, sit causalitas formarum accidentalium, quibus præparatur subiectū, & materia ad recipiendum, cōmuniter admittitur, & à nobis est explicatum 2. p. Metaph. Controu. 1. n. 52. & facile patet, tum quotidiana experientia, quia videmus facilius introduci formā ignis vbi præcessit siccitas, & calor, quam si nō præcessissent: tum ratione, quia causalitas materiæ est recipere, & pati, & vt subiectum formarum se habere: sed quo melius fuerit disposita, preparata, & aptata, melius poterit recipere: ergo absque dubio dispositiones, quibus præparatur, & disponitur subiectum, vel materia, ad genus causæ materialis reducūt. Interuenire etiam causalitatē formālē perse notum est; siquidem accidētia ipsa formæ sunt: & duæ formæ contrariæ in genere causæ formalis incōpossibilitatem includūt.

10 Vltima ergo pars conclusio- nis (de qua sola est difficultas) est Thomistarū cōmunis cū Capreolo

in 1. dist. 3. q. 3. p. 127. & Soto in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. Nuño 3. p. q. 85. art. 2. dub. 2. conc. 3. Coqueti⁹ lib. 3. de Gratia disp. 9. c. 3. & M. Soto 2. Phys. q. 4. ad 3. ait: *Nec satis mirari possum, quomodo hoc Scotus negare potuit.* Thomistas sequuntur PP. Conimb. hic cap. 4. q. 18. ar. 3. Card. Toletus q. 7. post tertiam cōcl. & alij. Imò M. Ioan. Puteanus Augustinianus 1. 2. q. 113. artic. 2. dub. 5. in princip. dicit esse *communem doctrinā Physophorum.*

Ratione probatur primo: id quod est causa effectiua substantiæ, vt productæ per generationē substantialem, est causa effectiua ipsius generationis, qua producitur: sed accidentia in virtute substantiæ effectiue, licet instrumentaliter, producant substantiam: ergo accidentia, & alterationes præuiæ, per quas producuntur (vnumquodque in suo genere) sunt causa effectiua generationis substantialis. Maior patet primo, quia generatio est via, & ipsa productio substantiæ: ergo nequit causa producere substantiā vt genitam, nisi quia efficit generationem. Secundo, nam non alia ratione agentis principali tribuitur efficientia substantiæ, nisi quia causat principaliter generationem: ergo eo ipso quod dispositiones præuiæ causent accidentia, quæ sunt virtutes productiue substantiæ instrumentaliter, ipsa in suo ordine dicuntur efficere substantiæ generationē. Prima verò minor latè est probata 2. Phys. q. 10. & 2. p. Metaph. Contr. 9. vnde S. Th. & omnes ibi relati, cōsequenter hanc cōclusionē docēt,

11 Secundo probatur: nā generatio substantialis debet habere aliquam causam efficientē: non aliam nisi dispositiones præuias, medijs quibus vt instrumentis vna substantia aliam producit: ergo dispositiones præuiæ in virtute substantiæ substantiā producant, & eius generationem. Minor probatur: uā substantia sæpè est diuisa: constat autē, quod agens, & patiens debent esse simul, vt docet Physof. lib. 7. Phys. tex. 10. & S. Thom. ibi initio lec. 3. & nos latè diximus 2. p. Metaph. Contr. 13. art. 3. sicut ignis nō producit ignem nisi per calorem, qui in absentia ipsius effectiue causat alterius generationem.

12 Respondet Rubio solut. ad 1. quod calor coniunctus cū igne generatē est virtus ipsius, quæ agit in virtute substantiæ: at verò calor causatus in passio non est instrumentū, eo quod non se tenet ex parte efficientis, sed ex parte passi.

Sed contra est: vt causa efficiens dicatur causare debet esse in se, vel in sua virtute causatiua, quæ est ei⁹ existentia virtualis, vt diximus 2. Physic. q. 15. concl. 3. sed in instanti quo causantur generationes substantiales, virtus agentis non est approximata passio, nisi media qualitate introducta medijs dispositionibus: ergo istæ causant effectiue generationem.

13 Secundo, aut solutio loquitur de causa effectiua proxima: aut de causalitate etiam remota. Si primum, fatemur accidens coniunctū esse virtutem causæ efficientis: nō autem accidens separatum. Et sic intelli-

Intelligendus est Soto secundo Physicorum quæst. 1. ad 4. Si verò neget accidenti deciso causalitatem effectiuam mediatam, quæ remotè tribuatur causæ à quâ fuit accidens productum, falsum est. In primis, quia vt ait S. Thomas in primo dist. 37. quæst. 1. art. 1. ad 2. *Virtus Solis primo imprimitur in corpore sibi coniuncto, & sic deinceps usque ad ultimum: & hæc virtus est lumen eius, per quod agit in his inferioribus, vt Auicena dicit.* Quo ad hoc autē par est ratio de omni agēte remoto, & absenti formaliter, & præseti virtualiter. Deinde, aliqua causa efficiens debet hic assignari, media qua efficiencia eius causæ remotæ applicetur, & coniungatur effectui ultimo: sed non apparet alia, nisi alterationes medijs quibus qualitates præuix disponentes introducuntur: ergo illæ causant efficienter generationem,

14 Sed obijcies: nam sequitur, quod aqua agat ad sui corruptionem: hoc autem est falsum: ergo etiam est falsum, quod accidentia præuie disponentia agant effectiue ad expulsionem formæ ad generationem. Probatur maior: nam calor receptus in aqua, corrumpit effectiue aquam, quia est virtus agentis, quod corrumpit aquam: sed calor ille agit in virtute ipsius aquæ, siquidem illi tribuitur operatio accidentis, cui accidens inest, & dat accidenti esse; & ideo illi vt quod tribuitur operatio: ergo sequitur, quod calor effectiue agat ad sui corruptionem.

Respondetur primo negando

maiores. Ad probationem negatur minor. Ad cuius probationem distinguo antecedens, illi tribuitur vt quod operatio accidentis, cui accidens inest, vt in subiecto proprio; concedo: cui inest vt in subiecto extraneo; nego. Hanc solutionem desumi ex Diuo Thoma secunda secundæ quæst. 23. articulo secundo ad tertium, & ex Caietano ibidem, notat Bañez hic cap. 4. quæstione nona articulo primo ad secundum, addens, quod formæ accidentales participatæ in subiecto extraneo, & alterius naturæ, referuntur in duplex agens vt quod alterum, vt quod vtitur tantum illa; alterum, vt à quo proficiscitur, & cui est cōnaturalis. Vnde calor existens in aqua ab igne, non agit in virtute ipsius aquæ, licet ab ea sustentetur; quia aqua est subiectum extraneum, deferens, & quasi vtens calore. Agit ergo principaliter in virtute ignis, cui est calor connaturalis. Alia faciliior solutio assignabitur solutione ad secundum num. 19. & 20. quamuis ista veram contineat doctrinam, & pro alijs quæstionibus notandam.

s. III.

Ultimum fundamentum: & argumentorum solutio.

15 **T**ertium conclusionis fundamentum sumitur ex generatione viuientium, præcipue animalium perfectorum, quæ generantur ex coitu, in quibus virtus actiua est in semine maris, secundum Phylosophum primo de Generat. Anim.

cap. 2. & 20. quod explanās S. Tho. 1. p. q. 118. art. 1. ait, quod ex anima generantis derivatur quedam virtus actiua ad ipsum semen animalis, vel plantæ; sicut & à principali agente derivatur quedam vis motiua ad instrumentum. Et sicut nō refert dicere, quod aliquid moueatur ab instrumento, vel principali agente; ita non refert dicere, quod anima generanti cause-tur ab anima generantis, vel à virtute derivata ab ipsa, quæ est in semine. ¶ Ex quo sic vrgetur ratio. Virtus, quæ est in semine, effectiue causat generationem substantialem viuētis: ergo & aliæ præuiæ dispositiones effectiue causant generationem substantialem. Antecedens probatur: nam principale generans non efficit in instanti generationis per seipsum: ergo causat effectiue per suū instrumentū; quod agit in eius virtute, & in absētia, etiam si mortuū sit agens, à quo fuit decisum: sed instrumentum non est aliud nisi virtus seminis: ergo semini tribuitur effectiue instrumentāliter generatio substantialis, quæ generanti tribuitur vt causæ principali. Prima verò consequentia est manifesta: nam sicut virtus seminis est instrumentum viuētis; ita calor est instrumentum ignis; & lux est instrumentum Solis; & sic de alijs. Et deinde, quia omnes præuiæ dispositiones, quarum terminus extrinsecus est generatio, eodem genere influxus ad eā debent cōcurrere in genere loquēdo.

16 Occurrunt Recentiores cum Scoto, dicentes, quod dispositiones dicuntur causare formā, in quā naturaliter influunt; eo quod intui-

tu illarū Deus formam producit: quod genus causæ ad causam efficientem reduci solet.

Hoc tamen iā reiecit 2. Physicorum quæstione 10. num. 26. & 27. & iam impugnaverat M. Soto 2. Physicorū quæst. 4. ad tertiū, his fere verbis: Hoc tamen nescio equidem quomodo in Physica sustineri possit. Et infra. Manifestissime ergo illa responsio contradicit Aristoteli. Imò, & Philosopho Christiano: nam quāuis nostra nos fides docuerit Deum se solo posse facere id, quod facit per causas secundas, id tamen dicimus esse miraculum. Cum autē de rerum natura sermo est, nullatenus conceditur Deum sine causa secunda effectus producere naturales; alias in generationibus semper essēt miracula. Item sola anima rationalis est quæ à solo Deo producitur; animæ verò brutorū, si à solo Deo producerentur, non educerentur de potētia materiæ, nec esset differentia inter animā rationalem, & animam brutorum. Item Aristoteles 7. Metaph. tex. 31. expressè ait, quod semen potestate, & virtute continet formam; sicut ars artificis, licet realiter non sit domus, est tamen virtus faciendi domum. Et concludit M. Soto: Certe nescio quomodo negari possit quin virtus seminis attingat ad productionem formæ. Productio autem formæ substantialis,educta ab agente naturali de potētia materiæ, est ipsa substantialis generatio: ergo dispositiones præuiæ, in virtute substantiæ, causant effectiue instrumentaliter ipsam generationem substantialem.

Quo circa in simili euentu Con-
inch. 2. 2. disp. 22. dub. 3. n. 46. ait,
*quod hoc est miserū pro phylsopho resu-
giū, quod euertit omnem rationem argu-
mentandi ab experientia: nempe in his
recurrere ad primam causam.*

17 Alia via respōdet Rub. ad 2. di-
cens negandā esse cōsequētiā: nā
est manifesta differentia, quia virt^{us}
feminalis nō operatur circa mate-
riā, vel subiectū in quo est: sed cum
sit in quibusdā partibus eiusdem se-
minis, operatur circa alias, in qua-
rū materia introducēda est anima.
Dispositiones verō prācedētes al-
ias generationes (de quibus loqui-
mur) sunt in eodē passo, in eadēq;
materia, in qua introducēda est for-
ma: vnde cū nō agant in subiectū ef-
fectiuē, sed solum formaliter; ideo
nec possunt effectiuē expellere dis-
positiones contrarias, sed solū for-
maliter, & materialiter disponere,
non verō effectiuē causare formā
generationem.

Facile tamē excluditur, quia nul-
la valet assignari disparitas, quæ ad
rē faciat: nam si virtus seminis, cū
sit accidēs, in absentia generātis ef-
ficat generationē substantialē in al-
ia parte sibi propinqua; nō est cur
calor in parte propinquiōri ipsi rei
genitæ existēs nō possit in alia par-
te causare formā ignis? Ergo efficit
ignis generationē: nā in omni acci-
dente est verū, quod in subiectū a-
gunt formaliter, sed in formam cō-
trariam etiam effectiuē: quod sup-
ponit S. Th. 2. 2. q. 24. ar. 10. de quo
latē M. Coquetius supra.

18 Ad primū prioris sententiæ iā
respondimus 2. Phys. q. 15. & 2. p.

Metaph. Cōtrou. 13. quod id quod
non est, vel formaliter, vel virtuali-
ter, nō potest causare: sed tamē cū
generatio sit termin^{us} alterationis,
talis est connexio vnus cum alia,
quod desinēte alteratione, incipit,
vel est generatio.

19 Ad secundū respōdetur, quod
forma in subiecto solū circa illud
exercet causalitatē formalem; sed
circa formam oppositā, sicut exer-
cet cōtrarietātē, ita potest exerce-
re efficientiam. In forma negatur
minor. Ad primam probationem,
vel concedatur id, quod authorita-
tes sonant: ex quo solum inferitur,
quod efficientia dispositionū non
sit in subiectū, sed in formam cōtra-
riā, & in generationē substantialē:
quod solū nos intendimus. Vel di-
catur, quod licet accidētia ex pro-
prijs solum habeāt causalitatē for-
malem; tamen vt sunt virtutes in-
strumentariæ efficientis principalis
habent causalitatem effectiuam in-
strumentalem efficientem *vt quo:*
& hoc solum nos intendimus.

20 Ad secundam probationem
respondetur, quod vt docet S. Th.
1. p. q. 49. art. 1. *Malum, & corruptio
aeris, & aquæ est ex perfectione ignis: sed
hoc est per accidens; quia ignis non in-
scindit priuare formā aquæ, sed inducere pro-
priam formam; sed hoc faciendo, causat,
& illud per accidens.* Cum autem ca-
lor sit instrumentum quo ignis a-
git, & similiter aliæ qualitates per
alterationem inductæ; de his simi-
liter est dicendum, quod per se pri-
mo intendunt inducere propriam
formam, & formam agentis princi-
palis, per accidens autem priuatio-

nem contrariæ. Imò & suum non esse, quia corrumpendo subiectū, desinunt esse. Quod expressit Sanctus Thomas Quodl. 1. art. 6. ita cōcludens: *Forma vero accidentales, quæ prius inerant disponentes ad animam, corrumpuntur quidem; non perse. sed per accidens ad corruptionem subiecti. Vnde manent eadem specie, sed non eadem numero. sicut etiam contingit circa dispositiones formarum elementarium, quæ primitus materia aduenire apparent. Ex quo patet, quod non est quoad hoc differentia inter formam animalium, & elementorum: & quod non est inconueniens, sed necessarium, quod accidens corrupto subiecto, per accidens desinat esse, vt etiam docet S. Thom. q. 2. de Charit. artic. 12. & Capreol. in 2. dist. 13. ad 2. Gregor. contra 2. pag. 313. & Caiet. c. 7. de Ente, & essentia q. 17. Nec ad hoc opus est causare aliam qualitatem, quia in ipsis dispositionibus est virtus agentis, & hæc accidentia sunt impossibilia cum accidentibus formæ expellendæ.*

vbi in exemplum dispositionis præparantis, adducit calorem disponentem ad formam ignis, & inter dispositiones ornantes, quæ faciunt ad bonitatem, & decentiam perfectionis, proponit pulchritudinem: nam *decor persona facit ad dignitatem regiam.* Videatur S. Tho. 3. p. q. 7. art. 13. & latius q. 29. de Verit. art. 2. vbi distinguit dispositionem necessitatis, & dispositionem congruitatis.

2 Igitur multis difficile visū est, quod aliqua qualitas, seu vltima dispositio sit verè præparans, & ad aptans subiectum ad formam, & quod effectiuè, & formaliter consequatur ipsam formam: quamuis benè intelligatur, quod dispositio purè ornans, & perficiens, & necessaria ad naturalem conseruationē formæ, ipsam consequatur, & ab ea dimanet. Ita Suarez disp. 14. Metaphis. sec. 3. n. 28. Lorca 1. 2. sec. 6. disp. 38. Montef. to. 2. disp. 34. q. 4. §. 1. in fine num. 109. Auerſa hic q. 37. sec. 6. & alij.

§. I.

QVAESTIO IX.

Virum dispositiones vltimæ dimanent à forma ad quam disponunt?

1 **D**Ispositiones vltimæ, & comitantes formam substantialem, sunt in duplici differentia: alie solum dantur ad ornatum, & perfectionem subiecti; aliæ verò dantur ad verè præparandā materiam pro forma recipiendā. Distinctio est S. Thomæ in 3. sentent. dist. 13. q. 3. art. 1.

Vera sententia autoritate probatur.

3 **S**It tamen conclusio, dispositio nes vltimæ præcedūt formam in genere causæ materialis verè præparantes ad formæ receptionem; & simul ab illa dimanant formaliter, & efficienter. Hanc esse *totius Scholæ S. Thomæ* testatur, & sequitur M. Soto in 4. dist. 14. q. 2. art. 6. §. 1. *Sed exurgit.* Et docuit Capreolus in 1. dist. 3. q. 3. ad 3. pag. 128. & in 4. distinct.

finct. 43. q. 2. ad 1. Aur. contra 2. pag. 329. vnde sine fundamēto pro contraria citatur. Exprofessio doctent Soncinas lib. 8. Metaphis. q. 9. ad 2. & Bañez hic cap. 4. q. 10. art. 2. PP. Carmel. disp. 2. q. 8. Ioan. à S. Tho. q. 1. art. 7. & videndus Caiet. & alij Expositores. 1. p. q. 78. art. 6. ad 1. & 1. 2. q. 113. art. 8. vbi Vazq. disp. 211. c. 4. citans Maiorem in 3. dist. 18. q. 2. & Henricum Quodl. 1. q. 32. circa finem. Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Aluarez lib. 7. de Auxil. disp. 66. & lib. 5. Respons. c. 14. & D. Gaspar Ram tota Relectione 6. & in Appendice ad eam, & alij innumeri.

4. Estque expressa S. Thom. q. 28. de Veritate art. 8. in fine corporis, vbi ait: *Est simile in rebus naturalibus de dispositione, quæ est necessitas ad formam, quæ quodammodo præcedit formam substantialem, scilicet, secundum rationem causæ materialis: dispositio enim materialis ex parte materiae tenet. Sed alio modo, scilicet, ex parte causæ formalis forma substantialis est prior, in quantum perficit, & materiam, & accidentia materialia.* Hæc S. Tho. Vbi satis clarè accidentia eadem, quæ ponit in genere causæ formalis dimanare à forma, docet in genere causæ materialis dispositiue præcedere ipsam formam: sed quæ procedunt à forma sunt vltimæ dispositiones: ergo dispositiones vltimæ sunt priores forma in genere causæ dispositiue materialis, & ipsa posteriores in genere causæ formalis, & efficientis.

5. Dices primo, S. Thomam ibi non meminisse causæ efficientis: vnde non est cur ex illo loco præce-

dentiam in hoc genere causæ colligamus.

Facile hoc excluditur: nam forma substantialis est causa effectiua suorum accidentium, passionum quidem per naturalem sequelam; aliorum verò per propriam efficiētiam, vt dictum est 2. Physic. q. 11. vnde eo ipso, quod forma genitū præcedat dispositiones in genere causæ formalis substantialis, præcedit in genere efficientis.

6. Dices secundo, S. Thomam nō asserere absolute, quod dispositio præcedit; sed cum limitatione solum dicit, quod *quodammodo præcedit, &c.*

Facilius respondetur, quod verba immediatè sequentia istorū sensum clarè declarant: quia enim causalitas materialis dispositiua est causalitas secundum quid comparatiuè ad causalitatem formalem, & effectiuam; quia solum in genere causæ præparatiuæ dispositiones præcedunt, & simpliciter sunt posteriores in alijs generibus causarū; ideo S. Thom. dixit, quod *quodammodo præcedit formam substantialem, scilicet secundum rationem causæ materialis*, ipso D. Thom. se declarante; & ideo nostra non indiget declaratione.

7. Præterea ipse S. Tho. in 4. sent. dist. 17. q. 1. art. 4. quæstiunc. 2. ait: *In eodem instanti terminatur alteratio ad dispositionem, quæ est necessitas; & generatio ad formam: & tamen secundum ordinem naturæ utrumque est prius altero aliquo modo; quia dispositio, quæ est necessitas, præcedit formam secundum ordinem causæ materialis; sed forma est prior secundum*

secundum ordinem causæ formalis. Et secundum hunc modum illa qualitas consummata est etiam formalis effectus formæ substantialis, secundum quod forma substantialis est causa accidentalium. Hæc auctoritas, etiam nullo ponderante, intentum manifestè conuincit. Loquitur S. Thomas de dispositione rigorosa, & contextus exigit: & quia ipse S. Thomas in 3. dist. 13. q. 3. art. 1. in corp. dixerat: *Alio modo disponit aliquid ad formam, sicut preparando materiam; ita quod præexistat in materia ante formam ordine sciendi; non ordine essendi; sicut calor disponit ad formam ignis; non quia medium cadit in formam, & materiam; sed materia appropriatur ad formam ignis per aduentum caloris.* Quod & docet S. Thomas 3. p. q. 7. artic. 13. ad 2. dicens: *Calor, qui fuit dispositio ad formam ignis, est effectus profluens à forma ignis iam præexistens.* Idem habet ibi quæst. 9. art. 3. ad 2. & 1. 2. quæst. 113. art. 8. ad 2. & art. 7. & alibi sæpè.

§. II.

Rationes conclusionis.

Fundamentum præcipuum huius conclusionis iam est satis stabilitum lib. 2. Physicorum quæst. 24. quod inter causas actu causantes causæ ad inuicem sunt causæ: sed accidentia realiter fluunt à forma; & illa nequit connaturaliter recipi, nisi quodammodo mediant accidentia: ergo dispositiones causant preparatiuè formam, & ab ea causantur efficièter, & formaliter.

9 Obijcies: nam axioma Phylo-

sophorum, quod *causæ ad inuicem sunt causæ* intelligitur, & verificatur de causis in diuerso genere causantibus; non verò de causis eiusdè generis: alioquin idem secundum idem erit eiusdem causæ, & effectus: sed si nostra cõclusio esset vera, iam accidentia ista essent priora, & posteriora in eodè genere causæ: liquiddè subiectantur in toto cõposito, & partialiter in ipsa forma; & ita ista esset prior illis in genere causæ materialis receptiuæ; & ex alia parte dispositio materiæ pertinet etiã ad causam materiale. Ex illo ergo axioma rectè intellecto potius destruitur, quàm firmetur cõclusio.

Respondent, PP. Carm. n. III. quod repugnat aliquid esse prius, & posterius in eodè genere causæ proximo; nõ tamen in eodè genere remoto: forma autem est causæ materialis receptiuæ dispositionum; illæ verò sunt causæ materialis dispositiuæ; quæ nõ sunt eiusdem generis proximi: nam causæ materialis diuiditur tãquam in diuersas species in causam materiale receptiuam, & dispositiuam.

10 Hanc solutionem calumniatur Cabero dis. 2. du. 2. Primo, rogãdo cur implicet quod causæ materiales sint sibi inuicem causæ in eodem genere causæ proximo, & nõ in eodem genere causæ remoto: cur videlicet, idem non possit esse prius, & posterius in eodem genere causæ materialis receptiuæ? Secundo, quia in hac explicatione Thomistica non procedunt: quia tenentur concedere etiam in eodem genere causæ efficientis, & in eodè genere causæ

causæ formalis causas posse esse ad inuicem causas. In eadem herent sa-
lebra alij Nouiores, qui intrepide
affirmant nullam Thomistarum an-
te PP. Carmelitanos hanc axioma-
tis explicationem docuisse.

11 Oporteret tamen, quod qui
tam acriter Thomistas impugnat,
Thomistas non oscitanter legant:
hanc explicationem poterant vidisse
apud Nazarium, Cabreram, & Mō-
telinos, quos retuli 2. Phys. q. 24. n.
25. & docuerat Cornejo 3. p. q. 1.
art. 3. disp. vnica ad 4. difficul. pag.
111. Verba M. Nazarij subijcio, vt
euidētius appareat falli, qui putāt,
aut primos, aut vnicos fuisse PP.
Carmelitanos huius explicationis
assertores. Igitur 3. p. q. 1. art. 3. §.
vt autem, pag. mihi 113. ita ait: Secū-
do sciendum est idem posse esse esse
etiam respectu eiusdē in eodem ge-
nere causæ; quamuis non in eadem
atoma specie. Exempli gratia; acci-
dentia sunt causa materialis ad esse
subiecti; quia disponunt ad illud;
dispositio verò reductiue pertinet
ad causam materiale: & tamen
subiectum causa materialis est acci-
dentium, cum ea in ipso recipiat,
& sustentet. Non eadem tamen est
vtriusque species atoma causæ ma-
terialis, sed diuersa; vt patet ex
modo causalitatis diuerso; illa e-
nim rationem habent, & exercēt
causæ materialis vt dispositiones;
hoc autem vt subiectum: quorum
rationes non solum absolutē, sed
etiam in genere causæ materialis
maxime distant. Idem etiam con-
tingit in genere causæ finalis; bonū
enim exercitus ad bonum ducis or-

dinatur, vt ad finem cuius, vt ait S.
D. 2. 2. q. 39. artic. 2. ad 2. & tamen
dux ordinatur ad bonum cuiusli-
bet militis, vt ad finem cui: quæ ta-
men rationes finis diuersæ sunt se-
cundum speciem. Sic igitur in pro-
posito, quamuis omnia ad Christū
passibilem ordinētur, &c. Eadem
in substantia alij Thomistæ docēt.

12 Per quæ replicæ euanescent;
secunda quidem, quia conuincitur
minus diligenter Authores legisse,
qui nullum inuenit: cū tamen qua-
tuor adduxerim, & alios possem
referre. Prior verò, quia ex ipso ef-
fentialiter diuerso modo causalita-
tis habetur incōueniens cessare, &
non sequi quod idem secundum
idē causet seipsū. Et nobis sufficit,
quod doctrina habeat verū in cau-
sis materiali, & finali. Quāuis etiā
in causis formalibus causa intrinse-
ca possit esse effectus formæ extrin-
secæ, & se ad inuicem causare: vt
Charitas est forma extrinseca alia-
rū virtutū, quæ quodāmodo sūt ma-
teria, & forma circa quā ipsa versā-
tur: & in sentētia aliquorū, ad inuicē
imperantur. Et quidquid sit de
hoc; si liceret ad Theologica dig-
gredi, ipse Christ⁹ est causa efficiēs
vt instrumētū cōiūctū cōuersionis
panis in corpus Christi, & est effe-
ctus, eiusdēq; trāsustantiationis ter-
minus: ergo in eodē genere efficiē-
tis, causæ ad inuicē sunt causæ. Sed
de exēplis, Theologis disputādū re-
linquamus (sicut gratia causat con-
tritionē, & hæc etiā causat gratiā):
omnia enim hæc cōtēdūt, vt pateat:
hoc non esse nouū inuentū, sed sa-
tis peruium, & receptū assertum.

Alterum

13 Alterum conclusionis fundamentum indicat S. Thom. illis verbis: *Sed materia appropriatur ad formam ignis per aduentum caloris.* Et formatur sic. Vltima dispositio verè determinat materiam vt recipiat hanc formam, cuius ipsa est dispositio: ergo verè præparat ad hanc formam recipiendam. Et alias ipsæ dispositiones emanant, vt à forma substantiali dimanant alia accidētia, ab ipsa forma ad quam disponunt: ergo sūt priores in genere causæ dispositiuae, & posteriores in genere causæ formalis, & effectiuae. Cætera patent: & primum antecedens probatur primo: forma substantialis, & qualitates eius accidentales sunt terminus extrinsecus actionum præcedentium: cum hoc ordine, quod substantia correspondet substantiæ, & qualitas qualitati, vt sit proportio inter causam, & effectum, agēs, & passivus: ergo substantia causatur propter connexionem huius actionis cum suo termino; & accidens hoc consequitur, quia similis dispositio præcessit. Sed hæc habet connexionem cum forma à qua dimanat: ergo via causalitatis dispositiuae, ideò hæc forma introducit, quia hæc dispositio præcessit.

14 Secundo probatur illud antecedens, forma naturaliter loquendo nō inducitur nisi in materia disposita: sed in instanti generationis intrinseco non sunt præuiæ dispositiones, quæ erant in corrupto: ergo intelliguntur præuiæ dispositiones, quæ manent in genito. Hæc est ratio S. Thom. quoad hanc vltimam probationem, in omnibus locis re-

latis, & quoad priorem videndus omnino S. Tho. q. vnica de Anima art. 12.

§. III.

Soluuntur argumenta.

15 **O**bjicies: forma substantialis vnitur materiæ absque omni medio, vt ait S. Tho. 2. Contrag. c. 71. alioquin non vnitur vt actus, & potentia substantialis, nec ex eis fit vnum ens perse: ergo non mediat inter materiam, & formam aliqua dispositio accidentalis. Patet consequentia, quia contradictoriè opponitur vniri absque medio, & vniri media aliqua forma accidentali.

Dices, nō mediare dispositiones in instanti reali in quo sūt prius, quā forma; bene ramen in instanti rationis, & prioritate à quo. ¶ Sed cōtra: eo modo dispositiones præcedunt quo causant: sed causant realiter (alioquin erit solum conficta causalitas, & præcedentia:) ergo realiter præcedunt. ¶ Secundo, aut causant quando nō sunt: & hoc perse patet impossibile; præcipuè in formis, quæ non præcesserunt: ergo causant quando sunt. Sed sūt in ipsa forma, quæ antequam intelligatur ipsa causare, est in materia: ergo impossibile est, quod dispositiones præparent materiam pro susceptione formæ; & quod dimanet ab ipsa forma, quæ præintelligitur in materia.

16 Ad has replicas reducuntur multæ, quæ coarctantur: quæ vt diluantur, notandū ex dictis 2. Phisicorum

ficorum q. 20. quod causa naturaliter est prior suo effectu, non quidem semper prioritatem temporis, sed prioritatem naturæ; seu non prioritatem instantis, *in quo* vnum sit sine alio, sed *quia* in eodem instanti vnum est ab alio.

17 Quod optime declarat M. Banez hic cap. 4. q. 10. art. 2. ad 5. asserens illas prioritates esse reales, quia verè causant seclusa operatione intellectus; non tamen sunt instantia *in quibus*, sed *quia*, vel *à quo*. Vnde verum est, quod dispositiones sunt priores forma in genere causæ materialis: nam quia accidentia disponunt, & necessitant, forma introducit: non tamen infertur, quod in aliquo priori sint dispositiones sine forma. Nam instantia diuersa, non succedunt, nec sunt distincta in re, sed solum inadæquate à nobis iuxta modos, causandi diuersos diuersa instantia rationis assignantur: vnde non sunt instantia essendi, sed intelligendi: quia *omne prius potest intelligi sine suo posteriori, eo modo quo est prius*. Illud autem, quod in genere causæ formalis, & efficiētis est prius, absolute est prius; quod verò est prius solum in genere causæ materialis, vel dispositiue, est prius secundum quid.

18 Ad primam argumenti concedo antecedens, & distinguo consequens; & concedo de dispositione quæ per prius vniatur materiæ, quæ forma accidentalis: nego verò de dispositione, quæ secundum quid intelligatur pro tunc præcedere, vt materia aptetur ad immediatè recipiendā formam substantialem.

Sed dices, forma est in illo subiecto, quod per illam disponitur: ergo si materia disponitur ad receptionem formæ substantialis per formas, & qualitates accidentales, iste immediatè erūt in materia prima: quod sæpè diximus esse falsum.

19 Respondetur negando maiorem: nam vt ait S. Thom. in 4. dist. 17. q. 1. art. 3. q. 3. ad 3. nō oportet in eodem esse dispositionem, & perfectionem in rebus ad inuicem ordinatis, quia dispositio facta in priori ordinat ad perfectionē factam in posteriori: sicut motus imaginationis est dispositio ad perfectionē intellectus: & similiter motus in intellectu factus, potest esse dispositio ad motum affectus. Pariter dispositiones, quæ sunt in toto composito, disponunt materiam, præcedentes quidem determinando extrinsecè; committantes vero propter connexionem, quam habent ordine essendi cum præcedentibus, & ordine essendi, cum forma, à qua dimanant.

20 Ad primam replicam concedo maiorem, & minorem; & distinguo consequens: ergo præcedunt pro illo priori intelligēdi, cōcedo: in illo priori essendi, nego. Ad secundam dicitur, quod causant quando sunt: sed in vno instanti sunt omnes causæ, & propriæ causalitates non sunt confundendæ, & prout inadæquate concipiuntur præscindendo proprium vnius causæ, vt condistinguitur ab alia, non intelligitur pro tunc, quod sibi conuenit ex vi alterius causalitatis: & ideo prout præparantes non intelliguntur

tur essentialiter dimanantes, vel inherentes; licet in re, & comitanter non possit dari preparatio sine inheretia, & informatione. Videatur, quæ in simili dicta sunt lib. 1. Phys. q. 7. ad 4.

21. Alia totius difficultatis solutio traditur à D. Thoma quæst. de Anima ar. 9. ad 5. & 1. p. q. 76. ar. 6. ad 1. quæ explicatur acutè à Cajetano ibidem; & diligenter, & subtiliter fultè prosequuntur PP. Carm. dicta disp. 2. q. 8. §. 5. omnino videndi. ¶ Argumenta alia, vel impugnant mutuam prioritatem causarum; vel quod accidentia subiectetur in materia prima probare contendunt; & ideò omittenda nunc, quia non sunt huius quæstionis propria, suppositis principiis alibi stabilitis.

QVAESTIO X.

De corruptione substantiali quid sit?

1. **D**ARI corruptionem substantialem euidenti experientia est compertum; & eisdem argumentis, quibus probatur dari generationem: nam cum ex natura rei materia sublunaris sit capax omnium formarum, & duas simul non possit habere, necesse est quod una adueniente alia recedat: & ideò vnius generationem committitur alterius corruptio: & per continuas generationes, & corruptiones perpetuè conseruatur esse materie primæ, vt dicunt Philosophus 1. de Gener. lect. 10. lit. f.

§. I.

Definitio corruptionis.

2. **D**efinitur autem à Philosopho 5. Physic. & à D. Tho. ibi lect. 2. lit. e. *Corruptio est mutatio, quæ est ex subiecto in non subiectum*: quia omnes nomine corruptionis concipiunt significari mutationem contradictoriè oppositam generationi: sed hæc est mutatio de non subiecto in subiectum, seu de non esse in esse: vt enim notat S. Thomas lit. a. in fine, non accipitur hic *subiectum*, eo modo quo sustinet formam: sed omne id quod affirmatiuè significatur, dicitur subiectum: iuxta Philosoph. 1. 1. Metaph. c. 10. ergo corruptio erit mutatio de esse, in non esse.

3. Sicut autem generatio est duplex; quædam simpliciter; quædam secundum quid, vt exposuimus q. 2. n. 2. & 3. & q. 4. n. 8. ita inquit S. Tho. quod *quædam est corruptio simpliciter, quæ scilicet est ex esse substantiali in non esse; quædam vero est in oppositam generationem cuiuscumque affirmationis*; sicut de albo in non album, quæ est corruptio huiusmodi, sicut de generatione dictum est: nec ex his dictis speciali indiget discussione.

4. Solum aduerte, quod quidam, quibus familiare est definitiones pro libito confingere, vt vident expetere ad proprias opinionationes stabilendas, antiquis definitionibus posthabitis, definiunt corruptionem dicendo, quod corruptio est *desinitio rei in aliam*: in priori particula conuenit cum annihilatione, & ambæ requi-

requirunt suspensionē actionis immediate præcedentis. *Ly in aliam* differentiæ vices gerit, & denotat, quod maneat subiectum, vel accidentia, aut aliquid aliud, quod loco illius producat. Ita Arriaga disp. 1. sec. 7. & alij Recentiores.

5 Hæc definitio, qua facilitate de nouo adducitur, contemnitur: nam definitiones debent esse communes sapientum conceptiones. Deinde conuenit alijs à definito; nam materia prima, sicut est ingenerabilis, ita est incorruptibilis: & tamen definire potest Deo suspensente concursus, & manentibus accidentibus. Rursus, cum in mysterio Eucharistiæ per consecrationem *in carnem transi panis, & vinum in sanguinem*; non est corruptio; sed *transsubstantiatio*, vt Concilia loquuntur: & tamen est definitio rei in alia: ergo hæc non est definitio corruptionis. Nec plus valet aliorum definitio, qui dicunt corruptionem esse *defectionem entis dependentis à subiecto*: quia etiam est noua, & conuenit annihilationi formæ materialis.

6 In definitione autem Philosophi in ipsa ratione communi mutationis, vel transitus, de quo ipse loquitur, supponitur, quod maneat idem subiectum: nam vt dicit S. Thom. 1. p. q. 45. art. 2. ad 2. *De ratione mutationis est, quod aliquid idem se habeat aliter nunc, & prius*. Vnde in generatione substantiali, & corruptio-
ne manet materia sub vtroq; termino opposito; & in corruptione accidentali manet idē subiectum, quod est cōpositum: & ideo corrup-

tio nō est annihilatio, à qua etiā differt ex parte termini ad quem: sicut enim creatio dicit productionem prunam, & vniuersalem emanationem totius esse; ita & annihilatio creationi opposita, dicit defitionem in omnino nihil, vt docet S. Th. 3. p. q. 75. art. 3. & 1. p. q. 104. art. 3. & 4. vbi ad 3. aduertit, quod cum formæ, & accidentia definūt esse, non annihilantur; non quia aliqua pars eorum remaneat; sed quia remanent in potentia materiæ, vel subiecti.

7 Obijcies, quod non est ens reale, non potest esse realis mutatio; cum non ens non possit esse hoc ens, quod est mutatio; & cui repugnat ratio communis, non potest conuenire ratio particularis. Sed corruptio est non ens; quia terminus eius ad quem tendit est non ens, & motus, & mutatio reducitur ad genus sui termini: ergo corruptio nō est mutatio.

Respondet M. Bañez lib. 1. c. 3. ad 1. §. *Hic tamē*, pag. mihi 40. quod corruptio, sicut quælibet alia mutatio, identificatur cum suo termino ad quem, scilicet, non esse formæ, quæ corrumpitur; quia hoc est commune omnibus morib; quod identificentur cum suis terminis ad quos. Sicut ergo quælibet priuatio dicitur esse, nō quia ponit, sed quia tollit, ita corruptio est, quia nō est forma, quæ expellitur.

8 Cæterum lib. 3. Phys. q. 2. §. 3. iam ostendimus motum distingui ante operationem intellectus à termino: licet dixerimus distinctionē illam esse modalem, & non entitiam;

tiuam: & hoc fortè solū vult hæc solutio. Secundo, non esse formæ etiam est post corruptionem; in illo autem instanti, quo verificatur, nunc est corruptio, si est realis mutatio, aliquid reale debet dari in quo fundetur ratio.

Denique, terminus ad quem corruptionis est nil, seu non esse; cum non esse autem non potest aliquid reale identificari: ergo iam habetur, quod corruptio non est aliquid reale: ergo non est mutatio realis.

9 Dices, corruptionem esse quid reale priuatiuum, seu negatiuum; non quid reale positiuum. ¶ Sed contra, priuatio vitæ non est vita, nec priuatio boni est bonum, sed eius absentia: ergo priuatio entis est non ens: ergo implicat in terminis, quod sit ens reale, & sit ens priuatiuum.

10 Respondetur, quod sicut de priuatione diximus 1. Physic. q. 13. quod remotiue formaliter est in rebus; per modum autem entis solū est per rationem: & quod distinguitur à materia prima, sicut non ens ab ente: ita pariter dicimus nunc de corruptione, quæ significatur vt via ad priuationem; quamuis in his instantaneis simul sit fieri, & factum esse: nam dicitur esse in rebus, quia realiter remouet esse formæ, quæ desinit; & prout hæc remotio significatur in fieri in exercitio dicitur corruptio. Et hoc solum intēdit M. Bañez, vnde & citat Caietanum, quem pro nobis retulimus loco citato.

§. II.

An corruptio sit actio distincta à generatione?

11 Sed circa dicta insurgit dubiū, An corruptio sit actio: an verò carentia actionis? Esse carentiam actionis tenent, qui definiunt corruptionem per desitionem. Et insuper P. Suarez disp. 18. Metaph. sec. 11. & tenent PP. Carn. disp. 3. q. 1. n. 4. quia omnis vera actio transiens est vera efficiencia, & productio: ergo est fieri alicuius facti esse: ergo corruptio non est actio. Deinde, nam sic se habet corruptio formæ, ac se haberet eius annihilatio: sed si desiceret per annihilationem, desinere Deo suspendente concursus: ergo corruptio non est actio; sed suspensio actionis.

12 Oppositum apertè indicat Caietan. 1. 2. q. 113. art. 6. ad 2. ita asserens: si namque est sermo de actione generatiua, & corruptiua, sic dicendum est, quod est eadem secundum substantiam, & distinguitur se cundum terminos: eadem namque actio est, qua calidum generat calorem, & corrumpit frigus, scilicet, calefactio, quæ in quantum terminatur ad expulsionem frigoris, dicitur corruptio actiue, & in quantum terminatur ad calorem, dicitur generatio actiue. Hæc ille. Idem docet Bañez hic cap. 3. q. 4. concl. 1. pag. mihi 50.

13 Hæc duo concordat M. Ioan. à S. Tho. hic q. 2. a. 2. diff. 1. dicēs, quod corruptio non est formaliter actio, etiam mediata, sicut mediata ad actionem generantis confes-

quon-

quantur passionibus; nam non esse non indiget actione, etiam mediata. Est tamen actio virtualiter: nam quia cit aliquid impossibile cum alio, dicitur effectiue virtualiter illud corrumpere: nam corruptio non est per meram suspensionem concursus; sed ex impossibilitate orta ex eo quod forma terminans efficientiam, est impossibilis cum alia: & sic saluatur, quod actio est vna, & termini sunt duo, scilicet, esse vnius, & non esse alterius. Et hoc indicat S. Tho. 1. 2. q. 113. art. 6. ad 2. Et in 2. dist. 34. q. 1. art. 2. ad 5. Et subtiliter tradiderat Soneinas lib. 8. Metaph. q. 15. art. 2. ad 1. declarans, quod non omne, quod corrumpitur consecutiue, corrumpitur per accidens: nam agens perse corrumpit formam, que est ei incompensibilis: nempe, perse secundo, & virtualiter. Quare ita oportet tenere, nisi de vocibus contendatur. Et sic clarius apparet differentia annihilationis, que est mera suspensio concursus diuini, à corruptione, que non inducitur ab agente naturali non operante; sed potius efficiente aliquid impossibile cum alio: & sic rationes contrarie pro nobis sunt.

14. Secundo dubitatur, an corruptio sit actio distincta à generatione? ¶ Respondetur, actionem esse vnā simpliciter includentem duas mutationes, quarum vna est positua, altera priuatiua. Ita S. Tho. 1. 2. q. 113. ar. 6. ad 2. & q. 28. de Ver. ar. 1. & Thomistæ omnes. Insuper Suarez disp. 18. Metaph. sec. 1. n. 8. & Marfil. quasi 5. de Generat. & pas-

sim alij. Et quod actio sit vna, constat ex dictis: quia ipsa positio formæ, includentis alterius priuationem, est sufficiens vt generetur vnum, & corrumpatur aliud: ergo frustra ponerentur plures actiones. Imò licet in agentibus liberis voluntas destruendi possit esse positua; ipsa tamē destructio physica non potest in exercitio esse actio formaliter primaria ad non esse terminata: & ideo, vel est mera suspensio concursus, vt in annihilatione: vel est solum perse secundo, & virtualiter terminus alterius actionis: & ideo corruptio non est noua actio distincta ab alterius generatione.

15. Quod autē sit noua mutatio, patet, quia sunt termini à quo, & ad quem omnino distincti: nam generatio est ab esse ad non esse; at vero corruptio est ab esse ad non esse: cum autē mutatio sit transitus à quodā in quiddā, non possunt non differre transitus positius acquisitiuus, à transitu priuatiuo, seu deperditio.

16. Contra hoc tamē opponi possunt duo argumenta, que in simili obijcit Scotus in 4. dist. 16. q. 2. in princ. Primo sic: idē simpliciter non potest pluralificari, & non pluralificari; alioquin idē, vt est idē, esset vnū, & non vnum. Sed generatio vt actio, & vt motus, seu mutatio sunt idē: ergo si est vna actio generatio, & corruptio, etiam erit vna mutatio.

Secundo: idem non separatur ab eodem; accipiendo vniuersaliter identitatem, & separationem; si realiter, realiter; & si ratione, ratione: alioquin idem, vt est idem, simul erit, & non erit: contra illud:

quodlibet est, vel nō est. Sed generatio, & corruptio possunt separari; vt in casu, quod forma vna inducatur, & alia non expellatur; sicut generatio lucis non est corruptio alterius formæ, sed sola expulsio tenebrarum, quæ nil sunt: & idem contingeret si diuinitus duæ formæ essent simul, quia generaretur vna sine alterius corruptione: ergo falsum est, quod generatio, & corruptio sint eadem actio.

17 Respondet facillè Caiet. 1. 2. q. 113. art. 6. in fine, quod idem in quantum idem, inconuenit multiplicari, & non multiplicari; sed in quantum aliquo modo differēs est à seipso, potest multiplicari, & non multiplicari. Similiter, quod est idem realiter, & conuertibiliter, impossibile est separari à seipso: sed quæ sunt idem realiter, & non conuertibiliter, possunt separari ex parte, qua non est conuertibilitas; vt patet de animali, & homine; de albedine, & albedine intensa: & sic est in proposito, quia dicimus generationem, & corruptionem esse vnam actionem, & hæc non plurificatur; nec separatur. Et rursum dicimus esse duas mutationes vnam positiuam, & aliam priuatiuam: & has fatemur multiplicari, & posse separari.

18 Ex quo perspicies quantum excesserit Cabero tract. 1. disput. 2. dub. 2. dicens oppositam sententiā esse luce meridianæ clariorem; cum ita men in tanta luce ipse terminos ipsos quæstionis non viderit, & itotā cōfunderit, distinctionem prædictā non attendens: & ideo ipsius argu-

menta, nec apparentem continent difficultatē: nam probant id, quod nullus negat, quod generatio, & corruptio sint duæ mutationes. Et videtur, vel nobiscum in retandē consentire; vel sibi contradicere: nam dubio primo inquit: *Rogabis primo, an corruptio sit vera actio, & respondetur negatiuè.* Et dub. 2. docet, quod generatio, & corruptio duæ sunt actiones. Nam si corruptio non est actio; quomodo ipsa, & generatio duæ sunt actiones? Cum negatio actionis non sit actio, nisi impropiè: quod non negamus.

19 Melius obieciēs: nam actio, in nostra sententia, explicata lib. 3. Phys. q. 3. non differt realiter à passionē, & motu: ergo si actio est vna, & motus debet esse vnus: ergo nō dicitur nisi vna mutatio, si non est nisi vna actio generatio, & corruptio.

Respondetur in primis nos dixisse actionem passionem, & motum identificari quoad id, quod important in recto: non tamen quoad connotata in obliquo: vnde non sunt idem conuertibiliter: vnde negamus, quod actio sit passio in sensu formali. Et vna actio potest vnū facere primario, & aliud secundario. ¶ Deinde, in motu propriè sūp to sunt duæ mutationes, ex quibus quasi partialiter integratur, sed motus est vnus: & ita sicut est vna actio, ita vnus motus; quod nos non negamus, sed solū asserimus, quod mutationes sunt duæ. Quod optimè explicuit S. Tho. q. 28. de Veritate art. 1. ita dicens: generatio est mutatio de non subiecto in subiectum

Actum: corruptio verò est mutatio de subiecto in non subiectum; & ideo in abiectioe vnus affirmati, & adeptioe alteri⁹, oportet duas mutationes intelligere, quarum vna sit generatio, & alia corruptio, vel simpliciter, vel secundum quid. Sic ergo, si in transitu, qui est de albedine in nigredinem, consideretur ipse motus, idem motus figuratur per ablationem vnus, & introductionem alterius, non autem significatur eadem mutatio, sed diuersa, tamē se inuicem committantes; quia generatio vnus non est sine corruptione alterius.

21 Instabis: cum aer illuminatur, est tantum vnica mutatio; quia tenebræ nihil sunt; & ideo nulla forma corrumpitur, cum lux generatur: & tamen sunt quatuor termini inter se oppositi: ergo ex diuersitate terminorum non recte inferatur diuersitas mutationum: ergo si actio transiens, & motus fuerit vnus, etiam mutatio erit vna: ac per consequens corruptio erit eadem mutatio, ac generatio. Probatur minor, quia non esse lucis, & esse illius sunt termini oppositi contradictoriè in generatione lucis; & esse tenebrarum, & non esse illarum, cum tenebræ expelluntur, etiam opposuntur contradictoriè.

Respondetur concedendo maiorem, & distinguo minorem; sunt quatuor ex modo significandi; concedo minorem; quatuor ex parte rei; nego minorem; quia cum priuatio sit nil, eius negatio non est realis. Solutio est Sancti Thomæ quæst. 28. de Veritate artic. 6. vbi

post alia concludit: quædam verò opposita sunt, quorum alterum tantum est natura quædam; reliquum verò non est nisi remotio, vel negatio ipsius: sicut patet in oppositis secundum affirmationem, vel negationem, vel secundum priuationem, & habitum; & in talibus negatio oppositi, quod ponit naturam aliquam, est realis, quia est alicuius rei; negatio verò alterius oppositi non est realis: Et ideo hæc negatio negationis nihil differt secundum rem à positione alterius. Videantur Cōradus 1.2. quæst. 113. art. 6. ad secundum, & Bāñez hic cap. 3. quæst. 4. concl. 4. pag. 51. & cap. 4. quæst. 7. pag. 98. & quæ in simili diximus 1. p. Metaph. Controu. 9. num. 42. & 53.

QVAESTIO XI.

De comparatione corruptionis ad generationem.

TRia per ordinem in hac comparatione sunt disputanda. Primo de sensu illius axiomatis Philosophi hic textu 17. & 3. Physicorum textu 73. *Generatio vnus est alterius corruptio.* Secundo, verum aliqua illarum sit altera prior? videbitur. Tertio exponetur, an ita sit

naturalis corruptio, si-
cut genera-
tio?

s. I.

Qualiter generatio vnius sit corruptio alterius?

Circa primum, omisis opinionibus Nominalium impugnatis à M. Bañez q. 4. & à Toletò q. 3. quia parum habent verisimilitudinis.

2 Dico primo: si loquamur de istis in ratione actionis, & motus, tunc identicè generatio vnius est corruptio alterius. Ita S. Thomas, Caietanus, Soncinas, & Bañez, & Ioan. à S. Thoma relati quæst. 10. n. 12. Et iterum ipse M. Ioan. à S. Thoma quæst. 2. art. 2. difficult. 2. ex D. Thoma quæst. 28. de Verit. artic. 6. ad vltimum, dicente: quod generatio vnius dicitur à Philosopho corruptio alterius per concomitantiam, quia de necessitate sunt simul; vel propter unitatem motus, qui ad has duas mutationes terminatur. Et ratio est assignata: quia vna actio positiva est generatiua vnius, & virtualiter alterius destructiua, vel ex consequenti, vt latè Suarez illa disp. 18. Metaph. sect. 11. & Authores communiter.

3 Dico secundo, loquendo de generatione, & corruptione in ratione mutationis, generatio vnius non est formaliter alterius corruptio: quamuis connaturaliter se inuicem committentur. Ita Authores pro priori conclusione relati. Et Capreolus in secundo dist. 13. art. 2. ad primum Greg. contra 2. & alij Thomistæ, quos citat, & sequitur PP. Carmel. Toletus, & Conimbric. & Fonseca; & esse Phylolo-

phorum communem, testatur Rubio tractatu 2. quæst. 3. Est D. Thoma quæst. 28. de Veritate art. 1. & 6. & in secundo dist. 34. art. 2. ad 3. & indicat 1. 2. quæst. 113. art. 6. ad secundum. Et patet ex dictis, quia sunt duæ mutationes habentes terminos ad quos realiter diuersos: ergo nõ possunt formaliter ad inuicem prædicari.

4 Hæc cum certa sint, & ipsis rationibus peruia. M. Cabero tract. 1. disput. 2. dub. 3. quærens modum in sciipso; & fingens hostem, quem feriat, hæc scribere non est veritus: hic modus loquendi Ioannis à Sancto Thoma aduersatur Thomistarum Scholæ, vt vel hinc colligas licere cuilibet Ordinis Dominici Magistro Thomistis aduersari, nec ob id à Thomistarum Schola fore relegandum. Vt autem in præsentiarum Thomistis cõtradicare cognoscas audi PP. Carmelit. &c. Ita ille.

5 In quibus elige quid magis mirere; vel licentiam quam sibi assumit nostra calumniandi; vel negligentiam, quam incurrit in Authoribus ipsis, quos citat, euoluendis: nã PP. Carmelitani in ipsis, ab ipso relata, quæstionis limine, ita scribunt: *Titulus non intelligitur de generatione, & corruptione vt actio, quia vt ex dictis quæst. 1. constat, generatio, & corruptio in ratione actionis non distinguuntur, quãdo quidem eademmet actione, per quam introducitur vna forma, expellitur alia.* Hæc illi. Eadem Sapientissimus, & Reuerendissimus M. Ioannes à Sancto Thoma. Nec Thomistarum vltimus in hoc puncto dissentit. Oportet ergo, quod qui legit, intelligat; & argu-

argumentis, non diceris in Scholis est dimicandum. Hoc semel notasse sufficiat: deinceps, nec referre, nec refellere talia curabo: nam notum est, quod in quæstionibus à Sancto Thoma non determinatis; licet cuilibet Thomistarum sic, vel aliter opinari. Et sæpe sicut de rebus ipsis, ita de mente S. Thomæ est opinionum discordia: homines enim sumus, quibus non datur de omnibus euidentiā habere: & ita permittitur vnicuique in suo sē su abūdare. Eos autem, qui passim Angelicis contradicunt assertis, nō mirum ab Angeli Doctoris Schola iudicemus extorres.

6 Illud tandem aduertendū cum Bāñez conc. 7. & Toletus concl. 2. quod loquendo de termino formali, corruptionem vnius semper sequitur generatio alterius: alioquin maneret materia sine forma: vel materia naturaliter desineret esse: quod est impossibile. Non tamen semper ē contra; quoties generatur vna forma, destruitur alia; nam cum generatur humanum cadauer, corrumpitur quidem totum compositum, & dissoluitur vnio: forma tamen manet separata, cum anima sit immortalis. Quod agnouit Aristoteles 12. Metaphisicæ textu 17. dicens: *Si autem posterius aliquid manet, perscrutandum est: in quibusdam enim nihil prohibet; ut si est animalis: non omnis; sed intellectus.* Vbi videndus Sanctus Thomas lect. 3. litt. f. dicens: considerandum autem hanc sententiam esse Aristotelis de Anima intellectiua, quod nō fuerit ante corpus, vt Plato posuit;

neque etiā destruitur destructo corpore, vt Antiqui Naturales posuerunt, non distinguentes inter intellectum, & sensum.

7 Obijcies primo, nam si à fonte aqua hauriatur, generatur nouum suppositum aquæ, quod antea non erat nisi in potentia: & tamen nihil substantiale corrumpitur: ergo generationē vnius non semper cōmitatur alterius corruptio.

Respondet Bāñez ad 2. quod illa potius est totius homogenei diuisionis, quam vera generatio. Videantur quæ dicta sunt 6. Phys. q. 6.

8 Secundo obijcies: si semper vnius corruptionem cōmitaretur alteri generatio, sequeretur, quod semper mundus haberet eundē numerum indiuiduorum, quia vno corrupto, aliud succederet: hoc autem videtur manifestæ experiētiæ refragari: ergo etiam cōmitanter corruptionem vnius non cōmitatur alterius generatio.

Respōdet Toletus ad 4. quod nō semper est idē numerus indiuiduorum, quia accidit materias multorum effici vnā, & vnā effici multorum per diuisionem; vt cum ex vno homine multi vermes fiunt, quia ipsius materia in multas diuiditur partes, quæ possint diuersas recipere formas: & ē cōtra multa in vnum coniunguntur; multis enim nutritur homo, quæ in se conuertit. Numerus ergo non semper est æqualis. Hoc tamen verum est, quod tanta est materia omni tempore, quæ modo in plures, modo in pauciores diuisa partes, indiuiduorū auget, aut minuit numerū,

Hæc tamē intelligēda iuxta ea quæ de vnitāte numerica materiæ primæ diximus libro primo Physico. rum quæst. 10. §. 3.

§. II.

An generatio, & corruptio habeant mutuum ordinem prioris, & posterioris?

9 **M**ulti Recentiores negant: sed non vno ducuntur fundamento. Quidam innituntur in eo, quod corruptio nullo modo videtur prior generatione, sed omnino posterior: quia vna forma expellit aliam ratione impossibilitatis, quam habet cum illa; & ideo vna expellitur, quia alia introduci- tur: ergo in nullo genere causæ corruptio præcedit, sed omnino subsequitur generationē. Secundo, quia non esse formæ præexistentis est effectus secundarius formæ introductæ: effectus autem secundarius nequit esse prior suæ causæ formali, cum effectus secundarius subsequatur primariū: ergo nullatenus corruptio præcedit generationem. Ita indicat Suarez disp. 27. Metaph. sec. 11. n. 21. & tenent Hurtado disp. 1. de Gener. sec. 9. Arriaga disp. 8. Physic. sect. 4. subsec. 1. & 2. vbi concl. 4. ait, quod causalitas, qua forma expellit sibi contrariam, non est ipsa forma expulsa, nec expellens; quia diuinitus possunt esse simul: causalitas autem, nec de potentia absoluta potest esse sine effectū. Est ergo ea causalitas expulsionis antiquæ, actus voluntatis diuinæ,

quo, attendendo ad contrarietatem nouæ cum præcedente, & vīsa existentia nouæ, vult cessare à conseruatione antiquæ. Et hic actus voluntatis diuinæ nequit esse sine expulsionē, quæ est effectus illius, & sine introductione formæ nouæ, quæ est causa. Subscribunt alij Recentiores, dicentes, quod non est alius modus, quo vna forma aliam expellat, nisi moraliter exigendo à Deo, vt concursus suspendat, quo formam antiquam conseruabat.

10 Per oppositum alij arbitrantur corruptionem substantialem esse se priorem naturæ generatione substantiali, & nullo pacto in re posteriore. Ita Paulus Aresius lib. 1. de Generat. quæst. 22. & Cabero tract. 1. disput. 2. dub. 4. quia forma substantialis non perit immediatè per introductionem formæ oppositæ; sed per ablationem dispositionum, quibus conseruabatur. Dispositiones autem prius auferuntur, quam opposita introducatur: ergo prius vna forma substantialis corrumpitur, quam alia generetur. Et addunt non esse eandem rationem de formis accidentibus, quia non petunt dispositiones contrarias præparantes subiectum, vt introducantur. Deinde, quia vt dicit Arriaga disp. 3. Physic. sec. 6. subsec. 6. non repugnat simul esse in materia de lege ordinaria duas formas substantiales non exigentes contrarias dispositiones: ergo formæ substantiales solummodo se expellunt per contrarias dispositiones.

11 Dicendum tamen est: in genere causæ materialis priorē esse corruptio-

ruptionem, quam generationē; in genere verò causæ finalis, efficiētis, & formalis, priorem esse generationē: & ideo simpliciter, & absolute generatio dicitur prior. Ita S. Th. q. 28. de Ver. ar. 7. & in 4. dist. 17. q. 1. ar. 4. q. 3. & 1. 2. q. 113. ar. 8. ad 1. vbi ait: *Ex parte Solis, prius est illuminare, quam tenebras remouere; ex parte autem aeris, prius est purgari à tenebris, quam consequi lumen ordine naturæ: licet utrumque sit simul tempore.* Sequuntur cōmuniter Thomistæ ibi. Imo M. Bañez hic c. 4. q. 7. post 2. concl. asserit, oppositum esse errorē in *Phylosophia*. Et P. Rub. trac. 2. q. 5. dicit, nostram sententiam esse fere communem in *Schola*, & veram. Et vt cōmunem *Phylosophorū* tradit P. Vazq. 1. 2. disp. 211. c. 2. & 4.

12 Facileque probatur ex dictis q. 9. de mutua prioritate, & posterioritate dispositionū, & formæ: nā vna ex dispositionibus materiæ, est quod anferantur formæ substantiales, & accidentales incōpossibiles cū forma generanda: nam vt ait S. Tho. illo art. 7. *Denudatio materiæ à forma contraria, est quadam dispositio ad formam suspensionem.* Pariterque colligitur ex dictis 2. *Phys.* q. 24. de mutua dependentia causarum. Et ideo amplius probare nō est necesse.

13 Quæ in contrarium obijciuntur, in æquiuoco laborant ex non penetrata differentia prioritatis in quo vnū sit sine alio; & prioritatis à quo; ratione cuius, quæ sunt simul, vnū potest pendere ab alio. Et quia non discernitur propria causalitas vniuscuiusq; causæ. Et ideo, vt ait Rubio, neganda est consequentia,

quia de vno genere causa trāsit ad aliud. Quam solutionē, quia Nouiores, rationibus solidis nō valēt impugnare, cōiunctis futilib⁹ nō cessāt impetere: de quibus nil curamus.

14 Specialiter in forma ad primū, concessio antecedenti, negatur cōsequentia: nam ex illo antecedenti inferitur quidem simpliciter præcedere generationē; nō tamē deducitur, quod secūdū quid, & in genere determinato causæ materialis dispositiue, nō præcedat ablatio impedimēti, seu purgatio materiæ, vt idonea sit ad susceptionē formæ.

15 Pariter ad secūdū cōcedo maiore; & distinguo minore, effect⁹ secundarius nequit esse prior primario in genere causæ formalis, cōcedo; in genere causæ materialis præparatiuæ materiæ, nego minorem: & distinguo cōsequens, corruptio nō potest esse prior, inter ea, quæ se tenēt ex parte agentis, cōcedo; inter ea, quæ se tenēt ex parte passi, seu materiæ, quoad remotionē impedimentorū nego: si enim aer nō prius naturæ ordine purgaretur à tenebris, nō cōsequeretur lumen: quod est exemplum: S. Thomæ.

16 Id autē, quod Arriaga, & alij docent, quod causalitas expulsiua formæ physicæ, est actus diuinæ voluntatis, incredibile mihi videtur, & totā *Physicā* subuertēs. Primo, quia ipsi nō negabūt, vltra causā primā, causas secundas verē, & propriē efficere: nā id esse de fide, & lumine naturæ euidentissimū, ostendimus 2. p. Met. Contr. 9. art. 1. vbi adduxim⁹ S. Tho. in 2. dist. 1. q. 1. art. 4. dicētē, quod opposita positiō *stulta est, quia*

ordinem tollit uniuersis; & propriam operationem à rebus; & destruit iudiciū sensus. Sed eadem inconuenientia sequuntur ex positione (quam nunc impugnamus) quia si expulsio est à causa prima sola, frustra essent operationes, & virtutes naturales, & aqua non extingueret ignem; sed Deus ad eius præsentiam: ergo, &c.

17 Secūdo, qui physice ponit aliquid includens priuationem alterius, vere dicitur physice illud corrumpere: sed causæ secundæ verè causant aliquid impossibile cū altero, vt videmus ad sensū, in frigore, & calore, & in alijs huiusmodi: ergo verè causant causæ secundæ corruptionem.

Tertio, effectus primari⁹ formæ non est ipse actus diuinæ voluntatis: ergo nec effectus secundarius: quamuis neuter possit fieri sine Dei voluntate: quia *sine ipso factum est nihil;* & quia Deus operatur omnia in omnibus.

18 Quarto, qui inducit formam oppositam cōtradictoriè priuationi, physice dicitur priuationem remouere: vt Sol physice remouet tenebras in genere causæ efficientis, & lux in genere causæ formalis: ergo qui physice causat formam physice impossibilem cum alia, physice eam expellit. Consequentia patet ex Philosopho 10. Metaphis. & S. Tho. lec. 6. docentibus, quod contrarietatis principium est oppositio priuationis, & habit⁹, & ab ista prima contrarietate alia cōtraria deriuantur, in quantum contraria priuationem includunt.

19 Euasione autem illam de causalitate morali, reiecim⁹ 1. Physic. q. 3. n. 33. quia incongruum est, vt voces vix receptæ à Theologis in causalitate Sacramentorum exponenda, velint in Physica ingerere ad causarum efficientiam physicam confundendam. Deinde, eodem genere influxus, qui membra tim diuidit animal, causabit mortem, ac generās causat animam rationalem: quod est absurdum: cū cadauer educatur ex materia; & anima à solo Deo creetur. Demum eodem genere influxus causæ principalis, extinguet ignem, qui orat vt à Deo extinguatur; ac qui aquā igni apponit: quod in pugnatione non eget. Sed in re perse nota probāda immorari nō expedit. Quod autem diuinitus effectus secundarij aliquando valeant impediri, nō tollit, quod ex natura rei causis proprijs non debeant attribui.

20 Ad argumentum secundæ sententiæ respondetur, quod cū corruptio causetur ex cōsequenti, ad alterius generationem substantialem; sicut ad istam ex parte agentis concurrunt primo, & radicaliter substantia; & proximè virtus accidentaliter operatiua; quibus ex parte termini correspondent proximè, accidentales dispositiones, & vltimatè ipsa forma substantialis, & substantia perse primo intenta. Ita causa prima, & principalis corruptionis substantialis est, qui inducit formam substantialem includentem priuationem substantialem alterius, & causa instrumentalis, & forma proxima sunt accidentales dispo-

dispositiones cum præcedentibus
impossibiles: & omnibus in suo
genere effectus debet attribui. Vn
de S. Tho. q. 28. de Veritate art. 8.
ad 7. ait, quod per calorem in summo
expellitur forma aquæ; & ita non sunt si-
mul. Dixerat autem in corpore ar-
ticuli, quod ex parte causæ formalis
forma substantialis est prior; licet dis-
positiones in genere causæ mate-
rialis antecedant. Et vniuersaliter
dixerat art. 7. quod nihil prohibet ali-
quid altero esse prius, & posterius secun-
dum diuersum genus causæ. Sed tamen il-
lud est prius simpliciter dicendum ordi-
ne naturæ, quod est prius secundum gen-
us illius causæ, quæ est prior in ratione cau-
sali: quod ad intentum ibi late
applicat; videatur 1. p. q. 5. ar. 4.

§. III.

*An corruptio sit perse intenta à
natura?*

21 **C**irca tertium, quidam abso-
lutè negant corruptionem
perse intēdi à natura, aut ab aliqua
causa efficiēti. Quod tribuitur Hē-
rico in Summa ar. 4. 1. & tenent Cō-
imbr. c. 4. q. 16. art. 5. quia appetit⁹
naturæ est ad bonum: quia nemo res-
piciens ad malum operatur: corruptio
autem est ad malum, & ad non es-
se: ergo solum peraccidens, & se-
cundario à natura intenditur. Et to-
tum hoc videtur docere S. Thom.
1. p. q. 19. art. 9. dicens: Non enim a-
gens naturale intendit priuationem, sed
formam, cui coniungitur priuatio alteri⁹
forma. Et rationem assignat ad 1.
quia malum non ordinatur ad bonū per-

se, sed peraccidens.

22 Per oppositum Rubio hic tra-
ctatu 2. q. 2. absolutè docet corrup-
tionem esse de secundaria intentio-
ne naturæ. Et probatur primo: nam
vt docet S. Thom. 1. 2. q. 85. art. 6.
Corruptiones, & defectus rerum sunt na-
turales; non quidem secundum inclinatio-
nem, quæ est principium essendi, & perfe-
ctionis, sed secundum inclinationem mate-
ria: eo quod est pura potentia ca-
pax formarum impossibilium,
& ideo sicut perse primo inclina-
tur in formas, perse secundo incli-
natur in corruptionem eius, quam
habet. Sed cuilibet potentiæ passi-
uæ naturali correspondet agēs na-
turale proportionatum; ne illa po-
tentia sit frustra: ergo datur agēs,
quod perse secundo intendat cor-
ruptionem: & ita erit de secunda-
ria intentione naturæ.

Secundo probatur; quia videtur
expressa S. Thom. qui in 4. dist. 36.
q. 1. art. 1. ad 2. ait: Nihil prohibet esse
aliquid contra naturam quantum ad pri-
mam intentionem ipsius, quod non est con-
tra naturam, quantum ad secundam eius
intentionem: sicut omnis corruptio, & de-
fectus, & senium est contra naturam, vt
dicitur in secundo Cali. & Mundi, quia
natura intendit esse, & perfectionem; non
tamen est contra secundam intentionem na-
turæ: quia ex quo natura nō potest conser-
uare esse in uno, conseruat in altero, quod
generatur corruptione alterius.

23 Litem hanc faciliè componit
Ferrara tertio Contragēt. cap. 94.
Bañez hic cap. 3. quæst. 1. ante solu-
tionē argum. pag. mihi 38. & Tho-
mistæ communiter, quos citant, &
bene exponunt PP. Carmelitani

hic disp. 3. quæst. 3. asserentes corruptionem nullo modo intendi per se à natura particulari; bene tamen ab agente, seu natura vniuersali; non per se primo; sed per se secundo. Ita Sanctus Thomas prima parte quæst. 22. artic. 2. ad secundum, dicens: *Corruptiones, & defectus in rebus naturalibus dicuntur esse contra naturam particularem: sed tamen sunt de intentione naturæ vniuersalis, in quantum defectus vnius cedit in bonum alteri, vel etiam totius vniuersi: nam corruptio vni est generatio alterius, per quam species conservatur.*

24. Rationem vtriusque partis assignat Sanctus Thomas tertio Contragentes cap. 94. nam *particulare agens tendit ad bonum partis absolute, & facit eum quanto meliorem potest: vniuersale autem agens tendit ad bonum totius.* Sed ad bonum vniuersi conducunt corruptiones, vt sic reluceat eius diuersitas, & pulchritudo; ex bono quidem per se; ex malo autem per accidens: ergo corruptiones non sunt de intentione agentium particularium: sed bene de intentione agentis vniuersalis per se secundo: vnde Sanctus Thomas quæstione prima de Malo artic. 3. ad 18. ait: *Corruptio dicitur mutatio naturalis secundum naturam vniuersalem, quæ mouet ad generationem, vel corruptionem; ad generationem quidem propter se; ad corruptionem autem in quantum generatio sine corruptione esse non potest.* Per

quæ defacili argumenta vtriusque

partis diluuntur: de

quibus latius Au

thores re

lati.

QVAESTIO XII.

*Vtrum in corruptione substantia-
li fiat resolutio vsque ad ma-
teriam primam?*

I Fieri resolutionem vsque ad materiam primam, est nihil manere in genito eorum, quæ prius fuerant, nisi ipsam materiã. Ultra materiam autem solum sunt formæ substantiales, quantitas dimensiuæ, & alia accidentia, seu dispositiones. Vnde bene deducit M. Soncinas libro 8. Metaph. quæst. 9. quod non fieri resolutionem vsque ad materiam primam, non potest esse, nisi ex triplici causa; aut quia manent in materia dispositiones, quæ erant cum forma, quæ abijcitur: aut quia manet quantitas, seu dimensiones, quæ præerant; aut denique, quia manet aliqua forma substantialis, quæ prius erat in materia. Idcirco sub titulo prædicto tres celebres quæstiones continentur. Prima de pluralitate formarum substantialium in eodem composito. Secunda de subiecto quantitatis. Tertia de subiecto aliorum accidentium: hinc enim dependet, vtrum eadem accidentia, quæ erant in corrupto, maneant in genito? Et exinde facile quæstionis præsentis habebitur solutio.

2 Verumtamen, quia omnes tres quæstiones abundè sunt à Thomis disputatæ, præcipuè à M. Bañez hic cap. 4. à quæstione 6. vsque ad 10. per duodecim articulos, & ab alijs, quos citat M. Araujo septimo Meta

Metaphis. quæst. 5. art. 4. vsque ad 7. Et de subiecto quantitatis, & reliquorum accidētium copiosè disseruimus 2. part. Metaphis. Contro uers. 3. Ideo huic loco opportuna pro alijs quæstionibus intelligendis perstringemus: & solum priorem, & vltimam quæstionem expressio discutiemus.

§. I.

De pluralitate formarum in vno composito substantiali.

Plures formas substantiales dari in eodem composito, plures affirmant: licet non vna via defendant. Quidam arbitrantur formas multiplicari iuxta diuersitatem prædicatorum essentialium. Ita Auicembron in libro Fontis vitæ (relatus à D. Thoma hic lect. 10. littera. e.) qui dicebat in materia esse ordinem formarum, ita quod primo aduenit materiæ forma secundum quam est substantia; & postea alia secundum quam est corpus; & postea alia secundum quam est animatum corpus, & sic de alijs. Sequitur Ioannes de Gandauo 2. Metaph. quæst. 10. & primo de Anima q. 8. & Paulus Venetus 7. Metaph.

4. Existimant alij in materia esse formam corporeitatis ab alijs formis realiter distinctam, materiæ coæquam, & ita ingenerabilem, & incorruptibilem. Sic Auicena lib. 1. Sufficienciæ cap. 1. B. Albertus lib. 2. Metaph. tract. 2. Nimphas 1. de Gener. cō n. 28. Ocham Quodl. 2. q. 6. & 10. & alij. Imò Socinus lib. 8.

Metaph. q. 8. *disputationis gratia*, soluit omnia, quæ obijciuntur cōtra hanc opinionem; licet dicat, quod opposita est *rationabilior opinio*.

5. Tertio, in solo homine formam corporeitatis ab anima rationali realiter distinctam esse, docuit Henricus Quodl. 2. q. 2. & 3. & Quodlib. 3. q. 13. & 14.

6. Quarto, alij dicunt eam requiri in omnibus, & solis viuētib. Ita Scotus in 4. dist. 11. q. 3. art. 2. & dist. 10. q. 4. Antonius Andreas. 7. Metaph. q. 17. & communiter Scotistæ, Paulus Aresius lib. 1. de Gen. disp. 2. q. 10. sec. 3. Dandinus 2. de Anima text. 111. Digres. 8. parte. 3. Coninch. 3. p. q. 76. art. 2. dub. vni co. Cabero hic disp. 1. proceniali. dub. 3. vsque ad 6. qui duo vltimi irridet formæ cadaueris, & formæ embrionis, vt communiter explicatur: sed potius materia prima est primū subiectum in quo organica forma recipitur, & in ista recipitur anima rationalis: & forma organica, quæ antea erat, manet post mortē, vt experiētia videtur cōpertū. Opiniones aliæ de animarū pluralitate in eodē homine, omittuntur vt huic loco minus opportuna.

7. Dico tamē primo: in cōposito substantiali nō sunt tot formæ realiter distinctæ, quot sunt prædicata quidditatiua. Sumitur ex Phyl. 3. Metaph. text. 20. & 1. de Anim. text. 90. & 7. Metaph. text. 43. & D. Th. eisdē locis. Et expressè 1. de Gen. lect. 10. littera. e. & quæst. de Anima. art. 9. in princ. & cōmuniter acceptatur: est 1; adeo certa, quod P. Suarez dis. 15. Metaph. sec. 10. n. 5. dicit, quod.

quod opposita sententia antiquata iam est, & ut omnino improbabilis reiecit.

8 Rationes octo prosequitur M. Soncinas lib. 8. Metaph. q. 12. ex quibus tres sunt faciliores. Primo ergo probatur: nam prædicari in primo modo dicendi per se de specie, non solum cōuenit generibus substantiarum, sed etiam accidentium: sicut color prædicatur per se de albedine, & omne genus prædicatur in quid de speciebus: sed in accidentibus genus nō importat formam realiter distinctā à forma specifica; ut est per se notum, & à contrariis admissum: ergo nec in substantiis.

Secundo: eadem forma est per quā homo est substantia, & est ens: ergo eadem erit per quam est animal, & homo. Consequētia patet; quia par est utriusque ratio. Antecedens verò probatur, nam physice loquendo, illa forma per quam homo est ens, vel est accidentalis, vel substantialis: nam in re non potest abstrahere ab utroque. Forma accidentalis nō potest dare esse hominis: ergo est substantialis.

9 Tertio, si formæ dātes esse genericum, distinguerentur realiter ab illis, quæ dant esse specificum, sequitur, quod genus non possit prædicari in quid, & in recto de specie: consequens est planè absurdum: alioquin hæc esset falsa: homo est animal: ergo per eandem formam physicā omnia hæc prædicata conueniunt. Maior patet, quia pars nequit in recto, & per se prædicari de toto.

Ultimo probatur ex vulgari illo proloquio, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: hic nullam esse plurificandi formas, abunde explicuimus lib. 2. Logic. q. 13. quia compositio metaphisica non est realis, sed rationis: nam ut ait S. Tho. 1. p. q. 76. art. 3. ad 4. non oportet secundū diuersas rationes, & intentiones logicas, quæ consequuntur modum intelligēdi, diuersitatem in rebus naturalibus accipere: quia ratio vnum, & idem secundum diuersos modos apprehendere potest.

10 Obijcies: idem nō potest esse simile, & dissimile alicui secundū eādem formā realiter: sed homo, secundum quod animal, est similis equo, & secundum quod homo est ei dissimilis: ergo alia est forma per quam est homo, & alia per quā est animal.

Retorquent hoc argumētum Sōcinas ad 3. & Bañez ad 2. nā ex illo sequitur, quod in albedine sint plures formæ: nam est similis nigredini, in quantum est color, & est ei dissimilis, in quantum est albedo.

Respondetur ergo, quod nullum est inconueniens, quod per eandē formam aliqua conueniant in genere, & differant in specie; quia conuenire in genere, est conuenire secundum quid, & differre in specie, est differre simpliciter: & bene patet, posse aliqua conuenire secundū quid, & differre simpliciter. Imò si in aliquo non conuenirent, non dicerentur differre, sed esse primo diuersa: nam ibi queritur differentia, ubi est conuenientia, ut ait S. Thomas 1. p.

q. 90. art. 1. ad 3. & alijs locis relatis lib. 1. Log. q. 24. n. 2. Et Suarez disp. 13. Metaph. sec. 3. n. 20. asserit, quod est magnus error in Metaphisica, & Philosophia, propter modum nostrum concipiendi confusum, vel distinctum, ex quo sæpè oritur generū, & differentiarū multiplicatio, reales, ac phycas formas distinguere.

11 Dico secūdo, non datur forma corporeitatis cōxua materiæ, realiter distincta à formis specificis. Ita S. Tho. 1. p. q. 76. ar. 6. ad 1. & 2. & de Spiritualibus Creaturis art. 3. ad 17. & 18. & alijs locis citatis, & referendis. Sequitur omnes Thomistæ; & communiter eam approbare fere omnes Authores, pluribus relatis, ostendit Suarez n. 12. Alios referunt PP. Carmel. disp. 2. quæst. 3. Sumitur ex Philosopho quinto Physicorum, & alijs locis ibi à nobis relatis q. 1. 2. 12. & 14. ubi probat generationem non esse motum, quia huius subiectū est ens in actu; subiectum autē generationis est ens in potentia: ergo generatio non supponit in materia formā illi cōxuam, qua constituitur ens actu corporeum. Colligiturque ex Philosopho hic cap. 4. text. 24. & 7. Metaph. text. 43.

12 Probaturque à posteriori, quia si in materia est forma, qua constituitur in esse corporis, ab ea inseparabilis; nulla superest via ad probandum dari materiam primam, ut puram potentiam substantialem: consequens est contra Philosophū primo Physicorum text. 69. & cōtra ea, quæ ibi diximus quæst. 5.

ergo non datur talis forma corporeitatis. Maior probatur, quia transmutatio substantialis fuit principiū veniendi in cognitionem materiæ primæ: si ergo materia numquā denudatur à forma corporeitatis, nō potest ab ea transmutari: vnde nulum esset principiū veniendi in cognitionem materiæ: quia eā negantes, dicēt, quod corporalia nō sūnt ex aliqua pura potentia; sed ex ente in actu; quod dicitur esse corpus. Hoc argumentum esse manifestum secundum Aristotelē aduersus formam corporeitatis, notat Soto 1. Phys. q. 7. art. 1. in fine. Videatur S. Tho. 1. p. q. 66. art. 2. in corp. & ad 3. Aliæ rationes à priori conclusionē sequenti proponuntur.

13 Sed contra hanc arguitur primo: forma spiritualis nō potest dare esse corporeale; eo quod effectus formalis est forma communicata. Sed anima nostra est spiritualis: ergo non potest dare esse corporeū: ergo forma corporeitatis est alia à forma specifica.

Respondet S. Tho. de Spiritual. Creat. art. 3. ad 16. quod licet anima non habeat corporeitatem in actu; habet tamen virtutē, sicut Sol calorem.

Sed contra primo: nam in genere causæ formalis nemo dat formaliter, quod formaliter non habet: ergo si anima formaliter non est corporea, non potest dare esse corporeum. ¶ Secundo, Sol est causa efficiens caloris; anima verò est causa formalis: ergo exemplum nō est ad rem. ¶ Tertio, esse corporeum non potest provenire formaliter, nisi

nisi à forma corporea: sed anima nō est forma corporea: ergo non potest dare esse corporeum: ergo hoc prouenit à forma corporeitatis realiter distincta ab anima.

14 Respondetur, quod benè potest aliquid præhaberi eminenter, & præhaberi in genere causæ formalis: nam ipsa forma potest esse eminens, & æquiualeus pluribus, vt latè S. Tho. 1. p. q. 76. art. 3. & 4. Iuxta hoc ergo est intelligenda solutio S. Thomæ. Et ad primam replicam dicitur, quod in genere causæ formalis potest aliquid præhaberi in actu, & aliquid præhaberi in virtute: vnde quamuis anima entitatiuè, & vt quod non sit corporea; potest esse corporea virtualiter, & eminenter, & vt quo in quantum est forma corporis.

Ad secundam, vel dicatur, quod exemplum solum adducitur ad explicandam in genere continentiam eminentialem; non curando de distinctione specifica causæ efficientis, & formalis. vel quod lux est forma, media qua Sol causat calorē, quem continet eminenter. ¶ Ad tertiam dicitur, animam virtualiter esse corpoream, quia est radix corporeitatis; faciendo quidem corp⁹ de genere substantiæ, quæ est radix quæritatis: de quo Caiet. & Bañez hic q. 6. art. 2. ad 1.

15 Secūdo arguitur: agens naturale non excludit à materia, nisi tantū illas formas, quæ sunt impossibiles formæ generadæ: sed forma corporeitatis non est impossibilis alicui alteri formæ speciali; stat enim cum formis elementorum, &

mistorum omnium, & animatorū: ergo forma corporeitatis nunquā abiicitur à materia.

Respondetur concedendo maiorem; & distinguo minorem, forma corporeitatis solum ratione distincta à formis specialibus, concedo; realiter ab eis distincta, nego: quia vt ait S. Thom. 1. p. quæst. 66. artic. 2. ad 3. *Forma corporeitatis non est vna in omnibus corporibus; cum nō sit alia à formis, quibus corpora distinguuntur.* Ad probationem bene respondet Soncinas ad 3. docēs, quod aliquā formam esse impossibilem alteri stat dupliciter: vno modo ex speciali natura ipsarum formarū, quia scilicet, vel sunt contrariæ, vel disparatæ: alio modo vna est alteri in composibilis ex parte subiecti, & ex vniuersali ratione formæ substantialis. Et hoc modo omnes formæ substantiales sunt impossibiles, quia materia non potest per plures actuari: licet enim corporeitas stet cū qualibet forma; non tamē stat cum aliqua, quæ sit ab ea distincta.

s. II.

Neque in viuētibz sunt plures formæ.

16 Dico tertio, neque in viuētibz dantur duæ, aut plures formæ substantiales. Ita S. Thomas 1. p. q. 76. art. 4. & lib. 2. Contrag. c. 38. & quæst. de Anima art. 11. & Quodlib. 1. art. 6. & Quodlib. 11. art. 5. & sæpissime alibi locis relatis in Tabula aurea, verbo, *Forma*. n. 146. & sequuntur omnes, qui præ-

præcedentes assertiones tenent, ex
ceptis relatis num. 6. Et oppositam
sententiam esse contra Aristotelē,
& veram Philosophiā docet Vaz-
quez 3. p. quæst. 76. disp. 186. c. 2.

17. Ostenditurque primo: nam si
præter animam rationalem admit-
titur in homine remanere aliā for-
mam mixtionis, vel organizatio-
nis, propter experientiam acciden-
tium, vel operationū harum forma-
rum, quas dicūt esse ante aduentū,
& post recessum animæ; pariter ad-
mittendum essent, in vno eodem-
que homine esse plures animas, ve-
getatiuam, sensitiuam, & rationa-
lem: nam omnium istarum opera-
tiones experimur. Sed consequens
admitti non posse à Catholicis, cō-
stat ex lib. de Ecclesiast. Dogmat. in-
ter opera S. August. to. 3. cap. 5. &
refertur à D. Tho. 1. p. q. 76. art. 3.
Et in quarta Synodo Constantino-
politana (quæ est octaua generalis
373. Episcoporum sub Adriano se-
cundo, & habetur to. 4. Concilio-
rum in principio) canone 11. ita di-
citur: *Apparet quosdam id temporis in-
tantum impietatis venisse, ut hominem
duas animas habere impudenter dogmati-
zarent. Tales igitur impietatis inuento-
res, & similes sapientes, cum vetus, & no-
uum testamentum, omnesque Ecclesie Pa-
tres, vnā animam rationalem habere
hominem assenserent, Sancta, & Vniuersa-
lis Synodus anathematizat.* Hæc ibi.
De quo latius Expósitores S. Tho.
1. p. q. illa 76.

18. Secundo eandem conclusio-
nē probat S. Th. Quodl. 1. art. 6. in
hac forma. Impossibile est in vno,
& eodē esse plures formas substan-

tiales: & hoc ideo quia ab eodē ha-
bet res esse, & vnitatem. Manifestū
est autē, quod res habet esse per for-
mā: vnde, & performam res habet
vnitatē. Et propter hoc vbicūque
est multitudo formarū non est vnū
simpliciter. Nec animal bipes esset
vnū simpliciter, si ab alio esset ani-
mal, & ab alio bipes, vt Phyloso-
phus dicit. Hæc S. Tho. ex Phylos.
3. Met. text. 18. ¶ Tercio proba-
tur à D. Tho. 1. p. q. 76. art. 4. in arg.
sed contra. Vnius rei est vnum esse
substantialis: sed forma substantialis
dat esse substantialis: ergo vnius rei
est vna tantum forma substantialis.
Vt euasiones præcludantur, reco-
lantur quæ dixim⁹ lib. 1. Phys. q. 7.
§. 3. ad excludendas existentias par-
tiales:

19. Quarto à priori cōclusionem
probat S. Th. in cor. illi⁹ art. & sæ-
pissimē alibi: quia forma substantia-
lis dat esse simpliciter; & ideo per
eius aduentū dicitur aliquid simpli-
citer generari; & per eius recessum
simpliciter corrūpi: ergo si ante a-
nimam præexisteret in materia alia
forma substantialis, per quā subie-
ctū animæ esset ens actū, sequere-
tur, quod anima nō daret esse sim-
pliciter; & per consequens, quod nō
esset forma substantialis: & quod
per aduentū animæ nō esset genera-
tio simpliciter, sed solū secundum
quid: quæ sūt manifeste falsa, vt pa-
tet ex dictis q. 2. & 4. seqq.

20. Dices formā, cui aduenit ani-
ma, esse incōpletā, imperfectam, &
viā ad aliā; & ideo forma superue-
niēs est substantialis, & secūdū eā res
generatur simpliciter.

Sed contra, accidētia quæ superueniunt formæ embrionis ante aduentum animæ rationalis, adueniunt formæ imperfectæ; & tamen non sunt formæ substantiales, quia non dant primum esse: ergo pariter diceretur de anima si adueniret formæ substantiali. ¶ Secundo, ex multis animabus non fit vnum ens perfectus: & tamen sunt entia incompleta: ergo quod forma prior sit imperfecta, si est substantialis, & dans esse simpliciter, non sufficit vt anima det esse simpliciter. ¶ Terrio, omne compositum ex materia, & forma, est ponibile directe in genere substantiæ: ergo est ens completum. Patet consequentia ex dictis lib. 2. Log. q. 6. n. 6.

21 Iterum dices, formam substantialem dare *esse simpliciter*, id est, esse substantiale, & non accidētale, quod est esse secundum quid. Non tamē omnis dat primum esse; quia forma perfectior supponit esse imperfectioris.

Euationem hanc acutè præcludit Caietanus, 1. p. q. 76. art. 4. quia ad placitū exponit terminos, & non secundū vsū Philosophorum, quia fieri simpliciter est fieri nullo addito, hoc est, vt in exercitio nullo adiectiuo superaddito verificetur, *hæc fit*; nam cum generatur homo, verificatur, quod homo fit, absque adiectiuo aliquo; cum dealbatur verò, non dicimus, homo fit; sed homo fit albus. Et in artificialibus, cum construitur domus, absolute dicitur, quod fit: cum decoratur verò, solum dicitur, quod fit alba, aut pulchra: ergo si forma sub-

stantialis aduenit enti in actu per aliam formam, iam de illo verificatur, quod est: ergo non potest de illo verificari, quod fit, sed quod fit tale: quod est fieri secundum quid.

22 Nec hoc potest subterfugi (verba sunt Caietani) nisi concedendo, quod de vno, & eodem potest absolute, & absque adiectione aliqua cōcedi, quod est, & fit. Quod quantæ stultitiæ sit, eis relinquo iudicandum. Et hoc bene nota, quoniam in hoc lumine videbis clarè multa secreta apud Aristotelē, & cōplures tenebras apud alios. Hactenus Caietanus.

23 Præter rationes istas communes ad excludendam pluralitatem formarum substantialium in eodē cōposito substantiali; duæ aliæ militant peculiariter contra sententiā Scoti, quas proponit Soneinas lib. 8. Metaph. q. 11. quarum prima, & quinta in ordine sit. Quælibet forma est impossibilis illi quam cōtinet virtualiter: sed anima sensitiua continet virtualiter corporeitatem, & organizationem: ergo forma corporeitatis, & organizatio- nis realiter distinctæ, sunt realiter impossibiles in eodem. Maior à Scoto conceditur, & patet ex dictis. nu. 14. Minor verò probatur, quia anima sensitiua brutorum est extensa, quia sola anima rationalis est spiritalis, & tota in toto, & tota in qualibet parte. Imò animæ animalium imperfectorum sunt extensæ, & diuisibiles, iuxta Philosophum 2. de Anima tex. 20. docentem, quod in animabus annulosis sunt

sunt duæ animæ in potētia, quæ re-
ducitur ad actum per diuisionem:
ergo anima sensitua in brutis po-
test dare esse corporeum, & exten-
sum, & organicum: ergo frustra ad
hoc alia formā exigitur.

Respondet Coninch. n. 23. ad 3.
negando maiore: nam si quidquid
est altero perfectius, contineret in
se omnem eius perfectionem, cum
anima sit perfectior accidentibus;
sequeretur eam horum continere
in se perfectionem; & consequen-
ter hæc esse superflua animali.

24. Cæterum maiorem illam ne-
gari nō posse ab his, qui tuētur sen-
tentiam, contra quam nunc milita-
mus, bene probauerat Sōncinas,
quia pro nūc dicitur vna forma cō-
tinere illam formam, cuius effectus,
& operationes potest causare, &
supplere ipsa circumscrip̃ta. Et ideo
dicunt, quod quia forma mixti in
animati, & forma elementi conti-
net virtualiter formam corporeita-
tis, quia effectus corporeitatis sunt
esse quantum, & esse extensibile,
quæ omnia efficiunt prædictæ for-
mæ; ideo in mixto inanimato, & in
elementis dicunt ipsi non esse for-
mam corporeitatis distinctam rea-
liter à proprijs formis eorum, sed
in eis est tantum vna forma: ergo
semel admissio, quod anima conti-
net omnes gradus, & perfectiones
aliarum formarum, etiam in viuē-
tibus tantum erit vnica forma.

25. Deinde, frustra ponuntur ad
effectus formales, quos vna forma
causare potest, plures formæ: sed
potest causare omnes, quos conti-
net: ergo non loquuntur conse-

quenter admittendo, quod conti-
neat effectus formarum inferiorū,
& negando quod illos causet.

Nec instantia vrget: nam substā-
tia est radix accidentium; non autē
est forma per seipsam vt q^{uo} imme-
diate causans in genere causæ for-
malis ea quæ accidentia causant;
vt anima dat effectus, quos nunc
intendimus: ergo transitur de ge-
nere in genus; & ideo parum vr-
get paritas.

26. Vltima ratio est: nam ipsi ad-
mittunt posse dari materiam sine
forma: illi autem materiæ non est
cur non possit immediate vniri ani-
ma sensitua, Leonis v. g. non pro-
ducta ibi alia substantiali forma;
quod esse possibile videtur mani-
festum, quia vnumquodque potest
produci nō producto eo à quo rea-
liter est distinctum. In hoc casu in-
quiritur, vtrum illud compositum
ex materia, & anima sensitua, sit
animal, vel non? Si est animal; er-
go est corpus de genere substātiæ.
Consequentia patet, quia arguitur
ab inferiori ad suum superius affir-
matiue: ergo habet formam corpo-
reitatis. Et tamen in casu posito so-
lam habet animam sensitiuam: er-
go hæc dat per seipsam, quod da-
ret forma corporeitatis organica
radicaliter. Negari autem nequit,
quod tunc esset animal: nam ani-
mal est substantia animata anima
sensitua: sed illa esset substantia a-
nima sensitua: ergo esset animal.
Ex isto autem casu possibili bene
argui ad casum præsentem; patet,
quia nullus casus variat consequen-
tiam formalem; cum hæc teneat
in

in quibuscumque terminis, vt diximus lib. 3. Dial. cap. 1.

27 Respondet Cabero ad. 3. animam, nec Dei absoluta potentia posse immediate recipi in materia prima; quia talis formæ est incapax; eo quod de essentia animæ est, quod sit actus corporis organici; & materia prima corpus organicum non est: & ubi effectus formalis est impossibilis, non potest recipi forma.

Secundo dicit, quod dato quod uniatur anima immediate materiæ, non constituet hominem, sed solum viuentem adiectiuè: sicut anima vnitur pedi, & pes non est homo.

28 Prior euasio durissima est: nam est certum secundum fidem, quod anima rationalis est forma corporis, quamuis ipsa sit spiritalis: ergo cum potentia, & actus sint proportionata, poterit immediate vniri materiæ. Secundo, *sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus.* sed Verbum, cum sit actus purus, potuit carni vniri; ergo anima valet vniri materiæ.

29 Tertio, totam æquiuocationem abstulit S. Thomas. 1. p. q. 76. art. 4. ad. 3. dicēs, quod forma, quæ dat solum primum gradum perfectionis materiæ, est imperfectissima: sed forma, quæ dat primum, & secundum, & tertium, & sic deinceps, est perfectissima: & tamen materia immediata.

Quarto ibi in sol. ad 1. explicat quod anima est actus corporis quia facit corpus; eo modo loquendi,

quo calor est actus calidi, & lumen est actus lucidi; non quod seorsum sit lucidum sine luce, sed quia est lucidum per lucem: de quo in libris de Anima.

Denique argumentum non procedit solum in homine; sed in alijs animalibus: quorum animas diuinitus non posse immediate vniri materiæ, non video quo argumento valeat probari: sed tantum est fuga, vt euadatur vis argumenti: videatur S. Thomas art. 7. ad 3.

30 Alia euasio præcluditur ad Thom. ibi art. 8. docētē, quod quia anima requirit diuersitatem in partibus, non eodem modo comparatur ad totum, & ad partes: sed ad totum quidem primo, & perse, vt ad proportionatū perfectibile, ad partes autem per posterius. Et hinc infert ad 3. quod non oportet quod pars animalis sit animal. Nunc autē loquimur de materia capaci totius animæ: vnde non est simile.

31 Argumenta omnia sunt iam diu à Thomistis soluta: sed ne imperfecta maneat resolutio, oportet ea proponere. Sed ne opus sit repetere, paululum cogimur stylum mutare, & post omnes conclusiones simul diluenda referuare.

6. III.

De subiecto accidentium.

32 Dico quarto, nullum accidentis prædicamentale, vt in subiecto quod in hæssionis, est immediate in materia prima. Ita S. Thom. 1. p. q. 76. art. 6. & q. 77. art. 6. & alibi sæpe:

sap̄e: est cōmunis Thomistarū, præcipuē vidēdi Capre, in 2. dist. 13. q. vnica ad arg. cōtra 2. & 3. Caiet. c. 7. de Ente, & essentia q. 17. Bañez hic c. 4. q. 9. ar. 1. & 2. vbi refert verba B. Alber. Mag. hic trac. 2. c. 6. & tenent Durand. in 1. dist. 8. 2. p. q. 4. Vazq. Fōseca, Rubio trac. 3. q. 7. & alij. Et ratione probatur primo: nā subiectum quod accidētis debet esse substantia per se existēs: sed materia prima sine forma non est actu per se existens: ergo materia prima nō est immediatum accidētū subiectū. Maior patet, quia accidēs est entis ens, vt docet Phyl. 7. Met. text. 2. & distinguitur à substantia, quia illi debetur esse per se; accidēti verò cōuenit esse in alio. Secundo, nā pri^o est in se esse, quā alia sustinere. Et deniq; quia prius est esse simpliciter, quā esse secundum quid. Minorē verò ostēdimus lib. 1. Phys. q. 7. quia actus vltimus nequit cōmunicari immediate purē potētīæ, nisi illius fiat capax per formam, seu actu formali, cui propriē tribuitur formaliter dare esse.

33 Secūdo probatur ratione, quā in simili vtitur Author Opusc. 32. apud D. Tho. c. 4. & in proprijs terminis prosequitur Durād. n. 16. Si accidentia immediatē reciperentur in materia prima, ex illa, & forma substantiali nō fieret vnum ens per se: sed hoc est apertē falsum: ergo accidentia nō recipiuntur immediatē in materia prima. Probatur maior: ex materia, & accidēte non fit vnum per se; nā ex rebus primo diuersis, vt sunt substantia, & accidēs, nō fit vnum per se: sed non potest

maiorē perfectatē vnionis habere cum forma, cum qua mediātē vnitur, quā cum illa cui vnitur immediate: ergo nec cum forma substantiali faciet vnum per se. Alias rationes vide in Met. illa Cōtrouerſ. 3. à num. 20. vsque 33.

§. III.

Non sunt eadem numero in corrupto, & genito.

34 **D**ico quinto, nullum accidēs idem numero perseuerat in genito, quod erat in corrupto. Tenent Authores pro præcedēte relatione. Et PP. Conimb. hic c. 4. q. 18. ar. 2. & esse valdē probabilē tuetur Tolet. q. 7. cōc. 4. propter autoritatē S. Th. quāuis oppositū velit esse probabiliorē. Nostra cōclusio est expressa S. Th. lib. 2. de Gen. lec. 4. lit. c. in fine. Et li. 1. lec. 10. lit. d. dubiū mouet his verbis: *Sed dubitatur virū eadē passio numero, quā sit altera pars cōtrarietatis, possit esse in generato, & corrupto?* Et posita ratione dubitandi ad vtramq; partē, respondet: *Dicendū ergo, quod non manet idē numero, sed id quod prius erat corripitur per accidēs corruptione subiecti, recedēte forma, quā pri^o erat talis accidētis; & aduenit simile accidēs consequens formam de nouo aduenientem, vel accidentem.* Hæc S. Th.

35 Cum verba hæc nullā, vel ap̄parētē, admittant expositionē, mirum est, quæ subterfugia aliqui queſierint ne autoritate S. Th. præmātur; vel poti^o, quæ opposuerint obstacula, ne ei^o luce illuminētur. Raphael Auerſa q. 37. sec. 6. parum cōsiderate hæc scripsit: sed hæc opera apud eosdē Thomistas nō sunt mag

næ authoritatis, & dubitatur an fuerit ab illo met cōscripta, vel ab illo adhuc iuniore dictata. Quibus hæc attexit Caber. disp. 2. dub. 4. testimonio, inquit, ex libris de Generatione, desumpta, ab ipso Angelico Doctore imberbe conscripta sunt; & ideo non valent authoritate tantum, ac alia eiusdem Doctoris Angelici scripta.

36 Illa tamē ferēda nō esse, ut potē nec impugnatione quidē digna; qui Doctoris Sācti doctrinā, vel alimine salutauerit, planē intelliget. Referant quæso Thomistarum, vel minimū, qui tale quid somniauerit. Quin potius Eruditissimus M. Sixtus Senēsis lib. 4. Bibliot. verbo *Thomas Aquinas*, nō minus elegāter, quam verē, hæc scripsit: *Theologorū fuit, ac Philosophorū omnīū, quos in hanc usque diem Scholasticorū Academia protulit, sine ulla cōrouersa Princeps: quippe qui primus omnīū Latinorū Philosophorū, nō minus incredibili, quā felici ausu omnē Aristotelis Philosophiam cōmmentarijs lucidissimis illustrauit. Hæc ille. A quo sententiam, & verba mutuari M. Ferdinandus Castillo lib. 3. Historiæ Ordinis Prædicatorum cap. 15. Bellarminus, & Pizamanus, Possseuinus, Fernādez, & alij, quos eruditē nouissimē congerit noster M. Gundisalvus Artiaga in vita Angelici Doctoris cap. 19. vulgari quidē lingua, sed non vulgari eruditione conscripta, & Patrū sententijs quasi margaritis ornata. ¶ Libros de Generatione nominatim omnes, quos viderim, Scriptores Vitæ S. Thomæ, ipsius indubitatos agnoscūt, ut patet in D. Antoni. 3. p. tit.*

18. c. 10. §. 2. & M. Castillo c. 31. & in omnibus alijs. Omitto pluribus stabilire, ne videar de asserto præcipitanter prolato, serio, & ex professo reiiciendo curare.

37 Quantæ autem sint authoritatis scripta Philosophica Angelici Doctoris; de ipso benemeritus, in vtriusque Thomæ scriptis verfatissimus M. Ioannes Claueria grautē pōderat in lib. inscripto *S. Thomas, & eius Theologia*, trac. 2. p. 3. à pagin. 210. vsque 244. præter ea quæ incōparabili eruditione scripsit M. Grauius toto opere inscripto. *Cherubim Paradisi*, & sæpissimē alibi. Claudam verbis S. August. epist. 29. ad Hieron. *Infelix est, qui non tantos, & tā sanctos studiorū tuorū labores, & digne honorat, & de his Domino Deo nostro (cuius munere talis es) gratias agit. Et infra; cuius doctrina, in nomine, & adiutorio Domini tantū in Latina lingua Ecclesiastica littera adiuta sunt, quantum nūquam antea potuerunt.*

38 Demum, ut penitus videant, quam negligenter Doctoris Angelici scripta legant, non grauius te testimonio, quæ alibi iam citauimus, nūc trāscribere, ut appareat ab eius mēte ipsos longissimē distare. Igitur Quodlib. 1. ar. 6. ita cōcludit S. Th. *Formæ verò accidentales, quæ prius inveniunt disponētes ad animā, corrumpuntur quidē, non perse, sed per accidēs ad corruptionē subiecti: unde manēt eadē species, sed nō eadē numero: sicut etiā contingit circa dispositiones formarū elemētariarū, quæ prius materia aduenire apparent. Hæc ibi. Quæ verba adhuc expressiora vidētur, quā adducta ex lib. de Generatione. In q. vnica de Ani. art. 3. ad. 19.*

ait: Cū ergo ex hoc aere fit hic ignis, calor manet idē specie, sed augmētatur; nō tamē idē numero, quia non manet idē subiectū. Euidētissimū ergo est cōclusionē nostram esse ad mentē S. Th. cuius alia testimonia retuli illa Controuer. 3. n. 67. vsque 69.

39 Duplici ratione D. Tho. probatur: prima continetur illis verbis: quia nō manet idē subiectū. Et formatur sic: destructo subiecto inhātionis, naturaliter accidentia destruuntur: sed accidentia inhārent in toto cōposito: ergo illo corrupto, naturaliter illa non manēt. Maior patet, primo à simili in artificialibus: nā destructo fūdāmēto ædificij, totū perit⁹ corrui, & à fundamētis cadit. Secūdo, quia potissima causa cōseruationis accidētis est subiectū dās ei esse: ergo destructo subiecto, accidētia illius destruuntur.

40 Secūda ratio assignatur à D. Th. 3. p. q. 77. art. 1. non potest esse, quod idē numero accidēs transmigraret de subiecto in subiectum, quia ab illo indiuiduatur, vel saltē est ei ita affixū, vt ad aliud nō possit migrare; licet sibi simile possit causare. Sed si accidēs corrupti manet in genito, idē numero, esset migratio accidētis; vt notum est: ergo naturaliter fieri nequit, quod idē numero maneat.

41 Respondet Toletus ad 3. negando minorem, quia manet idem subiectū inhātionis, puta materia, quæ eadem est in genito, & corrupto: repugnat autem, quod accidētia transeāt de materia in materiā.

Sed contra; quia nunc loquimur ex suppositione præcedentis con-

clusionis: ergo si repugnat accidētia migrare de materia in materiā, eo ipso quod hæc ponatur illorum subiectū, etiam repugnabit, quod maneāt in genito, eo ipso, quod illorum subiectum sit totum compositum.

42 Aliter respōdet Hurtado disput. 1. de Gener. sec. 5. §. 4. & disp. 6. Phys. sec. 6. & alij Recentiores, quod adhuc in sententia asserente omnia accidētia recipi in toto cōposito, asserendū est non omnia perire cū illo; quia pereūte causa non perit effectus, si in eodē inflāti succedat alia habēs virtutē cōseruādī talem effectū. Sed in inflāti, in quo perit forma corrupti, succedit forma geniti cum virtute recipiēdi accidētia vtrique communia, vt nos cōcedimus: ergo nō est cur accidētia omnia pereant. Maior probatur à paritate caloris, qui, pereūte igne, à quo fuit productus, conseruatur à Sole denuo applicato: cur ergo nō dicemus idē de accidētib⁹, quæ recipiebantur in corrupto, nēpe quod cōseruantur a forma geniti denuo adueniente loco formæ corrupti?

Responderi solet esse disparē rationem inter causam materialē, & efficientem; quia cum causa materialis sit intrinseca suo effectui, maiorem cōnexionē habet is cū illa, quā cum efficiente, quod est illi extrinsecum: & ideo potest cōseruari idem effectus ab efficiente denuo adueniēte: nō verò potest recipi in subiecto succedente loco prioris.

43 Sed cōtra: in primis causa materialis non est causa intrinseca ref-

pectu effectus in illa recepti, quia causa intrinseca est illa, quæ manet intra effectum tamquam pars illius: causa autem recipiens effectum, non est pars effectus recepti, ut constat. Secundo, in nostra sententia forma substantialis dat existentiam materię tamquam causa intrinseca illi: & nihilominus pereunte vna forma substantiali, non perit materia, quia loco prioris formæ succedit alia habens etiã vim comunicandi existentiam eidem materię: ergo pariter in præsentī. ¶ Confirmatur: tã intrinsecè pēdet forma substācialis à materia, quam accidentia à subiecto: sed vna, & eadem forma substācialis potest transire de vna parte materię, quæ illam antea recipiebat, ad aliã, quæ denuo eandem recipiat: cum in nostra sententia anima equi (& aliorum animalium perfectorum) sit omnino indiuisibilis, & quæ informat partes amissas per diminutionem, informat acquiritas per nutritionem: ergo etiam accidens poterit transire de vna forma, quæ antea erat partiale subiectum illius, ad aliam in qua denuo recipiatur.

44. Respondetur primo, concedendo maiorem, & negando minorem, quam à nobis concedi, falso nobis imponit: quin potius omnes Thomistæ, cum D. Thoma, dicimus, quod (naturaliter saltem loquendo) idem numero effectus non potest diuisim dependere à duplici causa efficiēte, ut patuit lib. 2. Physic. q. 23. & 2. p. Met. Controu. 16. art. 4. vnde ad causas secundas proximas respiciendo, idēmet calor, qui causatur ab vno igne, non cau-

satur ab alio: sed solū indirectè cōseruatur remouendo prohibens contrarium à quo posset corrumpi, vel directè intendendo, vel extēdēdo in alia parte subiecti, modo suo loco explicādo infra q. 16. & 17. Vnde adhuc sola attēta causalitate efficiēte, eo ipso quod pereat substātia à qua conseruabantur accidentia, non possunt perseuerare eadem numero in corrupto, quæ erant ingenito. Et hanc solutionē assignauerat M. Ioan. à S. Tho. q. 1. de Gener. art. 6. ad 2. videndus.

45. Respondetur secundo, quod quidquid sit de causa efficiēte, est peculiaris ratio de dependentia accidentium à subiecto, tum, quia ut docet S. Tho. 1. p. q. 29. art. 1. *accidentia indiuiduantur per subiectum, quod est substantia*: vnde subiecto variato, non possunt manere eadem numero, cum ab ipso numerū accipiant. Tum, quia in omni sententia subiectum est fundamentum, in quo sustentatur accidens; & ideo est miraculū, quod sit sine illo: & hoc fulcrum non est extrinsecū, sed cui intrinsecè inhærent: & hac de causa variato subiecto, necesse est accidentia variari. ¶ Quod vltius probatur, quia magis dependent accidentia à subiecto, quā subiectū ab accidente, cū substātia sit perfectior, & minus depēdēs, quā accidēs: sed videmus substātiā corrūpi accidētibus eius corruptis, etiā si alia succedat: ergo destructa substātia, accidentia naturaliter manere non possunt.

46. In hoc ergo sensu admitti potest solutio in argumēto relata. Ad primam replicam dicitur, quod acci-

accidentia non habent materiā ex qua componantur; sed solum materiā in qua recipiantur, vt ait S. Thomas 8. Metaph. lec. 4. & 1. 2. q. 55. artic. 4. vt latē diximus 2. p. Metaph. Controu. 3. art. 1. vnde accidentia intrinsecē inhaerent subiecto; licet ex illo non componantur vt ex parte intrinseca.

47 Ad secundam respondetur, concedendo maiorem, & minorem; & negando consequentiam. Et ratio disparitatis est duplex. Prima, quia materia prima essentialiter est pura potentia, quā non satiatur vni forma substantiali; vnde omnes formas substantiales sublunares respicit vt actus inadæquatos, vt colligitur ex D. Thoma 1. p. q. 66. art. 2. ad 2. & ideo omnes se habent inlar vnus actus materiæ; sicut omnes actus potentiæ vniū se habent vt vnus terminus adæquatus potentiæ. At verò subiectum vnum est causa indiuiduationis adæquata vnus accidentis; & accidens non est de se indifferens, vt hoc numero sit in diuersis subiectis; & ideo non est simile. ¶ Secunda ratio discriminis est, quia ex materia, & forma fit vnum perse, & vna existentia totius existentis; & respectu potentialitatis materiæ, est quasi per accidēs, quod esse tribuatur ab hac forma, vel ab illa: at verò ex subiecto, & accidente non fit vnum ens perse: & ideo cum à subiecto sustentetur, non est per accidens ad eius consistentiam, quod subiectum varietur.

48 Confirmatio posset in ipsos retorqueri, quia naturaliter vna anima, nec ipsa anima rationalis, po-

test de vno corpore ad aliud migrare, vt est certum secundū fidem, & oppositum in vera Philosophia est *erroneum*, vt ait S. Thom. 2. Contr. c. 44. rat. 6. ergo si ipsi fatētur, quoad hoc eandem esse rationem de accidentibus, ac de anima, destructo subiecto, accidentia non manent.

49 Deinde dicitur, quod accidēs non est dimidium in cōposito, & dimidiū in genito: & ideo quoad hoc paritas tenere non potest. ¶ Denique dicitur, quod animæ perfectæ propter suam eminētiā possunt dare esse omnibus partibus, nam omnes sub illa adunātur, & possunt in eodē esse cōmunicare. Vnde inde argumentū nō trahitur ad accidentia debilissima; siquidē sūt entis entia à subiecto dependentia.

§. V.

Conclusio principaliter intentā.

50 **D**ico vltimo: in generatione substantiali fit resolutio omnis formæ substantialis, & accidentalis, & sola manet materia prima cōmunis corrupto, & genito. Ita Philosophus hic tex. 23. docens, quod quando totū mutatur in totū, *nullo manente subiecto sensibili*, est generatio substantialis: quod non esset verū, si maneret aliqua forma, vel accidentia aliqua, medijs quibus sentiretur. Videatur S. Th. lec. 10. cuius verba afferūt, & latē pōderant PP. Carm. disp. 3. q. 6. Deinde in cap. de Subsantia docet, quod destructis primis substantijs *non est possibile aliquid aliorum esse*: ergo corrupto toto indiuiduo, non manent formæ, nec eius accidentia.

51 Ratio ex dictis est manifesta: nam fieri resolutionem vsque ad materiam, est nihil manere in generato eorum, quæ præfuerunt in corrupto, nisi solam materiam primam communem forme, & priuationi, vt vtriusque subiectum. Sed nulla forma substantialis rei corruptæ manet in re genita, vt patet ex tribus primis assertionibus: nec vllum accidens manet idē numero, vt ostensum est cōcl. 4. & 5. ergo in corruptione substantiali fit resolutio omnis forme substantialis, & accidentalis vsque ad materiam primam.

s. VI.

Soluuntur argumenta.

52 **C**ontra hanc conclusionem, & consequenter contra omnes alias, varia solent congeri argumenta; sufficiet præcipua breuiter diluere. In primis Gregorius in 2. dist. 12. quæst. 2. art. 2. Marfilus primo de Generat. quæst. 7. & alij Nominales sex medijs arguunt: tria obijciemus. In primis arguunt auctoritate Aristotelis, qui hic tex. 24. docet, quod in corporibus quæ ad inuicem transmutantur, quandoque manet eadem passio in generato, & corrupto, sicut quando ex ære fit aqua. Ambo sunt diaphana, id est transparentia, vel frigida. Et lib. 2. text. 25. dicit elementa symbola facilius transmutari, quia vnā qualitatem habent communem, vt aer, & ignis, vterque enim est calidus, & sola humiditas contraria est.

Respondet S. Thom. lib. 1. lect.

10. litt. d. quod non manet idē numero, sed specie; quia *aduenit simile accidens consequens formam de nouo aduenientem*. Et ad secundam auctoritatem respondet S. Thomas lib. 2. lec. 4. littera. c. *Dicendum, quod illud accidens, siue illa qualitas, non remanet eadem specie.*

53 Sed instabis: nam iuxta hoc non videtur saluari intentum Philosophi, quod in symbolis facilius sit transmutatio, quā in dissymbolis, nam in vtroque casu per accidens ambæ qualitates corrumpuntur: ergo non videtur quod propter hoc, quod maneant eadem specie, talis transmutatio debeat esse facilius: cum oporteat corrumpi ambas qualitates, sicut in transmutatione non habentiū symbolum.

Respondet S. Thomas his verbis: considerandum est, quod qualitates elementorum causantur ab ipsis formis substantialibus ipsorum. Illa ergo elementa, quæ maiorem conuenientiam habent in qualitatibus, necessario habent maiorem conuenientiam in formis substantialibus; & per consequens in dispositionibus materiæ, facilius ad inuicem transmutantur. Et licet oporteat ambas qualitates corrumpi; tamē quia qualitas symbola minus resistit; imò nullo modo; contraria vero resistit; ideo facilius est transitus. Hæc S. Thomas.

Sed præcipuam responsionem, quā nomine Caietani refert, sic impugnat Tolet. rat. 3. Ego miror Caietanum, qui potest sibi talem conclusionem persuadere: nā qui corrumpit indiuiduū; etiam corrumpit speciem

speciem in eo existentem : si ergo ille primus calor destructus est, etiam species in eo. Hæc ibi.

54 Hanc tamen esse *crassam intelligentiam* notat M. Bañez hic cap. 4. q. 10. art. 1. ad 2. quia quando dicimus, quod accidentia remanent eadem specie, & non numero; nō est sensus, quod idem accidens corrumpatur quoad indiuiduationem, & non quoad essentiam, vel speciem in eo contentam: hoc enim contra dictionem implicat. Sed sensus planus est, & expressus à D. Tho. quod corrupto subiecto, totaliter accidentia peraccidēs destruuntur: sed quia agens non intendit, quod sit annihilatio, sed alterius generatio, formam de nouo genitam consequuntur accidentia similia in specie, quā uis numero differentia.

55 Secundo arguunt, si accidentia non manent, sequitur, quod aliquid corrumpitur sine corrumptione: quod est impossibile. Probatur sequela; cum aer in ignem conuertitur, si calor aeris non manet, non est à quo corrumpatur: non enim corrumpitur à calore ignis; quia calor non destruit calorem; non à siccitate; quia siccitas, & calor non sunt contraria; ergo non habet corrumpens.

Respondet S. Tho. lec. 10. litt. d. in fine, dicens: *Nec est inconueniens, quod simile corruptum suum simile peraccidens corrumpeudo subiectum, vel materiam: sic enim maior flamma consumit minorem.* De quo latius S. Tho. q. 2. de Virtut. art. 12. & 1. 2. q. 53. art. 1. exponens varias causas corruptionis accidentiū, quia aliquando cor-

rumpuntur à cōtrario, manēte subiecto; aliquādo è contra ad corruptionem subiecti, omnia, quæ in ipso sustentabantur, & inhærebant, destruuntur. Nec est inconueniēs, quod peraccidens, & consequentiū aliquid à dissimili, & contrario producat.

56 Tertio arguunt Nominales, & Suarez disp. 14. Metaph. sec. 3. m. 20. & alij frequenter: nam experimur in cadauere esse eadem accidentia, quæ erant in homine uiuo, ut est eadem quantitas, eadem dimensio, eadem figura; & aliquādo idem calor: quæ non possunt esse causata à forma genita; quia potius repugnant illi, quam eam sequantur: ergo eadem accidentia manēt in genito, & in corrupto.

Dices, illa accidentia videri eadem, sed esse diuersa: & ideo sensus esse ratione corrigendos.

Sed cōtra, in rebus fidei plus debemus Deo dicenti credere, quam rationi propriæ tribuere: in rebus autem naturalibus, cum omnis intellectiua cognitio oriatur a sensu, potius sensibus debemus intellectus cognitionem comparare. ¶ Secundo, quia sapissimè nulla potest assignari causa, quæ de nouo formā cadaueris inducat; præcipuè quando animal strangulatur, vel caput ei subito præcinditur: ergo tunc manent aliquæ formæ, quæ antea erant; non solum accidentales, sed substantiales. ¶ Tertio, quia speciales formas speciales exigit dispositiones: quæ hic non adsunt: ergo nō introducitur forma cadaueris: ergo manet forma organica, quæ antea erat.

Demum obijcit Coninch in fine n. 23. dicens, *ex principijs fidei euidenter sequi carnem mortuam, & viuā esse viuocē carnem*: nam nisi caro Christi viua, & mortua dicatur viuocē caro Christi, nullo modo propriè dici poterit eadē caro sup̄ta ex Virgine, posita in sepulchro, & eleuata in cælum. Quod tamen nemo Catholicus auderet negare. Quod si Aristoteles contrarium dicat, per fidem corrigendus est. Hæcenus ille.

57 Respondetur cum Caietano c. 7. de Ente, & essentia q. 17. ad 3. quod figura, & cicatrix, & alia huiusmodi, producantur consecutiue, & peraccidens, à generante formam cadaueris; quod est eorū subiectum. Hanc autem formam dari constat, quia non datur corruptio sine generatione, & illa primo, & perse intenditur à agente particulari. Nec est verū, quod sola illa accidentia generentur consecutiue, quæ sequuntur formam: nam multa accidentia sequuntur compositum ex necessitate materiæ, quæ vt *qua* est radix illorum, & sunt aliquantulum opposita ipsius formæ. Non ergo illa accidentia sunt eadē numero, sed similia, quæ sequuntur cadauer ex necessitate materiæ: quia agens naturale non potest tam cito dispositiones per tot transmutationes radicas corrumpere totaliter, & ideo similes dispositiones sequuntur: & quia non sunt facientes formam geniti; ideo ad corruptionē properatur.

58 Ad primam replicam dicitur sensus non falli in sensibilibus per-

se; bene tamen posse falli in sensibilibus peraccidens. Distinguere autem inter indiuiduationem huius, & illius accidentis est sensibile per accidens: quod directè solo percipitur intellectu. Recolantur, quæ diximus sup. q. 2. n. 14. Et ratio est, nam idē, aut diuersum sunt passionēs entis, vt est obiectū intellectus, & Metaphisica perse hæc considerat; & ideo sunt extra propriū obiectum sensus. Sicut si Deus toto tēpore præcedente inslās determinatum, conseruaret albedinem, & immediatē illam destrueret, & aliam eiusdem gradus in eodem subiecto produceret; non perciperet sensus desitionem vnius albedinis, & alterius introductionem; ita contingere in præsentī vera Philosophia affirmare cogit, nam destructo subiecto, accidens illius manere nequit. De quo plura M. Bañez illa q. 10. ad 3.

59 Ad secundam respōdet Caiet. 1. p. q. 76. ar. 4. ad 1. dub. 2. & 2. de Anima c. 1. probabiliter posse sustineri, quod omnia cadauera sūt eiusdem speciei; quia hæc est forma imperfecta, & communis via à viuo quolibet ad formam elementi. Et iuxta hoc dici posset, bene posse formā eandē secundū speciem à diuersis causis produci. Sicut Auerrois 2. Caeli tex. 46. dicit, quod calor potest generari à lumine, & à motu, & ab alio calore. Ignis generatur ab igne, & à Sole, & à silice. Et probabilē est, quod animalia producta ex semine, & putrefactione sūt eiusdem speciei: de quo latè Sonci. 7. Met. q. 21. & Ferrara 3. Contrag. c. 69.

Secundo

60. Secundo respondet Caietan⁹ posse sustineri cadauera esse diuersarum specierum. Quod iudicat esse probabilius Bāñz hic c. 4. q. 6. ar. 2. ad 4. eo quod Phyl. 2. de Gen. tex. 48. docet, quod ex diuersa proportionē qualitātū primarū, resultant diuersa mixta specie. Quæ diuersitas etiam concurret ad diuersa cadauera, cū aliquando prædominetur calor, aliquādo frigiditas. Et rursus, quia formæ, quæ sunt viæ, & dispositiones ad alias, non constituent species completas, sed reducuntur ad illas. Vnde S. Tho. hoc libro lec. 8. lit. b. ait: alia est forma in cōpleta, quæ neque perficit aliquā speciem naturalem, neque est finis intentionis nature, sed se habet in via generationis, vel corruptionis. Et infra ait: uniliter etiam ex parte corruptionis sunt multæ formæ mediæ, quæ sunt formæ mediæ incompletæ: non enim separata anima, corpus animalis statim resoluitur in elementa; sed hoc fit per multas corruptiones medias, succedentibus sibi in materia multis formis imperfectis; sicut est forma corporis mortui, & post modū putrefacti: & sic tandem fit vltimum complementum successiuè. Hæc S. Thomas.

61. Per quæ patet ad tertiam; tenendo enim omnia cadauera esse eiusdem speciei, nō opus est speciales dispositionibus, quæ enim sufficiunt ad tollendam vitam, sufficiunt ad inducendam formam corporis mortui. Adferendo verò esse diuersarum specierum, etiam sunt diuersæ dispositiones, formæ, organizationes, & accidentia diuer-

sa, quæ mortem inducunt, & talis forma non inducitur nisi tali præuia alteratione. Et rationem assignat S. Tho. 8. Metaph. lec. 4. in fine; quia quādo cumque materia se habet ad diuersa secundum ordinem, non potest ex posteriori redire in id, quo ipse præcedit secundum ordinem: sicut in generatione animalis, ex cibo fit sanguis, & ex sanguine semen, & menstrum, ex quibus generatur animal; & nō potest mutari ordo, scilicet, vt ex semine fiat sanguis, aut ex sanguine cibus. Et infra cum Phylosopho subdit: *Similiter est de mortuo, & de vino, & de cæco, & vidente.* Videantur quæ diximus 1. Phyl. q. 4. n. 5. & quæ docet Capreolus in 2. dist. 15. q. 1. ad arg. cōtra 3. & Sonecinas octauo Metaphisicæ quæst. 15.

62. Vltimæ replicæ censuram contemnet, qui legerit Caietanum 3. p. q. 50. art. 5. docentem, quæ S. Thomas tradit de vnitatem numerali Corporis Christi viui, & mortui (quod est vnitatem materiæ, & suppositi; & non formæ, & accidentium) esse veritatem perse notam; & oppositum dicit Caietanus esse manifeste aliud à Phylosophia, non agnoscen te corruptionem sine generatione. Et sufficit, quod illa sententia Phylosophi secundo de Anima textu 9. & septimo Metaphisicæ textu 35. approbetur à Diuo Thoma tertia parte quæstione 50. articulo quinto, & prima parte quæstione 76. articulo 8. & ab omnibus eius Discipulis, quorum plures citat Nazarius tomo 3. in tertiam partem illo articulo quinto Controuer. vnica,

vt de censura illa nō curemus: in dō vt in obijcientem retorqueamus: nam P. Vazq. 3. p. q. 76. disp. 186. cap. 2. nu. 23. docet doctrinam illā adeo magnificatam à Coninch, *ad uersari Aristoteli, & veræ Philosophiæ*: vera autem Philosophia nil dicit fidei Christianæ contrarium. Sufficit ergo, quod maneat eadem caro, identitate materiæ, & suppositi Verbi, vt absolutè dicam², quod corpus crucifixum, fuit mortuum, sepultum, & resurrexit.

63 Sex argumenta obijcit Tole- tus, quæ tangunt alias difficulta- tes, vel ex dictis nullam continent difficultatem; & ideò sufficiet re- ferre primū, quod sit ordine quartum. Illi debent accidentia inhæ- rere, de cuius potentia educuntur: sed accidentia educuntur ex potē- tia materiæ, loquendo de acciden- tibus sensibilibus: ergo in ea inhæ- rent. Maior videtur certa, quia vix potest intelligi, quomodo si ali- quid ex sola materia extrahatur, nō sit in ea. Minor verò probatur; nam calor in aqua non potest ex- trahi ex forma, cum sit forma op- posita, & determinata ad frigidita- tem: ergo extrahetur ex materia, & ex potentia comuni ad oppo- sita.

Respondetur cum M. Bañez q. 9. art. 1. ad finem, dupliciter: primo negando maiorem, quia aliquid e- duci de potentia materiæ, non est extrahi ab ipsa, vt sit in ea subiecti- uè; sed tantum est produci ad ex- tra cū dependentia à materia, quæ concurrat simul in genere causæ materialis, vel mediatè, vel immē- diatè.

64 Secundo, concessa maiori, ne- gat minorem: nam hæc est differē- tia inter formam substantialem, & accidentalem; quod forma substā- tialis est proprius actus materiæ, de cuius potentia educitur, & in qua subiectatur immēdiatè; forma ve- rò accidentalis est actus compositi de cuius potentia educitur. Et hæc doctrina est S. Th. de Spirit. Creat. art. 3. dicentis: *In hoc conspici ratio acci- dentis, quod sit in subiecto; ita tamen, quod per subiectum intelligatur aliquid ens actu, & non in potentia tantum.*

Possit tertio responderi, quod totum compositum est subiectum quod accidentium; de quo subiecto nunc præcipuè curamus; licet ma- teria prima sit principium quo radi- cale accidentium corporaliū, seu ratio illa recipiendi, vt sumitur ex D. Tho. in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. q. 3. & alijs locis relatis 2. p. Metaphil. Controu. 3. n. 34.

65 Quinto arguitur ex P. Suarez illa disp. 14. sec. 3. n. 13. materia pri- ma habet in se sufficientem entita- tem existentem, & subsistentē, qua in se sustineat formas substantiales materiales: ergo etiā vt sustentet, seu materialiter causet quantitātē, & alia accidentia. Probatūr conse- quentia; tum, quia non minus, in dō plus esse videtur sustinere formam substantialem; neque ad id est minus necessaria subsistentia, & existentia, vel actualis entitas. Tū etiam, quia sicut materia dicitur pēdere à for- ma, ita potest dici pendere à quan- titate, quia sine illa conservari ne- quit: ergo sicut hoc nō obstat, quo minus materia sustentet formam, ita

ita etiam non obstat, quo minus sustentet quantitatem. Refert, & impugnat solutiones, quas non approbamus, & ideo in eis defendendis non immoramur.

Comunis Thomistarum solutio est negare, quod arguens supponit, quod materia prima includat aliquem actum; quia est pura potentia; & ideo non potest dare esse accidenti, nisi prius ipsa recipiat à forma substantiali, ut latè diximus 1. Physic. q. 6. & 7.

Adhuc tamē, hac admissa doctrina, posset argumentum instaurari; & inquiri, cur materia existens per existentiam formæ, nō possit recipere accidentia: Nam potius videtur, quod materia exigens pro conditione, quod sit actuator forma substantiali, sit immediatum accidentium subiectum.

66. Ut respondeatur notandum, quod iam diu M. Astudillo in presenti q. 2. docuit subiectum accidentium materialium esse materiam primā, non secundum se consideratam, sed ut informatur forma substantiali; ita ut informari forma substantiali, se habeat ut conditio necessaria, sine qua non reciperet accidentia. Putat esse opinionem D. Tho. in q. de Anima art. 9. & de Spirit. Creat. art. 3. & 1. p. q. 7. 6. ar. 6. & alibi saepe docentis, quod forma adueniens materię habenti esse substantiale, est accidentalis. In cuius confirmationē sex argumenta proponit M. Bañez q. 10. toto art. 2.

67. Ipsē tamen M. Bañez, cū communī Thomistarum, docet ibi conclus. 4. quod forma substantialis, nō

solum est conditio, sed ratio formalis recipiendi accidentia; quia forma est causa formalis existētię materię, & totius compositi: unde cū ratio essendi potissimum à forma sumatur, ab illa etiam esse accidentium orietur, & sustentabitur. Concedimus tamen materiam esse subiectum quo radicale aliquorum accidentium: & ideo dicuntur materialia. Et hoc probant argumenta M. Astudillo.

68. Informa ergo ad principale argumentum, distinguo antecedens, materia habet entitatem per modum purę potentię receptiurę actus; concedo: per modum entis communicantis actum; nego antecedens, & consequentiam: cuius probationes diluuntur ex doctrina S. Th. 1. p. q. 77. ar. 6. docētis, quod *actualitas per prius inuenitur in forma substantiali, quā in eius subiecto: & quia primū est causa in quolibet genere, forma substantialis causat esse in actu in suo subiecto. Sed ē conuerso actualitas per prius inuenitur in subiecto formę accidentalis, quā in forma accidentali: unde actualitas formę accidentalis causatur ab actualitate subiecti.* Ex quo patet, quod causa materialis formę substantialis, nō dat actualitatem, sed recipit: subiectum verò formę accidentalis dat, & recipit actualitatem, licet secundum diuersam rationem: *Ira quod subiectum in quantum est in potentia, est susceptivum formę accidentalis; in quantum autē est in actu, est eius productivum, ut ibi subdit S. Tho. & sic cessant ambę probationes consequentię, & approbatur relata solutio, & satisfactum est replicę.*

S. VII.

Quid de potentia absoluta?

69 **Q**Uæ hucusque diximus procedunt ex natura rei. Quod si inquiras, utrum Deus possit tacere quod accidentia subiectætur in materia prima, ut in subiecto quod?

70 Respondet M. Bañez q. 9. artic. 1. ad 7. quod si materia nuda sumatur, implicat contradictionē, quod in ea tamquā in subiecto quod accidentia exillant, quia est incapax illorum; sicut Angelus incapax albedinis. Si vero sit actuata per formam substantialem, bene potest fieri, quod sit subiectum quod accidentium: nam ut sic iam existit, & habet aliquod esse. Et de facto materia est ratio recipiendi, & subiectum partiale quo recipiuntur accidentia in cōposito: unde diuinitus potest esse subiectum quod; sicut quæritas, quæ de facto est subiectum quo, per miraculum in Eucharistia est subiectum quod: à fortiori enim id quod competit accidenti, potest conuenire substantiæ. Recolatur scripta 1. Phys. q. 8.

71 Sed & ulterius inquires, utrum diuinitus eadem numero accidentia, quæ erāt in corrupto, possint permanere in genito? ¶ Videtur enim quod non; quia diximus 4. Phys. q. 7. n. 41. cū pluribus Thomistis, quos ibi retulimus, non posse idem numero accidens poni in duplici subiecto distincto; eo quod accidens à subiecto indiuiduatur.

72 Respondetur, quod seruato modo cōnaturalis indiuiduationis accidentium, ex parte facti repugnat, quod sint eadem numero, & quod eorum sit destructum subiectum. De quo videatur Aegidius Columna Quodlib. 4. q. 9. Si autem diuinitus aliter indiuiduentur, sicut accidentia possunt esse sine subiecto; ita quæ præfuerūt in vno, possunt eadem numero conseruari in alio subiecto, iuxta dicta 4. Phys. q. 7. n. 29. & 42. Hæc latius non prosequor, quia quæstiones de potentia absoluta inuitus exagito.

73 Solet hic inquiri, utrum generatio sit in instanti? Sed difficultate caret ex dictis lib. 5. Phys. q. 1. n. 12. & à n. 28. vsque 31. & videatur S. Thomas in 1. dist. 37. q. 4. art. 3.

QVAESTIO XIII.

Quid sit alteratio? & quomodo duplex?

1 **C**apite quarto agit Philosophus de Alteratione, & in quinto disputat de Augmentatione; cū tamē alteratio terminetur ad qualitatem, & augmentatio ad quantitatem; videtur ordo Philosophi præ posterus, quia quantitas proprius quior est substantiæ, quam qualitas; imo accidentia referuntur ad substantiam media quantitate: & hæc de causa in Prædicamentis ipse Aristoteles prius egit de Quantitate, quam de Qualitate: ergo inconuenienter modo tribuit primum qualitati.

Respondet bene M. Bañez in cōment.

ment. cap. 4. in fine, quod veteres Philosophi (de quibus mentionē fecimus q. 2. nu. 4.) existimauerunt alterationem, & generationē esse, idem: quare prius oportuit hunc errorem destruere, quam reliquorū motuum naturam inuestigare. Deinde, loquendo de alteratione cōmuniter prout reperitur in spiritualibus, qualitas, ad quam est alteratio, nobilior accidens est quam quantitas, ad quam terminatur augmentatio. Accedit quod alteratio videtur affinitatem habere cū generatione; eo quod qualitas communiter sumpta, dicit formam qualificantem: in quo conuenit cum differentia, & cū substantia: nam differentia predicatur in *quale*, & pariter substantia, iuxta dicta lib. 2. Logice q. 25.

3 Prior tamen ratio solidior est, quia licet in Prædicamentis præcipue attendatur ordo substādi quoad aliqua; tamen re vera quantitas inter omnia accidentia corporalia propinquior est substantiæ, vt ex D. Tho. diximus lib. 2. Log. q. 13. in principio; & ideo nisi obitaret ratio prædicta; & quia alteratio est dispositio notior quoad nos, non incongruē post generationem substantiale non posset tractari de motu ad quantitatem.

§. I.

Definitio alterationis.

4 **C**um ex dictis, & quotidiana experientia constet dari alterationes: vt quid sint, intelligatur,

notandum, quod sicut differentia essentialis facit *aliud* in essentia diuersum; ita differentia accidentaliter facit *alteratum*, id est accidentaliter distinctum. Hoc, quod generaliter conuenit cuilibet accidenti, peculiariter conuenit qualitati, cuius est alterare, & determinare substantiā, iuxta dicta lib. 2. Logice q. 25. vnde quilibet motus ad qualitatem terminatus potest dici alteratio.

5 Quia tamen qualitas non alterat substantiam, nisi in quantum hæc patitur: sicut passio accipitur dupliciter, vt diximus libro 2. Phys. q. 8. n. 33. ita alteratio alia est pure perficiens, alia corruptiua, & abiciens. Distinctio est S. Thom. in 1. dist. 37. q. 4. art. 1. ad 2. & in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. ad 5. vbi ait, quod cū alteratio passiva includat in intellectu suo passionē; sicut duplex est passio, ita, & duplex est alteratio: Dicitur enim communiter passio vno modo omnis receptio, secundum etiā quod intelligere pati dicitur: & sic etiā alteratio secundū istam passionē consistit in qualibet variatione circa receptionem alicuius qualitatis. Et hoc modo potest esse alteratio etiam in substantijs pure intellectualibus: & sic alteratio potest esse in charitate. Alio modo dicitur proprie passio, quādo abijcitur aliquid à substantia: & hoc est ex actione contrarij transmutantis. Et secundum istam passionem alteratio dicta non est nisi circa sensibilia, &c.

6 Igitur de alteratione duplex circumfertur definitio. Nam M. Bañez cap. 4. q. 2. §. ex his omnibus, ait.

ait, quod *alteratio est motus ad qualitatem manentem eodẽ subiecto sensibili*. At verò PP. Carmel. disp. 4. q. 1. nu. 4. definiunt dicentes: *Alteratio est motus substantia completa mobilis ab vna in aliam passionem, vel passibilem qualitatem habentem luitudinem cum contrarietate*. Sumitur ex Phyl. text. 23. & D. Tho. lec. 10. & 1. 2. q. 50. art. 1. ad 3. & 7. Phyl. lec. 5. Vel vt ait M. Ioan. à S. Tho. q. 3. art. 1. *Alteratio est motus ad qualitatem sensibilem, mediam, aut extremam*. Quæ definitiones idẽ vocibus diuersis declarant.

7 Per priorẽ particulam cõuenit alteratio cum augmẽtatione, & latione; & differt à generatione substantiali; quia ista est instãtanea mutatio, residens in materia prima; at verò alteratio est motus residens in toto composito. Per subiectum autem sensibile idem cõpositum denotatur; quia materia quauis maneat sub vtroque termino mutationis, non tamen vt ens actu, & substantia completa.

8 Per hoc autẽ, quod dicitur motus ad qualitatem differt ab alijs generibus motuum, qui terminantur ad quantitatem, vel ad locũ. Quia tamen non omnis qualitas terminat alterationem strictẽ sumptam, sed solũ qualitates tertix speciei, ad hoc denotandum aliæ particulæ superadduntur: quia vt ait S. Tho. 1. 2. q. 52. art. 1. ad 3. alteratio primo quidem est in qualitab⁹ tertix speciei; in qualitibus verò primæ speciei potest esse alteratio per posterius; facta enim alteratione secundũ calidum, & frigidum, sequitur animal alterari secundum sanũ,

& egrum: & similiter facta alteratione secundum passionem appetitus sensitui, vel secundum vires sensitiuas apprehensiuas, sequitur alteratio secundum scientiam, & virtutes, vt dicitur 7. Phyl. text. 20. Hæc ibi.

9 Demum per vltimas particulas excluduntur à ratione alterationis strictẽ sumptæ productio lucis, & figuræ, & aliarum qualitatum, quæ nõ habent cõtrarium. Omnes hæc conditiones ad alterationẽ requisitas, optimẽ cõplectitur S. Th. in 3. dist. 15. q. 2. ar. 1. q. 1. dicens; non quilibet motus est passio, sed solum alteratio, proprie loquendo, vt dicit Phyl. in 1. de Gener. text. 24. quia in hoc solo motu aliquid à re abijcitur, & aliquid inprimitur, quod est de ratione passionis; motus enim localis est secundum id quod est extra rem, quod est loc⁹ (iuxta dicta lib. 4. Phyl. q. 4.) motus autem augmenti est secundum hoc, quod ex eo quod iam est, scilicet nutrimento, producitur augmentatum in maiorem quantitatem. Ad hoc autẽ, quod sit alteratio requiritur ex parte alterati, quod sit res per se subsistens; aliter enim subiectum mot⁹ esse nõ potest: & quod sit corpus; quia solum tale mouetur, vt in 6. Phyl. text. 32. lec. 5. probatur: & vltèrius, quod habeat naturã contrarietati subiectã; quia *alteratio est motus inter contrarias qualitates*. Ex parte verò terminorum alterationis requiritur, quod vna qualitate expulsa, alia introducat⁹; sic enim de qualitate in qualitatem transitur. Hæc omnia S. Thomas.

10 Obijcies: nam habitus erroris pertinet ad primam speciem qualitatis, sicut, & scientia cui opponitur contrariè: & tamē nil illi deest vt terminet alterationem; siquidē habet contrarietatem, & potest intendi, & remitti; ac per consequens alterari: ergo non in solis qualitatibus tertiæ speciei est propriè alteratio.

Respondetur primo, ex dictis, istas excludi à ratione alterationis, quia non habent subiectum sensibile corporale. Secundo respondetur cum D. Thom. lib. 2. de Anima lec. 11. littera. f. quod cum aliquis ab errore reducitur ad scientiam veritatis, est ibi quædam similitudo alterationis, quæ est de contrario ad contrarium; nō tamen verè est ibi talis alteratio: nam alterationi, quæ est de contrario in contrariū, vtrumque perse, & essentialiter cōpetit, scilicet, quod sit à contrario, & quod sit in contrarium; sicut enim dealbatio non est nisi ad albū; ita non est nisi nigro, vel medio, quod respectu albi est quoddammodo nigrum. Sed in acquisitione scientiæ accidit, quod ille, qui acquirit scientiam veritatis, prius fuerit in errore; absque hoc enim potest adduci ad scientiam veritatis: Vnde non est vere

alteratio de contrario in contrarium.

§. II.

Diuiditur alteratio.

11 **T**Ria genera, vel tres species subalternas alterationis, cōmuniter distinguunt Authores, præcipuè relati Thomistæ: nempe, alterationem simplicem, intensionem, & remissionem. Pro intelligenda vocum proprietate, notandum, sæpè contingere penuria vocum aliquam speciem eodē vocabulo significari, ac genus immediatum cōmune ipsi speciei, & alijs sibi immediate oppositis: est vulgare exemplum; nam dispositio diuiditur in habitum, & dispositionē, iuxta dicta lib. 2. Log. q. 26. §. 2. & tamen inter se specie distinguuntur, & dispositio est gen⁹ ad illas qualitates. Ita pariter in præsentī alteratio, quæ est genus, & vna speciem eodem vocabulo nuncupantur.

12 Ratio ergo diuisionis talis est: nam motus specificantur, & distinguuntur ex terminis, iuxta dicta lib. 5. Phys. Sed qualitas, vel consideratur in prima sui productione quando educitur de potentia subiecti; vel quando post primā productionem transit de imperfecto esse ad perfectum; vel quando è contra ab esse perfecto reducitur ad esse imperfectum. Prima dicitur simplex alteratio; alia vocatur intensio; alia verò est, & dicitur remissio. Cū igitur ali⁹ stat⁹ qualitatis nō detur, sufficiens, & adæquata erit relata diuisione. ¶ Cuius species sic definiuntur à M. Bañez c. 5. q. 2. in fin. *Alteratio est motus*

motus ad produzionē totius qualitatis de nouo, eodē manente subiecto sensibili. *Intensio* est motus ad esse perfectius præexistentis qualitatis, eodem manente subiecto sensibili. *Remissio* est motus ad esse imperfectus qualitatis præexistentis eodem manente subiecto sensibili. De quibus latius q. 15.

14 Secundo obijcies; quia non producit qualitas nisi in subiecto; nec in illo nisi intensa, vel remissa, nēpe, vel magna, vel parua: ergo sufficiūt duæ species alterationis; & ideò frustra tres ponūtur.

Respondetur, quod intensio non significat motum ad qualitatem perfectam utcumque, sed formaliter terminatur ad perfectionem, quæ aduenit terminata prima productione: & ideò ultra illā sūt aliæ species iā assignatæ. De quo plura PP. Carn. el. disp. 4. q. 2. à nu. 22. vsque ad 26.

15 Tertio arguitur ad probandum quod dētur plura genera alterationum; nam qualitates extenduntur ad diuersas partes subiecti in formādas; & habitus extenduntur ad diuersa obiecta: & istæ nec sunt simplices alterationes, nec intensiones & remissiones: ergo dantur aliæ species alterationis.

Respōdet M. Ioānes à S. Thoma q. 3. ar. 1. in fine, quod extensio qualitatis ad distinctā partem subiecti, perinde se habet ac nouæ qualitatis productio; & ideò non est motus distinctus à prædictis. Extensio verò habituū est alteratio largo modo, vel sicut est extensio per diuersas partes continui, in sententia, quod

fit per additionem formalem. Vel est additio virtualis, & reducitur ad intensiōem circa inadæquata obiecta.

16 Clari⁹ dici potest ad secundā partem argumēti, quod eo modo, quo in spiritualibus sunt alterationes, extensio habituum est eius intensio secundum se; aliæ verò sunt intensiōes in ordine ad subiectū: & ideò sub intensiōe ut sic cōprehenduntur; & illa quæ est in ordine ad obiectū, vocatur extensio, seu intensio formæ secundum se; alia vero quæ est in ordine ad subiectum, retinet nomen intensiōis. Quod desummo ex D. Th. 1. 2. q. 52. art. 1. ubi cōcludit, quod dupliciter potest intensio, & remissio in habitibus, & dispositionibus considerari: vno modo secundum se, prout dicitur maior, vel minor sanitas, vel maior, vel minor scientia, quæ ad plura, vel pauciora se extendit: alio modo secundum participationē subiecti, prout, scilicet, æqualis scientia, vel sanitas magis recipitur in vno, quam in alio secundum diuersam aptitudinem, vel ex natura, vel ex consuetudine. Videatur S. Thomas. 1. 2. q. 66. artic. 1. & q. 1. de Virtut. art. 11.

QVAESTIO XIII.

Quæ sint capacia intensiōis, & remissionis?

§. I.

Status quæstionis.

I Intensio est qualitatis augmentum, sicut remissio est eius diminutio: vnde ait S. Tho. in 1. dist. 17. q. 2.

quæst. 2. ar. 1. quod *augeri nihil aliud est quam sumere maiorem quantitatem: unde secundum quod aliquid se habet ad quantitatem; ita se habet ad augmentum.*

Diximus autem lib. 2. Logic. q. 14. num. 11. quod in spiritualibus ipsa perfectio dicitur metaphoricè quæritas virtutis; sicut in corporalibus quantitas molis est quantitas dimensuræ suæ. Aduertit autem Sanctus Thomas 1. 2. quæst. 5. 2. ar. 1. quod augmentum, sicut, & alia ad quantitatem pertinetia, à quantitativis corporalibus ad res spirituales, & intellectuales transferuntur, propter cōnaturalitatem intellectus nostri ad res corporales, quæ sub imaginatione cadunt. Quod ergo in corporalibus est quantitas, in spiritualibus est perfectio, iuxta illud Sancti Augustini 6. de Trinit. cap. 8. & lib. 8. cap. 1. *In his quæ non mole magna sunt, idem est esse maius, quod melius.*

2 Præterea notandum ex eodem D. Thoma ibidem; quod perfectio formæ dupliciter potest considerari. Vno modo secundum ipsam formam; alio modo secundum quod subiectum participat formam. Inquantum igitur attenditur perfectio formæ secundum ipsam formam; sic non dicitur ipsa esse parua, vel magna; puta, magna, vel parua scientia, vel scientia. Inquantum vero attenditur perfectio formæ secundum participationem subiecti, dicitur magis, & minus, puta magis, & minus album, & sanum. Non autem ista distinctio procedit secundum hoc, quod forma habeat esse præter materiam, aut sub-

iectum: sed quia alia est consideratio eius secundum rationem speciei suæ, & alia secundum quod participatur in subiecto. Hæc omnia transcripsi ex D. Thoma, quia clarissimè ab ipso explicantur: & omnibus ad sequentia intelligenda indigemus.

3 Tertiò notandum ex dictis libro 2. Logicæ quæst. 1. 2. n. 6. quod non est idem vnam formam esse alia perfectiorem (siue essentialiter, sicut vna species excedit aliam; siue indiuidualiter; & gradualiter, sicut vnum indiuiduum excedit aliud eiusdem speciei) ac esse capacem intensiōis, & remissionis: nā ad hoc exigitur, quod vnam, & idem indiuiduum participet speciem quandoque magis, quandoque minus perfectè, vt supponit Sanctus Thomas 1. p. quæst. 93. artic. 3. ad tertium. Ad primum vero sufficit, quod eadem species, vel idem indiuiduum, inuariatum manens, excedat, vel excedatur ab alio; siue in differentia continente speciem, siue in differentia indiuiduali, quæ differt ab his, quæ sub eadem specie continentur.

4 Ex dictis elicitur quarto notandum cum M. Conrado 1. 2. q. 5. 2. ar. 1. §. *notat*, & M. Lorca 2. 2. quæst. 24. artic. 4. num. 5. tria quoad præsens debere considerari in formis; nempe habere varios gradus perfectionis sub vna ratione formali specifica, & essentiali, ratione quorum indiuidua eiusdem speciei æqualiter perfecta sunt; ad eum modum proportionale, quo

species sub eodem genere sunt æquales. Secundo potest considerari, quod formæ possunt accipere augmentum secundum hos gradus post primam productionē: & hoc Philosophi vocant formas *intendi*, & *remitti*. Tertio hinc consequenter provenit quoad modum loquendi, & modum significandi in rigore dialectico, quod aliquæ formæ possunt prædicari secundum magis, & minus. Nos modo non loquimur de perfectione specifica, & individuali formarum; quam Deus contulit ad pulchritudinem, & ornatum vniuersi: de quarum principio alibi opportunius disleretur, nempe disputando de principio in diuinationis. Sed præcipue disputamus de radice intensiōis formarum.

5 Igitur Durandus in primo distinct. 17. quæst. 6. num. 5. & Lorca num. 6. quos sequuntur multi Recentiores, arbitrantur non oportere, nec posse assignari causam, quare istis formis, potius quam illis, cōueniat intensio, & remissio, quia hoc pronenit ex earū naturis; sed dumtaxat posse assignari causas extrinsecas, quia subiectum aptum est hanc varietatem recipere, & quia est agens potens eam inducere.

6 Addit Lorca rationem probabilem ex parte finis: nam quia substantia pertinet ad primam constitutionem rei, oportuit, vt esset fixa, & inuariabilis. Et pari ratione, quæ substantiæ proxima sunt, vt naturales potentie, quæ quodammo

do etiam ad primam constitutionē rei pertinent.

Subdit num. 7. quod ratio propter quam aliquibus conuenit prædicari secundum magis, & minus, & alijs non, hæc erit: quia magis, & minus denotat essentiālem inæqualitatem; & idē non conuenit substantiæ; nec cōuenit formis abstractè significatis, quia abstractum denotat essentiā; conuenit tamen formis accidentalibus, si significetur concretē; quia solum enuntiat accidentalem participationem.

7 Rationes etiam omnes adduci solitas cur substantiæ, quæ de facto existunt non sint capaces intensiōis, impugnat Arriaga disput. 3. sectione 6. vbi concludit, non esse repugnantiam vllam in forma aliqua substantiali intensibili, quæ, & potentias haberet intensibiles, & etiam cæteras passiones (quod ante Arriagam docuerat Ocham, quem citat, & sequitur Biel in 1. dist. 17. q. 6. art. 2. corol. 1.) Quæ tamen de facto dantur non esse capaces, quia nulla est ratio vt multiplicemus eas substantiæ partes; nec mihi alia solidior occurrit hac de re probatio. Ita ille.

8 Altius tamen, & subtilius totū hoc speculatus est Doctor Angelicus, ex cuius doctrina, & Disci-

pulorum eius, sequentes

subijcio conclu-
siones.

§. II.

Substantia incapax intensiōis.

Dico primo, substantia non est intensibilis, & remissibilis. Sumitur ex Philosopho cap. de Substantia. Et traditur à D. Thom. 1. p. q. 76. art. 4. ad 4. illis verbis: *Esse substantiale cuiuslibet rei inindivisibili consistit; & omnis additio, & subtractio variat speciem, sicut in numeris, ut dicitur 8. Metaph. unde impossibile est, quod forma substantialis quacumque recipiat magis, & minus.* Idem habet 1. p. q. 93. art. 3. ad 3. & 1. 2. q. 52. at. 1. & communiter ab omnibus Philosophis recipitur, contra Auerroem, qui 3. de Cælo tex. 67. posuit formas elementorum recipere magis, & minus. Quod esse impossibile probat S. Tho. illa solut. ad 4.

9 Ratio S. Thom. sic in forma proponitur: id quod dat speciem oportet esse fixum, & ut sic in indivisibili consistere: sed forma substantialis dat substantialem speciem: ergo non suscipit magis, & minus: ergo est incapax intensiōis, & remissionis. Maior patet ex illo octavo Metaphisicæ textu 10. species rerum sunt sicut numeri, in quibus additio, vel diminutio variat speciem. Minor etiam constat ex dictis lib. 1. Physic. q. 11.

10 Dices, rationem hanc nimis probare, videlicet, quod omnes formæ eiusdem speciei sint æquales in perfectione; & tamen experimur contrarium in quantitativis, & qualitativis, & in ipsis formis substantialibus. Imò adhuc ipsas a-

nimas racionales esse inæquales in perfectione substantiali, docet S. Tho. 1. p. q. 85. art. 7. & in 2. dist. 32. q. 2. art. 3. quod sequuntur ibi Capreolus, & Caietanus dicere esse cæcos, qui hoc non vident: ergo cum indivisibilitate in constitutivo speciei, stat intensio, & remissio in forma substantiali.

Responderetur, quod inæqualitas individuorum provenit ex diversitate materiæ, vel ex diverso modo quo forma recipitur in materia; nā ab ista sumitur inæqualitas eorum, quæ sunt sub eadē specie. Cū quo stat firmam esse maximam assumptionem, quia intelligitur in sensu formali, ut declarat Caiet. 1. 2. q. 52. art. 1. stat enim bene, quod materia liter aliunde habeat latitudinem; sed tamen prout specificans consistit in indivisibili, quia cōstituit speciem, ut ultimum, & terminus; ultimo autem, & termino, ut sic, repugnat latitudo, ut latè prosequitur Caiet. & docet S. Tho. Quodl. 1. art. 6. ad 3.

11 Obijcies iterum: nam calor, & albedo, & alia huiusmodi qualitates, quæ non dicuntur in ordine ad aliud, secundū suū esse specificū cōsistunt in indivisibili, ratione iā dicta, ut illo art. 1. ait S. Th. & tamen intēduntur, & remittuntur ex diverso modo, quo participantur in subiecto: ergo pariter dici posset de substantia, quod secundū suā speciem cōsistere in indivisibili; & tamē forma substantialis ex modo actuandi materiā haberet latitudinē graduum; & posset intēdi, & remitti.

12 Circa hoc argumentum ad-

uerie, quemdam Neothericum Cō-
plutensem, illo vti aduersus M. Ioā-
nem a S. Thoma, vt probet longē
esse à mēte Angelici Doctoris Tho-
mistæ interpretationem, qui ex eo
quod forma substantialis est à qua
sumitur species rei, probat substan-
tiam non posse suscipere magis, &
minus. Cum tamen dicat S. Tho-
mas; *huiusmodi est calor, & albedo*. Sub-
dit verò Modernus prædictus. Ali-
ter ego non iuratus Thomista, sed
Angelico Doctori ex animo deuo-
tus, et corde deditus, etc. mentem
Angelici Doctoris interpreter de
intensione obiectiua, etc.

13 Hæc, et alia huiusmodi futilia
esse, nec apparentem continere dif-
ficultatē, facile animaduertet, qui
Angelici Doctoris articulum inte-
grum legerit. Primo enim de om-
nibus formis non specificatis ab ex-
trinseco, docet, quod secundum se
non habet latitudinem: Et huiusmo-
di sunt calor, & albedo, & alia huiusmo-
di qualitates quæ non aicuntur in ordine
ad aliud. & multo magis substantia, quæ
est per se ens. Priora verba intelligen-
da de extensione obiectiua, nemo
est qui ambigat. Sed ista non cita-
tur à M. Ioanne à S. Thoma; sed to-
tus integer articulus; in cuius me-
dio hæc ait D. Thomas: Si verò con-
sideremus qualitatem, vel formam secun-
dum participationem subiecti, sic etiam in-
ueniuntur quædam qualitates, & forma
recipere magis, & minus, & quædam
non. Huiusmodi autem diuersitatis cau-
sam Simplicius assignat ex hoc, quod sub-
stantia secundum seipsam non potest reci-
pere magis, & minus, quia est ens per se:
& idè omnis forma, quæ substantialiter

participatur in subiecto, caret intensione,
& remissione; unde in genere substantia
nil dicitur secundum magis, & minus.
Hucusque Sanctus Thomas. Cu-
ius verba, si nouus iste deuotus ei
Discipulus legit; mirum est quali-
ter non retulit, vel legisse dissimu-
lauit: aut cur tanta luce cecutiuit,
quod affirmauit, solum maiorum
authoritate esse firmum, substan-
tiam non recipere magis, et minus;
non verò ad hoc eos aliquam effi-
cacem rationem assignasse? Si le-
gere fastidiuit? Mirum est quomo-
do ausus est impugnare: inquit e-
nim Sanctus Hieronymus præfat.
in Pentateuchum; *legant prius, & po-
stea despiciant, ne videantur, non ex iu-
dicio, sed ex odij præsumptione ignorata
damnare.*

14 Sensus ergo Sancti Thomæ,
iuxta germanam Discipulorum e-
ius vnanimem intelligentiam, nem-
pe Caietani, et Conradi, et alio-
rum ibidem. Bañez hic capite 4.
quæstione tertia conclusionē sex-
ta. Patrū Carmelitarū disputatio-
ne quarta quæstione secūda. Magi-
stri Ioannis à Sancto Thoma quæ-
stione quarta articulo primo, est sa-
tis planus, quod quotiescūque for-
ma indiuisibiliter se habet ad subie-
ctum, participatio eius latitudinē
non habet. Hoc autem interueni-
re inter formam substantialem, et
eius materiam, aut subiectum, pro-
bat Sanctus Thomas magis ex-
plicans Simplicij rationem, & ei vi-
res addens, cum subdit; *Quibus igitur
modis potest contingere, quod forma
non participatur secundum magis, & mi-
nus. Vno modo, quia participas habet spe-
ciem*

ei^{us} secundum ipsam : & inde est , quod nulla forma substantialis participatur secundum magis , & minus. Et propter hoc Philosophus in 8. Metaph. textu 10. dicit, quod sicut numerus non habet magis, neque minus, sic nec substantia , quæ est secundum speciem, idest, quantum ad participationem formæ specificæ ; sed siquidem, quæ cum materia, idest, secundum materiales dispositiones inuenitur magis , & minus in substantia.

15 In hac ratione S. Thomæ dicit Caietanus esse sermonē de specificatione subiecti, non in tali, aut tali specie ; sed simpliciter, quod solum inuenitur in forma substantiali ; cæterę enim specificant secundū quid. Vnde solutum manet penit⁹ argumentum, quia formæ illæ accidentales, & specificant secundum quid, & per accessum ad extrinsecū latitudinem habent, quædam in ordine ad subiectum, aliæ per accessum maiore , vel minorem ad specificationem extrinsecum : à quibus omnibus libera est substantia , quæ est ens perse : & idēdō nō suscipit magis, & minus. Tres alias rationes conclusionis assignat Toletus quæstio ne quarta.

16 Dico secūdo, substantia, pro priè loquendo, capax intensiōis, & remissionis , implicat contradictionem. Colligitur ex dictis, quia nulla est imaginabilis substantia, cui non debeat esse perse ; hoc enim esse illi essentiale diximus lib. 2. Logic. q. 9. Sed eo ipso, quod sit perse non habet extrinsecum per ordinem ad quod, seu per accessum ad

quod, habeat magis, & minus ; nec per hoc, quod forma substantialis respiciat materiam, intrinsecè recipit magis, & minus, vt quandoque sit maior, quandoque sit minor eadem perseverans : ergo non restat modus quo forma substantialis intendatur. Vnde sequetur contradictio, quod perfectio adueniens esset substantialis, vt supponitur ; & non esset substantialis ; quia non daret primum esse simpliciter. Et sicut implicat materia prima intensibilis, quia est subiectum primū ; ita repugnat forma substantialis suscipiens magis, & minus, quia est primus actus, constituens, & dans esse simpliciter : seu, vt ad intentum ait S. Thom. quæst. de Virtut. art. 11. *quia dat esse substantiale.*

17 Obijcies, multos opinari eīdem materiæ posse dari duas substantiales formas : ergo pariter possunt dari eidē formæ diuersi gradus perfectionis substantialis successiue, vt sit quandoque maior, quandoque minor.

Potest argumentum retorqueri. Primo, nam probabilior, & communior Thomistarum opinio affirmat implicare contradictionem plures formas substantiales eandem informare materiam.

18 Secundo, quia & si nos oppositum iudicemus probabile ; tamen diximus 2. p. Metaph. Controu. 16. n. 113. implicare contradictionem, quod forma substantialis vniatur composito substantiali ; quia esset vniō substantialis, & non substantialis, sed accidentalis. Quod pariter dicendum de incremento for-

mæ substantialis: nam ex vna parte esset incrementū purè extrinsecū ex parte accidentiū; & ex alia parte ponitur esse intrinsecū: quod repugnat post cōstitutū esse perfe. Habere autem perfectius esse, vel perfectiorem uerū accidentalem, non sufficit ad intensiōem propriè dictam formæ substantialis. Sed quid quid circa hanc conclusionem teneatur; nullum est fundamentum, vt de priore conclusione dubitetur: & ideò de illius veritate præcipuè curamus.

§. III.

*Etiam quantitas intensiōis
incapax.*

19 **D**ico tertio, quantitas continua, & discreta, non est incapax intensiōis, & remissionis. Ita S. Th. 1. 2. q. 5. 2. ar. 1. & priorē partē probat dicens: *Quia quantitas propinqua est substantiæ; & figura etiam consequitur quantitatem; inde est, quod neque etiam in istis dicitur aliquid secundū magis, & minus.* Cuius rationis sensus est, quod quantitas ex propria ratione habet extendere partes substantiæ, iuxta dicta lib. 2. Logicæ q. 13. & 14. & inde habet, quod sit prima eius dispositio, & quod omnia accidentia corporalia referantur ad substantiam media quantitate; & quod hæc sit subiectū quo omnium illorum, vt ait S. Thom. 3. p. q. 77. art. 2. ergo est incapax intensiōis, & remissionis. Probatur cōsequentiā: nam intensio in hoc differt ab extensione, quod in ista, id quod additur, est in diuersa parte subiecti: at verò intensio petit,

quod perfectio, vel additio, quæ sit ad formā, sit in eadem quasi parte; & respectu huius quantitas est incapax incrementi: ac per consequens est incapax intensiōis. De quo plura Soncinas 8. Metaphis. quæst. 27.

20 Occurrit tamen M. Lorca 2. 2. vbi sup. n. 6. dicens: de quantitate nonnulli affirmant expertem esse intensiōis, & remissionis, quia proxima est substantiæ. Sed ego puto idem cōtingere quātitati, quod contingit formis, quibus conuenit intensio, & remissio; licet alio nomine appelletur, non intensio, & remissio; sed *extensio, augmentum, & diminutio*. Nam intensio formarum est intra propriam entitatem maiorem perfectionē acquirere: & hoc ipsum cōuenit quantitati; nam propria ratio quantitatis extensio est; atque adeò magis extendi est magis perfici. Hæc ille.

21 Cæterum falsum omnino est, quod motus augmenti, & intensio solis vocibus differant: imò sunt motus genere diuersi ex terminorū diuersitate, vt constat ex Phyl. sopho 5. Phys. & ex dictis hic q. 13. Laborat etiam in æquiuoco nō distinguens quantitatē mollis à quantitate virtutis: quæ tamen solum analogicè conueniunt in ratione quantitatis, vt iam dictum est n. 1. Denique euasio ista bene præcluditur Opusc. 48. apud D. Tho. trac. 2. c. 4. vbi ita dicitur: Non solum autem de quantitatibus sic consideratis; sed simpliciter loquendo de Quantitate (vt linea, superficies, & corpus) verum est, quod nō sufficit

capit magis, & minus. Cuius ratio est, quia perfectio, & imperfectio quantitatis est secundū maiore, vel minore extēsiōē, secundū quā ali quid dicitur maius, aut minus: non autem maior, vel minor extēsiō est causa sufficiens, quod aliquid di catur magis, vel minus; quia nō di citur esse secundum extēsiōem; vt patet in alijs formis, in quib⁹ est extēsiō, & non intensio; sicut in formis inanimatorum, & brutorū, quorum formæ sunt extensæ, & nō dicuntur secundum magis, & mi nus. Hæc ibi.

22 Secunda pars cōclusionis tra ditur à D. Thoma illo art. 1. docen te, quod formam non participari secundū magis, & minus, alio mo do potest contingere ex hoc, quod ipsa indiuisibilitas est de ratione formæ: vnde oportet, quod si ali quid participet formā illam, quod participet illam secundum rationē indiuisibilitatis. Et inde est, quod species numeri non dicuntur secun dum magis, & minus, quia vnaquæ que species in eis constituitur per indiuisibilem vnitatem. Et eadem est ratio de speciebus quantitatis cōtinuæ, quæ secundum numeros accipiuntur, vt bicubitum, & tricu bitum: & de relationibus; vt du plum, & triplum: & de figuris, vt trigonum, & tetragonum. Et hanc rationem ponit Aristoteles in Præ dicament. cap. de Qual. Videantur quæ diximus lib. 5. Phys. q. 1. §. 4. & quæ de relatione, & sex vltimis præ dicamentis scribunt PP. Car melit. hic disput. 4. quæst. 5.

§. III.

Quænam qualitates sint in tensibiles?

23 **L**oquendo de intensiōe phy sica, iam diximus, quod per se primo solum est in qualitatibus tertiæ speciei. Sed quia modus aug menti, & intensiōis communis est qualitatibus spiritalibus, & super naturalibus, iuxta illud ad Phylip. 1. *Oro vt Charitas vestra magis, ac ma gis abundet.* Et Apocal. vlt. *Qui iust⁹ est, iustificetur a huc.* Ideo sic genera liter loquendo de intensiōe, vidē dum quibus qualitatibus conue niat?

24 De habitib⁹, & virtutibus no tum est esse qualitates capaces intē sionis, & remissionis: & id experi mur in scientijs, & artibus: experi mur item qualitates aliquas tertiæ speciei esse aliquando intensas, ali quando remissas, vt calorem, & fri gus; colorē, & raritatē, & sic de alijs. Quare duo manent dubia; alte rum, an etiā propriæ passiōes sint capaces intensiōis; & remissionis? & aliud, cur potius istæ, quam illæ qualitates secundæ, & tertiæ spe ciei sint capaces intensiōis? Nam qualitates quartæ speciei iam ex clusimus ab intensiōe, & remissio ne.

25 Dico quarto, aliquæ propriæ passiōes sunt, quæ non suscipiunt magis, & minus; aliæ verò quæ lati tudinem admittunt, & sunt capa ces intensiōis, & remissionis. Ita Caiet. 1. 2. q. 52. art. 1. in fine. Alber

tus Magnus tract. 2. de Differentia cap. 2. Astudillo hic q. 7. concl. 4. quos omnes refert, & sequitur M. Bañez hic cap. 4. q. 3. concl. 7. (unde non videntur ipsum legisse; qui pro sententia Caietani opposita retulerunt) PP. Carmel. disp. 40. q. 4. n. 40. M. Ioann. à S. Tho. q. 4. art. 1. post secundam conclus. & alij. Et in re videtur consentire Suarez disp. 46. Metaph. sec. 2. nu. 12. licet dicat esse incertum.

26 Et prior pars patet: nam intellectus, & voluntas, & aliæ potestates, quæ consequuntur immutabiliter substantias, propter propinquitatem cum ipsis non suscipiunt magis, & minus, sicut nec ipsæ substantiæ. Et ideo Opusc. 48. apud D. Thomam tract. 2. c. 4. in medio dicitur, quod forma substantialis vni formiter se habet in omnibus generabilibus eiusdem speciei. Et idem, & eodem modo potest concludi de proprijs passionibus, quæ simul cum subiecto producuntur, & subiectum respectu earum aliquomodo se habet actiue, vt supra dictum est. Tamen igitur formæ substantiales, quæ propriæ passionibus, & quia agens ad eas producendas non se habet diuersimode; & quia subiectum eas recipiens semper eodem modo est dispositum; ideo non suscipiunt magis, nec minus.

27 Secundam partem probat Caietanus: nam aliquæ propriæ passionibus consequuntur subiectum mutabiliter; & sic nihil prohibet eas suscipere magis, & minus, vt durum, & molle; nam alteratione facta fit magis durum, aut magis molle: cō-

stat autem, quod esse durum est passio ferri, vel lapidis; & esse molle est passio cere, vel butyri: & hæc aliquando duriora, aliquando molliora sunt.

28 Alia exempla subiicit Bañez: nam esse coloratum est passio corporis mixti; & tamen color corporum mixtorum intenditur, & remittitur. Qualitates item, quæ sunt elementorum proprietates, experimur intendi, & remitti, vt frigiditatem, & siccitatem terræ. Et certissimum est, quod propriæ passionibus accidentium, quæ possunt intendi, & remitti, etiam ipsæ sunt capaces intensiōis, & remissionis: nam in tensa, & remissa essentia albedinis, necesse est vt eius passio intēdatur, & remittatur; & sic albedo minus intensa minus disgregat visum.

29 Dico quinto, qualitates omnes de quarum ratione non est indiuisibilitas, vel indiuisibiliter à subiecto participari, possunt intendi, & remitti. Ita S. Thomas locis relatis: & patet inductione in habitibus, & dispositionibus, in sciētijs, & virtutibus, quas hoc modo intendi, & remitti constat. Item primas, & secundas qualitates hoc modo intēdi, & remitti experimur. ¶ Ratioque est facilis: nam accidentia sunt entis entia; & ideo essentialiter dicunt ordinem ad subiectum; quod quandoque, vel ex se, vel ex contrarijs dispositionibus, vel in determinatione, & minori virtute, potest esse actuatam forma perfectē, vel imperfectē.

30 Dico vltimo: qualitates, quæ non specificantur ab extrinseco,

seco, non possunt secundum se intendi, & remitti: secus vero, quæ ab extrinseco specificantur. Ita Sāctus Thomas 1. 2. quæst. 52. artic. 1. quod egregiè ibi declarat Caietanus, & sequuntur omnes Thomistæ, & alij Expositores. Prior pars patet, quia ut sic nil habet variabile; cum specificans sit intrinsecum, & ut sic inuariabile: unde calor, & albedo secundum se non recipiunt magis, & minus, sed solum secundum diuersam participationē subiecti. Quod non est dicere, quod in subiecto ipsa forma non perficiatur; sed quod radix huius variationis non est a forma secundum se, sed à modo participandi in subiecto, ut notat S. Thom. 1. 2. q. 53. artic. 2. ad 2.

31 Secunda pars etiam est manifesta, nam qualitatib⁹, quæ specificantur per ordinem ad extrinsecū, conuenit latitudo secundum seipsas; & ideò possunt secundum se ipsas diuersificari, & in plus, & in minus, quia possunt magis, vel minus accedere ad illum terminum. Et hæc etiam vocatur extensio qualitatis ad noua obiecta: de quibus latius Authores relati.

QVAESTIO XV.

Verum qualitatum intensio fiat per additionem?

1 Celebris est hæc quæstio, & propter difficultatem, quæ semper experimur in quidditatibus rerum, & modis earum perscrutandis; & propter Doctorum dis-

cordiam, & varietatem in re ipsa, & in mente D. Thomæ explananda; & ideò quæstio diligentius pro nostro modulo est disputanda. Ne autem multitudo sine ordine, confusionem pariat; ad duas capitales omnes sententias reducemus, & vnāquamque in varios dicendos modos subsecabimus.

§. I.

Additio qualitatis variè defenditur.

2 **M**ulti affirmant intensiorem qualitatum fieri per additionem qualitatis ad qualitatem. Ita Scotus in 1. dist. 17. q. 3. & 4. & in Quodlib. quæst. 20. Aureolus in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. & ibi Gregorius Arimino, & Alfonso Toletanus, Ocham, & Gabriel Biel quæst. 6. & 7. Niphus 8. Metaph. disp. 11. cap. 3. Suarez disp. 46. Metaph. sec. 1. & 3. Vazquez 1. 2. disp. 82. cap. 3. & 4. Lorca 2. 2. sec. 3. disp. 14. & ibi Malderus. Toletus 1. de Generatione cap. 3. quæst. 4. Rubio, & Huttado, qui disput. 5. sec. 4. inquit, quod in hanc conspirant hac tempestate vniuersi Theologi, ac Philosophi, si à paucis Thomistis discedas.

3 Quia tamen non facile percipitur qualiter in eadem parte subiecti plures formæ accidentales solo numero distinctæ possint relidere, & facere vnum ens per se; ideo est inter authores huius sententiæ acerbellum, & magnum dissidium in natura graduum, seu formarū, quæ adduntur, explicanda. Quod non debz

debemus speculationi Recentiorū (vt aliqui eorum in vanum gloria tur) sed multis retro sæculis iam erat magna partium contestatione disputatum, vt patet in multis Antiquorum sententijs, quas circa hoc refert, & impugnat late, & subtiliter Gerardus Senensis in. 1. dist. 17. q. 2. per sex primos articulos.

Sed quod præcipue modo inter hos authores cōtrouertitur est, an formæ partiales, seu gradus, qui adduntur in intensiōe, sint inter se similes, eiusdemque rationis, & homogenei; an vero dissimiles, & diuersæ rationis, & æterogenei? & an sint inter se subordinati; vel non?

4. Formas, seu gradus esse eiusdē rationis, & homogeneos, expresse docuit Biel illa q. 7. art. 1. & Nilphus vbi supra cap. 4. & latius Vazquez illa disp. 82. cap. 6. & Rubio trac. 3. q. 5. citās fere omnes, qui pro principali sententiā relati sūt; sed nō omnes fauēt. Sequitur Arriaga disput. 3. sec. 3. dicens cōmunem inter Recētiōres, quāuis illorū probationes inefficaces sibi videātur. Malderus 2. 2. q. 24. ar. 5. idem tener. Expresse etiam Vazquez. n. 26. & Rubio n. 157. & 158. negant graduum subordinationem.

5. Gradus vero esse æthereogeneos, & subordinatos, docuit Aureolus prædicto artic. 2. latius Suarez illa sec. 1. n. 38. & 39. Hurtado disp. 5. sec. 2. & Coniuch. 2. 2. disp. 22. dub. 3. n. 34. Lorca 2. 2. sec. 3. disput. 14. indubio appēdice, retractās oppositam sententiā, quam docuerat 1. 2. sec. 3. disp. 12. Hanc sequi-

tur Cabero trac. 1. disp. 5. dub. 3 & alij.

6. Rursus Ripalda lib. 6. de Ente super. disp. 129. sec. 1. n. 19. ait, quod intensiō fieri potest per gradus similes, & æquales; quamuis re ipsa fiat per dissimiles. ¶ Alij Neotherici ponunt qualitates supernaturales fieri per gradus similes; naturales vero per dissimiles. Alij vero è contra.

7. Demū alij dicunt, quod ex gradibus alij sunt similes, alij dissimiles; alij subordinati, alij non subordinati, & quod subordinatio graduum nō infert illorum inæqualitatem.

8. In alio etiā pūcto est inter hos authores dissidium: nam Vazquez n. 27. contendit partes intensiōis nō vniri termino aliquo indiuisibili. Suarez vero sec. 4. n. 9. & alij frequenter ponūt indiuisibilia terminatiua, & cōtinuatiua, quib⁹ gradus terminentur, & copulētur. ¶ Quæ omnia ideò retuli, non solū vt de omnibus lectorē instruerē; sed vt appareat hāc sētentia nō esse adeo facilē, vt à nonnullis iactatur; siquidem in ea exponenda tot scærent scopuli, & tot difficultatum anfractus inuoluuntur.

§. II.

Authores, & modi expl. cādi sententiam negatiuam.

9. Quamuis negatiuæ sententiæ, Recētiōres opponant obicitatem, & solitudinem, & falsitatem; ab omnibus his vindicatam vere

vere, & fideliter dare conabor. Igitur quod intēio qualitātū non fiat per additionem qualitatis ad qualitatem, seu gradus superueniētis ad gradum præexistentem, hi omnes docent. Ex nostris Ioannes de Neapoli Variarum q. 4. punc. 1. §. 3. & latē Capreolus in 1. distinc. 17. q. 2. Caiet. 2. 2. q. 24. art. 5. & 1. 2. q. 52. ar. 2. ibi Conradus, Medina, & Martinez, & Serra. Araujo 2. 2. q. 24. ar. 5. dub. 2. ibi Bañez, & 1. de Gener. c. 4. q. 5. Astudillo q. 9. Soto 4. Physic. text. 84. & in Logica c. de Qualitate. Flandria 8. Metaph. q. 4. Soncinas q. 21. & 24. labellus q. 6. & Aquarius, & Zanardus 8. Metaph. q. 10. Ioannes à S. Thoma hic q. 4. art. 2. & 2. 2. q. 24. disp. 15. artic. 1. Melchior Coronado 1. de Gener. q. 8. Hyacinthus Choquetius lib. 1. de Gratia disp. 19. per tria capita. *Ceterique alij Discipuli Sācti Doctoris, tam antiqui, quam iuniores, vt testātur PP. Carmel. disp. 4. q. 8. num. 99. Et quoad sententiam negatiuam, etiā consentit Durandus in 1. dist. 17. q. 7. licet in modo defendendi discrepet à Thomistis.*

10 Ex sacra Familia S. P. Angustini Aegidius Columna Quodlib. 2. q. 14. & 1. de Gener. q. 18. & 23. & in 1. dist. 17. cuius sententiam, & dicendi modum acuratē defendit eius fidissimus assecla Gerardus Senensis in 1. dist. 17. q. 2. art. 7. & sequentibus. Sed omnino sententiā, & nostrum dicēdi modum iam diu docuit Thomas Argentinas in 1. distinct. 17. q. 2. art. 2. & Iacobus Viterbiensis Quodlib. 2. q. 2. & modo docet Aragon 2. 2. q. 24. artic. 5. di-

cens *verissimam*. Deinde ex PP. Societatis P. Gregorius de Valentia ibi punc. 3. concl. 4. Fauet apertē S. Bonau. in 2. dist. 27. art. 2. q. 2. Hēricus Quodlib. 14. q. 3. & Quodlib. 5. q. 5. & in summa ar. 66. q. 2. Gothfredus Quodlibet. 7. q. 7. Pefantius 2. 2. q. 24. artic. 5. disp. 1. concl. 2. & Montefinos vbi infra, & alij. Videat ergo equus censor, an sola incedat opinio, tot strenuum militū armis valata, & argumentis armata, & munita; & tantorum Doctorum authoritate ornata, & protecta? Præterquam quod ostēdemus esse S. Thomæ, qui pro decem milibus computatur.

11 Nec est quod alij de claritate glorientur; cum diuinū S. Thomæ ingenium, priorem opinionem referens, in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. ingenuē fateatur, & dicat: *primam autem positionem non possum intelligere*. Si Doctor Angelicus intelligere non valet; credemus ne gloriātibz se cuiusdam habere? Verius dicemus cum eodem S. Doctore ipsorū positionem *ex falsa imaginatione* procedere.

12 Imo adeo varia sunt hominū iudicia, quod opinio S. Thomæ, tā inuisa Recētoribz, adeo fuit grata eximio Doctori Primario Complutensi Ludouico Montefinos to. 1. 1. 2. disp. 34. q. 3. vt n. 57. dicat: *Ex dictis autem sequitur, quod nec per potentiam Dei absolutam possit intelligi intendi habitus per additionem realem: nam supposito, quod indiuiduatio intrinseca accidentis est per ordinem ad subiectum, implicat esse distinctionem indiuidualem inter duo accidentia eiusdem*

eiusdem speciei, & in eodem subie-
cto. Hæc ille. Nos nolumus poten-
tiam Dei immensam, & in perscruta-
bilem nostris rationibus metiri,
quia alium modum indiuiduandi
posset Deus accidentibus cōferre.
Sed vt Naturalis Philosophiæ tra-
ctatores, rerum essentias, & modos
earum inuestigare conamur, iuxta
id quod modo eis conuenire expe-
rimur.

13 Licet in reiicienda priore sen-
tentia omnes Authores relati con-
ueniant, non tamen in propria opi-
nionē declaranda omnes concor-
dant. Dicunt ergo quidam ma-
iorem radicationē fieri per destru-
ctionem qualitatis imperfectioris,
& aduentum perfectioris. Ita Durā-
dus illa q. 7. à n. 25. vsque 40. Goth-
fredus vbi supra, & alij antiqui.

14 Secundus modus dicendi est
Aegidij, sed quia variè intelligitur,
placet ipsius verbis eum propone-
re: inquit ergo Quodl. 2. q. 14. *For-
ma igitur intenditur, & remittitur secun-
dum subiecti dispositionem, & secundum
gradus in esse, non autem secundum gra-
dus in essentia. Quod* prosequitur
ibi, & 1. dist. 17. q. 4. & 5. vbi Gerā-
dus q. 2. art. 7. nouem deductis incō-
uenientibus, intendit probare for-
mam accidentalem non augeri in
sua essentia. Et art. 9. ait, quod illud
esse, secundum quod forma accidē-
talis augetur, non est aliud quam
participatio illius formæ in subie-
cto: & est effectus formalis ipsius for-
mæ; seu est quidam modus subiecti
statis sub formæ. Quod quinque ra-
tionibus probare conatur.

15 Tertius dicendi modus est,

quod formæ essentia est simplex, &
inuariata; verificatur tamē ipsam
intēdi, quia successiue actione agē-
tis perdit existentia, seu inesse im-
perfectū, & acquirit aliud esse per-
fectū. Tribuitur Astudillo dicta q.
9. & re vera docet Capreolus q. 2.
ad argumenta Gregorij contra 5.
pag. mihi. 323. dicens, licet vnum
esse sit dissimile alteri, tamē forma,
quæ successiue habet talia dissimi-
lia esse, augetur, & fit maior, quam
prius; quia licet sint dissimilia, non
tamen specificæ, cum non sint sub
aliqua specie, sed sint modi specifi-
cæ rationis, quorum vnus est alio
perfectior, & perfectior continet
imperfectiorē, & vltra. Et paulo an-
te dixerat: quod quia vnum esse est
perfectius quam aliud: unde aduenien-
te vno esse desinit aliud.

16 Quarto, omnes alij Autho-
res nostræ sententiæ supra relati, ex-
presse ponunt intensiōem fieri per
additionē perfectionis realis, abs-
que corruptione formæ, vel existē-
tiæ præexistentis; sed vel noua ter-
minatione, vel nouo modo, aut
quouis alio nomine vocetur. Vn-
de Coquetius cōc. 5. dicit, hoc esse cō-
mune inter Thomistas, & in S. Doctoris
sententia omnino certum. Quomodo
autem modus, seu perfectio ista su-
peraddita sit intelligenda? infra ex-
ponetur quæst. 16.

17 Denique (vt nihil prætermi-
tamus) refert Cabero Thomistarū
nomine sententiam, quæ dicit nihil
de nouo per alterationis intensiue
motum prodaci; sed ipsam qualita-
tem sine additione modi magis ra-
dicari, quia & si sit entitatiue indi-
uisibi-

inifibilis, propter virtualem diuifibilitatē, potest terminare motū alterationis: ita vt illæ qualitates habeant veluti finis, seu explicaturas; & interdum quafi explicantur intentione, & interdū remiffione quafi cōplicatur: ad quæ præftanda qualitas modis fuperadditis non eget; fed quafi applicatione, vel cōnotatione agētis, vel actus. Hūc dicēdi modū tribuit D. Th. qui in 1. dif. 17. q. 2. a. 2. ait; *quādo charitas augetur, nō ibi additur.* Et Caiet. 1. 2. q. 52. ar. 2. dub. 2. dicenti, quod quando qualitas intenditur *nulla interuenit corruptio.* Et ait Cabero, tenere non infimæ notæ Thomæ. Sed vellem vt proprijs nominib⁹ notaret, quia ego nullum, ex his qui lucubrationes fuas typis mādārūt, inueni, qui exprefle ita teneret: nam de vtroque Thoma eidentiffime oftendam ab hoc dicēdi modo lōgiffime diftare. Vnde Mōtesinos. n. 63. notauerat, immerito hunc modū dicēdi tribui Caietano. Et n. 68. ait, quod per intentionem *non produci aliquid reale S. Thomas neque fomnia.* Aliqualiter videtur fauere Soci nas 8. Metaph. q. 21. §. & idē, et in fine corporis. Ipfe tamen fe declarat ad 1. & 2. ita vt folum neget additionem realitatis, non vero additionem modi. His de mente Doctorum præmiſis, iam de re ipfa procedat difputatio.

§. III.

Impugnatur intentio per additionem gradus ad gradum.

18 **D**ico primo, intentio non fit per additionem partialis qualitatis, seu per additionem gradus ad gradum. Ita Phyloſophus 4. Phys. textu 84. vt refert, & ad noſtrum intentum applicat S. Thomas ibi lec. 14. littera. K. & 1. 2. q. 52. ar. 2. in arg. *Sed contra.* Et in 1. dif. 17. q. 2. artic. 2. quæ authoritas Phyloſophi, quia variè à Recentioribus eluditur, diligenter à PP. Carmel. ponderatur diſp. 4. quæſt. 8. §. 2. ibi videatur.

Concluſio noſtra eſt expreſſa S. Thomæ locis relatis, & q. 1. de Virtutibus art. 11. & 2. 2. q. 24. art. 5. & ſæpiſſimè alibi, vbi docet intentionem qualitatum, non fieri per additionem qualitatis ad qualitatem: ſed gradus qualitatis, qualitas eſt: ergo intentio non fit per additionem gradus ad gradum.

19 Reſpondent Lorca n. 10. vſq; ad 15. Hurtado, & alij, quod S. Thomas non negat omnem additionē; ſed ſolum additionē qualitatis cōpletæ. ¶ Secundo, ſolum intendit, quod forma non perfe fit, ſed cōpoſitum; & idē non additur forma in abſtracto; ſed ſolum concretū fit magis calidū addita parte caloris in ſubiecto.

Harum, & ſimilium ſolutionum difficultatem bene præuiderūt Authores primæ ſententiæ: è quibus Vazquez n. 18. ait, quod S. Thom.

in nostram sententiam *vehementer in-
tinet*. Et Suarez sec. 3. n. 5. postquã
tentauit S. Thomam in suam per-
trahere sententiam, videns hoc An-
gelico Doctore non congruere: sic
demum ingenuè fatetur, quod dif-
ficile talis expositio ei accomode-
tur. Et videndus Salas. 1. 2. trac. 10.
disp. 4. sec. 4.

20 Nec video qualiter ab eo,
qui S. Thomam sincere legerit, pos-
sit de mente eius dubitari. Primo,
quia eam additionem rejicit, quam
alii Theologi, & Philosophi in intē-
sione fieri ponebant, vt ipse ibi re-
fert. Sed nullus opinatus est in intē-
sione manere duas qualitates rota-
les; alioquin non esset intensio, sed
qualitatum coaceruatio: ergo qua-
litatum partialium additionem S.
Thomas excludit. ¶ Secundo, in
augmento quantitatis non additur
noua quantitas totalis, sed solum
partialis; & tamen S. Thomas con-
tendit istos falso imaginari intensio-
nem fieri additione, sicut fit augmē-
tum corporale: ergo etiam additio-
nem qualiratis partialis vult exclu-
dere S. Thomas. Minor constet ex
D. Thoma illa dist. 17. dicente: *Sed
ista positio prouenit ex falsa imaginatio-
ne, quia augmentum Charitatis imaginati
sunt ad modum augmenti corporalis, in
quo fit additio quantitatis ad quantita-
tem.*

21 Tertio, S. Thomas talem ad-
ditionē formæ negat, quæ sufficiat
vt dicatur non addi quantitatem
formæ, sed solum maiorem eius ra-
dicationem in subiecto: sed gradus
formæ est quantitas eius virtualis:
ergo additionem gradus negat. Ma-

ior patet ex illo art. 2. 1. 2. ad 2. &
3. & ex illo art. 5. 2. 2. vbi ait, quod
forma esse maiorem, est eam magis inesse
susceptibili; non autem aliam formam ad-
uenire; hoc enim esset, si forma haberet ali-
quam quantitatem ex se ipsa non cōpara-
tione ad subiectum.

22 Secunda solutio parum habet
apparientiæ; alioquin S. Thomas so-
licitus de solo modo loquendi, ex
professo disputans de qualitatibus
intensione, propriam mentē nun-
quam explicuit, cum tamen alio-
rum sententias impugnauerit. De-
inde, cum pro hac parte tot extent
S. Thomæ testimonia; & quæ in op-
positum citantur, solum probent
alias conclusiones, & huic nec su-
perficietenus opponantur; hæc am-
plectenda est vt indubitata S. Tho-
mæ. Quæ, & habetur Opuscul. 48.
apud D. Thomam tractatu 2. cap.
4. in fine, vbi expresse dicitur: *non ta-
men est intelligendum, quod cum vna for-
ma intenditur, quod augetur per adui-
sionem gradus ad gradum, &c.*

23 Aliam euasione[m] excogita-
uit Ripalda vbi supra. n. 18. dicens,
quod additio gradus ad gradum in-
tendens virtutē, dupliciter potest
intelligi: vno modo vt gradus intē-
dens soli vniatur gradui præceden-
ti intēso, quin subiecto immediate
insit; altero vt gradus intēdens, nō
solum gradui præexistenti, sed etiā
subiecto addatur vniatur ve. Igitur
S. Thomas priorem solum additio-
nem negat; non vero posteriorem.
Quod conatur deducere ex verbis
S. Thomæ relatis. n. 21.

24 Minus valet hæc solutio, quā
præcedentes. Primo, quia ostendi.
2. p.

2. p. Metaph. Controu. 3. n. 80. nulum accidens esse subiectum quod alterius accidentis : unde etiam si additio esset nouæ formæ accidē talis, nō esset prior subiectum quod subsequēntis : quod autē esset subiectum quod non tolleretur ambo immediate esse in substantia ut in subiecto quod. ¶ Secundo, hac admitta doctrina, vel saluatur intensioem fieri per additionem formæ; vel non? Si hoc secundum; habetur intentū. Si primum; quomodo S. Tho. illam positionē reiecit? Quomodo omnia, quæ ex ipso adduximus verificantur? Qualiter rationes ex ipso adducendæ efficaces inueniuntur? Manet ergo certum mentē S. Thomæ eius Discipulos fuisse assequutos.

25 Ratione probatur primo, ea quæ proponitur à D. Thoma in 1. dist. 17. q. 2. artic. 2. in arg. *sed contra*. Si qualitas augetur per additionem gradus ad gradum, sequitur, quod qualitas intensā sit imperfectior quam remissa: sed hoc est falsum; imò & ridiculum; quia sic minus esset eligenda charitas intensā, quam remissa; & imperfectior esset calor, quo intensior: quæ nullus admittet: ergo intensio nō fit per additionem gradus ad gradum. Probatur maior ex recepta doctrina S. Dionys. 5. cap. de Diuin. Nominib. quod participatio Dei, quanto simplicior est, tanto nobilior; quia magis assimilatur Deo, & est actualior. Sed qualitas remissa, ut vnum, est simplex, qualitas verò intensā, ut duo, est composita: ergo perfectior erit qualitas remissa, quam intensā.

26 Dices, quod si qualitas superueniens non adunaretur cum præexistente, bene probaret argumentum, quod qualitas intensā esset imperfectior, quam remissa: ceterum cum ambæ adunentur, & faciant vnā maiorem qualitatem, non est cur maior non sit perfectior minore.

Sed contra primo; quia non facile explicatur qualiter ex duabus qualitatibus fiat vna qualitas. Non enim vniuntur per cōiunctionem; cū non sint quātitatē, nec resideāt in diuersis partib⁹ subiecti. Nec vniuntur per cōpositionem; eo quod vna non habet rationem materiæ, & potentia respectu alterius. Nec potest excogitari, quod vna pars identificetur cum alia, vel in eā trāseat; cum possint separari: ergo nō possunt ad inuicem vni.

27 Secūdo, quidquid sit de vnione, nil virium minuitur argumēti: quia materia, & forma vniuntur, & componunt vnum totum; & tamē sunt quid imperfectius, quam esset vna substantia simplex, ut est substantia Angeli: ergo si qualitas intensā est perfectior, remissa est qualitas simplicior: quod est inconueniens: nam licet, ut ait S. Tho. 1. p. q. 3. art. 7. ad 2. *Apud nos composita sint meliora simplicibus*: quia plures perfectiones participant: tamē quælibet forma, & perfectio, quo melior, eo simplicior, ut potē actui puro propinquior.

28 Secundam, & principalem rationem his verbis proponit S. Thomas quæst. vnica de Virtut. art. 1. 1. Nam non potest intelligi additio vnus ad alterum, nisi præintellecta duali-

daalitate. Daalitas autem in formis vnius speciei non potest intelligi, nisi per alietatem subiecti: formæ enim vnius speciei non diuersificantur numero, nisi per subiectum. Si igitur qualitas additur qualitati, oportet alterum duorum esse, vel quod subiectum addatur subiecto; vt puta, quod vnum album addatur alteri albo; aut quod aliquid in subiecto fiat album, quod prius non fuit album: vt quidam polluerunt circa qualitates corporeas. Quod etiam improbat Philosophus in 4. Phys. tex. 84. cum enim aliquid fit magis curuum, non curuatur aliquid, quod prius curuum non fuit; sed totum fit magis curuum. Circa qualitates autem spirituales, quarum subiectum est anima, vel pars animæ, *impossibile est etiam hoc fingere.* Hæc S. Thomas.

29 Quæ ratio potest ad formam redigi cum eodem D. Thoma in. 1. dist. 17. vbi supra. In omni additione oportet intelligere duo diuersa, quorum vnum alteri additur. Si ergo in intensione sunt duæ qualitates, aut intelliguntur diuersæ secundum speciem; aut secundum numerum. Constat autem non esse diuersas secundum speciem; alioquin non esset intensio; & quia supponimus super addi virtutem eiusdem speciei. Diuersitas autem secundum numerum est ex diuersitate materiæ, seu subiecti; sicut hæc albedo differt ab illa numero, quia est in diuerso subiecto: cum ergo intensio sit in eadem parte subiecti, non potest fieri per additionem qualitatis ad qualitatem, seu per additionem gradus ad gradum.

30 Occurres primo cum Scoto & Durando, & Suarez dip. 5. Metaph. sec. 7. & alijs asserentibus accidentia indiuiduari per seipsa: & ideo falsum assumi in prædicta ratione, quod accidentia indiuiduantur à subiecto.

Ceterum assumptum nostrum est expressum S. Tho. 3. p. q. 77. art. 2. Et 1. p. q. 29. art. 1. & rationem assignat 1. p. q. 39. art. 1. dicens: *Accidentia autem sicut esse habent in subiecto, ita ex subiecto suscipiunt unitatem, & multitudinem.* Et vrgetur sic. Ab eo res indiuiduatur à quo est vltimo diuisa, & incommunicabilis: sed accidentia hoc habent à subiecto: ergo ab eo indiuiduantur. Probat minor: omnis forma accidentalis est quantum est de se communicabilis alteri, vt subiecto inhaesionis; & eo ipso quod huic communiceatur, est irreceptibilis in alio connaturaliter: ergo est indiuidua. ¶ Secundo, id quod est vltimo diuisum formali, & materiali differentia, est indiuiduum, iuxta dicta libro primo Logicæ quæst. 23. per totam. Sed eo ipso quod accidentia intelliguntur in isto subiecto, intelliguntur vltimo diuisa, etiam materiali differentia, & non antea: ergo indiuiduantur accidentia per subiectum. De quo latius tractando de principio indiuiduationis.

31 Aliter respondet Vazquez cap. 5. Rubio, & Hurtado n. 42. illos gradus distingui numero, sed non vt qualitates totales; sed solū vt qualitates partiales: & istæ bene possunt esse in eadem parte subiecti.

Sed contra, nam supponimus gradus

us illos subiectari in eadem omni no parte subiecti; ergo cum ab illo indiuiduentur; sequitur non distingui partialiter, cum ab eadem parte indiuiduentur; & distingui partialiter, cum hoc in solutione supponatur: ergo solutio inuoluit duo inter se pugnantia: quod late prosequuntur PP. Carmelitani à num. 104. vsque 107. vbi impugnant alias solutiones in re cū prædicta coincidentes.

32. Alia via occurrit Lorca num. 15, dicens distinctionem graduum intensiōis sumi ex subiecto, non ratione extensionis quantitatis; sed ratione latitudinis potentiae, quam habet ad illam formam: nam sicut in forma est latitudo graduum; sic in potentia subiecti est latitudo capacitatis ad ipsos: & sicut tota forma indiuiduatur à subiecto, sic gradus formæ à gradibus potentiae, & capacitatis.

Hæc tamen solutio, vel inuita concedit, quod intendimus; vel nullatenus satisfacit argumento: nā in subiecto, vel est capacitas solum ad maiorem radicationem formæ simplicis entitatiuæ, & non habentis partes respectu eiusdē partis subiecti, sed compositæ modaliter, vel virtualiter? Vel est capacitas in eadem parte ad diuersas partes formæ? Si primū, est tenere nostram sententiam, vt postea quæst. 16. & 17. exponetur. Si secundum dicat (vt dicere necesse est, vt consequenter loquatur: siquidem num. 14. dixerat, quod in intensiōe pro ducitur gradus, & pars noua formæ) inquirimus vnde proueniat

hæc partium distinctio? Non enim prouenit à forma secundum se; siquidem accidentia non indiuiduantur, nec maioritatem habent à seipsis: & ideo S. Thomas relatus n. 21. ait, quod formæ istæ non habent aliquam quantitatem ex seipsis. Non potest hæc partium distinctio prouenire à parte subiecti: siquidē supponimus residere in eadem parte: ergo nullatenus intensio est per additionem partis formæ ad formam præexistentem. Aliæ rationes videantur in Soncinate illa q. 21.

§. III.

Fit intensio per maiorem radicationem.

33. **D**ico secundo, intensio formæ fit per maiorem radicationem earum in subiecto. Rationem à priori assignat S. Thomas 2. 2. q. 24. ar. 5. inter alia dicens: hic est augmenti modus proprius cuiuslibet formæ, quæ intenditur, eo quod esse huius formæ totaliter consistit in eo quod inhæret susceptibili: Et ideo cum magnitudo rei consequatur esse ipsius formæ, formam esse maiorem, hoc est eam magis inesse susceptibili: non autē aliā formā aduenire: hoc enim esset, si forma haberet aliquā quantitatem ex seipsa, non per cōparationem ad subiectum. Sic ergo & Charitas (idem dicito de qua libet qualitate) augetur per hoc quod intenditur in subiecto.

34. Explicatur vis huius rationis primo: tunc qualitas intenditur, cū in eadē parte subiecti fit perfectior,

& maior: sed posita maiori radicatione eiusdem formæ in eadē parte subiecti, qualitas sit perfectior, & maior: ergo qualitas intēditur per maiorem radicationem in subiecto. Maior est definitio intensio- nis relata q. 13. nu. 12. Minor verò probatur: formæ accidentales non habent quantitatem ex seipsis, sed in ordine ad subiectum; quia non sunt perfe; sed in subiecto; & magnitudo formæ consequitur esse ipsius formæ: ergo posito, quod qualitas magis insit in subiecto, habet maioritatem, & perfectionem: ergo posita maiori radicatione formæ, ponitur eius intensio.

35 Explicatur secundo cum Caictano, & Soneinate, quos refert, & sequitur Banez in fine quæst. 5. notans, quod radicari (vt colligitur ex ipsa metaphora loquutionis) nihil est aliud quam firmiter hærere, & magis, ac tenacius inesse subiecto; instar arboris, quæ tunc dicitur magis radicari, quando fusius protendit radices, & fortius terræ conglutinatur: similiter clauus maleo percussus radicatur in tabula cūfigitur magis. Ita pariter cum accidentis esse sit inesse, eo ipso quod magis inhæreat, magis radicatur, fortius adhæret; & sit perfectius: ergo intensio formæ accidentalis est maior eius radicatio in subiecto.

36 Aliam rationem à paritate de sumptam indicat S. Thomas. 1. 2. q. 52. art. 2. ad primum, dicens, quod etiam in magnitudine corporali contingit dupliciter augmentum: vno modo per additionem subiecti ad subiectum, sicut est in aug-

mento viuentium: *Alio modo per selam interfectionem absque omni additio- ne, sicut est in his, quæ rarefiunt, vt dicitur in 4. Physic. textu 63.* Ex quo sic arguitur: potest quantitas esse magis extensa, absque additione quantitatis, per solam rarefactionem, quam infra dicemus esse additionem qualitatis nulla additione facta quantitatis: ergo potest qualitas esse magis intensa, absque additione qualitatis, solo posito perfectiori modo participationis qualitatis præexistentis. Probatur consequentia: primo à paritate. Secundo, quia sicut intelligitur maiortas quantitatis, non addita forma, sed variato statu formæ, seu quantitatis; ita intelligitur maiortas perfectionis, seu intensio qualitatis, non addita forma, sed posito perfectiori modo participationis.

37 Vltimo probatur alia ratione, quam indicat Sanctus Thomas ibi ad tertium, concludens: *Id quod est minus calidum, aut album, non est in potentia ad formam; cum iam actu formam habeat: sed est in potentia ad perfectum participationis modum; & hoc consequitur per actionem agentis.* Formatur ergo ratio sic. Adhuc posita forma in subiecto, relinquit in illo potentiam vt illa perfectius participetur: sed hoc consequitur per actionem agentis intendentis formam, & eam magis radicantis in subiecto: ergo intensio formarum consistit in maiori radicatione eius in subiecto. Maior pater, quia illæ solæ formæ possunt intendi, quæ non participantur in subiecto

subiecto indiuisibiliter: ergo est latitudo in participatione; ac per consequens, data imperfecta participatione, relinquit in subiecto potentialitatem, vt amplius participetur. Minor verò probatur, quia agens inueniens formam iam eductam, & actuatè subiectum, facit vt magis educatur, & perfecti⁹ actuet: quod præstat eo ipso, quod magis inhæreat, & radicetur: ergo intensio consistit in maiori radicatione formæ in subiecto.

5.

Argumenta soluuntur.

38 **S**ed antequam vltra procedamus, oportet vt argumenta, quæ contra hanc conclusionem se risolent, diluamus. Primo arguunt Recentiores: quia subiectum caloris per intensiorem fit magis calidum, vt fatentur omnes, & experientia constat: ergo quando intenditur adueniunt illi nouæ partes caloris. Patet consequentia; quia subiectum non fit calidum simpliciter, nisi per calorem; sicut non fit simpliciter quantum, nisi per quantitatem: ergo non fit magis calidum, nisi per maiorem calorem. Sed calor non potest esse maior, nisi per additionem partium caloris: ergo intensio fit per additionem partium qualitatis. Minor constat; quia quantitas non fit maior nisi per additionem partium quantitatis; neque homo fit maior, nisi per additionem partium hominis, vt omnibus com-

pertum est: ergo neque calor fit maior, nisi per additionem partium caloris.

Ad hoc argumentum iam plenè satisfecerat Sanctus Thomas verbis relatis num. 36. Vnde mirum est, quod solutione Sancti Thomæ non impugnata, propter argumentum ab eo solutum eius deservatur sententia. In forma ergo respondetur negando primam consequentiam. Ad probationem concedo primam consequentiam, & nego minorem subsumptam. Ad probationem dico vtrumque exemplum contra ipsos militare: nam quantitas aliquando extenditur absque additione partium quantitatis, sed sola posita rarefactione præcedentium: ergo si ipsi fatentur paritatem in hoc tenere, etiam qualitas poterit intendi sine additione qualitatis, sed sola maiori radicatione in subiecto: licet in proprio modo augmenti quantitatis sit disparitas, quam iterum notat Sanctus Thomas 2.2. quæstione 24. articulo quinto ad primum, dicēs, quod quæritas corporalis habet aliquid, in quantum est quantitas, & aliquid in quantum est forma accidentalis. In quantum est quantitas habet, quod sit distinguibilis secundum situm, vel secundum numerum. Et ideo hoc modo consideratur augmentum magnitudinis per additionem, vt patet in animalibus. In quantum verò est forma accidentalis, est distinguibilis solum secundum subiectum: & secundum hoc habet proprium augmentum, sicut & aliæ formæ

accidentales, per modum intensio-
nis eius in subiecto; sicut patet in
his, quæ rarefiunt, vt probatur in
4. Phisic.

39 Secundum exemplū ex par-
te contra eos militat: quia totus
homo crescit, & fit maior, etiam si
ne additione formæ; sed per hoc,
quod anima informat partes ma-
teriæ, quas antea non informabat:
ergo pariter poterit qualitas inten-
di sine additione formæ, variata
eius terminatione, eo modo quo
quæstione sequenti exponetur; vbi
etiam patebit exemplum hoc non
in omnibus tenere; idē maiorem
vim facimus in exemplo, quo non
semel vtitur S. Thomas de rarefa-
ctione absque additione quantita-
tis.

40 Secundo arguitur: vbi est no-
ua actio transiens, & nouus motus
physicus, debet esse nouus termi-
nus; quia motus est via ad termi-
num: sed intensio est noua actio, &
nouus motus distinctus ab altera-
tione præcedenti: ergo debet ha-
bere nouum terminum. Sed non
terminatur ad qualitatem specie
distinctam: nec ad nouum indiui-
duum totale: ergo terminatur ad
nouam partem qualitatis de nouo
productam. Cætera patent; & pri-
ma minor probatur, tū experiētia;
tum ex reali separatione; tum ex
diuersitate agentium, & virtutis eo-
rum.

Respondetur cum D. Thoma
1.2. q. 5. 2. ar. 2. ad 2. *quod causa augēs
habitu* (eade n. carrit ratio de cu-
iuslibet qualitatis intensio) *facit
quidem semper aliquid in subiecto; non*

*aut enim nouam formam, sed facit quod sub-
iectum perfectius participet formam præ-
existentem.* Vnde in forma, conceda-
tur prima consequentia: imō, & se-
cunda: & negetur tertia; quia ter-
minatur intensio ad qualitatem præ-
existentem radicandam magis in
subiecto: & hoc est de nouo, quod
ante intensiōem solum erat in po-
tentia; nempe, quod qualitas, quæ
erat minus radicata, magis radice-
tur, & firmitus inhæreat, & magis
actuet subiectum: & ad totū hoc
noua realis actio requiritur.

41 Sed inquit Vazquez illo cap.
4. num. 17. quia ex hac solutione
sequitur nunquam produci quali-
tatem aliquam per alterationem,
sed solum varios modos inhæren-
di, quibus forma intendatur, & re-
mittatur: quod est apertè falsum;
sic enim qualitas quælibet euanes-
ceret in modos. Hoc autem sequi
probatur, quia in intensiōe non
producitur qualitas, aut pars qua-
litatis, sed modus: sed simul atque
incipit motus, incipit intensio qua-
litatis: ergo per totum motum so-
lum producitur modus qualitatis.
Probatur minor, quia nulla quali-
tas producitur minima; ac proinde
nulla potest produci sine intensiōe,
& modo.

Respondetur, quod intensio nō
terminatur ad qualitatem abso-
lutē, nec ad modum absolutē, sed
ad qualitatem meliorandam, in
subiecto eam radicando: vnde Sā-
ctus Thomas in primo distinctio-
ne 17. quæstione secunda ad se-
cundum, ait, quod *etiam si essent due
operationes, non oportet, quod ter-
mina-*

minarentur ad duo diuersa secundum substantiam; sed prima terminatur ad esse Charitatis (idem dic de qualibet qualitate) imperfecta; secunda ad eandem charitatem secundum perfectionem; secundum quod aliquid educitur de imperfecto ad perfectum. Et bene retorquet argumentum contra Vazquez Monesinos num. 70. quia P. Vazquez fatetur, quod dum extenditur habitus scientificus ad nouam conclusionem, producitur modus in habitu (de quo egimus prima parte Metaphisicæ Controuers. 2. numero 116.) & non noua qualitas, & tamen verificatur maiorem fieri ipsam scientiam sub illo modo, & noua applicatione: ergo pariter idem potest dici in intensione.

42. Tertio obijcies cum Arriaga disputat. 3. num. 17. quia augmentum dicit essentialiter additionem nouæ entitatis ad præcedentem; quod ex ipsa significatione augmenti colligitur; gratiam autem augeri per bona opera definitur à Tridentino: ergo intensio non fit per maiorem radicationem illius; sed per multiplicationem partium ipsius gratiæ.

Confirmatur ex Cabero disp. 5. dub. 2. in fine: nam Concilium Tridentinum sess. 7. can. 7. ait: *Si quis dixerit per huiusmodi Sacramenta non dari gratiam semper, & omnibus; anathema sit.* Ergo homini iusto Sacramenta dant gratiam; sed gratia est qualitas, & non modus: ergo intensio fit per additionem qualitatis.

Ad argumentum respondetur ex D. Thoma sæpè citata quæst. 52. artic. 1. ad primum, quod augmentum,

proprie dicitur in corporali quantitate; & translative in spiritali magnitudine, & qualitatibus. Et iam diximus, quod adhuc in quantitate in rarefactione est augmentum absque omni additione quantitatis: unde non mirum, quod in proprietate etiam qualitas intendatur absque additione qualitatis, sed sola extensione præcedentis.

43. Ad Confirmationem respondetur, quod Sanctus Thomas 3. p. quæst. 72. artic. 7. ad tertium, expressè ait, quod gratia, quæ prius inerat, augetur per Confirmationis Sacramentum: non ergo additur noua gratia, sed præexistens intenditur, vel extenditur. Huic autem doctrinæ nil obuiat Concilium Tridentinum; imò ei potius fauet: nam initio Decreti de Sacramentis Sessione 7. ait; quod per Sacramenta omnis vera iustitia, vel incipit, vel capta augetur, &c. Ad modum, videlicet, quo aliæ perfectiones augentur, iuxta veram Philosophiam: de quibus plura M. Choquetius cap. 3. in fine: sed paucis est opus ad diluendum, id quod nullam continet difficultatem; quia ibi nec apparenter tangitur quæstio philosophica de modo intensiōis formarum; sed stabilitur dogma Catholicum, quod per Sacramenta gratia

confertur; perfectio autem gratiæ, gratia est.

s. VI.

*Excluduntur modi dicendi relati
ti a num. 13.*

44 **R**estat exponere in quo consistat maior radicatio formæ in subiecto: Sed antea necesse est vt nos expediamus à sententijs iam minus receptis in Scholis, iam supra relatis, & nunc refellendis.

Dico tertio, qualitates non intenduntur per destructionem imperfectioris, & generationem perfectioris. Ita S. Thomas in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. dicens: alij dixerunt, quod Charitas essentialiter non augetur, sed adueniente maiore Charitate minor Charitas, quæ inerat, destruitur. *Hoc etiam non potest stare: quia nulla forma destruitur, nisi vel ex contrario agente, vel per accidens ex corruptione subiecti: cum igitur subiectum Charitatis maneat, & Charitas adueniens Charitati inuentæ non contrarietur, non potest esse, quod destruat, nec perse, neque per accidens, sicut ignis parvus à magno igne propter consumptionem materiæ.*

45 Secundo probatur, quia qualitatem intendi, est ipsam fieri perfectiorem, augeri, & crescere; non verò ipsam in aliam conuerti, vel pro illa commutari: ergo debet eadem qualitas, quæ prius inerat, permanere. Probatur consequentia: nam vt inquit S. Vincentius Lirinensis aduersus Hæres. cap. 28. tom. 4. Bib. *Ad profectum pertinet, vt in semet ipsa vnaquaque res amplificetur; ad per-*

mutationem verò vt aliquid ex alio in illud transfueretur. Si ergo qualitas per intensionem crescit, & proficit, & perficitur, non destruitur, dum intenditur.

Tertio, quælibet res naturaliter inclinatur vt conferretur, & crescat: & magis inclinatur vt conferret suum esse, quam vt in illo perficiatur: ergo si, vt qualitas intenditur, deberet interire, nulla forma appeteret suam intensionem: quod est tollere à qualitatibus inclinationem, quæ reperitur in omnibus entibus capacibus perfectionis.

46 Theologica argumenta etiam plura possent ponderari, sed Phylsopho sufficiat ea insinuare. In primis Apostolus 1. ad Corinth. 13. docet, quod *Charitas numquam excidit*: & tamen Charitas viæ in patria perficietur. Gratia etiam per Baptismum collata, non destruitur, cum per alia Sacramenta augetur. Demum, accidentia panis, & vini, quæ post consecrationem manent, non pereunt, cum intendantur, alioquin corpus Christi non cõtinerent. Non ergo intensio fit per destructionem imperfectæ qualitatis.

47 Obijcies: terminus à quo cuiuslibet mutationis non remanet in termino ad quem; sicut cum ex albo fit nigrum; vel ex viuo mortuum, & sic de alijs: & ita docet S. Thom. 3. p. q. 75. art. 3. ad 2. Sed in motu intensionis qualitas imperfecta est terminus à quo, & qualitas perfecta est terminus ad quæ; siquid est quædam augmentatio à minori ad maiorem qualitatem: ergo cum est qualitas maior, non est qualitas minor..

Respon-

Respondetur, quod terminus ad quem, non semper destruit terminum à quo quoad entitatem; sed aliquando solum quoad formale munus in quo opponuntur, quatenus habet annexam priuationem eius. Sicut ergo in augmento corporali viuentis, id quod additur, non destruit viuens, cui additur, quoad entitatem, sed solum tollit imperfectum statum quantitatis, & addit perfectiorem; & pariter in refractione non destructa quantitate, variata eius terminatione, extenditur, & perficitur. Ita in intensio- ne destruitur imperfecta terminatio, & aduenit perfectior terminatio quātitatis virtualis essentiae qualitatatis, & sic perficitur, & intenditur quin destruat. Ita respondet S. Tho. Quodlib. 9. q. 6. art. 1. alias art. 13.

48. Dico quarto, intensio qualitatum non consistit in depuratione earum à suo contrario; nec in sola subiecti dispositione. Priorem partem docet S. Thom. in 1. sapè citata dist. 17. q. 2. artic. 2. ad 3. dicens, *quod non est de ratione intensiois alicuius qualitatis, quod sit per remotionem à contrario; sed hoc accidit qualitati secundum quod inest in subiecto participante cōtrariis.*

49. Facileque constat inductio- ne: nam lux augetur; & nil refinet de forma contraria, cum eam non habeat, sed tenebrae luci opponun- tur priuatiue; & ideo simul esse nō possunt: iuxta illud Apost. 2. ad Co- rinth. 6. *Quae conuersio lucis ad tenebras?* Et in supernaturalib⁹, Gratia, & Charitas B. V. Mariae quotidie

augebatur; & tamē numquam fuit permixta cum peccato, etiam mi- ni veniali. Item Fides, & Spes au- gentur, & intenduntur, secundum illud Lucae 10. *Adauge nobis fidem:* & tamen nō sunt cum infidelitate, neque cum desperatione: accidit ergo intensio, quod sit cum depu- ratione à contrario.

50. Secunda pars probatur pri- mo, nam si calor. v. g. intenditur ex dispositione subiecti: ergo ipsa dispositio subiecti poterit esse ma- ior, vel minor, & intenditur, & remittitur. Vel ergo huius disposi- tionis intensio erit per maiorem ra- dicationem in subiecto? Et sic ha- betur intentum. Vel ipsa disposi- tio intenditur, & remittitur per a- liam subiecti dispositionem: ergo erit processus in infinitum: quod est inconueniens. Huius argumen- ti difficultatem duplici via cona- tur effugere Aegidius. Sed in eis praeludendis nō vacat immorari.

Secundo, quantumvis disposito subiecto, potest agens introducere formam magis, & minus intensam: & nulla addita dispositione, potest amplius forma semel inducta inten- di: ergo in aliquo alio, quam in sub- iecti dispositione, consistit qualita- tum intensio.

§. VII.

Qualitates augentur essen- tialiter.

51. Dico quinto: qualitates non au- gentur solum secundum in- hārentiam, vel existentiam; sed e- tiam augentur essentialiter. Ita S. Th. praedicta dist. 17. ita dicens: Alij

dixerunt, quod Charitas essentialiter non augetur, sed dicitur augeri in quantum magis firmatur in subiecto secundum ipsam radicationem. Sed ex hoc etiam sequitur ipsam augeri essentialiter: nulla enim forma potest intelligi magis firmari in subiecto, nisi per hoc, quod habet maiorem victoriam super subiectum suum: augmentum autem victoriæ redundat in augmentum virtutis; & per consequens in augmentum essentiae; quia virtus, si non est ipsa essentia, oportet, quod sit ab essentia; & cõmẽsũtur sibi, sicut effectus causæ proximæ.

52 Præterea S. Thomas 2.2. quæstione 24. art. 4. ad 3. ait, quod qui dixerunt Charitatem non augeri secundum essentiam, sed solū secundum radicationem in subiecto, propriam vocem ignorauerunt: cum enim accidēs sit, eius esse est inesse; vnde nihil est aliud ipsam secundū essentiam augeri, quam eam magis inesse subiecto; quod est eam magis radicari in subiecto. Et art. 5. concludit: Sic ergo & charitas augetur per hoc quod intenditur in subiecto: & hoc est ipsam augeri secundum essentiam.

53 Denique quæst. 1. de Virtut. art. 11. in corpore ait: Ponere igitur, quod aliqua qualitas non augeatur secundum essentiam, sed augeatur secundum radicationem in subiecto, vel secundum intentionem actus, est ponere contradictoria esse simul. Et Quodlib. 9. art. 13. per totum probat, quod Charitas secundum suam essentiam augetur. Ergo indubitatum est conclusionem nostram esse S. Thomæ.

54 Sed obijcies, Sanctum Tho-

mas contrarium docere in 1. ad Anib. dist. 17. quæst. 2. art. 1. vbi ait: Dicere Charitatem augeri secundum maiorem radicationem in subiecto, vel secundum feruorem maiorem, non est dicere ipsam augeri per essentiam. Ergo Sanctus Thomas sibi ipsi, & nostræ conclusioni contradicit.

Responderetur adhuc in isto loco nostram expressisse conclusionem: nam subdit: Sed solummodo eam magis inesse, est eam augeri per essentiam. Patetur ergo augeri essentialiter. In verbis autem relatis nullam esse contradictionem facile animaduertet, qui textum integrum legerit: ibi enim præmiserat. Sciendū tamen est, quod aliud est formā magis inesse subiecto; & aliud formā firmitus esse in subiecto, vel liberi⁹ in subiecto operari: quia ista duo attenduntur secundū dispositiones cõcomitantes formā: sed primū (sic legēdū est; & non scilicet principium, vt non nulli mendosi codices habent, contra planum litteræ contextum). secundum essentiam ipsius formæ. Quorū verborum planus sensus est, quod firmitus inesse, & liberi⁹ operari, attenditur pænes carentiam cõtrarij, & expeditionem subiecti: sed magis inesse, quod est magis radicari, est formam augeri per essentiam: non quia motus terminetur ad essentiā acquirendam; sed quia ipsa essentia qualitatis est subiectum motus, vt latè declarat ipse S. Thomas Quod lib. 9. art. 13.

55 Veritas conclusionis patet, quia sic sincerius verificatur, quod crescit homo in præmio, & visione essentiali. Et magis ad litteram intelliguntur dicta Conciliorum, & Pa-

& Patrum de augmento Charitatis, & aliarum virtutum; de quo latius Theologi.

Rationes etiam Sancti Thomae sunt satis efficaces, quia esse existentia est effectus formalis formae ipsi proportionatus: ergo ex natura rei non crescit ipsa inhærentia, & in existentia, non crescente forma, eo modo quo crescere potest.

Rursus, accidentis essentia est inhærentia aptitudinalis: ergo exercitium illius debet proportionari actuali essentiae: ergo si actu magis radicarur, & actu magis inhæret; essentia ipsa est quæ augetur. Hoc etiam probant argumenta, quæ contra secundam conclusionem solent proponi.

56 Denum probatur: nam causa formalis causat per exhibitionem propriæ entitatis; & est id quo subiectum est tale: ergo nequit effectus formalis in concreto crescere, quin ipsa forma augeatur formaliter, vel virtualiter: ergo si concretum est essentialiter magis tale, & ipsa forma per aliquem modum crescit essentialiter. Cum ergo intensio Charitatis, vel caloris videamus essentialiter denominari magis diligentem, vel magis calidum, ipsa qualitas augetur essentialiter.

57 Contra hanc conclusionem plura obijcit Gerardus Senensis illo art. 7. sufficit præcipua argumenta insinuare. In primis, quia sequitur, quod forma non esset sicut numeri: cuius contrarium patet in octavo Metaphisicæ. Id autem sequi probatur, quia numerus non patitur additionem in eadem specie.

Secundo, quia forma secundum suam essentiam non esset simplex: cuius contrarium patet per Authorem sex principiorum. ¶ Tertio, quia sequitur, quod forma in abstracto posset augeri: quod est contra Philosoph. cap. de Quantit. docentem, quod *in infinitum non augetur secundum magis, & minus, sed in sum.* Consequenter probatur, quia illud quod conuenit alicui secundum suam essentiam, competit sibi circumscripto quocumque alio.

Quarto, quia si totum esse accidentis consistit in hoc, quod inhæreat, sequitur, quod non possit fieri sine subiecto: cuius contrarium apparet in Eucharistia. ¶ Denique, forma secundum suam essentiam abstrahit ab omnibus, quæ sunt per accidens, & non semper conueniant: ergo secundum suam essentiam abstrahit à tali augmento, & à tali modo augmenti: ergo qualitates non augentur secundum essentiam.

58 Hæc, & alia huiusmodi præoccupauerat, & præciderat Sanctus Thomas illo Quodlib. 9. art. 13. dicens: Sciendum est, quod hæc propositio (*secundum*) inter alias varias habitudines, quas importat, quandoque denotat *subiectum*: vt cum dicitur; iste est albus secundum pedem; quia pes est subiectum albedinis: quandoque denotat *figuram*; vt cum dicitur; iste est coloratus secundum albedinem; &c. Sic ergo cum dicimus Charitatem secundum essentiam augeri, denotatur ibi subiectum augmenti: vt sit sensus; ipsa essentia Charitatis augetur; sicut cum dicimus album

album augetur secundum essentiã; non autem designatur forma specificans motum; vt sit sensus; augetur secundum esse etiam, id est, augmentum eius est motus in essentiã, vel in esse. Iuxta hoc ergo solum intendimus, quod ipsa essentia qualitatis est, quæ afficitur perfectione intensiõis, non quod essentia varietur, aut existentia mutetur: quia licet qualitas non sit subiectum quod augmenti, vt docet S. Thom. in 1. sent. ad 3. & quæst. vnica de Virt. ar. 1. ad 2. & ad 8. tamẽ, cum vnũ accidens sit subiectum quo alterius accidentis, vt superficies dicitur subiectum coloris (iuxta dicta 2. p. Metaph. Contr. 3. n. 80.) modi, seu perfectiones, quæ qualitati adueniunt, dicuntur ipsam meliorare, & augere essentialiter. Per quæ facile est argumenta diluere. Singula percurramus.

59 Ad primum patet ex dictis q. 14. n. 14. quod stat bene formã secundum se nõ habere latitudinẽ; & tamen participationem eius in subiecto habere latitudinem, & suscipere magis, & min⁹. Quoad primũ qualitates assimilantur numeris; nõ tamen quoad secundum.

60 Ad secundum dicitur quod S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 5. in arg. *Sed contra*, arguit, quod *Charitas est forma simplex*, & ideo non augetur per additionem; quia *simplex additum simplici non facit aliquid maius*, vt probatur 3. Phys. textu. 59. Cum quo tamen stat, quod augeatur secundum essentiã; quia forma simplex entitatiue, est virtualiter, & terminatiue capax augmenti. Et sic con-

tingit in omni intensiõne.

61 Ad tertium respõdetur, quod vt ait S. Thom. 6. Phys. lec. 7. litt. h. *Si albedo esset separata, non diceretur secundũ magis, & min⁹*. Et 1. 2. q. 53. a. 2. ad 3. dicit. *Sic igitur id quod conuenit accidentibus ex parte subiecti, nõ autẽ ex ipsa ratione accidentis, non attribuitur accidenti in abstracto sed in concreto; & huiusmodi est intensio, & remissio in quibusdam accidentibus: vnde albedo non dicitur magis, & minus, sed album; & eadem est ratio in habitibus, & in alijs qualitati-*

Quam doctrinam S. Thomæ attendentes eius discipuli, frequenter docent, quod si qualitas diuinitus separaretur a subiecto, non erit magis, & minus intensã: nam hoc non cõuenit formę nisi ex modo diuerso quo participatur in subiecto. Ita Conradus. 1. 2. q. 52. art. 1. Flandria lib. 8. Metaph. q. 4. art. 3. & 4. & alij, quos hic citant, & sequuntur PP. Car. mel. disp. 4. q. 8. n. 111. Vbi, & probabiliter respondet cum M. Bañez hic cap. 4. q. 3. ad 2. contra 2. quos sequitur M. Ioann. a S. Thoma q. 4. ar. 3. ad cõfir. 4. Quod potest Deus, per habitudinem ad diuersum modum participandi in subiecto, facere qualitatem separatam a subiecto esse magis, & minus intensã; pariformiter sicut dici solet de indiuiduatione, quam retinet anima separata per ordinem ad diuersa corpora, quorum facit actus, & forma; & quibus vniri potest.

62 Iuxta hoc ergo ad tertium, vel admittatur sequela, nam Phyloplus loquitur ex natura rei, cū accidentia naturaliter esse non possint sine subiecto. Vel negetur sequela.

quela. Ad probationem dicitur, quod id quod cōuenit formæ secū dū se ex ipsa ratione formæ, seper cōuenit: at verò intensio solum cōuenit ex diuerso modo quo in subiecto participatur: vnde non mirum quod solum cōueniat in cōtentione, & nō in abstractione à subiecto: de quo iterum q. 17. nu. 19.

63. Ad quartum iam responde- rat S. Thom. 3. p. q. 77. artic. 1. ad 2. quod essentia accidentis non est ac- tu inherere, sed aptitudo ad subie- ctum, quæ semper manet in accidē- tibus; etiam si post cōseruationem eis non cōueniat actualis inhærē- tia.

64. Ad vltimum dicitur, quod in- hærētia, & intensio, & alia quæ cōueniunt accidentibus ex parte subiecti, non per accidens accidenti cōueniunt, cum essentialiter acci- dens sit entis ens: ynde licet non cō- ueniant accidenti secundum se sine habitudine ad subiectum; tamen cō- ueniunt essentia accidentis, vt in subiecto: & ideo prout ibi per se cō- ueniant. Quamuis non sit prædica- tum essentiale accidentis secundū se, quod sit intentum, aut remissū.

QVAESTIO XVI.

Quid sit maior radicatio qualita- tum in subiecto?

PROponitur vt completè intel- ligatur sententia S. Thomæ de intensione qualitatum, & vt iudi- cium faciamus de modis dicendi aliquorum Thomistarum: nām vl- tra iam relatos, alij referēdi restāt.

& in hac quæstione examinādi sūt, vt veritas omnibus manifesta, om- nibus sit grata.

§. I.

Referuntur explanationes Tho- mistarum.

PRior ergo modus explicādi ra- dicationem in subiecto, est eo- rum, qui dicunt per intensiōem e- duci de potentialitate subiecti no- uum gradum; sed non esse additio- nem gradus ad gradum; quia hæc nō est additio, sedeductio; & quia graduseductus non distinguitur nu- mero à præcedentibus. Hæc est le- gitima mens Caiet. 1. 2. q. 5 2. art. 2. §. *Ad euidentiam secundā.* Mōresinos ibi nu. 66. citantis etiam Valentia. Latius Choquetius lib. 1. de Gratia disputatione 19. cap. 2. conclus. 8. Itaque (iuxta Caietanum) ipsa es- sentia formæ simplex est; habet ta- mē gradus paulatim educibiles ex potentialitate subiecti, in eadē for- ma virtualiter cōtētos, ab eaque numero indistinctos. Et (vt ait Cho- quetius) isti gradus nihil aliud sunt, quam perfectiōes quædam vnus, eiusdēque qualitatis numero, quæ ad perfectam eius indiuiduationem pertinent; nullamque realem cum ea compositionem faciūt; cum nec ab ea, nec à se mutuo realiter di- stinguantur.

3. Quod explicatur à simili in sen- tentia ponente intensiōem fieri per additiōem gradus ad gradum: nā in vnoquoque gradu signato (quæ aduersarij volunt esse indiuiduum partia-

partialiter à præcedēte distinctum, & Authores huius sententiæ dicunt cum illo identificatum) datur latitudo similium graduum virtualium, vel partialium, (saltem à Deo signabilium, qui correspondent indiuisibilibus continuatiuis motus, quæ appellantur *mutata esse*. Et tamen nemo, etiam aduersariorū, dicit eos, vel inter se, vel à gradu signato ut quatuor distingui, & ad eius indiuiduationem nō pertinere: ergo idē dicendum est de gradibus signatis, qui sunt termini intentionis signatæ, & determinatæ, quæ est verus, & proprius motus physicus, & quæ sit successiue.

4 Ab hoc dicēdi modo parū discrepant Soncinas, & Bañez: nam ille 8. Metaph. q. 21. §. *Ex prædictis*, ait, quod gradus formæ non sunt aliquid extrinsecum à forma, quāuis non sint de quidditate formæ. Et cōcludit: Et sic patet ex dictis, quod forma intensa, & remissa distinguuntur tantum ratione, & non realiter; quia non distinguuntur per aliquam realitatem, quæ sit in forma intensa, & non in forma remissa, sed solum eo modo, qui fuit declaratus. Hæc ibi. Subscribit Bañez hic in fine q. 5. dicens, quod gradus non sunt realiter distincti, sed sunt eadem forma antiqua aliter, & aliter se habens. Addit tamen (& bene) quod in intentione corrumpitur actualis terminatio qualitatis, v.g. quoad graduum ut duo, & generatur ut tria: & hæc terminatio nihil addit supra calorem ut duo, nisi actualitatē tertij gradus, quia actus est qui distinguit, & separat.

5 Alij expressè dicunt hos gradus modaliter distingui à forma. Ita Cōradus. 1. 2. q. 53. art. 2. ad 2. §. *Nota*, citans Herueum Quodlib. 2. q. 13. & in. 1. dist. 17. q. 4. Quamuis Herueus etiam ponat intensiōē fieri per additionem partium non signabilium. Hos tamen *gradus modales* nō amplius declarat Conradus. M. Ferrara 8. Physic. q. 7. notab. 3. ait, quod gradus est diuersa actuatō formæ; & in fine quæst. dicit, quod diuersi gradus non sunt nisi diuersi modi essendi eiusdem numero forme in subiecto. M. Gregorius Martinez. 1. 2. q. 51. art. 2. dub. 1. dicit maiorem radicationem esse nouam unionem, & nouam partem effectus formalis; fit enim subiectum magis calidum, quia calor magis vnitur subiecto.

6 Latius quæstionem hanc disputarunt PP. Carmelit. disp. 4. tota q. 9. in cuius §. 2. docent in qualitate esse inter alia quatuor illa, scilicet, *essentiam, existentiam, unionem* qualitatis cum subiecto, ac tandem *modum maioris radicationis*; seu participatio nis eiusdem formæ. Qui quidem distinguitur ab essentia, existentia, & ab vnione, seu inhærentia illius; quia eademmet qualitas permanet unita, etiam si non maneat modus intentionis, seu radicationis: & similiter semper est eadem inhærentia, licet non sit eadem intensio, seu idē modus radicationis. Qui addit actualitatem quamdam maiorem intra propriam lineā, ratione cuius qualitas perfectiori modo se habet; quia nequit crescere effectus formalis nisi forma augeatur ut quæ: vn de

de si sit modus vt sex, æquualet totidem gradibus caloris. Et contendunt ab hoc dicēdi modo alios solis vocibus differre; quamuis eos expresse non referant.

7 Et probāt; tum quia non est ali⁹ modus quo explicari possit qualiter subiectum per formam intēsam sit magis in actu, nisi per modum prædictum radicationis; quia est (vt sic loquamur) *psū magis*, & ipsa quantitas virtutis qualitatis. Tum, quia sicut extēsiō habitus sit per accessum ad obiectū, plures veritates de illo cognoscendo; ita qualitas intenditur, per hoc quod magis ad subiectum accedat: qui accessus cōsistit in maiori radicatione, seu in modo iam explicato. Et addūt ad primum, modum istum etiam indigere peculiari vnione superaddita. Et ad 3. & 4. docent quod adueniente vno modo maioris radicationis, definit esse alius minoris, qui antea præxistebat: nam perfectior continet virtualiter eminenter modum imperfectiorem.

8 Demum M. Ioann. à S. Thoma q. 4. art. 2. concl. 2. docet, quod intensio non fit per additionem noui modi præbētis formæ nouam vim informatiuam, seu nouam rationē formalem informandi; quia hoc esset relabi ex parte in sentētiā impugnatam de additione partis ad partem, seu gradus ad gradum. Sed fit intensio per additionē noui modi communicationis, & vnionis; seu per nouam explicationem eiusdem formæ in subiecto, tollendo confusionem, & potentialitatem ipsius, & reducendo illam ad maio-

rem vnitatem, & subiectum magis subiiciendo ad talē formam.

9 Ista sunt, quæ in discipulis S. Thomæ legi ad eius sententiæ expositionem; vt tamen ex his seligamus id quo clarius veritatem, & eius mentem declaremus, sequentes cōclusiones subiiciemus.

§. II.

In intensiōe additur realis perfectiō, modaliter distincta qualitate.

10 **D**ico primo, non potest intelligi qualitatū intēsiō sine accessiōe, vel eductiōe alicuius perfectionis realis, siue entitatiue siue modalis. Hanc esse cōmunem inter Thomistas, & certam apud D. Thomam, iam diximus q. 15. n. 16. & cū ab omnibus extra scholam Thomisticam admittatur, non est cur multum detineamur in ei⁹ probatione. ¶ In primis, mens cōcipere non valet, quod aliquid realiter essētiāli ter augeatur, & quod nulla realis perfectiō illi accedat, vel accrescat; alioquin esset imperfecta sicut erat antea: sed ostendimus q. 15. §. 7. in intēsiōe qualitates essētiāli ter augeri: ergo illis accedit aliqua realis perfectiō. Maior ex terminis cōstat: & quia alias anima rationalis, imo, & substantiæ completæ spirituales, possent augeri, & intēdi, si ad hoc opus non est aliquam perfectionem de nouo aduenire.

11 Secundo, id quod acquiritur per intensiōem, perditur in remissionē

sione, sicut quod acquiritur augmento perditur diminutione, seu decremento: sed docet S. Thom. 1. 2. q. 53. art. 2. ad 2. quod ipsa essentia qualitatis diminuitur in subiecto: ergo & realiter perficitur cum intenditur.

12 Tercio idē docet S. Thomas 1. 2. q. 52. art. 2. ad 2. dicens, quod augens habitum facit, quod subiectum perfectius participet formam praexistentem. Et ad 3. docet, quod minus calidum, aut album est in potentia ad perfectum participationis modum: & hoc consequitur per actionem agentis. Et 2. 2. q. 24. art. 5. ad 3. ait, quod augmentatio charitatis importat mutationem secundum magis, & minus habere. Et in 1. sentēt. dist. 17. q. 2. art. 2. in cor. ait, quod efficitur magis calidum per actionem calidi, in quantum educitur calor, qui uerat ut alius imperfectus, in maiorem perfectionem, & maiorem assimilationem agentis. Et ad tertium ait, quod hoc est de necessitate intensiois, quod qualitas educatur de imperfecto ad perfectum.

Nec obstat, quod in cor. dixerat, quod quando charitas augetur, nil ibi additur. Quia sensus planus est, quod non additur noua forma, aut gradus, aut pars formae: hoc enim ibi intendit: non tamē excludit, quod paulo post explicat, de additione status, modi, & perfectionis forme. Est exemplū in ipso D. T. qui 1. 2. illo art. 2. ad 2. docet, quod in rarefactione quantitas augetur absque omni additione; eo quod non additur quantitas: quāuis sit perse notum, & à D. Thoma saepissime assertum, ibi addi notam terminationem quantitatis, & nouam qualitatem: de quo in fra. q. 23.

13 Ratio S. Thomae omnibus istis locis videtur demonstratiua: nā intensio est motus ab imperfecta ad perfectam qualitatem: sed huiusmodi motus esse nequit, nisi accedat qualitatis aliqua realis perfectio: ergo haec necessario super accrescit in intensione. Probatur minor: isto motu illa perfectio acquiritur in actu, ad quam id quod mouetur, erat in potentia; sed qualitas imperfecta erat in potentia ad perfectiorem statum: ergo istum acquirit per intensiōem.

14 Demū probatur à paritate augmenti extensiui habituum; quod fieri additione aliqua diximus 1. p. Metaph. Controu. 2. n. 116. Similiter in augmento quantitatis, & in rarefactione, & in alijs huiusmodi motibus physicis semper per motum aliqua perfectio acquiritur; alioquin ad illam mobile non moueretur, quod notat S. Tho. 1. p. q. 9. art. 1. dicens: Omne quod mouetur, motu suo aliquid acquirit, & pertingit ad illud, ad quod prius non pertingebat. Cum ergo intensio sit motus realis, & physicus, per illū acquiritur aliqua qualitatis perfectio; nō determinādo, an sit entitatiua, an modalis?

15 Instabis: nā motus localis est motus physicus; & tamen per eum nulla perfectio acquiritur in mobili; quia solum acquiritur Vbi, quod est quid extrinsecū, vt diximus lib. 4. Phys. q. 4. ergo pariter dici posset de motu intensiōis, quod solū terminatur vt qualitas applicetur ad aliquid extrinsecū, & non vt acquiritur aliqua intrinseca perfectio.

Respondetur S. Tho. propositio- nem

nem (in qua ratio prædicta innitur) esse perse notā; quia ideò mouemur, vt acquiramus actu, id quo caremus, & ad quod sumus in potētia; & motus ad illud acquirendum est via. Cæterū perfectio debet esse proportionata motui: quia ergo, vt ait S. Tho. 1. p. q. 110. art. 3. *Mobi le secundum locum non est in potentia ad aliquid intrinsecum, inquantū huiusmodi, sed solum ad aliquid extrinsecū, scilicet, locum.* Ideò loco citato dixim⁹ Vbi esse denominationē extrinsecam. At verò qualitas remissa est in potentia intrinseca, & carēs perfectio ne, quā acquirit cum intenditur; & ideò intētio intelligi nequit nō addita, vel educta perfectione in actu, quæ antea solū erat in potētia.

16 Dico secūdo, perfectio, quæ qualitati accrescit in intensione, distinguitur ab ipsa realiter modaliter. Hanc tenent Authores relati à n. 5. vsque ad. 8. & forte non negatur ab Antiquis relatis nu. 2. & 4. eo quod solum intendunt excludere distinctionē realē entitatiuā; nō vero distinctionē realē modālē; quia hæc distinctio aliquādo reducitur ad realem; aliquando verò illi contraponitur, iuxta dicta 1. p. Metap. Controu. 10. art. 4. & lib. 1. Logic. q. 13. n. 5. & videantur quæ in simili diximus lib. 2. Log. q. 23. §. 5. & lib. 3. Phys. q. 2. n. 9.

17 Hanc conclusionem ex præcedente deduci, videtur manifestū ex doctrina S. Tho. 2. 2. q. 24. art. 5. dicentis, *quod omnis additio est alius cuius ad aliquid, unde in omni additione oportet saltem præintelligere distinctionē eorum, quorum vnum additur alteri, an-*

te ipsam additionem. Ergo si qualitati præexistēti accrescit per intensionem realis perfectio; hæc realiter differt à qualitate primo introducta. Cum ergo non accrescat qualitas, nec gradus, nec pars qualitatis, vt probatum est q. 15. §. 3. additur perfectio modalis realiter modaliter distincta à qualitate.

Dices, quod in intensione nō fit additio, sedeductio: & ideò nec est realis distinctio, aut adunatio.

Sed contra, primo, quia qualitates supernaturales intenduntur: & tamen de foris fiunt, & non educuntur ex potētia naturali subiecti, iuxta dicta 2. p. Metap. Contr. 4. n. 88.

Secundo, quia perfectio in actu realiter distinguitur à subiecto, in cuius potentia cōtinetur: ergo, dato, quod perfectiones istæ cōtineantur in potentia in qualitate, & inde educantur, nō tollitur, quod ab ea distinguatur; sicut ipsa differt à suo subiecto, quod, & quò.

18. Præterea, nil est in potentia ad seipsum, vel ad aliquid secum identificatum; eo quod actu est id cum quo identificatur id quod est; at verò quod est in potētia, nō dū est simpliciter, & in actu. Sed qualitas remissa realiter est in potētia ad perfectionē, quā habet, cū est intēsa: ergo perfectio, quæ aduenit in intensione, realiter differt ab ipsa qualitate.

Tertio, realis separatio, etiam nō mutua, euidēs signum est distinctionis realis, modalis ad minus. Sed hæc qualitatis perfectio, quamuis nequeat (saltem naturaliter) esse sine qualitate; tamē potest qualitas esse

esse sine illa, vt erat antequam intēderetur, & erit, si remittatur. Ergo perfectio qualitatis vt intensæ realiter modaliter differt ab ipsa qualitate.

19 Nec obstat exemplum adductū supra. n. 3. quia indiuisibilia realiter differre à partibus continui, iā ostēdi lib. 6. Phys. q. 6. n. 22. Partes autem æquales etiam realiter differunt ab inæqualib⁹; licet distinctio dicenda sit nō mutua, quia partes inæquales alias includunt, iuxta dicta libro 6. Phys. q. 2. n. 26. Præterquamquod, non bene arguitur à partibus infinitis nō designabilib⁹, ad partes finitas certæ, & determinatæ magnitudinis. Et rursus, qualitates non sunt quantæ, nisi per accidens ratione subiecti: & ideo in qualitatibus nō ponuntur indiuisibilia, neque cōtinuatiua, neque terminatiua, vt diximus ibi q. 3. n. 29. & lib. 2. Logicæ q. 13. n. 35.

s. III.

Quid non sit modus maioris radiationis?

20 **D**ico tertio, iste modus non est ipsa existētia qualitatis; neque eius inhærentia præcise; neque modus vnionis qualitatis cum subiecto. Priorē partem apertē indicat S. Thomas in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. ad 3. vbi ait, quod qualitas esse suū retinet. Et clarius 2. 2. q. 24. art. 4. ad 3. concludit: *Augetur ergo essentialiter, non quidem ita quod esse incipiat, vel esse desinat in subiecto, &c.*

21 Rationeq; probatur, primo:

nam essentia, & existētia commensurantur, & ad inuicem correspondent: & præcipue existētia accidentaliformæ est eius effectus formalis: ergo si formæ antecederent non intelligitur superaddi aliquid actus formalis, nec inexistētiæ intelligitur superaddi actus entitatiuus.

Secundo, essentia, & existētia se habent vt *quo est*, & *quod est*, & vnica actione fiunt, vt diximus 1. p. Metaph. Controu. 7. ergo quantum inducitur de existētia, tantum producitur de essentia: ergo si tota essentia producitur, nil producendum restat de existētia.

22 Tertio, quia oppositus dicendi modus alludit ad sententiam iā reiectam, quod qualitas intenditur per variationem existētiæ: & sic pluries generabitur, & corrumpetur in eadem intensiōe eadem forma: nam tunc res desinit esse, quando eius tollitur existētia; & tunc generatur, quando accipit existētiā, quia generatio est via ad esse: ergo pluries generatur, & corrumpitur: quod est manifestum absurdum. Quia hoc non erit intēdi, sed variari. Nec intensiō erit motus cōtinuus: contra ea quæ dicuntur quæst. 22.

Deniq; existētia est vltima actualitas: ergo semel communicata, in hoc munere dādi esse, latitudinem non habet: ergo in illa sola non cōsistit intensiō.

23 Secundā pars noua non indiget probatione, si teneremus sententiam, quæ docet existētiā accidentium non differre ab eorum inhæ.

inhærentia. Ita Soncin. lib. 7. Met. q. 2. ad fin. & Flandria ibi q. 5. ar. 5. & Mafius lib. 2. de Transcend. c. 10. cõcl. 3. & consequenter debent tenere omnes, qui dicunt subsistentiã realiter non differre ab existentia perse. Sed quia hæc nõ ita cõmuniter admittuntur; & iste non est locus oportunus de his dislerendi. Adhuc tenendo, quod inhærentia est aliquid distinctum ab inexistentia accidētis, est probada cõclusio, 24 In primis, quia inherētia in accidētib⁹ correspondet subsistentię substantię; sed quãdiu substantia durat, remanet eadē subsistentia: ergo quãdiu durat eadem qualitas, remanet eadē inhærentia: ergo cū intētio, & remissio varientur manente eadē qualitate, huius intensio non consistit in inhærentia. ¶ Præterea, inhærentia accidentiũ est dependētia eorum à subiecto, & in vno accidēte nõ videtur variari. Demũ, plures rationes factæ pro priori assertionis parte, ad hanc cõprobadam facillè possunt applicari. Sed quia à paucis (quos viderim) ita assertitur, non oportet amplius firmare.

25 Tertiam partē assertionis multis medijs probat Suarez illa disp. 46. sec. 1. à n. 14. vsque ad 25. Quia duob⁹ modis potest intelligi, quod intensio consistat in noua vnione qualitatis cū subiecto: vel dicendo vnionē esse indiuisibilē, & totam si mul; & idè non perficitur successiue; sed potius imperfecta tollitur adueniente alia perfectiore per actionem intensuã. Secundo potest intelligi, quod in ipsamet vnione sit latitudo ratione cuius paulatim

crescere possit. Sed neutro modo qualitas intenditur addita noua vnione qualitatis ad subiectũ: ergo intensio qualitatis non consistit in modo vnionis. ¶ Minor quoque ad primam partē probatur: quia intensio ne nil tollitur à forma: & quia si vnio est indiuisibilis, alteratio non posset esse cõtinaua. Et quia non perficeretur, nec intenderetur forma quoad entitatem, & essentiam, sed solũ quoad vnionē. Denique, quia si illa forma est capax diuersarũ vnionum; nõ est cur à principio nõ vnietur subiecto quãtũ vnibilis est.

Quoad secundã verò partē, probatur minor eisdē argumētis, quibus probata est prima: & vltèrius, si vnio habet latitudinē, & grad⁹, non est cur forma cuius est vnio, eisdē grad⁹ formaliter nõ habeat? Quia vel gradus vnionis distinguuntur numero; vel non? Si non; non poterunt intēdere eandē formam numero. Si distinguuntur numero, & sunt in eadē parte subiecti: ergo idē dici posset de gradibus, & partib⁹ formæ: & ita nõ est cur negetur intensiõ fieri per additionē grad⁹ ad gradũ: quod est exclusum q. 15. §. 3.

26 Sed quicquid sit de efficacia istorũ argumentorũ (de quibus posita) melius probatur cõclusio argumentis, quibus 1. Phys. q. 14. & 1. p. Met. Controu. 5. ostendimus formas nõ vniri medio aliquo modo vnionis, sed seipsis: ergo si forma primo intelligitur vnita sine modo, etiã poterit intelligi magis vnita sine nouo modo; sed solum actione agentis, & passione illata,

& applicatione maiori ad subiectū. Sicut anima rationalis, quæ à principio informat materiā sine modo, per nutritionē quā extenditur ad aliā partē, etiā sine modo superaddito. Ergo idē dici posset de qualitate, quod sicut à principio vnitur sine modo superaddito, etiam sine illo poterit extendi, connotata noua actione agentis, & passione, quæ est cum motu.

27 Occurrit M. Ioan. à S. Tho. q. 4. ar. 2. in fine, dicēs vnionem non esse modū tamquā rationē, & mediū formale vniendi; exigi tamen vnionē vt modū antecedentē, vel subsequēntē, quatenus extrema debent immutari. Ipsa etiam immutatio passiue manēs in ipso extremo vnito, est modus subsequens vnionem. Pertinet tamen ad intensiōnem, quia intensio magis prabet statum forme in comunicandose, quā vim formalem informandi.

Non videtur hac via euacuari; sed augeri argumenti difficultatē; nam, secluso modo interiacente inter formam, & subiectū, tria (quo ad præsens) tantum possunt considerari, nempe, actio vnitiva, passio illata, & relatio subsequens vnionem. Sed nil horum euacuat difficultatē: ergo suam vim retinet argumentum Minor probatur per dicta omnia, & singula discurrendo: nam actio vnīt, & intendit extrinsecē, & effectiue: ergo assignanda restat causa formalis intrinseca residens in subiecto, & forma, quæ intenditur. Passio transit cum motu, & ideo non potest esse causa formalis permanens intrinseca maioris

perfectionis formæ. Relatio est quid consequens maiorem perfectionem: ergo in illa non constituit intensio. Præterquamquod relatio non suscipit magis, & minus, vt ex D. Tho. & cōmuni Doctorum diximus q. 14. n. 22. ergo per relationē consequentē non potest explicari intensio formarum.

§. III.

Est nona terminatio.

28 **D**ico quarto, hæc perfectio, vel modus, quo intenditur qualitas, est diuersa perfectior terminatio quantitatis virtualis qualitatis, quo ipsa magis radicitur in subiecto. Meo videri est expressa S. Thomæ in 1. dist. 17. q. 2. artic. 2. ibi: *Magis, ac magis terminatur ab actu illo.* Quod prosequitur ad 3. & in eadem distinctione ad Anibaldum q. 2. art. 1. ad 3. ait, quod est diuersa terminatio quantitatis virtualis eius. Et Quodlib. 9. art. 13. in fine dicit, ipsa virtus Charitatis non tollitur per essentiam suam; sed variatur terminatio eius. Quibus nil expressius desiderari valet ad assertionem cōprobendam; quæ est M. Bañez verbis relatis n. 4. & in re alij consentient; sed præcipue est ad mentem Ferrariensis.

29 Explicatur, & probatur à simili desumpto ad intentum ex D. Tho. 1. 2. q. 52. art. 2. ad 1. & 2. 2. q. 24. art. 5. ad 1. vt iam retulimus q. 15. n. 36. & 38. sic intenditur qualitas per radicationem, sicut quantitas extenditur in rarefactione: nam ytraque

vtraque fit sine additione formæ, vel partis formæ; sed solum variato statu, & modo formæ. Sed in refractione variatur terminatio quantitatis, & extenditur, & perfectior acquiritur: ergo in intensiōe variatur etiam terminatio quantitatis virtualis qualitatis, ratione cuius magis inest, & magis radicatur, & perfectius actuatur subiectum.

30 Secundo probatur: necessum est, quod in intensiōe terminatio virtualis varietur, & perficiatur: sed hoc sufficit vt qualitas radicetur, & intēdatur: ergo hoc pacto est explicāda intēsiō, & radicatio formarū in subiecto. Maior probatur, in primis in sententia contraria ponente additionem partis ad partem: sicut enim ex duabus quantitibus non fit vna quantitas, nisi tollatur terminatio vtriusque, & copulentur termino communi, ita nequeunt explicare, quod ex pluribus qualitibus partialibus fiat vna totalis, nisi omnes vniantur vna forma totius, & ablata terminatione propria, ponantur sub vna terminatione communi; sicut ex duabus aquis fit vna: ergo iam admittunt variari terminationē quantitatis virtualis.

Secundo, ratio à priori est, quia potentia est terminabilis per actū, & formam, sicut quantitas per figuram, & formam: ergo quando forma habet latitudinem in participatione a subiecto, etiam terminatio virtualis latitudinem habet: & hæc est ipsa radicatio, & intensiō: videatur Sanctus Thomas in primo distinctione 17. questione

secunda articulo secundo ad tertium.

31 Dico vltimo, hæc diuersa terminatio quantitatis virtualis qualitatis, sufficit vt in ea distinguatur diuersi gradus perfectionis, & specifice; sed indiuiduales; qui dici possunt virtuales, vel modales. Sumitur ex D. Th. 1. p. q. 42. ar. 1. ad 1. vbi ait: *Huiusmodi quantitas virtualis attenditur, primo quidem in radice, id est, in ipsa perfectione formæ, vel naturæ: & sic dicitur magnitudo spiritualis: sicut dicitur magnus calor propter suam intensiōem, & perfectionem.* Et quæst. 50. artic. 4. ad secundum ait, quod magis, & minus, secundum quod causantur ex intensiōe, & remissione, non diuersificant speciem.

32 Expressè nomine gradus, vtitur S. Tho. 3. p. q. 7. artic. 9. & 10. & art. 12. ait, non posse formam augeri ex parte subiecti, quando subiectum attingit ad vltimum gradum in participatione illius formæ, secundum suum modum: sicut si dicatur, quod aer nō potest crescere in caliditate, quando pertingit ad vltimum gradum caloris, &c. Et in fine ait: *Quia nō attingit summum gradum: agnoscit ergo in qualitatibus naturalibus, & supernaturalibus gradus diuersos participationis in subiecto.*

33 Præterea est commune assertum Patrum, à S. Thoma explicatū 2. 2. q. 24. ar. 9. quod in Charitate sunt tres gradus, incipiens, proficiens, & perfecta. Et de gradibus sanctitatis mentionem facit S. Thom. Quodlib. 5. art. 21. ad 1. non ergo est cur istas voces vitemus, quibus tam sæpè indigemus.

Tertio, etiam est cōmune axiō-

ma Philosophorum, qualitates contrarias non posse esse simul in gradibus intensius; bene autem in gradibus remissis. Quod sumitur ex D. Tho. 1. p. q. 76. art. 4. ad 4. in fine. Et quæst. 8. de Verit. art. 14. De quo late Capreolus in 1. dist. 17. q. 2. ad arg. contra 2. pag. 319. & Bañez 1. de Gener. cap. 10. q. 4. conc. 3. dicit hoc esse adeo evidens, vt nullus dubitare deberet, nempe, quod contrariæ qualitates sint simul in gradibus remissis.

34 Ratioq; à priori sumitur, quia vbi est latitudo successiuè pertransibilis, necesse est gradus constitueret: sed in participatione qualitatum intensibilium, est latitudo pertransibilis, non simul, sed successiuè: ergo ad confusionem vitandam, necesse est vt gradus designemus. Cætera patent ex dictis. Et maior constat, quia gradus dicitur à gradiendo; & propriè gradus sunt, ex quibus scalæ constant, & quibus ad ædificiorum altiora conscenditur: iuxta illud Poetæ 1. Aeneid.

Acrea cui gradibus surgebam limina.

Indeque transfertur ad designandū diuisiones eorum, quæ habent latitudinē cum inæqualitate: & ideo S. Hieronym. Isaia 5. & S. Thom. in 2. dist. 38. q. 1. artic. 1. ad 2. docent, quod propriè loquendo inter diuinas personas nullus est gradus. Ad designandum ergo diuersam participationem qualitatum, conuenientissimè distinguimus gradus participationis formæ, qui sunt eius perfectiones modales, vel virtuales ex potentia subiecti eductæ. Sicq; loquuntur Caietanus, Conradus,

Montesines & alij locis citatis §. 1. & latè Choquetius conclus. 6. & Ferrara 8. Phys. q. 7. notab. 3.

35 Ex dictis non erit difficile declarare quid intenderit M. Ioann. à S. Thoma relatus nu. 8. cum dixit, quod radicatio fit per *nouam explicationem eiusdem formæ in subiecto, tollendo confusionem, & potentialitatem ipsius, &c.* Hæc verba (inquit Neothericus quidā Societatis) scitent mille difficultatibus, quas neque ipse explicat, neque alius soluet. In primis, quid est maior illa explicatio formæ in subiecto? Non in subiecto, sed in sententia, illam ego dedero. Infra subdit: Confusionē tolli à subiecto, ægrius intelligitur, nūquā enim in subiectis, sed in his dicendi modis inuenitur confusio. Hæc ille.

36 Verū, qui in eadē cōtrouersia n. 5. fatetur S. Tho. doctrinā esse *fulgentissimam Ecclesiæ lapide*, oculos aperiat, si velle Angelico lumine videre, quod in S. Th. Discipulis (quia non percipit) tā rigidè ac det calumniare. Igitur S. Thom. in 1. sent. dist. 17. q. 2. art. 2. ad 3. ait: Hæc autē imperfectio est ex potentialitate ipsius nature, quæ subijcitur perfectioni, & actui. Cum enim omnis potentia receptiua ad multa se habeat, secundum illam multitudinem ipsius, dissimile est principio agentis, quod est terminatum ad actum vnum: *& secundum quod ista confusio potentialitatis magis subijcitur actui, perfectior perficitur actus.* & ipsum perfectum magis efficitur vnum, & magis assimilatum principio agentis. Hæc autem *confusio potentialitatis, est in qualibet natura*

natura creata, secundum quod nō dum est perfecta per actum. Vnde etiam per istum modum ponit Dionys. c. 3. Celesti Hierar. purgationē in Angelis; scilicet, *secundum quod remouentur à confusione dissimilitudinis.*

37 Ita S. Thomas, cuius verbis omnis intellectus est ablata confusio, & omnino firmata cōfusio qualitatū imperfectarū: quæ duplici de causa sic appellatur. Prima; nā omne potentiale dicitur confusum, quia caret actu distinguente, & terminante: qualitas autem imperfecta est in potentia ad perfectionē, & sic antecedenter est confusa, & potentialis, & remouetur à confusione, quo magis actuatur per formam. Secunda, quia omne dissimile est confusum (iuxta phrasim S. Dionys.) Cum igitur agens est perfectum, & qualitas imperfecta, est dissimilis, & confusa. ¶ Aduerte etiam, quod omne potentiale est materiale: materia autem vocatur *yle*, id est, chaos, & confusio, ab omnibus Philosophis, vt iam diximus 1. Phys. q. 6. n. 6. ¶ Per quantitatem etiam tollitur confusio partiū substantiæ, quia ordinantur, & in se situantur, iuxta dicta lib. 2. Log. q. 14. n. 12. Ergo similiter per actualitatem, & perfectionem qualitatū intensarū, tollitur potētiālitatis subiecti confusio.

38 Id autē quod dicitur de noua explicatione eiusdem formæ, facile percipitur ex his, quæ ad sensū experimur in quantitate: nam rarefactione quasi explicatur eius intensio, & condensatione quasi cōplicatur: ita qualitas remissa est imperfe-

cta, & non est totaliter cōmunicata, & per intensiōnem explicatur, perficitur, & magis actuatur subiectū.

§. V.

Argumenta soluuntur.

39 Sed contra quartam cōclusionem (quæ in hac questione est præcipua, & respōdens quæsitō) arguitur primo: nā quantitas virtualis non distinguitur ab ipsa re, quæ quanta dicitur: ergo si intensio qualitatis cōsistit in variatione quātitatis virtualis, vel variabitur essentia qualitatis; vel in intensiōne nil à qualitate distinctum ipsi superaddetur: quod vtrūq; est impugnatū. Antecedens est D. Thomæ loco citato in cōclusionē: & facile patet, quia quantitas virtualis est quantitas metaphoricè, & ita non est aliud ab ipsa essentia rei. Et secundum communem acceptionem, quantitas virtualis est ipsa perfectio, seu bonitas transcendens, quam non differre ab entitate, ostendimus. 1. p. Metaph. Controu. 14. n. 20.

Dices, quod licet quantitas virtualis nō distinguatur ab entitate qualitatis, tamen eius terminatio quantitatis virtualis ab ea distinguitur, sicut modus à re, cuius est modus: nos autem non asserimus intensiōnem consistere in quantitate virtuali; sed potius diximus consistere in diuersa terminatione quātitatis virtualis qualitatis.

40 Sed cōtra, primo, magis distinguitur quantitas à re quanta, quā differat terminatio quātitatis ab ipsa quantitate, vt patet, quia quantitas differt realiter à substan-

tiā, iuxta dicta libro 2. Logica q. 13. & figura; & terminatio quantitatis solū modaliter à quantitate differt: vel, si differt realiter, non plus differt à quantitate, quam ipsa à substantia: ergo si quantitas virtualis non differt realiter, nec modaliter à qualitate; nec terminatio virtualis quantitatis eius ab ipsa quantitate distinguetur.

Secundo, & vrgentius: nam terminus quantitatis virtualis est terminus essentia: ille autem ab essentia nō differt; quia essentia suis generibus, & differentiis limitatur, & seipsis essentialiter terminatur, vt ex D. Thoma in 1. dist. 37. diximus lib. 6. Phys. q. 3. n. 12. ergo si qualitas augetur per terminationē virtualis quantitatis, non augetur per aliquid à qualitate distinctum, contra doctrinam secundæ conclusionis.

41 Respondetur ex dictis q. 13. §. 7. quod terminus quātitatis virtualis, est duplex: alius conueniens formæ ex ipsa ratione formæ; alius cōueniens formæ ex diuersa actuatione, vel participatione eius in subiecto, vel terminatione potentialitatis subiecti ab actualitate formæ: terminus in priori acceptione est terminus essentialis; & sūt si cur numeri & per eorū variationē variāt speciem. At vero in posteriori acceptione sūt termini modales; & variāt intra eadem speciem solum secundum magis, & minus, vt ait S. Thomas. 1. p. q. 50. art. 4. ad 2. iuxta hoc intellecta solutio 1. supra adnūti potest. Videatur S. Thomas in 4. dist. 17. q. 1. ar. 3. q. 3.

42 Ad primam replicam dicitur, antecedens esse verūm de quātitate mollis, & consequens pariter verificatur in terminis essentialibus quantitatis virtualis qualitatis, quos fatemur ab ipsa nō distingui. Cum quo compatitur, quod diuersa terminatio qualitatis conueniens ei ex diuersa participatione in subiecto, latitudinē habeat, & ab ea modaliter differat: & hoc solū nos intēdimus. Et iuxta hoc etiam est distinguenda maior secundæ replicæ, vel iuxta dicta erit neganda.

43 Secundo arguitur argumēto quod supra num. 25. retulimus ex Suarez contra intentionē per modum vniōis superadditū; quod videtur æquē militare contra illam virtuales terminationem; quia si distinguuntur specie; non facient qualitatem eandem intensiorem. Si distinguuntur numero; non poterunt esse in eadem parte subiecti. Rursus, si terminatio habet gradus; non est cur forma gradus non habeat. Denique in intentione nulla est corruptio: ergo non destruitur terminatio, & gradus præcedens. ¶ Si autē manent simul; reddunt omnes difficultates, quæ sūt in intentione per additionem gradus ad gradum, quia vel differunt a subiecto, vel a seipsis: vel sunt diuersa rationis; & sic gradus vt octo non potest expelli per primum gradum formæ contrariæ; cum imperfectissimus non expellat perfectissimum. Vel sunt eiusdem rationis; & sic tollitur pugna inter gradus; cum nulla sit maior ratio, cur ille gradus, quā ille expellatur. Et sexcenta

centra alia quæ pullulant argumen-
ta.

Ad hoc argumentum Montesi-
nos à num. 71. vsque ad 81. conce-
dit gradus omnes intensiōis esse
simul, ita vt gradus superior præ-
supponat necessario inferiorem,
quia superior est perfectior, & ma-
gis actuat. Et hoc dicit habere lo-
cum in sententia S. Thomæ, qui fa-
tetur esse latitudinem realem, licet
non ex gradibus realiter distinctis.

44. Cæterum, si neget distinctio-
nem etiam modalem, hunc dicen-
di modum exclusimus conclusio-
ne secunda. Quatenus verò Mon-
tesinos, ex vna parte vult saluare
intensiōem non fieri per additio-
nem realem; & ex alia parte admit-
tit, non solum accrescere gradus,
sed & parti alterationis partē qua-
litatis, & indiuisibilibus alteratio-
nis correspondere indiuisibilia; vult
Montesinos in re ponere contra-
dictoria simul: quia pars, & pars
physica compositionē faciunt: &
indiuisibile realiter (modaliter ad
minus) differt à diuisibili.

Nec obstat, quod respondet nu.
68. non esse compositionem, quia
non est realis distinctio: quia mira-
bile est, quod concedat partes, &
indiuisibilia, quæ distincto tempo-
re adueniunt; & negare velit distin-
ctionem, & compositionem. Qua-
tenus autem concedit gradus esse
simul, incidit in omnia incommo-
da primæ sententiæ impugnatæ q.
15. vt in argumento tangitur.

45. Secundo respondent PP. Car-
mel. h. 126. modos radicationis nō
solo numero distingui: nam supe-

rior virtualiter, & eminenter con-
tinet inferiorem: quod arguit ma-
iorem distinctionem, quàm nume-
ricam; siquidem vnum indiuiduū
non solet ita eminenter alia eius-
dem speciei continere.

Sed cōtra primo: nam modi isti
habent effectus formales, & opera-
tiones eiusdem speciei: ergo non
est cur specie distinguantur. Secun-
do, quia magis, & minus in eadem
specie, non variat speciem, vt ex
D. Tho. diximus nu. 41. & illa vir-
tualis cōtinentia est propter actua-
litate formæ, cuius sunt termina-
tiones, & ad quam reducuntur.

46. Idcirco facilius, & verius res-
pondent Ferrara, & alij Thomistæ,
terminationes istas esse modos per-
tinentes ad indiuiduationem qua-
litatis in statu participationis, ac-
tuationis, & terminationis poten-
tialitatis subiecti; & ideo numero
incompleto distinguuntur; quia non
variant, nec speciem, nec indiui-
duum; sed sunt status diuersi eius-
dē indiuidui qualitatē. Et in hoc
sensu etiam forma gradus habet,
non secundum se, & abstractè; sed
concretè vt in subiecto, & vt fiat
sub terminationibus. Verum est au-
tem, quod non corrumpitur in in-
tensione, nec qualitas, nec existen-
tia, nec inhaerentia (sicut nec in ra-
refactione quantitatis) variatur ta-
men terminatio, quia intentio est
motus ab imperfecta ad perfectam
terminationem. Cæterum in eadē
parte subiecti (in qua est intentio
ad differentiam extensionis ex par-
te subiecti) non sunt plures termi-
nationes simul, sed successiue, quia

cum intēditur qualitas, destruitur terminatio imperfecta, adueniente perfecta, quæ cōtinet imperfectiorem, & aliquid addit: sicut figura sex angulorum continet figuram trium angulorum: quo exemplo in simili vtitur Philosoph. 2. de Anima text. 31. dicens, quod *pentagonum continet tetragonum, & excedit*, vt adducit S. Th. 1. p. q. 76. art. 3.

47. Indeque patet ad formā argumenti, quod nō est incōueniēs quod in eodem subiecto, & in eadem numero qualitate successiue sint diuersæ numero terminationes virtualis quantitatis, sicut sunt in eadem quantitate corporea. Admissus etiam formam subterminationibus gradus admittere, non secundum se, sed prout participatur in subiecto. Eo autem ipso, quod perfectiore adueniente, destruitur inferior, est subordinatio in gradibus; sed non simultras plurium terminationum, sed vnus, quæ æquualet pluribus, non per distinctionem specificam, sed per actuationē perfectiorem eiusdem indiuiduæ formæ: & solum quoad hoc exempla inducuntur de diuersis figuris.

48. Præterea arguitur applicādo argumentum, quod ad aliud intentum proponit Suarez illa sec. 1. n. 7. quia si in intensiōe fit talis mutatio, quod amittatur vna terminatio, & acquiratur alia perfectior, opposito modo similis mutatio fieret in remissionē: ergo cum aqua v. g. se reducit ad pristinam frigiditatem, & remittit calorem, expellit terminationem perfectam, & aliam imperfectam acquirit. A quo

ergo agente inducitur illa terminatio minus perfecta in eo instanti in quo perfectior expellitur? Non à contrario agente: quia supponim⁹ omnino esse separatum, & consequenter ab illo produci non posse. Non ab ipsa forma, quia hæc non producit calorem: ergo impossibile est per variationem terminationis fieri remissionem, aut intensiōem formarum.

Respondetur cum M. Ioan. à S. Thoma. q. 4. art. 3. ad 4. & PP. Carmel. disp. 4. n. 124. & 125. quod causa perse illius qualitatis est illa forma substantialis à qua resultat: nam licet ibi non sit formaliter; manet tamen virtualiter manente forma producta. Determinatur autem vt resultet potius terminatio ista, quā illa, iuxta maius, vel minus impedimentum oppositi agentis, & dispositionem subiecti. Et remotē, & per accidens agens remouens, & impediens perfectiorem terminationē qualitatis, facit vt resultet alia terminatio: sicut diximus lib. 7. Phys. q. 2. de motu resilientiæ. Legantur quæ diximus 2. Phys. q. 11. nam argumentum contra omnes militat; siquidem inquiri potest causa diuiniuens gradus.

49. Sex argumenta, quæ obijcit Cabero, omittenda cēsum, quia parua, vel nullius sunt difficultatis cōtra doctrinam iam declaratam. Vltimum autem, quod *emendens* ab ipso vocatur, erat desumptum ex Suarez, quamuis cum non referat; & ante eos proposuerat Ferrara, vt sequenti quæstione referemus.

50. Solet hic disputari de augment-

to extensio qualitatum. Cæterū extensio qualitatis corporeæ in diuersis partibus quætitatis, exponitur quæst. sequenti. Extensio autē habituum in ordine ad partialia obiecta, est à nobis explicata lib. 1. Logicæ quæst. 4. & 1. p. Metaphis. Controu. 2. ar. 4. & ideo hic est per transeundum.

QVAESTIO XVII.

Vtrum alteratio sit motus continuus?

§. I.

Certa præmittuntur.

Loquimur de alteratione, non prout distinguitur intensiōi, & remissioni; & significat primam acquisitionem qualitatis; sed potius de illa prout est genus ad alterationem, intensiōem, & remissionem, ut diximus q. 13. §. 2. imò prout comprehendit extensiōem qualitatis ad alias partes eiusdem subiecti. Quin potius in ista (sicut in duabus præcedentibus quæstionibus) est sermo de alteratione, etiam spiritali, & perfectiua, & nō coartamus doctrinam ad solam alterationem physicam corruptiuā contrariæ, in rigore in quo sumebatur q. 13. n. 5.

12. Tripliciter autem potest intelligi alterationem esse motum continuum, vñ notant Soncinas lib. 8. Metaph. q. 22. & lauellus 8. Physic. q. 7. vel continuitate durationis; aut ex parte mobilis; aut ex parte firmæ, quæ acquiritur. Primo modo alte-

ratio diceretur continua, si esset sēper durans, & perpetua: eo modo quo ponebat Heraclitus impugnatus à Phyllos. 8. Phys. text. 23. & 54. omnia semper moueri, & numquā quiescere; licet lateat vtrum moueātur, quia motus sunt imperceptibiles? Secundo modo diceretur alteratio esse continua ex parte mobilis, quando forma, vel qualitas, ad quam est motus, successiue acquiritur in partibus mobilis sine interruptione; sicut si successiue calescat aliqua pars post partem; ita ut extensio qualitatis in subiecto fiat successiue: sicut in motu locali mobile nullam partem spatij acquirit totam simul, sed partē post partem. Vltimo dicitur alteratio esse continua ex parte formæ, quæ acquiritur, quando in eadem parte subiecti forma continuè magis, & magis perficitur; ita quod non sit assignare aliquod tempus in quo mobile eodem modo se habeat: & hoc est intensiōem esse simpliciter continuam.

3. Præterea aduertēdū ex Ferrara Cōtr. li. 2. c. 89. §. 5. Circa sextū, quod adhuc loquendo ex parte formæ, hæc continuitas potest esse dupliciter: vno modo ut ad æquante, & totū li. per tota productio qualitatis, & est perfectio sit continua; ita ut tota alteratio, qua aliquid alteratur à nō gradu alicuius qualitatis ad aliquē perfectissimū, sit cōtinua; nulla quiete; vel morula interrupta.

Secundo est sensus de partiali, & inadequata alteratione, ita ut vel prima productio, vel aliqua eius in-

tinui;

rimū; an verò solum contigui, & successui ex se; & solum habeant contrarietatem ex subiecto, vel ex forma, cuius sunt perfectiones?

4 Certum est igitur alterationem non esse motum continuum, id est, perpetuo durantem, vt experientia est compertum: & ideo Phyl. 8. Phyl. text. 23. ait: *dicere alterationem fieri continue, est aduersari valde manifestis*: de quo S. Tho. ibi le. 5. lit. g. ait: *dicere ergo quod aliquid semper, & continue alteretur, est dubitare de manifestis*: quia omnis alteratio requirit determinatum tempus, & determinatum terminum. Et lapis non fit neque durior, neque mollior, etiam per temporis longinquitatem. Et idem patet in multis alijs. Et sic stultū est dicere, quod omnia semper alterentur.

5 Secundo est certū, quod tota alteratio adæquate, vt dicit productionem qualitatis, & perfectionē eius vsque ad perfectissimum gradum, non est de necessitate continua, & hoc ad minus docet S. Thomas in 1. dist. 8. q. 3. ar. 3. ad 3. dicens: *sicut Commentator probat in 8. Phyl. nullus alius motus, est simpliciter continuus, nisi motus localis*. Et lib. 2. Cōtragentes capite octuagesimo nono (non 49. vt communiter citatur, in quo nil habetur) dum ait: *Nec est mirū si tota generationis transmutatio nō est continua, sed sunt multe generationes intermedie*: quia hoc etiam accidit in alteratione, & augmento: nō enim est tota alteratione continua, neque totum augmentum: sed solum motus localis est vere continuus, vt patet in 8. Physico-

rum. Vbi Ferrara notat S. Thomā docere solum, id de quo *nūli est dubium*, quod tota alteratio adæquate non est de necessitate continua; quia potest mobile moueri ad aliquem gradū remissum; & postquā ibi per aliquod tempus quiescerit, moueri ad perfectū gradum. Quare præcipue inquiritur de singulis alterationibus, tam primo productiuis qualitatum, tam extensiuis earum, quam etiam intensiuis, an sint continuæ; an verò morulis interruptantur?

6 Præterea notat Sōcinas *s. nunc ad rationes*, quod formæ, quæ intenduntur, sunt in triplici differentia: nam aliquæ sunt in subiecto simplici, & non quanto; cuiusmodi sunt omnes habitus, & operationes intellectus, & volūtatis. Quædam verò sūt in subiecto materiali; sed nō habēt cōtrarium, cuiusmodi est lunæ in diaphano; & visio in organo visus; siue habeāt esse extensum, siue non. Quædam vero habent esse in subiecto materiali, & habent contrarium; vt calor, & frigus, & reliquæ huiusmodi qualitates materiales, tam primæ, quam secundæ.

s. II.

Opiniones referuntur.

7 **I**gitur prima opinio est alterationem quoad extensionē non esse cōtinuā, sed fieri in diuersis instantibus temporis; & quia non datur duo instantia immediata, ideo interruptitur morulis, & eius successio est contigua, & non cōtinua.

nua. Ita Aegidius 1. de Generat. q. 16. & Iandunus 8. Physicorum quæstione 8.

8. Alij negant vilo modo alterationem esse continuam, nempe, nec quoad intensiorem, sed totam morulis interrumpi, quâvis sit successiva, & contigua ad differentiâ generationis substantialis. Ita Capreolus in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. ad finem, pagina mihi 333. Soncinas 8. Metaph. q. 22. & 23. Ferrara 8. Phys. q. 7. ibi lauellus, & Aquarius, & Astudillo 1. de Generat. q. 10. & alij, quos sequitur Arriaga disput. 2. de Gener. sec. 3. subsec. 2. 3. & 4. & disput. 3. sec. 5. in princ.

9. Per oppositū alij docēt alterationem, & remissionem, tam esse motus continuos, quam sit motus localis. Ita problematice defendit Ferrara 8. Physicorum quæst. 8. & asserit Soto libro. 1. Physicorum q. 4. concl. 5. Banez hic cap. 4. q. 6. Ioann. à S. Thoma q. 3. art. 3. PP. Carm. disp. 4. q. 10. & Ariminensis in 1. dist. 9. q. 1. Conimb. Toletus, Rubio, Cabero, & alij in præfenti. Suarez disp. 46. Metaph. sec. 3. n. 9. & est iam communis in scholis: non tamen via vna defenditur: nam Toletus q. 6. existimat dari minimū, seu primum gradum qualitatis. Quem tamen non admittūt Soto, Banez, Suarez, & alij.

10. Præterea ad successionem alterationis non esse necessariā indiuisibilia qualitatis, tenet Vazquez 1. 2. disp. 82. cap. 6. n. 27. & M. Ioan. à S. Thoma hic q. 3. art. 3. & q. 4. artic. 3. in fine, & alij relati lib. 2. Logice q. 13. n. 35. & l. b. 6. Physic. q. 3. n. 29.

11. At verò Suarez vbi supra sec. 4. num. 9. Montefinos 1. 2. disp. 33. q. 3. nu. 73. Rubio hic tract. 3. q. 3. Cabero disp. 6. dub. 3. & alij tria genera indiuisibilium in qualitatibus constituunt; nempe, indiuisibilia quoad intensiorem tantum, quæ vniunt intensiōis partes, vel gradus: alia sunt indiuisibilia quoad extensionem solum, quæ copulant partes qualitatis receptæ in subiecto extenso: denique alia sunt indiuisibilia omnino, tam quoad intensiōem, quam quoad extensionē, & recipiuntur in punctis quæritatis.

12. Quorum motuum ad hæc indiuisibilia constituenda, est, quia toti alterationi correspondet tota qualitas, & parti alterationis pars qualitatis, aut gradus: ergo indiuisibilibus alterationis, scilicet, *mutatis esse* correspondent indiuisibilia in qualitate intensa, & extensa; vt sic sit continua copulata, & terminata indiuisibilibus: nam cum quælibet pars extensionis, & gradus intensiōis sit diuisibilis, & cōtinua; si non continuarentur, & terminarentur aliquo diuisibili, daretur processus in infinitum, vt de quantitate dici solet.

13. Laborant tamen, qui prædicta adstruunt indiuisibilia in explicando quando producantur. Nam Rubio q. 3. concl. 3. docet indiuisibilia alterationis non produci per partes motus, sed in instantibus temporis, & per proprias mutationes instantaneas; de quo agit tota quæstione 4.

14. Ceterum Cabero trac. 1. disp. 6. dub. 3. dicit, indiuisibilia simpliciter

citer produci in instanti: indiuisibilia verò secundum quid, idest, vel secundum intensionem tantam, vel tantum secundum extensionem, produci in tempore.

15 Alij verò frequenter docent in instanti posse produci aliquid diuisibile, vt docent Authores relati n. 7. & 8. & in parte temporis posse produci aliquid omnino indiuisibile, quod terminet, vel copulet qualitatem diuisibilem.

§. III.

Aliquæ alterationes non continuæ.

16 **E**X relatis sententijs constat hanc questionem non esse adeo facilem, vt à nonnullis existimatur: nec idem esse dicendum de omni specie alterationum, vt quidam arbitrantur; & ideò ad confusionem vitandam, de singulis seorsum est iudicandum sequentibus assertionibus.

17 Dico primo, alteratio primo, & perse non est motus continuus. Ita desumo ex Philosoph. 6. Physicorū textu 49. in fine, vbi ait. *Manifestum igitur quod in sola mutatione, quæ secundum qualitatem est, contingit indiuisibile perse esse.* Vbi S. Thomas lec. 7. litt. h. in fine ait: *Et sic manifestum est quod in sola mutatione, quæ est secundum qualitatem, contingit aliquid esse indiuisibile perse.* Et lec. 5. litt. n. in 2. dubio ait S. Thomas: *continuitas primo, & perse, & proprie inuenitur in motu locali tantum, qui solum potest esse continuus, & regularis, vt ostenditur in octauo.* Et ita tenet Ferrara 8. Physic. q. 8. ad 1.

18 Et hæc est ratio à priori conclusionis. Illa forma secundum se perse primo terminat motum continuum, quæ secundum se est diuisibilis, & habet latitudinem successiue percurrendam. Sed alteratio, quæ est mutatio ad qualitatem, terminatur ad formam, quæ secundum se, est indiuisibilis, & non habet latitudinem successiue percurrendam: ergo alteratio perse primo, & secundum se non habet continuitatem. Discursus est legitimus: & ambæ præmissæ suis locis ostensæ. Maiorem satis probauimus 5. Physic. q. 1. & patet ex differentia inter mutationem, & motum stricte sumptum. Minor vero est ostensa lib. 2. Logicæ q. 13. vbi diximus, quod sicut substantia, ita & qualitas antecedenter ad quantitatem est indiuisibilis, & inextensa, quia effectus formalis quantitatis non habetur ante ipsam.

19 Secundo, quod conuenit formæ secundum se, in quocūque statu conuenit, etiam si à subiecto abstrahatur, vt patet ex D. Thoma 4. cap. de ente, & essentia, & ex dictis lib. 1. Logicæ q. 12. n. 7. sed qualitati secundum se, & abstracte considerate non cōuenit suscipere magis, & minus: vnde præmisserat ibi S. Thomas illa lec. 7. *quod si albedo esset separata, non diceretur secundum magis, & minus (sicut neque substantia suscipit magis neque minus.)* Quod & docet S. Thomas locis relatis q. 15. n. 61. ergo qualitati non cōuenit primo, & perse, sed per aliud terminare motum continuum.

Tertio, quod conuenit alicui primo

mo, & per se positiue, omnibus sub eo contentis conuenit: sed ostendimus conclusionem sequenti, quod dantur aliquæ alterationes non continuæ: ergo primo, & per se non conuenit alterationi continuas.

20 Dico secundo, datur multæ alterationes subitæ, etiam qualitatium, quæ recipiunt magis, & minus, & sunt in subiecto extenso, & corporeo. Quod qualitates spirituales possint fieri in instanti, facile omnes admittunt; siquidem motus liberi arbitrij non est successiuus, sed instantaneus, & per eum potest habitus produci, vel productus augeri.

21 Loquendo adhuc de qualitatibus corporeis, docent Authores relati n. 8. & videtur omnino esse S. Thomæ qui 1. 2. q. 113. art. 7. ad 3. ait, quod non est ratio quare forma subito in materia non recipiatur, quia magis, & minus potest in esse: sic enim lumen non subito recipitur in aere, qui potest magis, & minus illuminari: sed ratio est accipienda ex parte dispositionis materię: de quo iterum infra n. 43.

22 Ne autem existimetur in solo motu alterationis intentionalis hæc contingere, & non in physica alteratione, legantur Philosophi & S. Thomas. 8. Physicorum lec. 5. littera. f. ubi S. Thomas inquit: *multoies fit ut ex alteratio ita scilicet, quod multe partes corporis alterantur simul alterantur: sicut accidit in densatione, siue congelatione aquæ: tota enim aliqua aqua simul congelatur, non pars post partem.*

23 Sed obieciēs: nam Philosophus, & S. Thom. 6. Phys. lect. 6.

per totam, docent, quod motus diuiditur secundum diuisionem temporis, & mobilis, & rei secundum quam est motus: ergo si totum id, quod alteratur, habet partes, & successionem, etiam eandem successionem debet habere alteratio.

Respondetur, quod in ipso lib. 6. Phys. nostram conclusionem late probat S. Thomas lect. 5. litt. n. in secundo dubio: ibi. *Vnde simul alteratur totum, non pars post partem.* Quod ergo illa doctrina lec. 6. lib. 6. non opponatur dictis lect. 5. & dicendis lib. 8. explanat ibi S. Thomas illa lect. 5. dicens: sed sciendum, quod Arist. in sexto determinat de motu in communi, non applicando ad aliqua mobilia: & ideo ea quæ ibi de motu tractauit, accipienda sunt secundum exigentiam continuitatis motus: hic autem loquitur de motu applicando ad determinata mobilia, in quibus contingit aliquem motum interrumpi, & non continuari, qui secundum communem rationem motus posset esse continuus. Quod est dicere, non repugnat ex ratione motus, nec ex ratione qualitatis, quod alteratio sit continua; potest tamen repugnare, vel quia ex parte passi nulla est contrarietas, vel quia nulla est indispositio, aut distantia terminorum; vel quia forma habet esse determinatum, & sub se fit.

24 Rationem radicalem vberissime, ex Philosopho, proponit S. Thomas de Sensu, & Sensato lectione 16. litt. f. quam placet transferre, quia clarius ex me non valeo proponere. Contingit aliquando (inquit) quod totum corpus simul altera

alteratur, non autem dimidiū eius prius; sicut videmus quod tota aqua simul congelatur. Sicut enim in motu locali, tempus commensuratur distantiae magnitudinis supra quam transit motus; & secundum diuisionem eius diuiditur, vt probatur in 6. Physicorū. Ita etiā in alteratione tempus commensuratur distantiae terminorum: & ideo maius tempus requiritur, cæteris paribus, ad hoc quod de frigido fiat calidū, quam ad hoc quod de tepido fiat calidum. Et ideo si aliqua extrema sunt inter quæ non est accipere mediū; oportet quod de vno extremo ad aliud fiat transitus absque medio. Contradictio autem est oppositio, cuius non est medium secundum se, vt dicitur in primo Posteriorum: & eadem ratione de priuatione, supposita aptitudine subiecti; cum priuatio nil aliud sit, quam negatio in subiecto. Vnde omnes mutationes, quarum termini sunt esse, & non esse; vel priuatio, & forma, sunt instantaneæ, & nō possunt esse successuæ. In alterationibus enim successivis attenditur successio secundum distantiam vnius contrarij ab alio per determinata media, in qua quidem distantia tota magnitudo corporis, in quam potest immediate virtus primi alterantis, consideratur sicut vnum subiectum, quod statim simul incipit moueri. Hæc ibi S. Thomas, & satis opportune.

25 Sed obieciēs: nam Philosophus 6. Physicorum textu 33. lectionis. apud D. Thomam littera n. probat,

omne quod mouetur esse diuisibile, quia pars eius est in termino a quo, & pars in termino ad quem. Sic igitur videtur quod dum aliquod corpus alteratur; quod vna pars eius sit in termino a quo, & alia in termino ad quem: & sic non potest esse, quod totum simul alteretur; sed pars post partem.

Respondetur cum D. Tho. prædicta lect. 16. in fine, quod demonstratio illa Philosophi intelligitur de motu locali, qui est verè, & secundum se cōtinuus: agit enim Aristoteles in 6. Physic. de motu sub ratione continui. Motus vero augmenti, & alterationis non sunt simpliciter cōtinui, vt dictum est in 8. Phys. Vnde in alteratione non verificatur illud Aristotelis dictū omnino: sed solum quod accipit quādam continuitatem ex mobili, cuius vna pars alterat aliam. Mobile verò quod totum simul attingitur à virtute primi alterantis, *habet se sicut quoddam indiuisibile quantum ad hoc, quod simul alteratur.* Ita S. Tho.

26 Præterea probatur ratione S. Tho. 1. 2. q. 113. art. 7. in corp. dicentis. Cuius ratio est, quia quod aliqua forma non subito imprimatur subiecto, contingit ex hoc, quod subiectum non est dispositum, & agens indiget tempore ad hoc, quod subiectum disponat: & ideo videmus, quod statim cum materia est disposita per alterationem præcedentem, forma substantialis acquiritur materiæ: & eadem ratione, quia diaphanum est secundum se dispositum ad lumen recipiendum, subito illuminatur à corpore lucido

do in actu. Sed contingit sæpè materiam, vel subiectum alterandum, esse summe dispositum ad formam, introductendam per alterationem, recipiendam; vt aqua vt congeletur, palea vt calefiat, vel cum in ingentem rogam inijcitur: & sic de alijs: ergo subito totum subiectum alterabitur, & non pars post partem.

27 Confirmatur: nam vt ibi ait Sanctus Thomas, quod agens naturale non subito possit disponere materiam, contingit ex hoc, quod est aliqua proportio eius; quod in materia resistit, ad virtutem agentis: & propter hoc videmus, quod quanto virtus agentis fuerit fortior, tanto materia citius disponitur. Cum igitur sæpè eueniat, quod in subiecto nulla sit resistentia, sed aliquando exigentia qualitatis introducendæ, tunc qualitas subito introducetur.

Confirmatur secundo: nam solet contingere, quod ignis applicetur aquæ, & in prima applicatione non producat nisi tres gradus caloris, quia fortior est aqua ad resistentiam: sed duratione sequenti supponimus non augeri virtutem ignis, nec minui virtutem aque: ergo propter resistentiam contrarij discontinueatur motus simpliciter. Quævis bene doceat S. Thomas relatus. n. 25. continuari secundum quid ex mobili cuius vna pars alterat alteram.

28 Denique probatur, supponendo ex dictis libro sexto Physicorum quæst. 6. quod res naturales habent terminos intrinsecos magnitudinis, & paruitatis: quod ibi numero 18. & 41. diximus procedere

re, non solum in substantijs, sed etiam in accidentibus: & ita exigant proprium subiectum, & certam dispositionem quantitativam; eo quod omnia accidentia corporalia non sunt in substantia, nisi media quantitate, vt subiecto quo, vt sæpè dictum est. Sic ergo arguitur. Illa pars quantitatis simul alteratur, sub cuius minori parte non potest forma sensibilis conservari: alioquin daretur minor minima qualitate naturalis: quod supponimus naturaliter repugnare. Sed in qualitate naturali datur illa qualitas minima, vt dictum est: ergo subito illa qualitas introducitur.

29 Explicatur vis huius rationis: quia, vt postea ostendetur, non potest dari minimum naturale in termino motus, & verificari quod motus quo acquiritur sit continuus: alioquin daretur primum in motu, contra Philosophum sexto Physicorum textu 58. Sed in qualitatibus naturalibus, etiam sensibilibus, datur naturaliter primum esse minimum qualitatis: ergo prima earum introductio potest esse non continua.

Occurres ex dictis sexto Physicorum quæstione 5. num. 17. quod si qualitates naturales accipiantur in gradu determinato, in indivisibili consistunt, & non possunt incipere per motum: ceterum possunt accipi in fieri, & sic incipiunt per motum, & successiue, & ad modum motus.

30 Hæc tamen enasis totum intentum argumenti confirmat, non enervat: quod sic patet. Nam non intendimus, quod semper qualitates naturales

tales sensibiles sūt in instāti (de hoc enim dicitur conc. seq.) sed quod possint naturaliter loquendo incipere in instanti. Quod verificari iuxta doctrinam solutionis, est manifestum: quia potest adesse subiectum, capax qualitatis in gradu determinato, & naturali; & nō in gradu indeterminato, qui sibi per accidens conuenit ratione quantitatis mathematicè acceptæ, & secundū partes proportionales: ergo tunc introduceretur in instanti.

31 Quod amplius explicatur: nā, vt docent M. Soto vbi supra cōcl. 3. & M. Bañez art. 2. concl. 2. si qualitates considerentur vt sunt dispositiones requisitæ ad introductionem alicuius formæ substantialis, vt sic in eis, & datur minima qualitas, & terminantur intrinsecè, etiā quoad paruitatem; sicut enim datur minima pars substantiæ; ita & minima dispositio, vt cum illa proportionetur accidens, sicut dispositio cum forma. Sed dispositiones aliqua alteratione producuntur: ergo aliqua alteratio non est continua, sed instantanea. Probatur consequentia, quia sicut non datur primum in motu; ita nec datur in qualitate incipiente per motum, & ad modum motus successiui, & continui: cum ergo detur minima dispositio, illa non fiet per motū, sed per mutationem instantaneam.

32 Sed obieciēs (& vt apparet) satis vrgenter: nam omnis alteratio est motus strictè sumptus, vt ex D. Thoma diximus hic q. 4. nu. 9. sed motus strictè sumptus nō est mutatio instantanea, sed potius quid suc-

cessiuum, & continuum: ergo omnis alteratio essentialiter est motus continuus. Cetera patent, & minor constat ex dictis lib. 5. Phys. q. 1. §. 1. alioquin non esset differentia inter instantaneam mutationē, & motum. Idcirco motum vnum oportere esse continuū, docent Philosophus, & S. Thomas 5. Phys. textu 23, lec. 5. lit. c. & text. 39. lec. 7. in princ. ait cum Philosopho Sanctus Thomas: *Vnde re. inquitur, quod hoc modo dicatur vnus sicut cōtinuus: & quod hoc sit motui esse vnum simpliciter, quod est ei esse continuum.*

33 Potest responderi primo, distinguendo maiorem; & concedo de alteratione physica, & corruptiua, de qua locuti sumus illa q. 4. & q. 13. n. 5. nego verò, loquendo de alteratione perfectiua, & purè acquisitiua qualitatis in subiecto nullam habente formam contrariam, in quo sensu nunc nos loqui de alteratione, iam diximus nu. 1. Et sic accepta alteratio nō est motus strictè sumptus, sed mutatio instantanea, quæ est terminus extrinsecus motus localis: *Sicut illuminatio est terminus motus localis Solis*, vt ait S. Th. Quodlib. 7. art. 9. & alibi sæpè.

34 Posset secundo responderi cū Ferrara illa q. 7. concedendo maiorem, negando minorem: quia illa non est vniuersalis differentia; sed quod generatio in vno tantum fit instanti, ita vt nō possit successiue fieri pluribus mutationibus successiue se habentibus. At verò motus, vel fit in instātibz pluribus sibi mediatè succedētibz, vt in alteratione; vel in tempore continuo, sicut in

§.4. Quando sit alteratio continuus motus? 145

in motu locali. In autoritatibus autem illis accipitur cōtinuitas ali quando strictè, sicut in motu locali; aliquando verò latè pro contiguitate. Quod confirmare possumus: nam cum Phyl. 1. Metheororum dicit: *Est autem ex necessitate cōtinuus iste superioribus rationibus, &c.* S. Thom. ibi lect. 2. litt. b. ait: *Continuum autem hic accipit, pro contiguo, ut scilicet nihil sit medium inter ea.* Eodem quemodo verba eadem explicuit S. Thom. lib. 1. de Gener. lec. 24. litter. e. Non ergo mirum, quod dicamus continuum pro contiguo accipi.

35 Verum quia hæc acceptio videtur minus rigorosa; & prior solutio magis consonat dictis, & dicendis; ideo illi magis acquiesco. Iuxta quā alteratio corruptiua est motus strictè sumptus, & differt etiam à generatione secundum quid, ut illa q. 4. diximus. At verò alteratio perfectiua, & acquisitiua in instati sine contrarietate; vel quia in subiecto non est diuisibilitas, aut vllum retardans, est instatanea mutatio, quæ proprio vocabulo dicitur generatio secundum quid.

§. III.

Quando sit alteratio cōtinuus motus?

36 **D**ico tertio, alteratio, tam acquisitiua qualitaris cum reſſentia cōtrarij, quam extensiua, & intensiua qualitatis, est motus cōtinuus. Sumitur ex Phyl. & D. Th. locis relatis nu. 32. & præcipue 5.

Phyl. lect. 3. in princ. & lit. b. ait S. Tho. *Et quia qualitates possunt intendi, & remitti, ut sic possit esse continuus motus de qualitate in qualitate.* Et libro 6. lec. 7. in fine, post multa concludit S. Tho. *Quia subiectum infinitis modis potest variari secundum magis albu, & minus albu.* Et sic motus alterationis potest esse continuus, & non habens aliquid primum. Et lib. 1. de Generat. textu. 84. lec. 24. circa finem, dicit S. Thom. *Nam motus continuus non est nisi in tribus generibus, scilicet, in quantitate, qualitate, & ubi.* Sed in alijs generibus, nempe, quantitate, & ubi, loquitur de continuitate propriè, ut condistinguitur à contiguitate: ergo de eadem loquitur cum alterationi concedit conuenire continuitatem. Et in 2. dist. 5. q. 2. art. 1. inquit: *Quia alteratio est motus continuus; ideo, &c.* ¶ Præterea S. Thom. 2. 2. q. 24. art. 7. dicit: *Sicut patet in pallore, cuius terminos per continuā alterationem aliquis transit, vel ad albedinem, vel ad nigredinem perueniens.* Et Quodlib. 9. art. 9. & alibi sæpè idem affirmat Sanctus Thomas. Sed eius sensum exponimus infra num. 47. & 63.

37 Probaturque primo continua experientia: videmus enim calorem, & frigus, & similes qualitates paulatim, & successiue extendi per partes subiecti, & continua actione causæ in eadem parte subiecti amplius radicari, & intendi: ergo alterationes istæ sunt continuæ.

38 Secundo probatur ratione à priori ex D. Tho. 6. Phyl. lect. 7. in fin. docet: *Diuisio albi per accides*

potest esse dupliciter: vno modo secundum partes quantitativas; si cut si superficies alba diuidatur in duas partes, album peraccidens diuisum erit: alio modo secundum intensionem, & remissionem, &c. ex diuerso modo participandi albedinæ ex parte subiecti diuisibilis. Sic ergo arguitur. Id quod est diuisibile habens latitudinem cum contrarietate, potest terminare motum successiuum, & continuum; vt patet ex dictis 5. Phys. q. 1. & constat à simili in motu locali, & alijs. Sed qualitates physicæ sunt diuisibiles peraccidens ad diuisionem subiecti, & in eadem parte diuersimode participari possunt: & habent qualitates contrarias, quibus materia disposita, resistit illarum introductio: ergo, cum subiectum ad illas alteratur, continuo mouetur.

6. V.

Rationes examinantur.

39 **A**lijs rationibus solet probari conclusio; quas tamen Authores primo relati solent probabilius euadere. In primis M. Bañez pro ea arguit: quia si alteratio non esset motus continuus, sequitur, quod agens naturale debite applicatum passo, & sublatis omnibus impedimentis, non ageret: sed consequens est falsum, & contra Philosophum 9. Metaph. tex. 10. ergo alteratio est continuus motus. Sequela probatur, nam applicetur perfecte calidum frigidum; tunc inquiritur an immediate post hoc agat in frigidum; vel non? Si agit; ergo continuè fit

motus alterationis. Si non agit; habetur intentum.

40 Responderat tamen Soncinas solutione ad 3. dupliciter: primo, quod tunc agens dicitur impeditum ad agendum in quolibet instanti intensionis formæ propter repugnantiam ipsius formæ, quia ei repugnat in quolibet instanti intendi. Secundo respondet agens agere aliquomodo in quolibet instanti, quia in quolibet instanti saltem conseruat formam in subiecto.

41 Quicquid sit de his solutionibus in motu intensionis. Quando tamè producitur dispositio, vel gradus determinatus consistens in indiuisibili, necessario mutatio, qua producit, discōtinuatur à motu: quia est terminus eius extrinsecus; eo quod forma indiuisibilis non potest correspondere motui immediate: & ideo ex distinctione specifica formarum interrumpuntur mutationes à motibus: nam quæ differunt specie non possunt esse continua, vt ait Philosophus 5. Phys. text. 39. & explicuimus ibi q. 3. In cuius numero sexto irrepsit mendum incuria Typographi: nam dicitur, *quæ differunt numero non possunt esse continua*; & tamen deberet dici, *quæ differunt specie*, vt constat ex subsequentibus, & ex num. 2. & ex ipso text. Philosophi ibi relato.

42 Præterea conclusionem idem M. probat: quia motu continuo locali potest applicari diaphano non impedito, luminosum; sicut Sol nostro hemispherio: tunc autem illuminatio est motus continuus; sicut & motus localis à quo causatur; & tamen

tamen illuminatio est alteratio: ergo alteratio est motus continuus.

43. Hæc ratio placere nequit; quia non consonat doctrinæ S. Thomæ relatæ nu. 21. & de Sensu, & Sensatione lec. 17. in fine ait: *Quia lumen non habet contrarium; sed tenebra opponitur ei sicut simplex privatio; & ideo illuminatio fit subito.* Et 1. p. q. 67. art. 2. ait S. Thomas: *Illuminatio fit in instanti: nec potest dici, quod fiat in tēpore imperceptibili; quia in paruo spatio posset tempus latere; in magno autem spatio, puta ab oriente in occidentem tempus latere non posset. Statim enim cum Sol est in puncto horisontis, illuminatur totum hæmispherium usque ad punctum oppositum.* Sed superuacaneum iudico plures autoritates S. Thomæ ad hoc cōprobandum adducere, quia sunt fieri innumeræ, & omnibus peruiæ, & videri possunt in Tabula aurea verbo, *illuminatio*, num. 3.

44. Imò æquiocationem rationis allatæ tollit S. Tho. 1. p. q. 53. artic. 3. dicens: *Igitur omnes huiusmodi mutationes instantaneæ sunt termini motus continui: sicut generatio est terminus alterationis materiæ: & illuminatio terminus motus localis corporis illuminantis.* Et ad 2. dicit, quod *illuminatio est terminus motus; & est alteratio, non motus localis.* Sicut ergo ex eo quod generatio sit terminus alterationis, non inferitur ipsam esse successiuum motum; sed est instantanea mutatio, quia est extrinseca motui præiō, vt diximus quæstione 4. num. 12. ita illuminatio nō est motus continuus, sed instantanea mutatio, quamvis sit extrinse-

cus terminus motus localis, & medio motu locali applicetur luminoso: semel tamen applicato, in instanti illuminat: & ideo prima illuminatio est in instanti, quamvis luminis intensio possit esse continua, & in tempore.

45. Demum probat M. Ioannes à Sancto Thoma quæst. 3. artic. 3. 5. *Ratio autem:* quia si in hoc instanti datur qualitas producta, & immediate post cessat motus, & in sequenti instanti datur aliquid productum; illud non erit acquisitum per motum; nec per alterationem, quæ est motus: sed alia actione distincta à successione, & motu: quæ non apparet, quæ sit.

Iam tamen respondimus esse mutationem instantaneam, quæ proprio vocabulo dicitur generatio accidentalis.

46. Hæc idcirco notavi circa has rationes, non vt aliorum probationes contemnerem: sed vt ita huius conclusionis veritatem defenderē: quod stabilitis in alijs assertionibus non contradicerem: verum enim vero consonat, & Sancti Thomæ in hoc puncto (sicut & ubique) asserta simul vera monstrauimus.

47. Nec desinam adhuc notare, quod cum per nimiam perseverantiam alterationis, (quæ videtur esse continua) aliqua qualitas, propriæ speciei transit terminos, & introducit alia alterius speciei (vt in casu D. Thomæ relato num. 36. cum pallor alteratur, & transit ad albedinem, & nigredinem) tunc sunt duo motus, quilibet cōtinuus; sed ambo solum contigui; eo quod

quæ differunt specie non possunt cōtinuari, vt dicebamus loco citato n. 41. & recolatur, quæ dixim⁹ libro quinto Physicorum quæst. 3. num. 4. & libro 6. quæst. 5. numero 14.

s. VI.

Soluuntur argumenta.

48 **V**Ltra argumēta, quæ ex collatione conclusionum, ex dictis scilicet manent, alia soluenda restant. In primis arguit Soncinas quia si alteratio ad qualitatem est motus cōtinuus, sequitur qualitas tem esse infinitam in vltimo instanti terminante motum. Quod est euidenter falsum: & id sequi probatur: quia in quolibet instanti tantum de forma acquiritur, quātum in instanti primo; sed in tempore continuo sunt infinita instantia, sicut in quantitate infinita puncta, iuxta dicta libro sexto Physicorum quæst. 3. ergo in fine motus continui habebit infinitos grad⁹, vel infinitas partes.

Respondet bene M. Bañez quæstione sexta ad tertium, negando sequelam. Ad probationem dicit concessi maiori, distinguendam minorem, & concedendam de infinitis in potentia, & negandam de infinitis in actu quoad diuisionem: vt autem qualitas esset infinita deberet habere infinitos gradus æquales vni certo, & non communicantes: eo quod vt dicitur in 6. Physicorum textu 10. diuisio est vniformiter in motu, tempore, & magnitudine, seu forma, quæ acquiritur per motum. Cum ergo qualitas di-

uidatur ad diuisionē motus, & motus ad diuisionem temporis: sicut tempus non habet infinitas partes non communicantes; ita nec qualitas. Sed de his nos plura 6. Physicorum quæst. 2.

49 Sed secundo arguitur ex eodē Soncinatē. Cuiuslibet qualitat⁹ permanentis datur primum esse in subiecto: sed si acquireretur per motum continuum, non posset dari primū esse qualitatis in subiecto: ergo nulla qualitas permanens potest acquiri per motū cōtinuū. Maior patet ex Phyl. qui 8. Phyl. text. 69. probat, quod est dare primum esse in reb⁹ permanētibus, eo quod incipiūt per primum sui esse, iuxta dicta 6. Phyl. q. 5. Minor verò probatur, quia in omni motu cōtinuo ante quodlibet mutātū esse est moueri, & ante quodlibet moueri est mutatum esse, vt probat Phyl. 6. Phyl. tex. 58. ergo neque in forma acquisita per motū, & illi proportionata, erit primum esse.

Respondetur maiorem esse verā, non de omnibus qualitatibus; sed de his, quæ incipiunt instātanea mutatione; falsam autē de his, quæ incipiunt cū motu, & ad modū motus. Vnde non dari primū esse qualitatis incipiētis per alterationem, probat Soto 1. Phyl. q. 4. art. 3. cōclus. 5. & Bañez vbisup. art. 2. cōc. 1. quia quæ incipiunt per motum, debent incipere ad modum mot⁹; in quo non datur primū, vt nos diximus 6. Physicorum quæst. 5. numero 6. & idē ibi diximus nu. 16, quod omnis res, quæ incipit simul cū motu, & per modum motus, inci-

incipit successiue, & per vltimum non esse.

50 Secundo, & melius respondetur ex D. Thoma sexto Physicorum lect. 7. in fine, dicente: *Et sic manifestum est, quod in sola mutatione, quæ est secundum qualitatem, contingit aliquid esse indiuisibile perse. In quantum tamen est diuisibile per accidens, similiter non est accipere primum in mutatione tali. Siue accipiat successio mutationis in quantum pars post partem alteratur; manifestum est enim, quod non erit accipere primam partem albi, sicut neque primam partem magnitudinis. Siue accipiat successio alterationis, secundum quod aliquid idem est albius, vel minus album: quia subiectum infinitis modis potest variari secundum magis album, & minus album. Et sic motus alterationis potest esse continuus, & non habens aliquid primum.* Hæc Sanctus Thomas: cuius verbis dicta, & dicenda lucem accipiunt: saluatur enim prima conclusio; quia id, quod secundum se est indiuisibile, & in quo datur primum esse, nõ fit vt sic motu continuo. Verificatur etiam tertia conclusio, & tertiũ argumentum, quod modo contra eam obieiebatur, diluitur clarè, quia secundum quod forma est per accidens diuisibilis (*extensiuè* propter diuisionem quantitatis; & *intensiuè* propter diuersum modum participationis in subiecto) non datur in ea primum, & sic motus ad illam est continuus. Intellegitur etiam, quod parum consequenter Tolerus vult componere dari primum esse qualitatis, & tamè vt sic acquiri cõtinue.

51 Tercio, & difficilius arguit

Ferrara octauo Physicorum quaestione septima conclusione secundada; quia si alteratio esset motus cõtinuus, sequitur, quod instantia erũt sibi immèdiata: quod à Philosopho reprobatu sexto Physicorum; & à nobis ibi à quaest. 1. vsque ad 4. Id sequi probatur: nam quilibet gradus formæ est indiuisibilis: hoc enim nullus negare videtur; ergo in instanti acquiritur: ergo, si non interuenit quies media in tempore, instans erit immediatum instanti.

Huic argumento occurrunt PP. Carmelit. toto §. 4. & M. Ioann. à S. Thoma ad primũ, dicentes, quod gradus quilibet est indiuisibilis: tũ, quia est terminus; & idè in indiuisibili consilens: tũ, quia si gradus intensiõis esset diuisibilis, haberet partes distinctas solo numero (cum partes specie distinctæ, nõ indiuiduent, nec sint modi eiusdem numero qualitatis) & incidere tur in inconueniens, quod quaestione præcedente cum D. Thoma vitare intēdebamus, quod duo accidentia solo numero, etiam partiali, distincta, essent in eadẽ parte subiecti. Vt autem terminet motum continuũ, sufficit, quod habeat virtualem latitudinem, quia æquiualeat latitudini formali: & latitudo virtualis sufficit vt motus sit diuisibilis in infinitum, & quod cuiuslibet parti motus correspodeat gradus, non vnus, sed infiniti fluentes cum ipso motu.

52 Sed contra primo: nam motus formaliter continuo, & diuisibilis, non potest non correspodere terminis

min⁹ diuisibilis formaliter, siue per se, siue per accidens. Sed id quod est indiuisibile formaliter, non est formaliter diuisibile: ergo non potest motui diuisibili, & continuo correspondere. Secundo, ubi termin⁹ non est cōtinuus, sed discretus, nec motus potest esse cōtinuus: sed gradus successiuè fluentes inter se non sunt continui, sed discreti: ergo nō saluatur, quod alteratio sit motus continuus.

Respondet M. Ioann. à S. Thom. quod datur vnus terminus adæquatur⁹; licet sint plures inadæquati: qui omnes constituunt vnum terminū adæquatum, ratione vltimi in quo fuit motus, & ad quem ceteri ordinantur; sicut in motu locali quādo plura loca attinguntur, diximus etiam nos 3. Physic. q. 3. nu. 5. quod sunt plura in eue entis, & vnum in esse termini.

53 Sed contra primo: nam in motu discreto Angelorum, qui consistat ex successione quadam ipsorum nunc, vt docet S. Tho. 1. p. q. 53. artic. 3. potest esse vnitas ordinis: & tamen non ex illa ponitur continuitas in illo motu: ergo si gradus, seu modi radicationis fluentes inter se non vniuntur, non saluatur alterationis continuitas. ¶ Item, in numero, & quantitate discreta est vnitas ordinis, eo modo quo explicatum est lib. 2. Log. q. 16. ergo ad continuitatē mot⁹ maior vnitas in termino exigitur, quam vnitas ordinis. Præcipuè in motu alterationis, in quo acquiritur forma intrinseca; ad differentiam motus localis ad vbi extrinsecum, iuxta dicta 4. Physic.

quæst. 4. ¶ Præterquam quod radicationis potest esse in subiecto diuisibili quoad extensionem: & hanc extensionem potest acquirere motibus realiter distinctis, & motu vno continuo: sed quando acquiritur motibus realiter diuersis, non amittitur vnitas ordinis, & est diuisibilitas ex subiecto: ergo tunc non habent locum motiua huius solutionis.

54 Quare quicquid sit de ei⁹ probabilitate; facilius respondetur cū eodem Ferrāra q. 8. seq. notab. 4. & cum Bañez ad 3. & ad vltimū, quod quilibet gradus est diuisibilis in infinitū, nec post primum potest signari alius illi immediatus, sed ante quemlibet præcedit alius in infinitum: nec est dare primum ad quem terminari possit alteratio, sed ante quemlibet datum præcesserunt infiniti. Et hoc videtur manifestè intendere S. Thomas relatus num. 50. docens, quod subiectum infinitis modis potest variari secundum magis albū, & minus album. Ista tamen continuitas, & diuisio cōuenit qualitati per accidens, vel ratione quantitatis in qua est; vel ratione potentialitatis eiusdem partis ad diuersas terminationes eiusdem qualitatis; quæ terminationes numero incompleto distinguuntur, iuxta dicta quæst. 16. num. 46. & tamen est in eadem parte subiecti potentialitas ad illas, quia pertinent ad indiuiduationem eiusdem numero qualitatis; & ex hac etiam parte (si adsit vnitas temporis, &c.) est vnus numero mot⁹, quia qualitas est eadem numero in toto motu.

55 Ultimo arguit Arriaga à num. 35. vsque 41. nam sonus producit species, & simul totam intēfionem in instanti; nam in momento perit: quod patet experientia; nam qui est iuxta findentem ligna, tam cito audit sonum, quam ictum videat: ergo omnia fiunt in instanti: illæ tamen species non effundunt seipsas in instanti; quia tardius videntur à distantibus. Ergo per morulas interruptitur continuitas motus.

Hoc argumentum ita reputat manifestum, vt nullum relinquat dubium. Verius tamē diceret, nec apparentem continere difficultatem, cui opus sit satisfacere. Primo, nam esse aliqua alteratio sit non continua, non illico omnes sunt discretæ. Secundo iam diximus 6. Physicorum quæst. 1. num. 38. esse perse incredibile, & inintelligibile motū localem summe velocem morulis interrumpi. Tertio Philosophus, & S. Thom. de Sensu, & Sensato lectione 16. litt. e. latè docent, quod alia est ratio de lumine, ac de sono, nam licet illuminatio sit in instanti; sonus sit in tempore: nā sonus causatur ex quadam aeris percussione; non tamen ita quod totus aer, qui est medius, vno motu moueatur à percutiente; sed sunt motus multi sibi succedētes, ex eo quod una pars primo mota mouet aliam. Et infra ait: Sic ergo per prædicta patet, quod sonus peruenit ad auditum per multos motus partium medijs sibi inuicem succedentes. Sed de his latius 2. de Anima, & latè Bēnez 1. p. q. 78. art. 3. per quinque dubia. Nec à longe citius videremus, quā audiremus, si sonus in instanti cau-

saretur. Sunt ergo ibi multi motus continui sibi succedentes, & citius percipiuntur, quo pauciores, & velociores fuerint.

§. VII.

De indiuisibilibus qualitatis, an dentur?

56 **E**X dictis elicitur primo, in qualitatibus secundum se nō op^o se ponere indiuisibilia vlla, nec cōtinuatiua, neque terminatiua. Sumitur ex D. Thoma locis relatis in 1. concl. Et ratione probatur: nam id quod secundum se est indiuisibile, non indiget alio indiuisibili, vt patet de substantia seclusa quantitate: cum ergo ostensum sit qualitatem secundum se non suscipere magis, & minus, neque esse diuisibilem, secundum se non indiget indiuisibilibus.

57 Secundo, quod secundum se quantum nō est, nisi metaphoricè, videlicet quantitate virtutis, nō indiget terminis quantitatis propriè, & rigorosè sumptæ. Sed termini, & indiuisibilia ponuntur ad continuandam, & terminandam quantitatem molliis, & vt eam reddant situatam, & impenetrabilem: ergo sine fundamento in qualitate secundum se hæc indiuisibilia excogitantur. Vnde Vazquez loco citato numer. 10. ipse num. 17. ait: Mirabile sanè est quorundam ingenium, qui ita de indiuisibilibus in rebus omnibus disputant, vt quod semel acit de quantitate, de rebus omnibus infiar quantitatibus eodem modo pronuncient.

Denique: nam duæ qualitates specie distinctæ non habent secundum se nisi terminos essentielles, quia non clauduntur terminis quantitativis: ergo nec in eadem qualitate secundum se opus est fingere indivisibilia continuatiua, aut terminatiua, propriè, & in rigore loquendo.

38 Elicitur secundo, quod qualitas ut extendatur, non indiget indivisibilibus distinctis ab indivisibilibus subiecti in quo est. Probatur, eo modo extenditur quo diuiditur; sed diuiditur tantum per accidens ad diuisionem subiecti in quo est: ergo solum eo modo extenditur: ergo tantum per accidens, & ratione subiecti dicitur habere indivisibilia.

39 Tertio deducitur, quod nec ad gradus intensiōis, seu modos maioris radicationis, quamuis sint diuisibiles, opus est indivisibilibus realiter distinctis ab ipsis: ratio est, quia non est diuisibilitas quantitatis mollis, sed quantitatis virtutis; & ideo ad illam explicandam non opus est ponere continuatiua, & terminata indivisibilia, sicut in quantitate corporea. ¶ Secundo, quia modi illi sunt terminationes virtualis quantitatis ipsius qualitatis, ut diximus q. 16. §. 4. ergo non indigent alijs terminis, quibus terminentur. Consequentia patet primo; nam quod est ratio aliorum est ratio sui; sicut existentia non indiget alia existentia ut sit: ergo nec terminus alio termino terminatur. Secundo, nam ex opposito videtur sequi processus in infinitum.

60 Sed obijcies: nam de ratione termini est indivisibilitas; alioquin

non terminat, si ulterius addendum restat: ergo si modi radicationis sunt diuisibiles; alijs terminis indivisibilibus debent determinari.

Respondetur, quod omnis terminus in eo, quod terminus, est ultimus; & ex hac parte quid indivisibile. Cæterum bene potest esse indivisibile secundum quid, & diuisibile simpliciter. Sic ergo qualibet terminatio in actu, quatenus includit negationem actualis maioris terminationis, indivisibilitatem interminando habet: & pariter in quolibet gradu, si determinate, ut vnum, vel ut duo, vel tria, consideretur, est in diuisibilitas; cum quo compatitur, quod sit diuisibilis simpliciter propter latitudinem, quam habet in actuando, vel terminando; & propter potentialitatem, ut augeatur, vel minuat terminatio formæ: quod seipsis præstât terminationes illæ virtuales; sicut figura seipsa terminat quantitatem, & forma etiam seipsa actuat: & tamen etiā si sit diuisibilis materia terminatur per illā, ut ait S. Tho. 1. p. q. 7. art. 1.

61 Ad argumentum obiectum supra num. 12. in quo totam vim faciunt, respondetur, quod alterationi correspondet qualitas, & parti alterationis pars qualitatis, non quæ sit diuisibilis per se, sed quæ sit extensa, & diuisibilis per accidens, & ratione alterius: & ut sic qualitas est in fieri dum durat alteratio, & in facto esse ipsa finita. Quod autem hic non sequatur mutatis esse, seu indivisibilibus motus, correspondere indivisibilia qualitatis, probatur, & explicatur: nam non est correspondē

ria quantitatum eiusdem rationis, non solū quia qualitas non est quantitas quantitate mollis; sed etiam quia motus est ens essentialiter successivum; qualitas verò est perse permauens, & solum peraccidens ex successione motus, & resistentia contrarij, vel defectu applicationis agentis, non fit perfectè, & tota simul. Inter quantitates autem tam diversę rationis non est exigenda correspondentia omnimoda, sed sufficit aliquis.

62 Instabis: nam motus, & tempus sunt quantitates peraccidens, & per posterius, ut docet S. Thomas lib. 5. Metaph. lec. 15. in fine, & nos lib. 2. Logicę q. 19. §. 2. diximus tempus, & motum excludi à speciebus quantitatis perse. Cum ergo qualitas etiā non sit perse quantitatis species, bene poterunt commensurari ut quantitates habentes eiusdem rationis, motus, & qualitas acquisita per motum.

Respondetur negando consequentiam; eo quod quantitates peraccidens nō omnes sunt eiusdem rationis; cum perfectio rei dicatur quantitas metaphoricè, & rerum perfectiones constet solum analogicè eō uenire. Præcipuè entia permanentia essentialiter, distinguuntur plusquam genere ab entibus successivis essentialiter; & quantitas genere differt à qualitate: & ideo superuacuum est terminos proprios quantitatis, & motus constituere in qualitate. Imò & id est impossibile, nisi genera entium confundantur, & quod solum est peraccidens, vel in potentia, & ratione alterius, dicatur esse

perse, in actu, & ratione sui.

63 Ultimo deducitur, quod licet prima acquisitio qualitatis non habentis contrarium, vel non inuenientis in subiecto, vel in medio, quid retardet eius subitam introductionem, fiat in instanti, ut dictum est. Tamen extensio ad alias partes subiecti, propter diuisionem quantitativam, & extensionem continuā mobilis, potest esse continua. Pariter intensio in eadem parte subiecti, etiā qualitatis non habentis contrarium (ut intensio lucis, & gratiæ in Beatissima Virgine Maria) potest esse continua propter latitudinem virtualē potentialitatis subiecti, quod successivè est actuabile, & nō statim accedit perfectè ad modum perfectum participationis, & ad assimilationem perfectam cū causa augmenti.

QVAESTIO XVIII.

Utrum augmentatio sit motus ab alijs distinctus?

§. I.

Ratio ordinis doctrinæ.

NON desunt, qui immediate post tractatum de intensione, disputent de actione, & reactione, eo quod istæ sunt generales quædam conditiones repertæ in alterationibus physicis, de quibus usque modo egimus.

2 Leue tamen motuum, ut deserantur Philosophus, & Sanctus Thomas, & omnes eorum antiqui expositores: constat enim ex compectio textus, initio harum quaestionum.

num proposito, Philosophum capere quinto disputasse de Augmēta-
tione, & in fine capitis comparasse
nutritioni; & quod de actione, &
reactione nō agit nisi à capite sep-
timo. Absurdum autem est exis-
timare Philosophiæ Principes or-
dine indebito doctrinam tradidis-
se: præcipue cum Philosophus, &
S. Thomas maiorem partē lectio-
nis decimæ octauæ consumant in
ratione ordinis assignanda.

3 Facile ergo patet ratio ordinis,
primo enim determinatum est de-
generatione, & corruptione in-
communi, de quibus nos à q. 1. vs-
que ad 12. deinde egit de alteratio-
ne, quæ disponit, & consequi-
tur ad generationem: & ideo nos
de illa differuimus q. 13. & dein-
ceps. Alius autem motus conue-
niens substantiæ genitæ, est augmē-
tum; & idcirco de illo sequitur
disputandum nam prius erit esse,
quam maiorem fieri. Licet autem
in rei veritate nutritio, vel agge-
neratio substantiæ deberet prius cō-
siderari, quam motus ad quantita-
tē; quia tamen hoc directe videba-
tur attinere ad libros de Anima nu-
tritiva, & hic de illa non differitur
nisi vt complete intelligatur dislin-
ctio illius ab Augmentatione; ideo
adhuc in hoc minimo nolui ordi-
nem Philosophi inuerrere.

4 Reliqua autem, quæ de actione,
& reactione disputanda restāt, vel
sūt cōditiones generales istorū mo-
tū, & non solus alterationis; &
ideo post omnes motus in genere
explicatos de illis est dicendum; vel
sunt præambula ad dicenda in libro

secundo de Elementis; & ideo de-
bito doctrinæ ordine consequen-
tur tractatum de Augmentatione,
& nutritione, & præcedent tracta-
tum de Elementis. Imo antequā di-
catur de actione, & reactione, di-
putandū de Rarefactione; quia M.
Soto 4. Physic. q. 1. ad 7. arbitratur
comprehendi sub motu augmen-
tationis: quod vt examinetur, or-
dine prædicto quæstiones coloca-
buntur, cum Antiquis, quos sequū-
tur M. Bañez, P. Rubio, PP. Car-
melitani, & passim alij: quod semel
prosequentibus quæstionibus no-
tasse sufficiat.

§. II.

Certa præmittuntur.

5 **N**omine Augmentationis, vel
Accretionis intelligim⁹ mo-
tū ad maiorem quantitātē: vnde Phy-
losoph. 1. de Generat. textu 31. ait:
*Augmentatio est existentis magnitudinis
additamentum:* & S. Thomas ibi lect.
13. in fine ait, quod ratione augmē-
ti est, quod fiat additio ad præexis-
tētem magnitudinem. Et in 1. dist.
17. q. 2. art. 1. post mediū ait, quod
*augeri nihil aliud est quam sumere maio-
rem quantitatem:* vnde secundum quod
aliquid se habet ad quantitatem,
ita se habet ad augmentum.

6 Quantitas autem dicitur du-
pliciter: quædam virtualis; quæ-
dam dimensiuæ. Et ideo augmen-
tum dicitur dupliciter: vno mo-
do in quantitate virtutis; alio mo-
do in quantitate mollis. Quia igitur
quantitas virtutis non dicitur
quātitas proprie, sed solum trāslati-
ue;

tie; idè nec in substãtia, nec in qua-
litate, nec in alijs generib⁹ à quan-
titate corporea, inuenitur proprie
augmētū; vt iterū sumitur ex Phy-
losopho 5. Physic. textu 18. & 7.
Phys. tex. 10. Tamen vt notat S.
Thomas. 1. 2. q. 52. art. 1. Augmen-
tum, sicut; & alia ad quantitatem
pertinētia, à quātitatibus corpora-
lib⁹ ad res spirituales, & intellectua-
les transferuntur; propter connat-
uralitatem intellect⁹ nostri ad res
corpōrales, quæ sub imaginatione
cadunt. Et hoc modo etiam ipsa in-
tētio dicitur augmentatio qualita-
tis, vt patuit q. 14. h. 1. Nūc autem
loquimur de Augmentatione quā-
titatis mollis, quæ est quātitas pro-
prie: & ideo, vt ait S. Thomas in. 1.
dist. 17. vbi supra, augmentum secū-
dum quantitatem virtutis, non per-
tinet ad speciem motus; sed magis
ad alterationem: nam quantitas so-
lum inuenitur perse in corporibus,
quæ perse augentur.

7. Tertio notādum ex D. Thoma
ibidem, quod proprie, & in rigore
loquendo, *non est idem augmentum, &
motus augmen*: quando enim sine
motu ipsius, quod augeri dicitur,
fit maius: vt quando additur lignū
ligno, vel lineā lineæ, vel aqua a-
quæ, est augmētum: sed non mot⁹
augmenti: vnde non quælibet pars
augetur, sicut quælibet pars moti
perse mouetur. Quando ergo, id
quod sumit maiorem quantitātē,
mouetur de quantitate minori in
maiorem, à principio, videlicet in-
trinsēco, ita vt quantitas sit perse
terminus motus, in quo sit additio
ad totum, & ad quālibet partem,

vt totū augeatur, & pars eius; sicut
est in animali, & in planta: *tunc pro-
prie est motus augmenti. Vnde motus aug-
menti non est nisi in habentibus nutritiā.*

8 Supponimus autem vt perse
notum dari huiusmodi motum;
videmus enim pueros paruulos in
perfectam adolescere quantitātē:
idemque perspicimus in reliquis a-
nimantibus, & plantis, & arborib⁹,
& in omnibus habentibus virtutē
nutritiuam conuertendi aliquali-
ter in se, quod intus recipiunt. Et
idè solum quid sit iste motus in-
quirimus?

9 Præterea supponimus, quod
in genere loquendo, in nutritione
intercedunt sex mutationes nume-
ratæ à M. Bañez hic capite. 5. q. 1.
not. 3. Primo est motus localis ali-
menti ad stomachum, vel partem
vbi est virtus nutritiua, quia nutri-
tio non fit nisi aduenientē alimen-
to extrinsēco, non potest autem a-
limentum extrinsēcum advenire
viuenti, nisi per localem motum
alimenti. Secundo reperitur altera-
tio: nam vt dicit Philosophus 2. de
Anima textu 45. *nutrimentum in prin-
cipio est dissimile, in fine autem simile*: de
quo S. Thomas 3. p. q. 77. art. 6. ad
hoc autem necessaria est alteratio
nutrimenti medio calore natura-
li inducta. Inde tertio consequitur
corruptio formæ alimenti; quia vt
docet Philosophus, & S. Thomas.
1. de Generat. textu 34. lect. 14. in
fine, alimentum non manet, sed cō-
uertitur in substantiam eius, quod
nutritur, & augetur: & idè corrū-
pitur forma alimenti.

10 Quarto reperiri necesse est
partia-

partialē generationem substantiæ viuentis; eo quod materia alimentī nō potest naturaliter esse sine forma, & ideo corrupta forma alimentī, illa materia informatur forma viuentis: & quia nō generatur nouum suppositū, nō dicitur generatio, sed *aggeneratio*: quia *aggeneratur* præexistenti carni, vt ait S. Thomas lect. 17. lit. e. vel præexistenti viuenti. Quinto reperitur nutritio, quia sēper oportet resitui per nutrimentum quod diminuitur: non autem semper animal augetur, vt ex Philosopho ait S. Th. lect. 17. litt. c. sed quamdiu cibus conuersus in carnē potest extēdi in maiorem quantitatem: vnde augmentatio (de qua modo) non reperitur sine nutritioe, vt supra dicebamus. n. 7. bene tamen nutritio sine augmentatioe; cum nutritio sit substantiæ deperditæ restauratio; & augmentatio requirat extensionem in maiorem quantitatem: & ista est sexta, & vltima mutatio, de cuius distinctione ab alijs inquirimus. ¶ Qui voluerit in specie cognoscere actiones omnes, quæ ad nutritionem concurrunt, legat M. Bañez cap. 5. q. 10. PP. Comibr. hic cap. 5. q. 3. P. Rubio de Augment. q. 1. & 7. M. Ioann. à S. Thoma q. 8. art. 3. nos in illis nō immoramur; quia ad Medicos attrinēt, & notaui iam q. 4. n. 30. ex D. Thoma, hic non esse descēdēdum ad istas species motus, quia sunt extra sphaeram huius tractatus.

11 Certum est igitur (id quod Philosophus, & S. Thomas probat tota lectione vndecima) quod

augmentatio genere, seu specie sub alterna distinguitur à generatione simpliciter, ab alteratione, & à motu locali. Differentiaque manifesta est ex terminis ad quos: constat enim generationē esse ad substantiā; alterationē ad qualitatem; motum locale ad locum, vel ad Vbi. Cum ergo augmentatio sit ad quantitatem, ab omnibus alijs genere differt. Secunda differentia sumitur ex modo transmutationis, quia neque quod generatur, nec quod alteratur, ex necessitate transmutatur secundum locum. Necessē est autē id quod augmentatur, vel diminuitur, secundum locum transmutari: quia locus commensuratur locato secundum magnitudinem; non autem secundum qualiratem, vel substantiam, & ideo necessē est, quod quando mutatur magnitudo locati, quod etiā fiat transmutatio secundum locum; non autē quando transmutatur aliquid secundum substantiam, vel secundum qualitatem: ergo tam ex parte termini, quam ex parte modi, augmentatio differt ab alijs mutationibus.

12 Ex quibus elicitur, falso Arria gam disp. 2. per totā, & aliquos Recentiores distinguere, quod augmentatio est duplex; alia substantialis; alia accidentalis, seu quantitativa, quæ accretio dicitur. Verum sapē diximus non licere cui libet priuata auctoritate vocum significationes immutare, contra vsum receptum Scholæ, acceptū a Principibus Philosophiæ: constat autem a Philosopho, & D. Tho. nullam agnosci, propriè loquendo, augmentationem sub-

substantialē; sed omnem esse accidentalem; & cum sit maior substantia, vel dicitur *Nutritio*, vel *Aggeneration*: omnis ergo *Augmentatio* est accidentalis, in rigore Scholæ; quāvis apud vulgares per metaphorā, & translationem, dicatur nutritio augmentatio substantialis, vt admittimus nu. 6. Cæterum in scholis retinendæ sunt locutiones Philosophorum, & relegandæ improprie locutiones vulgariū. ¶ His præmissis, remanet dubium.

§. III.

Vtrum augmentatio realiter differat à Nutritione, & ab Aggeneratione?

13 **A**Dhuc duo notanda supersunt. In primis notat M. Bāñez cap. 5. q. 1. concl. 5. & alij Thomistæ frequenter, quod *Nutritio* accipitur dupliciter: vno modo pro qualibet conuersione alimenti in substantiam aliti, siue sit maior, siue sit minor, siue æqualis cum illa, quæ fuerat deperdita per calorē naturalem: & de illa in ista acceptione ait Philosophus text. 41. iuxta translationem Vatabli. *Quo circa quandiu saluum manet animal, etiam si decretionem subeat, alitur, sed non semper accrescit*: de quo Sāctus Thomas lect. 17. litt. c. Secundo accipitur pro conuersione talis alimentī in substantiam aliti, quæ sit maior, quam illa, quæ deperdita fuit: & in isto sensu non est nutritio nisi cum animal augetur; quod contingit *quandiu cibis conuersus in carnem potest extendi in*

maiorē quantitatem, vt ait S. Tho. Igitur *Nutritio* in priori acceptione non differt ab aggeneratione, vt supponit S. Thomas litt. e. Secundo verò in posteriori, quia non terminatur ad quamlibet partem substantiæ, sed ad maiorem, vt amplius infra exponetur q. 19.

14 Secundo est notandum, quod augmentationem necessario committatur aggenerationi nouæ partis substantiæ: quia, vt docet S. Augustinus 1. de Vera Relig. cap. 40. in principio, *alimenta carnis corrupta, id est, amittentia formam suam, in membrorum istorum fabricam migrant*. Et ideo probat S. Thom. 1. p. quæst. 119. artic. 1. quod *alimentum verè conuertitur in veritatem humanæ naturæ*: eo quod cum forma alimenti corrumpatur, & non maneat sine forma, nec detur modus, naturaliter loquendo, quo priorem possit augere substantiam, & quantitatem, si materia alimenti non informatur forma aliti: ideo fit aggenerationi nouæ partis introducendo formam, & vniendo sibi illam materiam, & augendo quantitatem. Relinquitur ergo difficultas de distinctione augmentationis à nutritione.

15 Qui quantitatem ponunt materiæ coæuam, non facile exponunt distinctionem augmentationis, & nutritionis. Eas non distingui opinantur Marsilius hic quæst. 10. Albertus de Saxonia quæst. 9. Venetus cap. 6. Valles lib. 2. Controu. Med. cap. 27. & quinto Physicorū cap. 2. & septimo Physic. cap. 2. & lib. 8. c. 3. & Controu. 29. & Arriaga hic disput. 2. sect. 3. in principio: quia

quia, vel cum Nominalibus quantitatem nō distinguūt à substantia: vel quia quantitas nō per se fit, sed solū vnitur: & ideo inquit Suarez disp. 13. Met. sec. 3. n. 58. quod in accretione non fit simpliciter noua quātitas, nec noua pars quantitatis, sed vna quantitas adiūgitur alteri, & quæ erat aliena, fit propria per specialem quandam actionem ad hoc per se tendentem. Et ita Suarez videtur admittere distinctionem accretionis à nutritione. Sed non facile exponet quomodo solius vnionis productio sit nouus motus: præcipue si id quod producitur, est indiuisibile. Sed quicquid sic de hoc.

16 Hanc Nominalium opinionē debere sequi Thomistas, nititur per suadere Cabero tractatu. 1. disp. 6. dub. 3. nam asserunt essentiam, & passiones, substantiam, & quantitatem in prima generatione, vnica actione produci: ergo tenentur cōcedere nutritionem, & augmentationem esse vnica actionem. Probatur consequentia, quia non apparet quo pacto defendi possit, in generatione substantiali substantiam, & quantitatem vnica actione produci, & in nutritione diuersis actionibus.

17 Demum Neoterici quidam arbitrantur accretionem consistere formaliter in duabus actionibus, videlicet, productione vnionis quantitatum, & in nutritione: quia ad hoc vt viuens fiat maius secundū quantitatem, hæc duo requiruntur, & quod vniant sibi quantitatem, & quod eam faciat sibi propriam:

primum præstat productione vnionis quantitatum; secundum per nutritionem: ergo vtraque actio est de conceptu formali accretionis.

18 Dicendum tamen est augmentationem differre, non solum specificè, & formaliter, sed realiter à nutritione, & ab aggeneratione. Sumitur apertè ex Philosopho, & D. Thoma lect. 16. & 17. ex quibus fermè omnes rationes, quibus solet conclusio probari, desumuntur. Quare ita tenent Doctores omnes, exceptis relatis pro priori opinionione.

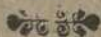
19 Nec obstat quod Philosoph⁹ textu 41. iuxta translationem Vatabli, inquit: *nutritio, & accretio ratione differunt.* Quia in phrasi Philosophi, *ratio*, accipitur pro definitione. Vel solum denotat distingui propria ratione formali, siue compatiaur distinctionem realem, siue non, vt abunde diximus 1. p. Metaphis. Controu. 10. n. 71. Vel tertio respondetur, quod licet augmentatio diuerat realiter à nutritione ex parte termini, & ex parte subiecti; tamen materia circa quam, vtriusque videtur eadem: nam alimentum, & est in potentia caro; & sic versatur circa eum nutritio, vel aggenerationis; & est in potentia caro quanta; & sic versatur circa eū augmentatio. Quē sensum exprimit S. Th. lectione 17. littera. b. vt notant P. Rubio quæst. 1. num. 21. & PP.

Carnielit. disp. 5. quæst.

2. num. 19. & alij

frequent-

ter.

§. III.

Rationes conclusionis expenduntur.

20 **T**ribus rationibus cōclusio-
nem probat M. Bañez cap.
5. q. 1. concl. 3. Prima, nam muta-
tiones, quarum termini distinguun-
tur: & ipsæ distinguuntur: sed agge-
nerationis, nutritionis, & augmen-
tationis termini distinguuntur: est
enim augmentatio ad quātitatem;
& aggeneratio, & nutritio ad sub-
stantiam: ergo, & ipsæ distinguun-
tur. Secunda, quia iuxta Phyloso-
phum 5. Physic. textu 9. terminus,
& motus non differunt, sed identi-
ficantur: cū ergo substantia, & quā-
titas distinguatur, acquisitio substan-
tiæ differt ab acquisitione quātitatis.
Sed acquisitio substantiæ est ag-
generatio, vel nutritio, & acquisi-
tio quantitatis est augmentatio: er-
go augmentatio non est aggenera-
tio. ¶ Tertia: augmentatio, utpo-
tè inot⁹, est à subiecto in subiectū;
at aggeneratio est à nō subiecto ad
subiectum: ergo augmentatio non
est aggeneratio.

21 Aliam probationem addit P.
Rubio n. 20. nam ea quæ possunt in
terse separari per diuinā potentiā,
distinguuntur realiter: sed augmen-
tatio potest separari realiter à nu-
tritione: ergo distinguitur ab ea rea-
liter. Probatur minor, quia nutri-
tio est productio partialis substan-
tiæ vnitæ viuēti ex conuersione
alimenti (sed facta conuersione ali-
menti, & producta partiali substan-

tia, atque vnita viuēti, potest De⁹
destruere quantitatem alimenti, at-
que suspendere augmentationem
uiuētis, ita vt nutriatur, & non au-
geatur: ergo dabitur nutritio sine
reali augmentatione.

22 Vltimo probatur à PP. Car-
mel. n. 4. ratione, quæ apud eos est
prima, & dicunt indicari hic cap. 5.
& 2. de Anima cap. 4. tex. 47. & à
D. Thoma lect. 9. Nutritio, & aug-
mentatio, tam vt actiones, quā vt
mutationes, recipiuntur in subiectis
realiter distinctis: nam nutritio, vt
actio subiectatur in alimento cor-
rumpendo, ex eo quod terminus
primarius illius, scilicet, vltima dif-
positio antecedens, in eo subiecta-
tur: at vt mutatio, & transitus im-
mediatus ad formam substantialem
aliti, recipitur in materia prima. Au-
gmetatio verò, tam vt motus, quā
vt actio, recipitur in toto composi-
to, quod augetur. Ergo nutritio, &
augmentatio realiter inter se distin-
guuntur.

23 Post breuiter relatas quasdā
ex prædictis rationibus, subdit M.
Ioann. à S. Thoma quæst. 8. artic. 1.
Sed tamen istæ rationes inefficaces
sunt, nisi aliquid addatur, quia in ip-
sa generatione substantiali inflari
possunt: nam forma producitur in
materia; quātitas verò, & propriæ
passiones in ipso composito. Simi-
liter distinctus terminus est ipsa sub-
stantia, & propria eius passio in ra-
tione rei productæ. Potest etiam
impediri ne resulet propria passio
à natura quādo generatur: & tamē
negari non potest, quod eadem ac-
tione generatur natura, & produci-
tur

tur propria passio consequens. Ergo similiter posset aliquis dicere, quod producitur eadem actione substantia partialis in mutatione, & quantitas partialis tãquam quid consequuntur ad illam; non obstante, quod sint distincti termini entitatiuè, & habeant distinctum subiectum, &c.

24 Aliter ergo ipse duplici ratione probat cõclusionẽ. Primo, quia quantitas partialis non est obiectũ augmentationis absolute loquendo; sed sub ratione augmẽtata, & crescentis: vt sic autem non est quãtitas propria passio, sed aliquid accidentale: ergo perse habet terminare nouũ motum: quia habet fundare illam formalitatem secũdum rationem maioris, & minoris.

Secundo, nam augmentatio nõ durat tãtum quantum nutritio; nã nutritur animal quandiu viuít; & non semper crescit, & augetur: ergo aliquid amplius requiritur ad augmẽtationem, quam emanatio partialis quantitatis.

25 Caterum illæ duæ rationes efficaces non sunt, nisi reducãtur ad rationes M. Bañez: & ideò illæ duę priores mihi efficaces videantur, & ex Philosopho, & D. Thom. desũptæ: vt patet ex dictis in hoc libro q. 4. n. 5. vbi simili argumento probant generatione n substantialem differre ab alteratione, ex termino primario, & ex subiecto vtriusque. Nec facile assignari valet disparitas, cur ratio à priori, & vniuersalis, quæ tenet in omni materia; ibi probet, & hic non conuincat.

26 Quod autẽ illa vltimæ ratio

nes conuincentes ex proprijs non sint, probatur; quia priori posset responderi, quod est differentia accidentalis, quod quantitas, quæ accrescit, fit maior illa, quæ deperditur: sed tamen etiam est differentia accidentalis, quod pars substantiæ, quæ acquiritur, fit maior illa, quæ deperditur: & ideò pariformiter de vtraque discurrendo, nõ video, quo firmo argumento posset conuinci, qui assereret partialem quantitatem consequi partialem substantiam.

Secunda laborat in æquiuoco non distinguens duas acceptiones nutritionis recensitas. n. 13. & non aduertens quod Authores. n. 15. relati non dicunt augmentationem consequi primã productionẽ substantiæ, nec esse idem cum qualibet aggeneratione, vel nutritione; sed solum cum illa, quæ ad maiorem partem substantiæ, & ad maiorem partem quantitatis terminatur: ideò sicut quælibet aggenerationis est productio partis substantiæ; ita augmentatio à minori ad maiorem quantitatem, esset etiam à minori ad maiorem partem substantiæ.

27 Concludo ergo, quod in genere duplici via probari potest cõclusio. Primo destruẽdo fundamenta contraria; quod suis locis præstimus, ostendẽdo lib. 2. Log. q. 13. quod quantitas distinguatur à materia prima: & hoc lib. q. 12. nu. 32. & alibi ostendendo, quod quantitas non reũdet immediatè in materia prima.

28 Secunda via est positiuè probando

bando distinctionem interuenire inter augmentationem, & aggenerationē. Et cum in rationibus factis tangatur distinctio ex termino, ex subiecto, & ex modo, & ex separatione; fateor mihi aliam viam non occurrere probandi inter aliqua in teruenire distinctionem.

29 Solum quis posset desiderare vt instantia relata nu. 16. & 22. praecluderetur. Ceterum id iam diligenter praestitit ipse M. Bañez solutio ne ad tertium, admittens nullū esse motum ad quantitatem, cum substantia simpliciter generatur; quia res tunc simpliciter acquirit esse, & ex consequenti esse quantum: at verò cum augetur, terminus perse illius est esse maius quantum (nec enim alius terminus in cōcreto poterit assignari) & quia esse maius formaliter est per quantitatem; ideo terminus perse augmentationis est maior quantitas. Sed quia connaturaliter maior quantitas esse non potest sine additione nouae materiae, seu substantiae; ideo aggenerationis substantiae se habet committanter, & materialiter ad augmentationem.

30 Sed instabis: nam vt dicit Philosophus 7. Metaph. cap. 1. substantia prior est accidēte, tempore, natura, & diffinitione: ergo prius intenditur substantia partialis quam quantitas. Secundo: nam partialis quantitas est propter subiectum, & ab illo pendet in omni genere causae: ergo semper per prius intenditur substantia, & quantitas solum secundo, & ex consequen-

Hanc etiam instantiam praecuperat M. Bañez ita scribens. Nihilominus tamen dico colligi maiorem quantitatem perse intendi a natura per augmentationem, quia postquam subiectum iam semel est productum in rerum natura, intentio naturae est illud conseruare, & ad perfectum statum perducere. Hae autem perfectio status non potest esse aliquid substantiale; quia quicquid substantiale, & essentialis est, acquiritur in instanti generationis, in quo agens essentialiter, & substantialiter assimilat passum. Superest ergo, vt perfectio, quae post modum perse intenditur, sit accidentaria: ac per consequens motus perse conuenientes subiecto, ordinentur ex intentione naturae in acquisitionem accidentis. Atque ita quando generatur noua pars substantiae est motus perse ad quantitatem, & non secundo, quia perse intendit augmentans acquirere debitam quantitatem. Hae & alia plura ibi. Et hinc respondet ad illam maximam Philosophi, quod si ex aequo concurrerent, a substantia fieret denominatio, sicut in esse entis est prior: at verò partialis substantia non concurrat vt terminus formalis augmenti, sed vt quid praerequisitum, vel comitans. Vnde Cabero sui argumenti solutionem legisse poterat in Thomis, praecipue in Bañez relato.

31 Circa secundam eiusdem rationem aduerte, quod innititur in illa propositione Philosophi, & S. Thomae a nobis exposita 3. Physicorum quaestione secunda §. 1.

L quod

quod motus reducitur ad speciem sui termini; cum quo comparatur ab illo realiter modaliter distinguui; vt ibi ostendimus §. 3. Tertia ratio exponetur infra declarando an nutritio sit successiua? Ratio etiam relata num. 22. declarari valet ex dictis in simili hoc libro q. 7. non possumus in singulis expendendis immorari. Et ex dictis argumenta manent soluta: & alia multa diluit Bañez videndus.

32 Fateor rationem adductam num. 21. ex P. Rubio solum probare distingui terminos; non tamen ex vi illius præcisè habetur, quod quantitas non resultet, sicut in prima productione: quare ad alias rationes recurrendum est.

33 Vltima ratio obiecta contra nos num. 17. parum vrget, quia solum probat, quod viuens sit maius duplici actione; inde tamen non habetur, quod non sint ibi duæ mutationes in quarum vna consistat nutritio, vel aggeneratio, & in alia augmentatio. Et sicut ex septem, vel octo actionibus, vel pluribus concurrentibus ad nutritionem, non in omnibus ponitur ipsa consistere; ita pariter de augmentatione; quia non omnia prærequisita constituunt rei essentiam; vt sexcentis exemplis explicari valet.

QV AESTIO XIX.

Quid sit nutritio?

1 **Q**uia quæ dicenda restant de augmentatione, communia sunt nutritioni; vel saltem percipi non possunt, ignorata natura nutritionis; idè opus fuit in tractatu de augmentatione has quæstiones ingerere, sicut, & Philosophus fecit hac eadem ratione coactus, vt patet ex tota lect. 17. apud D. Thomam: vt autem explicetur natura nutritionis, primo videndum est.

§. I.

Vtrum alimentum conuertatur in substantiam aliti?

2 **N**egat Magister sententiarum in 2. dist. 30. vbi id probat ex illo Matth. 15. *Omne quod intrat in os, in ventrè vadit, & in secessum emittitur.* Ergo nil in substantiam cōuertitur. Ratione arguit. Puer, qui statim post ortum moritur, in illa statura resurget, quam habiturus erat, si viueret vsque ad ætatem triginta annorum. Quod docet S. Augustinus 22. de Ciuitate Dei cap. 15. vnde ergo illa substantia, quæ adeo parua fuit in ortu, in resurrectione tam magna erit, nisi sui multiplicatione in se? Vnde apparet, quod etiam si viueret, nō aliunde, sed in se augmentaretur illa substantia: sicut cōsta de qua facta est mulier; & sicut panes Euangelici. Eandem videtur sequutus Hugo Victorinus in 6. p. de

de Sacramentis. Et S. Bonau. in 3. dist. 30. art. 3. q. 1. dicit, quod *hac posito malum apparet esse probabilis, si quis attendat verba Sanctorum, & simul conditionem resurrectionis, & legem cognitionis.*

3 Dicendum tamen est, alimētū verē conuerti in substantiam aliti: ac per consequens datur substantia lis nutritio. Ita Phyl. 2. de Ani. tex. 43. & 47. & hic tex. 41. & sequitur cōmuniter Philosophi, & Theologi. Et latē S. Tho. in 2. dist. 30. q. 2. ar. 1. & 1. p. q. 119. art. 1. vtroque dicens, quod prima *positum est irrationalis.* Duæ vltimæ rationes S. Tho. faciliores sunt, & illæ sufficienter intentum conuincunt. Prima, nam datur substantialis generatio vnius viuentis medio semine ab alio deciso, vt constat experientia, & ex dictis q. 2. ergo datur substantialis nutritio. Probatur cōsequētia à D. Tho. quia virtus actiua, quæ est in semine, est quēdā impressio deriuata ab anima generantis: vnde non potest esse maioris virtutis in agendo, quam ipsa anima, à qua deriuatur. Si ergo ex virtute seminis verē assumit aliqua materia formā naturæ humanæ, multo magis anima in nutrimentum cōiunctū poterit verā formā naturæ humanæ imprimere per potentiam nutritiuam. Quia si potens est ad actionē transseuntē formaliter, qualis est actio generatiua, iuxta dicta q. 4. ar. 29. multo melius ad actionem nutritiuā, quæ nō transit in materiam ad extra distantem à nutritio.

4 Alia S. Tho. ratio est; quia nutrimento indiget, non solum ad

augmentum (alioquin terminato augmento necessarium non esset) sed etiam ad restaurandum illud, quod deperditur per actionem caloris naturalis. Non autem esset restauratio, nisi id quod ex alimento generatur, succederet in locum deperditi. Vnde sicut id quod primo inerat, est de veritate humanæ naturæ; ita & id quod ex alimēto generatur.

5 Tertio probatur: nam paruulus non potest deuenire ad magnitudinem viri; nisi vel per additionem materiæ; vel per rarefactionem præexistentis: constat autem rarefactionem non habere locum; siquidem solidior est caro viri quam pueri: ergo per augmentum crescit caro, & materia. Et hoc est, quod inquit Philosophus locis citatis, quod *alimētum nutrit, inquantum est potentia carere.* Et hæc est ratio S. August. vt pōderat S. Tho. in 3. sentēt. vbi supra, & videatur 1. p.

6 Ad authoritatē dupliciter respondet S. Tho. ad 1. quod Dominus non dicit, quod totū quod in os intrat, per secessum emittatur: sed oportet, quod de quolibet cibo aliquid imparū per secessum emittatur (quia est distributio accommoda.) Vel potest dici, quod quidquid ex alimēto generatur, potest etiā per calorem naturalem resolui, & per poros quosdam occultos emitti, vt Hieron. exponit Matth. 15. Ex quo habetur, quod possibile est omne, quod prouenit viuenti ab alimento deperdi; non tamen quod non possit, cum alitur, in substantiam, & carnem transmutari.

7. Rationi Magistri respondet S. Tho. illa dist. 30. ad 7. quod illi, qui pueri moriuntur, per miraculum ad debitam quantitatem perueniunt: nec tamen oportet, quod illud miraculum non fiat per multiplicationem materiam; sed per additionem exterioris materiam. Qui autem usque ad perfectam ætatem viuunt, naturali operatione ad perfectam quantitatem perueniunt. Unde non oportet, quod sit utrobique idem modus: & si esset idem, non sequitur, quod hoc esset per multiplicationem materiam. Hæc S. Tho. qui & videndus 4. Contrag. cap. 81. ad 4. & 5. Similia S. Bonauent. ibi q. 2. ad 1. dicens: Nec hoc impedit, quod Dominus paruulos suscitabit in perfecta quantitate: dicit enim August. 23. de Ciuit. Dei cap. 29. quod supplebit virtus diuina ubi deficit natura: ubi verò sufficienter natura parauit materiam, Deus non agit supplendo, sed reformando. Hæc ibi. De quibus latius Theologi.

§. II.

Causa nutritionis.

Secundo inquiritur, à quo fiat ista conuersio alimenti in substantiam aliti?

Responderetur, quod principium quod principale est ipsum viuens, cum hæc sit actio vitalis. Principium quo radicale est anima, ut docent Philosophus, & S. Thomas 2. de Anima textu 38. lect. 7. litt. g. Et probat talis ratio. Omnis forma cor-

poris naturalis, est principium motus proprii illius corporis, sicut forma ignis est principium motus eius. Sed motus nutritionis est proprius viuentis; nihil enim alitur, nisi habens animam: ergo oportet, quod anima sit principium nutritionis.

Calor autem naturalis est instrumentum quo præcipue anima utitur ad nutritionem, ut docent Philosophus, & S. Thomas 2. de Anima text. 41. lect. 8. in fine, & patet ex dictis secundo Physicorum quæstione 10.

9. Calor autem naturalis in virtute animæ tria operatur, separare, viuificare, & assimulare: sicut enim calor elementaris separat aurum ab alijs metallis, ita calor naturalis separat excrementa à partibus ad nutritionem aptis. Sicut autem calor cælestis quodam modo viuificus est: ita calor naturalis in virtute animæ alimento non viuenti dat vitam. Denique, cum alimentum ante decoctionem sit contrarium ei quod alitur, ut docet Philosophus 2. de Anima text. 43. eo quod omnis mutatio debet esse aliquomodo à contrario: per decoctionem accipit similes dispositiones, & iam digestum, est simile ei quod alitur, ut docet Philosophus ibi text. 45. Et sic S. Thomas hic lec. 16. cum Philosophus docet, quod id quod augetur, in principio quidem est dissimile, in fine autem simile: quod & docent locis relatis q. 18. n. 9. de quo Bañez tota q. 10. Et sic operatio caloris est assimilare faciendum in ossa, in nervo nervum, in carne carnem, & sic de alijs.

10 Arbitrantur autem quidam, quos sequitur Marſilius hic quaest. 13. hunc calorem esse substantiam, quandam tenuē, & calidam diffusam per omnes partes viuentis; sicut humidam radicale est substantia quaedam aerea, viscosa, & pinguis.

11 Cæterum cum ex significatione ipsa terminorum constet, calorem non esse substantiam; ideo Sanctus Thomas prima parte quaest. 45. artic. 8. ad 2. & quaest. 115. art. 1. ad 5. & de Sensu, & Sensibili lec. 10. & alibi sæpe docet calorem istum esse qualitatem inſitā a natura, quæ continuo consumitur, tam humidum radicale, quam nutritimentale; eo quod nutritur eo ut pabulo, & alimento; sicut lampadis flamma nutritur oleo. De quo videatur Bañez cap. 5. quaest. 9. egregie notans ex B. Alberto Magno lib. 20. de Animal. cap. 4. differentias inter qualitates animales, & elementares; ad quas exponendas non descendimus, ne præfixos nostri tractatus terminos transiliamus.

§. III.

Aliæ duæ difficultates.

res.

12 Tertium principale dubiū est, de definitione nutritionis. Quæ circumfertur duplex. Altera, quæ sumitur ex dictis, nempe, *Nutritio est substantialis conuersio alimenti in substantiam alui.* Aliā colligitur ex D. Thoma 1. de Generat. lect. 17.

litt. c. Nutritio est aggeneratio partialis substantiæ ad substantiam præexistentem. Et ambæ ex dictis sunt manifestæ.

13 Sed circa has definitiones duæ occurrunt difficultates. In primis obijciunt Neotherici, per has definitiones non recte explicari essentiam nutritionis: quia nutritio est actio per se immanens, & vitalis: sed hoc non explicatur in prædictis definitionibus: ergo non sunt recte assignatæ. Maior, præter quod constat ex dictis, probatur: quia manet in ipso nutriente, & non transit in exteriorem materiam: ergo sicut hac ratione probatur, quod visio est actio immanens; idē dicetur de nutritione. Prima verò minor probatur: nam si Deus in me produceret nouam partem substantiæ viuentis conuertendo alimentum in carnem, esset conuersio, & aggeneratio partialis substantiæ: & tamen illa actio non esset immanens: ergo prædictis definitionibus non explicatur immanētia nutritionis.

14 Hoc argumentum parum vrgere constat; quia alioquin nullius mutationis definitio, à Philosopho assignata, esset exacta; quidē in nulla exprimitur, an sit operatio immanens, an actio transiens: ut patet discurrendo per definitionem generationis, & augmentationis, & motus localis.

15 Facile ergo respondetur primo, prædictis definitionibus potius explicari nutritionem sub ratione mutationis, quam sub ratione actionis: ad essentialē autem ratio-

nem mutationis sufficit explicare terminum à quo, & ad quem, & subiectum. Vnde adhuc dato, quod in definitionibus non exprimitur an sit operatio immanēs; an transiēs? manent exactæ definitiones ad intentum; quia per illas cognoscitur conuenientia, & differentia Nutritionis cum reliquis mutationibus, vel motibus, de quibus hic agimus.

16 Secundo respondetur concedendo maiorem; & distinguo minorem; non ponitur explicitè, per verba formalia posita in definitione; concedo; implicitè, definitionem intelligendo iuxta subiectam materiam; nego: loquimur enim de opere naturali, & non miraculoso; eo autem ipso, quod sit naturalis conuersio, & aggeneratio partis substantiæ, est à principio intrinseco vitali; & eo ipso quod maneat in operante, non est transiens, sed immanens: & eo ipso quod est naturæ operatio est ab anima, & à calore naturali, & nō à solo Deo. Vnde Sanctus Thomas in secundo distinct. 30. quæst. 2. artic. 1. ante medium, ait: Istam autem conuersionem cibi in carnem veram, natura facere potest; quæ transmutat id, quod est in potentia, in actu: quamuis successiue compleat, quod Deus subito facit. Quod autem naturæ possibile est, operationi naturæ à Deo committitur, qui unicuique dat perfectionem secundum quod capax est: vnde non oportet ad miraculum confugere. Hæc ibi. Posito autem illo miraculo, non esset nutritio, nec augmentum natura-

le; sed miraculosa mutatio distincta à naturalibus hic definitis.

17 Alteram difficultatē mouent PP. Carmelitani disput. 5. à quæstione tertia, vsque ad septimam in clusiue, latè contententes probare, tam simpliciter, quam ex mente S. Thomæ, & Thomistarum, terminum nutritionis non esse substantiam partialem viuam, quatenus intra lineam substantiæ habet rationem partis: eo quod substantia intra lineam substantiæ, non habet ullam distinctionem, seu pluralitatem partium entitatarum, etiam dependenter à quantitate tamquam à conditione. Sed terminum nutritionis esse substantiam viuam denuo productam ex materia alimenti, vt sit realiter, & actu vnum perse cum ipso alito: nam tota substantia secundum suam entitatem substantialem præcisè, etiam si sit materialis, est tota sub tota quantitate, & tota sub qualibet parte illius.

18 Aliter M. Ioannes à S. Thoma hic quæst. 8. art. 2. huic difficultati respondet, docens in linea substantiæ dari partes radicales integrales substantialiter differētes; vt docere videtur S. Thomas in 3. distinct. 13. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2 & quæst. de Anima artic. 10. ad 16. & quia proportionaliter, sicut differunt duo indiuidua, ita & partes materiales integrantes idem indiuiduum: constat autem duo indiuidua, non solum differre quantitatiue, sed etiam substantialiter: ergo & id quod accrescit per nutritionem, non solum distinguitur quantitatiue, sed etiam substan-

tialiter ab illo, quod antea erat.

19 Ex quo colligit partes, quæ in nutritione, vel augmentatione adueniunt, non fieri vnum substantialiter per identificationem: nam, quæ identificantur, separari non possunt: sed partes integrales matæ ad inuicem separari possunt, vt cum resultant diuersa indiuidua: ergo quando coniunguntur non erunt identificata, sed vnita. Deinde, non minus vniantur partes essẽtiales physicæ, scilicet, materia, & forma, quam vniantur ea, ex quibus res integratur: sed materia, & forma non identificantur, sed vniuntur, cum ordinantur ad vnum totum constituendum, vt ait S. Thom. de Spiritualibus Creat. artic. 4. ad 14. ergo à fortiori nec partes integrantes substantialiter.

20 Ad difficultatem igitur respondet, quod per nutritionem acquiritur pars substantiæ; sed tamen affecta quantitate: & ita ex quantitate, qua est affecta, habet formalitatem partis: ex se autem solum radicaliter est pars. Itaque sicut generatio directe producit substantiam totalem, & indiuiduam; licet in ratione diuisionis, & designationis à quantitate dependeat, & sub ea indiuiduetur; eo quod principium indiuiduationis est materia lignata quantitate. Ita aggeneratio, seu nutritio respicit directe substantiam partialem; licet formalitas partis à quantitate dependeat, vt ab ordinante, & continuante partes, sicut indiuiduatio dependet à quantitate, vt diuidente, & separante.

21 Quamuis hæc secunda sententia fortè in solo modo loquendi differat à nostra, iam explicata libro 2. Logicæ quæst. 13. Facilius tamen nos respondemus cum Thomistis ibi num. 3. & 4. relatis, admitendo nutritionem terminari ad partes substantiæ (quas in illa agnoscunt etiam M. Capreolus in secundo distinc. 15. ad 10. contra vltimam in fine quæst. M. Soto quinto Physicorum quæst. 2. ad primū, M. Banez hic cap. 5. quæst. 1. conclus. 3. & 4. & ad secundum, & quæst. 5. cap. 3. & alij frequenter) quæ tamen à quantitate dependent, vt à dante extensionem, & diuisibilitatem: & ideo quãtitas, sicut est principium, non primarium, sed ad summum secundarium; vel solum conditio intrinseca ad indiuiduationem substantiæ completæ; ita non potest esse ratio formalis dandi partes substantiæ; quauis sit ratio formalis eas extendendi, & faciendi diuisibiles, prout loco citato exposuimus. Et iuxta hoc, absolute est concedendum nutritionem terminari ad partialem substantiam: & sic cessat illa difficultas, quæ apud negantes partes integrales in linea substantiæ, non parum negotij facessit; & apud nos potius intentum conuincit.

QVAESTIO XX.

*Utrum sola viuētia nutriantur,
& augeantur? & qua-
liter?*

s. I.

*Resolutio quoad primam partem
quæstionis.*

Ico primo, sola viuētia, pro-
priè loquēdo, nutriuntur, &
augentur. Ita Philosophus 2. de
Anima, & S. Thomas ibi lect. 8. &
9. litt. e. & in 4. dist. 12. q. 1. artic. 2.
q. 3. & in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. in fine
cor. & 3. p. q. 33. ar. 1. ad 4. Sed op-
timè conclusionem docet, & eius
rationem assignat S. Thomas quæ-
stione vnica de Anima artic. 13. ad
13. inquit, dicendum, quod res na-
turalis inanimata simul recipit spe-
ciem, & debitam quantitatem: quod
non est possibile in rebus viuēti-
bus, quas oportet in principio ge-
nerationis esse modicæ quanti-
tatis, quia generantur ex semine. Et
ideo oportet, quod præter vim ge-
neratiuam, in eis sit vis augmenta-
tiua, quæ perducatur ad debitam quā-
titatē. Hoc autem fieri oportet
per hoc, quod aliquid conuertatur
in substantiam augmentandā, & sic
additur ei. Hæc autem conuersio
fit per calorem, qui etiam conuer-
tit id quod extrinsecū apponitur,
& resoluit etiam, quod inest. Vn-
de ad conseruationem indiuidui,
vt cōtinuo restauraret deperditum,
& addatur quod deest ad perfectio-

nem quantitatis, & quod necessa-
rium est ad generationem seminis,
necessaria fuit vis nutritiua, quæ de-
seruit, & augmentatiua, & genera-
tiua; & propter hoc indiuiduum
conseruat. His verbis complexus
est S. Tho. fere omnes rationes hu-
ius conclusionis, & quæ in sequen-
tibus dicemus de fine, & modo aug-
menti viuētiū.

2 Prima ergo ratio à D. Tho. pro-
posita, sic formatur. Augmentū est
motus ad maiorem quantitatem si-
bi acquirendam: sed sola non viuē-
tia mouentur ad propriam quanti-
tatem sibi acquirendam: ergo sola
viuētia propriè augentur. Minor
probat: nam nō viuētia à prin-
cipio recipiunt speciem, & quanti-
tatem; & ideo statim valent sibi si-
mile generare: quod non conuenit
viuētib: tum, quia cum fiant ex
semine, à principio non possunt nō
esse modicæ quantitatis: tum, quia
nō possunt naturaliter tam cito ha-
bere tam diuersas partes in ea per-
fectione, quæ exigitur ad perfectā
viuētis consistentiam, & operatio-
nem. Et denique, quia non viuētia
non mouent vitaliter seipsa.

3 Secunda ratio S. Th. est. Illa pro-
priè augentur, quæ propriè nutriū-
tur; nam substantiæ pars non acqui-
ritur sine quantitate; nec hæc fit si-
ne noua parte substantiæ, vel noua
extensione formæ ad partes mate-
riæ, quæ adueniunt. Sed sola viuē-
tia propriè nutriuntur: quod patet
ex eo quod nutrimentum est repa-
ratio partium perditarū per addi-
tione caloris naturalis circa humidū,
seu per virtutem internam agentē
circa

circa partes ipsi⁹ rei, quæ nutritur. Quæ non habent locum in non viuētibz; eo quod habent omnes partes similes, & eiusdem rationis; & idēd vna in aliam agere non potest: ac per consequens in eis nō distinguitur pars mouens à parte mota, sicut in viuētibz, iuxta Phylosophum 8. Phys. tex. 41. & S. Tho. ibi lec. 10. vt explicuimus 2. p. Metaph. Controu. 13. nu. 48. ergo sola viuētia propriè augentur.

4 Denique probatur ratione S. Tho. 2. de Anima illa lec. 9. *Id propriè nutriri dicim⁹, quod in se ipso aliquid recipit ad sui ipsius conseruationem*; ac proinde fit per intus sumptionem, & per virtutē intrinsecam rei, quæ nutritur, & augetur: alioquin si solum fieret per iuxta positionē, maneret sicut antea quoad intrinsecā, & posset additū discerni ab eo quod augetur. Sed nō viuētia nō possunt augeri per intus sumptionem; quia non habent os, sicut animalia; neq; radices, sicut arbores, & plantæ; nec virtutem internam ad conuertendum in se; sed solum est quædam iuxta positio; vel alterius generatio: ergo in rigore loquendo, non viuētia, nec augentur, nec nutriuntur. Hanc rationē latè ponderant M. Bañez c. 5. q. 4. PP. Carmelitan. disput. 6. quæst. 2. §. 2.

5 Sed obijcies, ignis est inanimatus, & tamē propriè augetur, & nutritur: ergo non sola viuētia augentur, & nutriuntur. Probatur minor ex Phylosoph. 2. de Anima tex. 50. & continua experientia, quia ignis omnia, quæ iuxta ponuntur, in se

conuertit. Et præcipuè flamma nutritur ex oleo attracto.

Respondetur, quod ignis habet quidem similitudinem, & apparētiā nutrienti; non tamen propriè, & in rigore augetur; quia non crescit in se per intus sumptionē, sed in noua materia generatur ali⁹ per præcedentis actiuitatem. Vnde S. Thom. 2. de Anima lect. 8. litt. d. ait: *Inter elementa videtur solus ignis nutriri, & augeri, si superficialiter de nutrimento, & augmento loquamur*. Et lect. 9. litter. e. ait: *Considerandum est, quod nihil propriè nutritur nisi animatum: Ignis autem videtur quidem per quandam similitudinem nutriri; non autem propriè nutritur. Quod latè prosequitur verbis, quæ iam retuli lib. 6. Phylsorum quæst. 6. num. 33. vbi docet Sanctus Thomas, quod cū igni accenso aliqua materia combustibilis additur, in illa materia cōbustibili nouus ignis generatur; & idēd non est conseruatio præexistētis, sed noui indiuidui generatio: Totus enim ignis, qui est ex congregatione multorum ignitorum, non est vnus simpliciter, sed videtur vnus aggregatione, sicuti aceruus lapidum est vnus: & propter talem vnitatem est ibi quædam similitudo nutrimenti*. Nec flamma nutritur; sed minor flamma consumit minorem, & quælibet consumit oleum: & generatur ignis ex vna parte, & deperditur ex alia: non autem eius materiam in se conuertit. Constat autem, quod non est idem generare sibi simile; ac in se intus crescere, & idem numero augeri per intus sumptionem.

6 Sed instabis, nam videtur in conueniens, quod tota aqua maris sit vna; & tamen ignis non habeat vnitatem per se, sed sit ens per accidens.

Respondetur, quod S. Thomas non affirmat, quod semper ignis sit vnus per accidens; hoc enim falsum esset; quia elementaris ignis vnus est, & pariter alij ignes dantur per se habentes vnitatem, sicut, & alia inanimata continua: de quo S. Thomas 4. Contrag. cap. 81. ad 4. & 5. & Ferrara ibi (immerito à qui busdam pro contraria sententia relatus) & 1. Physicorum q. 7. ad 4. & 5. Sed solum ait, quod quando sunt multe prunæ aggregatæ, est ignis per accidens vnus, vt notat Banez ad 2. quod verissimum est.

§. II.

Utrum qualibet pars augeatur?

7 **D**ico secundo, eius quod augeatur, qualibet pars augeatur. Ita Philosophus textu 32. quæ docet, & probat S. Thomas lectione 14. in princip. ita dicens. Prima suppositio, quam primo proponit Philosophus, est hæc, scilicet, eius quod augeatur, quælibet pars videtur esse augmentata. Et similiter de diminutione, qualibet pars eius quod diminuitur, videtur esse facta minor. Cuius ratio apparet ex hoc, quod dicitur in 5. Phys. tex. 1. illud enim cuius aliqua pars mouetur, dicitur moueri secundum partem; & non simpliciter: sicut homo dicitur vulnerari, cum manus vulne-

rata est. Ad hoc ergo quod aliquid simpliciter, & perse moueatur, requiritur quod quælibet pars eius moueatur. Quod quidem etiam in augmento, & in omnibus alijs motibus obseruari oportet. Idem docet S. Thomas eadem lec. litt. c. & in. 1. dist. 17. q. 2. art. 1.

8 Secunda ratio sumitur ex dictis nu. 3. quia quoad hoc par ratio est de augmentatione, ac de nutritione; cum simul sint tempore illo, quo viuens est capax augmenti. Sed eius quod nutritur, quælibet pars nutritur: ergo eius quod augeatur, quælibet pars augeatur. Probatur minor: tum, quia nutritio est operatio vitalis; & ideo reperitur in plantis, & ex illa probamus plantas viuere: naturaliter autem loquendo, omnia, quæ viuunt, debent exercere aliquam operationem vitæ; nisi per accidens impendantur. Rursus probatur minor, quia diximus q. 19. §. 2. quod in animalibus calor naturalis est quo animal nutritur, & augeatur: sed experimur esse in toto corpore, & in omni parte eius: ergo in toto illo habet suam operationem.

9 Aduertit autem Philosophus tex. 35. quod membra dissimilium partium augentur, auctis membris partium similium. Sed quia Philosophi verba perse difficilia sunt, referemus, vt lucem accipiant Angelico illuminante Doctore: *An hominera (inquit Philosophus) augentur, cum hominera augentur: componitur enim ex his vnumquodque*, id est (ait S. Thomas lectione 15. litt. b.) membra dissimilium partium, puta, manus,

nus, aut pes, & similia; augentur per hoc, quos partes augentur, quas *homimera* vocat, sicut sunt caro, & os, & huiusmodi. Et assignat huius rationem, quia vnumquodque membrum dissimilium partium, augetur ex his quæ sunt similium; sicut manus ex carne, & ossè, & neruo: ideo oportet, quod per augmentum partium augeatur totum. Hæc Sæctus Thomas. Quod ab omnibus admittitur, quia partes ætereogeneæ componuntur, & constant ex homogeneis: & ideo oportet quod per augmentum istarum illæ augeantur; & per augmentum omnium partium augeatur totum.

10. Hæc cum certa sint, inquirendum restat: primo, vtrum omnes partes, tam aliquotæ, quam proportionales augeantur immediate, & perse; vel solum aliquotæ; proportionales verò mediatè tantum ratione earum?

Terminos dubij iam exposuim⁹ 6. Physic. q. 2. à n. 5. Respondet Rubio hic tract. de Augmentat. q. 7. n. 81. quod omnes partes augentur perse immediate: sed potior ratio ne proportionales. Probat, tum, quia Philosophus tex. 33. vniversa liter loquitur. Tum, quia partes aliquotæ non habent aliam entitatem, quæ augeatur perse immediate præter partes proportionales. Denique secunda pars probatur; nã parti aliquotæ non applicatur augmentum perse immediate; nec pars conuerfa ei vnitur nisi per suas extremitates.

11. Melius tamen Bañez cap. 5. q. 7. conc. 2. Ioan. à S. Tho. q. 8. a. 5.

PP. Carmelit. disp. 6. q. 4. num. 84. docent immediate, & perse augmentum fieri in partibus aliquotis sensibilibus; in proportionalibus verò mediatè, & ratione æqualiū, & ratione aliquotarum. Probant primo, quia sic sumitur ex Philosopho text. 35. & ex D. Thoma lect. 15. litt. a. Secundo, quia partes aliquotæ, & sensibiles sunt distinctæ, & designabiliter in toto: proportionales vero in potentia, & confusomodo, & indesignabiliter. Tercio, quia pars illa, quæ porum non habet, augeri nequit; cum non possit intus sumere, nec fieri maior, nec alimentum potest cum ipsa penetrari. Partes autem proportionales, cum sint infinitæ, poros nō habent: alioquin duo corpora æqualis magnitudinis non possent se excedere in soliditate: & viuētia omnia resolverentur in poros.

12. Per quæ cessant fundamenta contraria: nam Philosophus ipse explicuit; & ideo quamuis omnes partes augeantur; non tamen eodem modo; nec æque perse primo, & immediate. Ad secundū, dicitur, quod licet extēsiō sit eadem; modus tamen essendi est diuersus; & ideo materialiter omnes augentur; sed non æque perse primo omnes augentur.

13. Ad tertiū cōcedo antecedēs; & nego consequētiā, quia illa pars mediate vt quasi extremitas partis aliquotæ, non est mediate, vt ratione sui habens poros; & ideo non sufficit vt ratione illius hæc dicatur augeri; partes autem proportionales solum augentur mediate, vt

vt inclusa in partibus sensibilibus, quæ habent poros.

14. Secundo inquiritur, qualiter possit augmentum fieri secundum omnes partes, sine penetratione alimenti cum corpore, quod augetur, & nutritur?

Vt respõdeatur, notandũ ex Philosopho, & D. Thoma 4. Metheororum lec. 12. litt. f. Quod in quocumque viuente sunt duo genera partium; quædam porosæ, quia poros habent; aliæ non porosæ, quæ poris carent. Pori (à quibus partes porosæ dicuntur) sũt foramina quædam minutissima per totum corp⁹ viuentis diffusa; non omnino vacua, sed plena humore quodam, qui facile cedit intranti corpusculo, aut humori attracto. Quos poros dari cõprobat manifesta experientia; non enim sudor, aut vrina à corpore egrederentur, si pori non darentur; siquidem duo corpora naturaliter non possunt penetrari, vt ostendimus 4. Phys. q. 6. & sine scissione, aut penetratione, nec sudor, nec vrina reciperentur in vessicam, & egrederentur à corpore per omnes partes.

15. Putat autem Augustinus. Nihilus hic textu 39. quod nulla est necessitas pororum ad augmentũ, vel nutritionem. Hoc tamen bene reijcit Bañez cap. 5. q. 7. notab. 2. quia medulla vndique durè circumseptæ nõ posset nutriri nisi per istos poros deferretur alimentum: nam finis pororum est duplex; alter vt sint viæ per quas excrementa resoluta eiciantur foras, ne ledant ipsũ viuens; alter finis est, vt per eosdẽ

alimentum trahatur ad singulas partes solidas. Et illis correspondet duplex virtus; altera attractiua proficui alimenti; altera verò expulsiua nociui humoris. Quia verò venæ non potuerunt ita multiplicari, vt quælibet particula corporis haberet suam; prouidit natura poros, vt per illos attraheretur alimentum.

16. Respondetur ergo ad dubiũ, quod partes porosæ non augentur præcise, quia calore naturali multiplicentur pori; cum pori non sint partes corporis, sed potius concauitates quædã plenæ alimento, & humore, conuertendis in substantiã. Partes autem solidæ intus non suscipiunt alimentum; quia alimentum cum parte solida penetrari nequit. Vnde bene deducit M. Bañez conc. 3. quod pars illa parua, quæ intra suam quantitatem porũ nõ habet, non augetur proprie: quia si permanet, non est maior pars; si non permanet, non est aucta. Hæc latius explanare, esset diggredi ad extranea; & idẽ non immoramur in eis declarandis; & quia de his plura alij frequenter.

QVAESTIO XXI.

Vitũ viuens maneat idem toto tempore augmenti?

1. **T**Ria sunt, quæ in hac quæstione indigent discussione. Primum est, vtum in augmento addatur noua pars formæ, vel præexistens extendatur ad informandam nouam partem materiæ? Secundũ, qualiter maneat toto tempore idẽ sub

subiectam, vel suppositum? Deniq; consequenter videndum, in quo se su Philosophus textu 35. docuerit augmentum fieri per partes speciei formales, non per materiales?

§. I.

Qualiter forma sit eadem?

2 **C**irca primum, est certū, quod in homine toto tēpore augmenti manet eadem forma; quia anima rationalis est indiuisibilis, & est tota in qualibet parte; vt docet S. Thomas. 1. p. q. 76. art. 8. Et eadē ratione in animalibus perfectis nō additur noua pars formæ; quia etiā sunt indiuisibiles, iuxta Philosophum de Senectute c. 1. & S. Thomam 2. Contrag. c. 72. & quæst. v. nica de Anima art. 10. & 2. de Anima lect. 4. Quare solum est difficultas de augmento animalium imperfectorū, & plantarum (quarum animas esse diuisibiles certū est, & experientia cōstat, cum decisa viuāt; & ramusculi abscissi inferuntur, & viuunt) an acquirant nouam partē formæ in augmento, & nutritio- ne? Vel solum nutriantur per extē- sionem formæ præexistentis ad in- formandā nouam partem adueniē- tis materiæ?

3 Opinātur quidam, quod etiam in augmento Animalium imperfecto- rum manet eadem forma numero; & quod nō educitur noua pars for- mæ ex materia quæ aduenit, sed po- tius præexistens forma augetur, & extenditur ad informandam maio- rem materiā, quam antea. Ita Phy-

loponus hic cap. 5. cuius sententiā refert, & vt probabilē omnino se- quitur M. Bañez cap. 5. q. 5. cōc. 4. & tribuitur vtrique Alberto, Niu- pho, Burlao, & alijs, quos non vi- di. Probat Bañez primo: nam licet huiusmodi animæ sint diuisibiles, & extēse, tamē quia sunt formæ vi- uentium, in hoc excellunt formas non viuentium, quod eadem ma- nēs propter suam excellētiā pos- sit se ad maiorem materiam dilata- re.

Secundo, quia in augmentatione manet idem viuens, vt postea dice- tur: sed si ad recessionem materiæ, forma etiam corrumpitur, non ap- paret quomodo idem compositū maneat, nam variata forma, & ma- teria, etiā variari necesse est, quod ex eis componitur.

4 Tercio probatur ab inēdūeniē- ti, nam alioquin sequeretur, quod viuētia augeantur ad modum nō viuētiū; sicut ignis, qui non au- getur proprie; sed fit maior per ad- ventum nouæ formæ, & materiæ. ¶ Præterea sequitur quod non de- tur certus terminus augmenti, & decrementi animalium imperfecto- rum: quod est contra Aristotelem 2. de Anima textu 41. Id autem se- qui probatur: nam ideò non viuē- tia possunt crescere in infinitum, quia crescunt per aduentum nouæ formæ, & materiæ, quæ præexisten- ti additur, & affert secum nouam virtutem; sed etiam, iuxta senten- tiā oppositam, in augmento ani- malium imperfectorum additur noua pars formæ secum afferens nouam virtutem, & additur etiā noua pars mate-

in materia: ergo non habebit terminum augmenti.

5 Dico tamen primo, cum plantæ, & animalia imperfecta augentur, educitur noua pars formæ ex noua parte materiæ, quæ de nouo aduenit. Ita Capreolus in 2. dist. 15. ad 10. contra vltimam: & vt probabilem tuentur Bañez q. 5. cõc. 3. Toletus q. 9. referens Marsilium, Albertum de Saxonia, Petrum de Mantua, & alios plures. Item Scotus in 4. dist. 44. q. 1. a. 1. Aegidi⁹ in 1. dist. 5. q. 3. ar. 2. Rubio hic q. 9. n. 107. Ioan. à S. Tho. q. 8. a. 6. ad 3. & alij frequenter. ¶ Habetq; fundamētū in D. Thoma, & Phylol. siquidē 2. de Anima lec. 4. eodem modo, quo ad hoc, loquuntur de animalibus imperfectis, ac de formis plantarum; quia in vtrisque forma est *vna actus, & multiplex in potētia*: ergo sicut cū diuiditur, in qualibet parte est pars formæ, etiā cū augetur, vel diminuitur est noua pars formæ, quæ acquiritur, vel deperditur.

6 In quo indicatur duo fundamēta: quia cum plantæ, & animalia imperfecta diminuuntur, amittūt nō solū partē materiæ, sed etiā partē formæ: quod patet experientia, siquidem animalium illæ partes viuunt, & sentiunt; quod esse non posset, nisi animam viuētis sensibilis propriam haberēt: & ramusculi incisi viuūt, augētur, & crescūt: ergo etiā cum augentur noua pars formæ aggeneratur. Patet consequentia ex mutua correspondentia augmenti, & decrementi.

7 Alterum, & præcipuum fundamentum est; quia nisi sic dicatur, se-

quitur animas animalium imperfectorum esse indiuisibiles, & totas in qualibet parte: quod est contra suppositionē factam n. 2. in qua procedit hæc quæstio. Id autem sequi probatur; quia eo modo illæ formæ dependent à materia, quo nate sūt eā informare: cū ergo est diuisibilis, & coextensa per totū, quælibet pars formæ est in determinata parte materiæ: ergo eadem forma diuisibilis non extenditur ad nouā partem materiæ; sed additione materiæ additur pars formæ.

8 Ad primum contrariæ sententiæ respondetur, quod sicut ipsi fatentur has formas quoad diuisibilitatem non assimilari animabus animalium perfectorum, sed formis elementorum, & aliorum non viuētiū diuisibilium; ita nos dicimus de augmento, & diminutione: quod cum illæ formæ sint extensæ, & imperfectæ; & diuisibiles, acquiritur noua pars formæ acquisita noua parte materiæ, sicut, & deperditur cum pars materiæ tollitur.

9 Ad secundum satisfaciemus 2. p. quæstionis. ¶ Ad 3. Toletus soluit, ad 3. assignat duplex discrimen inter augmentum viuētiū, & augmentum ignis: alterum est quod ignis non crescit nisi ex ea parte, quæ ei alimentum apponitur; si sursum apponitur; sursum tendit; si ad latus, similiter ad latus, vel ad aliam differentiam. At viuens cibo vna parte posito, crescit secundum omnē differentiam: & sic est ab anima, vt probat Phylosophus 2. de Anima cap. 4. Alterum discrimen est, quod ignis suscipit alimentum ad par-

partes exteriores, nec secundum omnes suas partes augetur: at viuēs in se cibum sumit, ac per varias partes internas virtute propria distribuit.

10 Facilius tamen respondetur ex dictis q. 20. §. 1. quod ignis tantum improprie augetur, quia illa potius est alius ignis generatio; at verò plantæ, & animalia imperfecta per virtutem internam ipsius anime alimentum in se conuertunt, & ex forma, & materia adueniente fit vnum totum; licet non indiuisibile; tamen est continuum, quia omnes partes in vno esse totius conueniunt, & ordinantur ad exercendas perfectas operationes totius viuētis.

11 Ad vltimum inconueniens facile respondemus, quod nos 6. Physic. q. 6. n. 26. ostendimus etiam non viuētia habere terminos intrinsecos magnitudinis; iuxta quam sententiam videtur argumentum cessare. ¶ Et adhuc iuxta oppositam sententiam non multum urget, quia vt docet S. Thom. 1. p. q. 119. art. 1. ad 4. *Omnis virtus in corpore passibili, per continuam actionem debilitatur, quia huiusmodi agentia etiam patiuntur.* Et hoc militat, tam in animalibus perfectis, quam in imperfectis. Imò ibi in fine solutionis id declarat Sanctus Thomas exemplo virtutis vini conuertentis aquam admixtam, quæ paulatim per admissionem aquæ debilitatur, vt tandem totum fiat aquosum, vt Philosophus exemplificat in 1. de Gener. tex. 88. de quo S. Tho. lec. 16. lit. c. & lec. 25. lit. d. In igne autem non debilitatur ca-

lor, sed similis producitur cum nouus ignis generatur. Per quæ non negamus, quod in igne sit quædam similitudo augmenti: vnde S. Tho. in fine lec. 16. ait: & hoc etiam accidit circa ignem; contingit enim quandoque quod ligna igniuntur adiuncta igni præexistenti: & hoc est augmentatio ignis: quando vero ipsa ligna inceduntur seorsum, non adiuncta alijs lignis adustis, tunc est generatio. Hæc ibi: de quo iterum n. 16.

§. II.

Vtrum subiectum sit idem?

12 **D**ico secundo, absolute, & simpliciter debet concedi, quod toto tempore augmenti manet idem subiectum. Ita Philosoph. tex. 33. & 34. & S. Th. lec. 14. lit. c. & e. Et Authores communiter. Ratio Philosophi est, quia alias nutritio, & augmentatio non distinguetur à generatione, & corruptione: quod satis patet esse falsum ex distinctione terminorum. Sequela probatur: nam generatio terminatur ad nouum compositum, priori corrupto: sed si non maneret idem subiectum, augmentatio terminaretur ad aliud subiectum de nouo productum: ergo augmentatio esset generatio vnius, & alterius productionis.

Secundo, substantia non destruitur per id quo perficitur, vt in simili diximus q. 15. n. 45. & q. 16. n. 22. Sed nutritione conseruatur viuēs, & augmentatione perficitur, vt ad statum perfectum perueniat, & debitas

bitas exerceat operationes: ergo toto tempore augmentationis, & nutrimenti manet idem numero viuens.

13 In hac conclusione Authores concordant: dissident tamē in eius expositione. Nam Alexander (quem plures postmodum secuti sunt, vt ait S. Tho. lec. 15. lit. b.) & alij quos refert, & sequitur Tolet⁹ q. 9. ad 5. distinguunt partes integras spermaticas, quæ immediatē generantur ex semine, & sunt omnes illæ, ex quibus cōponitur substantia primo producta per generationem. Aliæ sunt nutritiales, quæ producuntur nutritione ex alimento, & adduntur primis. Illas dicunt non cōsumi, nec variari; nutritiales verò passim cōsumi.

14 Phyloponus verò, & Auerſa q. 50. lec. 3. & Cabero disp. 6. docēt partes quasdam solidiores, & duriores viuētis, quas ab initio habet, permanere semper easdem, & non resolui. Quod probant experiētia, nam ossa, nerui, & cutis etiam magna infirmitate non cōsumuntur; secus verò partes molliores, & laxiores. Et quia actiuitas caloris naturalis est valde temperata non valens resistere partibus solidioribus.

Admittit etiam Rubio de augmentatione q. 9. conclusione secunda, quod sicut omnes partes augentur, ita omnes diminuuntur, vt docet Philosophus text. 32. & 35. non tamen hæc diminutio est tāta, vt multæ partes non maneant inuariatæ magna ex parte: nam licet cōtinua sit actio caloris naturalis, nunquam

corrumpit totaliter duriores, ac solidiores partes viuētis, propter maximam resistantiam earum, vt probat concl. 3.

15 Nihilominus S. Tho. lec. 15. litt. d. docet non esse necessarium, vt id quod augetur maneat idē numero, quod materialiter forma, & materia eadem perseueret; sed sufficit, quod formaliter sit idem, quia partes, quæ defluunt, & cōsumuntur per calorem, & quæ adueniunt, & restituuntur per nutrimentum, manent sub eadem figura, ordine, & situ, faciuntque vnum continuū cum præexistentibus. Quod ex Philosopho quatuor exemplis declarat. Primum est, si ex vase pleno aqua, guttatim aqua effluat, & guttatim semper infundatur; erit enim semper idem quantum ad mensurā aquæ, non tamen quoad materiam aquæ. Est etiā simile de fluuijo, qui semper manet idem quantū ad speciem fluuij, materialis tamen aqua semper est alia, & alia. Simile est etiam in igne, cuius species, & figura semper manet; sed ligna, in quibus materialiter ignis ardet, cōsumuntur, & alia apponuntur. Idem etiam apparet in populo ciuitatis, qui semper manet idem secundum id quod est speciei; quamuis hominum, ex quibus constituitur populus, quidam moriantur, & quidam succedant. Sic ergo semper permanet id quod pertinet ad speciem carnis; licet materia, in qua fundatur talis species, paulatim cōsumatur per actionem caloris, & alia de nouo adueniat per nutrimentum. Quam doctrinam S. Thomæ sequuntur communiter

muniter eius discipuli, & Marfilii hic q. 12. Saxonia q. 11. Coimb. & alij frequenter.

16 Obijcies: nam ad hoc, quod sit idem numero requiritur identitas materiae, quæ est indiuiduationis principium: ergo si admittimus, quod si animal diu viuit, nihil quod in eo fuit materialiter in principio suæ generationis, finaliter remaneat in ipso; sequitur, quod non sit idem numero: ac per consequens falsum est, quod viuens maneat idem toto tempore augmenti, si partes fluunt, & aliæ adueniunt.

Respondet S. Tho. 1. p. q. 119. artic. 1. ad 5. quod sicut Philosophus dicit in primo de Gener. text. 39. lec. 16. in fine, quando aliqua materia perse conuertitur in ignem; tunc dicitur ignis de nouo generari. Quando verò aliqua materia conuertitur in ignem præexistente, dicitur ignis nutriri. Vnde si tota materia simul amittat speciem, & alia materia conuertatur in ignem, erit alius ignis numero. Si verò paulatim combusto vno ligno aliud substituatur, & sic deinceps quoad vsque omnia prima consumantur, semper remanet idem ignis numero, quia semper, quod additur, trahitur in præexistens. Et similiter est intelligendum in corporibus viuentibus, in quibus ex nutrimento restauratur, id quod per calorem naturalem consumitur. Hæc S. Thomas: qui idem dicit Quodlib. 8. artic. 5. ad 2. & in 2. sent. dist. 30. q. 2. artic. 2. ad 4. & in 4. sent. dist. 44. q. 1. artic. 2. q. 4.

17 Sed instabis: nam videtur dif-

ferentia peraccidens, quod materia tollatur tota simul, vel paulatim, & per partes: sed fatemur, quod si tota simul tolleretur, non esset idem numero viuens: ergo si post longum tempus paulatim est alia numero materia ab ea, quæ fuerat in principio, viuens non erit idem numero in fine vitæ, & in principio.

Respondetur: quod cum tota materia tollitur simul, & alia aduenit, variatur indiuiduationis principium; & ideo non mirum variari indiuiduum, & esse aliud numero. At verò cum paulatim pars consumitur, & pars aduenit, hæc continuatur cum toto præexistente in quod transit; & ideo continuatione est formaliter idem, ac si esset eadem numero materia: quæuis materialiter sit diuersa.

18 Aduertendum autem, quod exempla aduicta nu. 15. tenent quoad id ad quod inducantur, nempe, quod potest aliquid variari materialiter, & manere idem formaliter: de quo videantur etiam quæ diximus lib. 4. Physic. q. 2. Tamen quoad alia est differentia, quia Populi, vel Ciuitatis vnitas, est solum moralis, quia diuersi homines adunantur eisdem legibus, & succedunt in eisdem muneribus; vnitas tamen corporis viuentis est physica. Pariter aqua fluuij minorē habet vnitatem, quā habeant partes eiusdem viuentis. Cæterum hoc non tollit convenientiam exemplorum, quia tenet in sensu formali, in quo inducantur; & parū interest, quod quoad alia non teneant, quia si om-

nino essent idem, non esset exemplum simile; sed identitas.

19 Præterea, in animalibus imperfectis, ut in lacertis, & huiusmodi, non facile assignari possunt partes solidiores, quæ toto vitæ tempore perseverent eadem materia liter: & tamen in eis verificatur, quod manet idem vivens toto tempore augmenti. Ac per consequens melius est recurrere ad discursum S. Thomæ, qui quoad hoc in omnibus procedit. Licet sit disparitas quod in homine, & animalibus perfectis forma manet invariata, quia est indivisibilis; & ideo solum deperduntur partes materiæ, quæ nutritione restaurantur.

20 Denique experientia solum comprobari potest, quod post statum augmenti, partes solidiores non crescunt; non tamen valere probari experientia, quod materialiter eadem omnino ossa, & nervi, & alia huiusmodi, quæ sunt in puerilis recentis natis, sint in hominibus grandævus; quia partes istæ sunt corruptibiles, & calor naturalis est illis applicatus, & sicut omnes nutriuntur; ita omnes paulatim mutantur.

21 Est tamen differentia, quam notat S. Thomas illa quæst. 119. artic. 1. ad 4. quod cum agentia corporalia in agendo repatiantur; ideo virtus conuersiva in principio quidem tam fortis est, ut possit convertere, non solum quod sufficit ad restaurationem deperditi, sed etiam ad augmentum. Postea vero non potest convertere, nisi quantum sufficit ad restaurationem de-

perditi: & tunc cessat augmentum. Demum nec hoc potest, & tunc fit diminutio. Deinde deficiente huiusmodi virtute totaliter, animal moritur. Videantur reliqua verba S. Thom. iam relata n. 11. Non repugnat autem alimentum, quo subueniatur huic defectui, & naturaliter impediatur mors per longa tempora, ut de fructu ligni vitæ, ex D. August. docet S. Tho. 1. p. q. 97. art. 4. & ibi eius Expositores.

s. III.

Textus Philosophi exponitur.

22 **R**estat tertium, quod explicandum promissum, videlicet, quid sibi velit Philosophus. cum text. 35. inquit: *Quamlibet igitur partem augmentari, & adveniente aliquo, secundum quidem speciem est contingens, secundum autem materiam non est.* Quorum verborum fere tot sunt expositiones, quot Expositores. Plures refert, & impugnat M. Bañez c. 5. tota q. 6.

23 Quibus omisis, dicendum est cum D. Tho. lec. 15. lit. d. & 1. p. q. 119. ar. 1. ad 2. quod hæc distinctio Philosophi non est secundum diversas carnes, sed est eiusdem carnis secundum diversam considerationem. Si enim consideretur caro secundum speciem, id est, secundum id quod est formale in ipsa; sic semper manet; quia semper manet natura carnis, & dispositio naturalis ipsius. Sed si consideretur caro secundum materiam; sic non manet, sed paulatim consumitur, & restauratur. Sicut patet in igne fornacis, cuius forma manet; sed materia paulatim consumitur.

sumitur, & alia in locum eius substituitur. Hæc S. Thomas.

24 Cuius sensus non est, quem illi tribuunt Toletus q. 9. ad 1. & Rubio q. 9. n. 108. quod manet naturalis specifica, quia semper est verum quod est caro, & os eiusdem speciei, siue sit maius, siue sit minus. Non tamen manet singularitas, quia hæc sumitur à materia, quia hæc, vel illæ partes, quæ materia dicuntur, recedunt. Hæc, inquam, expositio rejicitur à D. Tho. in corpore illius articuli, ut patebit legenti. Non consonat Phylosopho, nec saluat eius intentum, quod in augmentatione manet idem numero compositum; cum constet non posse esse idem numero, si non est aliquo modo eadem materia.

25 Sensus igitur planus sumitur ex dictis, quod materia ipsa potest considerari dupliciter: & materialiter, & in esse rei; & sic variatur: sed tamen eadem formaliter perseuerat, quia solet esse sub eadem omnino forma, & sub eisdem dispositionibus numericis, ut patet ex exemplis S. Thomæ adductis n. 15. Vnde M. Bañez dicta q. 6. post primam conclusionem, notat, quod quando dicimus, quod manet caro secundum speciem, nolumus negare, quod modo non habeam ego eandem carnem numero, quam habui quando eram puer: sed asserimus, quod licet materialiter non maneat eadem, cum semper deficiat: manet tamen hæc numero caro formaliter, quia semper succedit caro secundum eandem naturam, & dispositiones, situm, & figu-

ram. Et in homine hoc facilius percipitur, quia anima est indiuisibilis, & causat dispositiones, & accidentia. Vnde licet entitariuè, & materialiter partes pereant, sunt eadem formaliter, quia succedunt sub eadem forma, & sub eisdem accidentibus: & hæc mutatio fit imperceptibiliter, ut expositum est num. 17.

QVAESTIO XXII.

Utrum augmentatio, & nutritio continuo durent?

§. I.

Certa præmittuntur.

1 Sensus quæstionis satis patet ex dictis in simili q. 17. §. 1. ¶ Certumque est; primo, augmentationem non durare continuo per totam vitam, ut patet ex dictis q. 21. num. 21. Vnde S. Thomas 2. 2. q. 147. art. 4. ad 2. & in 4. dist. 15. q. 3. art. 2. quæstiuncula 3. ait: tempus augmenti, secundum Phylosophum, est usque ad finem tertij septenij, ut in pluribus, quia res naturales non currunt semper eodem modo, sed ut frequenter. Ibique postea docet, quod in primis quinque annis peruenit puer ad medietatem totius augmenti, ut Phylos. dicit 1. de Gener. Anim. c. 18. Et ad tertium aduertit, quod quâvis pueri plus habeant de humido, quam procrecti; quia tamen illud est minus inspissatum, citius potest à calore consumi: & ideo frequentiori refectione indigent.

2 Ratioq; iam est assignata: quia ad augmentū exigitur, non solum restaurare deperditum, sed etiam ad dandū præexistenti additamentū: virtus autē cōuersiua, cū in agēdo repatiatur; non semper potest viuēs augere. Præterea probatur, nam 6. Phys. q. 6. ostendimus virtutia habere terminos intrinsecos magnitudinis: quod falsum esset, si per totam vitam augmentum duraret. Et ideò Phylos. & S. Tho. hic lec. 17. lit. c. dicunt: Non autē semper animal augetur; sed quādiu cibis cōuersus in carnem potest extendi in maiorem quantitatem.

3 Obijcies: nam adueniente noua materia augmenti, virtus ipsa augmentatiua augetur: sed per totam vitam aduenit nutrimentum, & noua materia augmēti: ergo per totā vitā animal augetur. Probat̃ur maior, sicut se habet calor elementaris ad ignē, ita calor naturalis ad corpus viuētis, vt ex dictis constat: sed calor naturalis crescit quo plura ei apponuntur cōbustibilia: ergo & calor naturalis semper augetur per alimentum cōuersum in substantiam aliti. ¶ Respōdet Arriaga disp. 2. sec. 5. subf. 4. y. i. uens non eo ipso quod nutriatur, debere naturaliter mori; quia poterit vno alimento recuperare gradum caloris, quem alio alimento amisit. ¶ Sed hoc manifestæ experientiae aduersatur; & est contra cōmunem, sine villo solido fundamento.

Et ideò facilius cum cōmuni respondentur negādo maiorē: Ad probationem disparitas assignanda est

ex D. Thoma in 2. dist. 30. q. 2. art. 1. ad 5. sic dicente: Illud quod ex nutrimento aggeneratur, non ita perfectē consequitur naturam speciei, sicut illud quod primo per virtutem formatiuam in carnem, vel os conuersum est. Tū, quia generatio erat carnis secundum se; secundum autem est carnis in alio, quasi per cōmissionē. Tum etiam, quia quanto virtus animæ magis diffunditur, debilior redditur: vt patet in corde, quod quanto mai⁹ est, tanto minus calidum est; vnde animalia habentia magnum cor, sunt timida naturaliter, vt Phylos. in lib. 13. de Animalibus cap. 4. dicit: Et ideò aliquomodo est extraneum; & propter hoc permixtum ei, quod prius erat, est causa debilitatis virtutis; sicut aqua admixta vino, vt ponit exemplum Phylosophus 1. de Generat. tex. 42. & ideò ad vltimum oportet, quod sequatur diminutio, & corruptio. Hæc S. Thomas. Et 2. dist. 19. q. 1. art. 4. & 1. p. q. 97. art. 4. & cum sequuntur Scotus in 3. dist. 16. q. 2. §. *Ad quæstionē*, & in 2. dist. 19. q. vnica, §. *Concedo*. Et Petr⁹ Garcia super Fen. 1. lib. 1. disp. 18. c. 11. Vbi radices peculiare debilitatis caloris naturalis assignant. Alia argumenta soluunt Rubio quæstione 8. & Ioānes a S. Thoma quæstione 8. articulo 4.

4 Certum est secundo, nutrimento durare toto tēpore vitæ. Vnde S. Thomas hic lect. 17. lit. c. ait ex Philosopho, quod aliquis nutritur quovsq; saluatur, id est, quādiu conseruatur in vita: quia semper

semper oportet restitui per nutrimentum, id quod continuè soluitur, idest, id quod diminuitur, oportet nutrirī. Quod nō est sic intelligendū, quod si pro breui tēpo re impediatur nutritio, statim animal pereat: quia sumptio alimenti non est in instanti, & alteratio eius etiam indiget tempore, & experimur quod non quodlibet impedimentum virtutis nutritiæ, est immediata causa mortis.

3 Est ergo sensus, quod viuens semper est in indigentia alimenti, propter temperamētum calidum abundans, quod consumit humidum, & quia ex diuersitate alimentī, & alijs dispositionibus subiecti, variatur actio caloris naturalis; ideo etiam variatur nutritio. Et aliquando impeditur, vel infirmitate subiecti, vel defectu caloris; vel resistentia indebiti, & minus proportionati alimenti: vel quia nutrimentum non est debitè applicatum; sicut plantæ in hyeme nō nutriuntur, nec augentur; quia gelu est congelatum nutrimentum, ne possit viuenti applicari.

6 Obijcies: nam plura animalia in magna parte hyemis dormiunt, vt patet in gliribus, cimicibus, & alijs: ergo non comedunt: ac per consequens viuunt sine nutrimento. Idem refertur de vrsis, & aliquibus serpentibus. Imò in regionib⁹ frigidissimis Sarmatiæ etiā homines pluribus mēlibus sine alimēto viuūt. Quod & de alijs viris, & fœminis refertur.

Respōdetur multos dubitare de omnib⁹ huiusmodi historijs, & eas

vt fabulas contemnere. ¶ Ceterū non ita generaliter hæc omnia rejicienda cēseo, quia à fide dignis referuntur. Præcipuè Fortunius Lictus Medicus Parauin⁹ integrū volumē tribus libris distinctū edidit, hoc titulo prænotatum: *de his, qui sine alimento diu viuere possunt*. Vbi authorib⁹, & historijs antiquis, & recentioribus, probat de facto plures sine alimento plures trāsēgisse dies, & menses. Cuius doctrinam refert, & probat N. Episcopus Baptista Lanuza, notitia scripturarum, & nitore eloquentiæ, & virtutum splendore, nostri sæculi re, & nomine Hieronymus, homilia 5. Quæ dragel, §. 8. vbi docet dari homines talis complexionis naturalis, quod naturaliter per plures dies viuere possunt sine alimēto, & absque eo quod fame crucientur. Quamuis addat hoc sæpe euenire virtute Dæmonis, vt in casu relato à D. Prospero libro, qui inscribitur: *Dimidium temporis* cap. 6. & diuina virtute sepissimè, vt contigit Moyse, & Elie, Beatæ Chatarinæ Senenſi, B. Colubæ Perusinæ, & alijs.

7 Adhuc tamē pro casibus argumenti nō est opus adhuc recurrere: nā vt ait M. Ioan. à S. Thoma q. 8. art. 4. animalia illa, licet externum alimentum non recipiant; habent tamē internū aliquē humorē crassiorē, seu pituitā, quæ tēpo re illo à calore naturali cōcoquitur vice alimenti, & ob caloris defectum, lentè, & paulatim illum cōsumūt: vel ob prædictū defectū caloris, ita parū cōsumūt, vt paucissimo indigeant alimento.

8 Tertio videtur certū augmē-
tationem, & nutritionem non ha-
beretalem continuitatem, & regu-
laritatem, quod numquam interrū-
pantur: nec talem, quod tempore
quo durant, si tantum augetur in tā-
to tempore, in medietate eius au-
geatur dimidium, & sic proportio-
naliter: quin potius certum est irre-
gularem motum esse, & quod vno
tempore est dispositio ad augmen-
tum, & postea vel interrumpitur,
vel parum augetur. Ita docet, & ex
professo probant Philosophus, &
S. Thomas lib. 8. Phisicorū lec. 5.
litt. e. verba S. Thomæ sunt. Dicit
ergo contra hoc Aristoteles, quod
non est possibile continue aliquid
augeri, vel minui; ita scilicet, quod
quantitas aucta diuidatur secundū
tempus, ita quod in qualibet parte
aliquid eius augeatur; sed interpo-
nitur medium tempus post augmē-
tum vnius partis, in quo nihil au-
getur, sed fit dispositio ad augmen-
tum sequentis partis. Et hoc mani-
festat per similia: quorum primum
est, quia videmus, quod gutta plu-
uiæ multiplicata cōterit lapidem.
Sed non possumus dicere, quod si
gutta multiplicata tantum fodit,
vel remouet de lapide in tanto tē-
pore, quod medietas guttarū pri-
us in medio tempore remouerit me-
dietetatem illius quantitatis, &c. Idē
docet S. Tho. 2. 2. q. 24. art. 6. & 1.
2. 7. 52. art. 3. & lib. 2. Contragētes
cap. 89. Ratioque huius irregula-
ritatis quandoque prouenit defe-
ctu virtutis subiecti, impedimēto,
vel infirmitate eius: quādoque ve-
ro ex indispositione alimenti, vel

ex minus proportionata applica-
tione ad virtutem nutritiuam.

§. II.

Vtrum augmentatio sit cōtinua?

9 **R**emanet ergo dubium, vtrū
eo tempore quo durant nu-
tritio, & augmentatio sint motus
successiui, & cōtinui? An verò mu-
tationes instantaneæ, quarum suc-
cessio morulis tota interrumpatur?
Et rursus, si successione, & con-
tinuitatem habent; videndum est,
an illis conueniat perse, & ratione
sui? An verò solum per accidens, &
ratione alterius?

10 Afferunt ergo plurimi nutri-
tionem, & augmentationem esse
motus discretos, licet habeant cō-
tinuitatem secundum quid; quia
successionem in suis partibus ha-
bent; per quod differunt à genera-
tione, quæ tota est in instanti. Ita
Capreolus in 1. dist. 17. q. 2. in sol.
ad arg. contra 9. cōcl. Sonc. 8. Me-
taph. q. 22. & 24. Ferrara 8. Phys. q.
6. & ibi lauell. Astud. 1. de Gener.
q. 10. & 16. Tribuitur Alber. Mag-
no, & Auerrois 8. Phys. tex. 23. & te-
nent Niphus q. 6. & 8. Metaph. q.
7. Tolerus q. 11. Hurtado disp. 3.
sect. 3. sub. 2. Arriaga disp. 2. sect.
3. subsect. 1. Pomponatius de Nu-
tritione cap. 19. & 8. Metaph. disp.
7. c. 4. & alij plures.

11 Communior sententia do-
cet nutritionem, & augmentatio-
nem eo tempore, quo durant, esse
motus continuos. Ita Soto 1. Phy-
sic. quest. 4. & lib. 6. quest. 3. lauel-
lus

Ius hic tract. 2. cap. 3. dub. 3. & ita videtur priorem sententiam retrahere. Hanc tenet Bañez cap. 5. q. 2. conclus. 3. probans eam octo rationibus. PP. Carmelit. disp. 6. q. 1. Ioannes à S. Thoma q. 8. art. 4. difficult. 2. Extra Scholam S. Thomæ tenent Marsilius hic quæst. 14. Venetus cap. 7. Pereira, & Iandunus, quos citat, & sequitur Rubio q. 3. Conimb. quæst. 16. art. 2. Cabero disputat. 6. dub. 5. & alij frequenter.

12 Non desunt tamen Recentes, qui dicunt nutritionem fieri, tam in instanti, quam in tempore; quia fit ad introductionem vltimæ dispositionis in materia alimenti: vltima autem dispositio potest introduci tam in instanti, quam in tempore, quia eadem virtus est in causa in instanti, ac in tempore sequenti: ergo nutritio fieri potest tam in instanti, quam in tempore.

13 In fauorem tamen communis sententiæ, & pro ea exponenda. Dico primo, augmentatio, per se loquendo, est motus cōtinuus. Solet probari ex D. Thoma 3. p. q. 33. art. 1. vbi ait: *Augmentum oportet esse successiuum: tum, quia augmentum non est sine motu locali: tum etiam, quia procedit ex virtute animæ iam in corpore formato operantis, quæ non operatur nisi in tempore.* Idem docet ad 4. & lib. 1. de Gener. lect. 11. ex quo formatur ratio pro conclusione. Nō potest esse acquisitio maioris quantitatis, quin simul sit acquisitio maioris loci, vt docet Philosophus in principio capitis 5. & probat S. Thomas illa lect. 11. quia locus cō-

mensuratur locato secundum magnitudinē; & ideo necesse est, quod quando mutatur magnitudo locati, quod etiam fiat transmutatio secundum locum. Sed acquisitio maioris loci fit motu locali successiuo, & continuo: ergo augmentatio est motus continuus.

14 Secundo probatur; nam Philosophus, & S. Thomas 5. Physic. lec. 4. lit. c. & alibi sæpè dicunt augmentationem esse verum motum: ergo est continuus motus. Probatur consequentia, nam quod intrinsecum est superiori, debet conuenire inferioribus: sed motus in genere includit continuitatem: ergo & augmentatio, quæ est species motus. Vnde Philosophus 5. Physic. text. 34. & 35. eum appellat vnum numero motum, qui non interceditur.

15 Istæ tamen rationes, nisi amplius vrgeantur, videntur parum probare. Prima enim solum ostendit augmentationem esse successiuam ratione alterius motus ipsam cōmitantis; & ideo restat probandum, quod ratione sui habeat continuitatem. Deinde, S. Thomas ibi relatus solum docet augmentationem non esse rotam in instanti, sed in tempore successiuo; quod Authores primæ sententiæ nō negāt: non tamen affirmat esse continuā: de quo est difficultas.

16 Quare posset responderi cū Ferrara quæst. illa 6. concl. 4. quod motus augmenti est continuus secundum quid, quia non introduci tur simul tota quātitas eius, quod augetur, sed vnum minimum post

aliud minimum successiue: & quæ liber instantanea mutatio, quæ est factio minimæ quætitatis, non vocatur à D. Thoma motus augmenti; cum per minimum quantitatis non appareat viuens maius notabiliter. Sed aggregatum ex pluribus huiusmodi instantaneis mutationibus dicitur motus augmenti: & per hoc differt augmentatio ab illuminatione, quæ omnino est instantanea mutatio. Et idè dixit Auerrois 3. Phys. côm. 6. quod motus augmenti componitur ex pluribus moribus, & pluribus quietibus.

17 Secundæ rationi potest responderi ex dictis q. 17. n. 33. & 34. & vltius addit Ferrara ad 1. & 3. quod sicuti motus est vnus, ita est continuus; si est vnus simpliciter, debet esse continuus simpliciter, si est vnus secundum quid, debet esse continuus secundum quid. Augmentatio autem est secundum quid continua, & secundum quid vna, quia quantitates in diuersis instantibus factæ, vniuntur in eadem parte corporis: & transmutationes alimendi videntur quasi continuare vnâ instantaneâ factionem quantitatis cum alia.

18 Vt hæc præcludantur, & conclusio efficacius probetur, in primis afferendus est S. Tho. 1. de Gener. tex. 84. lect. 24. circa finem, dicens: *Nam motus continuus non est nisi in tribus generibus, scilicet, quantitate, qualitate, & vbi.* Ergo non solam successionem, sed etiam continuitatem concedit S. Thomas augmenti rationi.

Deinde radicatus intentum ex-

plicatur ex D. Thoma lib. 6. Physicorum lect. 7. in fine dicente: *Paret ergo, quod non est accipere aliquod primum in quod mutatum sit in motu locali.* Et similiter manifestum est in mutatione quantitatis, quæ est augmentum, & decrementum: quia hæc etiam mutatio est secundum aliquod continuum, scilicet secundum quantitatem accrescentem, vel subtractam, quæ cum sit in infinitum diuisibilis, non est in ea accipere primum.

19 Ex quo sic probatur conclusio, primo à paritate motus localis, in quo idè non datur primum mutatum esse, quia cōtinuum spatium est diuisibile in infinitum: sed etiam quantitas acquisibilis per augmentationem, est diuisibilis in infinitum: ergo acquiritur in tempore continuo.

Secundo probatur à priori, ratione in simili quoad hoc, iam propoſita q. 17. n. 38. forma quæ per se loquendo habet latitudinem successiue percurrendam cum contrarietate, potest terminare motum successiuum, & continuum: sed quantitas maior, quæ est terminus augmentationis, est huiusmodi, vt ostendimus 5. Physic. q. 1. §. 2. ergo per se loquendo motus augmentationis est continuus. Quia hæc ratio loco citato 5. Physic. latius est ponderata argumenta soluendæ; idè nunc ad alia transeundum.

20 Tercio probatur: nam toto aliquo continuo tempore potest materia augmenti esse debite approximata virtuti augmentatiuæ, & absque vlllo impedimento: ergo augmentatio, per se loquendo impedimentis seclusis, est motus conti-

continuus. Antecedens patet experientia: & quia alioquin natura minus debite, & cōnaturaliter prouidisset virtuti augmentatiuæ de materia augmenti, si toto tempore, quo potest agere, non agit. Cōsequentia probatur, quia agens naturale debite approximatum passio, naturaliter absque interruptione in illud agit.

§. III.

Vtrum nutritio sit continua?

21 **D**ico secūdo, nutritio etiam sit successiuè, & continuè; non perse; sed ratione augmentationis, vel acquisitionis quantitatis, quæ ibi cōcomitur. Priorem partem negat Masius à nobis relatus §. Phys. q. 1. n. 21. Sed tota conclusio est Thomistarum, quos ibi retulimus n. 22. Nec video qualiter priorem partē possit negare, qui primam conclusionem admisserit, quia vel sequetur dari naturaliter substantiam sine quantitate, vel quod augmentatio perse loquēdo non fiat continuè. Id sequi probatur, quia si in instanti aggeneratur pars substantiæ; vel in illo instanti est pars quantitatis? Et tunc iam erit augmentatio in instanti. Vel in illo instanti addita parte substantiæ, reservatur pro tempore sequēti addenda pars quantitatis; & sic iam erit aliqua pars substantiæ sine quātitate: quod naturaliter repugnat substantiæ corporeæ.

22 Specialiter secūda pars probatur ex dictis quæst. 17. §. 3. quia quoad hoc par ratio est de nutritione, ac de alteratione; quia pars

substantiæ seclusa quantitate est indiuisibilis, & inextēsa; & ideo nō habet continuitatem, & successio nem ratione sui; bene tamen ratione quantitatis, & motus ad ipsam. Vnde bene notat M. Bañez hic c. 5. q. 1. ad 2. quod quemadmodum accidentia, quæ per motum ex natura sua producuntur, quando sūt simul cum substantia, in instanti intrinseco incipiunt, quia consequuntur ad substantiam productam; ita corruptio, & generatio, quæ alias instantaneæ sunt, quando perse ordinantur ad esse substantiæ; si tamen ordinentur, & cōmitentur motū successiuū; nō possūt nō successionem, & continuitatem habere.

23 Hincque probatur hæc conclusio simul cum præcedente, duplici via. In primis, quia corruptio formæ alimenti sit cōtinuè, & successiuè: ergo & nutritio, & augmentatio fiunt, non solum successiuè, sed & continuè. Antecedens probatur, quia vltima dispositio corruptiua illius formæ, potest continuo motu aduenire: quod exprimitur in dispositionibus ad corruptionē tabulæ corrūpendæ ad aduētū formæ ignis; siquidē sensu percipim⁹ successiuè cōburi. Prima vero cōsequentia est manifesta, quia dixim⁹ q. 8. n. 4. quod calor consumat⁹ simul introducitur cū forma ignis; introducta autē vna forma, corrūpitur alia: & cū materia non maneat sine forma, aggeneratur cōtinuè noua pars substantiæ, & quātitatis; quia calor naturalis eo modo proportionali agit naturaliter, ac calor elementaris.

24. Deinde, quia nec ad nutritio-
nē, nec ad augmentationē requiri-
turaliquid fixum, & determinatū,
& in indiuisibili cōsistens: ergo nil
obstabit successioni nutritionis, &
augmentationis, & earum conti-
nuæ durationi, sed potius habebūt
latitudinē successiue percurrēdā.
Antecedens probatur, quia in nu-
tritione, & augmentatione suppo-
nitur viuens cum quātitate requi-
sita ad propriam consistentiam, &
ad debitas operationes exercen-
das: ex parte verò alimenti quāto
minor pars fuerit, tāto perfectius,
& facilius viuens agat in illam, &
præexistēti aggenerabit: ergo etiā
si generatio sit in instanti, aggene-
ratio, nutritio, & augmentatio fiet
in tempore.

25. Sed obijcies: nam si nutritio
fiat cōtinuē, sequitur quod forma
alimenti desinat per vltimum esse;
& nutritio, & aggeneratio substan-
tialis incipiant per vltimum non
esse: sed vtrūque est falsū, & reie-
ctum 6. Phys. q. 3. quia substantia,
vtpote indibilibilis, perse loquen-
do non incipit, nec desinit succes-
suorum more: quoad hoc autē ea-
dem procedit ratio de substantia
partiali, ac totali: quia vel sequi-
tur dari duo instantia immediata;
aut pro aliqua duratione dari par-
tem materiæ sine forma: ergo nu-
tritio fit in instanti. Sequela proba-
tur, quia illo modo incipit, & desi-
nit motus successiuus, & cōtinuus,
& ea quæ ad modum ei⁹ incipiūt,
& desinunt.

In hoc argumento diluendo val-
de laborat Rubio, vt patet q. 3. à n.

33. vsque ad 41. Sed meo videri fa-
cile responderat M. Bañez q. 2. ad
3. & 4. & sequitur M. Ioann. à S.
Thoma ad 2. quod non est eadem
ratio de inceptioe, & desitione
substantiæ totalis, vel partialis sup-
ta in gradu determinato, ac de in-
ceptione, & desitione aggenera-
tionis, & alimēti: quia non est in-
cōueniens, quod aggeneratio par-
tialis substantiæ incipiat ad modum
motus, & quod alimētum desinat
successiue: quia quādo forma sub-
stantialis de nouo producitur exi-
git determinatam dispositionem;
secus autem quando solum produ-
citur noua pars substantiæ, quæ cō-
seruatur in toto: quia minus requi-
ritur dispositionis pro forma con-
iuncta toto, quam pro forma de
nouo totaliter introducta: de quo
Philosoph. 1. Phys. text. 38. Vnde
in forma conceditur sequela. Ad
probationem dicitur, quod perse
loquendo substantia incipit, & de-
sinit in instanti; per accidēs tamen,
& ratione adiunctæ diuisibilitatis
potest latitudinem, extensionem,
& continuitatem habere, & se ac-
comodare ad modum motus. Vt
patet in simili, quia dixim⁹ 6. Phy-
sic. q. 3. n. 24. quod forma substan-
tialis, quæ desinit ad generationē
alterius, desinit per primum non
esse, ne dentur duo instātia imme-
diata; vel duæ formæ simul; vel
materia sine omni forma; reco-
lantur etiam, quæ supra
diximus q. 18.

n. 30.

§. III.

Utrum per accidens augmentatio sit in instanti?

26 **I**nquirendum tamē restat, an in aliquo casu, saltem per accidens, augmentatio, & nutritio possint esse, & de facto sint in instanti?

27 Negatiuam partem videtur supponere omnes Authores nostrae sententiae relati nu. 11. & precipuē videtur probari, quia ut ait S. Tho. relatus num. 13. augmentū nō est sine motu locali: motus autem localis, nec per accidens potest esse in instanti, ut diximus lib. 4. Phys. q. 9. n. 13. & lib. 6. Phys. q. 5. n. 8. & 28. ergo nec per accidens motus augmenti potest esse in instanti. ¶ Secundo, quia motus augmenti distinguitur à mutatione instantanea per continuitatem: ergo non potest esse augmentatio, & esse in instanti.

28 Affirmatiuam partem supponunt Authores relati nu. 10. & videtur sequi ex his, quae in simili diximus q. 17. quod datur alterationes continuæ, & non continuæ: ergo & dari possunt augmentationes continuæ, & non continuæ. Licet sit disparitas, quod alterationi cōuenit continuitas per accidēs, augmentationi verò perse. Sed hoc ad praesens parum refert.

Secundo id videtur colligi ex dictis num. 22. & 25. quod substantia perse competit esse in instanti, & per accidens potest ratione alterius incipere, vel desinere in tem-

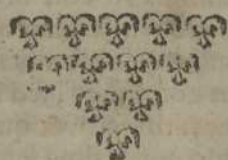
pore: ergo pariter augmentationi potest competere vnus modus essendi perse, & alius conuenire per accidens.

29 Tercio, videtur fauere S. Thomas locis relatis nu. 8. & precipuē 2. 2. q. 24. art. 6. dicens: Augmentum autem corporale in animalibus, & plantis, non est motus continuus, ita scilicet, quod si aliquid augetur in tanto tempore, necesse sit, quod proportionaliter in qualibet parte illius temporis aliquid augeatur, sicut contingit in motu locali. *Sed per aliquod tempus natura operatur disponens, & nihil augens actū; & post modum producit in effectum id, ad quod disposuerat, augendo ipsum animal, vel plantā actū.* Ex quo constat, quod impediri potest virtus augmentatiua, & nutritiua, etiam approximato alimento, quia non est vltimate dispositum ad formam substantialē, & ad quā titatem ipsius viuentis: sed hæc dispositio, licet perse loquendo inducatur continuē; potest tamen subito introduci; vel nimia virtute viuētis; vel propter mininiā partē alimēti, quod subito cōuertitur à calore naturali; vel quia successio motuū se habuit dispositiue, & antecederet; & ideo nutritio, & augmentatio sunt termini extrinseci aliorum motuū. Qua propter mihi probabilius videtur in his casibus nutritionem, & augmentationem consumatiue sumptas, non esse motus continuos; sed instantaneam mutationem: & quoad hoc concordo cum prima sententia.

30 Ad primum respōdeo, quod

si sumatur augmentum pro omnibus motibus ipsam comitantibus numeratis q. 18. n. 9. sic absque dubio habet successione, & implicat contradictionem esse in instanti. Modo autem non loquimur in illo sensu, sed pro termino illorum motuum localium, & alterationum; & dicimus, quod ipsa acquisitio partialis substantiæ, & partialis quantitatis potest esse in instanti, ut terminus extrinsecus motus propriè sumpti; sicut de illuminatione, & alterationibus subitis diximus q. 17.

31 Per quæ respondetur ad secundum, quod sicut dantur alterationes instantaneæ mutationes, & aliæ, quæ sunt motus successiui, & continui; & omnes conveniunt in ratione alterationis: ita datur augmentatio, quæ est motus continuus; & augmentatio, quæ est instantanea mutatio, & terminus extrinsecus motus localis, & alterationum, quibus disponitur materia ad novam partem substantiæ, & quantitatis, quæ subito aggeneratur, & viventi adduntur sine motu locali eius. Forte tamen hoc est augmentum, & non motus augmenti, iuxta phrasim S. Tho. verbis relatis. q. 18. n. 7.

QVAESTIO XXIII.

De rarefactione, & condensatione.

S. I.

Status quæstionis.

1 **O**rdinem huius quæstionis ad præcedentes assignavimus q. 18. n. 4. docuit enim M. Soto libro 5. Physicorum quæstione 1. ad 7. quod rarefactio comprehenditur sub motu augmentationis, quia est motus a minori ad maiorem quantitatis extensionem; & ideo ad completam notitiam augmentationis habendam, de rarefactione est disputandum.

2 Sed objicies S. Thomam lib. 1. de Generat. lec. 14. litt. c. in fine expresse docere, quod si aer rarefiat, vel condensetur, dicendum est quod talis transmutatio non potest propriè dici augmentum, sed alteratio; sit enim secundum transmutationem passibilem qualitativam, scilicet rari, & densi, & c. Et 4. Phys. lec. 14. lit. K. ait S. Thomas, quod rarefactio, & condensatio pertinet ad motum alterationis. Respondetur hoc verissimum esse, ut dicenda monstrabuntur; quia non additur materia, nec quantitas, sed qualitas in rarefactione. Ceterum M. Soto illo libro 5. q. 2. ad primum distinguit duplicem augmentationem: aliam propriè dictam, ut augmentur vivencia; aliam impropriè dictam, ut est rarefactio. Quia igitur hucusque egimus de augmenta-

mētatione propriē dicta, sequitur
vt dicamus de augmentatione im-
propriē dicta, quæ est rarefactio,
propter proportionem, & similitu-
dinem illius cum augmentatione
propriē dicta; quæ est tanta, vt
multiarbitrati sint esse augmenta-
tionem; & ideo vt hoc discerna-
tur, hoc loco de rarefactione tra-
ctandum cum communi Docto-
rum.

3. Vt disputatio procedat, duo
supponenda sunt. In primis, quod
vt sumitur ex Philosopho 4. Phy-
sicorum textu 84. libro 3. de Cælo
textu 10. & D. Thoma ibi lec. 3.
litt. g. & alijs locis citandis, *rarum*
est illud, quod sub magnis dimensionibus
parum continet materia. Densum verò
quod sub parvis dimensionibus multum
continet materia. Quæ definitiones
ex dicendis in tota quæstione lucē
accipient. Dari autem rarum, &
densum continua experientia est
manifestum; oculis enim conspi-
cimus aquam condensari, & rare-
feri; & pariter aerem, & alia huius
modi. Sed difficultas est in expo-
nendo modo quo id contingat.

4. Secūdo videtur certum, quod
præcise ratione rarefactionis, &
condensationis, non augetur, nec
minuitur substantia, & materia rei,
quæ rarefit, vel condensatur; quia
ignis dum rarefacit ceram, mate-
riam ceræ non auget: & quia cum
raritas, & densitas contrariantur;
cōtraria autem nata sim fieri circa idem;
materia autē per hoc quod est sub
vno cōtrario, & postea sub alio, nō
est alia, & alia, sed eadem numero;
ideò eadem numero est materia

magni, & parui, rari, & densi, vt
docent Philosophus, & Sanctus
Thomas 4. Physic. lec. 14. litt. h.
& deinceps: & ideo lit. K. conclu-
dunt: Vnde, & magnitudo, & par-
uitas sensibilis corporis non exten-
ditur, vel ampliatur in rarefactio-
ne, & cōdesatione per hoc quod
materia aliquid superadditum ac-
cipiat; sed quia materia, quæ prius
erat in potētia ad magnum, & par-
uum, transmutatur de vno in alte-
rum. Et ideo rarum, & densum nō
fit per additionem partium sub in-
trantium, vel per subtractionem
earundem; sed per hoc quod vna
est materia rari, & densi. Hæc ibi.

5. Quia tamen non facile percipi-
tur, qualiter eadēmet materia nu-
mero occupare possit modo ma-
ius spatium, & postea minus, nulla
additione sibi facta; quia vel par-
tes ad inuicem penetrabuntur; vel
eadem erunt simul in duplici spa-
tio; vel locus naturaliter non adæ-
quabitur locato: quæ omnia impo-
sibilia sunt naturaliter, vt in libro
quarto Physicorū est demonstratū.
Ideo valde cruciantur multorum
ingenia, vt hoc explanare possint;
& in plures diuiduntur opinio-
nes, quas vt examinemus
prius fideliter re-
feremus.

§. II.

Opiniones Doctorum.

6 **A**ntiquissima in hoc pūcto opinio fuit Democriti; quia tamē sunt qui gratis dubitent opinionem de vacuitatibus fuisse alicuius Authoris, placet eam referre verbis ipsis Phylosophi, & S. Thomæ: nā 4. *Phyfic. lectione 14.* in principio ait S. Thomas. Dicit ergo (Phylosophus) quod quidā Phylosophi fuerunt, qui opinati sunt, quod vacuum sit in corporibus, accipientes rationem ex raro, & denso: *videbatur enim eis, quod rarefactio, & condensatio fieret propter vacuum intrinsecum corporibus.* Et postea lit. b. ait S. Thomas, quod illi qui dicunt vacuum esse in corporibus, dupliciter possunt hoc intelligere: vno modo quod in quolibet corpore sint multa quasi foramina vacua, quæ sint separata secundū situm ab alijs partibus plenis; sicut est videre in spōgia, vel in punice, vel in aliquo alio huiusmodi. Alio modo, quod vacuum non sit separatum secundum situm ab alijs partibus corporis; vt pote, si dicamus, quod dimensiones, quas dicebant esse vacuum, subintrēt omnes partes corporis.

7 Affinis præcedēti est opinio O. Kami Opusculo de Eucharistia, & Gabrielis in Canonem lec. 45. Vallesij. 4. *Phyficorum* textu 84. & Controu. 27. ad Tyrones, & Arriaga disp. 26 *Phyficæ* sec. 10. subsec. 2. vsque ad 5. & aliorum Recentiorum dicentium rarefactionem fieri

per intromissionem corpusculorum in partibus intimis corporis cum separatione locali continui: & condensationē consistere in negatione intromissionis horum corpusculorum, seu in expulsionem ipsorum, cum partiū continui coniunctione. Probant hanc sententiā aliorum impugnatione, & quia clarissimē satisfacit difficultatibus alioquin in superabilibus.

8 Prædicta sētētia vt cōmētū *Nominaliū* reijcitur à quodā Neoterico Societatis. Et ipse recurrit ad sententiā de punctis inflatis: quæ *paradoxa* vocatur ab Hurtado, & *ridicula* dicitur à Masio locis relatis 6. *Phyfic. q. 1. n. 34.* & Arriaga sec. 9. subsec. 1. dicit, quod omnes Recentiores vt *improbabile* illā omiserūt: & tamē adeo inuix viæ se alij commiserunt: quia sine tumefactione, & inflatione punctōrū rarefactionē explicare non valuerunt. Probātque, quia si totum occupat duplo maius spatiū, quodlibet punctū debet duo occupare spatia, & quodlibet punctum correspondere duplici puncto: sicut animæ animalium perfectorum, quæ sūt corporeæ, cum sint indiuisibiles, vt diximus q. 21. necessario sunt præsentēs secundum se totas per replicatas præsentias singulis partibus materiæ: ergo licet puncta, & partes quantitates sint corporeæ, poterunt singulæ pluribus partibus spatijs simul respondere.

9 Veniamus ad sententias inter Doctores clasicos magis receptas. Quidam vt ab his difficultatibus se expediant, dicūt in rarefactione
pro

produci nouā quantitatem. Quod dupliciter sustinetur: nam quidam asserunt totam precedentem quantitatem corrumpi, & loco eius aliam maiorem de nouo generari. Ita Gorfredus de fontibus Quod lib. 1. q. 3. & Marsilius 1. de Gener. q. 15. & Hispalensis in 2. dist. 18. q. 2. Imo refertur, sine nomine Authoris, sententia asserens in rarefactione nouam acquiri quantitatem; sed tamē sine amissione precedentis.

10 Scotus in 4. dist. 12. q. 4. §. *quā tum ad istam*, docet oportere ab omnibus concedi aliquam quantitatis partem nouiter aduenire: alioquin non esset nūc maior quam prius. Idem sequitur Toletus 4. Physic. q. 11. circa finem. Et Buridanus 4. Physicor. textu 84. addit, quod istæ duæ quantitates sunt simul penetratiue; quod non est inconueniens, quia illæ dimensiones faciunt subiectum extensius; esset autem, si subiectum non esset extensius.

11 Ex Thomistis huic sententiæ videntur fauere Caietanus. 3. p. q. 77. ar. 5. §. *circa prædicta*, ubi docet, quod noua quantitatis pars per rarefactionē fit, quod, & dicit ibi §. *Ad secundam vero*. M. Soto 4. Physicorum exponens textū 84. ait, raram fit magis raram per hoc quod idem subiectum acquirit maiorem quantitatem; non quæ venit ab extrinseco, sed quæ educitur de potentia sui subiecti. Et fauet lib. 5. quæst. 1. ad 7. Cæterum ibi quæst. 2. ad 1. ait, cum cera rarefit, nec substantia acquiritur, nec noua quā-

titas; sed prior quantitas extenditur; & sic solum acquiritur noua extensio. Tamen si alij probabiliter dicant, quod acquiritur noua quantitas. Ita ille. Eodem modo problematicè procedit Ferraralib. 4. Contragentes capite 65. in fine.

12 Cæterum in rarefactione nō acquiri nouam quantitatem, nec nouam quantitatis partem; sed per se terminari ad qualitatem, & inde consequi nouam terminationem quantitatis in ordine ad locum maiorem, vel minorem occupandū, docent Capreolus in 2. dist. 18. q. 1. conc. 4. & in sol. arg. & dist. 19. q. 1. ad arg. Durandi cōtra 2. & in 4. dist. 12. Sōcinus 8. Metaphis. q. 4. & q. 27. art. 2. Bañez. 1. de Gener. cap. 5. q. 12. Ioan. à S. Th. q. 7. ar. 1. PP. Carm. disp. 7. q. 2. & cōmuniter Thomistæ, à quibus nec relatiu. 11. dissentiūt. Tum, quia loquūtur de maiori parte extensionis in ordine ad locum, & non de noua quantitate entitatiue. Vnde Caietanus 2. 2. q. 24. art. 5. ad 1. expressè ait, *quod in rarefactione quantitas fit maior extensius; non per additionē quāti ad quantitatem, ut contingit in motu augmenti; sed per maiorem extensionem precedentis quantitatis.* Aliam vero opinionem admittunt, quia non erat locus de ea disputandi, & adhuc ex suppositione illius, poterant satisfacere difficultati, de qua disputabāt. Et ideo M. Soto ait. *Sed utrumlibet dicatur, nil refert ad solutionem præsentis argumētī.* Si milia legi possunt in Ferrarā, qui tādē docet hanc opinionem esse veram, & Sancti Thomæ.

Eandem sequuntur Ariminensis in 2. dist. 12. q. 2. art. 1. concl. 1. Durandus in 1. dist. 17. q. 7. n. 22. & in 2. dist. 18. q. 1. n. 8. & Suarez to. 3. in 3. p. disp. 56. sec. 3. & in præsentis Cōimb. Rubio, Hurtado, Cabello, & communiter Authores. Pro qua exponenda sententia.

§. III.

Reijciuntur tres primæ sententia.

13 **D**ico primo, rarefactio non fit per vacuitates intrinsecas corporibus; nec per intromissionem corpusculorum in partibus intimis corporis. Prior pars constat ex dictis 4. Phys. q. 8. quod non potest dari vacuum in natura.

14 Secunda verò ex D. Tho. 4. Phys. lec. 14. lit. i. ubi ex Philosopho, ait: *Non ergo condensatio fit per hoc, quod aliqua alia partes subintrando adueniant; vel rarefactio per hoc quod partes inherentes extrahantur, &c.* Et probatur primo, quia aer, & ignis sunt corpora rarissima; & tamen non habent poros intra quos intromittantur corpuscula, ut ad sensum patet: ergo rarefactio non consistit in intromissione corpusculorum. Minor adhuc probatur, quia ignis aliud corpusculum consumeret, & aer non habet aliud corpus subtilius, nisi ignis, qui non est diffusus per totum aerem.

Respondet Arriaga n. 224. in aere misceri atomos, exalationes terreas, & vapores. In igne aerem, & vapores; qui non statim convertuntur

in ignem, quia habent qualitates quibus resistat: ideoque ignis semper habet intra se plarima corpuscula, ratione quorum est rarus; esset autem densus, si omnino illis careret.

Alij dicunt non esse idem corpus esse subtile, & esse rarum; subtile enim est quod parum diuisioni resistit: unde aer, si purus sit, est nimis subtilis, & nihil raritatis habet: idē dicturi de igne.

15 Vtraque euasio præcluditur ex D. Tho. in 2. dist. 14. q. 1. art. 1. ad 4. dicente: *In qualibet specie oportet esse terminum quēdam rarefactionis, ultra quem species non saluatur. Unde vltima raritas, ad quam potest perueniri, est secundū quod materia stat sub forma ignis, ut dicit Cōmentator in 4. Physicorum com. 70. Unde posset aqua tantū rarefieri, quod iam nō esset aqua, vel vapor, sed aer, vel ignis. Præterea, cum ignis sit maximè actiuus, non posset perire in sine regionem ignis vapor ille, &c.* Ergo ponere ignem, & non esse rarum, est contra D. Thomam. Imò cōtra communem omnium conceptionem, & solum negatur ut hæc Nominalium positio pallietur. Deinde, cum ignis sit maximè actiuus, post aliquatulum temporis potest omnia illa corpuscula consumeret, & tamen non minus rarus; imò rarior ad sensum apparet, quam ante quam illa consumeret: ergo raritas ignis non consistit in corpusculis intromissis.

16 Tertio, atomi, exalationes, & vapores realiter distinguuntur ab aere; & aer realiter differt ab igne: ergo possunt ad inuicem separari:

rari: sic autem separatis, cōuenit vtrisque recepta definitio rari, vel densi: ergo in aliquo alio consistit rarefactio. Quarto, aer, & ignis in propria regione elementari non admiscunt corpora extranea; & tamen non amittunt raritatē. Rursus, aer poros non habet, quia fluēdo destruerentur; & aliquid subtilius aere non est, nisi ignis, qui ex natura sua ascendit, & non descendit ad vacuitates aeris: ergo in his corporibus raritas non consistit in intromissione corpusculorum. Vnde Petrus Garcia super Fen. 1. disp. 4. c. 7. docet nullā esse necessitatem, neque naturalem causam, quæ dari poros in quolibet elemēto persuadeat.

17 Secundo principaliter probatur conclusio, quia adhuc quando corpus rarum habet poros, in quorum cavitates ingrediuntur corpuscula, non in hoc consistit rarefactio: ergo sententiā hanc diuertit ad extranea, quæ sunt per accidēs ad intētum. Probatur antecedēs: nam prius est corpus rarefieri, quā talia ingredi corpuscula; nam idēo ingrediuntur, quia inueniūt vacuitates, seu poros, in quos ingredi possunt; & idēo si ingressus impeditur, iam erat in corpore raritas. Deinde, si vnum tantum corpus esset in mundo, in illo esset, vel raritas, vel densitas, quia illi conueniret definitio rari, & densi à Philosophis assignata; & tamen nō essent corpuscula, quæ ingrederentur. Rursus, corpora Beatorū. v. g. corpus Christi, & eius SS. Matris nunc in cælo habent raritatem, &

densitatem; siquidē sunt corpora organica constantia ossibus, & carne; & constat carnem esse raram, & habere plures poros, quam ossa: & tamen adhuc si sint in vacuo supra omnes cælos (vt ex D. Tho. diximus esse corpus Christi 4. Phys. q. 9. n. 7.) hanc raritatem, & densitatem retinent.

18 Mitto alia multa argumēta, quæ congerit, & vrget Hurtado; vt quod sequetur processus in infinitum; siquidem illa ipsa corpuscula possunt rarefieri, &c. & alia sumpta ab experiētijs, quia vas (etiam si sit æneum) si sit aqua plenum, & bene obturatum, rumpitur cum aqua congelatur, ne detur vacuum: quod non eueniret, si aqua cōtineret illa corpuscula: siquidē illis repleretur spatium ab aqua cōgelata relictum. Rursus vrget alij: nam si spongia, vel lana manu comprimantur, intromittuntur, & egrediuntur corpuscula: & tamen sine noua rarefactione, aut condensatione: ergo in hoc non consistit rarefactio. Scio multa ad hanc euadenda esse excogitata; sed non iudico sententiam dignam, quod in ea confutanda tot chartæ consumantur; præcipuē cum leuissimis fundamentis nitatur.

19 Arguit Arriaga. Primo, impugnatione aliarum opinionū. Secundo, quia ex cōmuni saltē apprehensione condensatio videtur dicere maiorem partium vnionem. Tertio, dicit apertē probari euidentē experientia; quādo aqua calore bullit, habet quasdam bullas intus aere plenas: ergo raritas aquæ fit

per intromissionem aeris in aquā. Quarto, caro humana est rara propter poros; & ratione pororum diximus q. 20. n. 14. viuentia augeri. Quinto, hinc clarescit cur calor rarefaciat, & frigus comprimat; quia calor sciungit inter se partes, & inde dat locū vt intret aer, vel atomi: frigus verò magis vnit.

20 Hæc tamen diluere facillimū est. Ad primum patebit ex nostræ sententiæ expositione. Ad secundum nego antecedens, quod non solū cōmunis conceptio nō approbat: imò adhuc, qui eius sequūtur sententiam, negant: quia locali approximatione, vel distantia, etiam sine maiore vnione, potest esse rarefactio.

21 Ad tertium quidam dicunt illas bullas non fieri ex aere, sed ex partibus aquæ subtilioribus, quæ præ nimio calore sursum exhalāt: & ideo potius pellunt aerem, quā ad se trahant. ¶ Aliter benè respondet Cabero, transeat tota illa experientia; ex qua solum infertur in poris corporis rarefacti aerem ingredi; non verò in hoc consistere rarefactionem: siquidem prius est corpus rarefieri, quam aerē ingredi in poros.

22 Ad alia duo argumenta admittimus aliquando dari in rarefactis poros: sed tamen id non semper contingit; & campori dantur, in eis non cōtingit rarefactio. Imò ex vltima experientia posset comprobari, quod rarefactio est per qualitatem causatam ex primis qualitibus, vt postea latius dicemus; siquidem ex frigore, vel calore cōsequitur,

23 Dico secundo, rarefactio nō fit penetratione, nec inflatione partium. Prima pars patet, quia impenetrabilitas est de ratione quantitatis, & terminorum eius, iuxta dicta lib. 2. Log. q. 13. & 14. nu. 15. & lib. 4. Phys. q. 6.

24 Secunda item pars est cōprobata 6. Phys. q. 1. n. 34. & 35. Nunc addendum argumentum ad homines; quia isti, contra quos disputamus, negant intensionem posse fieri per maiorem radicationem in subiecto; eo quod non potest esse subiectum magis calidum, nisi addatur noua pars caloris: ergo nec quantitas poterit extendi in rarefactione per solam tumefactionem partium, vel punctorum sine additione quantitatis, vel qualitatis. Probatur consequentia; nam sicut se habet qualitas ad intensionem, se habet quantitas ad extensionem: ergo si concipiunt inflationem partium sufficere ad habendas maiores dimensiones, etiam virtualis terminatio sufficit ad intensionem qualitatis. Videatur Caiet. 2. 2. q. 24. ar. 4. & 5. nam hæc ratio etiam simpliciter est efficax; & ea vti sumus q. 15. & 16. n. 29. & hic n. 35.

25 Argumentum obiectū n. 8. laborat in æquiuoco; quia nescit discernere inter indiuisibilitatem substantiæ, quæ est indiuisibilitas genere differens à quantitate, & situ; & indiuisibilitatem puncti, quod est indiuisibile habens sitū: & ideo nec potest nisi puncto correspondere: & contradictionem implicat puncta inflari.

§. III.

*Non acquiritur noua quantitas;
bene tamen noua qualitas.*

26 **D**ico tertio, in rarefactione non acquiritur noua quantitas totalis, nec partialis Sumitur ex D. Thom. 4. Phis. lec. 14. litt. l. dicente: *Et sic patet, quod raram, & densum diuersificant qualitates, & non quantitates.* Idem indicat 1. de Gen. lec. 14. lit. c. in fine. Et 1. 2. q. 52. ar. 2. ad 1. ait, quod in magnitudine corporali est augmentum *absque omni additione, sicut est in his, quæ rarefiunt, ut dicitur in 4. Phis.* Cum ergo non neget ibi addi qualitatem, vt postea diceretur, negat omnem additionem substantiæ, & quantitatis totalis, & partialis: hanc enim vim habet illa distributio vniuersalis: *absque omni additione.*

27 Prior pars probatur primo, quia si in rarefactione destrueretur tota quantitas præexistens, destrueretur etiam ipsa substantia: sed hoc ad sensum apparet esse falsum; nā perseverante eadem aqua, vel cera; modo apparet densa, & modo rara: ergo in rarefactione tota quantitas non destruitur. Maior probatur, quia vt docet S. Thomas 3. p. q. 77. art. 2. & communiter admittunt Philosophi, quantitas est primum accidentis, & prima dispositio rei corporalis, media qua omnia alia conueniunt, & inhaerent: ergo quantitate destructa, naturaliter omnia accidentia destruantur. Cum igitur naturaliter non possit substantia conseruari sine accidentibus, nec potest eadem substantia

permanere, non manente eadem quantitate.

28 Secundo, sequitur corpus Christi, vel sanguinem desinere esse sub Sacramento per hoc præcisè, quod vinum congeletur, vel rarefiat: quod est contra communem Theologorum. Et id sequi videtur certum, quia non manente quantitate, quæ est subiectum reliquorum accidentium, illa non manent: nō manentibus autem accidentibus panis, & vini; corpus Christi non manet sub Sacramento.

Tertio, ignis est rarior aere; & tamen generari potest in eadem materia aeris; vt patet cum totus aer inflamatur, & ardet: ergo vnum corpus potest esse rarius, quam aliud, quin mutet quantitatem: ergo frustra excogitatur quantitatem mutari eū corpus rarefit, vel condensatur. Præterquā quod non adest causa corruptiua illius quantitatis.

29 Secunda pars probatur in primis, quia ex opposito sequitur rarefactionem non distinguere ab augmentatione, quæ terminatur ad augmentum quantitatis. Id tamen est aperte falsum, cum experiamur per causas nō valentes augere corpora, ea rarefieri; vel condensari à non valentibus ea diminuere.

30 Vtriusque partis ratio communis, cui hactenus nō video satisfactum, est: quia si adueniret noua quantitas, vel reciperetur vbi erat quantitas præexistens: & sic duæ quantitates penetrarentur: & erunt naturaliter duo accidentia solo numero distincta in eadem parte subiecti: quod sæpè reieccimus q. 15. nu. 30.

vel reciperetur in parte materia, quæ antea erat sine quantitate: & hoc magis repugnât; quia materia nunquam est sine quantitate, à qua extenditur, diuiditur in partes, & fit capax loci corporei, & aliarum sensibilibus qualitatibus.

31 Dico quarto, rarefactio est alteratio per se terminata ad qualitatem tertiæ speciei. Sumitur ex Philosoph. 7. Phys. tex. 11. & 2. de Partibus Animalium cap. 1. & S. Tho. 3. p. q. 77. art. 2. ad 3. ait: *Rarum, & densum sunt quedam qualitates consequentes corpora ex hoc quod habent multum, vel parum de materia sub dimensionibus.* Idem docet in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. & lib. 1. de Gener. lec. 14. lit. c. in fine ait: Dicendum est, quod talis transmutatio (nempe, si aer rarefiat, vel condensetur) non potest propriè dici augmentum, sed alteratio; fit enim secundum transmutationem passibilium qualitatum, scilicet rari, & densi; variatio autem qualitatis, vel quantitatis se habet ex consequenti: sicut ex motu, qui est secundum locum, variatur motus secundum dextrum, vel sinistrum; non tamen dicitur motus secundum situm, quia variatio situs consequenter se habet ad rationem loci. Hæc ibi.

32 Sed obijcies S. Augustinum, qui to. 1. lib. de Decem Categorijs cap. 12. rarum, & densum ponit in quarta specie qualitatis, ita differens: *Lenitudo quoque, & asperitas, & raritas, ac densitas, e quibus rarum, densum, leue, & asperum designamus, qualitatibus quidem numero sociantur; sed habent alteram interpretationem sui: siquidē*

densum coarctationem nimiam coniunctarum partium videtur ostendere; rarum contra, in quo intervallis frequentibus laxior partium videtur esse coniunctio. Ergo istæ qualitates pertinent ad quartam speciem, & significat variam situationem partium.

Imò Philosophus in Prædicatione Qualitatis, ait: *Rarum verò, & spissum, asperum, & leue putabuntur quidem quale quid significare; sed aliena huiusmodi putantur esse à divisione, quæ circa quale est.* Et S. Thom. hoc lib. 2. de Gen. lec. 2. lit. d. ait: *Rarum autem, & densum, ut in 4. Phys. dicitur, non sunt partes physice; sed positio partium materia, secundum propinquum in densis, & secundum remotum in raro.* Non ergo rarefactio, & condensatio significant motus ad qualitates tertiæ speciei.

33 Respondetur omnes istas authoritates faciliè exponi ex verbis relatis S. Thom. illa lect. 14. distinguendo terminum primarium, & secundarium; & attendendo voces esse æquivocas, & quandoque denotare significatum directum, & quandoque sumi pro eo, quod importatur in obliquo. Licet ergo rarefactio formaliter sit alteratio ad qualitatem tertiæ speciei, ut tam sæpè docent Philosophus, & S. Thomas: tamen ex consequenti variantur partes localiter, & situationaliter; & quandoque habent poros, & varietatem in sua coniunctione, vel terminatione: & ideo ad hoc significandum non nunquam voces solent induci: sicut *ly sinus*, & *ly habitus* plures habent acceptiones, ut diximus lib. 2. Log. q. 29.

Igitur rarū, & densum per se primo significant qualitates tertiæ speciei; sed secundario significant raritatem situalē, & extrinsecā. Et de ista exponendus videtur S. Tho. lib. 2. de Gen. lec. 7. litt. c. dicens: *Rarum, & densum non adduntur per partes materie qualitatem, quæ essentialiter sit qualitas; sed potius sit in partibus materie ad distensionem per maiorem & minorem quantitatem.*

34 Ratio conclusionis prima sumitur ex eo quod illæ qualitates per se tactu discernuntur, licet asperum, & lene: ergo sunt passibiles qualitates. ¶ Secundo, quia habent contrarietatem inter se, & omnes conditiones requisitas ad motum propriè dictum: & tamen per se primo non determinantur ad augmentationem; nec ad motum localem; quia corpus Christi in Eucharistia sine præsentia locali habet internam raritatem, & densitatem. Et duo corpora se excedentia in raritate, & densitate, possunt esse æqualia in extensione in ordine ad locum: ergo per se primo terminantur ad qualitatem. Præterea, aqua calida citius, & fortius congelatur, ut experientia est comperitum, & docet S. Thom. 1. 2. q. 37. art. 1. ad 2. & q. 48. ar. 2. *Quasi frigidius vehementius in calidum agente: ex quo consequitur congelatio.* Quod non esset, nisi congelatio esset alteratio ad qualitatem terminata.

35 Denique S. Thom. relatus q. 15. & 16. sæpè comparat rarefactionem intensiōem qualitatis: ergo sicut ibi per nouam terminationem quantitatis virtualis, qualitas intē-

ditur, ita hic quantitas extenditur, & rarefit; quia ipsa qualitas adueniens est causa ut partes situaliter aliter disponantur, ut possint paruæ dimensiones continere multum de materia in condensatione; & contra in rarefactione parum materiæ sub magnis dimensionibus.

s. V.

Soluuntur argumenta.

36 Sed hinc argui potest contra tertiam conclusionem; primo, quia ut diximus. n. 3. rarū est, quod sub magnis dimensionibus parum continet materie; & densum, quod sub paruis dimensionibus multum continet materie: ergo cum idē corpus ex raro fit densum, aut ex densum fit rarū, mutatur in toto, vel in parte eius quantitas. Antecedens est certū, cum contineat definitiones receptas rari, & densi. Consequētia verò probatur, quia ut diximus 1. Phys. q. 7. n. 35. ex D. Tho. dimensiones sunt accidētia de genere quantitatis: ergo si dimensiones variantur, etiā quantitas variatur, vel in totum, vel in parte. Et deinde, in rarefactione est maior extensio quantitatis in ordine ad locū: sed ista prouenit, ut effectus secundarius extensionis in ordine ad se, qui est proprius, & primarius quantitatis effectus formalis, ut diximus lib. 2. Log. q. 14. ergo aduenit noua pars quantitatis.

Quod totum videtur docere S. Th. 4. Physic. lect. 14. lit. i. docens, quod rarefactio sit per hoc, quod materia earundem partium accipit nunc maiorem, nunc minorem quantitatem;

*ut sic rare fieri nihil aliud sit, quam materiam recipere maiores dimensiones per re-
ductionem de potentia in actum; condensari
autem e contrario: idem dicit 1. p. q. 92.
art. 3.*

Dices, in definitione fieri mentionem dimensionum pro quantitate in ordine ad locum; non verò pro noua quantitate in ordine ad se.

Sed contra, primo vrget argumentum factum; quia extensio in ordine ad locum est effectus secundarius: qui non potest augeri, non aucto effectui formali primario: & ideo eadem quantitas nequit esse in duplici loco modo circumscriptiuo.

Secundo, in corpore Christi sub Sacramento Eucharistiæ datur deitas ossium; & tamen non est ibi extensum in ordine ad locum, vt cum D. Tho. 3. p. q. 76. artic. 5. docent Theologi: ergo raritas, & deitas in aliquo alio, quam in extensione in ordine ad locum, consistit.

37 Iterum dices, quod licet in rarefactione non sit maior quantitas quoad entitatem; est tamen maior quoad explicationem: qua explicatione posita, quantitas præexistens occupat maiorem locum: & totum hoc in definitionibus explicatur.

Sed hæc solutio videtur satisfacere; primo, quia explicatio quantitatis est de genere quantitatis, sicut explicatio qualitatis est de genere qualitatis: ergo non fiet rarefactio per additionem qualitatis, sed per additionem quantitatis.

Deinde, quia vt ostendimus q. 14. §. 3. quantitas est incapax suscipiendi

magis, & minus; sed diuersa terminatio sufficit ad intensiorem, & vt qualitas suscipiat magis, & minus, vt diximus q. 16. §. 4. ergo rarefactio quantitatis non consistit in diuersa eius terminatione.

38 Respondetur, quod ratione qualitatis partes sic dilatantur, vel comprimuntur, vt eis debeat maior, vel minor locus: & quia hoc est notius quoad nos, quam qualitas, quæ perse primo acquiritur per rarefactionem; ideo per secundario significata, vel connotatiue importata, datur definitio: vnde Capreolus in 2. dist. 19. q. 1. ad arg. contra 2. ait, quod definitur rarefactio per maiores dimensiones tamquam causa per effectum notior quoad nos, & naturaliter inseparabile. Et sic in illa, impliciter saltim, proponitur prædicta qualitas. In forma negatur vtrique consequentia primæ probationis. Ad secundam dicitur, quod ab eadem quantitate non variata ratione diuersæ qualitatis, vel alicuius æquivalentis; non posset provenire diuersus effectus secundarius; secus verò si varietur situatio, & terminatio, & figura quantitatis ratione qualitatis, vt in hoc casu contingit. Et de hac variatione loqui S. Tho. illa lect. 14. lit. i. patet, quia ibi litt. l. ait: *Et sic patet, quod rarum, & densum diuersificat qualitates, & non quantitates.* Et sic intelligendus 1. p. q. 92. art. 3. & q. 19. ar. 1. Vtramque ergo solutionem in argumentum relatum, in sensu prædicto intellectam, accipimus.

39 Ad primam improbationem patet

pater ex dictis. Ad secundam dicitur, quod rarefactio, & condensatio non consistit in ipsa actuali occupatione loci; sed in tali proxima dispositione, quod maiorem locum, vel minorem eadem quantitas, & materia possit occupare: quod reperitur in corpore Christi sub Sacramento; cum ibi totam retineat quantitatem, & intrinsecas qualitates.

40 Ad primam impugnationem secundæ solutionis dicitur, quod qualitas est causa quod quantitas explicetur, vel cōplicetur: & ideo quāvis perfecte primo rarefactio causet aliquid de genere qualitatis; tamen secundario causat diuersam terminationem, quæ est effectus quantitatis, sic, vel sic situatæ.

41 Ad secundam probationem Capreolus in 2. dist. 18. q. 1. concl. 4. docet quantitatem esse capacem intensiōis, quia dicit S. Tho. 1. 2. q. 52. art. 2. ad 1. quod in magnitudine corporali potest esse augmentum per solam intensiōem absque omni additione, sicut in his, quæ rarefiunt, ut dicitur in 4. Physic. Idem dicit 2. 2. q. 24. art. 5. ad 1. Ex quo infert Capr. in solutione ad argumenta Scoti contra quartam, quantitatem effici maiorem per solam intensiōem, per hoc quod perfectius actuatur subiectū, quia dat perfectius esse quā prius; & sic non est ibi noua forma, sed nouum esse, sicut in intensiōe aliarum formarū; & sic quantitas est terminus à quo, & ad quē; tamen sub alio, & alio esse.

42 Doctrinam hanc, quantum ad hoc, quod in intensiōe existen-

tia accidentis varietur, reiecit supra q. 16. Quantum verò ad hoc quod ponit rarefactionem fieri per intensiōem, communiter reijcitur a Thomistis, nempe Caietano 2. 2. q. 24. art. 5. Soncinæ 8. Metaphis. q. 27. Soto, quem citat, & sequitur Bañez hic c. 5. q. 12. concl. 5. Tum, quia quantitas est intensiō nis incapax. Tum, quia aliud est extendi accidens; aliud verò intēdi. Denique, quia aer rarior, nō est magis quantus, quam aer densus.

43 Ad auctoritatem S. Thomæ, Soto, & Bañez dicunt, quod forsam locis citatis non est legendū, *intensiōis*; sed *extensiōis*. Sed quia in omnibus codicibus, nō in vno, sed in pluribus locis *intensiōis* legitur; ideo alia merito desideratur expositio. ¶ Facile n. exhibent Caietanus, & Sōcinæ, & alij, quod S. Thomas non vult affirmare rarefactionem esse intensiōem; sed quod illi assimilatur, in hoc quod sicut intensiō fit absque additione qualitatis, sola præexistenti noua addita terminatione; ita rarefactio fit absque additione quantitatis: qualitate enim superueniente non additur noua quantitas, sed præexistentis terminatio. Præterquam quod iam diximus q. 13. n. 16. quod etiam extensio qualitatum solet dici intensiō paulo latius vocabulo sumpto: quo sensu forsam accipitur à D. Thoma locis citatis: & in hoc sensu sicut qualitas quoad extensiōem admittit latitudinem; ita & quantitas; licet nō quoad intensiōem rigurose sumptam.

44 Præterea principaliter arguitur: nam aqua rarefacta occupat maiorem locum, quam eadem condensata: ergo per rarefactionem acquirit maiorem quantitatem. Antecedens patet experientia, & est à nobis concessum. Consequentia verò probatur, quia non potest eadem quantitas maiorem locum occupare, nisi illæ partes, quæ correspōdebāt partibus v.g. dimidij valis, postea corresponsdeant partibus totius: sed hæc correspondentia esse nequit non additis partibus quantitatis: ergo additur in rarefactione noua quātitas. Probatur minor: indiuisibilia quātitatis corporis locati, non possunt correspondere nisi indiuisibilibus loci, quia indiuisibile latitudine carens, non potest correspondere adæquatè, nisi indiuisibili, & non parti extensæ: ergo sunt plura indiuisibilia, quam erant antea: ergo est maior quantitas. Probatur consequentia, quia additis indiuisibilibus, adduntur partes.

45 Respondent PP. Conimbric. cap. 5. q. 17. art. 4. tot indiuisibilia inueniri in quantitate minoris extensionis, ac in quantitate maiori, quia sunt infinita: & quia si circulus minor includatur in maiori, omnes lineæ, quæ transeunt à centro ad circulum maiore, transeunt per minorem: quod esse non potest nisi tot puncta, & lineæ sint in vno, ac in altero.

Huic euasioni acquiescere non possumus, quia iam illam reiecimus 6. Phys. q. 2. n. 25. Et rationes cōtrariæ potius probāt oppositum, quia

materialiter vnum infinitū potest plus materiæ habere, quam aliud. Nec potest esse, quod quātitas maior excedat in partibus, & non excedat in pūctis. Rursus, ad sensum apparet deductis lineis à centro, quod lineæ minoris circuli nō correspondent omnibus indiuisibilibus lineis circuli maioris: ac per consequens plura indiuisibilia sunt in circulo maiori, quā in minori.

46 Aliter respondet Rubio tractatu de rarefactione quæst. 1. ad 3. quod ratione dispositionis circularis pauciora puncta possunt correspondere pluribus: acquirunt verò diuersam dispositionem partes, & puncta aque per rarefactionem; cū magis distent inter se, & magis excedantur in ordine ad locum.

47 Sed contra: nam diuersa positio nō tollit, nec variat naturam indiuisibilium; nec facit, quod indiuisibile sit proportionatum, & adæquatum parti: ergo sicut indiuisibilia non possunt inflari, etiam ratione diuersæ situationis partiū; nec poterunt correspondere nisi indiuisibilibus. Deinde, in sententia illius, & nostra, vnum indiuisibile non est immediatum alteri; siquidem continuum non constat ex solis indiuisibilibus: ergo punctum vnum non potest correspondere adæquatè pluribus punctis, nisi si correspondeat partibus interioribus: indiuisibile autem non potest adæquatè correspondere parti, quia est illi improporionatum; sicut inflans nequit adæquare tempus, iuxta dicta 4. Physic. q. 14. §. 4.

48 Respondet M. Ioannes à S. Thoma hic q. 7. art. 1. ad 1. aquam rarefactam plura puncta, & indiuisibilia habere, quam antea; non tamen plures partes; sed maiorem explicationem, & dilationem earundem partium, quæ fit per additionem indiuisibilium, & punctorum; nam eadem pars, quæ necitur vnico indiuisibili cum alia, potest pluribus connecti; eo quod indiuisibile inadæquatè correspondet parti, & non adæquatè: unde eadem pars potest correspondere pluribus indiuisibilibus: & tunc dicitur dilari, cum pluribus indiuisibilibus explicatur extensio partis in loco; tunc autem contrahitur, quando vnico indiuisibili, vel paucioribus connectitur.

49 Impugnat hanc solutionem Cabero disp. 7. dub. 1. ad 2. Primo, quia voluntariè cõceditur indiuisibilium multiplicatio, & negatur multiplicatio partium. Secundo, indiuisibile nõ facit maius; unde etiam si multiplicentur indiuisibilia, si partes non multiplicentur, non crescit extensio. ¶ Tertio, extensio partium, vel prouenit à qualitate, vel à situ, & loco; non autem ab indiuisibilibus: siquidem effectus formalis indiuisibilis non potest esse extensio. ¶ Quarto, nã illa indiuisibilia, vel differunt specie; vel numero? Non primo; siquidem nullum talis distinctionis inuenitur vestigium. Si distinguantur solo numero, non possunt esse in eadem parte subiecti: & idè ea dem pars non potest neci bis, his punctis scilicet, & illis, quos antea

habebat. Quicquid sit de efficacia harum impugnationum.

50 Melius, & facilius respondet PP. Carm. disp. 7. q. 3. nu. 41. & 42. quod vt sit omnimoda proportio partium locati cū partibus loci; & indiuisibiliū illius, cum indiuisibilibus illius; debet esse eadem raritas & densitas in quãtitate vtriusque. Quando verò vna quãtitas est rarior alia, fere omnia puncta determinata, & signabilia, quæ signari possunt in extremitate corporis cõdensati, correspondet fere omnibus punctis signabilibus, quæ signari possunt in superficie cõuexa corporis loci. Ceterum nõ omnia puncta, quæ vago, & cõfuso modo, & in potest (quoad diuisionem, & designationem) quæ reperiuntur in partibus proportionalibus vnus, correspondet in diuisibilibus alterius; quia ad hoc debet esse paritas, & adæquatio quãtitatis, & terminationis illius.

51 Quod explicatur ex dictis 6. Phys. q. 1. n. 39. & q. 2. n. 21. & 26. de motu tardo, & veloci: nã in eodẽ spatio, & in eodẽ tẽpore sunt duo motus: quorũ alter est velocissimus, & alter tardissimus: & licet cuilibet mutato esse motus tardus signato, correspondeat ex parte motus velocissimi aliquod mutatum esse, & indiuisibile; non tamẽ sunt tot mutata esse vaga, & indesignabilia in motu tardo, ac in motu velocissimo: nã velocior nõ esset, nisi plures partes proportionales, & aliquotæ, & earũ indiuisibilia fluxisset de motu velociori, tẽpore illo quo trãseunt pauciores partes, & in diuisibilia motus tardioris.

Pariter

Pariter dicendum de correspondentia locati rari ad locum densum, vel è contra. Et ratio omnium est, quia ut diximus quarto Physicorum quæst. 1. num. 30. locus æquatur locato secundum extrema vtriusque; eo autè ipso, quod quantitates non sint eiusdem raritatis, & densitatis, non sunt eiusdem terminationis, & situationis: & ideò nequit esse omnimoda correspondentia, & commensuratio, sicut quando sunt eodem modo terminatæ quantitates. Videatur S. Tho. in 4. dist. 44. q. 2. art. 2. q. 2. ad quintum.

QVAESTIO XXIII.

Utrum sine rarefactione, & sine additione quantitatis possit aliquid fieri maius quàm erat antea?

I Et appendix ad præcedentē, quam latè hic pertractant Cōimbricenses, & Rubio, & M. Ioan. à S. Thoma. Sed opportunius disputatur 1. p. q. 92. ar. 3. vbi eruditè Bāñez dub. 2. Vel in 2. dist. 18. vbi communiter Interpretes id inquirunt, occasione ipsius Magistri, & Durandi, qui partem tenent affirmatiuam.

s. I.

Cōclusio communis, & vera.

2 Sententia tamen negatiua clarescit ex D. Augustino libro 10. de Genesi ad litteram cap. vlt.

& eā docet S. Thomas 1. p. q. 92. art. 3. ad 1. ita scribens. Nullo modo potest multiplicatio materiæ intelligi, eadem materia manente, absq; additione; nisi per hoc quod maiores dimēiones accipiat: hoc autem est rarefieri, scilicet materiam eandem accipere maiores dimēiones, ut Philosophus dicit in 4. Physicorum. Dicere ergo materiam multiplicari absque rarefactione, est ponere cōtradictoria simul, scilicet diffinitionem absq; diffinito. Idem docet S. Thomas 1. p. q. 119. ar. 1. & in 2. sent. dist. 18. q. 1. ar. 1. & dist. 30. q. 2. art. 1. & fere communiter Theologi, & Philosophi.

3 Et ratio Sancti Thomæ est facilis, quia maioritas substantialis, & materialis intelligi non potest nō addita portione materiæ: maioritas formalis quantitatiua non est sine quantitatis additione: maioritas autem situalis, & terminatiua, non est nisi varientur termini quantitatis, ut contingit in rarefactione: ergo ponere aliquid esse maius, & non addi substantiam, quantitatem, vel rarefactionem, est ponere contradictoria simul.

4 Respondet Durandus q. 1. n. 8. falsum esse, quod definitio rarefactionis sit, quod eadem materia accipiat maiores dimēiones: illa enim quæ sūt diuersa per essentiā, non se habent ut diffinitio, & diffinitum: sed paruum fieri magnū, supposita eadem materia, & densum fieri rarum, sunt diuersa per essentiam: ergo vnum non est diffinitio alterius. Minor probatur, quia illæ actiones sūt distinctæ realiter, quæ

quæ sūt ad terminos distinctos realiter : sed actio qua ex paruo fit magnum, est ad perfectam quātitatem: actio vero, qua ex dēso fit rarum, est ad qualitatem, vt habetur 4. Phys. ¶ Et ideo ē contrario esset arguendum, sic. Illa quæ sunt diuersa per essentiam, possunt diuina virtute separari, nisi alterum sit pura potentia, quæ ab omni actu separari non potest: sed extensio eiusdem materiæ per maiorem quantitatem, & rarefactio sunt diuersæ actiones realiter: ergo, &c. Item, si rarefieri esset eādem materiam accipere maiores dimensiones, nō posset esse rarefactio, vbi nulla esset materia: quod falsum est; nam Deus posset accidentia remanentia in Sacramento Altaris mutare secundum rarum, & densum. Hæc Durandus.

5 His abūde satisfacit Capreolus in 2. dist. 19. q. 1. ad arg. cōtra 2. cōcedens rarefactionem esse ad qualitatem, & quod maioritas situalis quantitatis est quid distinctum à rarefactione; sed tamen se inseparabiliter committantur: quia rarefactio quodammodo in genere efficiētis est causa maioritatis dimensionum; maioritas vero dimensionis est causa rarefactionis in genere causæ materialis; & est quid notius quoad nos, & ideo per illam diffinitur, iuxta dicta q. 23. n. 38. Ad secundum negat maiorem, quia non omnia absoluta possunt illo modo separari propter connexionem essentialē, iuxta dicta 1. p. Metaph. controu. 7. n. 73. ¶ Ad tertium dicitur, quod Philosophi, qui

impossibile reputabant quantitatem esse sine subiecto, bene diffiniebant rarefactionem. Fideles autem ponunt accidentia esse vice substantiam, supposito illo miraculo; & ideo bene possunt accidentia separata rarefieri: vnde S. Thomas. 3. p. q. 77. art. 2. ad 3. inquit, *quod subtracta materia, diuina virtute conseruantur qualitates materiam conseruentes, sicut rarum, & densum.*

§. II.

Vtrum possit dari rarefactio sine qualitate?

6 PRO maiore horum explicatio ne inquirendum restat, an dilatatio, & compressio partium, quæ fit per qualitatem rarefactiuam, possit fieri sine illa? Negant Cōimb. q. 18. art. 2. & 3. & Rubio q. 3. n. 164. quia qualitas necessario connotat illam partium situationem, & sine illa intelligi nequit: alias posset manere dēsitatis, quæ est qualitas, corpore ipso situaliter rarefacto, & laxato: quod repugnat.

7 Cæterum M. Ioannes à S. Thoma q. 7. art. 1. in fine tertiæ conclusionis dicit, quod aliquando datur dēsitatis, & raritatis situalis penes diuersam positionem partium, sine qualitate; quia id quod pertinet ad dispositionem partium, & situm, est effectus huius dēsitatis, vel raritatis, quæ est qualitas: nō repugnat autem effectum aliquem ex diuersis causis provenire. Vnde compressio, & laxatio partium potest fieri solo motu locali sine alteratione

tione: & sic fiet post diem iudicii quādo non erit alteratio physica, & ar. 2. §. *Sed inquires*, idem probat, quia effectus secundarius est separabilis à primario: hæc autem dilatio est effectus secundarius, quia raritas non dicit ipsam actualem extensionem ad locum, sed aptitudinem ad illam: quæ stare potest cū opposito actu; sicut gravitas cū ascensu. Loquitur ergo D. Thomas de additione partium quantitatis, vel substantiæ, & de raritate situalli, & ideo non nominavit qualitatem; sed dimensiones pertinentes ad situm. Nec S. Thomæ ratio esset efficax, nisi hoc modo exponatur: siquidem definitio raritatis ut est qualitas non est habere actu partes materiæ sub magnis dimensionibus: sed habere dispositionem, seu aptitudinem ad magnas dimensiones sub parva materia.

8. Adhuc tamen in favorem prioris sententiæ (quæ videtur ad mentem Capreoli ubi supra, & Soncinatis 8. Methap. q. 4. ad 2. & 3.) posset argui, quia licet effectus secundarius possit impediri posito primario; non tamen potest communicari non communicato, vel multiplicato primario: & ideo eidem corpori nequit dari præsentia duplex circūscriptiva, ut diximus 4. Phys. q. 7. n. 11. nec materiæ cōmunicari potest effectus secundarius formæ, non communicando illi formam, ut admissimus. 1. Physicorum q. 8. n. 12. ergo si raritas actualis est effectus secundarius rarefactionis formalis alteratiuæ; quamvis illa possit impediri, nequit tamē dari sine illa. ¶ Præ-

terea, situs est duplex, alter partium in se, & alter partium in loco: licet autem in Eucharistia non sit iste secundus; est tamen primus: & ideo ibi est raritas, & densitas, ut diximus q. 23. n. 34. ¶ Possetque hinc retorqueri argumentum, quia raritas situallis in ordine ad locum cōvenire nequit, nisi cui convenit situs variatus in se: ergo nec potest convenire raritas situallis; nisi cui convenit raritas formalis. Patet consequentia, quia hæc est effectus secundarius illius, sicut situs in loco est effectus situationis in se.

Denique, licet effectus causæ efficientis possit à diversis causis provenire, iuxta dicta 2. Phys. q. 23. n. 8. non tamen id esse potest in effectū causæ formalis: qualitas autem est causa formalis variationis dimensionū; licet ratione motus etiā ibi sit causalitas effectiva, iuxta dicta n. 5. ergo non potest esse rarefactio sine qualitate.

9. His non obstantibus, tenenda est sententia M. Ioan. a. S. Thomæ, cui fauet Soncinas in prima solut. ad 3. dicens se loqui ut Metaphysicum, & non ut Theologum, ut ratio procedebat: ac per consequens loquitur ex natura rei; & non de potentia absoluta. Et esse probabilem dicunt Conimbricenses. Ratioque est: nam effectum causæ efficientis, & causæ formalis potest Deus eundem præstare, vel per ipsam formam; vel per aliquid quod sit illi æquivalens propter eminentiam; ut liccare provenit ab igne, & à Sole; & vivificatur aliquid, vel forma

forma imperfecta; vel anima rationali. Et Theologi dicunt aliquem posse sanctificari, vel qualitate, vel gratia vñionis, vt sanctificatur Christus humanitas. Licet ergo conuersione alteratio rarefactiua causet qualitatem, & hæc causet situationem diuersam partium in se, & in loco: tamen hæc duo à Deo fieri possent alia via, & mediante alia forma, vel motu.

10 Ad primum argumētum respondetur cōcedendo antecedēs, & negando consequentiam: quia solum inferitur, quod debeat dari hæc, vel alia æquiualeus causa: quod concedimus, nam motum, quē causat modo illa qualitas, causabit Deus, vel perse, vel media alia causa secunda.

11 Ad secundū fatemur in corpore Christi in Eucharistia esse densitatem, & raritatem formalem, resultantem ex materia, & alijs primis qualitatibus, & ex situ partium in se: quamuis prout in Sacramento non sit extēsus in ordine ad locum. Et ideo in isto exemplo nos vim non facimus pro puncto præfenti.

12 Ad tertium dicimus, quod antecedens est verum; sed consequens est distinguendum, & cōcedendum de aliqua raritate formali, siue à causa, quę nunc est, siue ab alia; negandum tamen de raritate formali, quę nunc est à qualitate; quia iste effectus potest prouenire ab ista, vel ab illa causa.

13 Ad quartum dicitur, quod quicquid teneatur de eodē numero effectū; nunc loquimur solum

de eodem genere, vel specie; & in isto sensu non solum in causis efficientibus; sed etiam in causis formalibus est verum, quod non repugnat effectum eundem ex diuersis causis prouenire, vt constat ex dictis num. 9.

QVAESTIO XXV.

Vtrum aliquid possit agere in seipsum?

1 **A**B hac quæstione incipimus exponere, quæ Philosophus docet à cap. 6. vsque ad 10. Cuius ordinis rationem assignat tex. 43. & S. Tho. tota lect. 18. postquam enim egit de generatione, & corruptione in communi, & de alijs consequētibz, scilicet de augmento, & alteratione: incipit de terminare de quibusdam, quæ ad hæc requiruntur. Quia igitur dicturus est libro secundo de transmutationibus elementorum; ideo in isto lib. intendit præmittere tractatum de missione; sed cum hæc fieri non possit sine actione, & passionē: & hæc non possint fieri sine tactu (nam ea quæ ad inuicem non se tangunt, non possunt ad inuicem agere, & pati) ideo determinando de ipsis, oportet de tactu tractare: vt sic disputetur de natura actiuorum, & passiuorum, & de modis eorum.

2 Cæterum cum conditiones omnes ad agendum requisitas exponere, potius pertineat ad Metaphysicos, quam attineat ad institutum horum librorum; ideo remittimus

timus ad ea quæ diximus 2. p. Methaphis. controu. 13. Non potuimus autem præsentem quæstionē prætermittere, utpote à Philosopho tactam, & subsequen-
tium fundamentum: eam tamen non controuersemus in illa vniuersalitate, qua est disputata illa cōtro. 13. a. 2. sed præcipuè agemus de actione, quæ vocatur vniuoca, ut non nullas experientias physicas hic ventilaras à Doctoribus declaremus.

§. I.

Sententia affirmans.

3 **S**unt qui absque vlla distinctione intrepidè proferant aliquid posse agere in seipsum. Ita Arriaga disp. 3. sec. 9. ut sic facillius assignet causam antiperistaltis. Et ibi n. 168. negat in æstate esse minorem calorem stomachi animalis, quā in hyeme, & n. 170. dicit propter excessum caloris non adeo recte fieri concoctionem in æstate: quod dicit *euidenter* confirmari, quia in ardentissima febre est maior calor, qui tamen non iuuat, sed potius impedit cōcoctionem, & nutritionem. ¶ Rursus, posse aliquod agens in seipsū operari, dicit Arriaga sec. 10. *manifesta experientia* ostendi, quæ videmus aquam ab igne separatā, propriam frigiditatem in se reproducere. Et animal propria virtute recuperat proprium calorem. Itē omnia agentia producunt suos actus. Lapis, si nō impediatur, seipsum mouet in centrum, ignis sursum. Distinctio autem, quæ requi-

ritur ad operandum, non est inter subiectum recipiens effectum, & inter causam illum producentem; sed inter effectum productum, & causam: ergo idem potest agere in seipsum.

4 Hanc doctrinam (quam eius Author euidētem, & manifesta experientia comprobata vocitat) Cabero tractat. 1. disp. 8. dub. 2. appellat *delirium Medicum*, adeo Philosophiæ Naturali contrarium, ut Medici possint irridere, & ludibrio habere Theologos, quia hæc audēt proferre. Hippocrates enim aphorismo 15. ait. *Ventre hyeme, & vere calidissimi sunt natura, & somni longissimi.* Itaque per ea tempora cibi dari copiosius debent: caloris enim natium copia magna inest, ut cibus proinde plenior requiratur. Hæc ille. Arriagæ argumentum nullius est momenti, quia nescit distinguere calorem naturalem à calore febris. Et experimur sæpè corpus febre æfluare; & stomachum interno frigore debilitari. Quod autem in æstate frigidiora appetamus alimenta, est ad expellendum calorem extrinsecum: nam maioris caloris interni stomachi continua fames, quæ præualet tempore hyemis, perhibet experientiam. Hæc non prosequimur, quia quæ Medicorum sunt tractare debent Medici. Ad punctum principale reuertamur.

§. II.

Communis. & certa conclusio.

§ It ergo cōclusio, nullum agēs naturale potest agere in seipsū secundum eandem partem. Hæc est Philosophorum omnium, etiā Aristotele antiquiorum, ex quorū mente Philosophus hic tex. 48. in fert: *Si simile pati aliquid possibile, & ipsam à seipso.* Cuius rationis vim declarat S. Thom. lec. 19. litt. c. nam si simile agit in simile, vbi maior est similitudo, magis est ratio actionis, & passionis: sed cum nil sit similis alteri, quam idem sibi ipsi, idem à seipso patietur, & seipsum corrumpet: nihil ergo incorruptibile, nil immobile erit.

6 Præterea idem docent Philosophus, & S. Thomas 4. Phys. text. 41. lec. 10. & probāt duplici ratione: quia mouens, & motum habet oppositionem ad inuicem: opposita autem nō possunt eidem in esse secundum idem: non ergo est possibile, quod secundum eundem motum, sit aliquid idem mouens, & motum. Rursus, nihil est in actu, & in potētia respectu eiusdem: sed omne quod mouetur, in quantum huiusmodi, est in potentia: omne autem, quod mouet, est in actu, in quantum huiusmodi: ergo nihil est respectu eiusdem, actu mouens, & motum. Et sic nil mouet seipsum. Quæ rationes alibi sunt ponderatæ.

7 Ex dicendis etiam quæstione sequenti hæc conclusio probatur;

nam rationes omnes, quæ probant simile non agere in omnino simile, ostendunt à fortiori idem non agere in seipsum, prout ponderat S. Thomas relatus numer. 5.

Deinde ipse Sanctus Thomas lectione 23. litt. c. ait, Philosophus ponit secundam conditionem, & est quod agens, & patiens debent esse diuisa, & non continua; quia id quod est continuum non est passibile. Veritas autem huius propositionis ex hoc est: *quia nil patitur à seipso*: quia non est magis ratio quare vna pars eius agat, & alia patiat, quam alia, cum partes continui sint similis naturæ. Quæ ratio S. Thomæ etiam intentum conuincit.

8 Comprobant eandem veritatem manifestæ experientiæ: videmus enim aërem habentem lucem vt vnum, non posse seipsum intendere ad gradum vt octo: neq; duo calida vt quatuor se possunt intendere vsque ad summum, & sic de alijs: ergo idem non potest agere in seipsum.

Respondet Arriaga num. 175. has qualitates non esse operatiuas alterius similis qualitatis in proprio subiecto, sed in extraneo: & ratio à priori est, quia operari immanenter in seipso, perfectior modus est, quā operari transēnter in alio. Vel probabilius dicitur id reduci in proprias naturas horum accidentiū. Et alius dicet operari in se esse minus perfectū modū, quia dicit mutationem sui, quam operari in alio, quod hanc mutationē non includit.

9. Cæterum hæc absque fundamento comminiscuntur nullo Authore, vel ratione fundati. Radicitusque conuellantur ex doctrina S. Thomæ 3. p. q. 8. art. 5. sic dicentis. Quia vnumquodque agit in quantum est ens actu, oportet quod idem sit actus quo aliquid est actu, & quo agit; sicut idem est calor quo ignis est calidus, & quo calefacit. Non tamen omnis actus quo aliquid est actu, sufficit ad hoc, quod sit principium agendi in alia: cum enim agens sit præstantius patiente (vt August. dicit. 12. super Genes. ad lit. cap. 16. & Philosophus in 3. de Anima textu 19.) oportet quod agens in alia, habeat actum secundum eminentiam quãdam. Hæc S. Thomas: cuius doctrina satis ab ipso fundatur; & nil assumit, quod non perse pateat.

10. Ex qua habetur in primis noua probatio conclusionis; nam idem respectu eiusdem non est nobilius; & ita nec potest esse agens, & patientes secundum idem. Habetur secundo, quod posse agere in aliud, pertinet ad eminentiam actualitatis in seipso: & ita si qualitates istę sunt actiue in aliud, nõ est cur nõ agant in seipso: si non exigeretur distinctio agentis, & patientis. Tercio habetur quod est petitio principij hoc negare, & reducere in naturas illarum qualitarum: quia cum id non sit perse notum: vnde illi constat hanc esse naturam illarum qualitarum. Denique non satisfacit secundo exemplo: neque poterit rationem disparitatis assignare, si de vno ad alios casus arguatur.

11. Argumenta contraria frivola sũt, & iam diu ab alijs soluta. In primis supponunt, quod resultantia passionum sit noua efficientia, & noua actio: cuius contrarium ostendimus 2. Phys. q. 10. & 2. p. Metaph. cont. 9. art. 6. Deinde Suarez, qui tenet resultantiam esse veram actionem, docet disp. 18. Metaph. sec. 3. h. 12. pertinere ad consummatam rei productionem: vnde (inquit) etiam communiter dici solet, naturalem resultantiam tribui generanti, & non esse a forma, vel proprietate intrinseca, nisi quatenus vicem obtinet generantis: & esse quasi instrumentum eius: vnde est illud axioma: *Qui dat formam, dat consequentiam ad formam*; quia ad generantem expectat constituere genitum cum debitis proprietatibus. Ex qua doctrina corruunt penitus omnia exempla, excepto illo de operationibus animæ.

12. Cæterum ibi non est motus strictè sumptus; nec actio, quæ solet vocari vniuoca, de qua modo loquimur, & idem adhuc concessio ibi aliquid mouere seipsum, non infirmatur nostra conclusio. Veritas tamen est, quam tradit S. Thomas 1. 2. q. 9. art. 3. ad 1. quod voluntas non secundum idem mouet, & mouetur. Vt autem ipse D. Sæctus aduertit 1. 2. q. 51. art. 2. ad 2. *Idem secundum idem non potest esse mouens, & motum; nihil autem prohibet idem à seipso moueri secundum diuersa, vt in 8. Phys. text. 28. probatur.* Qua doctrina explicat S. Tho. per actum proprium ab ipso agente causatum posse produci habitum in eodem agente receptum.

§. III.

De Antiparistasi.

13 *R* Estât soluēdæ duæ antiquæ, & tritæ difficultates, quæ videntur opponi communi conclusioni. Prior est *Antiparistasis*, quæ sic dicitur voce Græca, & Latine est idem ac *circum obfistentia* debilio ris cōtrarij ab alio fortiori. In qua sunt, qui vt fugiāt difficultates, ne gant dari actionem, per quam vnū contrarium intendatur ad præsentiam alterius. Et cū manifestis vrgentur experientijs, respōdent eas esse secundum apparētiā sensus tangentis, & non secundum veritatem. Quod tribuitur Galeno lib. 3. de Simplicium Medicamentorum facultatibus cap. 7.

14 Hoc tamē manifestæ refragatur experientiæ obseruatæ à Phyllo sopho 1. Metheororum, & à Diuo Thoma ibi lec. 14. litt. o. & lec. 15. lit. i. ait S. Tho. Dicit ergo Phyllosophus primò, quod per experimētum videmus, quod calidū, & frigidum sua cōtrarietate circūstāt se inuicem, & aggregant. Et hoc manifestum est in terra: nā in allu interiora terræ sunt frigida, propter hoc quod caliditas aeris frigiditatem terræ circūstāt, vnde congregatur interius: è conuerso autē tempore frigoris interiora terræ sunt calida, propter hoc quod frigus concludit interius calorem, qui erat in terra: & inde est, quod aqua fontium in æstate est frigida, & in hyeme calida. Et hoc oportet

tet putare fieri etiam in superiori loco: vnde in tempore calido frigidum cōtrarietate calidi circūstantis inclusum, vehementius operatur: vnde aliquando valdè cito ex nube facit aquam. Et propter hoc multo maiores guttæ fiunt in calidis dieb⁹, quam in hyeme, &c. Hæc S. Thomas.

15 Illas autem experientias nemo sensibus integris valet negare; cum manibus eodem modo dispositis experiamur aquam fontium in æstate frigidam, & in hyeme calidam: & rursus si in æstate contrectentur aquæ non puteales, nō apparent frigidiores. Nec verum est hoc negare Galenum, sed solum aliquo casu, imò communem confirmat experientiam in Commentarijs Hypocratis Sectione 1. Problematis. 15. doctrinam relata nū. 4. approbans. Cum ergo experientia sint certæ, illarum causæ sūt inuestigandæ: quia à contrario repugnat contrarium roborari; siquidē repugnat calorem esse principium frigiditatis: ergo qualitas non intēditur à contrario. Si igitur aliæ causæ non assignentur, qualitas intendet seipsam.

16 Respondet Marsilius q. 17. & 18. Venetus in Summa cap. 23. Albertus de Saxonia quæst. 15. & alij, quod licet actione corruptiua directā nil agat in se perse; tamen actione corruptiua reflexa aliquid in se agit, vt in Antiparistasi. Quod fit hoc modo: aqua enim diffundit species intētionales per medium, quæ cum occurrunt contrario, redeunt ad subiectum à quo

processerunt, ipsumque infrigidant.

17 *Sed hac sententia* (inquit Suarez disp. 18. Metaph. sec. 9. n. 14.) *dicere incredibilem; & non solum difficultatem.* Primum constat primo, quia fingit species intentionales sine fundamento. Secundo facit species intentionales instrumentum alterationis materialis quod inauditum est, & falsum, cum species solum pro sensibus, & intellectu sint à natura data. Tertio, cum species non sint corpuscula, sed accidèria, non possunt ire, & redire, nisi eo modo quo deferuntur per diaphanum: quod non conducit ad intentum. ¶ Secunda pars probatur, quia cum illæ species sint quasi instrumenta illius, à quo causantur, & in cuius virtute agunt, restat integra difficultas quomodo possunt in agendo excedere eius virtutem? Et ideo etiā si reflectantur; non possunt magis intendere, quam si directe agerent. Sepe etiam agentia contraria sunt vicina; vni repugnat qualitas alterius; ergo per reflexionem actionis, difficultas non soluitur.

18 Secunda solutio tribuitur Aristoteli lib. 1. de Gen. q. 21. & Pomponatio de Reactione art. 3. & eā tenet Toletus hic q. 14. circa finem, s. *Alia præterea*, dicens, quod initio actionis, antequam superetur vnum contrarium ab altero, fortiori per alteram particulam temporis se defendit, & suam ad se virtutem activam convertit, se uniens, & suam virtutem ad sui defensionem, ne pereat aut ledatur ab altero: & ita ex naturali appetitu suæ con-

servationis, in seipsum convertit actionem se fortificans. Hæc ille.

19 Nec hac via euaditur difficultas, sed ei succumbitur; siquidem admittit simile in seipsum agere secundum eandem qualitatem. Et restat assignanda ratio cur antea non intendebatur illa qualitas, & modo intenditur? Et videndum quibus armis se defendat à contrario. Et quomodo in præsentia illius faciat id quod excedit propriam virtutem?

20 Instabis in fauorem huius solutionis (quamvis à suis authoribus non citetur) dicendo, videri expressam Philosophi, & S. Thomæ dum 1. Meteororum lec. 14. litt. o. ita dicunt: *Boreas propter suam frigiditatem congregat calidum, quod est in locis humectis, antiparistasis faciens, id est, cum quadam contrarietate circumflatur calidum: cum enim frigidum circumflatur calidum, si non omnino possit extinguere ipsum, congregat illum: & sic ex congregatione calidi, vigoratur effectus eius: & ideo magis resolvitur vapor.* Ergo consistit antiparistasis in eo, quod qualitas circum obsessa à contraria, se unit, & congregat, & convertit in se suam actionem, & sic vigoratur effectus eius.

Respondetur Philosophum, & S. Thomam, solum docere, id quod experimur de antiparistasi, & quod virtus unita fortior est seipsa dispersa, & quod natura inclinat ad conservationem media congregatione, & unionem, qua vigoratur virtus, & effectus eius. Quod totum verum est. Sed tamen non dicunt hoc fieri convertendo actionem in se

seipsum: nec declarant an hoc fiat propter densitatem materiæ? De quo quæstione sequenti dicemus. Idcirco nõ fauet præcedenti solutioni in puncto in quo ab ea dissentimus.

21 Tercio respondent Suarez illa sec. 9. n. 18. & 19. Rubio c. 9. de Reactione q. 7. n. 121. Hurtado, & alij, quod istæ experientiæ proueniunt propter exhalationes calidas in cauernis generatas, quæ impediuntur ne ascendant, existente medio densiori, & crassiori. Generantur autem virtute Solis, & aliarum influentiarum cælestium: & cum sint subtiliores aqua, illi facile miscentur, dum ascendere conantur: & sic eius frigiditatem temperant, saltem continuent in illam reagendo.

22 Hanc solutionem ut insufficiens relinquit M. Ioan. à S. Thoma hic q. 5. ar. 1. pagina 152. Tum, quia non semper extrahitur tanta copia exhalationum ex omnibus locis subterraneis, nec de eo nobis constat: & tamen in omnibus subterraneis inuenitur aqua calidior. Tum, quia manet eadem difficultas, quomodo ille exhalationes possunt intèdere illum calorem in aqua ultra proprium gradum caloris, quæ habet; ex eo solum quod circundantur a frigido? Denique, quia iam assignatur pro causa directæ illius caloris, agens illud, quod talem calorem illis exhalationibus imprefit; quod fuit Sol.

23 Igitur ut clarius, & vniuersalius propria causa assignetur, recurrendum ad communem solutionem, quam tradunt etiam Suarez,

& alij pro tertia solut. relati. Conimb. & Ioan. à S. Thoma, & alij frequenter, distinguentes causam per se, & causam per accidens: & quod causa per se, aliquando est intrinseca, aliquando est extrinseca: & hæc, si sit vniuersalis corporea, diuersi mode operatur iuxta varias recipientium dispositiones.

24 Certum est ergo, quod maior intensio non est tribuenda agentis obliuisci, tamquam causæ per se; quia vnum contrarium per se loquendo potius tendit ad alterius destructionem, quam ad eius intensiorem. Tribuitur ergo illi tanquam causæ per accidens; vel quia tollit impedimentum, quod erat ut ab alia causa produceretur: vel quia est occasio melioris applicationis, vel dispositionis subiecti ad qualitatem illam intensam recipiendam.

25 Causa vero intrinseca particularis assignatur cum crescit in qualitate sibi innata, & naturali, ipsa forma substantialis, à qua resultat propriæ passionis. Quod autem in meliori gradu nunc resultet, prouenit ex ablatione impedimentorum; & quia virtus vnitur, & quia ex inclinatione propriæ cōseruationis resistit fortius contrariis, ut sumitur ex D. Thoma verbis relatis n. 20. & adductis q. 23. n. 34. & super Psal. 17. ad illa verba: *Presulgo in conspectu eius, &c.* ait S. Thomas, naturale est, quod oppositum fortius agat in oppositum: constat autem, quod in nubibus admiscetur frigidum, & calidum: ergo quando calor aeris circumstantis frigidum constringit, quod non potest consumere, tunc

frigidum agit interius circundante extra calore. Hæc ibi. Nec negamus, quod aliquando circundante calore, euaporentur aliquæ exhalationes adustæ: sed cum calor non sit talis, qui valeat aquam consumere; vnitur, & resultat eius proprietates in dispositione meliori, quam antea erant.

26 Si denique incrementum sit in qualitate extranea, si ibi sit causa proxima illius, vel principalis, vel instrumentalis, illi causæ erit tribuendus talis effectus. Quando vero causæ proximæ deficiunt, recurrendum ad influentiâ Solis, & Syderum: sicut docent M. Bañez hic c. 6. q. 2. ad 3. & M. Soncin. 9. Met. q. 8. ad 5. quod ea, quæ generantur in media regione aeris, attribuuntur tanquam causæ principali cælestiū Planetarum influentiæ hæc tamē variatur ex diuersa dispositione recipientis subiecti, & aliorum circumobstantium. Vnde S. Tho. 1. p. q. 115. art. 3. ad 4. ait, *quod actiones corporū cælestiū diuersimode recipiuntur in inferiorib⁹ corporib⁹, secundū diuersā materiam dispositionem.* Hincque possunt causa assignari omnium effectuum, qui sunt per antiparistasim, absque eo quod idem secundum idem directe, aut reflexe, perse, vel per accidens sit mouens seipsum.

27 Secūda difficultas, quæ posset tractari de intensione mediij per reflexionem qualitatis. Nō potest resolui non præmissa doctrina sequētis quæstionis; ideoque ibi proponitur, & dilactur opportunius §. 4.

QVAESTIO XXVI.

*Verum si nihil possit agere in
sibi si nihil?*

§. I.

Certa præmittuntur.

1 Similitudo agentis, & passi multis modis potest contingere; vel enim assimilantur in genere; vel in specie; vel in qualitate & virtute actiua: & quia de ista vltima est præcipua quæstio, eam subsecrare oportet. Potest autem similitudo in qualitate, & virtute actiua multis modis contingere: & sunt tres combinationes præcipuæ. Aliquando enim conueniunt in qualitate, gradu, efficacia, raritate, & extensione, & in omnibus parificantur. Secundo possunt conuenire in qualitate eadem, non tamen in eodem gradu, & efficacia; vt si calor vt duo comparetur cum calore vt quatuor. Tertio, si sint similia in gradu, & intensione; non vero in extensione; vel raritate, vel figura, aut in extensione, & multitudine, aut alijs cōditionibus requisitis ad agendum: vt si vnum sit pedale, & aliud bipedale; vñ densus, aliud rarum: vel diuersimodè actiua; vt ferrum, & lignum si ambo sint calida vt sex.

2 Certū est præterea, quod si aliquis assimiletur alteri in vna qualitate, & in altera ei contrarietur, possunt

possunt ad inuicem agere, & pati; quia assimilatio se habet per accidens, & materialiter: sicut nix, & calx cōueniunt in albedine, & differunt, quia nix est frigida, & calx est calida: & tunc per accidens vnū album agit in aliud, quia non agit ratione albedinis, sed ratione contrariarum qualitarum.

3. Loquendo de agente æquiuoco non est necesse, quod assimiliter passio, nec in principio, nec in fine actionis; sicut Deus, Angeli, Caeli, & astra agunt in hæc inferiora: & tamen non habent materiam ad inuicem transmutabilem.

4. At vero agens vniuocum debet assimilari in genere cum passio. Vnde Philosophus textu 50. ait, necesse esse quod agens, & patiens in genere sint idem, & similia, & diuersa specie, & contraria. Vt autem notat S. Thomas lec. 19. lit. d. nō sumitur hic genus logicè; quia hoc modo alia corpora essent eiusdem generis: sed sumitur genus naturaliter: & hoc modo omnia quæ comunicant in materia, sunt eiusdem generis. Et ratio est facilis, quia agens dicitur vniuocum, quia producit effectum eiusdem speciei: quod esse non potest nisi materia sit in potentia ad formam: ergo in materia debent communicare.

5. Duo principia in hac parte sūt indubitata. Alterum quod simile omnibus modis recentitis non potest agere in simile. Ita omnes Philosophi Antiqui, quos in hoc bene dixisse notant Philosophus, & Sanctus Thomas lect. 19. litt. c. Et in 2. distinct. 19. quæst. 1. art. 4. ad

secundam, ait: *Oportet, quod virtus alterantis virtutem alterati excedat.* Quia non est conueniens, quod omnino simile in materia, & in forma patiatur ab omnino simili sibi in materia, & in forma; quoniam sicut antiqui dicebant, nullum corpus est dignius agere in alterum, quam alterum. Et quia sequetur, quod idem à seipso patietur. *Hoc esse veluti primum principium in Philosophia*, notat Suarez disputatione 18. Metaphysicæ sectione 9. n. 7.

6. Rationem radicalem tangit Sanctus Thomas lect. 23. litt. b. ex Philosopho textu 77. dicens, *esse principium manifestum, quod ens quoddam est in potentia, & illud est passivum; quoddam est in actu, & illud est actiuum.* Vnde agens agit quatenus est in actu, & patiens patitur quatenus est in potentia: quia agere est dare esse passio, & reducere de potentia in actum: sed id quod est in potentia, est dissimile ei, quod est in actu: ergo simile non agit in omnino simile. Et ex his perspicies rationem hanc nos non desumpsisse ex Suarez (vt aliqui indiscretè calumniantur: nec enim si ita esset, poeniteret; nam ab omnibus discere, sumus parati) sed potius ipse ex Sancto Thoma multis locis relatis secunda parte Metaphysicæ Cōtrouersia 13. articulo secundo.

Nec me latet rationē hanc modernis non placere, sed quod obijciunt, procedit ex sententia iam reiecta q. 15. & ideo non expedit in his immorari: videatur S. Tho. 1. p. q. 2. ar. 3. rat. 1. & q. 25. ar. 1. cor. & ad 1. & q. 2. de Pot. art. 3.

7 Aliud indubitatum principium est, quod si sit similitudo in specie, & dissimilitudo in qualitate; vel similitudo in qualitate, & dissimilitudo in gradu, potest esse actio, & passio; quia habent sufficientem contrarietatem, & dissimilitudinem in principio, ut possint sua actione intendere perfectam similitudinem: & hoc experientia ipsa comprobatur; siquidem videmus minus calidum perfici in calore ab agente calidiori. Idcirco, ut inquit M. Bañez q. 2. conc. 5. in his conveniunt Authores, qui quæstionem disputant: dissident verò quando est similitudo in qualitate, & in intensione, & dissimilitudo in raritate, & densitate, vel in extensione, & multitudine. An tunc agens possit agere in passum?

§. II.

Tres præcipue sententiæ cum suis fundamentis.

8 **M**ultorum opinio tenet simile in qualitate, & gradu nunquam posse in sibi simile agere, & illud perficere secundum illam qualitatem. Ita Astudillo q. 21. Albertus de Saxonia q. 15. Venerus in Summa cap. 23. & Victoria de Augmento Charitatis, quos refert, & sequitur Bañez cap. 9. q. 2. conc. 6. dicens se satis mirari non posse, quod viri doctissimi in oppositam sententiam declinauerint, & principia metaphisicalia reliquerint, aut malè intellexerint. Subscribunt huic Conimb. Rubio, & alij,

quos referunt, & sequuntur PP. Carm. disp. 8. q. 2. Suarez disp. 18. Metaph. sec. 9. nu. 23. Arriaga hic disp. 3. sec. 7. conc. 3. Cabero disp. 8. dub. 4. & passim alij.

9 Probaturque, primo ab inconvenienti: nam sequitur, quod duo agentia remissa applicata, se inuicem intenderent: quod aduersatur experientiæ; siquidem duæ aquæ calidæ, vel frigidæ non se intendant: nec calida se inuicem perducunt ad summum caloris; alioquin omnia calida seipsa inuicem comburerent. Sequela probatur; nam in opposita sententia calidum ut quatuor potest ratione densitatis producere calorem ut quinque: rursus, hoc posset producere ut sex, quia eadem est ratio istius, ac præcedentis: & sic deinceps usque ad summum. Imò duæ candelæ accensæ posset propriam lucem intendere. Et cum lux candelæ, & lux Solis sit eiusdem speciei, sequeretur, quod exigua candela iuxta Solem accensa eius lucem intenderet.

10 Secundo probatur à priori, quia causa debet continere effectum in sua virtute: nam ut docet Philosophus text. 77. & 3. Phys. text. 17. quod est in potentia, reducitur in actum, ab eo, qui est actu: sed calor ut quatuor, etiam ratione densitatis, non continet calorem ut quinque: quia densitas non est qualitas actiua: ergo nec ratione densitatis potest producere calorem ut quinque.

Tertio, omne agens intendit alii simile sibi passum in forma, quæ est principium agendi; & cum ad per-

perfectam similitudinē peruenit, cessat actio; si enim vltra proportionem formæ, quæ est principiū agendi, procederet, effectus esset perfectior sua causa vniuoca, & causaret vltra id quod continet: ergo cum est similitudo inqualitate, & gradu, nil est quod agens possit causare.

11 Denique, multitudo formæ, raritas, aut densitas augent efficaciam extensiuam; non verò intensiuam: & idēd ratione istarum nō augetur virtus agendi intensiue, vt possit intensiorem effectum producere: sed solum quoad hoc vt suum adæquatū effectū facilius, velocius, fortius, & ad maiorem distantiam, cæteris paribus, possit efficere. Vnde (inquit Suarez nu. 25.) dici potest augeri quoad modum faciendi; nō quoad rem, quā potest facere.

12 Nihilominus nō desunt, qui prædictam sententiam, vel omnino negent; vel ita coarctēt, vt in multis casib⁹ oppositū illius verificetur. In primis Marsilius hic q. 18. & 19. & alij dicunt simile in gradu posse agere in simile, & illud intendere, si sit dissimile in densitate. Idem sequitur Tolerus hic q. 13. & addit post tertiam conclusionē, quod similitudo, vel dissimilitudo intensiōis per accidēs se habet ad actionem; sed attendi debet similitudo potentiārum, & virtutū: in quo sensū est intelligenda communis Philosophorū propositio; à proportionē minoris æqualitatis non fit actio.

13 Id in quo cōueniunt, probāt

primo vulgari illo exemplo de ferro cādētī; quod comburit stuppā, & producit ignem: sed in ferro nō est forma ignis; cum in eodem nō sint duæ formæ substantiales: nec est calor in summo; quia iste non est nisi vbi est forma ignis: ergo iā ratione densitatis ferri producit intensior calo, rquam sit in ipso.

Responderi solet, vt nos admissimus 2. Phys. q. 11. n. 13. in poris ipsius ferri igniti esse verē ignem: & ille comburet stuppam. Quod docent Durandus in 4. dist. 44. q. 5. ad 2. & Bañez vbi supra ad 1. & esse communē omnium Philosophorum cōsensum, dicit Suarez n. 29. cuius signum sumi potest ex fulgore, qui ab igne semper prouenit, vt dixit Plato in Timæo. Et quia vehementia caloris aperiuntur pori, & inflamatur aer, & exhalationes in ignem vertuntur.

Reijcit tamen hanc solutionem Tolerus: primo, quia hoc non tollit difficultatem: nam sit v. g. terra ignita, quæ poros non habet, cum sit elementum simplex. Secundo, ridiculū est dicere poros ferri comburere stuppam; & non potius ipsas partes solidas ferri candētis, cū sint densiores.

Et tertio, quia quo res sit densior, & minores, & pauciores habet poros, eo magis comburet; & quo rarior, & plures, ac maiores habet poros, eo minus cōburet: cum deberet esse contrarium, si pori igniti comburant.

14 Secundum argumentum sumunt ex exemplo luminis; nam si plura luminosa applicētur eidem

medio lumen intenditur, vt experientia videtur manifestum; videmus enim cubiculum eo plus illuminari, quo plura adhibentur lumina. Imò multa numero lumina, si in idem cōcurrant, ignem generant; vt patet in reflexione speculi; cum singula seorsum lumina minime id valeant, nec tãtam calefaciendi habeant virtutem.

15 Tercio est argumentū à prioribus: quod actiuus est, potēs est agere in min⁹; nā si est maioris potentie, quam aliud, potest in illud agere, & vincere: sed calidum vt quatuor in materia densa actiuus est, quam calidū vt quatuor in materia rara: ergo potest agere in ipsum. Probatur minor, quia Phyl. 1. Meteororum dicit quod virtus vinita fortior est seipsa dispersa, vt retulim⁹ q. 25. n. 14. & 20. deinde, quia quo agēs est propinquior passo, tãto magis agit in ipsum; quod experientia patet: cū igitur partes densi minus distent ab vno pūcto medij signato, quam partes rari positi in eodem loco, magis densam calefaciet: ergo est actiuus, & potēs in aliud agere. Alia argumenta vt minoris ponderis omittuntur.

16 Tribuitur hæc sentētia M. Soto 2. Phys. q. 4. ad 5. & reuera in multis fauet: sed multa alia in relata sententia admiscuntur, quæ longè distant à doctrina M. Soto, vt dicenda monstrabunt.

17 Denique M. Ioannes à S. Thoma hic q. 5. art. 2. conc. 3. inter duo prima extrema videtur medi⁹ procedere: docet enim quod densi-

tas, & raritas, & aliæ similes conditiones ad agendum requisitæ, non augent actiuitatem, & virtutem agentis formaliter, & directè: conducere tamē possunt indirectè, & per modum cuiusdam dispositionis, vt virt⁹, quæ erat debilior, fortificetur, & intensior fiat virtute agentis in tali dispositione. Priorē partem probat, quia illæ conditiones non dant maiorem actiuitatē; eo quod non dant maiorem actualitatem, & perfectionem.

Secundā ostendit; tum ex communi sententia, iuxta quam virtus emissā ab agente habet in remotis aliquem effectum, quem non producit in propinquo, propter indispotionem subiecti. Et etiam idē probat ex actione reflexa luminis, & caloris, quæ aliter non valent explicari.

§. III.

Resolutio quæstionis.

18 **V**idetur hæc sentētia reliquis probabilior, & simul vera cum doctrina M. Soto, & solū deficiens ex parte qua ei opponitur; si ei opponitur. Igitur pro ea exponenda.

Dico primo, actiuitas agentis attenditur penes perfectionem, & multitudinem formæ, tam substantialis, quam accidentalis. Hæc secūda pars sequitur ex prima, cum quantitas accidentis consequatur quantitatem formæ substantialis existētis in sua naturali dispositione. Vtramque partem tenent Au-

thores relatiuum. 12. & eam probat M. Soto conclusione quinta, hac ratione. Tota virtus agentis est forma: ergo secundum eius quantitatem erit, & actionis quantitas. Ex quo sequitur, quod ubi esset forma infinita, esset actiuitas infinita; & ubi finita, finita.

19 Quod totum docent Philosophus, & Sanctus Thomas tertio Phyllicorum lectione octaua littera. b. ubi concludunt. *Vnde manifestum est, quod potentia ignis vincere tur à potentia aeris infiniti: & sic infinitum excedit, & corrumpit finitum, quantumcumque posterioris natura videatur.* Ex quo patet, quod vnum elementum infinitum alia corrumpere, non probant ex eo quod occuparet omnia loca: sed ex eo quod actiuitas æquatur multitudini formæ, & eius perfectioni: quod est intentum.

20 Clarissimè idem docent octauo Phyllicorum lectione 21. nam littera. e. sic ex Philosopho. ait Sanctus Thomas. Videm⁹ enim, quod aliqua minor magnitudo habet maiorem virtutem, quam maior magnitudo: sicut paruus ignis habet maiorem virtutem actiuam, quam multus aer. Sed per hoc non potest haberi, quod quantum infinitum habeat potentiam finitam: quia si accipiatur aliqua, adhuc magis excedens magnitudo, habebit maiorem virtutem; sicut si aer maior secundum quantitatem aliquam habet minus de virtute, quàm paruus ignis, si multum augeatur aeris quantitas, habebit maiorem virtutem, quam paruus ignis. Quod quotidiana

na experientia comprobatur, siquidem aer magnus paruum ignem extinguit. Ex quo à fortiori sumitur argumentum, quia si quantitas magna excedit actiuitatem formæ alterius (speciei in parua quantitate, multo melius in eadem specie ex multitudine formæ actiuitas multiplicabitur, & augebitur.

21 Ratio etiam supra formata est S. Thomæ 1. p. quæst. 25. art. 2. sic dicentis. In omnibus agentibus hoc inuenitur, quod quanto aliquod agens perfectius habet formam, qua agit, tãto est maior eius potentia in agendo: sicut quanto est aliquid magis calidum, tanto habet maiorem potentiam ad calefaciendum: & haberet vtrique potentiam infinitam ad calefaciendum, si eius calor esset infinitus. Quod totum docet S. Thomas vt ex infinitate diuinæ essentiæ probet infinitatem diuinæ potentiæ: ergo actiuitas agentis attenditur ex perfectione, & multitudine formæ. Et recolenda sunt, quæ ex D. Thomæ 3. p. quæst. 8. artic. 5. diximus quæst. 25. num. 9. nam ibi omnium radicem assignat Sanctus Thomas illis verbis: *Oportet quod idem sit actus, quo aliquid est actu, & quo agit.* Cum ergo agens sit actu per formam, & hæc sit eius virtus actiua, iuxta eius mensuram perfectionis, & quantitaris, attenditur actiuitas agentis. Quia de hac conclusione, ne in genere posita, non potest esse dissidium; in ea amplius firmanda detineri non oportet.

22 Dico secundo, intensio forme nō se habet per accidēs ad actiuitatē: imō ceteris parib⁹, quō forma est intensior, eo est maior actiuitas agentis. Hæc est contra Toletum: sed conueniunt in ea Authores primæ, & tertie sententiæ: nec negatur à M. Soto, quia solū solut. ad 5. no tab. 3. ait, quod est insignis fallacia dignoscere multitudinem formæ pñes intensiōem: quia sine intensiōe potest esse maior multitudo, quæ sufficiat ad nobiliorem effectum. Iuxta sensum conclusionis sequentis. Solum ergo sequētē cōclusionem docet, & huic non opponitur.

23 Rationes omnes primæ sententiæ ad minus hanc cōclusionem cōuincūt. Manifesteque probatur ex dictis, & ab ipso Toletō concessis: nam quō forma est perfectior, eo est maior actiuitas agētis, cum forma sit ratio agendi, & perfectior forma, perfectior ratio agendi: sed forma intensior est essentialiter perfectior, quam remissa, vt ostendimus q. 15. §. 7. ergo intensio nō se habet per accidens ad actiuitatem formæ.

24 Alia ratio sumitur ex D. Thoma 3. Metheororū lec. 6. nam *modus operandi consequitur modum essendi*. Et 3. p. q. 77. ar. 3. *Vnumquodque sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere*. Quod, & docet. 1. p. q. 75. art. 2. & 3. & q. 89. art. 1. & alibi sæpe. Sed intensio dat meliorem essendi modum, & perfectiorem terminationem quantitatis perfectionis qualitatis actiue: ergo perse se habet ad maiorem actiuitatem maior intensio formæ.

25 Dico tertio, stante æquali intensiōe qualitatis agentis, & passī, si sit excessus in multitudine formæ, potest (etiā directe, & perse) in illud agere. Ita M. Soto illo notab. 3. & probant argumēta secundæ sententiæ. Præcipue tamen vim facimus in eo, quod hæc conclusio videtur sequi ex prima, quam certissimam diximus. Hanc autem ex illa deduci, sic probatur, quia maior actiuitas agētis sumitur ex maiori perfectione formæ: sed maior perfectio formæ est eius multitudo quā eius intensio: ergo præualere potest multitudo formæ intensiōi. Probatur minor, quia intensio tantum est perfectior terminatio quātitatis virtualis, multitudo est maior quantitas virtualis: ergo multitudo præualet intensiōi.

26 Dices præualere quoad extēnsionem; non vero quoad intensiōem: nec intensiōem vnius posse præualere intensiōi alterius, quia cætera non sunt paria.

Latet in hoc tota æquiuocatio oppositæ opinionis, quia verū est, quod multitudo quantitatiua, præcise ex maiori quātitate, solum affert maiorem extēnsionem. Cæterum quando sub maiori quantitatis extēnsione est maior quantitas virtualis qualitatis, & plus de forma substantiali, simpliciter est plus actiuitatis, & virtutis: ergo vincere potest æqualem alias intensiōem. Imō tanta potest esse multitudo, quod potest vincere maiorem intensiōem alterius, vt in casu Philosophi relato n. 20.

27 Deinde, quæ comparatiue ad

ad proprium subiectum dant extē-
sionem, in ordine ad agendum dāt
intensionem, si adueniunt illæ par-
tes, & agāt respectu eiusdem: quia
agunt per modum vnius, & res-
pectu eiusdem. Quod explica-
tur sumpto argumento à for-
tiori: nam videmus plura agen-
tia partialia, quorum singula non
pollunt effectum producere, si ad-
nētur, & vicē habeant vnius agen-
tis totalis, efficiunt effectum exce-
dentem virtutem singulorum, sed
non excedentem virtutem totius
multitudinis, vt cōstat in pluribus
trahētibus naue, quæ à nullo so-
lo trahi potest. Ergo pariter si pars
formæ non potest agere in aliā for-
mā æqualem in intensione; si ta-
mē hæc adueniet cum alia parte,
multitudo formæ agentis vincere
valet intensionem passī.

28 Præterea conclusionem no-
stram videtur supponere S. Tho-
mas 2. 2. q. 24. artic. 5. ad 2. dicens,
quod additio luminis ad lumem, potest in-
telligi sic, quod intenditur in aere propter
diuersitatem luminarium causantium lu-
men. Sentit ergo S. Thomas, quod
multitudo formæ agentis causat
maiorem intensionem. Et in 2. di-
stinct. 13. quæst. 1. artic. 3. ad 2. ait,
quod non intelligitur coniunctio, & sepa-
ratio luminum, nisi secundum intensionē,
& remissionem luminis, multiplicatis,
vel subtractis luminaribus; quorum ra-
dij confusi esse dicantur propter lumina-
rium distinctionem. Seclusa ergo alia
causa, præter multiplicationem lu-
minarium (de qua sola loquitur S.
Thomas) etiam actione directa est
intensio luminis multiplicato lu-

minari; & eius remissio eo substra-
cto. Nec enim vllum verbum ego
reperio, quo indicet S. Thomas se
loqui solum de actione reflexa;
vel indirecta. Denique clarissi-
mē intentum docet Sanctus Tho-
mas capite 2. de Diuinis Nōmini-
bus lectione secunda, illis verbis:
*Quinimò ex diuersis luminarib⁹, sicut ex
diuersis causis agentibus fiet vnum lumē
tantum intensius in aere, & vno lumina-
ri substracto cessaret superadditio inten-
sionis: sicut ex pluribus causis calefacien-
tibus intenditur calor in calefactibili, &
vna causa substracta minuitur calor.*
Quod dicit S. Tho. necessario di-
cendum, iuxta veram sententiam
asserentem, quod lumen non est
corpus, sed qualitas, vt demonstrat
S. Tho. 1. p. q. 67. ar. 2. & 3.

29 Dico tertio, diuersitas in dēsi-
tate, & raritate, & alijs dispositio-
nibus subiecti, sufficit vt produca-
tur effectus, nō solum intēsi⁹, sed
etiam vt inducatur forma substan-
tialis, quæ alias non induceretur.
Prior pars sumitur ex D. Thom. 3.
Meteor. lectione 6. litt. f. quæst.
1. de coloribus Iridis, vbi ait:
*Quod lumē existens in medio debilius o-
peratur, quam existēs in corpore lucido,
vel illuminato: debili⁹ autem operatio
consequitur debili⁹ esse; quia modus ope-
randi consequitur modum essendi.* Fauet
in 4. dist. 44. q. 2. art. 1. q. 4. ad 5. vbi
docet impediri reuerberationem,
si speculum opponatur directē ra-
dio Solis: quod prouenit ex diuer-
sa receptione lucis.

30 Vtraque pars probatur pri-
mo ex doctrina S. Tho. 3. Phys. lec.
4. & in 2. dist. 15. q. 1. artic. 2. ad 6.

communiter recepta, quod agentia corporalia, quæ operantur per virtutem diffusam, licet non possint operari in distans, quin agant in propinquum: sed tamē possunt in remotū aliquid operari, quod nō operantur in medio, *sicut exigit dispositio viriusque: sicut piscis, qui detentus in rete, stupefacit manū, prater hoc quod stupefaciat rete, quod stupefactionis capax non est.* Et Sol in visceribus terræ operatur metalla, & non in aere, quia ibi ad hoc dispositio nō inuenitur. Similiter magnes non attrahit palleam, & attrahit ferrum. Vnde Sanctus Thomas quæst. 5. de Verit. art. 9. ad 17. ait, *quod actio agentis recipitur in medio per modum medij: & ideo quandoque alio modo recipitur in medio, quam in ultimo: sicut virtus magnetis attrahentis ferrum, deferitur ad ferrum per mediū aerē qui non attrahitur: & virius piscis stupefacientis manum, deferitur ad manum mediante reti, quod non stupefacit.* v. dicitur Cōm. 8. Phys. com. 37. ergo similiter virtus, quæ de se capax non est in aliam agendi, si tamen diuersa adsit dispositio, poterit in illam agere.

31 Pariter videmus ignem in flammam supparam, vel sulphur distans, & non aerem inter medium: eo quod inuenit dispositionē in suppa, ratione cuius potest crescere calor vsque ad summum: cum autem calor diffundatur vniformiter difformiter, in parte magis distanti erat calor minus intensus: ergo iam ratione diuersæ dispositionis subiecti crescit intensio effectus.

Obijcies, forma substantialis nō introducitur nisi introducta summa dispositione: sed qualitas remissa non valet introducere summam qualitatem: ergo nec valet introducere formam substantialem.

32 Retorquetur argumentum, & amplius firmatur conclusio: nam accidens in virtute substantię producit substantiam, vt diximus 2. Phys. q. 10. docuimus autē hoc lib. q. 8. causalitatem effectiua non cōuenire dispositionibus cōmitantibus a forma fluentibus; sed solum dispositionib⁹ præuijs. Cum ergo istæ aliquando sint minus intensæ; imo nunquam æquantur ultimæ dispositioni, si in virtute substantię valent producere substantiam, etiam poterant producere qualitatem magis intensam, quam sit ipsa qualitas agentis, si secundum se firmatur.

33 Occurri potest ex doctrina Suarez. disput. 18. Metaph. sec. 8. num. 31. non posse agens agere intensius in distans, quam in propinquum, quin medium deseruiat tãquã coeficiens instrumentale, aut parziale ad agendum in remotum, saltem quoad illum gradum maioris intensiōis: alioquin sequitur illam actionem, quatenus est intensio in tali gradu, fieri ab agente remoto immediate in passum distans absque vlla actione circa medium, vel per medium: quia actio remissa, quæ fit in medio propinquo, per se non confert, nec continuatur cum actione in distans, nisi ad summum vsque ad similem gradum: et

illa intensio maior, quæ sit in distans, est actio in mediata in illud sine medio. Sicut si totum mediū, & passū distans, prius essent calida ut quatuor absq; actione ignis; & deinde ignis applicatus, immediate intenderet illum calorem in distans passū, & non in medio; si ne dubio illa actio esset immediata in distans: ergo idem erit, etiam si calor ut quatuor factus sit ab eodem igne.

24. Sed contra hoc est primo, quia non satisfacit exemplis adductis, quia Sol media luce causat metalla in visceribus terræ, & pariter piscis stupefacit manum: & tamen nec aer, nec rete coadiuvant, nisi deferendo virtutem diffusam. Deinde, si in parte proximiori est dispositio ad qualitatem minus intensam, & in remota ad magis intensam, cum vnumquodque recipiatur ad modum recipientis, ex diuersa dispositione non est cur non diuersificetur effectus. Demum, si in medio est qualitas minus intensa, relictis illi explicandum, quomodo coexistere possit effectum intensiorem in parte distanti? ¶ Facile ergo dicimus non esse inconueniēs, propter diuersam dispositionem, eandem qualitatem diffusam in vna parte habere effectum diuersæ rationis, ac habet in alia: & quod in vna habeat effectum sibi proportionatum; & in alia habeat effectum excedentem virtutem propriam, sed non excedentem virtutem principalis agentis a quo deceditur, & in cuius virtute agit: nec excedentem virtutem omnium agentium coadu-

natorum ad vnum effectum, quando partialiter est a pluribus. Quod totum tandem n. fatetur Suarez loc. 9. n. 35.

35. Ad argumenta proposita a n. 9. vsque ad n. 11. responderetur eorum intentum ad nitendo, si cætera sint paria; secus si sit excelsus in multitudine, vel accidentia agentis in virtute substantiæ; vel subiectum sit indispositum pro vno effectui, & dispositum pro alio: sicut in fluxus Solis, & aliarum causarum varios effectus in inferioribus producant iuxta variam dispositionem inferiorum.

Quæ adducuntur n. 13. vsque ad 16. nobis fauēt: & quatenus opponi possunt secundæ conclusioni, vel tertiæ, soluta sunt n. 26. & doctrinam conclusionum conferendo facile est de omnibus iudicare.

6. III.

De reflexione.

36. Sæpe præterea principaliter probari conclusio experientia actionis reflexæ: videmus enim ex reflexione lucis aerē reddi clariorem; siquidem melius sibi legitur, vel videtur aliquid: similiter si obliquit corpus tersum, ei acalatur simile lumen vsque ad aliud corpus; sicut dicitur 1. Machabeorum 6. *Refulsi Sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis.* Item experimur aliquando generari ignem luce Solis media crystallo illi obiecta: sed horum, & similium non potest assignari alia causa nisi virtus agen-

agentis principalis, quæ melius operatur ubi meliorem inuenit dispositionem: ergo raritas, & densitas, & aliæ dispositiones subiecti sunt in causa vt intensior producat effectus.

37 Sunt qui actionem reflexam negent. Sed quia luce ipsa Solis vident se conuincendos; admittunt reflexionem in lumine, & in alijs qualitatibus negant. Ita Paulus Aresius hic q. 4. sec. 9. & quidam Recentiores.

38 Caterum cum difficultates omnes communiter æquè vrgeant in luce, ac in alijs qualitatibus, nõ est cur ad euadendas difficultates, in eis reflexionem negemus. Deinde, in calore, & in igne, & in alijs experimur plus vigere, quãdo obfistens prohibet vltra progredi. Vnde S. Th. lib. 2. de Cælo lec. 10. lit. e. post medium, ait: *Tales enim reflexiones per contrarésistentiam corporum, non solum competunt corporibus sed etiã qualitatibus: nam & calor reflectitur, cum inuenit obstaculum, & similia huiusmodi.* Et 2. de Anima lec. 14. litt. g. docet, quod calor reuerberatur, cum habet obstaculum. Et in generatione soni esse resilienciã, docet S. Tho. 2. de Anima lec. 16. lit. f. & lec. 17. lit. f. Ergo absque firmo fundamento negatur in alijs qualitatibus reflexio. Ea ergo supposita, causæ illius sunt inueiligandæ.

39 Primus modus dicendi est, quem iam retulerat, & reiecerat Suarez, disp. 18. Met. sect. 9. nu. 32. & approbat Cabero disp. 8. dub. 3. docens, quod dum agens principale in minori sphaera operatur, inten-

sus agit in partibus eius, quã si actio eius ad maiorem sphaeram diffunderetur: eo quod virtus collecta ad pauciora fortius agit in singulis. Vnde ignis producturus calorem per spatium duarum vlnarum: si inter vtramque vlnã ponatur obstaculum, ipse ignis reduplicat actionem, quã in toto illo duarum vlnarum spatio exercere intēdebat.

40 In multis tamē deficit, in primis, quia sequitur, quod quanto corpus obfistens est magis proximū principali ageti, tãto intēsius operaretur: vnde si corpus opacū propè Solem poneretur, in illo, & in aere immediato produceret totã lucem, quam in toto Orbe producit: quod est apertè fallum. Sequitur etiam, quod quodlibet corpus opponeretur, æqualis esset reflexio: quod euidenter aduersatur experientia; siquidem nec res nigra æquè reflectit lucē, ac res alba; nec hæc æqualiter ac speculū. Tertio sequitur æquali proportionē duplicandam actionem reflexam per totam sphaeram: cū tamen videamus partibus proximioribus corpori obfistenti fortius fieri reflexionem lucis, vel caloris.

41 Aliter Arriaga disp. 3. sec. 8. sub. 2. & 3. respōdet intentionē illā maiore ab ipso Sole immediate produci, posita tãquã conditione, existentia crystalli natura sua reflectentis. ¶ Sed cōtra primo, quia sola variatio cōditionis, si non adsit maior virtus agentis, nõ sufficit ad intēsiore effectū; quia eū causa nõ cōtrinet. Secūdo, quia illa cōditio, vel

vel est diuersa dispositio passi: Et sic incidit in nostrā sententiā, quam reliquerat. Vel est fortificatio virtutis: & illa explicanda restat. Tertio, cū medio crystallo generatur ignis in stappa, vel papyro; vidēdū quæ conditio sufficit vt substantia generetur?

42 Recentiores alij respondent per reflexionē produci nouā lucē ab obliſſente in medio sibi proximo; talem tamē, quæ nō intendat lucē directē antea productam; sed quæ alterā intentionē numero diuersam cōstituatur; quod nō est incōueniēs, quia hę lucēs habēt diuersa munera in eodē medio. Quod cōstat in speciebus intētionalib⁹: dug enim species eiisdē obiecti numero diuersæ dantur simul in eodem medio, quarū vna representat obiectum directē, & alia reflexē.

43 Etiam hanc dicēdi modū obiter impugnauerat Suar. illa sec. 9. n. 35. dicens, quod hæc multiplicatio luminū, licet Perspectiuis placeat, à Philosophis non est recepta; siquidē accidentia plura numero nequeunt esse in eodem numero subiecto.

44 Deinde sequitur, quod in ære sint tot numero lumina, quot in cælo sunt astra: nā respectu eiisdē mediij quēdā illumināt directē, alia reflexē: cōsequēs autē perse apparet incredibile. Tertio, si duo agētia causarēt ambo directē; vel vnū esset intēsius alio; illa lumina nō distinguerentur numero; sed vnū lumen intēsius producerent: sed situs agētij directus, vel reflexus nō facit, quod lux in eodē medio cau-

sata maneat indistincta: ergo non sunt plura numero lumina, vt nota uerat iam S. Tho. relatus n. 28. Denique admissis illis diuersis luminibus, manet ferē tota difficultas cur in reflexione maior appareat lux in aere immediato, quam in remoto ab obliſſente? Cui satisfacere nequeunt, nisi recurrendo nobiscum ad diuersam subiecti dispositionē.

45 Exēplū in cōtrariū adductum de speciebus intētionalibus, cessat, si cū Soncinate 7. Met. q. 9. ad 2. dicatur, quod distinctio numeralis accidentiū intētionalij, non est accipienda ex parte subiecti; sed ex parte suarum causarum efficiētiū. Nec vrget tenendo cū Caiet. (Medina, & Nazario, & cum alijs Thomillis) 3. p. q. 35. ar. 5. §. *Ad secundam obiectionem*, quod in esse sēſibili duo alba sūt diuersarū rationū, & quod species diuersorū indiuiduorū sūt diuersarū specierū, quia ipsa indiuiua diuersa sūt diuersarū rationū: & representantur adhuc inquantū distinguuntur: & sic sunt diuersæ speciei in esse sēſato. Quod opportunius alibi discutiēdū reseruam⁹.

46 Verò similior est solutio quā tradunt PP. Carm. in Physica disp. 15. q. 3. n. 42. & in præſerti disp. 8. q. 2. n. 19. quod sicut applicatis duobus luminosis æqualibus, lumen nō intenditur, sed extenditur: ita contingit in reflexione, quod nō intenditur, sed extenditur lumen, ex eo quod opaca corpuscula, quæ in medio aeris residēt, & illum in partem reddunt, nō illuminantur ex omni parte per actionem directam, quia opacitas illorum

id impedit: per reflexionem autem ex omni parte illuminatur, & ideo ad solum apparet maior lux: cum tamen solum creuerit extensio, non intensio.

47 Negare non possumus aliquando ita contingere, ut admittimus lib. 2. Phys. q. 22. §. 1. Caterum non potest solutio esse vniuersalis, nam & si aer dictis corpusculis careret, posset esse reflexio: & tunc illius maioris lucis causa essent inuestiganda. Deinde, per reflexionem non solum illuminatur aer, sed etiam paries, vel clypeus aureus est regione oppositus; & in illis non est refugium confugere ad corpuscula opaca. Deinde in corporibus celestibus est reflexio lucis: sine illis corpusculis. Possunt item esse tres, vel quatuor reflexiones iuxta multitudinem speculorum, vel clypeorum reflectentium, vel impediendum lumen: & tunc non facile valet explicari reflexio per corpuscula opaca. Demum, quia diximus in igne, & calore esse posse reflexionem: & tamen omnia corpuscula in medio residentia calefunt versus omnem partem ab igne: ergo non est sola multiplicatio, & extensio lucis, sed aliquando maior intentio.

48 Restat ergo dicendum cum M. Ioanne à S. Thoma illa q. 5. art. 2. §. Quia propter: & Suarez illa sec. 9. n. 36. Hurtado disp. 9. Phys. sect. 9. & alijs, quod hæc diuersa operatio prouenit ex diuersa recipientis dispositione: quæ tamen sola non est causa directa reflexionis; sed solum in quantum sic determi-

nando, vel modificando influxum agentis principalis, est occasio ut eius virtus principalis magis explicetur. Vel in quantum multiplicatis qualitatibus in diuersis partibus, adunantur ad intendendam qualitatem in eadem parte; quia non est inconueniens, quod vnus gradus producat ab vno agente, & eius intentio ab alio, ut supponit S. Thomas relatus nu. 28. Similiter ad sensum videmus, quod si lignum applicetur igni, si in partibus remotis est siccum, & in partibus proximis humidum, vel viride, inflammatur, vel calefit in partibus remotis, & non in propinquis: idem patet alijs exemplis adductis in probatione 3. conclusionis.

49 Sed opponunt aliqui absque fundamento asseri, & contra rationem, quod omnia obiecta sint capaciora qualitaris secundum quam fit reflexio, quam alia corpora intermedia. In primis densitas reperita in obiecto non reddit subiectum capacius luce, vel alia qualitate recipienda: eo quod densitas est multitudo partium sub parua dimensione, vel loco: quod nihil iubet ad recipiendam lucem, quia vna pars subiecti non disponit aliam ad qualitatem recipiendam. Similiter nec raritas, quæ ad reflexionem conducit, non potest subiectum reddere magis capax ad qualitatem recipiendam: eo quod partes non esse eminentiores alijs (quod per termitatem significatur) impertinens est ad qualitatem recipiendam.

Secundo, crysallus non magis est capax lucis, quam aer: & tamen reflectit

flexit crystallus, & non aer: nam si ponatur supra chartam, charta est minus lucida, quam esset, si tantum supra se aerem haberet: ergo corpora reflectentia, non sunt capaciora lucis, alijs corporibus non reflectentibus. Vnde videmus crystallum intensius reflecti cum habet à tergo argentum viuum: quod est minus capax lucis, quam aer.

Ultimo, nam certum est aquam esse minus diaphanam, minusque capacem lucis, quam est aer: nihilominus aqua est reflexiua lucis, & non aer.

50 Hæc tamen argumenta impugnant, id quod non affirmamus, quod videlicet omnia obliuentia sint capaciora lucis. Sed solum dicimus, quod dispositio, quæ dat capacitatem ad obliuendum, modificat, & determinat qualitatem actionem, & facit quod in tali subiecto sic disposito producat qualitas, quæ alias non produceretur: sicut anima in foemina generat lac, quod non generat in viro, propter diuersam subiectorum dispositionem: recolenda item sunt, quæ de motu resiliæ diximus 7. Phys. q. 2. In particulari qualiter asperum, & lene conducat ad diuersam receptionem luminis, explicat S. Thomas 3. Meteororū lec. 6. q. 2. & de reuerberatione speculi videndus in 4. dist. 44. q. 2. art. 1. q. 4. ad 5. Igitur dato quod istæ dispositiones non varient quoad substantiam; variant quoad modum conducentem vt fiat effectus, qui alias non fieret. Sola autem capacitas lucis sine opacitate corporis

terminatis, non sufficit ad reflexionem: & in hoc illa exempla deficiunt, & impugnant id, quod non asserimus.

QVAESTIO XXVI.

Utrum agēs vniuocum possit producere effectum sibi omnino æqualem?

s. I.

Negatiua sententia.

PROponitur ad examinandam sententiam P. Rubio hic cap. 9. tract. de Actione, & Reactione q. 6. quem sequuntur Recentiores eisdem moti fundamētis. Dicunt ergo, quod si diuinitus duo corpora penetrarētur, posset agēs in passum producere effectum omnino similem, quia virtus agentis secundum totam intensionem est actiua: quia agens naturale nullo modo impeditum perfecte operatur. Per penetrationem autem agentis, & passi est perfectissima approximatione virtutis: ergo agit in quantum potest: ergo producit effectum sibi omnino æqualem in gradu intensiōnis.

2 Asserunt præterea, quod agens ratione maioris magnitudinis, aut densitatis, potest aliquando producere effectum eiusdem intensiōnis, & omnino similem: quia defectus approximationis compensatur densitate, & magnitudine, & alijs dispositionibus ad agendum requisitis. Et in his assertis non dissentimus,

si intelligantur iuxta dicta q. præcedente.

§. II.

3 Quod ingerit difficultatem, est quod asserit Rubio n. 95. videlicet, agēs eiusdem virtutis proportionatum passio secundum densitatem, & magnitudinem, non penetratum cum eo, sed ei contiguum, non posse producere effectum circa ipsum æqualis intensiōis. Probat hac ratione: approximatio agentis ad passum est cōditio necessario requisita ad agendum: & ideo propter maiorem, vel minorem distantiam diuersarum partium respectu agentis asserunt omnes uniformiter difformiter circa illas agere; & ideo in partibus proximioribus intensius. Sed agens, & passum non sunt perfecte approximata, etiam si sint contigua, nisi se penetrant: ergo non poterit agens producere totam intensiōem, quam habet. Minor probatur primo, ea quæ non sunt simul, aliquomodo distant, & non sunt perfecte approximata: sed ea quæ nō se penetrant, nō sunt simul: licet sint cōtigua: ergo nō sūt perfecte approximata. Secundo probatur minor, quia se penetrare duo corpora idē est, ac esse simul loco, vel spatio: corpora autem contigua diuersis spatijs correspondēt: ergo distāt saltem negatiue: ergo non sunt perfecte approximata vt requiritur ad agendum, & patiendum.

Vera sententia.

4 Dico tamē primo, etiam sine penetratione, agens vniuocum potest producere effectum eiusdem omnino intensiōis. Hanc videtur supponere fere omnes Authores quæstione præcedente pro omnibus sententijs relati; licet nō expresse discutiant. Sumitur ex D. Thoma 1. 2. q. 6. art. 1. dicente. *Materia quandoque recipit formam agentis secundum eandem rationem prout est in agente, sicut est in omnibus agentibus vniuocis.* Et q. 7. de Potentia art. 1. ad 7. ait. Quando effectus perfecte assimilatur agenti, *vi pote adæquans agentis virtutem, tunc forma effectus est in agente secundum eandem rationem; vt patet in agentibus vniuocis, vt cum ignis generat ignem, quod & docet S. Thomas 1. p. q. 13. art. 5. & alibi sæpe.*

5 Ex quo sumitur prima probatio, quia vna substantia valet generare aliam eiusdem omnino perfectionis, etiam sine penetratione agentis, & passi: ergo vna qualitas actiua valet aliam producere, etiam sine penetratione, supposito quod sit qualitas actiua.

Dices posse sibi similem producere in specie; non tamen in accidentibus individualibus; & de illis procedit difficultas.

6 Sed contra: nam vt docet S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8. cum aliqua causa efficax fuerit ad agendum, effectus cōsequitur causam, non tantum secundum id quod fit, sed

sed etiam secundum modum fieri, vel essendi: ex debilitate enim virtutis actiue in semine cōtingit, quod filius nascitur dissimilis patri in accidentibus, quæ pertinent ad modum essendi. Ergo pariter si qualitas actiua accidentaliter fuerit perfecte actiua, & efficax, poterit aliam producere sibi similem in specie, & modo.

7 Præterea principaliter conclusio probatur, & æquiuocatio sententiæ oppositæ tollitur: nam in corporalibus ad agendum requiritur approximatō sufficiens ad contactum quātitatium, & situalium; qui est solum secundum vltimam superficiem tangentis, & tacti, vt docet S. Thomas 2. contrag. cap.

36. nec vlla ratione, aut authoritate probari potest maiorem approximationem requiri vt corpora ad inuicem agant, & patiantur: ergo defectu approximationis non impeditur actio. Supponimus autem qualitatem esse actiuam, & productiuam sui similis (nam de ista loquimur) ergo non est cur nō producat eiusdem intensiōis effectum. Probatur consequentia, quia vt docet Sanctus Thomas quest. 5. de Veritate artic. 9. ad 9.

Omne agens intendit assimilare sibi patiens secundum quod potest. Et 2. de Anima lec. 10. lit. a. concludit: Agēs enim agendo assimilatur sibi patiens. Et lectiōne 14. litt. g. in fine, ait: Omnis forma, in quantum huiusmodi, est principium agendi sibi simile.

8 Explicatur amplius: nam agentia corporalia actiua ad extra, non operantur nisi diffundendo

suam virtutem: ad hoc autem nō requiritur quod sint intimè in rebus (vt Deus in illis, & in omnibus adest) sed sufficit, quod quascumque passio contiguerit: quod fit per iuxtapositionem, etiam sine penetratione, aut continuatione: ergo per solum contactum est sufficiens approximatō: quia vt ait Sanctus Thomas quæstione tertia de Potentia articulo 11. ad quintum, oportet mouens, & motum esse simul quantum ad motus principium; non tamen quantum ad totum motum, vt apparet in propositis: de quo 2. parte Metaphisicæ Controuersia 13. articulo tertio, & libro secundo Physicorum quæstione 15. concl. 3.

9 Sed obijcies, si calor vt octo valet producere calorem vt octo, & calor vt quatuor calorem vt quatuor: ergo non habent terminum suæ actiuitatis. Patet consequentia, quia calor productus est eiusdem actiuitatis cū calore producente: ergo valet idē facere ac sua causa fecit. Sed hoc est aperte falsum cū nullam qualitatem creatam experiamur sine termino diffundi,

di, vel multiplicari. Vt respondeatur.

§. III.

D. *sphæra actiuitatis.*

10 **D**ico secundo, omnia agentia naturalia habent sphærâ suæ actiuitatis. Est Philosophorû communis. Et hinc manauit illud proloquium, quod *agentia ista agunt uniformiter & formiter*, idest a sũmo gradu vsque ad nõ gradũ, vt declarât M. Soto. 1. Phys. q. 4. in fine. Bâñez hic cap. 6. q. 3. conc. 2. & Tolerus q. 16. ad 3. & Suarez disp. 18. Metaph. h. sec. 8. n. 48. Paretque experientia: nam vt ait S. Thomas 2. 2. q. 27. art. 7. *ignis in propinquiora fortius agit, quam in remotiora*: & quo magis ab eo elongamur, minus sentimus eius actiuitatem. Idemque patet in luce, frigore, & calore, & in similibus accidentibus, siue physicis, siue sensibilibus, & intentionalibus. Et ab incõuenienti id probat S. Tho. 1. 2. q. 5. art. 6. ad 2. dicens: *Neque enim omnia, quæ sunt illuminata, aut calefacta, possunt alia calefacere, & illuminare: sic enim illuminatio, & calefactio essent vsque in infinitum.*

11 Huius rationem à priori desuperant posse assignari Hurtado, & Arriaga disput. 3. sect. 13. & Cabero disput. 8. dub. 3. & ad solam experientiam dicunt confugiendum.

Cæterum hac via possent maiorem Physicæ partem omittere, dicendo sufficere experientiam, & eorum quæ experimur rationem non esse quærendam. Deinde, ex-

perientia artens facit, vt docet Philosophus 1. Metaph. quatenus, vt ibi declarat S. Thomas lec. 1. lit. e. *ex multis experiencijs apprehensis, fit vniversalis acceptio de omnibus similibus*: & Philosophorum curæ est, eorum, quæ experiuntur, rationem inuelligare.

12 Rationem ergo à priori tangit S. Thomas relatus q. 22. n. 3. & 1. p. q. 67. art. 3. ad 1. & q. 104. art. 1. quia qualitas in subiecto proprio, & connaturali permanentiori, & perfectiori modo est, ac in subiecto extraneo, & non connaturali: sed diffusio qualitatis (nõ producta substantia) semper est generatio sibi similis in subiecto non connaturali: ergo ibi minoris est permanentiæ, & inefficacioris actiuitatis; quamuis contingat eandem habere intensiõnem. Cætera patent: & maior probatur, quia vnumquodque recipitur admodum recipientis: & qualitas in substantia, à qua dimanat, est in subiecto connaturali: in subiecto verò alio est vt in non connaturali. Vnde videmus non permanere lucem in aere, nisi ad præsentiam illuminantis, & calorem in aqua, vel in aere minus durare, & minorem habere actiuitatem, quam habeat in igne: non solum quia est intensior; sed quia est vt in subiecto connaturali. Et hæc est causæ paulatim per diffusionem debilitatur actiuitas accidentis, ita vt à summo gradu procedatur vsque ad non gradum. Quæ sphæra actiuitatis non est eiusdem rationis in omnibus agentibus, iuxta diuer-

diuerſas ipſorum naturas. Et ſi ſo-
lutum manet argumētum obiectū
num. 9. ſicut enim calor naturalis
in materia adueniēte debilitatur;
ita diffuſio qualitatis in ſubiecto
extraneo, vel diſtanti, ſemper de-
creſcit vſque ad non gradum, quia
vna ex conditionibus ad efficaci-
ter agendum, eſt connaturalitas
ſubiecti, & debita approximatio.

13 Ad argumentum propoſitū
n. 3. conceſſa maiori, negatur mi-
nor. Ad probationes reſponderetur,
quod in illis confunditur approxi-
matio, & accipitur pro eodem ac
penetratio; cum tamen in corpora-
libus, quæ ſunt approximata, ne-
ceſſario debeant diſferre in ſitu:
quia licet ſint contigua, non ſunt
continua, nec intima; & ideo licet
eorum vltima ſint ſimul; non ta-
men ſunt vnum. Deinde, vt inquit
M. Bañez c. 9. q. 4. ad 2. licet cōta-
ctus ſit in ſuperficie; actio tamen,
& paſſio eſt in corpore, quia tactus
eſt ſola conditio. Superficies autē
dupliciter conſideratur: vno mo-
do tātū vt ſuperficies: & ſic quodā
modo indiuiſibilis eſt: alio modo
vt eſt terminus corporis: & ob id
in corpore eſt paſſio, quia ſuperfi-
cies non ſunt, quæ ſe tangunt vt
quod, ſed corpora ſecundum ſu-
perficies.

14 Præterquam quod, cum agāt
per diffuſionem virtutis, ſufficit,
quod cōtiguentur in principio dif-
fuſionis, & poſtea virtus diffuſa
potest diſſare, & non eſſe immedia-
ta agēti à quo emanauit: & in hoc
diſſerunt agentia corporalia à ſpi-
ritualibus. Quod egregiè notat S.

Tho in 1. diſt. 37. q. 1. ar. 1. dicens,
mouens, & motū, agens, & patiēs,
& operans, & operatum, oportet
ſimul eſſe, vt in 7. Phyiſic. text. 10.
probat. Sed hoc diuerſimodè cō-
tingit in corporalibus, & ſpiritua-
libus: quia enim corpus per eſſen-
tiam ſuā, quæ circumlimitata eſt
terminis quantitatis, determinatū
eſt ad ſitum aliquem, non poteſt eſ-
ſe, quod corpus mouens, & motū
ſint in eodem ſitu: vnde oportet,
quod ſimul ſint per contactum: &
ſic virtute ſua immutat corpus,
quod immediatè ſibi cōiungitur:
quod etiam immutatum aliud im-
mutare poteſt vſque ad aliquē ter-
minum. His verbis fere totius quæ-
ſtionis doctrinam complex⁹ eſt S.
Tho. quæ expoſita eſt n. 7. & 8.

QVAESTIO XXVIII.

De reſiſtentia qualitatum.

§. I.

Quotuplex ſit reſiſtentia?

Reſiſtere, ſi vobis originem attē-
dam⁹, teſtē Calepino, duo ſig-
nificat, nempe, *gradum ſiſtere*; &
aduerſari, ſeu *repugnare*. Hinc or-
tum duxit duplex reſiſtentia; alia
quæ dicitur actiua; alia quæ voca-
tur paſſiua; prima correfpondet
ſecundæ, & magis vſitatæ vocis
ſignificationi, quia repugnare, &
quaſi aduerſus alterum dimica-
re, agendo ſit; ſecunda etiam ha-
bēt locum in priori ſignificatione;
quia etiam nil agendo, poſſumus
alterius gradum ſiſtere. Vtriuſque
meminit S. Thom. in 4. diſt. 5. q. 1.

art. 3. q. 3. ad 4. & dist. 11. q. 1. art. 3. q. 3. ad 2. dicens, *quod potest esse resistentia dupliciter: uno modo ex parte agentis, quando scilicet, ex contrario agentis virtus ipsius debilitatur: alio modo ex parte ipsius effectus, quando ex contraria dispositione impediuntur effectus. Et distinct. 17. q. 1. artic. 3. q. 1. ad 2. ait, quod contrarium inuentum in subiecto resistit actioni dupliciter: uno modo inquam agit in ipsum agentem; quod patet in mutuo agentibus, & puenientibus: alio modo impedimentum præstando in ipso susceptibili ad receptionem formæ. Et infra ait: Contrarium autem impedit ne suum contrarium in subiectum recipiatur, formaliter, non actiue, inquam scilicet facit potentiam non esse propriam illi formæ. Itaque resistentia actiua est ex parte agentis, sicut ignis resistit aquæ eam debilitando, & frigiditatem minuendo: resistentia passiua se tenet ex parte indispositionis subiecti, vel contrariæ, vel ineptæ ad formam: & ideo solet etiam resistentia formalis nuncupari, eo quod una forma alteri formaliter repugnat, & est impossibilis in eodẽ subiecto.*

2. Aliam resistentiæ diuisionem tradunt Bañez hic c. 9. q. 3. & ibidẽ Conimbric. & alij dicentes resistentiam esse triplicem, nempe, negatiuam, priuatiuam, & contrariam. Negatiua est quãdo subiectum non est capax recipiendi formam: sicut celum dicitur negatiue resistere calori, & frigori; quia istarum qualitarum est incapax. Resistentia priuatiua appellatur, quando patiens difficile cedit actioni agentis; vt res durissima difficile frangitur; & colu-

na firma resistit impellenti absque aliqua actione. Resistentia contrarietatis appellatur quando passum per qualitates contrarias actiuas resistit agenti. Hanc diuisionem multi confundunt cum præcedente; ceterum M. Bañez eas proponit vt diuersas diuisiones resistentiæ, imò priorem diuisionem videtur facere subdiuisionem istius.

3. Alijs terminis Suarez disp. 43. Metaph. sec. 1. nu. 8. dicit duobus modis contingere vnã rem alteri resistere: primo formaliter per immediatam repugnantiam: secundo radicaliter, & quasi per diminutionem virtutis alterius: & hæc est per actionem; prima verò resistentia conuenit etiam his qualitati-^{bus}, quæ nullam vim agendi habent. Addunt alij resistentiam actiuam, & formalem esse duplicem; aliam in actu primo; aliam in actu secundo, seu in actuali lucta. Et dari posse resistentiam actiuam distinctam à formali: nam resistentia formalis dicit informationem: seclusa autem informatione dari potest resistentia actiua, vt si agentia se impediunt, & neutram formam introducat, nec contrariam expellat.

4. Verumtamen, quamuis differentia fortè solum ut in modo loquendi, melius totum percipitur ex notatis nu. 1. Et sic resistentia negatiua potest reduci ad eam, quæ se tenet ex parte passi, quia incapax est indispositio subiecti: & ita facit alium gradum sistere; & retardat alterius actionem, etiam dum conatur formam inducere. Ac per consequens sufficit resistentiam di-

stinguere in eam, quæ se tenet ex parte agentis, & quæ se tenet ex parte passi. Et in rigore neutra datur nisi in actuali pugna, vel actionum, vel formalis repugnantia, vel materialis indispositionis: & ratio est, quia obstaculū actionis, & pugna vnius agentis cum alio, vel accipitur ex parte agentis; vel ex parte patientis: si primum, est resistentia actiua: si secundum, est resistentia passiua, vel formalis; nō semper formæ, quæ inest; sed quæ impeditur ne iniat ob subiecti incapacitatem. His præmissis.

§. II.

Quo ordine conueniat?

Inquitur primo, quo ordine conueniat qualitatibus resistentia formalis?

Sunt qui absolutè affirmant, eo ordine conuenire resistentiam formalem qualitatibus, quo eis conuenit actiuitas. Pro qua sententia refertur Vallesius lib. 1. Controu. Medicarum cap. 5. & Cōtrou. 11. ad Tyrones. Petrus Martinez 1. de Gener. cap. 9. q. 3. & Niphus com. 195. q. 3. concl. 1. dub. 2. Et sequuntur Moderni, qui eam probant primo: nam qualitas magis actiua perfectior est alia minori actiuitate prædita: sed perfectionibus entitatibus perfectiores virtutes sunt tribuendæ: ergo qualitates magis actiue, sunt magis resistentiæ.

Secundo alij idem probant, quia eo maior est formalis resistentia, quo maior est, & virtus in conser-

uante formā, & ipsa exigentia conseruationis in ipsa forma: sed qualitates magis actiue, & habent fortius conseruans, & maiorem exigentiam suæ conseruationis: ergo maiorem habent resistentiam formalem. Probatur minor, quia istæ qualitates conseruantur à forma, vel ab alia simili, vel perfectiori: ergo quo maior fuerit virtus qualitatis, eo melius conseruatur. Nec ex alio capite potest desumi maior exigentia conseruationis, quā ex perfectione formæ: unde sicut qualitas, quæ perfectior est, habet maiorem actiuitatem, ita habebit maiorem exigentiā suæ cōseruationis.

6 Communis tamen sententia docet resistentiam actiuam commensurari actiuitati, & perfectioni qualitatum, quibus agens agit; resistentiam verò passiua, seu formalem non esse æqualem actiuitati; sed quo res est maioris actiuitatis, eo esse minoris resistentiæ. Ita Soncinas 9. Metaph. q. 6. ad 2. Astu dillo hic q. 22. Bañez cap. 9. q. 3. notab. 3. Conimb. q. 3. art. 3. Suar. disp. 43. sect. 1. n. 11. dicens esse cōmunem, & passim alij, tam Thomistæ, quam extranei. Duplici argumento probat Bañez, & post eum alij. Primo, quia sic mutua actio, & passio inter elementa valet reperiri, & vnum tertium ex eis constitui, ipsis ob mutuam actionem, & reactionem corruptis: si namque ignis, cui maior inest actiuitas, minoris resistentiæ non esset, non corrumperetur ab actione aliorum elementorum; sed in se potius ipse cōuerteret reliqua.

7 Præterea isti diuersi ordines experientia comprobantur: difficilius namq; corrumpitur terræ siccitas, quam aquæ humiditas, vt patet in fornace, vbi multo tempore siccitas perseverat, quocumque alio adiuncto. Aquæ item humiditas difficilius expellitur, quam frigiditas; calefit namque aqua; & tamen non siccatur: constat autem frigiditatem excedere calorem in resistentia; nam aqua facilius extinguit ignem, quam ignis calefaciat ipsam; ignis enim, qui est maximè calidus, est maximè passiuus à suo contrario: ergo ordo resistentiæ passiuæ oppositus est ordini resistentiæ actiuæ.

8 Huic tamen experientiæ respondent, quod difficilius dimouetur à subiecto siccitas, quam calor, quando siccitas est in subiecto denso, & calor in raro: secus verò quādo ambæ sunt in subiecto æquè denso, vel raro, & agentia sunt æqualis virtutis. Terra autem est nimis densa, & ideo plures partes habet ad resistendum, quam ignis.

Rationem etiam priorem continent, quia etiam si resistentia calidi maior sit resistentia frigidi, frigidum non impetit calidum sua resistentia, sed sua actiuitate; quia vbi non est impetus, ex vna parte saltem, non potest esse lucta, & cōcertatio: & ideo in pugna harum qualitarum resistentia non congruitur cum resistentia, sed cum actiuitate: ergo victoria expectanda non est ex excessu inter resistentiam, & actiuitatem. Deinde ad nullū esse excellē, intelligitur ex

teris paribus: vnde & si fortius in aliquo vincatur, potest victoriam reportare, quia excessus aliū de potest compescari, vt nos explicuimus q. 26.

9 Cæterum dum nos arbitramur æquiuocatione laborare, ipsi vidētur æquiuocē vocēs sumere, quasi *resistere* semper significet actiue pugnare, & numquam accipitur pro hoc, quod est passiuè impedire alterius conatum, & alterius suilere gradum: vnde qualitas potest esse resilitina hoc modo, etiā si actiua non sit. Fatemur ergo cōparationē debere fieri in sensu formali, & cæteris paribus. Adhuc autem hoc modo loquēdo, sunt pro nobis manifestæ experientiæ; quia stante æquali densitate terræ, & aquæ, vel addēdo plus aquæ in quantitate, vt æquetur densitati terræ, videmus humiditatem aquæ consumi, & terræ siccitatem manere: & sic de alijs experientijs: de quibus latè Rubio c. 9. q. 2. n. 66. videmus enim terram maximè resistere igni, & fere nil agit in ignem. Et sic cessat prior responsio. Posterior nullius est momenti, quia arbitratum omnē resistentiam esse per conatum actiuum; cum tamen resilitia, quam vocāt formalem, possit esse passiuā, & indispōitio nullius actiuitatis.

10 Ad primum prioris sententiæ concedo maiore, & distinguo minorem; perfectioribus entitatibus sunt tribuendæ perfectiores virtutes actiuæ; concedo minore; quia vnumquodque operatur in quantum est in actu. Sunt tribuendæ perfectio-

fectiores virtutes passiuæ, nego minorem; quia *unumquodque patitur secundum quod est in potentia*: vnde potentia passiuæ excluditur à Deo, vt ait S. Tho. 1. p. q. 25. art. 1. ad 1. Vnde inuersus est ordo in resistentia actiua, ac in passiuæ.

11 Ad secundum potest primo responderi distinguendo maiore; & concedo de resistentia actiua, tã sumpta pro virtute, quam pro actione agentis; negando verò illā, si loquamur (vt nos loquimur) de resistentia passiuæ.

12 Secundo respondetur, quod vt docet S. Tho. 1. p. q. 104. art. 1. & 2. dupliciter aliquid rem aliquā in esse conseruat: vno modo indirectè, & per accidēs, per hoc quod remouet, vel impedit actionem corrumpentis. Alio modo directè & perse, quia ab eo dependet esse alterius, sicut à causa dependet esse effectus. Sic ergo conseruatio directa qualitatis actiue est à propria forma; sed indirecta est ab actione contrarij: vnde potest contingere, quod directa conseruatio sit perse diuturnior; & tamen defectu indirectæ conseruationis, quia non resistitur extrinseco corrumpenti, per accidens minus duret; sicut cum occiditur animal, quod naturaliter erat longæ durationis. Deniq; falsum est, quod vnica causa conseruationis sit perfectio formæ.

Imò magis durat lapis, quam equus, & tamen forma equi est nobilior.

s. III.

Qualiter resistentia cōducatur ad successiōem alterationis?

13 Secundo dabitur, vt trum resistentia formalis sit causa successiōis alterationis?

Respondetur affirmatiuè: & ratio sumitur ex D. Tho. verbis relatis supra. q. 17. nu. 26. & 27. nam, quod aliqua forma non subito introducatur in materia, prouenit ex indispositione subiecti disponēdi ad introductionem; & quia proportio ei⁹, quod in materia resistit ad introductionē formæ, non vincitur à virtute agentis, in instanti, sed in tēpore: vnde videmus, quod iuxta varias dispositiones, vel indispositiones, in maiori, vel minori tempore introducuntur formæ, & respectu fortioris agentis est minor resistentia: ergo resistentia passiuæ, seu formalis causat successiōnem alterationis.

14 Sed cōtra cōclusionē hāc cōmunē, & certam, solet obijci argumentū inquirēs causā, & modū huius successiuæ productionis: supposito enim, quod ignis in prima applicatione non producat nisi tres, vel quatuor grad⁹ caloris, quia ne produceret calorē vt octo, impedit indispositio, & resistētia aquæ, videtur, quod tēpore sequēti non possit producere calorē vt quinq; & multo minus calorem vt octo: quia supponimus, quod tēpore sequenti non augetur virtus ignis, nec additur ali⁹, quā fuerat in principio; nec aquæ virtus minuitur: causis

causis autem naturalibus eodem modo se habentibus, idem producit effectus, cum sint agentia naturalia, & agunt quantum possunt: ergo si a principio nō produxit calorem vt octo propter alterius resistentiam, vel indispositionem, nec tempore sequenti producere poterit calorem vt octo.

15 Respondet Neothericus quidam Societatis hic disp. 4. sec. 3. n. 26. quod postquam vnum agens in vno instanti produxit aliquos gradus in subiecto habente contrariam qualitatem, tempore sequente cessat à conseruatione illorum, Deo succedente loco illius ad illos conseruandos, quo fit vt ipsum agens ulterius suam protēdat actionem. Probat, quia calor productus in aqua non petit ex natura sua conseruari à causa secūda; sed rectē potest iuxta naturam suam conseruari à Deo loco causæ secundæ. Et quia aliter non posset agere, vt ratio dubitandi probat.

16 Parum tamen verissimilitudinis habet hæc euasio; imò parum est philosophica. In primis, quia dicit S. Tho. Opusculo de Motu cordis, *esse ridiculum ad causam primam recurrere, quando adest principium inuiscum*. In casu autē præsentī adesse, dicenda monstrabunt. Secundo, quia vt dixit Aegydius Coniuncti relatus q. 8. n. 16. *hoc est miserū pro Phyl. sopho refugium*, quam primū occurrit aliqua difficultas in exponenda causa proxima, ea relicta, totam causalitatem Deo tribuere: cū tamen ipse causarum secundarum efficientiam, licet præueniat, non

tamen tollat, vt sapē diximus.

17 Tertio, vt ad intētum arguit S. Tho. 1. p. q. 104. art. 2. per idem cōseruatur res, per quod habet esse: sed Deus dat esse rebus median tibus causis secundis: ergo etiam res in esse conseruat mediantibus causis secundis. Cum enim sint causæ subordinatæ, necesse est quod effectus dependeat primo quidem, & principaliter à causa prima, secū dario verò ab omnibus causis medijs. Et mirum, quod qualitates naturales in absentia contrarij cōseruētur à proprijs causis, & quod in præsentia contrariorum à solo Deo conseruentur: cum tamen videamus se ad inuicē destruere, & corrumpere: quod non esset, si à Deo immediatē conseruarentur, vt cōseruantur Angeli. Imò concedunt, quod ad gradus superiores, & ad conseruandam intensiōem concurrunt immediatē causæ proximæ; & id negant cum gradus inferiores debent alios producere: quod gratis, & sine fundamento videtur assertum.

18 Denique, vel hæc conseruatio est miraculosa; vel naturalis? Si miraculosa; minū: sufficienter Author naturæ prouidit de causis conseruationis naturalium agentium. Si naturalis; idem aget, causā à solo Deo conseruata, ac ageret si ab alia causa secunda conseruaretur. Constat autem, quod à principio non valuit totam intensiōnē, vel extēsiōnē producere propter alterius resistentiam: ergo nec postea erit potens: siquidē supponimus, quod diuina conseruatio est

est nature accommodata, & ei nō superaddit vires.

Argumentum contrarium solutione non indiget, quia sine probatione assumit, quod nos negamus, & multipliciter iam improbauimus.

19 Alij Recentes respondent ideo in secundo instanti qualitatē agere, quod non produxit in primo instanti, quia in secundo minor remanent resistentiam: cum enim in primo cōgressu sint corrupti aliqui gradus; in secundo instanti resistit solum secundum gradus remanētes; in primo vero resistebat secundum omnes.

20 Solet tamē impugnari: primo, quia, in ipsorum sententia, agens non valet operari in instanti, in quo non est: sed in illo instanti illi gradus non sunt: & quod præcesserint non dat nunc actiuitatē: ergo in illo instanti non datur resistentia formalis omnium graduū.

Secundo, quia cum est minor resistentia aquæ in secundo instanti, etiam est minor actiuitas ignis, quia in conseruandis duobus gradibus de nouo productis calorem infumet.

21 Hæc tamen argumenta effica cia nō sunt; quia in entibus fluentibus successiue ad desitionem vnius aliud incipit, quia sufficit exillere virtualiter, iuxta dicta lociscitatis q. 8. n. 18. Deinde falsum est quod actiuitas ignis consumatur conseruādo calorem. Præterquam quod calor in igne licet à sua causa depe deat in fieri; non tamen in cōseruari, & in aqua durat quādiu ipsa nō

reducitur ad pristinam frigiditatē. Quare hoc solum displicet in hac solutione, quia nō plene explicatur in secundo instanti minor sit resistentia, & qualiter ex parte agentis nunc exeat effectus, quia antea non exiuit.

22 Melius ergo respondet M. Bañez cap. 9. q. 3. ad 2. conformationem tertij. Cardinalis Toletus q. 15. ad 4. & PP. Carmelitani disp. 8. q. 4. ad 3. quod vel procedit difficultas de agentibus media qualitate non connaturali ipsi subiecto agenti (vt est calor respectu aquæ, vel ferri) vel de agentibus media qualitate subiecto cōnaturali. Vel procedit in casu, quod totum agēs repatiatur: vel quando reactio, & passio est in vna parte, & non in alijs. Si hoc vltimo modo fiat, qualitas intensior non producit virtute partis in qua agens repatiatur; sed virtute aliarum partium, à quibus tandem corrumpetur frigidū, & conuertetur in ignem. Si autem totum agēs repatiatur, & qualitas non sit connaturalis, non producit effectus similis in gradu illo in quo fuerat agēs à principio, nisi ad eum gradum ab alio agēte noua actione reducat. Deniq; cum qualitas qua agit est connaturalis, virtute generātis reducitur ad pristinum statum; & sic iterum agit in passum donec sibi assimilet. Quod totum facile intelligitur, aduertendo quod accidentia agunt in virtute substantiæ: & quod eorum effectus variatur iuxta variam suscipiendi dispositionem, & dispositiones paulatim introducūt; & ideo

quamvis à principio repatiatur, potest vincit explicando suam aeternitatem.

§. III.

Verum debeat esse maior actiuitas agentis, quam passivæ resistentiæ?

23 **H**oc est tertium, & præcipuum huius quaestiones dubium; quod alijs verbis solet proponi inquirendo, an actio semper fiat à proportionem maioris inaequalitatis; vel sufficiat quod fiat à proportionem minoris? Sed idem sub utroque titulo dubitari, patet: nam fieri actionem à proportionem maioris inaequalitatis, est virtutem agentis, & resistantiam passivæ esse inaequales, ita ut una sit maior, alia minor.

24 Sententiam negativam tenent Burleus 3. Phys. textu. 16. Toletus 1. de Gener. q. 13. post. 2. cōc. & q. 15. ad 1. & Valles cōtrou. 44. ad Tyrones. Quia gutta cauat lapidem: & tamen resistantia lapidis est maior quam actiuitas guttæ. Deinde, quia agens inferius reagit in superius, quod communicat in materia cum illo: sed hoc esset impossibile, si repugnaret sequi actionem à proportionem minoris inaequalitatis: ergo affirmandum est dari posse.

25 Per oppositum alij absolute affirmant quamcunque actionem unius contrarii in alterum semper, & necessario debere esse à proportionem maioris inaequalitatis, ita ut

repugnet dari aliquam à proportionem minoris. Ita Niphus. 1. de Generatione. commēt. 195. q. 3. Astud. quæst. 22. & esse communem, & veram dicit Rubio capit. 9. quæst. 3. quia intentum agentis in sua actione est imprimere propriam formam passivæ; passivum vero introductioni resistit per qualitatem contrariam: ergo quādiu maior est resistantia passivæ, conatu agentis impeditur omnino introductio propriæ formæ: ac per consequens impeditur actio.

26 Distinctione præmissa alij quaestionem dirimunt asserentes, quod si loquamur de resistantia passivæ, vel formali, oportet ad hoc, quod agens agat, quod sit maior virtus illius, quam resistantia passivæ. Loquendo vero de resistantia activa, bene potest unum agens agere in aliud quamvis resistantia unius sit maior activa virtute, & influxu alterius. Ita Marsilius, Saxonia, Venetus, Tyenensis, & Astudillo, quos citat, & sequitur Banez cap. 9. q. 3. & esse communem Philosophorum omnium dicunt PP. Carmelitani disput. 8. q. 3. Priorē partē probant, nam indispositio ex parte subiecti elongat actionem agentis; sicut omnimoda subtractio potentiae passivæ impedit receptionem effectus: ergo ad hoc ut agens eliciat suam actionem, desiderabitur maior virtus ex parte agentis, quam sit hæc elongatio, & resistantia passivæ. Secundo, quia agere contra impetum, vel resistantiam passivam, & formam inducere, est resistantiam vincere: sed hæc victoria esse nequit, nisi sit

maior actiuitas, & influxus, quam resistētia passi: ergo debet esse maior virtus agentis, quam passiuā resistētia.

dentium tollit aliquid à lapide.

Secundum argumentum probat secundam partem nostræ sententiæ.

27 Secunda pars constabit ex dicendis de actione, & reactione. Et quia idem potest esse in actu vnius formæ, & in potentia respectu alterius, & ideo agit quatenus est in actu, & patitur quatenus est in potentia. Vnde ad hoc quod agens agat per accidēs est, quod careat alia forma, & adsit agens ex parte potens eam inducere.

28 Hæc sententia est vera; sed tamen, vt notat M. Ioan. à S. Thoma q. 5. art. 3. non differt in re à præcedente, quia hæc expressè cōcedit, quod agens quatenus agens est formaliter superius patiente: quod solum videntur Authores secundæ sententiæ intendere, & docet Sanctus Thomas locis relatis à nobis 2. p. Metaph. Controu. 16. n. 14.

29 Ad exēplum adductum pro prima sententia, responderetur cum D. Tho. in 1. dist. 17. q. 2. ar. 3. quod non quælibet gutta cauans lapidē aufert aliquid de lapide; sed omnes præcedentes disponunt, & vna vltima agens in virtute omnium præcedentium, in quantum scilicet inuenit materiam dispositam per præcedentes, complet causationem. Quod & docet in 3. sententiarum dist. 33. q. 1. art. 2. q. 2. ad 4. & in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. q. 1. ad 3. & q. 1. de Virtutibus ar. 9. ad 11. & 2. 2. q. 24. art. 6. ad 2. Gutta enim humectando lapidem, inducit dispositio- nem oppositam propriæ siccitati, & tantum intenditur humiditas, quod vltima gutta virtute præce-

QVAESTIO XXIX.

*Vtrum omne agens agendo re-
patiatur?*

§. I.

Questionis solutio.

I Dico primo, non omne agens in agendo repatiatur. Ita docent Phylos. & S. Tho. 1. de Gen. lect. 20. & ipse S. Tho. 1. p. q. 66. artic. 2. Et probatur primo, nam quæcumque non conueniunt in materia, non sunt transmutabilia ad inuicem, nec repatiuntur ab eo in quod agunt; sed Deus, & Angeli; corpora cælestia, & interiora non conueniunt in materia: ergo ad inuicem non transmutantur: vnde agunt in inferiora, sed non patiuntur ab eis; de quo S. Tho. 2. de Cælo lec. 10. in fine.

2. Secundo, sicut nil agit, nisi secundum quod est in actu, ita nil patitur, nisi secundum quod est in potentia: sed sæpè contingit agens esse in actu respectu effectus, quem continet, & causat, & non esse in potentia respectu effectus, quæ patienti ab ipso posset causare: ergo tunc ab eo non repatiatur. Probat minor, quia calidum agens in minus calidum non repatiatur ab eo, quia calor imperfectus est in potē-
tia

tia ad perfectum, non verò è contra calor perfectus est in potentia ad imperfectum; quia hoc esset diminui, & nō crescere: similiter lux non repatitur à diaphano, quia nō opponuntur; & vt detur actio, & reactio debet esse pugna, & contrarietas.

Tertio, ex alio capite prouenire potest, quod non detur reactio, quia diximus q. 27. s. 3. agentia naturalia habere determinatam, & fixam sphaeram suæ actiuitatis: si ergo patiens sit intra sphaeram virtutis agentis, & agens distet à sphaera patientis, vt facillè contingere potest, erit actio sine reactione: quia sphaera fortioris agētis plus dilatat, quam sphaera debilioris agētis.

3 Denique, sensibile agit in potentia; & non repatitur ab ea, quia non agit per qualitates contrarias physicas: vnde experimur colores agere in visum, & sensus exteriores in interiorem: & tamen color non patitur à potentia visua, neq; sensus exterior ab interiori: ergo non omne agens in agendo repatitur. Quare ita tenent communiter Philosophi; quia pati non iubat ad agere: & quia potest Deus suspendere cōcursum patientis ad reagendum, & præstare cōcursum alteri agenti vt agat: & quia aliquid potest pati, quod non valet agere.

4 Dico secundo, cum debita ad sunt conditiones, agens physicum in agendo repatitur. Ita Philosoph. & S. Tho. 1. de Gen. lec. 20. litt. b. & 2. de Cælo lec. 10. in fine. Et 3. Physic. lec. 2. lit. d. ait S. Tho. Ad manifestationem secundæ propositio-

nis dicit (Philosophus) quod quia quedam eadē sunt, & in potentia, & in actu; licet non simul, aut secundum idē; sicut aliquid est calidū in potentia, & frigidū in actu: ex hoc sequitur, quod multa agunt, & patiuntur ad inuicem, in quantum scilicet, vtrumq; est in potentia, & actu respectu alterius, secundum diuersa. Et quia omnia corpora inferiora naturalia communicant in materia; idē in vnoquoq; est potentia ad id, quod est actu in altero: Et idē in omnibus salibus aliquid simul agit, & patitur, & mouet, & mouetur. Idem docet S. Tho. locis relatis q. 28. n. 1. & iterū expressè Philosoph. lib. 4. de Gen. Anim. c. 3. parum à principio dicens: *Omne agens patitur etiam à patiente; vt quod secatur, habetur ab eo quod secatur; quod calefit, refrigeratur.* Et est cōmunis Philosophorum.

5 In quibus authoritatibus duæ indicantur probationes, alia à priori, & altera ab experientia. A priori est, quia vnunquodque agit in quantum est in actu, & patitur in quantum est in potentia: sed idem potest esse in actu vnius qualitatis, & in potentia respectu alterius: ergo potest agere per vnā qualitatem, quam habet; & pati, quia recipit aliā qualitatem, quā caret. Quæ ratio explicata manet ex dictis præcedente q. s. 4. & videndus Banez c. 9. q. 3. concl. 3.

6 Experientia item sunt plurimæ. Prima de gladio, quod secando habetatur, vel frangitur. Ferrum ignitum, si submergatur in aqua, ipsam calefacit, & ferrum infrigidatur. Gla-

Glacies manum infrigidat, & à manu liquescit. Guttæ aquæ carbonis partem extinguunt, & in vaporem vertuntur. Duo corpora colisa mutuo franguntur, vt vassâ tessela: & alia densa, si vnum super alterû cadat, amplius cōdensantur, & sic de alijs.

§. II.

Argumentum difficile soluitur.

INter multa argumenta, quæ solent obijci contra secundâ cōclusionē, vnū selegi, quod diligentius vrgerē, quia præcipuam continet difficultatē, in hac forma. Si aliquod agens in agendo repatetur, sequitur, quod idē subiectū secundū eandē partē simul moueretur motibus contrarijs: sed hoc est impossibile; sicut naturaliter repugnat, quod idē simul ascendat, & descendat; & quod eadem pars subiecti simul calefiat, & frigeat: ergo nullū agens in agēdo repatitur. Sequela probatur: nam si ignis calefaciat aquam mediante aere; tunc ignis trāsmittet calorem ad aquam per aerem: ac per consequēs aer calefit: rursus aqua imprimit frigus igni, eodem aere mediante: ergo aer simul calefit, & frigeat: ergo simul mouetur motib⁹ cōtrarijs calefactionis, & frigeactionis.

8 Propter hoc argumentum Augustinus Niphus in Physica (vt ipse hic refert cōm. 195. q. 3. citās Auerroem, & Alexandrum 4. Metheor. cōm. 10.) dicit, quod actio, & reactio sunt posibles secundū diuersas qualitates; non tamen secundū eandē: vt si ignis agit in aquam, per ca-

lilitatē agit, & per humiditatem ab aqua patitur debilitando siccitatem eius.

Similiter Calculator Suisset tractat. 7. de Reactione, & Hentisberus sophismate vltimo, dicunt nihil posse agere, & pati secundū eandem contrarietatem, & secundum eandem partem; bene tamen si secundum vnā partem agat, & secundum aliam patiatur.

9 Vtrumque tamē rectē impugnant Bañez cōc. 4. & Tolet. q. 15. cōc. 2. quia Phyl. 4. de Gen. Anim. vbi supra docet necessarium esse, quod calefit frigeri, & quod premit, premi. Idēq; docet S. Tho. & alij Philosophi. Experientiæ item suffragantur: cū enim aquæ calidis sinæ infunditur aqua frigida, tota aqua efficitur tepida: quod nō eueniret, nisi aqua, quæ erat calida, calefaceret, & infrigidaretur; & aqua frigida infrigidaret, & calefieret. Pariter, si ferrum ignitum immergitur aquæ, totum ferrum infrigidatur, & tota aqua calefit: ergo totum agit, & totū repatitur: ergo secundū eandē partē, & secundū eandē cōtrarietatē potest esse reactio, & repalsio, cū debitæ adsunt cōditiones; videlicet, quod cōmittantur in materia; quod habeant qualitates actiuas vnā in actu, & aliā in potentia ad effectū alterius; quod sint intra sphaeram actiuitatis; & quod causarum supremarum cōcursus non desit, & si quæ sunt alię conditiones.

10 Deniq; probatur ratione Auerrois 4. Meth. ostendentis, quod si nō esset possibilis reactio, nō esset possi-

possibilis mixtio, quia si nō sit repassio secundū easdē partes, secundū illas manebūt in suo vigore; nec ad mixtionem venient. Nec vnum elementum posset cum aliō misceri, nec in alium ageret, & ab illo pateretur: quia cum elementum aquæ sit vniiformiter frigidū, & ignis vniiformiter calidus, si sumantur secundum se; si repassio solum esset inter difformia, nec parī, nec misceri possent. Videatur S. Tho. 2. Contrag. cap. 26. & lib. 4. cap. 35.

11 Aliter Rubio de Reactione q. 9. n. 159. respondet supponendo tamquam certum actionem & reactionem non dari, nisi inter vltimum agens, & passum, vt docet Phyllos. text. 53. vltimum verò agens est illud, quod immediatē tangit passum: & ideo solum immediatum agens repati potest. Vnde sequitur impossibile esse, quod agens per medium repatiatur à passio, nisi simul cum medio per modum vnius agentis agat in ipsum; tunc enim immediatum, & vltimū agenserit, & ideo repati poterit, quod latissimē prosequitur.

12 Reiecerat iam hāc expositionem Bañez conc. 6. & ad 4. quia quādo dicitur a Phyllosopho, quod agens communicans in materia sē per repatitur ab immediato passio, cui agens secundum contactū physicum coniungitur, solum est sensus, quod pati ab immediato passio, est vniuersaliter necessariū. Sed per hoc non negatur agens repati aliquādo à passio distāt; quia licet distet similiter, est præses virtuali

ter media qualitate diffusā: quod contingit cum agens est intra sphæram actiuitatis passio.

13 Deinde, vt declarat S. Tho. lec. 20. lit. b. ibi Phyllosophus solū intendit, quod agens, quod nō cōmunicat in materia cum passio, ab eo non repatitur: secus verò, quæ habent eādē materiam: nam ista repatiuntur, & agunt per tactum: nam *quæcumque habent formam in materia eiusdem rationis, agendo patiuntur*. Quod nō tollit, quod etiam cum physica distantia se tangant ad inuicem media qualitate diffusā.

14 Vltcrius, aer intermedius inter ignem, & aquam, potest pati ab igne: ergo illo mediante poterit agere in aquam; & è conuerso media qualitate, quam recipit ab aqua agere in ignem, quia recipere has qualitates non impedit, sed iubat ad agendum, si reliquæ conditiones ad hoc requisitæ adsunt, vt adesse supponimus; quia possunt esse intra sphæram actiuitatis, etiā si non sint immediatē se situaliter tangentia.

15 Occurrunt alia via M. Bañez c. 9. q. 3. ad 4. & PP. Carmelit. dis. 8. q. 4. ad 4. dicētes, quod in aere intermedio assignandus est certus terminus, seu pars vnicuique agenti contrario: cum qua quodlibet illorum sua actiuitate ad talē terminum, seu partem peruenerit; tunc pars illa medij, quæ vnicuique agenti correspondet, simul cum illo in vi vnius cōiungitur, & vt sic coniuncta agit contra partem alteri correspondentem, & paulatim veluti intromittit se, quousque ad

contra-

contrarium perueniat : & toto illo tempore nullo modo patitur ab agente contrario, quod est occupatum in agendo circa partem sibi correspondentem. Et postea quando incipit pati ab alio, desinit pati a proprio agente, quia melius est alteri resistere ne vincatur, quam se intendere : & quia passio ab altero impedit propriam actionem propter impossibilitatem motuum contrariorum simul in eodem subiecto.

16 Difficilis sanè solutio, quia supponimus ex iam ostensis, quod reactio est per coniunctionem qualitatatum in eadem parte : alioquin disparate se habent, & non agent, & repatiuntur. Posito ergo casu, quod per eandem lineam, & in eadem parte applicentur, vel occurrant illæ qualitates contrariæ, licet ante hanc occurrence saluatur non moueri motibus contrariis; tamen post occursum id non verificatur, quia non attemperantur nisi mutuo agendo, & reagendo: quod est contrariis motibus moueri.

17 Nec satisfacit, quod responderi Arriaga disp. 3. sec. 12. nu. 187. quod agēs simile passio, illud defendit, ne tantum damnum ab hoste patiatur: ea autem defensio, fit non producendo, sed impediendo aduersarium. ¶ Hoc non sufficere pater, quia hæc defensio, non tantum est passiva propter impossibilitatem formarum, & effectuum; sed est actiua debilitando alterius virtutem: & ideo qualitates ambæ attemperantur, & sic postea ambæ

manent refractæ: quod esse non potest naturaliter, nisi ad inuicem agendo.

18 Idcirco M. Ioan. à S. Tho. hic q. 5. art. 4. ad 1. & in Phys. q. 19. art. 5. §. *Quarisolet*, admittit sequelam; non enim reputat inconueniens eandem partem motu alterationis moueri duplici motu contrario in gradibus remissis: quia vterque agens non impeditur agere, nisi ratione materiæ, in qua non compatitur eius effectus. Cum ergo termini alterationis compatiantur in gradibus remissis, etiam compatiuntur motus contrarij in gradibus remissis. Secus verò in gradibus intensis, quia sic termini repugnant, & se expellunt. Similiter poterit simul moueri duplici motu contrario, si alter sit intensus, alter verò remissus; licet non sentiatur nisi motus intensus, quia prædominatur. Idem docuerant Plaça, & Conimbr. 5. Phys. c. 5. & sequitur Cabero ibi tract. 5. disp. 2. dub. 4. & hic tractatu 1. disp. 8. dub. 6.

19 Nos tamen eis acquiescere non possumus, quia obiter reieciimus 5. Phys. q. 4. n. 2. & oppositam sententiam *paradoxam* vocat Tolemus q. 15. ad 3. nam qua ratione noua caliditas inducitur, eadem ratione conseruaretur vetas; cum noua, & vetus sint eiusdem speciei, & actiuitatis, & naturæ, nec ratio reddi potest, quare vna potius debet manere, quam altera: non ergo simul calefit, & frigefit.

20 Deinde M. Bañez q. 3. ad 4. illa relata sententia, ait. Sed horum sententia *salissima* est. Primo, quia

est contra Aristotelem, & eius Expositores cōmuniter in 5. Phys. cōcedere, idem mobile posse simul moveri motibus contrarijs. Deinde ratione demonstrativa cōvincitur: nam si aer simul frigefit, & calefit: ergo nunc est frigidior, quam immediate ante hoc instans erat: rursus, si calefit: ergo nūc est calidior, quam immediate ante hoc erat: ac proinde simul est calidior, & frigidior respectu sui, & pro eodem instanti: quod implicat contradiccionem. Hæc ibi.

21. Quicquid autem sit de censuris istis, quas non probo, & de cōtradictione, quam conatur deducere: de quo multa Petrus Garcia Fen. 1. doctrina 2. disp. 6. c. 3. Saltem naturaliter non videtur possibile esse simul accesum, & recessum ad eundem terminum; sicut nec simul idem mouetur sursum, & deorsum; nec idem obiectum se eundem eandem rationem potest intense amari, & remisse odio haberi; quia fieri vnus, quantum est ex se, est abiectio alterius: de quo PP. Carmelitani in Physica disp. 24. q. 2. vnde patet diuersam esse rationem de simultate qualitātū, ac simultate motuū contrariōrū: quia motus est ipsa abiectio cōtrarij, secus vero forma, seipsa enim non excludit aliam nisi in gradu intenso.

22. Et addi potest cum M. Soto 5. Phys. q. 4. ad 3. quod compati se in gradibus remis, non est conditio, quæ conuenit qualitātibus cōtrarijs, eo solum, quod sunt cōtraria; sed quia sunt contraria inten-

sibilia, & remisibilia: & ideo motus calefactionis, & frigefactionis, licet sint contrarij, non se compatiuntur, quia intensio cōuenit motui ratione termini, iuxta S. Thomam 1. 2. q. 52. art. 1.

23. Vltimam solutionem tradit Soncinas lib. 10. Methap. q. 22. ad 8. dicens, quod si inter illa agentia ponatur corpus minimum, in quo possit esse tantū minimū caloris, non tantū intensiue, sed etiam extensiue; tunc aut illa duo agentia sunt æquē fortia ad agendum; & tūc neutrum eorum alterabit, vel aget in illud corpus medium, quia mutuo se impediēt. Aut vnū est fortius altero; & tunc ipsum alterabit illud corpus medium; alterum vero nō alterabit ipsum, quia impiedietur à fortiori agēte. Dico tamen, quod agens debilius retardabit actionē agētis fortioris. Hæc ibi. Quod, & in simili tradūt Labelus, & Ferrara relati à nobis 2. Phys. q. 22. n. 9. & 10. & in proprijs terminis Paulus Venerus hic, & Toletus in 1. solut. ad 2. & ad 3. in fine. Et Petr^o Garcia vbi supra.

24. Sed instabis, quia iuxta hanc solutionem videtur, quod negemus reactionem inter ea, quæ cōmunicant in materia, & sunt intra sphaeram actiuitatis, & habent omnes condiciones requisitas: & ideo non videtur quod persistamus in vltima cōclusionē supra firmata.

Respondetur, quod vna ex conditionibus requisitis ad agendum, est quod vnus influxus non impediatur à fortiori, vel ex simultate alterius: sicut autem vna forma impedit

pedit aliam, multo melius vn^o motus erit impedimentum alterius. Quare admittimus actionem, & reactionem, sed nō æqualiter, nec simul & semel secundum idem; quia opus est aliquando tempore vt qualitas inducatur: & ideo in hac mutua reactione intercedunt multi motus interrupti, quia post terminatum vnum motum, incipit alter: iuxta supra dicta in simili euētu supra q. 17. & 22.

QVAESTIO XXX.

De misione, quoad an est, & quid est?

Post determinationem eorum, quæ præmittenda erant tractata de misione, iam in vltimo primi libri capite determinat Philosophus de misione, vt viam paret lib. secūdo, vbi agit de elementis: nam vt ait S. Thomas initio lectionis 24. mistio est necessaria ad generationem eorum, quæ elementis generantur; quando enim fit generatio simplicis elementi, tunc nulla sit mistio.

§. I.

An sit mistio?

Misionem dari sensibus experimur, quia videm^{us} aquam misceri vino; triticum ordeo; aquam terræ, & sic de alijs. Et sic generaliter loquendo nullus Philosophorum eam negauit. Cæterū potest accipi dupliciter: vno modo improprie pro aggregatione, vel

compositione multorum manentium in suo esse distincto, siue eorum distinctio sensibus percipiat, vt percipitur mistio tritici, & orde; siue sensu percipi non possit, vt si farina misceatur farinæ. Secūdo accipitur mistio proprie, & rigorose pro vnione multorum alterorum, ex qua resultat vnū perse. Igitur antiqui, quorum meminit Philosophus textu 85. non agnoscebāt aliam misionem nisi impropriad.

3 Aristoteles vero, & iam omnes Philosophi agnoscut veram, & propriam misionem: quam dari suadent primo, experiētia: videmus enim in sublunarib^{us} dari corpora, in quibus sunt qualitates elementales, & ita non sunt corpora simplicia, sed mista. Præcipue arte medicinæ cōficiūtur medicamina, in quibus ingrediētia non manēt, sed alterantur; & ramen non penitus extinguitur; siquidē ab effectu percipitur eorū virt^{us}: datur ergo vera, & propria mistio.

4 Secūdo id suadēt Philosoph^{us} & S. Thomas textu. 86. lec. 25. lit. d. nam dantur qualitates actiue, & passiue communicantium in materia agentium, & patientium ad inuicē, qua mutua actione, & reactione qualitates temperantur. Cū igitur qualitates agant virtute formæ substantialis, & in eius virtute possint producere substantiam, vt hic notat S. Thomas lectione 24. in fine, & nos latē diximus 2. Phys. q. 10. sequitur dari veram, & rigorosam misionem.

§. II.

Quid sit mistio?

VT autem percipiatur quid sit mistio propriè, & in rigore sumpta? Notandum, quod ad missionem plures exiguntur cōditiones à D. Thoma ex mente Philosophi numeratæ. In primis requiritur, quod quæ miscentur in vnum sint antecederenter separata, & in vnum coniungantur cum miscentur. Vnde S. Thomas lectione 24. litt. c. in fine, ait. Non enim omne cuiuslibet miscetur: sed oportet miscibilia esse talia, quorum vtrumque possit separari.

6 Secundo exigitur ad missionem, quod miscibilia communicent in materia, & ad inuicem sint actiua, & passiua. Quod ex Philosopho docet S. Thomas lect. 25. lit. c. asserens. Dicit ergo primo, quod eorum, quæ non communicant in materia, non potest esse mistio: & idè licet medicina faciat sanitatem; non tamen patitur à sanitate; & idè misceri ibi non potest. Nec sanitas, vel aliquod accidens miscetur corporibus. Et talia immiscibilia sunt in sui natura. Idè expressit S. Thomas lib. 2. Contragēt. cap. 36. ratione 1. dicens. Quæ miscentur, oportet ad inuicem alterata esse: quod non contingit nisi in his, quorum est materia eadē; & quæ possunt esse actiua, & passiua ad inuicem, quod & repetit libro quarto Contragent. c. 35. ratione 3.

7 Tercio ad missionem exigitur, quod virtus actiua vnius non ita dominetur alteri, quod eam absorbeat, & in se se conuertat. Vnde Sanctus Thomas illo cap. 35. ait. Ex his quorum vnum multum excedit aliud, mistio fieri non potest: si quis enim guttam vini mittat in mille amphoras aquæ, non erit mistio, sed corruptio vini: propter quod etiam nec ligna in fornacem ignis missa dicimus misceri igni, sed ab igne consumi propter excellentem ignis virtutem. Idem docet S. Thom. q. 13. de Verit. art. 3. ad 1. & in 2. sent. dist. 30. q. 2. art. 1. in corp. & explicat eodē exemplo guttæ vini consumpti ab aqua. Quod est exemplum ipsius Philosophi, & S. Thomæ hic lect. 25. lit. d. in fine, dicentium: *Et idè gutta vini in mille millibus amphoris aquæ, non miscetur cum ipsa aqua: quia forma, sine species eius transmutatur, & corrumpitur in totam aquam.* Videatur litt. h.

8 Quarto requiritur ad missionem, quod miscibilia ita alterentur, quod missione facta non maneat substantiāliter vt erāt antea. Quod docet S. Tho. in 2. dist. 30. q. 2. art. 1. & 2. Contrag. c. 36. rat. 2. his verbis. Quæ miscētur, missione iam facta, nō manent actu, sed virtute tantū: nam si actu manerent, non esset mistio, sed cōfussio tantum: vnde corpus mistum ex elementis nulum eorum est. De quo S. Tho. hic lec. 24. lit. e. & lec. 25. lit. i. vbi ait. Dictum est etiam, quod ad hoc, quod sit mistio, necessarium est, quod miscibilia non sint simplici-

ter corrupta; nec sint simpliciter eadem vt prius; sunt enim corrupta quantum ad formas, & remanēt quantum ad virtutem, vt supra ostensum est. Et ratio S. Thomæ est efficax; alioquin non differret mistio in rigore philosophico a missione cōmuniter sumpta pro coacervatione multorum; & non differrent elementa simplicia a mistis; siquidem elementa constāt ex suis partibus. Plures aliæ conditiones solent assignari; sed omnes in assignatis continentur, & aliæ supponunt sententiam infra reiiciendam, quod elementa manent formaliter in misto.

9 Ex dictis elicitur expositio definitionis traditæ a Philosopho in fine 1. libri de Generatione, nempe, *mistio est miscibilium alteratorum unio*. Quam approbat Sanctus Thomas in 2. dist. 17. quæst. 3. artic. 1. corp. Et declarat 1. de Generatione lect. 25. in fine, dicens: *Que quidem alteratio solum est intelligenda in virtutibus, siue qualitatibus eorum. Sed si utam alteratio sumatur improprie, mistio est miscibilium alteratorum, id est, corruptorum secundum formas, unio*. Quod est dicere: alteratio accipitur dupliciter; vno modo proprie pro ea, quæ terminatur ad qualitatem; alio modo improprie pro transmutatione substantiali. Loquēdo de alteratione proprie, prius debent alterari virtutes, & qualitates miscibilium; loquendo autem de mutatione substantiali, in facto esse missionis debent corrumpi formæ sub quibus erāt, & vniri forma substantiali misti resultantis.

10 Ad hoc etiam denotandum Scotus in 2. distinct. 5. q. vnica, dixit illud verbum *alteratorum* esse participium præteriti temporis passiuum, & illo denotatur miscibilia prius fuisse alterata. Quod refert, & approbat Petrus Garcia Fen. 1. disput. 7. cap. 1. ad 2. quia vniuersaliter verum est alterationē, qua introducuntur dispositiones ad productionem formæ substantialis, priorem esse tēpore: vnde miscibilia prius alterantur, & postea fit substantialis mistio. Plura alia pro exponenda Philosophi definitione videantur in Patribus Carn. c. lit. disp. 9. quæst. 3.

§. III.

Qualiter distinguatur mistio à generatione?

11 IN missione intercedit motus localis miscibilium; alteratio eorum; vnio eorū, ex quibus cōstat mistū, & productio formæ substantialis misti. Quod totum desumitur ex D. Tho. 4. Cōtrag. c. 81. rat. 2. docētis, quod forma misti dupliciter accipi potest: vno modo vt per formā misti intelligatur forma substantialis corporis misti, &c. Alio modo dicitur forma misti qualitas quadā composita, & cōtemperata ex missione simplicium qualitatum, quæ ita se habeat ad formā substantialem corporis misti, sicut se habet qualitas simplex ad formā substantialem corporis simplicis. Quia ergo tot interueniunt actiones, videnda restat distinctio missionis à generatione, & alteratione, & alijs motibus.

12 Quidam absolute affirmant

missionem solum accidentaliter differre à generatione, quia in recto significat introductionem substantiæ le formæ missi, quæ est substantialis generatio; & quod præcedat alteratio miscibilium se habet antecedenter, & ex parte termini à quo. Ita Petrus Garcia ubi supra, & Cabero disput. 9. dub. 2. & ideo dicunt, quod productio alius missi per missionem, & per generationem solum accidentaliter differunt per distincta connotata. Unde Philosophus sæpè vocat missionem generationem, ut patet lib. 1. de Gener. c. 10. & lib. 2. c. 8. Et quia missio debet poni sub speciebus mutationis à Philosopho assignatis lib. 5. Phycorum c. 2. sed non est alia ad quam possit pertinere, ut patet discurrendo per singulas: ergo est generatio.

13 Per oppositū alij dicunt missionem differre à generatione tanquam speciem à genere. Ita Gregorius, quem citat, & sequitur Capreolus in 2. dist. 15. q. 1. ad 3. contra 2. pag. 339. M. Bañez cap. 10. q. 1. concl. 2. M. Ioan. à S. Thoma q. 6. art. 1. PP. Conimb. q. 2. art. 2. quod dicunt colligi ex Philosopho 4. Metheororum cap. de Putredine. Et in præsentī text. 83. docet, quod si datur missio, manifestum est, quod oportet differre à generatione, quia materia non dicitur misceri generabili, sed potius effici actū per formam: dicimus autem, quod vnum miscibile miscetur particulis alterius miscibilis, & ipsi miscibili. *Ex quo manifeste potest concludi.* (inquit S. Thomas lec.

24. lit. c.) *quod missio non est generatio, neque corruptio.* Deinde, quæ miscetur, missione iam facta, non manet actu, sed virtute tantū: nam si manerent, non esset missio, sed confusio; in generatione autem materia, & forma actu remanent in genito: ergo materia non miscetur formæ: ergo missio differt essentialiter à generatione.

14 Virgētiū probatur; nam mutationes distinguuntur specie ex terminis ad quos, nō materialiter, sed formaliter ex diuerso modo terminandi: & sic specie distinguuntur generatio, & resurrectio, iuxta ea, quæ diximus q. 6. n. 24. & q. 4. n. 10. & sicut differunt motus rectus, & circularis terminati ad idem punctum ex diuerso modo tendendi. Sed missio, & generatio diuerso modo tendunt in acquisitionem substantiæ: nam in generatione taliter acquiritur substantia de nouo, ut nil illius quod corrumpitur, maneat in eo quod generatur, præter materiam primam ad quam fit resolutio, iuxta dicta q. 12. §. 5. at verò in missione manet aliquid ex miscibilibus concurrentibus ad missionem, vel formaliter, secundum aliquos, vel virtualiter ut postea dicetur: ergo differt essentialiter missio à generatione. Nec mirum, quod missio dicatur generatio, quia hæc est genus ad missionem, & generationem: & propter penuriam vocum, species vna mansit cum nomine generis, ut diximus lib. 2. Logic. quod dispositio diuiditur in habitum, & dispositionem.

15 Aliter communem sententiam explicat P. Rabio q. 2. à n. 22. vsque 26. docens misionem essentialiter sumptam distingui à generatione elementorum, quasi distinctione generica; quia mutationes distinguuntur specie per terminos ad quos: sed corpus mistum essentialiter distinguitur ab elementari specie subalterna continente sub se plures species corporum mistorum: ergo & mistio.

16 Addit, quod mistio non distinguitur essentialiter a generatione vnius misti ex altero, quia forma producta ex miscibilibus, vel ex alio corpore misto eiusdem rationis est. Diferfus modus tendendi est accidentalis; cum solum se teneat ex parte elementorum, vt sūt materia misti, & differentia ex parte materiæ indiuidualis sit accidentalis.

17 Tandem asserit misionem ex parte termini à quo, atque ex parte miscibilium alteratorum, differre à generatione elementi, & misti ex alio misto, solum distinctione accidentali. Quia distinctio non sumitur à termino à quo, sed a termino ad quē. Et quia quod corpus mistum fiat ex hac, vel illa materia sublunari, non variat essentiā eius, quam solū constituit, & distinguit ab alijs forma substantialis. Et de ista differentia accidentali debet exponi Philosophus, quia mistio accipit denominationem à materiali, & connotato, nempe à concursu miscibilium alteratorum.

18 Hæc vltima sententia solis vocibus difert à prima; quia illi nō ne-

gant, quod formæ specie distinguatur: sed dicunt, quod modus faciendi per generationem, vel misionem, est differentia accidentalis: quod hæc sententia affirmat. Non video autem qua consequentia neguet formam vnius misti etiā specie differre ab alia. Nec inuenio firmum argumentum, quo ostendatur ex modo diuerso faciendi non oriri diuersitatem in ipso termino ad quem. Quare standum est secundæ sententiæ, cuius fundamentis aliæ non satisfaciunt; in ista autem aliorum diluuntur argumenta, vt patet ex dictis n. 14.

QVAESTIO XXXI.

Ex quibus possit fieri vera mistio?

1 **Q**uamquam nō possimus ad omnia, quæ de misione disputant Medici, in specie descendere: tamen in genere non possumus non præcipua capita tangere; tum, quia id exigit suscepti operis ratio; tum quia illis in Theologia indigemus, Theologiæ autē sacræ quaestiones istæ subserviunt, & ministrant. Disputandum ergo nunc de misione elementorum, & de misione liquorum: de misione elementorum duo præcipue dubitantur; primo vtrum naturaliter omnia quatuor elementa ad misionem concurrant? Secundo à qua efficiente causa ad misionem moueantur elementa?

§. I.

Mistio ex quatuor elementis.

2 **C**ircaprimum P. Rubio c. 10. q. 1. nu. 9. asserit, naturaliter loquendo nunquam dari mistionem ex concursu omnium elementorum; quia repugnat congregari ignem, siue in terra, siue in aere; eo quod ad aquam, & terram non potest naturaliter descendere ignis, cum motus deorsum sit contra inclinationem eius: & eadem ratione neque ad locum aeris. Quod verò dicitur à causa vniuersali adduci ignem etiam per motum deorsum; siue fundamento dicitur, quia talis descensus non est necessarius ad bonum commune vniuersi; cum constet siue igne posse mixta generari per calorem Solis. Quod verò fulgura descendere videamus, non probat ignem descendere; sed solum ignitam exhalationem; hoc est, calidissimam, quæ non est ignis elementaris, sed mistum quoddam.

3 Opposita sententia est communis omnium Philosophorum admittentium quatuor elementa, ex quibus in mistis deriuantur quatuor primæ qualitates elementorum. Vnde S. Ambrosius lib. 3. Exameron cap. 4. ait: *Ignis quoque cum sit calidus, & succus natura, calore aeri annectitur; siccitate autem in communionem terre, ac societatem diffunditur; atque ita sibi per hunc circuitum, & chorum quemdam concordie, societatisque conueniunt. Quod & cecinit pulchrè Boetius lib. 3.*

de Consolatione Metro 9.

Tu numeris elementa ligas, ut frigida flammis.

Arida conueniant liquidis: ne purior ignis.

Euolet, aut mersas deducant pondera terras.

De quo videantur S. Damascenus, S. Nemesius, Clemens Alexandrinus, Phyllo, & alij relati à PP. Conimb. lib. 3. de Cælo c. 3. q. 1. ar. 1. hi enim omnes supponunt omnium elementorum posse dari mistionem. ¶ Et expressè S. Nemesius de natura hominis c. 4. ait: *Omne corpus est quatuor elementis concretum, & conflatum est. Loquitur de sublunari, & de corpore humano.*

4 Præterea id probat S. Thomas lib. 1. de Generat. lec. 24. litt. e. dicens. Quod autem ignis sit in aere, patet per Philosophum in primo Meteororum: dicit enim, quod ambitus ignis per aerem frequenter spargitur motu, id est, per virtutem cælestis motus, & fertur violentia deorsum. Et ideo sunt aliquæ partes ignis, & in rore, & in vaporibus pluuiialibus descendentes, quas vapores accipiunt in regione aeris calefacta. Et ideo aque pluuiiales sunt vaporosæ, & calidæ. Et hæc etiam est causa, quod niue descendente non est tanta intensio frigoris, sicut in aliis hyemalibus temporibus. Sic ergo cum pluuia, & rore, & alijs huiusmodi descendunt partes ignis ad locum mistionis. Hæc S. Tho. Quibus auctoritate, & ratione est probata conclusio. ¶ Deinde, cum apud nos experiamur qualitates ignis, & verum ignem

ignem; sicut hoc sufficit vt alia elementa ad missionē cōuenire dicamus; non est cur id de igne negemus. Videatur Phyl. & S. Tho. lib. 2. de Gen. lec. 8. & S. Bonau. in 2. dist. 15.

5 Obijcies: nam in prima mūdi productione mista fuerunt producta ex vno solo elemento, vt ex aqua pisces, & aues; ex terra autem alia animalia, iuxta illud Genes. 1. *Producat terra animam viuētem, &c.* ergo ad missionem non cōcurrunt quatuor elementa. ¶ Respōdetur valdē probabile esse ex vno simplici elemento, vel terræ, vel aquæ fuisse dicta mistorū genera procreata, vt tenent Scot. in 2. dist. 15. q. v. nica. Et ibi Greg. propter auctoritatē S. Aug. 3. super Genes. c. 15. & Auerfa 1. p. q. 65. sec. 9. & id posse fieri naturaliter, probat Petrus Garcia Fen. 1. disp. 7. c. 2. n. 7. quia dispositio requisita ad formam misti potest recipi in materia vnius elementi, quia potest recipere qualitates reductas ad quandā mediocritatem. Et etiam, quia formæ elementorum ad mistum solū se habēt ex parte terminia quo; siquidē ex elementis per transmutationē substantialem producitur mistū. Ergo De⁹ ex materia vnius elementi potest educere formam misti continētē virtualiter qualitates aliorum elementorum. Ex quo nil habetur cōtra communem sententiam, quia mista aliquando fiunt missione; aliquando sola generatione, vt animalia perfecta; & in prima productione facta sunt ab Authore naturæ ex materia elementi illius, vel

alterius. Vnde nō deducitur, quod non possint quatuor elementa ad missionem naturaliter cōcurrere.

6 Secundo melius respondetur, etiam in prima mundi conditione mista fuisse formata ex materia quatuor elementorum, quorum qualitates retinent; sit autem specialis mentio huius, vel illius elementi, quod magis prædominatur in eorum constitutione. Quod latē docet S. Thom. in 2. dist. 15. q. 2. ar. 1. per totum: & præcipuē ad 3. ait: *Dicendum, quod in corporibus omnium animalium simpliciter dominatur terra secundum quantitatem; eo quod aqua est quasi continuans partes, vt non cōmunionem, sed commissionem faciant. Sed illa animalia, quæ plus habent de aqua alijs animalibus, dicuntur ex aqua constare, pensata eorum propria completionem, secundum comparisonem ad complexionem debitam generi communi. Et secundum hæc ex aqua dicuntur esse pisces, quantum ad id quod in ea grossius est. Aues autem quantum ad id quod in ea subtilius est: quod quidem in vapore resolutum est, quasi medium inter aerem, & aquam. Propter hoc aues in aere eleuantur; & pisces gurgitē remittuntur.* Explicauerat autem solutione ad primum, quod ignis in nullo animali dominatur secundum quantitatem: *Eo quod cū sit maximē actiu⁹, alia elementa cōsumeret; & hæc de causa nullū animal dicitur formari in igne. Dominatur tamen ignis secundū virtutē in corpore sensitiuo; eo quod calor est instrumentum anime.* De quo iā dixim⁹ q. 19. s. 2. Videatur S. Th. 1. p. q. 71. ad 2. & q. 91. a. 1. in cor. & q. 6. de Pot. a. 6. & de Ani. a. 8. ad 1.

§. II.

Causa efficiens missionis.

7 *V*Allesius lib. 1. Controu. Medicarum cap. 7. dicit, quod vnionem requisitam ad permistionem elementorum potest facere proprius elementorum motus, & ambiens locus, & ars aliqua, & aliquid tale casu factum, aut in opinatis occasionibus; & præter hæc mutua actio, mutuam etiam habet coniunctam motionem, & cum mutuo se moueant elementa, mutuo se movent, & miscent.

Cæterum, quia multæ istarum sunt causæ peraccidens: aliæ solū cōcurrunt ad missionem artificio, vel violentia factam: nunc autem de causa propria naturali missionis inquirimus; ideò hac viâ difficultas non soluitur. Deinde, elementa non mouentur nisi à generante, vt grauiâ, & leuiâ: & sic nō possunt se mouere ad missionem; quia elementa, quæ sunt in misto, sunt ibi præter naturam, vt ait S. Thom. hic lec. 24. lit. e. quia sunt extra propriam regionem, vt dicitur in 2. de Cælo: ideò alia causa quærēda est, quæ illa trahat ad missionem.

8 Ludouicus Mercatus lib. 6. de Febribus pag. 182. & lib. 1. Principiorum artis Medicæ clâse 5. artic. 3. dicit elemēta vniri ad missionem virtute ignis in eis existentis: nam vt dicit Auicena cap. de Elementis: Ignis in generato præstat inhabitamentum, vt maturet, subtiliet, & permisceat. ¶ Quia tamen nec manifesta ratione; nec aperta experiētia hoc

probat. Ideò alij Phylosophi dicunt hoc gratis, & sine fundamento dici.

9 Tenenda ergo est communis Phylosophorum sentētia, scilicet, astra mouere elementa ad missionem. Ita Auerrois 12. Metaph. textu 18. Beatus Albertus Magnus libro 20. de Animal. tract. 1. c. 8. & hic tract. 6. cap. 4. Toletus q. 19. & Rubio q. 3. Insuper omnes Thomistæ sequuti suum Magistrum, qui optimè eam probat hic lec. 24. lit. e. ita scribens. Sciendum est, quod secundum dicta Phylosophorum, primum mouens elementa ad missionem est immiscibile; & hoc est ipsum Cælum, siue Astra lata in ipso, quod est diuersum à natura quatuor elementorum, vt probatum est in 1. de Cælo, & Mundo textu 12. & 17. Nam sicut Phylosophus ostendit in 1. Meteor. text. 1. iste mundus quatuor elemētōrū est de necessitate continuus, id est, continuus superioribus motibus, vt omnis ipsius virtus gubernetur inde: quia illud oportet putare primam causam, quod omnibus est principium motus: tale autem est ipsū cælum. Et ideò ibidē subdit, quod causa eorum, quæ accidunt circa ignem, terram, & alia elemēta, est virtus eorum, quæ semper mouentur. Vnde in eodem dicit, quod sphaera ignis mouetur circulariter; & etiam sphaera aeris, licet non tota, propter raptū firmamenti. Hæc ibi.

10 His verbis S. Thomæ satis est firmata conclusio. Placet autē, & quæ sequuntur transcribere, quia valde

valdè scitu necessaria sunt. Subdit ergo S. Thomas. Habent etiam alia stellæ specialem effectum in aliis quibus elementis; sicut sphaera Solis, in qua est effectus caloris, est nata mouere ignem; & sphaera Lunæ est nata mouere aquam; sicut ad sensum patet. Alia autem sphaeræ, videlicet, Planetarum natæ sunt mouere aerem; & ideo aer tot diuersis motibus mouetur. Est enim in aere frigus congelatum ex sphaera Saturni: & ætus ex sphaera Martis: & temperies in calido, ex sphaera Iouis: & temperies in frigido ex sphaera Veneris: commiscibilitas, & passibilitas facilis ex sphaera Mercurij. Sphaera autem stellarum fixarum, quæ est octaua, in qua sunt multæ imagines, & figuræ, mouet terram; vnde, & in ipsa figurantur imagines multæ in generatis. *Licet ergo elementa leuia non descendant ex se; nec grauiascendant ex se: tamen ex motoribus vniuersalibus ordinatibus motum, aliquando descendant leuia, & ascendant grauiora.*

11 Aliam rationem, & exemplum ibi latè S. Tho. explicat, & ad intem applicat: quia qualitates actiue mouentur ad id ad quod diriguntur ab anima. Cum autem motus celi, & opus naturæ sit opus intelligentiæ, vt dicit Philosophus, nõ semper sequuntur elementa proprium impetum sui motus: sed aliquando mouentur in id ad quod per voluntatem Intelligentiæ diriguntur: siue per virtutem stellarum, siue propinquo, siue instrumentali motore loquamur. Tandem concludit S. Thomas, *Ex his patet, quod*

ad missionem non mouet violentia, sed natura: & ideo missio non est violentia, sed naturalis. Loquitur de missione elementorum naturaliter facta: de quo recolantur; quæ scripsimus lib. 2. Phys. q. 5. n. 6. & 7. Quod vberius declarat ipse S. Thom. in 2. dist. 14. art. 5. ad 4. dicens: *Motus quibus elementa sequuntur impressiones corporum celestium, non sunt violenti; cum sit secundum naturalem ordinem corporum, quod inferiora impressionem superiorum sequantur.*

§. III.

De missione inter liquores.

12 **C**um missio aliquando fiat ex materia, quæ immediatè erat sub forma elementorum; aliquando verò ex materia, quæ immediatè fuerat sub forma alterius missi: ideo post explicatam missionem, quæ immediatè fit ex elementis; breuiter dicendum de ea, quæ fit ex alijs mistis. Et quia ea, quæ in liquoribus plus mysterijs fidei exponendis deseruit, est missio aquæ & vini; de illa differendum specialiter.

13 Certum est inter liquores diuersæ speciei habentes contrarias qualitates dari posse veram, & propriam missionem. Ita S. Th. 3. p. q. 77. art. 8. & in 4. dist. 12. q. 1. art. 3. q. 6. quia possunt tunc adesse omnes conditiones requisitæ ad veram missionem, quas possumus q. 30. s. 2. Imò facilius liquores miscentur, quam alia corpora sicca. Pro quo notanda est doctrina Philosophi

tex. 90. quam declarat S. Tho. lec. 25. lit. g. dicens. Requiritur etiam ad facilem mitionem, quod misci bilia sint bene terminabilia ad inuicē passiva: & hoc ideo, quia bene terminabilia, cum sint subtilia, & humida, facilius diuiduntur in parua, quæ facilius diuiduntur cum miscentur, quam magna: hoc enim est bene terminabile, quod est bene diuisibile in parua: verbigratia, humida, quæ sunt inter cetera corpora bene miscibilia. Et hoc ideo, quia humidum inter alia corpora est magis diuisibile in parua. Nisi illud humidum sit viscosum; quia sicut dicitur in quarto Metheororum textu 28. partes humidi viscosi coniacent sicut glutinum propter mistum eis subtiliter siccum, quod apprehendit vndique humidum, & non sinit elabi oleum. Quando vero aquæ admiscetur, quia lubrica simul iuncta, vel lubricum humido cōpositum, auget tumorem, siue quantitatem, sed non miscetur ei, sic quod quælibet pars eius alteret, & alteretur ab eo ad mediam naturam misti. Hæc ibi.

14 Pater ergo inter liquores humidos non viscosos facile dari posse mitionem: & inter omnes habere contrarias qualitates secundum speciem absolute dari posse mitionem. Solum ergo est dubium, an inter liquores eiusdem speciei possit dari vera mitione per generationem substantialem tertij misti? An vero solum sit mitione improprie, sicut duæ aquæ miscentur?

15 In quo puncto sunt tres opinionones. Prima absolute negat in-

ter liquores eiusdem speciei dari posse veram, & rigorosam mitionem. Ita Durandus in 4. dist. 13. q. 3. n. 3. & 6. Suarez to. 3. in 3. p. disp. 57. sec. 4. Vazquez ibi disp. 195. ca. 6. n. 63. & alij, quos sequitur Auer- sa de Eucha. q. 5. sec. 6. quia vnum simile non corrumpit aliud simile, nec vnum indiuiduum vnus speciei, transit in aliud eiusdem speciei. Deinde, quia alias si duo vina consecrata iungerentur, vnum aliud corrumperet, & sub neutro maneret Christi sanguis: quod est absurdum.

16 Per oppositum alij dicunt, quod si vinum sit talis quantitatis, quæ diffundi possit, & peruadere omnes partes alterius, fit vera mitione, & resultat aliud tertium. Ita Alensis 4. p. q. 10. membro 7. ar. 7. ad 3. Maior in 4. dist. 12. q. 4. dub. 3. in fine. Paludanus in 4. dist. 12. q. 5. Capreolus in 4. dist. 13. q. 1. conc. 3. Soto dist. 10. q. 2. ar. 8. licet dubitet, & cum limitatione solum approbet. Sed absolute sequitur Vigueri⁹ cap. 16. §. 3. versu 9. & Cornejo de Euchar. q. 77. disp. 2. dub. ult. q. 3. Probant dupliciter. In primis, quia ita videtur docere S. Thomas 3. p. q. 77. art. 8. Quodlib. 10. art. 3. & in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. q. 6. Si autem (inquit) esset eiusdem speciei vinum, faceret aliud vinum secundum numerum, maxime quantum ad accidentia. Vbi licet doceat clarius apparere diuersitatem cum accidentia sunt diuersa; tamen vniuersaliter substantialem mutationem admittit. Quod, & indicat 4. ad Anib. dist. 12. art. 3. ad 3.

17 Ratio eft, quia omnium natura constantiū eft determina quāritas verſo maximum, & minimū, iuxta Phyloſophum, & ea quæ ex illo docuimus 6. Phyſicor. q. 6. ac perconſequens nullum ens naturale conſeruari poteſt ſub minori minimo: ſed vnus liquor additus alteri, etiam eiufdē ſpeciei, poteſt ita cum pervadere, vt diuidat in partes minores minimis: ergo illud corrumpet, & tertium miſtum generabit. Quamuis hoc raro cōtingat, quia non facile in minima ens naturale diuiditur.

18 Tertia ſētētia diſtinctione vti tur, docēs liquores eiufdē ſpeciei, non habentes contrarias qualitates inuicem alteratiuas, non poſſe ad inuicem miſceri: ſecus vero ſi qualitates inuicem alteratiuas habeant. Ita docuerunt Viſtoria, & Cano, quos refert, & ſequitur Nuño 3. p. q. 77. art. 8. circa 4. conc. & ibi Serra. Et in præſenti PP. Carm. diſp. 9. q. 2. n. 18 Ioan. à S. Thoma q. 6. art. 2. conc. 2. Rubio tract. de miſtione q. 6. Cabero diſp. 9. dub. 3. & ante eos docuerat Petrus Garcia ſæpe citata diſp. 7. cap. 2. pag. 238. & videtur reliquis probabilior: tum quia iuxta eam facile exponitur S. Thomas, qui clare in illo art. 8. in hoc caſu loquitur, illis verbis: *puta ſi vnū vinum eſſet album, & aliud rubeum, &c.* Tum, quia vinum debile admiſtum vino forti, ſolet ſic illo miſceri: vnde videmus vinum parum decoctū adiunctum alteri valde defæcato, facere miſtū ab extremis valde diuerſum.

19 Deinde, quia diximus ad miſtionem requiri contrarietatem alteratiuam paſſiuorū ad inuicem, vt patet ex D. Thoma. lec. 25. & in 2. diſt. 17. q. 3. art. 1. & 2. contra gēt. c. 56. & libro 4. cap. 35. iam adductis q. 30. §. 2. Denum, quia ſic, & nō aliter poſſunt habere omnes conditiones requiſitas ad miſtionem: alioquin ſi ſine alteratione ſola adiunctio vni liquoris ad aliud facile miſcibilem ſufficeret ad miſtionē rigorofam, vna aqua alteri adiuncta corrumpeteretur: quod eſt aperte falſum; cum poti⁹ aqua adiuncta aquæ melius conſeruetur.

20 Per quæ facile argumenta ſoluntur, quia ſi ſit omnimoda ſimilitudo non eſt reactio, nec miſtio. Poteſt tamen eſſe ſimilitudo in ſpecie, & diſſimilitudo in qualitatibus, & agens intendens aſſimilare in qualitatibus, per accidens corrūpit ſubſtantiam; ſicut Aetlops de albari nequit, quin corrumpatur. Vnde cōcedimus, quod ſi vina cōſecrata ſint diuerſarum qualitātū, tantum poterunt pugnare quod ſub neutro cōtineatur ſāguis Chriſti: quia non manent ſpecies quæ erant antea: & vt ait S. Thomas *conſecratur hic panis, & hoc vinum.*

21 Ad vltimum dicimus, quod liquores facile continuantur, & cum qualitates ad inuicem non reſiſtunt, non eſt à quo corrumpatur quantitas, nec qualitas: vnde illa admiſtio non facit diuiſionem in partes minores minimis: vnde nec ſubſtantiam corrumpit; nec ad rigorofam miſtionem ſufficit, Præci-
puè

puè cum sint homogenea, & una pars non resistens alteri; potius ex ambabus fit maior cōiunctio, quàm partium diuisio.

§. III.

De missione aquæ, & vini.

22. **Q**uamquam de hoc puncto latè Theologi disputèt: sed tamen non nisi à Phisicis accipiendo; & idèò hic vt in proprio loco de illo est disserendum. In primis si in quantitate tali infundatur aqua vino, quod amborum qualitates possint ad inuicem agere, & pati; dabitur vera, & propria missio, & noua misti generatio, quod nec erit aqua, nec vinum, sed substantia tertia ex eis per mixturem producta: nulla enim ex conditionibus requisitis ad missionem, hic deficit. Vnde S. Nemesius de Natura hominis cap. 3. (& habetur to. 9. Bibliot. veterum Patrū) ait. *Vini quæque, & aqua seperatio vtrūque, & vinum, & aquam corrumpit; neque enim pura aqua est permixtum illud, neque vinum: quamquam talis temperatio appositione fit; quam tamen sensus deprehendere non potest, propter tenuitatem partium eorum, quæ temperata sunt.* Et S. Thomas 3. p. q. 77. art. 8. ait, quod autem est cōmixtum ex duobus, neutrum miscibile est; sed utrunque transiit in quodam tertio ex his compositum. Quod quia ex dictis est manifestū, non oportet amplius firmare.

23. Dabium vero restat, vtrum aqua in modicissima quātitate vino permixta, à vino absorbeat, &

& in substantiam vini mutetur?

Negarunt Phyloponus hic textu 84. & Marilius lib. 1. de Gener. q. 3. art. 3. & Aresius. 1. de Gener. cap. 10. q. 52. sec. 2. Coninch. 3. p. q. 74. art. 8. du. vnico. n. 167. vsque 181. Lugo disp. 4. de Eucha. sec. 4. & alij, qui id tribuunt Aristoteli, Plinio, S. Nemesio; imò, & S. Thoma. Omnes tamen male citari, vel contra eorum mentem exponi, dicenda monstrabunt.

24. Dicendum igitur est, esse certissimum modicum aquæ infusum multo vino, in vinum cōuerri. Sic vt indubitātū tradit summus Pontifex Innocentius Tertius libro 4. de Sacro Altaris mysterio capite trigelsimo primo, dicens. *Quis enim ambigat, aquam in vinum transire, cum multo vino modicum infunditur aqua?*

25. Idem expresse docent Philosophus, & S. Thomas lib. 1. de Gener. lec. 14. nam lit. e. ait S. Thomas. Et quia in obiectione fiebat mentio de missione, ostēdit etiam (Philosophus) in missione simile esse: nam id, cuius substantia manet, dicitur esse dominans in missione, Sicut dicitur esse vinum, quando parum de aqua admiscetur multo vino. Et hoc apparet ex propria operatione, quæ est euidentis signum speciei; tota enim mixtura facit operationem vini, scilicet calefaciendo, & confortando; non autem facit opus aquæ. Hæc ibi. Clarius lec. 16. li. c. inquit. Et est simile sicut, si aliquis vino præexistenti super infundat aquam hoc modo, quod vinus sua virtute potest aquam commixtam conuertere in suam naturam; tunc enim dicitur esse augmentum vini; non generatio.

A paritate sumitur argumentum ex his, quæ docet Philosophus. 1. de Gener. textu. 88. & S. Thomas. lec. 25. litt. d. videlicet, quod gutta vini in mille millibus amphoris aqua non miscetur cum ipsa aqua; quia forma, siue species eius transmutatur, & corrumpitur in totâ aquam. Ergo similiter gutta aquæ in amphoris vini in vinum transmutatur, quia actiuitas vini in aquam non est minor. Ita Philosophus, & S. Thomam interpretatur, & sequuntur Astudillo, Maigretius, Bañez, Toletus, Conimbric. & Murcia, quos refert, & sequitur M. Choquetius erudito Opusculo de Mitione aquæ in calice (habetur in fine 1. tomi de Gratia) c. 15. Sed alios Authores non oportet refferre, quia ita tenent communiter Philosophi, & Theologi: dicitur enim in Cathecismo Pij quinti in Sacrificio Missæ modicam aquam infundendam esse: nam Ecclesiasticorum scriptorum senectia, & iudicio, aqua illa in vinum conuertitur. Idem sentire Innocentium cap. Cum Marthe de Celebratione Missarum, constat ex contextu, & ex D. Thoma 3. p. q. 75. art. 8. in cor. & ad 2.

26 Ipse S. Thomas in 4. dist. 11. Idem dicit in expositione litteræ Magistri: imo soluit contrarium argumentum dicens. Alchimista dicunt, quod per immisionem iunci decorati potest separari. Et dicendum quod à vino auferitur substantia aqua, quæ ibi est, propter similitudinem iunci, quod etiam porosum est; non tamē illa aqua, quæ fuit apposta, separatur, quia iam facta est vinum. Et ibi q. 2. ar. 4. q. 1. ad 2. ait. Modica aqua vino admixta, quod est ma-

gis altitum, à vino corrumpitur; & in speciem vini transit. Et quæstioncola 4. ait. Sicut dictum est aqua apposta vino in vinum conuertitur, &c. Et in 4. ad Anib. dist. 11. art. 4. ad 4. opposita sententia relata, ait. Sed hæc positio, & contra naturam est, per quam videmus partem aquæ à multo vino absorberi, &c. Demum S. Tho. 1. ad Corinthios. 11. lect. 6. in fine, inquit. Et ideo dicendum est, quod aqua conuertitur in vinum: & sic totum conuertitur in sanguinem Christi. Propter quod mos est modicum de aqua apponere; & precipue si sit vinum debile, quod non potest nisi modicum aquæ in seipsum conuertere. Quæ Authoritates nulla indigent ponderatione: & adeo sunt expressæ, ut gratis de mētē S. Tho. videatur controuersia moueri, cum eisdem verbis ac nos plusquam decies suam mentem explicuerit. Idēq; Philosophus sensisse, S. Thomas declarat non solum locis primo relatis: sed adhuc iterum 3. p. q. 77. art. 8. dicens. Gutta aquæ multo vino permixta transit in speciem vini, ut dicitur in 1. de generatione textu 34. & 39. & 88.

27 Rationes à D. Thoma sunt indicatæ. Prima ab experimento operationis, quæ est euidentis signi speciei: videmus enim non manere operationem aquæ, & experimur operationem vini. Quæ experientia iurari potest à simili: nam si aqua modica aceto infundatur, in acetum conuertitur: cuius signum est, quia experimur totam aquam accrescere propter ipsius aceti qualitates: ergo pariter dici debet de aqua vino apposta propter vini fortitudinem.

28 Aliud simile afferri potest ex Authore de Mirabilib⁹ sacrae Scripturae li. 1. c. 18. (inter opera S. Aug. 10. 3.) docēte, quod *aqua cum per vitis arborem infunditur in vini saporem, & colorem mutatur*: Et constat quod vinum fit à natura paulatim conuertente elementa in vuā, & vuā in vinum, vt docet S. Thomas 1. de Gener. lec. 16. lit. c. ergo pariter potest naturali virtute vini aqua in vinum conuerti.

29 Vtcrius idem probatur simili à Philosopho, & D. Thoma inducto: nam calore naturali cibus potest cōuerti in substantiam aliti propter qualitates actiuas, quibus expellitur paulatim propria forma nutritiuenti, & inducitur forma nutriti: ergo propter similes qualitates expelli potest forma aquae & induci forma vini.

30 Ratio à priori est, actiuitas vini ad alterandam, & corrumpeūdā aquam, & debilitas modicae aquae ad resistendum sed hac via connaturaliter loquendo experimur vnam formam corrumpi, & aliam generari, vel conuerti in substantiam praeualentem: ergo negari nequit vinum posse modicum aquae in se conuertere.

Respondet Aegidi⁹ Confach. n. 179. negando minorem; quia non quaecunque possunt in aliquid agere, possunt hoc in se conuertere, aut etiam substantialiter corrumpere, vt patet in puris cineribus, & materia vitri, quae nullo igne possunt corrumpi, etsi per annum ardeant. Imo in ipsa aqua, quae iniecta in candentem ollam potest eua-

porari; non tamen substantialiter corrumpi. Secundo respondet n. 180. etsi vinum posset aquam corrumpere; non tamen posset in vinum conuertere; quia corpus mixtum non potest componi ex vno simplici.

31 Facillime tamen vtraque euasio precluditur: nam illa minor euadens est, perse loquēdo, attenta enim virtute agentis, & debita portione passi, nullo alio argumēto valem⁹ probare ignē cōburere lignū, vel stuppā, nisi quia valet alterare, & expulsi cōtrarijs dispositionib⁹, inducere dispositiones aptates ad formā ignis, & tandem ipsam formam. Quod, & cernere licet in nutritione, & in similibus mutationibus: instantia autem adducit duos casus, in quibus per accidēs ex incapacitate passi forma illa nō inducitur: cineres namque sunt quasi excrementa ignis, cui⁹ calore est iam omne combustibile consūptum: vnde non ab igne, sed ab aqua valent corrumpi. Pariter dicitur de materia vitri propter specialem illius siccitatem.

32 Secunda instantia inaequiuoco laborat: nam id quod in alterū praeuia alteratione conuertitur, nō componit illud; sed *materia vnius suscipit formam alterius, priori forma deposita*, vt ait S. Tho. 3. p. q. 75. art. 8. Vnde non conceditur, quod animal componitur ex cibis. Cum autem conceditur, quod *aer potest esse ignis, verificatur ratione partis per synecdochem*, vt ibi ait S. Tho. quia materia manens sub vtroque termino, est pars componens totum.

§. III.

Argumenta solvuntur.

33 Sed post Aresium arguit Aegidius. Primo, quia hoc diligentissimè inuestigarunt Aristoteles, Plinius, omnesque Medici, & Chymici, & negant aquam in vinū converti. His autē hac in re maior videtur adhibenda fides, quam Theologis, qui id non tam diligēter examinarunt.

Respondetur primo cū M. Choquetio cap. 16. mirum esse Theologum tantum tribuere Chymicis, & Medicis, ut fidem Theologis eripere studeat: cum tamen Innocentius 3. c. Cum Martha, dicat, licet Philosophi contrarium assererent, satis indicās hac in re, eiusmodi hominibus parum, Theologis verò plurimum detulisse, prout nos quoque merito deferre debemus. Præcipuè cū pro nobis expressè habeamus Philosophiæ principem: de cuius mente certos nos faciant omnes relati Expositores. Et insuper S. Bonauē tura in 4. dist. 1. dub. 3. dicens: Sicut dicit Philosophus 5. Metaphysicorū, & 1. de Gener. cum prædominatur vinū, solvitur species aquæ, & cum soluta est, & conversa in vinum, totum est vinum. B. Albertus Magnus, non solū sanctitate, & eruditione Theologica, sed in Philosophia nulli secundus in 4. dist. 1. 2. art. 9. ait: Dicendum aquam non misceri vi materiam, sed ut signum unionis populi, & absorvendam a vino: unde non est mistio, sed transmutatio aqua in vinum ex Philosopho 1. de Gen.

cap. ult. Eodem modo Philosophi exponunt Greg. & Capr. in 2. dist. 15. q. 1. ad 3. contra 2. pag. 339.

34 Respondetur secundo, falsū esse omnes Medicos illam sententiam docere. Vnum pro multis referre sufficiat: is est Petrus Garcia Primarius Cōplutensis Regius Protomedicus Fen. 1. disp. 7. c. 2. ubi testatur, quod illam nostram sententiam aperte sequitur Aristoteles. Vbi & ad argumenta contraria respondet, Marilium non probasse aquam separari à vino in qualibet quantitate, & quovis tempore permixta: dicam enim ego, quod licet statim, aut paulò post posset separari, non tamen transacto debito, & requisiti tempore. Galenus lib. 1. de Elementis c. ult. idem docet his verbis: Et hac de causa nonnulla possunt statim post mixturem segregari, quæ si diutius permanserint, & tantisper, donec totum fuerit unum factum, nequit alterum ab altero amplius diuelli. Hæc ibi.

35 Sed instant: nam Plin. lib. 16. c. 35. inquit: Hedera mira proditur natura ad experienda vina; si vas sit ex ligno eius, vina transfundere, ac remanere aquam, si qua fuerit mista. Non enim sufficit dicere educi aqueum humorem: alioquin hoc modo nō discerneretur an vinum sit purū? Siquidem similis humor posset ex vino puro educi. Similiter S. Nemesius de iunctione corporis, & anima c. 3. ait, quod spongia oleo imbuta, & papyrus aquam puram attrahit.

Respondetur ex Galeno, has experientias procedere, quando statim post appositionem aqua extrahitur; quia tempus non fuit, ut ef-

set substantialis mutatio, secus verò eam est facta alteratio, & mutatio substantialis. Quod intendere S. Nemesium evidentissimum est, nam immediatè subiungit: *At quæ verè, & exquisitè temperata sunt, à se mutuo distrahi nullo modo possunt.* Et paulò ante premiserat. *Vini quoque, & aquæ temperatio utrumque, & vinum, & aquam corrumpit, iuxta dicta nu. 22.* Facilius autem extrahitur aqueus humor quo maior aqua fuit apposita. Multa alia ad huius argumenti solutionem dicit Choquetius illo cap. 16. ad 6.

36 Addit M. Serra 3. p. q. 74. art. 4. ad 3. quod si in his calibus est vera aqua generatur de nouo ex vapore vini, & aquæ conuersæ in vinum, attracto ab hedera, aut spongia oleo imbuta: eodem prorsus modo, quo ex terræ vapore attracto à Sole, generatur aqua in media aeris regione, vt docet Aristoteles 1. Meteororū cap. 9. Prior tamen responsio communior est, & faciliior.

37 Secundo arguunt, quia vt experimur, & peritissimi fatentur, corpora simplicia, qualis est aqua, non nutriunt; quia non possunt immediatè conuerti in mitta. Ergo nec aqua poterit immediate conuerti in vinum. Præsertim cum vinum sit plenum calidissimis spiritibus, qui nullo modo videntur posse gigni ex pura aqua.

Respondetur primo cū D. Thomas in 4. dist. 8. q. 1. ar. 4. quæst. 2. ad 2. quod quamuis aqua in se nō nutriat; tamen cōmixta nutrit: in stomacho autem oportet, quod alijs

humorib⁹ admisceatur: & idèò in nutrimentū cedere potest. De quo ipse S. Th. 1. ad Corinth. 11. lec. 4.

38 Præterea quicquid sit de antecedente, negatur consequentia, quia appositio modicæ aquæ non est nutrimentū propriè sumptum, sed solū latè, videlicet, eo modo quo nō viuētia augentur per alterius generationē, vel cōuersionē illius: de quo iā dixim⁹ q. 20. Nec illa est ratio cur aqua se sola nō nutriat; sed quia non est quid solidū, quod aptū sit ad substantiā nutriti. Videatur S. Tho. de Sensu, & sensibili lec. 14. Nec nos affirmamus aquam augere calidos spiritus vini: quin potius fatemur in aquæ conuersione reagēdo debilitari. Cum quo stat, quod fortitudo vini, præcipuè generosi, vincat aquæ resistētiā, & eam in se conuertat.

39 Tercio principaliter arguitur, quia in vino nullum est principium corruptiui aquæ, & cōuersiui illius in propriā substantiā: ergo qualitercūque ei cōmisceatur, nō mutatur in substantiā vini. Antecedens probatur, quia in vino tantū sunt qualitates, quæ in illo sūt formaliter, & aliæ quæ dicuntur in illo esse virtualiter. Quæ sunt in illo formaliter, quædā nō sunt actiue, nēpè color, & sapor: aliæ verò, nēpè humiditas, & frigiditas, sūt qualitates symbolæ qualitatis aquæ. Calor verò, & si quæ aliæ qualitates sunt in vino virtualiter, nō sufficiunt aquā corrūpere: est enim aqua tenacissimæ naturæ. Vnde si eam conijcias in candētem ollam ferream, si sapes alambico excipias,

pias, totam omnino integram recipies. Rursus, qualitates quæ cōueniunt virtualiter, non agunt nisi irritatæ per alias sui generis: sicut vinum non calefacit, nisi à calore subiecti in quod agit excitatum. In aqua autem nullus est calor, nec formalis, nec virtualis; nec aliqua qualitas proportionata ad irritandum vini calorem. Ergo in vino nil est quod aquam corrumpat.

Hæc difficultas non est peculiaris in hac materia, quia in multis alijs locum habet: nam inquiri potest, quæ sit qualitas qua venenum corrumpit animal? Nam venena esse mortifera quotidie experimur. Et similia inquiri possunt de qualitatibus ciborum, & aliorum mistorum, de quorum contrarietate, & corruptione ad inuicem, experientia manifestæ dubitari non permittunt. Quicquid ergo in illis casibus ipsi respondeant, ipsorum diluet argumentum.

40 Respondetur ergo primo cū Petro Garcia dicto capite 2. in fine, quod licet solo calore, quem habet formaliter, vinum aquam non corrumpat; habet tamen alia quæ concurrunt ad constitutionem proprii temperamentum, quibus potest fieri actio: exiguo enim calore cum alia qualitate potest intelligi dispositio impossibilis. Nec enim oportet dicere eandem esse rationem omnium mistorum. Hæc ille.

41 Aliter respondet M. Hyacinthus Petronius Opusc. de necessitate præcōuersionis aquæ, cap. 18. pag. 143. Vinum corrumpere aquam frigiditate, &

humiditate, quatenus sunt instrumenta formæ vini ad agendum, & resiliendum contrarijs, & ut sic pugnant cum qualitatibus aquæ: nam qualitates, quatenus sunt proprietates diuersarum naturarum, diuersos effectus habent. Addit, aliquem pertenuem calorem inesse formaliter vino, qui alijs qualitatibus coniunctus potest qualitates aquæ corrumpere. Quod & sequitur Cabero hic disp. 9. du. 3. in fine docens vinum corrumpere formam aquæ, & diuidendo in minutissimas partes, & suo calore eam calefaciendo.

42 Addit Granados de Eucharistia tractatu 2. disp. 4. sec. 4. n. 21. quod cū Philosophi dicant, quod inter elementa symbola est facillior transmutatio; ideo cum vinum in humiditate, frigiditate, & densitate cum aqua conueniat; facillime in eam inducet vnum, vel alterum gradum siccitatis, & caloris formalis; & ita ultimo disponet ut destructa forma aquæ, producat formam vini. Videatur S. Thomas libro 2. de Gener. lec. 4. lit. c.

43 Denique M. Choquetius illo cap. 16. ad secundum docet, præcipuam qualitatem, qua vinum aquam corrumpit, atque in se conuertit, esse natium eius calorem virtuale, quo maxime agit, & cui omnes effectus respondent. Et esse qualitatem nobis incognitam, & vino propriam, quæ sua acrimonia aquam corrumpit: & quia præstat id quod solet facere calor: ideo vocatur calor virtualis.

Ad primam probationem respondetur, quod sicut aqua cōuertitur

in aerem, non obstante sua tenacitate; ita potest conuerti in vinum. In olla autem candenti euaporatur, & potest rursus condensari, & aquæ formam acquirere.

44 Ad secundam probationem respondet idem Magister falsum esse, qualitatem actiuam solum virtualiter alicui conuenientem, debere irritari ab alia formali eiusdem nominis: etenim calx accenditur aqua: vinum recens pleraque in se inecta, nec formaliter calida, absunt: plantæ fimo, alijsque formaliter non calentibus fouentur, & cōseruantur: & in his, & alijs exemplis, nullus est calor formalis, qui excitet virtualem calorem calcis, vini, ac fimi, vt suos effectus producant. Nulla ergo excitatione opus est, vt vinum corrumpat aquam, quæ in ipsum per partes minores minimis se insinuat, & ab eo sic diuisa absunt.

45 Ex his solutionibus lector sibi magis placentem eligat: quæ magis congruat nostræ doctrinæ in sequentibus erit manifestum. Reliqua argumenta, quæ coaceruantur, ex dictis diluere est facillimum; & idè ea refferre minimè iudicauimus necessarium: præcipuè cum relata & soluta habeantur in Authorib⁹ relatis. Videnda etiam sunt elegantissima verba B. Alberti Magni 4. Metheororū tract. 1. c. 4. & 6. quæ ad verbum refert Capre. in 2. dist. 30. ad 2. contra 1. pag. 491. quibus subtiliter exponit causas intrinsecas corruptionis, & conuersionis vnius in aliud. Et de differentia vinorum legendi Philosophus, & S.

Thomas 4. Metheororum lec. 14. lit. b.

QVAESTIO XXXII.

*Vtrum elementa manean forma
liter in misto?*

1 CVM elementa sint substantię cōpositæ ex materia, & forma, inquitur, vtrū cum cōcurrūt ad missionem, in facto esse, non solum materia eorū permaneat; sed etiam substantialis forma? Hoc enim est elementa manere in misto formaliter.

§. I.

Opiniones Doctorum.

2 AFFIRMARUNT multi ex Theologis, Philosophis, & Medicis elementa manere formaliter in misto. Ex Theologis B. Albertus Magnus hic tract. 6. c. 5. copiosius in 3. de Cælo tract. 2. cap. 1. & 8. Aureolus in 2. dist. 15. parte 2. q. 1. & 2. & in Quodlib. q. vltima. Ex Philosophis Auicena 1. Sufficientiæ c. 10. Auerrois 1. de Gener. cap. de Missionem, & lib. 3. de Cælo text. 67. Nymph⁹ hic tex. 118. & 8. Metaph. disp. 4. & 11. disp. vltima. Zimara Theor. 48. Iandunus, Scaliger, Cōtarenus, & alij, quos refert Rubio q. 4. ex Medicis Vega 1. Methodi cap. 1. Peramatus de Elementis c. 18. Mercatus tract. 5. de Elementis art. 4. & alij docti Complutenses. Imò S. Thomas in 2. dist. 12. art. 4. vt probabilem opinionem refert, & non improbat.

3 Varijs vijs hæc opinio defenditur: nam Aureolus nullam aliam formam ponit in misto, nisi formas elementorum; vel vnā formam conflata ex eis. Auicena autem dicit, formas substantiales elementorum indiuisibiles; & idè manere in misto integras, & perfectas substantialiter. Cæterum Auerrois arbitratur formas elementorū esse intensibiles, & remissibiles: vnde ait manere in misto remissas iuxta proportionem suarum qualitātū. Auicena verò, & Auerrois opinio nes nititur concordare B. Albertus, vt hic refert M. Bañez cap. 10. q. 2.

4 Rursus asserunt alij formas elementorum esse in diuersis partibus materiæ; quæ tamen ad eò exiguæ sunt, vt sensum lateant. Ita Vega vbi supra. Denique alij non reputant incōueniens, de facto in eadem materia dari duas formas substantiales subordinatas: vnde forma elementi erit quidem actus respectu materiæ; erit tamen potētia respectu formæ misti. Ita Peramatus, & Mercatus vbi supra, & Fernelius lib. 2. Partis Nat. cap. 6. Gaspar Lopez 1. de Temperamentis c. 1. & alij.

5 Negatiua sententia verè cōmunis Theologorum, & Philosophorum dici debet; & Medicorū peritissimis est valdè grata. Eam ex professo docet S. Thomas 1. de Gener. lec. 24. in fine. Et 1. p. q. 76. art. 4. ad 4. & lib. 2. Contrag. c. 55. ad 2. & q. 5. de Potentia artic. 7. in cor. & in 2. sent. dist. 13. artic. 4. in cor. & dist. 30. q. 2. art. 1. & Quodl.

1. art. 6. ad 3. & Opusc. 33 & Opusc. 27. c. 5. & lib. 2. de Ani. lec. 8. & q. vnica de Anima art. 9. ad 10. & alibi sæpè. Idè autem in 2. sent. oppositam non improbauit, quia alibi erat opportunior locus de illa discedendi. ¶ Eandem sequuntur omnes Theologi, duobus relatis exceptis, & specialiter Scotus in 2. dist. 15. q. vnica. Durand. in 4. dist. 12. q. 3. & distin. 30. q. 3. latissimè Greg. & Capl. in 2. dist. 15. Soncin. lib. 10. Metaph. q. 27. & lib. 12. q. 68. & alij relati à Bañez hic c. 10. q. 2. Esseque receptam inter Philosophos ostendunt, & sequuntur Toletus q. 17. & Rubio, & Suarez disput. 15. Met. sec. 10. à nu. 41. vsque ad 60. & passim alij. Idem docuisse Platonem, Hippocratem, & Galenum, probat Vallesius de Sacra Philosophia c. 1. & 1. Controu. c. 1. & Segarra, & Thomas de Garuio, quos refert, & sequitur Petrus Garcia super Fen. 1. disp. 7. c. 3. dicens, *ita certum, vt oppositum sit improbabile*. Et Sancta Cruz Opusc. 3. de de Elementis, & alij.

6 Quia tamen authoritates, & argumenta prioris opinionis probant, aliquomodo elementa manere in misto, videlicet, virtualiter; idè in hoc puncto omnes huius communis doctrinæ sectatores cōcordant. Quia tamen id varijs modis exponitur, quæstioni trigésimæ tertię declarandum reservatur pro maiori dicendorū luce, & ordine.

s. II.

*Probatur elementa non manere
formaliter in misto authori-
tate Phylosophi.*

7 Dicendū igitur est, neque formas elementorum, neque aliam ipsorum partem, aut substantialem entitatem, excepta sola materia prima, manere actu, & formaliter in misto. Videtur expressa Phylosophi lib. 2. de Partib. Anim. c. 1. dicente: Cum autem triplex sit compositio: prima statui potest ea, quæ est primordij conficitur his, quæ nonnulli elementa appellant; terram dico, aquam, aerem, & ignem. Sed melius fortasse dici potest, ex virtutibus confici elementorum, his quæ non omnibus, sed ut antea expositum est: calidum enim, & frigidum, humidum, & siccum, materia sunt compositorum. Probat ergo magis Phylosophus, quod melius dicitur mista componi ex virtutibus elementorum, quam dicatur componi ex elementis: ergo sentit elementa non manere in misto secundū formas substantiales, sed solum secundū virtutes accidentales.

8 Secundo idem constat ex eodem in tertio de Cælo: nam licet textu 31. videatur quæstionem indecisam relinquere, dum asserit: Si itaque elementum, corporum ad quod alia corpora diuiduntur, intus existens, potentia, aut actu: hoc enim utroque modo adhuc dubitabile. Quorum verborum planus sensus est, ut ibi exponit S. Tho. lec. 8. lit. d. quod elementum existit in eo, cuius est elemen-

tum, potentia, aut actu. Adhuc autem sub dubitatione existit, quomodo sunt elementa in mistis; utrum scilicet, in actu, vel in potentia? Post pauca tamen quæstionem determinans, inquit Phylosophus. Si itaque quod dictum est, elementum, necesse esse quædam talia corporum: in carne quidem enim, & ligno, & in unoquoque talium est potentia ignis, & terra. Vbi S. Tho. lec. 8. lit. f. ait: In carne enim, & ligno, & in quolibet talium corporum, scilicet, mistorum, ignis, & terra sunt in potentia, quia scilicet per quandam alterationem ex igne, & terra, & alijs huiusmodi prædicta corpora componuntur. Ex quibus patet, non bene Suar. vbi supra. n. 54. dixisse Phylosophum in libris de Cælo quæstionem indecisam reliquisse, & in libris de Generat. determinasse: si enim integrum textum legisset, non solum dabiū, sed eius resolutionem in Phyl. & D. Thoma ibidem reperisset, ut nos retulimus: & antea dixerat S. Th. quod iuxta Empedoclem, & Anaxagoram elementa sunt actu in misto. Si autem generatio, & corruptio corporum est per alterationem (ut ponit Phyl.) necesse est dicere, quod sunt potentia in misto. Ita S. Tho. lit. d.

9 Tertium, & celebre Phylosophi testimoniū desumitur ex hoc lib. 1. de Gen. tex. 84. vbi iuxta translationem antiquam, ait: Videntur enim, quæ miscentur prius ex separatis conuenientia, & possibilia separari rursus. Neque manent igitur actu, ut corpus, & album; neque corrumpuntur, neque aliorum, neque ambo; saluatur enim virtus eorum. Et clarius veritatem Franciscus Vatablus. Nam quæ miscentur, & pri-

ex separatis coisse, & posse rursus separari videmus. Igitur neque permanent actu, ut corpus, & albedo; neque corrumpuntur, aut ambo, aut alterum: nam eorum virtus, atque potentia salua manet. Ergo ex mente Philosophi habemus elementa non manere actu, & formaliter in misto; manere vero virtualiter in quantum manent qualitates propriæ, vel appropriatæ elementis. Quæ verba sic exponit S. Th. lec. 24. lit. e. in principio, & in fine. Et 1. p. q. 76. art. 4. ad 4. ait: *Et ideo dicendum est secundum Philosophum in primo de Generatione, quod forma elementorum manent in misto, non actu, sed virtute.*

10 Sunt tamen, qui prædictam Philosophi auctoritatem contra nos retorqueant. Primo, quia dicit elementa posse rursus separari a misto: quod falsum esset, si elementa iam essent corrupta, & solum perseverarent qualitates, seu virtutes elementorum. Secundo, quia dicit Philosophus, quod *neque corrumpuntur ambo, aut alterum.* Ergo sentit minimè corrumpi elementa: quod probat ex eo quod *eorum virtus, & potentia salua manet*: ergo ex permanentia qualitatis quæ à posteriori probat permanentiam formæ elementis. Tertio, non obstat, quod dicit: *Neque permanent actu ut corpus, & albedo*: nam hoc facile verificatur iuxta primam sententiam, quia licet dicat manere formas substantiales; asserit tamen manere refractis eorum qualitatibus, & attemperatis: unde non manent sicut corpus, & albedo.

11 Nil tamen per hoc minui vi-

riam argumenti, contextum attendenti erit perspicuum: ut enim explicet qualiter elementa mancant in misto? Præmittit, quod entium quædam sunt entia in potentia, & quædam in actu. Et respondet elementa esse in misto, non in actu, sed potentia; quia saluatur virtus eorum: ergo manifestè sentit non esse ibi formaliter, sed solum virtualiter: quia per hoc solū quod qualitates essent refractæ, falsum esset, quod non essent actu: quod erat membrum à Philosopho exclusum.

12 Ad primam instantiam patebit respondendo ad argumenta, & explicando qualiter mistum resolvitur in elementa? Resolvitur enim mediatè interueniente noua generatione, ad quam adiubat virtus remanens in misto: non verò hæc resolutio sit sola segregatione eorum, quæ erant actu contigua, vel continua. De quo multa Capreolus in 2. dist. 15. q. 1. ad 1. cōtra 2. p. 338.

13 Secundæ instantiæ satisfacit S. Tho. docens missionem non esse per totalem corruptionem; sed quia virtutes elementorum remanent in misto. Unde concludit S. Thomas. *Sunt igitur virtutes formarū substantialium simplicium corporum in corporibus mistis, non actu, sed virtute.* Et hoc est quod dicit Philosophus; *non manent igitur elementa, scilicet, in misto actu, ut corpus album; nec corrumpuntur, nec alterū, nec ambo: saluatur enim virtus eorum.* Quæ enim manet virtualiter, non sunt totaliter, & penitus corrupta.

14 Adhuc instabis: nam S. Tho. 1. p. q. 91. ar. 1. ait, in homine manere

re elementa secundum substantiam. Et in fra loquendo de humana vita, dicit: *Inferiora verò elementa abundat in ea secundum substantiam.* Ergo nō solum virtualiter, sed formaliter elementa manent in misto.

Respondetur cum Caietano ibidem, quod S. Tho. intendit differentiam assignare inter cælestia corpora, & elementa, quoad hoc quod est venire ad compositionem hominis: nam corpora cælestia non componunt nisi per similitudinē, quia homo habet elongationem à contrariis per maximam aequalitatem complexionis. At verò elementa substantialiter componunt hominem, quia in illo manent substantialiter; & alibi remittendo an formaliter manent, an virtualiter? Secundo verificatur elementa manere secundum substantiam, non formalem, sed materialem: non solum ratione materiæ primæ, sed ratione quantitatis, & qualitatum, quæ appropriantur elementis: ita ut illa elementa dicuntur prædominari in aliquo secundum substantiā, seu quantitatem, de quorum materia disposita plus saluatur in misto: illa verò prædominantur secundum virtutem, de quorum vi plus saluatur in eo. Et hæc est directè mens S. Thomæ: de qua innumera eius relata testimoniā nec dubitandi locum relinquunt: videatur toto Opusculo 33.

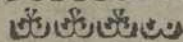
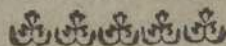
15 Sed pro mente Philosophi agnoscenda, objicies in primis nā 1. de Cælo text. 7. docet moveri mistum motu elementi prædominantis: nō potest autē prædominari, nisi maneat in illo.

Facile tamen respondetur ex D. Tho. quod dicitur elementum in misto prædominari, quia in illo manent accidentia similia ab illo relictā, & aliquādo prædominatur in quantitate; aliquando verò secundum virtutem, ut dictū est. Et notanda sunt verba S. Tho. 2. de Anima lec. 8. lit. c. docentis, *quod cum elementa non sint actū in misto, sed in virtute; non habet in elementum seorsum proprium motum; sed totum mistum movetur motu elementi prædominantis in ipso.*

16 Iterum objicies, nam 4. Metheororum c. 12. docet Philosophus elementa esse materiam misti. Quod & docet 2. de Partib. animal. c. 1. & 3. de Cælo tex. 67.

Respondetur cum Socinate ad 7. quod esse ex aliquo cōtingit dupliciter: vno modo sicut ex manente; & sic domus fit ex lapidibus, & compositum est ex materia, & forma. Alio modo aliquid est ex alio tanquam ex manente secundum materiam, & transeunte secundum formam: & solum hoc modo mista dicuntur esse ex elementis. Quod esse de mente Philosophi patet: nam 2. de Generatione cap. 5. negat elementa esse materiam rerum naturalium: nam si aer

remaneret, non generatio, sed alteratio foret.

§. III.

Rationibus idem probatur.

17 **R**ationes non opus est multiplicare, quia euidenter sequitur ex principijs iam stabilitis quæstione 12. quod elementa non manent formaliter in misto: ostendimus enim non posse in eodem dari plures formas substantiales: & quod in corruptione sit resolutio omnis formæ vsque ad materiam primam. Cum ergo productio misti sit generatio substantialis, in eo non erunt formæ elementorum, sed sola substantialis forma misti specie distincta à formis elementorum.

18 Ex alio etiam principio stabilito libro 2. Physicorum, videlicet, quod substantia non est immediate operatiua, confirmatur eadem conclusio; quia nulla experientia, vel operatione, quam agnoscamus in misto, valet probari in illo perseverare formas substantiales elementorum; cum sufficiat ad omnia qualitates, seu virtutes elementorum emanantes à forma substantiali misti: ac per consequens si sufficit permanentia virtualis, sine fundamento adstruitur permanentia formalis.

19 Tertio suadetur, quia vñ elementum in aliud transmutari dicimus, quia experimur variari propriam temperiem istius in temperiem alterius: sed temperies misti est diuersa à temperie omnium

elementorum: ergo forma misti est distincta à formis elementorū: & ideo non est opus formas elementorū manere in misto. Sumitur hæc ratio ex D. Thoma hic lectione 24. dicente. Forma substantialis propriam dispositionem acquirit in materia, sine qua esse non potest: vnde altera est via ad alterationem, altera ad corruptionem: impossibile autem est eandem esse dispositionem, quam requirit forma ignis, & quam requirit forma aeris, vel aquæ, sed sunt contrariæ: contraria autem esse non possunt in eodem subiecto. Impossibile est igitur, quod in eadem parte misti sint formæ substantiales ignis, & aquæ.

Dices, temperiem elementorum non consistere in indiuisibili, sed habere latitudinē, & ideo possunt conseruari formæ elementorum cum temperie cōducente ad formam misti.

Non videtur tamen euasio sufficiens: alioquin eadem latitudo sufficeret, vt cum temperie aquæ conseruaretur forma ignis; & ideo vñ elementum, vel aliquæ eius pars non transmutaretur in aliam.

Deinde, nulla esset ratio cur media illa dispositio sufficiat ad formam misti, & non sufficiat ad formam alterius elementi.

20 Iterum dices, ideo induci formam misti, quia temperies illa, quæ missione inducitur, est vltima dispositio solum ad formam misti; & non ad formam alterius elementi; quia qualitates ad mediocritatem

tem sunt reductæ, & nō pertingūt ad ultimam dispositionem elementari contrarij.

Hæc tamen solutio petit principium, & non soluit argumentum, quia quælibet forma substantialis propriam exigit dispositionem: unde si formæ opponuntur, etiam dispositiones sunt contrariæ. Si ergo in generatione misti conseruantur dispositiones pro formis omnium elementorum, aderit dispositio pro forma elementi contrarij, & non erit cur illa, & non ista introducat.

21 Alia ratione vtuntur Petrus Garcia cap. 3. n. 13. & Rubio q. 4. n. 37. & postea alij; quia vix credi potest, quod in piscibus tanto tempore vitam agētib; intra aquam, reperiatur forma ignis sine corruptione.

Parum tamen solidum est hoc argumentum: nam etiam militat contra ipsum, & contra nos. Si quidem asserimus in piscibus cōseruari calorem naturalem correspondentem elemento ignis: sicut ergo propria temperies illius misti in aqua cōseruat calorem naturalem, pariter posset cōseruare formam sub qualitate refracta.

22 Specialiter singuli dicendi modi possunt impugnari: nam qui dam non saluāt vnum mistum differre substantialiter ab alio; cum non differant per formam substantialem constituentem in esse specifico. Rursus, sequitur nullum dari mistum inanimatum; vel elementum esse animatum. ¶ Alij tandem videntur negare missionem substan-

tialem, & solum ponere alterationem accidentalem, & quod non sit missio, nisi solum quoad apparentiam sensus, quæ est secundum minima iuxta se posita. Quæ est ratio S. Thomæ dicta lec. 24. & 1. p. illa q. 76. Vbi Caietanus explicat rationem, qua S. Thomas impugnat Auerroism.

23 Verum Garcia vbi supra. n. 12. in fine, hanc impugnationem non reputat efficacem, quia intenditur deduci contra Auicenam, quod ex eius sententiâ sequatur nō dari veram missionem: nam iuxta positio eorum, quæ faciunt missionem impropiam, est sine vera continuitate quantitatis. Non sic autem contingit in præsentibus; nam materiæ, & quantitates elementorum vniuntur vera continuitate, etiam si formæ, quia specie differunt, nō continentur. Quod colligitur ex D. Thomæ 3. p. q. 77. art. 8. ad 2. dicente, quod si aliquod corpus constituitur ex duobus metallis, erit vnum corpus secundum rationem quantitatis; non tamē vnum secundum speciem naturæ. Fateatur ergo D. Thomas cum discontinitate intrinseca formarum reperiri continuitatem materiæ, & quantitatis. Ergo etiam si formæ elementorum manerent in misto, non esset sola iuxta positio miscibilium.

24 Facile tamen respondetur, primo, adhuc dato quod materiæ, & quantitates continuarentur; si tamen formæ non continuantur, & non est vna omnium forma, nō est missio, de qua in præsentibus loquimur, quæ est per generationem vni, & corruptionem aliorum; sed
solum

*solum mistum quoad sensum, & quoad appari-
entiam: & ideo ratio S. Tho-
mæ ex parte formæ efficax est.*

25 Secundo melius respōdetur, quod ipse S. Thomas 5. *Physic. lec. 7. litt. a.* cum Philosopho docet, quod ea quæ sunt diuersorum generum, vel specierum, non possunt continuari ad inuicem: de quo videantur, quæ ibi diximus q. 3. n. 7. Cum autem accidentia subiectionentur in toto composito, non facile apparet, quod diuersarum naturarum secundum speciem, sit vna numero quantitas vere cōtinua; licet quoad sensum appareant diuersa metalla, & quantitas videatur continua. Et solum quoad hoc affertur exemplum à D. Thoma, vt ibi explicat M. N. ño in fine cōmentarij, dicens esse certum, quod sicut sunt diuersæ substantiæ, ita & habent diuersas quantitates. Intelligitur ergo quantitatem esse eandem numero, & continuam solum quoad appariē-
tiam.

§. IIII.

Argumenta soluuntur.

26 Sed contra conclusionem arguitur primo, quia si elementa non manerent in misto, falsum esset quod mistum componeretur ex elementis; contra ea quæ supra diximus. Et pariter essent mista æquæ simplicia, ac sunt elementa: quod est falsum, & contra S. Tho. qui libro tertio Cōtragentes capite 23. ratione 3. ait: quod elementorum corpora sunt simplicia, & non est compositio, nisi materia, & forma: quod tri-

buit elementis ad differentiam mistorum animatorum. Hoc autem sequi probatur, quia quod nō est, nō potest actu componere: si ergo non sunt actu in misto, nō possunt elementa componere mistum. Dicere autem, quod sunt virtualiter, nō sufficit ad compositionem substantialem: nam etiam elementa habent compositionem ex subiecto, & accidentibus.

Respondetur ex D. Thoma opusculo 33. quod loquendo de cōpositione formali substantiali actuali, æqualiter sunt composita mista, ac sunt composita elementa: secus vero loquendo de compositione virtuali, quia forma misti est radix qualitatis, quæ est propria dispositio corporis misti, sapiens naturam elementorum: & istæ qualitates in virtute substantiæ producant substantiam. Sic igitur virtutes formarum substantialium simplicium corporum saluantur in corporibus mistis. Sunt igitur forme elementorum in mistis, non actu, sed virtute: & hoc est quod dicit Philosophus in 1. de Generatione.

27 Secundo arguitur ex Aureolo: vnunquodque resoluitur in ea ex quib⁹ componitur: sed mistum resoluitur in elementa: ergo elementa manēt formaliter in misto. Cætera patent: & minor, præterquam quod communiter ab omnibus admittitur; probatur experientia, cum enim ignis applicatur ligno viridi, & comburitur, per extremas ligni partes egreditur aqua, & euaporatione egreditur in fumo aer, & in flamma apparet ignis, & terra remanet in cineribus: ergo
ligum

lignū resolvitur in quatuor elemēta, ex quibus componebatur.

Dices, hanc resolutionem non fieri in elementa immediate; sed mediā generatione alterius missi.

Sed instat Aureolus, primo, quia sequitur, quod ignis corrumpens lignum, generaret aquam, & aerē: hoc autem est falsum, quia ignis nō generat aquam. Secundo, forma perfectior continet inferiorem; & tamen non dicitur in ipsam resolveri: ergo aliquid aliud intēdūt Philosophi, cum dicunt in elementa resolveri missa. Tertio, quia resolutio differt à corruptione in hoc quod resolvere est rem solvere in præexistentia realiter: ergo si lignum resolvitur in elementa, illa nō corrumpuntur.

28 Respondent Capreolus, & Soncinas, quod resolutio fit non solum in partes existentes in actu; sed etiam in partes existentes in potentia proxima. Nec est inconueniēs ignem generare ignem de per se, & alia elementa peraccidēs, & consecutiue. Ad 2. probationem negant consequentiam; & disparitas est, quod forma superior continet inferiorem in virtute se extendente formaliter, & actiue ad omnia, quæ potest inferior forma: missam autem continet elementa in potētia passiva proxima actui. Ad tertiam probationem respōdent, quod corruptio, & resolutio differunt sicut superius, & inferius, quia omnis resolutio (de qua loquimur) est corruptio, sed non è contra.

29 Sed instat aliqui: nam ea pro-

ducuntur peraccidēs, quæ præter intentum agentis producuntur ratione dispositionis materiæ: sed cū dispositionibus missi non valet cōseruari forma elementorum in nostra sentētia: ergo nec cum illis valet introduci. Deinde ultra causā peraccidēs debet assignari aliqua causa per se illius generationis, eo quod causa peraccidēs debet reduci in causam per se. Sed nullum est agēs quod simul introducat dispositiones vltimas ad formas quatuor elementorum, cum sint inter se oppositæ, & contrariæ, nec possint simul ab eodem provenire tā oppositæ qualitates: ergo nulla est causa producens quatuor elementa in resolutione missi in illa: ergo erant antea formaliter in missio.

30 De isto argumento valde si bi plaudunt Recentiores Medici, cū tamen multipliciter sit iam diu ab antiquis solutum. Euacuatur enim penitus difficultas dicēdo cū M. Bañez ad 3. & Petro Garcia. n. 18. & Ocham Quodlibet. 3. q. 4. & Gabr. in. 2. dist. 15. q. vn. ar. 3. & alijs, minorem non esse vniuersaliter veram. Et præcipue in casu argumēti lignum, cum comburitur, non resolvitur in elementa; sed in alia missa: aqua enim quæ ibi apparet, non est vera aqua, sed humor, quo lignum natriebatur, quem expellit calor, vt materiam ligni ad formam ignis disponat: vnde in ligno sicco, etiam si sit cōpositum ex quatuor elementis, talis humor non reperitur. Sæpe etiam contingit in corporibus missis esse plures substantias accidentaliter permissas

itas per poros, vel per diuisionē, & interpositionem partium: & ideo actione agentis potius feceruntur, quem generentur de nouo.

31 Deinde cessat argumentum, si dicatur cum Suarez illa sec. 10. n. 57. quod mistum nō ita debet resolui in elementa, vt re ipsa elementum sit conseruabile separatim ab elementato; hoc enim modo compositum non resoluitur in materiam, & formam; ac per consequens non est necesse quod mistum sit resolubile in eadem numero elementa, ex quibus fuit facta mistio; sed sufficit quod in similia resoluatur. Quod accidit quando causæ efficiētes sunt accommodatæ, & propinquæ ad resolutionem faciendā. Sæpe tamen mistum totum resoluitur in elementum prædominās, vel in virtute, vel in quantitate. Sæpe generatur cadauer, vel vermes, vel alia mista, & ideo mille modis argumentum claudicat.

32 Tandem respondetur, solutionem Capreoli acceptando, quæ communiter etiam recipitur à Vallesio, & à peritiorib⁹ Medicis. Pro qua etiam intelligenda recolenda sunt, quæ diximus hoc libro q. 12. nu. 60. Formæ enim imperfectæ, quæ mediant in resolutione misti, quod per multas generationes, & corruptiones, tandem resoluitur in elementa; non habent aliam causam, quā agens principale, qui causat generationem præcipuè intentam; & ex proximis dispositionib⁹ materia continua successione formarum, tandem manet cum imper-

fecta forma elementi. Ad replicā facile dicitur, quod dispositiones aliquæ non sunt aptæ ad formam misti, & sunt aptæ ad formam elementi: & nullæ dispositiones sunt aptæ ad vtramque simul, & sunt aptæ ad vnam illarum disiunctim.

Ad secundam replicam dicitur, numquam æquē immediatè fieri resolutionem in omnia elementa; sed in illud, quod magis dominatur; & sic accidentia præcedentia aptant, & determinant pro ista, vel illa forma introducenda. Si autem detur casus, quod applicentur causæ pro generatione omnium elementorū, in omnia fiet resolutio.

QVAESTIO XXXIII.

Qualiter elementa maneat in misto virtualiter?

1 Argumenta omnia, quæ solēt congeri ad probandum elementa manere formaliter in misto; licet id non conuincant; ostendūc tamen in illo manere virtualiter; alioquin nec verificaretur mista fieri ex elementis, nec proprie esset mistio, id est, miscibilium alteratorum vnio. Hac ergo veritate supposita, modum quo verificetur inquirimus?

2 Potest enim multis modis hæc continentia contingere: vel enim est continentia in genere causæ efficiētis, sicut ignis continet calorem, & Sol continet effectus, quos in inferioribus causat; vel est in genere causæ formalis, quia forma superior eminentiori modo præstat quicquid

quicquid faceret forma inferior; vel denique potest esse continentia virtualis, id est in aliqua virtute accidentali deriuata à forma superiori. Hæc autem virtus, vel potest esse eadem numero; vel solum eadem specie: vel potest intelligi quod sit vna simplex in entitate, & multiplex in virtute: vel potest esse composita ex pluribus qualitatibus, & dicatur vna proportionem, vel adunationem.

s. I.

Varia Doctorum explanationes.

3 **O**mnibus igitur modis prædictis opinatum est elementa virtualiter manere in misto. Scotus negat continentiam media virtute accidentali, & affirmat mista continere formas elementorum virtualiter, ad eum modum quo anima rationalis continet vegetatiuam, & sensitiuam. Ita refert Caietanus ubi infra, & communiter Thomista. Sed quia Cabero disp. 9. du. 6. dolet subtilis Doctoris doctrinam esse male fortunatam, ut ei plures tribuantur sententiæ ab eius mente alienæ: quia solum docuit elementa manere in misto quoad operationes, iuxta Phylippum Fabrum Theore. 6. Ideo placet verba Scoti transferre, ut appareat ipsum non legisse, qui de eius mente sine fundamento dubitant. Scotus igitur in 2. dist. 15. q. vñc. §. Dico ergo, versiculo; item Aristoteles, ita ait. Dico ergo quod elementa non manent secundum substantiam, nec oportet dicere quod

maneant secundum qualitates suas, sicut nec qualitates extrema manent in medio. Manent ergo in misto, sicut si diceretur, quod sensitiua, & vegetatiua manent in intellectu. Hucusque subtilis Doctor: ex cuius verbis apparet Caietanum fideliter ipsum retulisse, & non immerito impugnasse, ut ei opponit Suarez disp. 15. Metaph. sec. 10. n. 51. Sed quia id non probat; & verba relata satis eius expositionem improbant, in hoc immorari non expedit. Scoto fauet Durandus in 4. dist. 12. q. 3. ad 2. & q. 2. Prologi n. 19.

4 Alij vero Authores communiter docent elementa manere in misto secundum suas qualitates. Non tamen vna via id adstruunt. Multi enim ponunt quod in misto est quædam qualitas media mistionis ex quatuor primis qualitatibus resultans. Quod quidem dupliciter exponi potest, ut notat Ferrara libro 2. contrag. ca. 56. rat. 2. & lib. 4. ca. 81. ad 2. §. Circaterteriam dictum. Vno modo, ut ex qualitatibus elementorum corruptis generetur media qualitas, actu quidem simplex, in qua non sit actu diuersitas caliditatis, & frigiditatis, aut aliarum qualitatū; sed virtualiter multiplex, in quantum in ipsa virtualiter qualitates elementorum continentur. Ita ex Thomistis docent Hæruus tractatu de pluralitate formarum. Soncinas 10. Metaphys. q. 27. conclusio. 3. Iauellus 8. Metaphys. q. 4. & posse suslineri in Doctrina S. Thomæ, dicit Ferrara illo cap. 56. & cap. 81. Soletque tribui Auicennæ libro. 1. Sufficientiæ c. 9. &

& libro 12. de Natura Anim. ca. 1.
& Auerroi. 1. de Gener. textu 89.
& libro 2. Collectaneorum cap. 2.
& alijs Phyloſophis, & Medicis,
quos ſequitur Sancta Cruz Opuscu-
lo tercio capite 6.

5 Alio modo intelligitur hæc
qualitas media, ita vt ex qualitati-
bus elemētorum remiſſis reſultet
qualitas media realiter composita
ex partibus diuerſarum rationum,
vtpote habens aliquid formaliter
de calore, & aliquid de frigidita-
te, & ſic de alijs, ita vt quandoque
vna eius pars intendatur, & alia
remittatur. Ita Capreolus in 2. diſ-
13. ad vlt. cōtra 2. & diſt. 3. o. ad 1.
contra 1. & quod hoc ſit magis ad
mentem S. Thomæ docet Ferrara
vbi ſupra, & Thomiſtæ frequēter.
Item Petrus Peramatus lib. 1. de
Temperamentis cap. 1. & Ludoui-
cus Mercatus lib. 1. de Principijs
p. 2. claſſe 2. art. 1. & alij.

6 Non deſunt tamen qui negēt
omnes quatuor qualitates elemen-
torū manere in miſto; & aſſerunt
manere duas ſimplices qualitates;
videlicet, vnānam mediam inter ca-
lorē, & frigiditatem; alteram me-
diam inter humiditatem, & ſiccita-
tatem; hæ enim duæ poſſunt alia-
rum effectus temperate facere. Ita
Albertus Saxonia hic q. 19. Tho-
mas de Garbo in ſumma tractatu
2. q. 4. & alij.

7 Valde recepta inter Doctores
Antiquos, & Modernos ſententia
aſſeruat, ideo elementa manere in
miſto, quia manent in illo quatuor
primæ qualitates ad mediocritatē
reductæ. Videtur S. Thomæ 1. p. q.

76. art. 4. ad 4. dicentis. *Et ideo dicen-
dum eſt ſecundum Phyloſophū in 1. de Ge-
nerat. Quod forma elementorum manent
in miſto; non actū, ſed virtute; manēt enim
qualitates propria elementorum, licet re-
miſſæ, in quibus eſt virtus formarum ele-
mentarium.* Et ſequuntur Phylopo-
nus, Aegidius, Valleſi^o, & alij mul-
ti, quos citant, & ſequuntur Conim-
bric. cap. 1. o. q. 4. art. 1. Rubio q. 5.
& paſſim alij; & tenēt omnes Tho-
miſtæ.

8 Adhuc tamen iſti diſcriminan-
tur: ſunt enim, qui dicāt eadem nu-
mero accidentia elemētorum per-
ſeuerare in miſto. Sic Marſilius q.
22. Toletus q. 18. conc. 4. ¶ Tho-
miſtæ vero, & Conimbricenſes, &
Rubio, & Garcia ſuper Fen. 1. diſp.
7. cap. 3. & alij dicunt permanere
in miſto qualitates elementorum
eaſdem ſecundum ſpeciem, diſtin-
ctas vero numero ab his, quæ erant
in elementis. ¶ Rurſus, plures ex
iſtis, quos ſequuntur PP. Carmelit.
diſp. 9. q. 4. & M. Ioan. à S. Thoma
q. 6. art. 3. ita adhærent huic dicen-
di modo, vt omnes alios penitus
excludant. ¶ At vero Capreolus,
& Ferrara, & Caiet. 1. 2. q. 52. ar. 2.
§. ad hoc dicitur primo, & Bañez hic
ca. 1. o. q. 3. cum alijs antiquis Tho-
miſtis, cum veritate vltimæ ſenten-
tiæ arbitrantur ſimul verificari ali-
quos ex dicendi modis prius rela-
tis. Et quia hoc arbitror omnino
veram, & de mente S. Tho-
mæ, pro ea exponen-
da.

§. II.

Vera sententia quoad continentiam substantialem.

Dico primo, forma mixti non continet formas elementorum, sicut intellectuum continet vegetativum. Hanc, contra Scotum, probat Caietanus 1. p. q. 76. ar. 4. ad 4. in fine duplici argumento, cui hactenus non video satisfactum. In primis, quia vegetativum predicatur formaliter de homine; non potest autem de illo predicari, quod sit ignis, vel aqua: ergo forma hominis, & aliorum mixtorum non continent formas elementorum, eo modo quo intellectuum continet vegetativum.

10 Secundo, omnis forma eminenter continens aliam, perfectiori modo præstat, id quod imperfectior præstaret; quia quod est inferioris, præexistit perfectius in superiori, ut ex S. Dionysio ait S. Thom. 1. p. q. 76. art. 5. sensitiuum enim perfectiori modo operatur opera vegetativa, quam pure vegetativum. Sed experimur, quod operatio elementari non æquè perfecte, aut perfectior est in forma mixti: non enim nullum ignire habet, vel infrigidare, aut exsiccare: ergo non continet formam mixti formas elementorum, sicut forma superior continet inferiorem. Quod si dicatur, quod ly sic non dicit omnimodam paritatem, sed aliqualem; non admodum repugnabimus: oportet tamen explicare in quo parificentur; cum in

prædictis apertè discriminentur.

11 Dico secundo, forma ipsa substantialis mixti dicitur virtualiter continere elementa, in quantum est radix qualitatum, in quibus virtualiter sunt virtutes elementorum: seu in quantum conaturale est formæ mixti, quod ei debeat tempus ramentum, quod virtualiter correspondet qualitatibus elementorum. Ita indicat S. Thom. in 4. Cōtrag. c. 81. in sol. sec. distinguens formam mixtionis substantialem à forma mixtionis accidentali. Et Opuscul. 33. circa finem dicens: *Et hæc quidem qualitas est propria dispositio ad formam corporis mixti, sicut qualitas simplex ad formam corporis simplicis.* Et fauet Caietanus loco citato 1. 2.

12 Ratio à priori in istis verbis indicatur, quia formæ ipsæ substantiales antecedenter ad qualitates essentialiter differunt, quia una est forma elementi, alia forma mixti: ergo sicut iuxta diuersitatem elementorum, illis formis connaturaliter debentur diuersæ qualitates simplices, ita & mixtis debentur diuersa temperamēta: ergo formæ ipsæ virtualiter eas qualitates continent, & sic saltem mediate continent virtutes elementorum, propter perfectionem suarum formarum.

13 Dices, conclusionē hanc videri oppositam primæ: nam in secunda concedimus continentiam virtuales formarum elementarium in formis mixtorum, quam in prima conclusionē negabamus.

Respondetur, quod non omnis continentia virtualis est continen-

tia eminentialis; quia ad istam exigitur, quod forma superior, formaliter, vel efficienter præstet perfectius, & eminentius, quod alia facit imperfectē, & limitate. At vero ad continentiam virtualē sufficit quod forma nobilior contineat in se cōnaturaliter virtutem, vel dispositionē continentem formaliter virtutem alterius, licet non in eodem gradu perfectionis. In prima conclusione continentiam eminentialem formalem substātiālē negabamus; in secunda solū cōcedim⁹ cōtinētiā virtualē accidentis formaliter æquivalentis virtutibus elementorum, licet non adæquet singulorum virtutem. Vnde nulla est contradictio.

14. Instabis: nam vt docet S. Thomas q. 6. de Potentia art. 6. in cor. *Corpus mixtum nobilius est corpore elementari: & maxime quantum ad formam; quia elementa mixtorum corporum materia sunt: quod, & docet q. 16. de Malo ar. 1. ad 4. & de Spirit. Creat. ar. 7. & de anima art. 7. & alibi sæpe.* Sed forma nobilior continet inferiorem, nō tantum virtualiter, sed etiam formaliter eminenter.

Respondetur, simpliciter loquēdo mixta esse nobiliora elementis: sed tamen quoad aliqua, elementa sunt nobiliora; etiam viuētib⁹: vnde S. Thomas q. 5. de Potentia art. 9. ad 10. ait, *quod quantum ad simplicitatem, quæ facit ad incorruptionem, sunt elementa Deo similia.* Et ex hac parte aliqua accidentia nobiliori modo sunt in elementis quam in mixtis, etiam animatis anima rationali. Quod bene notat S. Thomas

in 2. dist. 30 q. 1. art. 1. ad 8. dicens, *quod quamuis corp⁹ hominis simpliciter nobilius sit corpore ignis vrentis, vel ferri secantis, in quantum est nobiliori forma perfectum; nihil tamē prohibet illa corpora nobiliora esse secundum quid, in quantum scilicet, hoc habent in actu, quod corpus humanum habet in potentia, vt caliditatem, vel aliquid huiusmodi.* Et in 2. dist. 15. q. 2. art. 1. ad 2. docet perse loquēdo corpora grossiora esse perfectiora: *Sed nihil prohibet quantum ad aliquas virtutes corporales, vt calorem, & frigus, & huiusmodi, subtiliora corpora nobiliora esse.* Pariter in præsentī quamuis forma mixti sit nobilior simpliciter; tamē elemētū nobiliori modo habet primas qualitates, quam mixta.

15. Secundo dicitur, quod non quolibet maior perfectio formæ sufficit ad continentiam eminentialem, quia anima est nobilior omni forma inanimata, & tamen perfectiones sunt in formis calorum, & metallorum, & similium, quæ non continētur in anima, nec ab ea præstari possunt.

§. III.

Qualitates primæ sunt in mixto formaliter.

16. **D**ico tertio, in mixtis sunt formaliter qualitates elementorum; non eadem numero; sed eadem specie: & hoc sufficit vt elementa dicantur manere virtualiter in mixto. Prima pars manifeste sumitur ex Philosopho, & Diuo Thoma 4. Metheororū lec. 2. vbi non solum in elementis, sed etiam in mixtis animatis causam corruptionis

tionis assignant caliditatem continentis, quia soluitur calor à proprio humido, & sic restat siccitas. Quod falsum esset, nisi primæ qualitates essent formaliter in misto. Idem sumitur ex lec. 3. sequenti, ubi assignant causam digestionis, & indigestionis. Clarius id docent lib. 2. de Ani. lec. 23. lit. e. dum dicunt, quod organo tactus *senimus excellentias tangibilem, quasi organo tactus constituto in aliqua medietate inter contrarias tangibiles qualitates.* Istæ ergo ibi sunt in actu, quamuis attemperatæ. Et lec. 24. lit. c. hac via explicant, quod excellens sensibile corrumpit sensum, quia soluit proportionem qualitatum requisitam in organo sentiendi: quod latè prosequitur S. T. 1. p. q. 76. a. 5. in cor.

17 Idem expressit S. Tho. 1. p. q. 76. ar. 4. ad 4. verbis relatis n. 7. & adhuc expressius q. 5. de Malo ar. 5. ad 6. inquit, *dicens, quod ita sunt contraria qualitates in corpore misto, sicut sunt contraria elementa in mundo: & sicut contraria elementa non se inuicem corrumpunt, quia conservantur per virtutem corporis celestis, à quo actiones eorum regulantur: ita contraria qualitates in corpore misto regulantur, & conservantur, ne se inuicem corrumpant, per formas substantialem, quæ est impressio quadam celestis corporis.* Quæ autoritas nulla adhibita ponderatione intertium convincit. Videatur etiam in 2. sent. dist. 19. ar. 4. ad 2. & in 3. dist. 16. q. 1. art. 1. ad 4. ubi inquit: *Impossibile est, quod cōplexio perveniat ad tantam aequalitatem, quin alterum contrariorum predominetur, &c.* quod non verificaretur, si in cōplexione mistorum non essent qualitates contrariæ.

18 Ratione probatur primo, quia omne corp⁹ sublunare, ideo est naturaliter corruptibile, quia est compositum ex contrariis, ut docet S. Tho. 1. 2. q. 85. art. 8. & alijs locis ibi in margine relatis, & cōmuniter acceptatur à Philosophis; quia ex pugna cōtrariorum, & mutua actione inter se, dissolvitur proportio missionis, & inducitur corruptio: ergo omne mistum habet formaliter in se contrarias qualitates.

Secundo idē suadetur experientia: nā ideo primas qualitates agnovimus in elementis, quia experimur ignis calorem, terræ siccitatem, aquæ frigiditatem, & aeris humiditatem: sed similes qualitates simul experimur in mistis: ergo sunt in illis formaliter.

19 Secunda pars probatione non indiget, supposito quod accidentia subiectantur in toto cōposito, & non sunt eadē numero in genito, quæ fuerunt in corrupto, ut diximus q. 12. nā si ut diximus q. 32. elementa corrumpuntur cum generatur mistum; evidenter sequitur non perseverare elementorum virtutes easdem numero.

20 Tertia pars est D. Tho. ubi supra, & quæst. unica de Anima articulo 9. ad 10. ait: *Nec dicendum est, quod totaliter corrumpantur, sed quod manent virtutes, ut Aristoteles dicit: & hoc est in quantum manet accidentia propria elementorum secundum aliquem modum, in quibus manet virtus elementorum.*

21 Et ratio est, quia istæ qualitates causantur, & derivantur ab eis, quæ sunt in elementis, & dicuntur ele-

elementorum virtutes, quia agunt in virtute illorum: sicut calor existens in aqua non est idem numero cum calore, qui est in igne, & tamē dicitur virtus ignis in cuius virtute agit: ergo pariter qualitates elementorum, quæ sunt in misto derivantur ab elementis, sufficiunt ut dicantur elementa esse virtualiter in misto, licet virtutes mistorum, & elementorum non sint eadem numero.

22 Ad quod explicandū apta sunt verba S. Tho. lib. 2. de Anima lec. 24. litt. a. post medium, dicentis: *Licet enim illa, & eadē materia numero, quæ est agentis, non sit patientis; sit tamē quodāmodo eadē, inquantū similem dispositionem materiale ad formam acquirit, ei quæ erat in agente. Et hoc modo aer patitur ab igne, & quicquid patitur passionē naturali.* Ergo similiter mista patiuntur à qualitatibus elementorum; & per hunc modum elementa sunt in misto medijs similibus virtutibus, seu dispositionibus à virtutibus elementorum derivatis.

23 Sed obieciēs: nam sola successio vnius individui post aliud, non est satis ad hoc ut vnum dicatur permanere in illo; sicut licet cadaver succedat viventi, non ideo cadaver continet formam viventis. Ergo licet qualitates misti succedant qualitatibus elementorum, non ideo dicentur elementa manere in misto.

Dices cum Scoto ubi supra n. 3. non esse solam successionem, sed esse naturalem convenientiam mistorum cum elementis; quæ non est

vnius elementi cum alio; nec vivētis cum cadavere.

Sed contra, nā plures species sunt, inter quas est maior convenientia, & similitudo in natura, quam inter alias; & tamen non dicuntur contineri in alijs virtualiter illæ, quæ maiorem habent convenientiā: ergo solutio est insufficiens.

24 Dices cum Thomistis, non esse solā convenientiā; nec sufficere solā successionē similiū qualitātū; sed insuper desiderari, ut id quod remaneat, remaneat per modum virtutis alterius, & illi ut agenti principali subordinetur.

Nec hæc solutio videtur satisfacere, eo quod vñ quodque operatur per modū causæ principalis per qualitates activas ubi conaturales; sed qualitates primæ ad medietatē redactæ sunt conaturales misto per modū virtutis illius, ut diximus nume. 11. ergo mistum erit quod principaliter per illas operatur.

25 Respondetur approbando secundā solutionē. Ad replicā respondetur primo ex dictis q. 8. n. 14. Secundo respondetur, quod operationes primarum qualitatum in sua puritate, & perfectione subordinantur elementis, à quibus derivantur, & quibus tribuuntur in summo: eadē verò ut refractæ subordinantur, & tribuuntur misto, & quia in isto derivantur ab elementis; ideo hoc sufficit ut elementa dicantur manere in misto.

Respondetur tertio, quod primæ qualitates sunt conaturales elementis, ut eis quibus primo, &

perse, ac per naturam cōueniunt: nullis verò, vt eis, quibus perse secundo, & per participationem ab elementis competunt: hoc sufficit vt mista vtantur qualitatibus primis; at verò primum exigitur vt absolutè elementis tribuantur operationes qualitatū. De quo PP. Carmel. n. 56. & 57.

26 Secundo obijcies: qualitates contrariæ nō possunt esse simul in eodem subiecto: sed qualitates elementorum sunt contrariæ, nēpè calor, & frigiditas, humiditas, & siccitas: ergo non possunt esse simul formaliter in misto.

Respondetur, quod contraria nō possunt esse simul, si ambo sint in summo, vel in æquali gradu; bene tamen si vnum dominetur, & alterum sit in gradu inferiori; imò non posset esse mistio sine ista pugna qualitatū, ita vt quantum excedit vna, tantū desit alteri. Quod notat Sanctus Thomas in tertio distinctione 16. quæstione prima articulo primo ad quartum: *Quia aliàs non fieret mistio, nisi vnum in alterū ageret dominans ad medium reducendo, altero resistente. Et præcipuè hoc oportet in corpore humano, quod calor dominatur propter operationes animæ, quæ indigent calore sicut instrumento, vt dicitur in 2. de Anima tex. 41. De quo Sanctus Thomas 1. p. quæst. 91. art. 1. & alibi sæpè. Quomodo autem fiat hæc qualitatū refractionis, exponendum restat.*

s. III.

Vtrum in omnibus mistis detur quinta qualitas?

27 **R**efractionem qualitatū exponemus iudicium ferendo secundæ sententiæ, & duorum modorum dicendi, quibus defenditur. Et licet de hoc puncto latissimè disputent Medici, & reliquis diligentius eruditus Petrus Garcia super Fen. 1. disputatione octaua, per septem capita; nos præcipuè pro modulo nostro mentem Sancti Thomæ diligenter inuestigabimus; quia, vt vidimus, Antiqui Thomistæ dissidebant in ea declaranda.

28 Dico ergo quarto, in misto reperitur qualitas media, quæ dicitur complexio, vel forma accidentalis missionis. Est expressa Sancti Thomæ libro primo de Generatione lectione 24. in fine, vbi ait: *Sic igitur remissis excellentijs elementarium qualitatū, constituitur ex eis quædam qualitas media, quæ est propria qualitas corporis misti; differens tamen in diuersis secundum diuersam missionis proportionem. Eadem formalia verba scribit Sanctus Thomas Opusculo 33. circa finem. Et indicat in secundo distinctione 30. quæstione secunda articulo primo, & libro quarto Contragentes cap. 81. ad secundū, ait S. Thomas. Alio modo dicitur forma misti qualitas quædam composita, & contemperata ex missione simplicium qualitatū,*

Ita ut, quæ ita se habeat ad formā substantialem corporis mixti, sicut se habet qualitas simplex ad formam substantialem corporis simplicis. Et in quarto distinctione 44. quæstionum prima articulo primo, quæstionum prima ad quartum, ait. Forma mixtionis, quæ est forma resultans ex qualitatibus simplicibus ad medium venientibus, &c. In ipso etiam loco, qui in contrarium solet citari, hanc partem clare exprimit: nam 1. p. q. 76. art. 4. ad 4. post verba supra relata, concludit. Et huiusmodi qualitas mixtionis est propria dispositio ad formam substantialem corporis mixti, puta formam lapidis, vel animæ cuiusque.

29 Fauet Philosophus 3. Topicorum cap. 4. dicens, albius esse, quod est nigro impermixtius. Et rationem tangit S. Thomas Opusculo 33. inter alia asserens. *Ex contrariis qualitatibus suscipientibus magis, & minus constiui potest media qualitas, quæ viriusque sapiat extremæ naturam, sicut pallidum inter album, & nigrum, & tepidum inter calidum, & frigidum. Ex inde formatur ratio. Non sunt minoris actiuitatis qualitates primæ quam qualitates secundæ: sed ex diuersis qualitatibus secundis ad inuicem permixtis resultat tertia qualitas vt viride, tepidum, & sapes medij: ergo pariter ex diuersa permixtione qualitatū primarum. Si militer sanitas, & pulchritudo resultant ex attēperata mixtione primarum qualitatū. Vnde S. Thomas lib. 2. Contragent. cap. 64. ratione 3. ait. Sanitas est quædam harmonia humorum: fortitudo nervorum, & osium: pulchritudo membrorum, & colorum:*

ergo pariter qualitas mixtionis.

30 Tercio: nam diuersis formis secundum speciem debentur diuersæ qualitates, & dispositiones: sed forma mixti specie differt à formis elementorum: ergo sicut elementis debentur qualitates simplices, ita mixtis debentur qualitates compositæ.

Quarto, in compositione plurium medicamentorum experimur qualitates, & virtutes ad quas simplicia non se extendebant, vt in compositione theriacæ, cuius virtus viget trigessimio anno, & vsque ad sexagesimum vim vtilem seruat, vt dicit Galenus de Theriaca cap. 9. cum tamē simplicia vix possint seruari vno anno. Ergo, vt qualitates elementares durent, debent adunari in qualitate mixti. Rationes tamen istæ, & exempla ex parte deficiunt, vt sequenti conclusionē exponetur.

31 Dico vltimo, qualitas mixtionis non est qualitas simplex distincta à primis; sed est realiter composita ex illis, & est vna proportione, & quia est dispositio vnius corporis mixti. Hæc probatur authoritatibus, & rationibus adductis pro tertia conclusionē: ex qua deducitur manifeste, quod non ita debet adstrui hæc quinta qualitas simplex, quod destruat qualitates primas: siquidem diximus illas esse formaliter in mixto.

32 Si autem quis asserat formam mixtionis esse qualitatem vnam simplicem vltra qualitates primas permanentes refractas: sicut mentalis

compositio est vnus conceptus simpliciter vltra conceptus extremorum, vt diximas 2. p. Metaph. Controu. 12. artic. 7. & sicut vltra species intelligibiles, quæ sūt multæ, datur in anima habitus scientie simplex qualitas, iuxta dicta 1. p. Metaph. Controu. 2. artic. 4. Non facile posset falsitatis conuinci, vt patet expendendo argumēta, quæ contra hunc dicendi modū solent obijci.

33 M. Bañez q. 3. concl. 5. in fine arguit, quia hæc qualitas specie distingueretur à quatuor primis qualitatibus: vnde non verificaretur elementa manere in misto; siquidem nulla qualitas ipsorum, neque secundum numerum, neque secundum speciem remaneret in eo.

Hæc tamē ratio non militat contra quintam qualitatem perseuerantem cum alijs quatuor, quia ratione iilarum verificaretur virtutes elementorū manere in misto. Nec simpliciter ratio est efficax, quia sufficeret, quod hæc qualitas causaretur à virtutibus elementorum, & ageret vt virtus eorum, vt mediātē in illa saluaretur, elementorum virtutes manere mediātē in misto: vnde S. Tho. lib. 2. de Gen. lec. 1. litt. a. docet, quod quatuor qualitates elementorū sunt cause omnium aliarum qualitarum tangibilium.

34 Melius arguūt Medici, quos refert, & sequitur Petrus Garcia disp. 8. cap. 3. quia talis qualitas est frustra; siquidem illi nullus correfpondet effectus, vel operatio, aut ysus, qui non correspondeat pri-

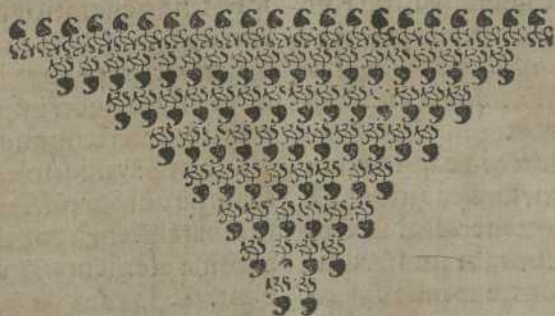
mis qualitatibus; siquidem producere alias qualitates, conseruare propriam formam, satis sit ipsis primis qualitatibus. Ad proportionem etiam, & moderationem qualitatum, opus non est alia qualitate; cum ipsæ primæ qualitates, si remittantur, hoc ipso moderatæ, & temperatæ maneat, vt ponderat M. Ioannes à Sancto Thoma q. 11. art. 1.

35 Quæ ratio satis probabiliter intentum conuincit; & ideo illi acquiesco: quamuis non ita sit demonstratiua, quod ei nō possit responderi: sicut enim docet Sanctus Thomas libro 2. Contragent. cap. 68. & quæst. 10. de Veritate artic. 10. ad 5. formæ mistorum habent aliquas operationes excedētes primas qualitates, quas sortiuntur ex corporibus celestibus, sicut quod adamas attrahit ferrum, non propter calorem, aut frigus, aut aliquid huiusmodi, sed ex quadam participatione virtutis celestis. Cum ergo istæ qualitates distincte à primis negari nō possint; pariter in omnibus mistis, cū habeant formas specie differentes ab elementis, possit poni qualitas specifica missionis specie distincta ab elementorum qualitatibus, sed ab eis causata, & resultans; sicut sanitas, & pulcritudo resultat ex speciali temperamento: & in medicamentis compositis apparent operationes excedentes vim simplicium. Quia tamen hæc qualitas, licet vtcūque defendatur; non habet firmum argumentum quo probetur, non est cur eam adstruamus.

36 Tercio modo ponitur quinta qualitas, non simplex, sed composita ex quatuor primis, quas actu in se continet. Et sic eam defendunt Authores relati n. 5. Sed acriter pluribus impugnat Garcia toto capite. 4. Verum paucis est opus, quia si congrue explicetur, incidit in ipsius, & nostram sententiam: & si alio modo intelligatur, vel est vana ex iam impugnatis sententijs, vel est manifeste absurda non indigens impugnatione. Quod sic declaratur: nam hæc qualitas composita, vel adæquatè cōstat solum ex quatuor primis qualitatibus ad mediocritatem reductis, ita vt nulla alia qualitas sit eius pars? Et sic est nostra communis sententia. Vel quatuor primæ qualitates se habent quasi materia, & quinta qualitas se habet vt forma? Et sic est sententia iam impugnata de quinta qualitate simplici manētibz simul quatuor primis qualitatibus, & non facile percipitur qualiter quædam qualitates se habeāt vt materia, &

alia vt forma in entibus physicis. Vel deniq; ponūtur simul manere formaliter quatuor primæ qualitates, & vltèrius aliam quintam qualitatem esse necessariam, quæ realiter distinguatur à primis, & sit cōposita ex eis: quod à nullo arbitrator asseri; nec facile posse percipi, quia partes illius quintæ qualitatis non sunt aliæ, quam qualitates primæ; nec effectus aliquis, aut operatio alia eis correspōdet, quam primis qualitatibus.

37 Dicendum est ergo, quod qualitas missionis non differt à primis qualitatibus ad mediocritatē reductis: & ideò hæc qualitas, licet absolute sit multiplex; est tamen vna proportionè, & ordine: nā missio est per cōpositionē, & mutuā reactionem, quia prouenit ex reciproca actione cōtrariarum qualitātū, quæ ab elementis causantur in mixtis. Et hæc de hac quæstione, & libro primo dicta sufficiunt.

LIBER SECVNDVS

ARISTOTELIS,

De Generatione, & Corruptione.

1 Descendit Philosoph⁹ in hoc secundo libro ad explicandam generationem, & corruptionem elementorum; quia sunt prima principia generationis, & corruptionis, & alterationis corporū, & qualitatum tangibilium; & sic in genere applicat, quæ de generatione, & alijs motibus dixerat; vt in libris Meteororum, & alijs tractatibus Naturalis scientiæ determinet de speciebus transmutationum, quæ accidunt circa elementa, vt completa habeatur notitia rerum naturalium per sua principia, genera, & species: scientia enim non descendit in particulari ad indiuidua cōsideranda, quia vt notat S. Thomas in principio Meteororum, *indiuiduum non cadit sub consideratione artis; non enim eorum est intellectus sed sensus.*

2 Diuiditur liber in capita vnde cūm. Tribus prioribus capitibus explicat principia generationis elementorum, & eorum numerum. Tribus sequētibz exponit ipsam elementorum generationem. Capite septimo, & octauo tractat de generatione mixtorum. A capite

nono vsque ad finem declarat vniuersales causas generationis, & ei⁹ perpetuitatem.

Summa capitis primi.

3 DE materiali principio elementorum agit Philosophus in hoc capite. Et in primis refert opinioniones aliorum, nam quidā posuerunt tantum vnā materiam elementorum, vel aerem, vel ignem. Alij verò dixerunt esse ignem, & terrā simul; & alij addiderūt aerē; alij aquā: omnes tamē dixerūt istā materiam esse corpus separabile actu, & per se existens, & quod per congregationem, & segregationē ipsius fit generatio, & corruptio in rebus.

Ex parte reprobat istorum opinionem, eo quod impossibile est, quod corpus sensibile sit sine contrarietate: vnde non verè dicitur materiā corporeā elementorum esse separabilem à contrarietate, & à forma elementalī, vt ipsi ponebant.

4 In secunda parte propriam statuit opinionē dicens, quod est aliqua vna materia sensibiliū corporum

rum, scilicet, elementorum, quæ non est separabilis simul ab omni forma elementi, nec ab omni contrarietate; sed sēper est sub aliqua forma, & aliquib⁹ qualitibus cōsequentibus ipsam formam: & ex ista materia generantur sensibilia corpora, quæ vocantur elementa. Vnde non est verum, quod Empedocles dixit, quod elementa non transmutantur: si enim immutabilia sunt, nūquam esset generatio, nec alteratio: quod est manifestè falsum.

Summa capituli secundi.

Agit de principio formali elementorum accidentali, nēpè, de sensibilibus qualitibus, secundum quas elementa qualia sunt, ut per illas qualitates sensibiles det intelligere ipsa formalia principia substantiaha. Et in primis ostendit, quod nō omnes cōtrarietates sūt formæ elementorū perfectiue, sed solū tāgibiles; quia nō sunt primæ, nec actiue, nec passiue ad inuicē; cuius modi oportet esse principia primorū corporū, scilicet elementorū; & ideo nec albedo, nec nigredo, nec dulcedo, & amaritudo, nec aliqua alia sensibilis qualitas, quæ non est tangibilis, facit elementa.

6 In secunda parte numerat contrarietates qualitātū tangibiliū, nēpè calidū, & frigidū; humidū, & siccū; graue, & leue; durū, & molle; lubricū, aridū; asperum, lene; grossū, & subtile. Ex quibus quatuor primæ sūt actiue, & passiue: calidum enim est, quod cōgregat homogenea sibi; frigidum autē cōgregat om-

nia, & eiusdē, & diuerse nature. Quod autē humidum, & siccum sint passiva, etiā cōstat ex eorū definitionibus: humidum enim est in determinatū proprio termino, bene terminabile termino alieno. Siccum autē terminatur termino proprio, difficulter autē terminabile termino alieno. Prædictæ autem quatuor qualitates sunt primæ, quia ad eas omnes aliæ reducūtur, sicut subtile est ex humido, & grossum est effectus siccī: & lubricum reducitur ad humidum; aridum autem est, quod est perfectè siccum. Molle autē est effectus humidī: durum reducitur ad siccū, sicut effectus ad causam. De aspero autē, & leni manifestum est, quod ad quatuor primas qualitates reducātur: cū igitur istæ qualitates nō reducātur ad alias; necesse est has quatuor qualitates esse primas.

Summa capituli tertij.

Trahit de numero, loco, & prædominio qualitatum elementorum: & dicit, quod cum sint quatuor tāgibiles qualitates: & inter eas tantū sint sex imaginabiles combinationes; & duæ sint impossibiles, quia impossibile est contraria esse in eodem, nempe, calidum, & frigidum, humidū, & siccum; ideo solum reliquæ quatuor coniugationes erant possibiles: vnde erunt solum quatuor elementa: ignis enim est calidus, & siccus; aer calidus, & humidus; aqua frigida, & humida; terra frigida, & siccā. Et quoad hoc concordabāt antiqui, quia nullus possuit plura elementa quam quatuor; & omnes dicunt ea pati per contrarias qualitates, Quoad

8. Quoad secundum asserit, quod ignis, & aer sunt illius loci, qui est ad terminum sursum; terra autem & aqua deorsum. Sed extrema sunt magis sincera: sicut ignis, qui est simpliciter levis, ideo simpliciter fertur sursum; terra verò simpliciter deorsum, quia simpliciter grauis: sed media elementa utroque participant.

9. Circa tertium ait, quod in vnoquoque elemento dominatur vna qualitas, sicut in terra magis dominatur siccitas, quam frigiditas; in aqua magis frigiditas, quam humiditas; in aere magis humiditas, quam caliditas; in igne verò magis dominatur caliditas, quam siccitas.

Summa capitis quarti.

10. **D**eterminat de transmutatione mutua elementorum, primo in generali ostendens, quod elementa ad inuicem transmutantur, tali ratione. Generatio est ex contrariis, & in contraria: omnia elementa habent contrarietatem ad inuicem; quædam secundum ambas differentias, sicut ignis, & aqua; ignis enim est calidus, & siccus; aqua verò frigida, & humida; quædam autem contrariantur solum secundum alteram qualitatem, quia aer est calidus, & aqua est frigida: simile est de terra, & igne, & de terra, & aqua; ergo quodlibet elementum ex quolibet generatur.

11. Secundo in speciali ait, quod quæcumque habent symbolum,

idest, conuenientiam in aliqua qualitate, citius, & facilius transmutantur ad inuicem; illa verò quæ in nulla qualitate conueniunt, tardius, & difficilius; quia facilius est vnum transmutari, quam plura, & in dissymolis utraque qualitas transmutatur, & in symbolis vna.

Tertio dicit, quod si altera qualitas vniuscuiusque elementorum habentium symbolum corrumpatur, non est ad inuicem transmutatio; sed tamen poterit aliquod tertium generari: sicut ex igne, & aqua poterit generari terra, & aer; & ex aere, & terra ignis, & aqua.

Tandem asserit, quod in elementis symbolis talis generatio esse non potest, quod ex duobus, altera qualitate in utroque corrupta, tertium generetur: sed generatur vnum ex alio, quia sunt faciles transmutationis.

Summa capitis quinti.

12. **E**xponit subiectum generationis elementorum dicens, quod non est aliquod corpus actu existens; alioquin generatio elementi ex elemento esset alteratio sola: quod est impossibile. Nullum ergo elementum est materia ad alia elementa; sed materia eorum est vna, quæ est potentia vniuersum quodque, nempe materia prima communis utrique.

Sed quia quidam opinati sunt, quod non omnia elementa ad inuicem transmutantur; sed solum quædam. Ideo hanc opinionem destruere intendit tali ratione. Quæcumque

cumque sunt contraria ad inuicē, transmutantur: sed omnia elementa, siue habeant symbolum, siue non, sunt cōtraria in ambabus, vel in altera qualitate: ergo omnia elementa ad inuicem transmutantur.

13 Ostendit demum, quod trāsmutatio elementorum non procedit in infinitum: si enim hoc ponatur, sequuntur quatuor inconueniētia; quorum primum est, quod in vno elemento erunt infinitæ qualitates: & deinde, cum infinita non sit pertransire, vt dicitur in 8. Physicorū text. 75. sequitur, quod talia numquam ad inuicem mutabuntur. Et etiam sequitur, quod proximum elementum non poterit mutari in sibi proximum. Et denique omnia infinita erunt vnum; quia omnes qualitates elementorum, quæ essent supra ignem, conuenirent etiam inferioribus, & è conuerso: quorum autem primæ qualitates sunt eadem, & ipsa sūt eadem.

Summa capitis sexti.

14 **D**estruit in hoc capite Phylosophus opinionem Empedoclis, qui dixit elementa numquā ad inuicem transmutari: & eum rejicit primo ex admissis ab ipso: nam si elementa sunt intransmutabilia, non sunt comparabilia secundum rarum, & densum: sed elementa sunt comparabilia secundū Empedoclem: ergo falsum est ipsa esse intransmutabilia. Secundo impugnat deducendo ad alia incon-

uenientia, quia illa opinio tollit augmentum: nam tunc vnum elementum adderetur alteri, sicut lapis lapidi: hoc autem est quædam accumulatio, & non est augmentum. Deinde tollit generationem, nam æqualiter potest generari ex homine asinus, & homo; si vtrumque eorum non est nisi congregatio elementorum.

15 Præterea Empedocles locutus fuit insufficiēter de motu, eius veram causam non assignans, quia nec causam naturalem, nec violentam assignat, & sibi ipsi contradicit omnia reducendo ad duo principia, & asserens motum esse à casu, & a fortuna. Falso etiam dicebat animam componi ex elementis, alioquin nō posset alterari proprijs alterationib⁹. Rursus, si nō sunt miscibilia nisi corpora, vt lib. 1. text. 85. dictum est; & animarum nulla est corporalis; constat, quod anima non est elementum, nec mixta ex elementis.

Summa capitis septimi.

16 **A**git in hoc capite de generatione ratione compositorum ex elementis, & primo arguit ad vtrāque partem secundum opinionem Empedoclis, & secundum opinionem propriā: nam qui dicunt corpora esse intransmutabilia, nō possunt assignare modum quomodo corpora mixta componantur ex elementis: necesse est enim secundū eos, quod compositio elementorum sit quædam mixtura talis, qualis est mixtura lapidis in pariete.

Rursus

Rursus etiam ponentibus elementa habere unam materiam, & esse transmutabilia, sequuntur inconuenientia, si dicatur aliquid generari ex elementis: habet enim quæstionem, & dubium quomodo aliquid generabitur ex ambobus? quia si nil remanet, non est mistio. Si autem remaneat alterum, & alterum corrumpatur, tunc est corruptio unius, & generatio alterius. Quomodo ergo fiat ex eis generatio, dubium est.

17 Vt respondeat, præmittit duo: primum est, quod differentia elementorum sunt contraria, & suscipiunt magis, & minus. Secundum est, quod quando alterum elementum fuerit simpliciter actu, & alterum simpliciter in potentia, tunc non potest esse mistio: quando verò vnum non est omnino actu, nec per excessum prædominatur alteri elemento, tunc generabitur quoddam mediū, quod nec est simpliciter calidum, nec simpliciter frigidum, sed quodammodo naturam participans vtriusque.

Respondet ergo, quod quia omnia contraria patiuntur ad inuicē, si ipsa elementa non adæquantur potentijs suis, sed vñ omnino alteri prædominatur, tunc transmutantur ad inuicē, & non fit mistio, sed corruptio debilioris, & augmentum prædominantis. Adæquatis verò potentijs eorū secundū quādā proportionem, generatur quoddā medium, sicut carnes, & ossa, & huiusmodi talia, secundum multiplicem proportionem qualitatū.

Summa capitis octauī.

18 Probat in hoc capite Phylosophus, quod in quolibet misto sunt omnia elementa. Et in primis, quod in quolibet misto sit terra, probatur, quia omnia mista naturaliter quiescunt in terra sicut in loco: ergo oportet quod in quolibet misto prædominetur terra. Terra autem pura non habet continuationem; nec in ipsa aliqua figura posset consistere: partes autē cuiuslibet misti oportet esse terminatas; sola autem aqua est bene terminabilis: & prima terra propter naturale siccū, quod est in ea, nullatenus commoratur sine humido: alioquin si humidum totaliter auferatur, conuerteretur in puluerem. Terra ergo, & aqua sunt in corporib⁹ mistis. Quod in quodlibet misto sit aer, & ignis probatur: nam terra, & aqua alterantur in misto: cum autē vnū quodq; miscibiliū alteretur à suo contrario, oportet aerem, & ignem esse in composito: nam aer contrariatur terræ, & ignis aquæ; prout ratione qualitatū contingit substantiam esse contrariam substantiæ.

19 Probat idem per effectum: nam vnūquodque nutritur ex eis ex quibus est, quia nō posset transmutari in naturam nutriti, nisi habeat eandem materiā: sed omnia nutriuntur ex multis elementis: sicut plantæ nutriuntur ex terra, & aqua, & agricultura: ergo ex eisdē quatuor elementis omnia mista consistunt. At verò inter simplicia corpora

pora solus ignis nutritur, licet non propriè.

Summa capituli noni.

20 **I**ncipit tractare de causis, siue de principiis generationis, & corruptionis elementorū, & mistorū. Corporum autē generabiliū, & corruptibiliū quædā sunt principia extrinseca, scilicet agentia, siue mouentia: & ista si sint remota, & prima, sunt eadem omnium corporalium: proxima verò non sunt eadem. Intrinsicca verò principia sunt materia, & forma, & ista non sunt eadem numero corruptibiliū, & incorruptibiliū; sed sūt eadem secundum analogiam. Sicut autem in sempiternis non sufficiūt duo ad motū, sed oportet ad esse mouēs; ita nec in generabilib⁹ sufficiunt ad generationē duo; sed oportet adesse tertium, quod est efficiens. Materia verò, cū sit ens in potentia, est causa quare ista inferiora possunt esse, & non esse: forma verò est causa esse tantum; sed efficiens mouet materiam vt transmutetur de potētia ad actum: causa autem finalis in physicis est forma, & species.

21 In secunda parte proponit duas opiniones aliorum de principiis, & eas reijcit. Prima fuit Platonis, qui dixit ipsas species separatas esse sufficientē causam ad hoc, quod res generentur; dixit enim esse quasi sigilla quædam impressa rebus; & quod cum sigillatur materia, quæ sit per illarum participationem, tunc res generantur; & cū eijcitur forma sigillata, manet qui

dem perpetua, sed destruitur indiuiduum per eiectionem talis formæ. Alij dixerunt principium trāsmutationis materiæ esse ipsam materiam, & ipsum motum esse ab ipsa materia disposita, & informata qualitatibus primis.

22 Reprobat primam opinionem primo, idem manens idē, semper natum est facere idem: sed species, vel ideæ semper manent eadem, & eodem modo: ergo semper deberent generare: sed hoc est falsum; quia quædam quandoque sunt; quandoque non: ergo ideæ nō sunt causæ generationis, & corruptionis. Secundo, ars imitatur naturam; sed in artificialibus necessarium est esse aliquod primū mouens, præter species: ergo in natura est tertia causa, scilicet mouens, præter materiam, & formam.

23 Reijcit secundam opinionem, quia materiæ est pati, & moueri: facere autem, & mouere est alterius potentia. Deinde, quia isti auferunt causam mouentem; quæ sublata, aufertur forma; cum materia, quæ est potentia, non possit se mouere ad actum. Denique organum dirigitur ab artifice ad actū talem; & similiter est in alijs instrumentis: ergo oportet, quod aliquid dirigat qualitates elementares ad species elementorum producendas.

Summa capituli decimi.

24 **D**eterminat de principio mouētē; & supponit ex 8. Phisicorū, quod loci mutatio est motus perpetuus causans generationem,

nem, quia adducit, & abducit Solē, qui est causa omnis generationis: eo quod loci mutatio est prima omnium, & cum sit semper, est causa generationum, quæ quandoque non sunt. ¶ Quo supposito, ostendit quod allatio circuli celestis est causa generationis, & corruptionis motus circuli obliqui, qui dicitur Zodiacus, & non motus primi mobilis: contrariorum enim effectuum, cuiusmodi sunt generatio, & corruptio, oportet esse contrarias causas: cum autem motus primi orbis, qui dicitur motus diurnus, semper uniformiter se habeat super circulos æquè distantes à circulo æquinoctiali, non potest esse causa generationis, & corruptionis. Sed motus circuli obliqui, qui dicitur Zodiacus, est causa sufficiens utriusque, propter motum accessions, & recessionis Solis in eo. Causa ergo continuitatis est motus totius orbis, causa vero præsentis, & absentis est inclinatio, & eleuatio ipsius Zodiaci.

25 Ex dictis infert, quod omne tempus, quod est in re temporali, & omnis vita vnius cuiusque viuī habet numerum determinatū ex circulo celestis: ex ipso enim consideratur quantum se extendit virtus generantis. Vnde videmus quod Sole adueniente ad punctum Arietis, quando directe locum nostrum tangit, incipit esse generatio terrarum nascentibus; recedente autem Sole à principio Libræ, incipit rerum diminutio, & corruptio. Et utrumque sit in æquali tempore; & si aliter contingat, est per accidens.

26 Assignat etiam causam continuitatis generationis ex parte finis, quia compleuit Deus materia deliderium perpetuando eius esse per continuam generationem. Ideo autem infinito tempore transactio elementa non distant ab inuicem separata, & ordinata in propriis locis, cum vnumquodque moueatur ad suam regionem, quia mutuo transmutantur ad inuicem. Tandem dicit quod motus celestis est continuus, quia id quod mouetur est continuum, & non habet continuitatem ab eo loco in quo mouet.

Summa capituli undecimi.

27 **M**ouet in primis questionem quandam, quæ potest oriri ex dictis, utrum scilicet, aliquid ex necessitate generetur? Et respondet manifestum esse, quod quædam generantur necessario, & quædam contingenter: nam aliquid futurum esse non habens causam determinatam, nihil prohibet contingere non esse: sicut enim in entibus quædam sunt contingentia esse, & non esse, & quædam sunt ex necessitate; ita quædam ex necessitate generantur, & quædam contingenter.

28 Subdit vero, quod quædam generationis ita se habent, quod uterque sit tota materia alterius, & e conuerso, tunc necesse est, quod vno generato generetur aliud, & conuerso; quando vero vnum non est tota materia alterius, tunc non est necesse, quod priori generato generetur posterius; sicut fundamento generato, non est necesse generari domum; domo tamē generata, necesse est ex suppositione
ne

ne generari fundamentum.

29 Probat deinde Philosophus, quod generatio sit infinita, nō secundum rectum, sed in circuitu: cū enim generatio nec habeat principium, nec sit finita, necesse est quod sit sempiterna; sed non est possibile, quod sit infinita secundum rectum, quia in infinitis nō est principium: ergo necesse est, quod sit in circuitu; & sic necesse est cōverti ab ultimo in primum: ac percōsequens generatio est perpetua, non in rectum, sed circulariter. Quod potest demonstrari per motum cēli, quia enim ipse est in circuitu; ideo ex necessitate elementa ad inuicem generantur.

30 Denique proponit, & soluit duas quēstiones. Prima est, cur quædā in circuitu generantur; ut aer, & aqua, & cætera elementa; in quibusdam vero nō est ita: nam homines, & animalia non reiterantur? Respondet, quod animalia non reiterantur, quia eorum generatio est secundum rectum, & non secundum circulum; nam vterque terminorum nō est tota materia ad alterum, & vno motore diuersimode se habente educitur vtrumque: in elementis vero vnus est tota materia ad aliud, & vno motu declinans circulo potest educi vnūquodq; ab altero. Altera quēstio est, vtrū omnia eadē secundum numerum debeant iterari? Respondet, quod ea quorum substantia non corrumpitur in mutatione, manifestum est quod iterantur eadem numero, sicut Sol reitaratur in obliquo circulo. Ea vero quorū substantia

est corruptibilis; necesse est iterari eadē specie, & non eadē numero.

QVAESTIO PRIMA.

De Elementis.

In Philosophi a Trento contextu, manifestū est hoc 2. lib. de tribus ipsam præcipuè dilexissē; nempe de natura, & numero elementorum; de mixtis, & temperamento eorum; de reproductione rerū, & periodo durationis earū: de cisdē nos cum cōmuni Interpretū disputabimus. Verūtamen duo extrema vitare conabor: alterū eorum, qui quæstionibus hucusq; pertractatis, vel fatigati, vel præpediti, doctrinā huius secundi libri cursim tågunt, potius quam examinent, vel disputent: à quo ut declinēt alij nimis prolixè de his omnib; integros proponunt tractatus. Nos nec fastidiū de prolixitate ingerere; nec nimia breuitate legentes vtilitate debita, cunctis grata, & valde desiderata, fraudare cupimus.

§. I.

Quid sit elementum?

Non semel elementum definit Arit. Philosophus; sed duæ eius definitiones sunt magis receptæ, & vtitæ. Altera habetur 3. Metaph. text. 4. *Elementum* (inquit) *dicitur, ex quo aliquid componitur, primo, inexistenti indissolubili specie in alia specie.* Quam descriptionē sic declarat S. Thomas ibi lectione 4. littera. a. dicens. Ponit ergo primo quandam elementī descriptionem; ex qua colligi potest, quod quatuor sunt de ratione elementi.

Quo-

Quorum primum est, quod sit *causa* sicut ex quo; per quod patet, quod elementum ponitur in genere causae materialis. Secundum est, quod sit principium ex quo aliquid fiat *primo*; cuprum enim est ex quo fit statua; non tamen est elementum, quia habet aliquam aliam materiam, ex qua fit. Tertium est, quod sit *inexistens*; siue intrinsecu: per quod differt elementum ab omni eo ex quo fit aliquid sicut ex trāsemitte; siue sit priuatio, aut contrarium; siue materia contrarietati, & priuationi subiecta, quae est materia transiens: vt cum dicimus, quod homo musicus fit ex homine non musico, vel musicum ex non musico: elementa enim oportet manere in his quorum sunt elementa. Quartum est, quod habeat aliquam speciem, quae non diuidatur in diuersas species: per quod differt elementum à materia prima, quae nullam speciem habet. & etiam ab omnibus materijs, quae in diuersas species resolui possunt, sicut sanguis, & huiusmodi. Propter hoc dicit, quod elementum est, *ex quo aliquid componitur*; quantum ad primum. *Primo*, quantum ad secundum. *Inexistente*, quantum ad tertium. *Indiuisibile specie in aliam speciem*; quantum ad quartum.

3 Quod si obiecias: nam quodlibet totum homogeneous est diuisibile in partes intrinsecas, quarum quaelibet non est diuisibilis in alias specie differentes: & tamen non est elementum: ergo definitio conuenit alijs à definito.

Respondet S. Tho. quod cum in

definitione elementi ponatur, quod non diuiditur in diuersa secundum speciem; non est intelligendum de partibus, in quas aliquid diuiditur diuisione quantitatis; sic enim lignum esset elementum, quia quaelibet pars ligni est lignum. Sed de diuisione, quae fit secundum alterationem, sicut corpora mixta resoluntur in simplicia. Hæc ibi.

4 Alia elementi descriptio traditur a Philosopho lib. 3. de Cælo tex. 30. dicente. *Sit itaque elementum, corporum, ad quod alia corpora diuiduntur, intus existens, potentia, aut actu.* Vbi S. Tho. lec. 8. lit. d. inquit. Ponit tres partes definitionis elementi: quarum prima est, quod elementum aliorum corporum est, *in quod alia corpora diuiduntur*, seu resoluntur: non enim quaelibet causa potest dici elementum; sed solum quae intrat rei compositionem: unde vniuersalia elementa sunt materia, & forma, vt patet in primo Physicorum lect. 13. quae tamen non sunt corpora: hic autem intendit Philosophus de elementis, quae sunt corpora. Secunda particula est, quod elementum existit in eo cuius est elementum, potentia, aut actu (iuxta dicta lib. 1. q. 32. & 33.) Tertia particula est, quod elementum non diuiditur in alia, scilicet diuersa secundum speciem: oportet enim omne corpus diuisibile esse, cum quaedam corpora diuiduntur in diuersa secundum speciem; sicut manus in carnem, & ossa, ex quibus quadam compositione copaginantur: vel sicut caro resolui

tur in aerem, ignem, aquam, & terram per quandam alterationem: ignis autem, & aer, aqua, & terra neutro modo resolvuntur in diuersa secundum speciem. Quod quidem complet rationem elementum.

5 Circa has diffinitiones occurrit dubium, vtrum elementum in eadem acceptione sumptum in vtraque; definiatur: videtur enim valde diuersa. Et ideo in secunda videtur comprehendi materia prima in ratione elementi: quæ tamen excluditur in prima.

Diuersimode respondent Authores. Quidam censent definitionem elementi assignatam 5. Metaphisicæ, primo, & perse conuenire materię primæ, & secundario alijs elementis. Ita Auerrois 5. Metaphisic. com. 4. Zimara Theoremate 27. Mercatus, & alij, qui id probant, quia Philosophus 12. Metaphisic. c. 4. docet elementum dici analogice de suis inferioribus. Et 7. Metaphisic. c. ult. ait. Elementum autem est, quod inexistens diuiditur in materia.

6 Alij admittunt rationem elementi propriè conuenire materiæ primæ. Ita Soncinas 5. Metaphisic. post q. 9. Suarez disp. 15. Metaphisic. 10. nu. 36. & Petrus Garcia super Fen. 1. doctrina 2. disp. 3. ca. 4. qui duo vltimi asserunt S. Thomam 3. de Cælo retractasse, quod in 5. Metaphisic. scripserat. Quod inquit Suarez notauit Soncinas.

7 Cæterum minus fideliter refert; nam cum Soncinas docuisset materiam primam propriissimè elemen-

tum; & citasset S. Thomam 3. de Cælo; subdit: Et cum dicit hic (scilicet S. Tho. 5. Metaph.) quod materia prima non est propriè elementum; accipit elementum secundum communem vsum loquendi, quo appellamus elementa prima quatuor corpora simplicia; quæ appellantur simplicia, non quod omnino simplicia sint: componuntur enim ex materia, & forma; sed dicuntur simplicia, quia non possunt resolui in alia priora corpora. Hæc ibi: vbi nulla est retractatio, sed diuersa vocum acceptio. Quo pacto authoritates concordant Flandria 5. Metaph. q. 3. art. 1. & alij Thomistæ in præsentem.

8 Dicendum est igitur, quod elementum, quoad præsens attinet, potest accipi dupliciter: vno modo generaliter, sed propriè, pro principio intrinseco primo in compositione, & vltimo in resolutione: & sic materia prima est elementum, & corpora simplicia sunt elementa, quia sunt prima in suo ordine: & sic definitur in 5. Metaphisic. vt declarat S. Tho. hoc 2. lib. lec. 3. in princ. vbi ait, quod elementum communiter sumptum potest dici omne, quod venit in compositionem alicuius. Et citat Philosoph. 5. Met. Et conuenit litteris, & elementis; & demonstrationum terminis, vt ibi explicat Philosophus, & translaticie conuenit vniuersalibus. Alio modo elementum accipitur specialius pro corpore, ex quo alia componuntur modo exposito: & sic de illis nunc tractamus, & in hoc sensu exponitur à S. Thoma Philosophi definitio. Et

concordat definitio Hypocratis, Galeni, & aliorum dicentium. *Elementum est simplex, & minimi corporis particula.* Vel ut dicit Auicena. Elementa sunt corpora simplicia, quæ sunt partes primæ corporis humani, & aliorum, quæ in corpora diuersarum formarum diuidi minimè possunt. Facilius tamè sensum Philosophi exponit M. Bañez ca. 3. q. 1. dicens, quod *elementum est compositum ex materia, & forma, quod non resoluitur in alia corpora, sed alia in ipsum.*

9 Quod autem Arriaga disp. 4. sec. 1. posthabitis Philosophi definitionibus ut obscuris, & malis, definit Elementum, dicens: *Elementum est, quod unica qualitate ex primis constat.* Parum negotij facessit, primo, quia definitiones non sunt prohibito confingendæ, sed antiquæ exponendæ. Deinde, quia nritur hæc, opinioni, quæ nulli ante ipsam placuit, & postea omnibus displicuit. Et S. Tho. hoc lib. 2. lec. 4. lit. f. ait, quod *ex una qualitate non potest constitui elementum.* Denique definitio illa non explicat à priori propriam essentiam elementi: nec exercitiū illius in compositione mistorum: de quo tamen præcipuè nunc erat curandum.

§. II.

De numero elementorum.

10 **Q**uaternarium numerū elementorum omnes Philosophi, & Theologi, & Santi Patres cōmuniter admittunt, ut iam

retulimus lib. 1. q. 31. quem Philosophus 3. de Cælo varijs argumentis deducit. Hic arguit ex quatuor primis qualitatibus: & alibi ex quatuor humorib⁹ humani corporis. Non constat tamen an existimauit has esse probationes ad ostendendam elementorum existentiam; an illa supposita, hac via quasi quadam congruentia id explicuerit, & omnibus proprias qualitates ad aptarit? Alij arguunt cum eodem Philosopho, quia ad sensum videmus corpora resolui in quatuor elementa: ergo illa dantur. Quia tamen sensu percipi nō potest an humores, & corpora, in quæ alia resoluantur, sint mista, vel pura elementa? Ideo quicquid sit de efficacia harum rationum, de quib⁹ alij latius. Dicendum est, quod dari ter ram, aquam, & aerem, & ignē, experimento constat: hæc autem esse simplicia, est rationi consentaneū, & omnes Philosophi admittunt: dantur ergo quatuor elementa.

11 Cæterum cū de propria sphaera vniuscuiusque elementi ad sensum certificemur, de igne, quia eū non experimur purè elementarē, non desunt, qui dicant non esse alium ignem, præter illum, qui per inferiora dispersus est. Ita Cardan⁹ lib. 1. de Subtilitate, & Vallesius libro 4. Meteororū cap. 4. & de Sacra Philosophia cap. 1. Segarra libro de Natura humana cōm. 37. Arriaga hic disp. 4. sec. 4. & Cabero tract. 2. de Gener. disp. 1. dub. 2. Probant primo, quia Gen. 1. sit mētio creatiōis terræ, aquæ, & aeris, &

& non fit mentio creationis ignis.

12 Secundo, quia omnes influētiæ Lunæ, ac Syderū essent igneæ, & nullæ essent frigida, & humida; quia istæ influentiæ absumētur ab igne, per cuius regionem trāseūt.

Tertio, nam ignis deficiente pabulo illico extinguitur: tanta autē moles ignis valdē ingenti indigeret pabulo: quod quale sit nequit assignari. Inò attenta voracitate ignis totum aerem inflāmasset: & paulatim orbem conflagaret vniuersum. Deniq; arguunt, quia nulla est necessitas, nec finis talis corporis; nulla agnoscitur eius operatio, nec vsus; nullo firmo argumēto eius existentia suadetur: ergo gratis ponitur.

13 Allerendū tamen est dari elementum ignis in propria regione supra aerem, & propē calum. Ita Phylosoph. 1. Cæli cap. 2. & 3. & lib. 2. cap. 3. & lib. 4. cap. 3 & lib. 1. Meteororum cap. 4. & lib. 4. Phys. cap. 5. & lib. 3. de Gen. Anim. cap. 11. & Phylosophi, & Theologi cōmuniter. Item S. August. 22. de Ciuitate Dei cap. 11. S. Hieronymus epist. 118. ad Fabiolam. S. Basiliius hom. 3. Exameron. S. Ambrosius libro 3. Exam. c. 4. & passim alij Patres.

14 Ratio sumi potest ex Phylosopho, & S. Thom. lib. 3. de Cælo lec. 8. in fine, quia omnis corporis naturalis est aliquis proprius motus: & cum sit quidam motus simplices, quidam misti, misti motus sunt mistorum corporum, & simplices simplicium. Et ex hoc manifestum est, quod sunt quædam cor-

pōra simplicia, cum sint quidam motus simplices. Tunc sic. Videmus flammās ignium sursum naturaliter ascendere: ergo locus naturalis ignis est sursum supra aerē. Vnde Auerrois 3. Cæli cōm. 32. docet, quod sicut si non videremus aquarum congeriē, quæ mare dicitur, & viderem⁹ quod omnes fluij currunt ad mediū, quod est inter aerem, & terram; sciremus, quod medium illud est mare, seu aquarum congregatio. Ita cum videamus omnes partes ignis sursum ferri, & petere cæli concanum; cum motus naturalis non sit frustra; omnes ignes congregantur: & ita in propria sphaera supra aerem erit elementum ignis. Et Author de Mirabilibus sacra Scriptura lib. 2. c. 18. inter opera Aug. 10. 3. idem prosequitur.

15 Respondent, quod etiam fumus ascendit: & tamen non datur supra aerē regio fumi: ergo ex eo quod ignis ascendat, non sequitur dari regionem ignis. Deinde dicūt quod ignis non petit natura sua ascendere; nec illi magis naturalis est motus sursum, quam deorsum; solumque mouetur ad querendum pabulum, siue pabulum sit sursum, siue deorsum: quia tamen exalationes, & vapores sunt materia, illius nutrimento magis proportionata; ideò mouetur sursum, & sæpē non ascendit, vt cum lignum comburitur, & ferrum ignitur.

16 Hæc tamen facillimè rejiciuntur; quia ascensus fumi potius attestatur, quod ignis ascendat: nam

flamma non est aliud quam *fumus accensus*, vt docet S. Tho. lib. 2. de Gen. lec. 4. lit. e. & ratione ignis ascendit fumus. Deinde S. Tho. in 4. dist. 47. q. 2. art. 1. q. 3. ad 3. optime docet, quod ignis ex propria natura non fertur nisi sursum: sed in quantum sequitur materiam, quam requirit extra propriam sphaeram existens, sic sequitur materiam combustibilis situm: & per modum istum non est inconueniens, quod vel in circuitu, vel in deorsum moueatur. Quod & quotidie experimur in puluere tormentario, quod non solum sursum fertur, sed corpora grauia secum fert: quod sola actiuitate ignis posset facere.

17 Præterea, vt docet S. Thom. 1. p. q. 67. artic. 2. omne corpus habet motum naturalem determinatum: locus autem sursum est nobilior: & ideò conuenit elementorum nobilissimo ad illum tendere naturaliter. Vnde S. Thomas in 4. sententiarum vbi supra quæstioncula secunda, ait: *Ignis cum sit nobilissimum elementorum, habet naturales proprietates similes proprietatibus gloria; vt maxime pater de luce. Secundo, quia ignis non ita recipit commissionem extranei propter efficaciam virtutis actiue, sicut alia elementa. Tercio, quia sphaera ignis est remota à nostra habitatione. Multæ aliæ rationes ad idem proponuntur à M. Bañez lib. 2. cap. 3. quæst. 1. ad quartum. Et aliæ ponderantur à Petro Garcia Fen. 1. doct. 2. disputatione 5.*

capite 7.

§. III.

Argumenta soluantur.

18 Ad primum respondetur cum Diuo Thoma prima parte quæstione 66. articulo primo ad vltimum, quod aerem, & ignem non nominat Scriptura, quia non est ita manifestum rudibus, quibus Moyses loquebatur, huiusmodi esse corpora, sicut manifestum est de terra, & aqua. Postea ex Diuo Augustino octauo de Ciuitate Dei capite 11. refert, quod Plato intellexit ignem significari per cælum, quod igneæ naturæ esse dixit. Et quod Rabbi Moyses, dicit ignem significari per tenebras: *quia in propria sphaera ignis non lucet.* Sed de his latius sacra Scripturæ Expositores. Aduerte tamen, quod Sanctus Thomas in secundo distinctione 14. quæstione prima articulo secundo ad secundum, ait, quod hæc expositio Rabbi Moysis videtur nimis extranea. Et postea alias duas adhibet expositiones. Et ibi articulo quinto ad primum, ait, quod ignis, & aer sunt elementa magis latentia, eo quod non ita sensu percipiuntur, sicut aqua: & ideò legislator rudipopulo legem proponens, ex manifestis, quæ tetigit, occulta intelligenda reliquit.

19 Secundum argumentum, (quod maximum, & præcipuum ab ipsis vocatur) euidenter instatur: nam media regio aeris est frigidissima; & tamē in æstate Solis ardore crematur: ergo sicut calor Solis non temperatur frigiditate aeris; ita nec

nec frigiditas à Saturno, & humiditas ab alijs astris causari potest quin absumatur ab igne.

Deinde respondetur ex D. Thoma libro 7. Physicorum lect. 4. in principio, quod passiva recipiunt actionem activorum secundum proprium modum; quia vnumquodque recipitur ad modum recipientis: & vnum subiectum potest esse capax, & cum dispositione necessaria ad receptionem effectus, ad quem non est in alio capacitas: unde sicut videmus, quod orbes medij Planetarum recipiunt à Sole lumen; non autem calorem: ita influentia astrorum, quæ transeunt per sphaeram ignis possunt in inferioribus causare frigiditatem, & humiditatem, & alias qualitates, quas non causant in igne propter illius incapacitatem: sicut piscis stupefacit manum, & non rete incapax stupefactionis, ut diximus 2. p. Metaph. Controu. 13. n. 78. & hic lib. 1. q. 26. n. 30.

20 Ad tertium Ioannes Maior in 2. dist. 14. q. 7. Card. Contarenus 3. de Elementis, quos referunt, & sequuntur PP. Conimbr. lib. 3. de Cælo cap. 5. q. 2. art. 3. ad 2. respondent, ignem extra sphaeram propriam vndique contrariorum iniurijs patere; ideoque statim corrumpi, & intercidere, nisi pabulo, & nutrimento subinde instauretur. In propria verò sede tutiorem esse ab aduersarijs, seque amplitudine sua magis tueri; idque in causa esse, cur inibi passus non egeat. Eandem solutionem sequuntur PP. Carmelitani num. 15. M. Ioanes à San-

cto Thoma questione 10. articulo primo ad 1. Petrus Garcia ad quintum.

21 Instat tamen Cabero: nam si ponatur fragmentum ligni combustum in camino ignis, ita ut lignum sit vndique ab igne circumdatum, & frigus ingredi nequeat: lignum combustum defectu pabuli periret: ergo etiam si non sint contraria, eget ignis pabulo.

Facile tamen responderi potest, quod in isto casu, propter efficaciam ignis, lignum dissolvitur in cineres: & ita materia extranea deficiente, deficeret ignis. Nec ibi desunt contraria, quia est terra, quæ per suas qualitates maxime contrariatur igni; & ibi etiam est aer, qui ab igne inflammaretur, & aere ignis quasi nutriretur.

22 Ex alia verò parte solutio videtur habere difficultatem; quia pabulum ignis non est ad conservandum præexistens, quia non vere nutritur; sed solum ad novum individuum producendum, ut diximus questione 20. §. 1. ergo indigentia nutrimenti non est ex contrarijs, sed aliunde.

Secundo, efficacia virtutis activæ ignis illi convenit anteceden-ter ad contrariorum resistentiam: sed propter hanc efficacitatem consumit pabulum: ergo non provenit indigentia pabuli ex eo quod pateat contrarijs.

23 Aliter respondet Aversa questione 36. sectione tertia, & alij, ignem in propria sphaera non egere pabulo, quia non potest naturaliter ultra progredi, &

altius volare, & sursum ascendere: & ideo non est eorum pabulum quærat. Apud nos verò, cum ascēdat, & cum materia sit tenuis, diuiditur in particulas, & faciliè dissipatur.

Sed contra, nam ignis posset aerem ignire, & illo vt pabulo pasci, sicut apud nos ignit, quæ supra, & quæ infra ipsum sunt.

24 Posset aliter dici, quod ignis apud nos non inuenitur purè elementaris, sed admixtus extraneæ materiæ: & propter ignis actiuitatem, & materiæ extraneitatem, nō recipitur in ea vt in perpetuum cōseruetur: & ideo conseruatur vt potest, nouum ignem generando: at verò in propria sphæra extranea materia nō indiget: nam vt docet S. Thom. 1. Metheororum lect. 4. lit. d. in supremo corpore non est mixtio extraneæ naturæ: sed magis purum dicitur, quod est magis nobile, magis virtuosum, magis formale. Et postea lit. f. ait, quod illa pars corporis, quod communiter vocatur aer, quæ est superior, est calida, & sicca; & hanc partem vocamus elementum ignis: & sic aer nomen commune est duobus elementis. Quod & dicitur lec. 6. lit. b. Penuria ergo vocabulorum, sicut totam expansionem à cælo ad terram, dicimus aerem; ita vocamus ignem eum qui est in materia extranea, & eum qui est in propria materia, & sphæra; in qua non indiget pabulo, quia non indiget extranea materia ad alium generandum.

25 Ad aliam argumenti partem respondetur ex D. Tho. q. 5. de Malo art. 5. ad 6. quod contraria elemen-

ta non se inuicem corrumpunt, quia cōseruantur per virtutem corporis celestis, à qua actiones eorum regulantur. Quod & docet S. Tho. in 4. dist. 47. q. 2. artic. 1. q. 1. ad 3. & dist. 48. q. 2. ar. 5. & q. 5. de Potent. art. 7. ad 16. Fatemur tamen, quod sicut ignis apud nos non omnem aerem absumit, & ignit, sed solum ad certam distantiam, ita non reputamus inconueniens, quod in propria sphæra aliquam partē igniat. Quod admittere videtur S. Thom. in 2. dist. 19. q. vnica art. 2. ad 2. dicens. Sicut etiam in partibus mundi contingit elementorum in partibus corruptionem fieri: non autem in toto contingit elementa corrumpi, ex eo quod inferiorum corporū ordo virtute superiorum cōseruatur. Et in secundo distinctione 14. artic. 5. ad 5. ait, quod omnia elementa in loco ubi contingunt se alterantur à sua natura. Et lib. 2. de Ani. lec. 23. litt. a. inquit. Elementa autem in suis extremitatibus se alterant, vt patet per Philosophum in 1. Metheororum lec. 2. Notat tamen M. Soto 4. Phys. q. 2. art. 1. §. Sed non est, quod licet ignis in sua sphæra igniat proximum aerē; id tamen facit vsque ad certam distantiam, semper remissius, & remissius; sicut ignis apud nos, non ad quamcumque distantiam, sed propè agit.

26 Ad vltimum dicimus cum D. Tho. in 2. dist. 14. q. 1. artic. 1. ad 2. quod ignis elementum, secundum quod in sphæra sua est, non sensu, sed ratione apprehenditur. Et ideo satis illi argumento respondent rationes.

conclusionis.

§. IIII.

*Vtrum elementum ignis
luceat?*

27 **S**olet autem hic inquiri, vtrū ignis in propria sphaera luceat?

M. Bañez hoc lib. 2. cap. 3. q. 1. ad 4. §. Prima confirmatio, asserit satis probabiliter dici posse, quod ignis in propria sphaera lucet: quia calidum naturale naturali sicco commistum in materia densa efficit lucem. At ignis in propria sphaera est densior cælo non stellato: ergo cū sit calidum naturale sicco commistum, debet aliquam lucem habere. Non tamen apparet lux eius rubra, aut purpurea, quia sic apparere solet propter eius admixtionem cum opaco: ignis autem in propria sphaera propter nimiam puritatem, & raritatem, habet lucem maximè claram, & niueam, & trāparentem. Et ideo non prohibet aliorum visionem, nec potest illuminare ad magnam distantiam: & ideo lux eius à nobis non percipitur.

28 Oppositam sententiam docuerunt Auicena, Alexander, & Algazel relati ab ipso M. Bañez, & Auerrois 4. Cæli commeto 32. dicens, quod quemadmodum aquæ congelatio accidit, non ea ratione qua aqua, sed quatenus sibi committi sunt vapores terre; sic ignis, nō quatenus ignis, lucet; sed quatenus miscetur terreo denso. Idem sequitur M. Ioann. a S. Tho.

q. 10. art. 1. ad 1. docēs, quod ignis non lucet propter nimiam raritatem: vt enim aliquid luceat requiritur, quod sit corpus terminatum, & spissum vt emittat radios. Sicut etiam Cælum Empyreum nō lucet (licet sit lucidissimum) propter suam raritatem. Vnde S. Tho. 1. p. q. 66. art. 3. ad 4. de Empyreo loquens, ait. *Quod habet lucem Cælū Empyreum, non condensatum vt radios emittat, sicut corpus Solis; sed magis subtile.*

29 Videtur mihi hæc sententia vera, & expressa S. Thomæ, nō solum argumento ducto à paritate, (cui alij possent satisfacere: quia S. Tho. subdit aliam responsionem, cui magis assentitur, dicens. *Vel habet claritatem gloriæ, quæ non est conformis cū claritate naturali.*) Sed in proprijs terminis nostri quæsti nostræ sententiam docet S. Thom. 1. p. q. 66. art. 1. ad vltimum. Et in 2. sent. dist. 2. q. 2. ar. 2. ad 1. ait: *Dicendum, quod illa ratio procedit de eo, quod est hoc modo lucidum, quia radios emittit sensui nostro visibiles: propter quod etiam ignis in propria sphaera nō lucet.* Et dist. 14. q. 1. art. 2. ad 2. licet reprobet expositionem Rabbi Moylis: supponit tamen, quod ignis in sua sphaera non lucet. vt à Philosophis probatum est. Quod etiam supponit q. 4. de Potentia articulo primo ad secundum.

30 Clarissimè idem expresso docet in 4. dist. 44. q. 3. art. 2. quæstioncula 2. ad 4. *Dicendum, quod lucere non conuenit igni secundum quemlibet modum existendi, quia in propria materia existens non lucet: unde non lucet in*

propria sphaera, ut Philosophi dicunt. Similiter etiam in aliqua materia aliena ignis existens non lucet: sicut cum est in materia opaca terrestri, ut in sulfure, &c. Et in lib. 2. de Anima lec. 14. lit. h. circa finem, ait: Quod patet in ipsis elementis: nam ignis habet lucem in sui natura; licet eius lux non appareat nobis nisi in natura aliena propter densitatem. Idem dicit Opusc. 70. art. 15. ad 4. & habetur Opusc. 51. apud D. Thomam.

31 Ratio oppositæ sententiæ probat id, quod non negamus, quod ignis in propria sphaera lucem habet: non tamen quod luceat, & radios emittat: alioquin non apparet cur lux tam magni corporis non sufficeret nocte serena terram illuminare. Deinde, aer, & pars cæli non stellata, quamvis lucem habeant, radios non emittunt: ergo amplius ad hoc egitur, quam lucem habere. Subtilitas ergo, & raritas ignis (quæ est maxima omnium sub-lunarium, ut ex Auerrois ait Sanctus Thomas in secundo distinct. 14. artic. 1. ad 4.) est ratio, quod lucem habens, in propria sphaera non luceat.

32 Pro distinctione autem data percipienda, notanda sunt verba S. Thomæ secundo de Anima lectione 14. ubi supra, dicentis. Ipsa igitur participatio, vel effectus lucis in diaphano, vocatur lumen. Et si sit secundum rectam lineam ad corpus lucidum, vocatur radius. Si autem causetur ex reuerberatione radij ad corpus lucidum, vocatur splendor. Lumen autem commune est ad omnem effectum lu-

cis in diaphano. Hæc ibi. Imò inter lucem, & lumen differentiam ponit Sanctus Thomas in secundo distinctione 13. art. 2. nam lux dicitur secundum quod est in aliquo corpore lucido in actu, à quo alia illuminantur, ut in Sole. Lumen autem dicitur secundum quod est receptum in corpore diaphano illuminato. Sæpè tamen has duas voces solemus confundere; licet distinguamus à radio, & splendore. Potest ergo ignis lucem habens, non lucere, nec radios emit-tere.

De elementorum autem situ disputare, pertinet ad libros de Cælo, & Mundo; & ideo hic pertransendum.

QVÆSTIO II.

De qualitatibus elementorum primis.

1 Sicut docet S. Thomas initio lectionis secundæ, quia formæ substantiales sunt nobis ignotæ, quia insensibiles; ideo Philosophus per sensibiles qualitates, quæ sunt immediata principia transmutationis substantialis, dat intelligere ipsa formalia principia substantia- lia. Unde ad complectendam elementorum notitiam, de ipsorum qualitatibus differendum est.

§. I.

Definitiones præmittuntur.

2 **S**upponimus autem calorem, & frigus, & similes qualitates, non esse substantiales formas elementorum. Quod probatur duplici ratione, qua in simili casu videtur Sanctus Thomas prima parte quæstione 67. articulo tertio. Primo, quia nulla forma substantialis est per se sensibilis, quia quod quid est est obiectum intellectus, ut dicitur tertio de Anima textu 26. Sed tactu sentimus calorem, & frigus, ut docet Philosophus capite 2. & experientia patet: ergo sunt accidentia, & non formæ substantiales elementorum. Secundo, quia impossibile est ut id, quod est forma substantialis in uno, sit forma accidentalis in alio: quia forma substantiali per se competit constituere in specie: unde semper, & in omnibus adest ei. Calor autem, & frigus non sunt apud nos formæ substantiales, cum sine illis substantiæ cōferuentur: ergo nec in elementis sunt formæ substantiales; sed eorum virtutes, & qualitates. Et hæc est ratio Sancti Thomæ in secundo distinctione 14. articulo quinto ad secundum. Et utraque traditur ab ipso de Sensu, & sensato lectione 10. litt. e. & libro 11. Metaphysicæ lectione 12. littera. b. loquendo de calore: eadem autem est ratio aliarum qualitarum.

3 Præterea supponendum, quod in præsentī nomine primarum qua-

litarum intelligit Philosophus illas ad quas omnes alie reducuntur, & illa non reducuntur ad alias, ut dicit S. Thomas lec. 2. lit. g. & l. & lit. b. cum Philosopho tex. 7. notat Sanctus Thomas, quod cum hic inquirantur principia corporis sensibilis, tangibilis; ideò non est tractandum de omnibus qualitatibus, sed solum de sensibilibus secundum tactum, & inter istas videndum quæ sint primæ, actiue, & passiue? ut sint principia proxima instrumentalitæ primorum corporum.

4 Quia tamen qualitates, quibus primitas, & contrarietas tribuitur, sunt quatuor, earum descriptionem tradit ipse Philosophus textu 8. & Sanctus Thomas lec. 2. lit. f. Calidum est, quod congregat homogenea sibi: quia subtile, quod calido est conveniens, attrahit: licet enim calidum segreget, sicut dicunt quidam ignem facere: tamen illud segregare est congregare: quia congregando homogenea, segregat æthereogenea per accidens. Aliquando etiam per accidens contingit, quod non experiamur hunc effectum caloris propter indispositionem, & duritiem subiecti, quod calefit. Unde sensus definitionis est, quod caliditas est potentia actiua, quæ nata est cōgregare omnia cōsimilia: ut patet in purificatione auri. Frigidum est, quod congregat omnia, tam quæ sunt eiusdem nature, quam illa, quæ sunt diversæ: aliquando enim aqua, terra, palea, & huiusmodi per coagulationem factam à frigido, cōgregantur. Humidum est indeterminate proprium

termino, bene terminabile termino alieno: ut aqua fluida facile continetur alio corpore solido, & se diffundit, & penetrat, & humectat cui coniungitur. *Siccum est quod terminatur termino proprio, difficulter autem terminabile termino alieno:* sicut videri potest in terra sicca non solum dum induit duritiem, sed etiam cum in propria manet siccitate: nam ut sic coarctatur in se, & non facile alienis terminis terminatur; loquendo per se, & physice, licet per accidens hæc impediri possint.

5 Inquirunt autem nonnulli, unde habeat humidum, quod terminetur termino alieno? Et unde conueniat sicco, quod terminetur termino proprio?

Respondet M. Bañez lib. 2. cap. 2. circa 5. cōc. quod horum nulla est causa, nisi quia humidum est humidum, & quia siccu est siccu; quia definitio non conuenit per causam. Verum tamen habere partes fluentes, & resuētes in humido, est causa virtualiter in essendo ut terminetur proprio termino difficulter; bene autem alieno termino: habere autē partes stabiles in sicco, est etiam causa virtualiter in essendo ut terminetur proprio termino. De quo in simili Caietan⁹. 1. Post. cap. 2. dub. 2. relatus libro 3. Logice q. 8. n. 24.

6 Quod si istæ non sunt definitiones essentielles, sed descriptivæ per aliquid notius quoad nos; non esset inconueniens admittere, quod alij dicunt, quod instabilitas partium, quæ fluunt, & resuāt, est causa, quod humidum recipiat termi-

nationem à continentia: ut patet in aqua, & in liquoribus humidis. At vero sicca; cum non fluant, nec resuant, non termino continentis, sed termino proprio terminatur.

s. II.

Dubia determinantur.

7 **D** Vbitatur secūdo, utrum omnes istæ qualitates inter se distinguantur?

Solū dari duas qualitates docet Arriaga disp. 3. sec. 2. nempe calorem, & frigus, quæ transeunt per corpora efficienter: non tamen dari humiditatem, & siccitatem ab alijs distinctas, sed humorem nihil aliud esse, quam ipsa corpora fluida; siccitatem verò esse illius carētiā, seu corpora non fluida. Probatur, quia nullum est fundamentum ad ponendas eas duas qualitates distinctas. Non enim istæ qualitates sunt operatiuæ: quia non aliter humectāt, nisi seipsas applicādo alteri corpori; efficienter autem nunquam. Pone totam totius Oceani aquam; sit inter me, & illam vitru leue, per quod aqua non possit permeare aqua, in æternū non humectabor: ergo humiditas non est qualitas operatiua. Non percipiuntur in se: ergo gratis ponuntur.

8 Leuissimum tamen fundamentum, ut Philosophus, & S. Thomas. lec. 2. & omnes Philosophi deferantur. Deficit enim in multis. In primis retorqueo ipsius experientiā: nam horologia arenæ contenta in vitro, tempore pluuia humectantur:

tur: vnde plus temporis consumunt in decursu arenæ: ergo hæc humectatur à qualitate speciali. Item in regionibus humidis, etiam contenta in valis vitreis conspiciuntur humectari.

Deinde, dato quod qualitates istæ non possent alias similes generare, inde non deduceretur admitendas non esse, quia non omnes qualitates valent alias similes generare. Rursum, qui tenent has esse qualitates passivas, hoc argumentum non prementur.

9. Præterea Medici, & Philosophi omnes, imò omnes sensati, tactu suo percipiunt ultra calorem, & frigus, humiditatem, & siccitatem: ut cum tangimus syndonem humidam, & carnem humidam, vel siccam: constat enim, quod differentiam inter corpora humida, & sicca sensu eodem discernimus, quo percipimus calida, & frigida: cum ergo sensu cogamur admittere calorem, & frigus esse qualitates, non est cur id negemus de humiditate, & siccitate. Videatur S. Thom. lib. 2. de Ani. lec. 23. in principio.

10. Tertio dubitatur, utrū quatuor qualitates prædictæ sint actiue, an verò passivæ?

Ratio dubitandi est, nam Philosophus tex. 9. & S. Thom. lec. 2. lit. f. dicunt, quod *calidum, & frigidum sunt actiua; humidum, & siccum sunt passiva.*

11. Respondetur, omnes has qualitates esse actiuas, & passivas, quia sunt qualitates contrariæ, & agendo, & patiando, ab eodē sub-

iecto mutuo se expellunt. Et hæc est ratio S. Thom. 4. Metheororū lec. 1. in fine. Deinde, quia applicando humida siccis, & sicca humidis, constituuntur mixta, & medicamenta actiua: ergo omnibus conuenit actiuitas.

12. Ad auctoritatem Aristotelis, Marsilius, & Albertus de Saxonia, & alij multi dicunt, quod humiditas, & siccitas passivæ vocantur, non quia non agunt, sed quia minus agunt, quam caliditas, & frigiditas.

Sed contra, quia Philosophus ex istarum qualitarum definitionibus intendit deducere quasdam esse actiuas, & alias esse passivas: ergo non solum minorem actiuitatem vult deducere. Et quæ minus actiue sunt, absolute agunt: vnde non est cur ab eis actiuitas tollatur: nisi aliquo speciali titulo denegetur.

13. Aliter Toletus cap. 2. q. 3. & Banez q. 4. conc. 3. & alij multi dicunt, quod si istæ qualitates comparantur ad mixtum, quod ex eis generatur, humiditas, & siccitas dicuntur passivæ, quia se habent ut materia: caliditas verò, & frigiditas dicuntur actiue: quia habent se ut formæ. Cum ergo Aristoteles tractet de his qualitatibus sub eatione qua veniunt ad mixturem, iure alias actiuas, alias passivas appellauit.

14. Expositionem hanc multis labefactare contendit Petrus Garcia Fen. 1. doctri. 2. disp. 4. cap. 11. sed ipse meliorem non offert: quia solum nititur in eo, quod Philosophus.

phus non ex mente propria, sed aliorum prædictas definitiones qualitatū assignauerit. Quod est contra cōmunem, & nisi meliores ipse definitiones assignet, ei acquiescere non valemus, nec debemus.

Præcipue cū expositionem hanc, quam secuti sumus, tradiderit S. Thomas 4. Meteororum lec. 1. in fine dicens, quod cum dicit Philosophus, quod duæ qualitates sunt actiue, & duæ passiue: *Intelligi debet quantum ad victoriam unius supra alteram in corpore misto, quia secundum se qualibet sunt actiue, & qualibet passiue, cum sint contraria ad inuicem.* Unde videtur vtramque solutionem cōiungere, & probare: de qua omnino videndus libro 4. Meteororum lec. 7. & lec. 8. lit. a.

15 Dubium quartum est, vtrum quatuor qualitates prædictæ sint primæ?

Respondetur affirmatiue, cum Philosopho, & D. Thoma lec. 2. nam illæ dicuntur primæ qualitates ad quas omnes aliæ reducuntur, & ipsæ non reducuntur ad alias: sed ad has qualitates omnes aliæ reducuntur, & ipsæ non reducuntur ad alias: ergo illæ sunt primæ. Probat minor, quia sensus tactus est prior cæteris sensibus, & in omnibus animalibus reperitur: ergo qualitates illæ sensibiles; & tangibiles sunt primæ. Et etiam constat experientia videmus ex calore effici raritatem, ex frigiditate densitatem: & mutationes circa colores, odores, & sapores experimur provenire ex variatione illarum qualitatū.

16 Aduerte tamen hic non es-

se sermonem de prioritare perfectionis, sed de prioritare causalitatis, non solum materialis, quia dispositiones aptantes materiam, ad causam pertinent materialem: sed etiam est sermo de primitate in genere causæ efficientis, quia omnes tangibiles qualitates ad istas vt ad causas reducuntur, vt docet S. Thomas hic le. 1. lit. a. Et quia due priores sunt magis actiue, & facilius, & fortius agunt, & sensum tactus in mutant; ideo calor, & frigus actiuitate, & perfectione sunt aliquomodo priores humiditate, & siccitate. De quibus multa Bañez cap. 2. q. 2.

17 Præterea notandum cum eodē q. 3. conc. 1. quod aliquæ sunt qualitates actiue; quæ non dicuntur primæ, quia non agunt actione proprie alteratiua, & tendente in physicam rei mutationem: vt colores, odores, & sapores, qui impræmunt speciem, & sensus immutant: sed per se non ordinantur ad generationem, & corruptionem. Aliæ etiam sunt qualitates alteratiue; sed non sunt primæ, quia ex virtute primarum procellerunt, vt patet de qualitatibus mistorum, de quibus libro 1. q. vlt.

18 Denique notant M. Soto 2. Phys. q. 1. & alij multi, quos refert, & sequitur Rubio hic cap. 3. q. 1. præter istas qualitates non esse necessarium ponere in elementis alias qualitates virtuales; alioquin quatuor recedentes qualitates non essent primæ, si causarētur ab alijs virtutibus lib. Et quia nullus effectus eis correspondet, qui effici non possit per qua-

qualitates formales: & ideo frustra aliæ ponuntur.

§. III.

Vtrum sint accidentia communia, vel propria?

19 **Q**uinto dubitatur, vtrū qualitates primæ sint propriæ passionēs elementorum?

Negat Petrus García Fen. 1. doctrina 2. disp. 4. cap. 3. Probat primo, quia propria passio conuenit semper, vt patet ex Aristotele, & Porphyrio capite de Proprio. & S. Thomas q. de Spirit. Creat. artic. vltimo ad septimum, ait, quod subiectum esse sine propria passione, nō est possibile, neq; intelligibile. Sed nec calor in sūmo, nec aliqua ex prædictis qualitatibus conuenit inseparabiliter, quia experimur ab ipsis tolli, vt frigiditatem ab aqua: ergo non sunt propriæ passionēs.

20 Secundo probatur, quia proprium conuenit soli speciei, cuius est, vt docet Porphyrius c. 6. dicēs. *Proprium autem de vna tantum specie, cuius est proprium, prædicatur.* At vero quælibet qualitas ex primis conuenit pluribus; neque solum elementis, sed mixtis; ergo secundum entitatem illam nō est propria passio.

21 Qualitates tamen prædictas esse passionēs elementorum, obiter dicit Bañez hic c. 2. q. 1. & supponunt alij Thomistæ relati supra lib. 1. q. 14. n. 25. & 28. & tenet Soto 2. Physic. q. 1. ad. 4. 5. Reuera. & Ferrara 1. contrag. cap. 7. in fine. &

expressio probat Ludouic⁹ Mercatus lib. 1. classe 4. art. 3. Mihique vera videtur, & ad mētem Philosophi textu 22. dicentis quod elementa ex contrarijs passionibus constituta sunt: vbi idē asserit S. Thomas lec. 3. li. d. Ostēditurque primo: nā id quod est perse, & naturale tanquam cōsequens formam, est propria passio, vt patet ex D. Thoma 7. c. de ente, & essentia dicente: *Accidentia vero, quæ consequuntur formam, sūt propria passionēs, vel generis, vel speciei.* Sed qualitates primæ cōsequuntur elementorum formas: ergo sūt illorum proprietates. Hęc ratio est D. Tho. 5. Physicorum lec. 3. lit. b. vbi expressè qualitates has vocat proprias passionēs ignis, & aquæ: & rationem assignauerat, quia propriæ passionēs causantur ex principiis subiecti. Et clarissimē idē docet S. Thomas de Sensu, & Sēfatu lec. 10. lit. e. dicens. *Est ergo dicendū, quod calor perse inest igni, non sicut forma substantialis, quæ non percipitur sensu; sed sicut proprium accidens eius.*

22 Præterea, nulla alia propria passio elementorum est agnita à Philosophis, præter qualitates prædictas: inconueniens autem est, quod nullius elementi detur cognitio per propriam habitam passionem: ergo qualitates prædictæ sūt passionēs, seu accidentia propria elementorum, adeo intimæ illis, vt dicat S. Thomas lec. 2 in principio: *Et intelligo per formale principium ipsas sensibiles qualitates potentiam materiam, vel materiam distinguentes, secundum quas illa corpora qualia sunt.* Et in 4. sententiarum distinct. 44. quæst. 1.

articulo primo quæstione prima ad quartum, expressè dicit, quod qualitas simplex est *accidens proprium* elementi.

23 Deinde, si quatuor primæ qualitates non essent accidentia propria, sed solum accidentia cōmunia, non posset ex varia coniugatione primarum qualitatū deduci elementorum numerus: nam ex accidentibus communibus nō probatur specialis natura, ut per se notum est. Sed Philosophus textu 17. & Sanctus Thomas lectione tertia in principio, ex eo quod primæ qualitates nō possunt nisi quadrupliciter combinari, deducunt quaternarium elementorum numerum: non ergo sunt accidentia communia, sed propria. Licet autem à Dīno Thoma prima secundæ quæstione 49. articulo quarto, videantur constitui in prima specie qualitatū, quæ est dispositio: tamen solum intendit, quod non sunt habitus. Et ibi ad secundum reducit ad potentias. Et articulo secundo ad secundum ponit in diversis speciebus calorem, & frigus.

24 Ad primum respondetur negando minorem, iuxta dicta libro secundo Physicorum quæst. 11. §. 3. nulla enim res mundi potest cōservari sine suis naturalibus dispositionibus. Nec ab igne tolli potest naturaliter rotus calor: quod autem possit intendi, vel remitti, nō tollit esse propriam passionem, ut libro primo quæstione 14. diximus.

25 Ad secundum respondetur,

quod ut docet Sanctus Thomas de Spiritualibus Creaturis articulo tertio ad 19. *Idem specie calor est in igne, & aere; quia qualibet qualitas specieliter attribuitur uni elemento, in quo est perfectè, & per concomitantiam, & derivationem alteri.* Et ideo qualitates symbolas elementorum esse eiusdem speciei, est communis doctrina, ut nemo oppositum sequatur, ut latè Rubio tota quæst. 10. & Banez capite tertio quæstione quarta per totam. Istæ tamen specie distinguuntur à qualitatibus mistorum, iuxta ea quæ diximus libro 1. quæstione 33. §. 4. unde nunquam verificatur, quod passionibus elementorum conveniant alijs, quia eo modo quo sunt propriæ unius elemēti, non sunt in alijs, sed tantum derivatur alia imperfecta à prima causata: & in mistis sunt aliæ specie differentes à qualitatibus elementorum.

26 Posset ulterius dici, non esse inconueniens, quod passionibus generis inueniantur in pluribus specie distinctis: sicut color est passio corporis misti, & reperitur in subiectis specie distinctis, varius iuxta varias complexionibus mistorū: & diaphanū est proprietas cōsequens aliquid cōmune calo, & elementis, ut docet S. Tho. 2. de Ani. lec. 14. lit. c. Et ideo primæ qualitates possent dici passionibus corporum sublunarium; quamvis varientur, & in omnibus reperiuntur. Eo tamen modo quo sunt passionibus unius corporis elemēti, non sunt passionibus, nec alterius elemēti, nec alterius misti.

QVAESTIO III.

*Quæ qualitas cuilibet conueniat
elemento?*

EXperientia ipsa est comper-
tum, id quod sepe docet Phy-
losophus, quod cuilibet elemento
duæ conueniunt qualitates: ex va-
rijs enim coniugationibus prima-
rum qualitarum non probantur,
nec deducuntur quatuor elemēta,
nisi cuilibet duæ qualitates conue-
niant, & ideo ex Philosopho tex-
tu 16. ait S. Thomas lec. 3. litt. 2. *Ignis est calidus, & siccus, & ita constituitur per primam coniugationem: aer calidus, & humidus, per secundam: aqua frigida, & humida per tertiam: Terra frigida, & sicca per quartam. Et sic prima differentia qualitarum rationabiliter distribuuntur primis corporibus, scilicet, quatuor elementis.*

§. I.

Status quæstionis.

CUm hæc qualitarum distribu-
tio experiētia ipsa sensuum
comprobetur, vt radicis intelli-
gatur, multa reuocantur in du-
bium. Sed tria, vel quatuor sunt
præcipua. Primo inquiritur, an
vtraque qualitas conueniat ele-
mento ex sui natura? An ve-
ro vna sit natia, & alia tantum
conueniant impræstia ab extrinse-
co agente? Secundo, vtrum suppo-
sito quod omnibus, vel aliquibus
elementis conueniant duæ quali-

rates ab intrinseco, videndum erit
an ambæ cōueniant in summo? Et
si vna tantum cōueniat in summo,
in particulari exponendum erit,
quæ qualitas in quodlibet elemen-
to dominetur? Denique iuxta ean-
dem opinionem refiat exponere
modum cōiunctionis duarum qua-
litarum, quarum aliqua nō sit sum-
ma: nā inquiritur an qualitas elemē-
ti minus intensa habeat permissio-
nem contrariæ? De isto vltimo du-
bio dicitur infra §. 5.

3 Circa primum sunt qui dicāt
aeri vnam solam cōuenire qualita-
tem natiam; nēpe humiditatem;
reliquas vero solum ab extrinseco
conuenire. Tribuitur Galeno lib.
8. de vsu partium cap. 3. & de vsu
respirationis. Et Vallesio 1. lib. con-
trou. Med. cap. 10. quia qualitas na-
tiua non facile amittitur: aer autē
facile mutatur in alijs qualitati-
bus præterquā humiditate. ¶ Ea-
dem sententia tribuitur Senecæ li-
bro 2. Naturalium qq. cap. 10. Nisi
quod solam frigiditatem ponit na-
tiua aeri: quia semotis extrinse-
cis agentibus sola manet in aere
frigiditas, vt in absentia Solis in
nocte experimur. Et etiam in cen-
tro, & media aeris regione est fri-
giditas aeris maxima; quod non
esset, nisi hæc qualitas illi esset na-
tiua. Et quod in aere prædomine-
tur frigiditas, docet Gaspar Lopez
primo de Temperamentis capite
quarto.

4 Circa secundum, multi arbi-
trantur vtramque qualitatem con-
uenire elemētis in summo. Tribui-
tur Auerroi 3. Cæli comment. 67.

Gale:

Galeno lib. 1. de Elementis c. 6. & 1. de Natura humana cōm. 13. vbi id docet Segarra, & Peramatus de Elementis c. 8. Niphus lib. 2. de Gener. cōm. 28. q. 4. & Aquilinus lib. 3. de Elementis.

5 Ex parte adhaerent huic opinionioni, qui dicunt igni cōuenire in summo calorem, & siccitatē. Sed recedunt ab ea per aliud extremū asserentes aeri nullam qualitatem conuenire in summo; quamuis citra summum sit calidus, & humidus. Ita Auicena, quem refert, & sequitur B. Albert. Magn. hoc lib. tract. 1. c. 12. & eruditē M. Bañez c. 3. q. 2. & 3. & PP. Carm. disp. 10. q. 3. qui reputāt esse expressam D. Tho. in fine lectionis tertiæ secundi libri. Solum tamen probabilem esse in via D. Tho. dicit M. Ioan. à S. Tho. hic q. 10. ar. 3.

6 Omnibus prædictis opposita sententia docet singula elementa habere tantum vnā qualitatem in summo, ita vt nulli vna desit in summo, & nulli cōueniant duæ in summo: conuenireque hoc ordine, quod ignis est calidus in summo, & siccus citra summum; aer est humidus in summo, & citra summum calidus. Aqua est frigida in summo, & citra summū humida. Terra est summè sicca, & citra summum frigida. Hanc esse communē fateretur Bañez dicens, nullum fere esse, qui de hac rescripserit, qui ita non senserit. Specialiter Alexander, Saxonia, Marsilius, Tolerus, & Conimbricenses, quos citat, & sequitur Rubio q. 8. Plurimos alios citat, & sequitur Petrus Garcia super Fen.

1. doctrina 2. disp. 4. c. 12. & 13. & disput. 5. octo primis capitibus: & passim alij sequuntur. Et vt probabilem in via D. Thomæ sustinet M. Ioan. à S. Thoma vbi supra. Mihi que reliquis probabilior videtur, adhuc ex mente S. Thomæ.

5. II.

Communior sententia probabilior.

7 **Q**Uod probo primo ex Diuo Thoma hoc secundo libro ipsa lectione 3. in contrarium relata: nam immediatē antea præmiserat, lit. e. Ostendit, Philosophus, quæ qualitas in quolibet elemento dominetur, dicens, quod elementa, cum sint quatuor, & quodlibet habeat duas qualitates; non tamen habet eas æqualiter; sed vnumquodque est vnius; id est, in vnoquoque dominatur vna: sicut in terra magis dominatur siccitas, quam frigiditas: in aqua magis frigiditas, quam humiditas: in aere magis humiditas, quā caliditas: in igne vero magis dominatur caliditas, quam siccitas. Ergo communis sententia est ad mentem Philosophi, & S. Thomæ.

8 Secundo expressius idem docet S. Tho. lib. de Sensu, & Sensato lec. 10. li. d. per hæc verba. Quāuis quatuor qualitates elementarium duæ conueniant singulis: nā ignis est calidus, & siccus: aer calidus, & humidus: aqua frigida, & humida: terra frigida, & sicca. In singulis tamen elementis singula harum qualitatum principaliter inueniuntur quasi

quasi propria ipsi: nam ignis proprie calidus est; quia ignis est nobilissimum inter elementa, & propinquissimum cælesti corpori; ideo contingit ei proprie, & secundum se calidum esse; quod est maximè actiuum: siccum verò competit ei propter excessum caliditatis quasi iam humiditate consumpta. Aeri verò competit quidem calidum secundario ex affinitate ad ignem; secundum se autem competit ei humidum; quod est nobilius inter qualitates passiuas, quasi calore resoluente humiditatem, & non consumente, propter maiorem distantiam à prima causa caloris, quæ est corpus cæleste. Aqua verò proprie, & secundum se competit frigidum, quod est secunda qualitas actiua, quasi priuatiuè se habens ad calidum: competit autem ei humidum secundario secundum propinquitatem ad aerem. Terræ verò competit quidem frigidum secundario, quasi ex propinquitate aquæ: siccum autem competit ei proprie, & perse, quasi propter longissimam distantiam à fonte caloris, non resoluta terra in humiditatem, sed in vltima grossitie permanente. Et hæc determinata sunt in libro de Elementis, idest in secundo de Generatione. Hactenus S. Tho. cuius verbis communis stabilitur sententia, & ex eis constat ipsum idem docuisse hoc secundo libro. Quare quæ in contrarium citantur, videntur ex aliorum sententia prolata, vt constat ex illis verbis: *vt quidam dicunt*. Vel sunt simul vera, & concordanda, vt postea Philosophum exponemus num. 27.

9. Fauet non parum, quod ipse S. Thom. 1. p. q. 69. art. 1. ad 5. ait. *Vel potest dici secundum Basilium hunc.* 4. Exam. ex quo S. Ambros. lib. 4. cap. 4. quod primo nominabatur terra secundum naturam suam; nunc autem nominatur ex sua principali proprietate, quæ est siccitas. Vnde dicitur, quod vocatur aridam terram. Agnoscit ergo, quod principaliter, & in summo viget siccitas in terra, & hoc ex mente S. Basilij, ac per consequens S. Ambrosij.

10. Rationes demonstratiuæ pro neutra parte inueniuntur, quia omnes debent in hac parte desumi ex iudicio sensus: quod in hoc puncto valdè est fallax, eo quod apud nos non inueniuntur facilè elementa in sua puritate; sed vnum recipit alterius qualitates, & varijs influentijs calorū multipliciter variantur, & qualitatibus replentur extraneis. ¶ Coniecturæ autem efficaciores sunt pro hac sententia; quam per partes probo. Et in primis, quod nulli elemento conueniat duplex qualitas in summo, deducitur ex eo quod multi ex oppositis Authoribus fatentur, aeri, & terræ non conuenire vtranque qualitatem in summo: sed eadem quoad hoc est ratio omnium elementorum, cum omnia sint corpora simplicia: ergo nulli conuenit vtranque qualitas in summo.

11. Secundo, sicut forma mixtionis accidentalis est propria dispositio ad formam substantialem corporis mixti; ita qualitas prima simplex est vltima, & propria dispositio ad formam substantialem corporis

poris simplicis elementi, vt docet S. Thomas locis relatis lib. 1. q. 33. §. 4. sed in eodem subiecto connaturaliter loquendo non possunt esse dispositiones vltimæ pro duab⁹ formis substantialibus specie distinctis, & non subordinatis: ergo nec possunt esse in eodem elemento quæ qualitates primæ in summo.

12 Quod autem cuilibet conueniat aliqua prima qualitas in summo, probatur in primis à simili: nā cuilibet alteri qualitati à primis potest assignari subiectum connaturale, in quo habeat summā perfectionem naturaliter debitam, vt inductione patet. Ergo etiam primis qualitatibus debet assignari subiectum in quo quælibet sit in summo gradu. Sed hunc statum nō habent in mixtis, quia istorum qualitates deriuantur à primis, & in mixtis sunt attemperatæ: ergo in aliquo elementorum qualitas quælibet habet summum gradum distribuendo singula singulis.

13 Secundo, omnia elementa sunt virtualiter in mixto, quia in illo sunt quatuor primæ qualitates, quæ sunt elementorum virtutes, ab ipsis in mixtis deriuatæ, vt diximus illa q. 33. sed si quælibet qualitas non esset in elemento aliquo in summo gradu, ad illud elementum non reduceretur vt ad propriam causam, quia omne imperfectum reducitur ad perfectum, & primum sui generis: ergo nullum est elementū cui aliqua prima qualitas non conueniat in summo.

Respondet Bañez q. 3. ad 2. qualitates mixti dupliciter posse ad ele-

mentorum qualitates reduci: primo sicut illud, quod est tale per participationem reducitur ad id, quod est tale per essentiam, & sicut imperfectum ad perfectum: secundo vt effectus in suam causam; quia ex mutua actione, & passionem elementorum sunt causatæ. Nō est autem necesse omnem qualitatem imperfectiorem reduci ad qualitatem perfectissimam illius generis tanquam in causam.

14 Sed contra, nam in hoc puncto vtraque reductio est coniuncta, vt enim docet S. Thomas hoc lib. lec. 1. lit. a. quatuor primæ elementorum qualitates sunt causa omnium aliarum qualitatum tangibilium. Et ipse S. Th. 1. p. q. 44. ar. 1. in fine cor. inquit. Aristor. inquit in 2. Metap. quod id quod est maximè ens, & maximè verū, est causa omnis entis, & omnis veri: sicut id quod maximè calidum est est causa omnis caliditatis. Deinde, non erunt omnia elementa eodē modo in mixto, si quædam non sunt in illo ratione qualitatis deriuatæ ab ipsis, quædam vero habent qualitatem in summo quā in ipsis causant: hoc autem est inconueniens, & contra ea, quæ in 1. lib. determinata sunt: ergo nulli elemento deest aliqua qualitas prima in summo.

15 Demū, nā aliàs posset fieri coniugationes physicè vtiliter ex primis qualitatibus plures quam quatuor; & ita nō habet vim argumentum Phylos. ad probandū quatuor elementa ex quatuor qualitatibus: nam essent quatuor coniugationes in quarum vna predominetur vna quali-

qualitas in summo: & alia ad minimum, & alia in qua duæ sint in summo, vt ipsi ponunt: & ita non est cur non constituent sex elementa.

16 Supposito autem, quod vnicuique vna tantum qualitas cōueniat in sūmo; quod distributio supra posita sit rationabilis, in particulari probatur. Et quod igni conueniat calor in summo, satis probant rationes S. Thomæ, quia nobilissimo elementorum debet cōuenire nobilissima qualitatū, sicut conuenit nobilissimus locus propinquissimus cælesti: sed calor est nobilissima qualitas propter suam actiuitatē: ergo hæc in summo cōuenit igni. Deinde, si calor in summo non conueniret igni, alteri elemento hæc qualitas summa esset connaturalis, vt patet ex dictis, & illud esset maioris actiuitatis, quā est ignis: cuius contrarium experimur.

17 Aeri verò competere humiditatē in summo, probatur primo, quia hæc est excellentior in qualitatibus, quæ passiuæ dicuntur respectu missi; & ideo conuenit in sūmo elemento igni propinquissimo. Secundo, quia humidi definitio nulli melius cōpetit quam aeri; siquidem non bene proprio termino, sed alieno bene terminatur propter eius fluxibilitatem.

18 Quod verò aqua sit in summo frigida, probatur, quia maxime contrariatur igni; vnde videmus ignem conservari in terra, & nō in aqua; sed ignis est summè calidus: ergo aqua est summè frigida.

Cui & experientia attestatur, & quia non est aliud elementum cui hæc qualitas in summo cōueniat.

19 Terram verò esse summè siccā, probatur, quia plures ex Patribus dicunt ideo vocari *aridam* in sacra Scriptura; quia in ea principali ter prædominatur siccitas. Et quia illi conuenit definitio sicci: nam propter eius soliditatem, & durtiē, facile terminatur termino proprio; difficile autem termino alieno. Denique, quia nullam aliā qualitatem potest habere in summo; quia si terra esset summè frigida, non possent in ea animalia perfecta, & sanguinea diu conservari.

§. III.

Argumenta solvuntur.

20 **P**Ræcipuum argumentum contra hucusque dicta sumitur ex autoritate S. Thomæ; in qua, & tres rationes continentur; & ideo placet eam transcribere. Igitur hoc libro lec. 3. in fine ait. Non est autem intelligendum, vt quidam dicunt, (hæc referenda sunt ad sententiā, quam impugnatur; non quod impugnatio sit ex mēte aliorum; alioquin non tam diligēter probasset, & sine solutione dimitteret) quod terra licet sit magis sicca, quā frigida; quod propter hoc sit siccior igne, quia littera non dicit; ratio enim in contrarium persuadet.

Duæ enim sunt causæ siccitatis; vna est frigus condensans, & comprimens humidum, & per consequens remouetur siccitas, quæ

nō est aliud quam humiditatis priuatio: alia causa est caliditas humiditatem consumens; manifestum autem est, quod motus causat calorem in eo quod potest cale fieri. Necesse ergo est in materia illa maxime profundet, quod semper est iuxta velocissimum motum: hæc autem est materia ignis: vnde ignis est calidissimum omnium calidorum, vt dicitur in 2. Metaphysicæ. Potentior autem est ignis caliditas ad consumendum humidum, quam terræ frigiditas. & idcirco ignis siccior est quam terra.

21. Vt iterius autem cum virtus mouentis sit minor in remoto quā in propinquo, minus calefacit motus cæli materiam aeris; imò quasi minimè: remanebit ergo humida magis quam calida. ¶ Non tamē magis quam aqua, quia in aqua est frigiditas faciens ad se fluere humidum: caliditas autem aeris non facit ad se fluere humidum: & ideo aqua est magis humida, quam aer: sensu enim sensibilia iudicamus: manifestum est autem omnibus habētibus sensum tactus, quod aqua humidior est quam aer.

Est tamen, & minus frigida quā terra. Quod sic patet: frigiditas enim causatur ex distantia ab orbe, sicut caliditas ex propinquitate: cum ergo inter cætera elementa terra magis distet à cælo, necessario sequitur, quod terra frigidissima sit inter omnia elementa. Hæc Sanctus Thomas: cuius autoritate, & rationibus non potest nō sententia M. Bañez reddi probabilis.

22. Verumtamen cū immedia-

tè ante nostram sententiā doceat; querenda est expositio, qua hæc si mul vera esse appareat. Solet responderi distinguendo cum Aegidio Columna super text. 23. quod sicut calor est duplex: est enim calor elementaris, qui destructius est; ab ipsoque provenit elementis: est etiam calor cæli viuificus, qui in his inferioribus à cælo causatur. Ita etiam frigiditas duplex est: alia elementaris, alia cælestis. Elementaris est intrinseca diminiās ab elementorum ratione suæ formæ: cælestis verò est extrinseca ex influxu cælestium corporum. Intendit ergo S. Thomas, & eius ratio probat, quod frigiditate extrinseca cælesti terra est magis frigida, quam aqua: frigiditate verò intrinseca, & elementalī aqua est frigidior terra.

23. Sed inflat M. Bañez: nam influentia cælestis, cuius est rem in suo loco naturali conformiter ad eius naturam conservare, & si ab extrinseco sit, proportionatur tamen naturæ rei; & id quod causat in re constituta in suo loco naturali, dicitur naturale ipsi rei: ergo si influentia conservatiua terræ est frigidissima, vt potè ab eo remotissima, natura terræ summam expellet frigiditatem, vt sic cuncta suauiter disponantur. ¶ Confirmatur quia in terra non est nisi vnica frigiditas eiusdem speciei cum frigiditate aquæ: ergo si frigiditate ab extrinseco est frigidior, absolutè frigiditas terræ est maior.

24. Præterea ad idem arguit; quia vt docet Philosophus 2. de Calo

Cælo tex. 18. ignis, & terra ad inuicem contrariantur: ac per consequens opponuntur in qualitatibus contrariis: sed qualitas ignis propria est calor in summo: ergo frigiditas in summo est qualitas terre propria. Quod totū docet S. Thomas 2. Cæli lec. 4. lit. d. dicens. Ignis autem, & terra sunt contraria, quia maximè distant secundum contrarietatem sitas, de qua nunc loquimur, in quantum vnum est grauissimum, & aliud leuissimum: *quā tum autem ad alias qualitates, ignis maximè contrariatur aquæ, sicut calidissimum frigidissimo.*

Ad idem sunt experientiæ: sentimus enim in profundissimis speluncis plus frigoris, quam in tota aqua: & videmus aquam frigidiorē quandoque effici quam suæ naturæ conueniat, vt quando congelatur propter excessum frigoris: nō ergo exposcit debita dispositio aquæ summam frigiditatem.

25 Vt radicatus respondeatur supponendum ex Philosopho textu 24. & ex D. Thoma lec. 4. litt. b. quod *quædam elementa secundum ambas qualitates, quas differentias vocat, contrariantur*; sicut ignis, & aqua; ignis enim est calidus, & siccus; aqua verò frigida, & humida; calidum autem, & frigidum sunt contraria, & similiter humidum, & siccum. *Quædam autem contrariantur solum secundum alteram qualitatem*; sicut aer, & aqua, quia aer est calidus, & aqua est frigida: sed in humiditate conueniunt. Simile est de terra, & igne, & de terra, & a-

qua. Hac de causa cum Philosophus 2. de Cælo vbi supra doceat ignem contrariari terræ; tamen hoc lib. 2. tex. 49. & S. Thom. ibi lec. 8. lit. e. dicunt, quod *aer contrariatur terræ, & ignis aquæ*: quia hæc oppositio est in vtraque qualitate, & alia in vna tantum.

26 Deinde supponendum, quod sicut docet S. Tho. 4. Meteor. lec. 7. lit. a. in fine, *quod non habemus hic ignem purum, sed admissum terreæ*. Idem posset affirmare de terra, aqua, & aere, quia vt conueniant conseruationi mistorum, nō sunt apud nos in sua puritate, sed fere, vel sūt substantialiter mista; vel qualitatiuè ab extrinseco ex alijs elementis, & ex astrorum influxu recipiunt qualitates mistorum proprias, vel ab alijs elementis, vel astris derivatas.

27 Tertio recolendum ex dictis lib. 1. q. 26. quod diuersitas effectus non tantum attenditur ex intensiōe formæ, sed etiam ex eius multitudine, densitate, & alijs dispositionibus. Et ideo docet Philosoph. 2. de partibus animalium c. 2. quod dicitur aliquid calidius dupliciter: vno modo, quia intensiorem habet calorem: & sic flamma calidior est ferro nondum plenè ignito: alio modo dicitur calidius, quia valet magis calefacere, vel ex multitudine, vel ex densitate formæ. Pari ter aliquid potest dici humidius ab intensiōe humiditate, & sic aer est humidissimus; alio modo, quia magis humectat, & sic humidissima est aqua, vt docent Philosoph. & S. Tho. lec. 8. lit. d. & latius 4. Meteor. lec. 7.

28 Ex his facile est ad singula respondere: nam S. Thomas intrêdit, quod terra apud nos non habeat consumptam omnem humiditatem, sicut in igne nulla est humiditas. Et rursus docet, quod ex distantia ab igne, & influentia celi ab extrinseco elementa varias recipiunt qualitates: nam passionibus elementorum à forma interna dimanant, & non ab extrinseco recipiuntur.

29 Ad primam replicam respondetur, quod sicut experimur Solē terram calefacere: & hoc non est contrarium terræ; ita ut eam destruat, quia conducit ad debitam temperiem mistorum; ita & potest dici de frigiditate, quæ ei conuenit ex distantia ab igne. Præterquā quod omnes istæ qualitates attemperantur ex alijs virtutibus astrorum: & ideo seruat debitus ordo naturalium causarum.

30 Ad cōfirmationem dicitur, quod terra elementaris non habet nisi vnam frigiditatem; terra verò mista qualitatibus extraneis, non mirum quod habeat ab extrinseco frigiditatem, quæ in modo differt ab alia: & qualitates attemperatæ mistorum specie differunt à simplicibus qualitatibus elementorum.

31 Ad secundam replicam patet ex dictis n. 25. & ad tertiam cōstat ex n. 26. & 27. quod illæ experientia non vrgent, quia aer apud nos esse solet mistus, vel substantia lirer, vel qualitatiuè. Pariterque congelatio non est sola frigiditate, sed cum siccitate non propor-

tionata aquæ in sua puritate; etenim aqua congelata est terræ admixta vaporibus.

s. IIII.

Verum qualitas elementi minus intensa habeat permissionem contrariæ?

32 **H**Oc est vltimum, quod in hac quæstione exponendū restat. Affirmant plures qualitatē remissam in elementis habere actū admixtam contrariam. Ita Capreolus in 1. dist. 17. q. 2. ad 7. contra 2. pag. 321. & Astudillo q. 4. & Marsilius q. 4. & 6. & alij, quos sequuntur Conimbr. hic cap. 3. q. 5. art. 4. & vt probabilem admittunt M. Bañez cap. 3. q. 3. concl. 5. M. Ioann. à S. Thom. q. 10. art. 3. in fine. Quia in mistis quanto vna qualitas intensius dicitur, opposita magis remittitur. Quod desumitur ex Philosopho 5. Phys. text. 19. & quia inconueniens est, quod capacitas naturalis elementi non sit naturaliter expleta qualitate propria, vel contraria. Et denique, quia vbi nulla est resistentia, qualitas producit in instanti, vt lux: inconueniens autem videtur alterationē physicā fieri in instanti: ergo qualitas remissa in elementis habet actū admixtam contrariam.

33 Oppositum docent Albertus Saxonia q. 2. Venetus text. 23. Toletus q. 6. Rubio q. 9. & vt probabiliorem tenet Bañez concl. 6. PP. Carm. disp. 10. q. 5. latè Petrus García disput. 4. vbi supra cap. 14.

Probant, quia Phylolophus, & S. Thomas duas tantum qualitates unicuique attribuunt elemento: quod verum nō eilet, si remiffa haberet aētu permissionem cōtrariæ ab intrinseco, & permanenter.

Secundo, quia aētu habere permissionem contrariarum qualitatum, est proprium corporis mixti: ergo id non est tribuendum simplicibus elementorum corporibus. Quia propter hanc secundam sententiam est probabilior, communior, & tenenda.

34 Ad primum concesso anteceden- (licet neget Petrus Garcia dicens, nulla ratione posse probari in mixtis semper remissionem contingere ex admiffa qualitate contraria) negatur consequentia, quia in mixtis resultāt qualitates ex mutua actione, & passione miscibiliū; elementis verō conueniunt per naturalem simplicem emanationē: de quo Bañez ad 3.

35 Ad secundum respondetur, quod capacitas naturalis naturaliter expletur, vt conducit ad debitam naturalem formæ conseruationem: vnde cum ad hanc nō exigatur, quod qualitas vtraque sit in summo; nec quod sit mixtio, sed simplicitas qualitatum; nō est cur sit expleta per missionem contrariæ, qualitas minus intensā.

36 Ad tertium recolenda sunt quæ diximus lib. 1. q. 17. §. 3. & q. 28. §. 3. quibus excluditur solutio Toleti dicētis, quod sine admiffione contrarij est successio alterationis propter intensionē. Quia ostendimus lucem intendi, & in instanti

produci posse, si non adsit impedimentum in recipiente.

37 Alijs omiffis, duæ solutiones sunt probabiliores. Altera traditur à M. Bañez ad 2. contra 6. dicēte, quod licet nō sit in aere aliquid resiliens directē summo calori; est tamen aliquid resistens indirectē, scilicet humiditas, quæ nequit esse cum summo calore, propter quod non fiet aer in instanti summē calidus. Et quia dispositiones pro forma substantiali exigente alias dispositiones introduci nequeunt in instanti.

38 Aliter P. Rubio n. 152. respōdet concedendo talem alterationem fieri in instanti; non tamen generationem, vel corruptionem elementi, quæ præter illam qualitatem petit aliam, non in instanti, sed in tempore producendam naturaliter.

39 Qualiter hæc doctrina cohereat cum his quæ dixerat lib. 1. ca. 4. tract. 3. q. 2. nempe alterationē semper esse successiuam, atque cōtinuam, siue secundum extensionem, siue secundum intensionem accipiatur. Non facillē, inquā, hæc cōcordari possunt: nam quod hic insinuat recurrendo ad potentiam absolutam; nō est ad rem, cum de rerum naturis iuxta rerum ordinē disputamus.

40 Nos tamen satis consequenter solutionē hanc admittere possumus, quia multas dari alterationes subitas illa q. 17. diximus. Quāuis non facile adesse possit agens applicatū debite pro summa qualitate introducenda, si non potest

applicari pro tota forma substantiali: & hanc vocat prior solutio resistantiam indirectam.

QVÆSTIO III.

De contrarietate elementorum.

S. II.

Qualiter inter formas substantiales sit contrarietas?

Elementa inter se contrariari: cōstat ex missione, & mutua actione, & reactione illorū. Quia tamen Philosophus cap. de substantia docuit, quod substantiæ nihil est contrarium; cum elementa sint substantiæ, non videtur qualiter hoc possit verificari.

Respondent Philosophus, & S. Thom. hoc libro tex. 50. lec. 8. lit. e. his verbis: *Dico autem elementum esse contrarium elemento, prout ratione qualitatum, contingit substantiam esse contrariam substantiæ. Quasi dicant, quod immediata, & formalis contrarietas est ratione qualitatum contrariorum formaliter: formæ verò substantiales solum contrariantur radicaliter, seu virtualiter in quantum sunt radix qualitatum contrariorum.*

2 Sed dices, contrariorum sunt contrariæ causæ: si igitur propriæ passionis ignis, & aquæ sunt contrariæ; videtur, quod formæ substantiales, à quibus dimanant, sint contrariæ.

Ad hoc iam respondimus lib. 2. Logicæ quæst. 12. num. 5. quod formæ substantiales sunt cōtrariæ cōtrarietate metaphisica, quæ est cōtrarietas large; non tamen contrarietate physica, quia hanc non habent nisi in radice. Quod iterum docet S. Thomas de Sensu, & Sensato lec. 10. lit. e. dicens. *Ignis agit secundum suum calorem, cuius est aliquid contrarium: non autem secundum suam formam substantialem, quæ caret contrarietate: nisi contrarietas large accipiatur secundum differentiam perfecti, & imperfecti in eodem genere: per quem modum in numeris contrarietas inuenitur.*

3 Inquiri tamen solet ratio cur vnum elementū cōtrarietate physica formali nō cōtrarietur alteri?

Respondet M. Soto 1. Physic. q. 5. ad 1. quod de substantiā totali, quæ est in recta linea, manifesta est ratio; quia nō recipitur in subiecto, & actio contrariorum est circa aliud quod subiectum. De forma verò substantiali ratio est, quia cum forma substantialis non recipiat magis, & minus, non propriè duæ formæ sunt extrema vnius latitudinis, sed excedunt se indiuisibiliter sicut numeri. Est ergo inter formas substantiales repugnantia: nō tamen contrarietas propriè. Eadē est ratio Caiet. c. de Substantia, & Sōcinatis 10. Metaph. q. 24. concl. 2. Ioan. à S. Tho. hic q. 10. ar. 2.

4 Et est expressa S. Thom. lib. 5. Physic. lec. 3. lit. b. vbi ita ait. Vna forma speciei secundum propriam suam rationem nō habet cōtrarietatem ad aliam. Primo, quia in formis substantialibus nō attenditur

maxima distantia inter aliquas duas formas, ita quod ab vna earum non veniatur ordinatum nisi per mediam. sed materia dum exiit vna forma, potest indifferenter recipere diuersas formas absque ordine. Vnde Aristoteles dicit in 2. de Gener. tex. 24. quod cum ex terra fit ignis, non oportet quod sit transitus per media elementa. Secundo, quia cum esse substantiale cuiuslibet rei sit in aliquo indiuisibili, non potest aliqua continuitas attendi in formis substantialibus, ut motus continuus possit esse de vna forma in aliam secundum remissionem vnius forme, & intensionem alterius. Ita S. Tho. qui idem docet lib. 11. Metaph. lec. 12. litt. b. & videatur lib. 10. Metaph. lec. 6. & 10.

5 Displicet tamen hæc ratio P. Suarez disp. 45. Metaph. sec. 4. n. 8. amor enim, & odiū contraria sunt inter quæ non est transitus successiuus, nec per medium positium, quod constat ex extremis.

Similiter P. Rubio hic q. 4. dicit, quod est contra Philosoph. in Post prædic. c. de oppositis, vbi docet, ex contrariis quædam habere medium circa subiectum, quædam vero nullum habere medium. Secundo, quia ratio expulsionis solum in eo consistit, quod vñ expellat alterum propter repugnantiam in subiecto: quod verò paulatim, vel simul fiat, non minuit repugnantiam: ergo simultanea expulsio formarum substantialium non tollit propriam contrarietatem earum.

6 Quia propter Suarez, & Rubio dicunt, ideo inter formas substantia-

les non esse propriam contrarietatem, quia respectu materie non habent repugnantiam ex peculiari conditione, sed ex generali ratione forme substantialis absolute constituētis essentiam: vnde non solum expellit vna forma aliam diuersæ speciei, sed etiam si sit eiusdem.

7 Parum tamen apparentiæ habet hæc ratio, quia gratis dicitur, quod repugnantia, quæ conuenit ex ratione forme substantialis, non sufficiat ad contrarietatem. Deinde, laborat in æquiuoco, quia oppositio contraria posset habere speciem oppositionis inter duas formas substantiales (etiam si repugnantia oriretur ex titulo cōmuni formarum substantialium) quia iam haberet, quod differret ab oppositis contradiatoriè, & relatiuè, & priuatiuè: nam illa non sunt inter extrema positiua maxime distantia, &c.

8 Legitima ergo est vtraque ratio S. Thomæ, & instantiæ parum vrgent. Ad primam dicitur, quod etiam inter amorē, & odiū potest esse successiuus transitus: quod autem possit esse interruptio, est ex libertate voluntatis: quod per accidens est ad oppositionem physicam, de qua loquimur.

9 Ad authoritatē Philosophi facillime respondetur primo cum M. Soto ibi, quod Philosophus ibi tractat de contrariis dialectice, & ideo non ibi, sed in Metaphisica exakte definit contraria physice, de quibus modo. Secundo admissio, ut libro 2. Logicæ q. 12. n. 5. admissimus, quod ibi definiantur contraria rigorose, nil habetur contra nos, quia

quia solum intendit quod inter sanitatem, & ægritudinem nō datur medium, sicut dantur colores medij inter album, & nigrum. Ex quo quid ad rem? Nam substantialis forma non est intentibilis, & remissibilis: & in hoc solo vim facim⁹ in secunda ratione. ¶ Alia ratio probat inter formas esse repugnātiā physicā, quam non negamus: nō tamen probat, quod sit contrarietas stricte sumpta iam explicata.

§. II.

Utrum contrariæ qualitates possint esse simul?

10 **Q**Uod de hoc puncto hoc in loco disputetur, dedit causam Philosophus textu 16. dicēs. *Contraria autem non innata sunt coniungi: calidum enim, & frigidum esse idē; & rursum humidum, & siccum, impossibile.* Quia igitur nosse qualiter hoc verincetur, necessarium est ad intelligendam elementorum contrarietatem, ideo tractandum est hoc dubium ut huic loco opportunum.

11 Prima opinio absolute tenet formas contrarias nec in gradibus remissis posse esse simul. Ita Gregorius Ariminensis in 1. dist. 17. q. 3. art. 2. Durandus q. 2. Prologi n. 19. & in 2. dist. 30. q. 1. n. 5. & problematice sublineri posse dicit lauellus 10. Metaphis. q. 13. & albertus la re Soncinas libro. 10. Metaphis. q. 22. dicens esse de mente Philosophi, & S. Thomæ: ex quo refert, quod in 3. dist. 14. art. 2. ad 2. ait, quod in minus albo non est aliqua nigre-

do, sed albedo minus interfecta. Sed ibi talia inuenire non potui: nec in 3. dist. 4. vbi ab alijs citatur.

Si autem alicubi in D. Thoma reperiuntur, ab alijs exponuntur, quod in minus albo non est aliqua nigredo in statu, ut denominet subiectum nigrum. Alioquin in alio sensu contradicerent ipsi S. Doctori, qui in 2. dist. 42. art. 1. ad 2. ait, quod causatur intensio ex hoc, quod illud quod intenditur, magis perfectum inuenitur, & suo opposito impermissius.

12 Per aliud extremum alij videntur asserere, nec de potētia absoluta duo contraria in gradibus intensis posse esse simul. Ita Capreolus in 1. dist. 17. q. 2. ad argumenta contra secundam: nam ad 6. ait, quod ratio Aristot. 4. Metaph. tex. 27. bene probat, quod si contraria in esse completo essent in eodem subiecto, contradictoria de eodē dicerentur. Et hoc ibidem ostēdit S. Thom. 2. sentent. dist. 34. Idemque dicit ad 3. & ad 6. Adami contra 2. Tribuitur eadem opinio Marfilio 2. de Gen. q. 6. & lauello vbi supra, vbi eam non inuenio. Et forte nec Capreolus de potentia absoluta loquitur, sed de contradictione, quæ sequitur operando iuxta rerum naturas.

13 Vera tamen, & communis Philosophorum, imò & Theologorum, sententia tria asserit. Primum, quod de potentia absoluta duo contraria etiam in gradibus intensis possunt esse simul. Secundū, quod ex natura rei id est impossibile. Tertium, quod duæ formæ contrariæ in gradibus remissis de facto

facto sæpè simul reperiuntur.

Ratio primi est facilis, quia contraria sūt formæ positivæ: vnde ex amborum simultanea positione, non sequitur contradictio immediate, & per se primo; sed tantum mediatè consecutiue, & secundario: effectus autem purè secundarius potest à Deo impediri. Vtrum autem ex aliquo alio capite aliqua sint contraria, quæ etiam diuinitus non possint esse simul? Alterius est disputationis Theologorum propriæ: & hic videri interim potest M. Ioan. à S. Thoma q. 10. art. 2. concl. 2.

14 Sed obijcies, quia nec diuinitus fieri potest, quod duo cōtraria sint simul: ergo nec quod duo cōtraria sint simul. Probatur consequentia ex Phylosopho 4. Metaphis. text. 27. dicente. *Cum vero impossibile sit contradictionem de eodem verificari, patet quod neque contraria simul eidem inesse contingit: contrariorum enim alterum non minus priuatio est.* Quæ ratio, etiam seclusa Phylosophi autoritate, est efficax, quia vnum contrarium, vel est alterius priuatio, vel alterius priuationem includit: ergo esse vnius formæ includit nō esse alterius: ergo ex eo quod duæ formæ contrariæ sint simul, sequitur, quod sint, & non sint.

Respondet Bañez lib. 1. q. vltima ad 3. & in præsentī Rubio q. 5. n. 70. & alij multi, quod ipse Phylosophus se explicuit: nam contradictoria absolutè negat esse simul; at verò de contrarijs id concedit aliquo modo, nempe, secundum gra-

das remissos: inquit enim. *Impossibile est ea contraria simul in esse; sed aut ambo secundum aliquid, aut alterum secundum aliquid, alterum simpliciter.*

15 Hæc tamen verba non multum vrgent, quia aliter, & magis ad mentem Phylosophi exponuntur à D. Thoma ibi lec. 15. in fine, dicente, quod ly *secundum aliquid*, verificatur, quando utrumque est in potentia, vel secundum partem, vel secundum quid, & alterum simpliciter; sicut quando vnum est in actu, & alterum est in potentia: vel vnum secundum plures, & principales partes; alterum tamen secundum aliquam partem, sicut *Æthiops est niger simpliciter, & albus secundum dentes.* Ex quo patet, quod nō loquitur Phylosophus de contrarijs in actu, & in eadem parte subiecti quando admittit esse simul.

Quando vero ex eo quod sint simul, dicit sequi contradictionē, loquitur vt Phylosophus: nam rerum naturis attentis optimè argumentatur Aristoteles, vt ibi declarat S. Thomas. Contrarium includit priuationem: & priuatio est quadam negatio: igitur impossibile est simul affirmare, & negare: impossibile est contraria simul inesse eidem simpliciter. Quia tamē hæc inclusio nō est essentialis, & primarius conceptus formæ positivæ; ideo bene stat, quod diuinitus hæc contradictio nō sequatur ex eo quod duæ formæ contrariæ simul ponantur. Videatur S. Thomas 2. Cæli lec. 4. lit. g.

16 Secundum assertum continua patet experientia, adueniente enim calore, remittitur frigiditas, & sic de alijs. Et ad min⁹ in hoc sensu.

sensu verificatur contrariorum definitio, quod *mutuo se expellunt*, &c. Denique, quia motus est inter contraria; & ideo quot gradus in termino à quo relinquuntur, in termino ad quem acquiruntur.

17 Colligitur tertia conclusio (de qua erat antiquit⁹ difficultas) ex D. Thoma locis citatis libro 1. q. 16. n. 33. clarius hoc secundo de Generat. lec. 8. lit. b. dum ait: *Tunc generabitur quoddam medium, quod nec est simpliciter calidum, nec simpliciter frigidum, sed quodammodo naturam participans utriusque.* Quod, & docet lit. c. cum Philosopho ibi, & libro 2. de partibus animalium ca. 1. & ex dictis libro primo euidenter idem colligitur. In primis verificari nequeant quæ de permanentia elementorum in nullo diximus libro 1. q. 33. §. 3. & 4. nisi qualitates contrarie in gradibus remilis sint simul. Quod etiam explicuimus q. 29. quod agens agendo repatiatur, supponit eandem similitudinem formarum in gradibus remilis: & pariter quæ diximus q. 28. de successione alterationis.

18 Ratio à priori est, quia istæ qualitates habent latitudinem in intensione, & extensione in subiecto: ergo sicut ad sensum videmus, quod eo ipso quod vni forma extenditur, alia ex illa parte abiicitur, vel in totum, vel in parte; ita ex eo quod forma habet latitudinem in actuando, non quam primum imperfecte actuat, contrariam expellit, sed intra gradus quos ipsa acquirit aliam destruit: unde quot gradibus aliqua qualitas distat à su-

mo suo gradu, tot secum admittit de forma contraria. Denominatio autem sumitur à gradu prædominante, ab alijs autem solum potest denominari secundum quid.

19 Sed obijcies: nam definitio nequit separari à definito: sed definitio contrariorum est, quod *mutuo se expellant ab eodem subiecto*: ergo etiam in gradibus remilis se expellunt. Probatur consequentia, quia etiam in gradibus remilis sunt vere contraria.

Respondetur, quod verba in definitione non dicunt actum, sed aptitudinem, & ita sensus est, quod in debito statu mutuo se actu expellant: sicut cum dicitur, quod *opus viventis est generare sibi simile*, intelligitur de viuentem in debita quantitate constituto. Præterquæ quod, iam diximus, quod cum ad sunt omnes conditiones, verificatur actualis expulsio per accomodam distributionem. ¶ Si suggillatim arguamur Gregorij, Adami, & aliorum vis soluta videre, lege Capreolum. Quod si diluere vis argumenta Soncinatis, consule lauellum; quia questio tantum occasionaliter hic disputatur, non possumus in singulis detineri.

20 Illud non possum non animaduvertere, quod Petrus Garcia super Fen. 1. doctrina 2. disp. 6. cap. 3. etiam nostram conclusionem probat tali ratione. Maior oppositio est priuatiua, quam contraria, cum hæc habeat utrumque extremum positiuum; illa vero minime, sed in altero sit negatio cum subiecti aptitudine: magis enim distat ens,

& non ens, quam duo entia. Sed priuatiuē opposita possunt esse simul sub certis gradibus, quando forma gradus habet: ergo non repugnat contrariē opposita esse simul in gradibus remissis. Probatur minor in vmbra, in qua est lumen, & priuatio intensioris luminis.

21 Hæc ratio, vel assumit minorem falsam, vel non nisi eum distinctione, & limitatione veram: & quia doctrina tradēda pro aliis materijs est notanda; ideo oportet eā proponere ex D. Thoma 1. 2. q. 73. art. 2. dicente: si quis diligenter consideret, inueniet duplex priuationum genus: est enim quedam simplex, & pura priuatio, quæ consistit quasi in corruptum esse, sicut mors est priuatio vitæ, & tenebra est priuatio luminis: & tales priuationes non recipiunt magis, & minus, quia nil residuum est de habitu opposito: vnde non minus est mortuus aliquis primo die mortis, & tertio, vel quarto, quā post annum, quādo iā cadauer fuerit resolutum: & similiter non est magis tenebrosa domus si lucerna sit operta pluribus velaminibus, quam si sit operta vno solo velamine totum lumen intercludente (nam si nō totum intercludatur, in vna parte erit vmbra, & in alia lux). Est autem alia priuatio non simplex, sed aliquid retinens de habitu opposito, quæ quidem priuatio magis consistit in corruptū, quam in corruptū esse: sicut ægrotudo, quæ priuat de bitam commensurationem humorum; ita tamen quod aliquid eius remaneat, alioquin nō remaneret animal viuū; & simile est de tur-

pitudine, & alijs huiusmodi. Huiusmodi autem priuationes recipiunt magis, & minus ex parte eius, quod remanet de habitu contrario: multum enim refert ad ægrotudinem, vel turpitudinem, vtrum plus, vel minus à debita commensuratione humorum, vel membrorum recedatur. De qua S. Thomæ doctrina videndus ibi Conradus, & alij expositores.

22 Ex illa autem patet probatio nem minoris rationis prædictæ falsam assumere: siquidem vmbra est priuatio lucis pura: & quando est aliquid lucis, nō est vmbra, sed imperfecta lux. Si autē minorem probaret adducēdo priuationes in fieri, congruenter procederet: sed tamen eadem est ratio quod priuationes in fieri retineant aliquid de forma opposita, ac quod duæ contrariæ formæ possint esse simul in gradibus remissis: & ideo priuatiuæ sententiæ Authores vtrumque negabūt.

Quare solum ratio posset admitti vt procedat à paritate, vel à simili apud aliquos notior.

QVAESTIO V.

S. I.

De mutua elementorum generatione.

Primam dubium soluitur.

1 **S**upponimus quod elementa, & si secundum totum sint incorruptibilia; tamen singula partes sunt corruptibiles, utpote contrarietatem habentes, ut docet S. Thomas 2. contrag. cap. 90. rat. 6. & alijs locis relatis hoc lib. quæst. 1. num. 25. unde, nec totum elementum, nec aliqua eius principalis pars, naturaliter valet in aliud conuerti; nec mediate, nec immediate: quia esset contra integritatem principalium partium vniuersi corporei sublunaris.

2 Loquimur ergo de mutua elementorum transmutatione secundum partes: de quibus est certum, quod siue mediate siue immediate quodlibet potest in aliud transmutari propter ipsorum contrarietatem, quod totum docent Philosophus textu 25. & S. Thomas lec. 4. lit. c. his verbis. Dicit ergo (Philosophus) quod licet omnia elementa in hoc conueniant, quod quodlibet ex quolibet generatur: differunt in hoc quod quædam ipsorum facilius, & citius; & quædam tardius, & difficilius ab inuicem transmutantur. Quæcumque enim habent symbolum, id est, conuenientiam in aliqua qualitate, citius, & facilius transmutantur ad inuicem: illa vero quæ in nulla qualitate conueniunt, tardius, & difficilius. Hæc ibi.

Quæ cum certa sint, & ab omnibus admissa.

3 **D**ubitatur primo, utrum quodlibet elementum immediate possit generari ex quolibet?

Pro sententia negativa citantur à Rubio cap. 6. q. 1. Themistius 5. Phys. ad textu 9. Soto 4. Phys. q. 2. art. 1. Valles. ibi cap. 5. ad finem. Sed Sotum legens, in illo talem sententiam non reperiō; & forte alij non maiori fidelitate referuntur. Eam tamen expresse tenet Rubio, & Arriaga disp. 4. sec. 6. Probant à priori, quia elementa dissimila habent qualitates contrarias in summo: unde cum agant successue, introducent prius qualitates pro forma missi, vel alterius elementi, quam pro elemento sibi contrario. Secundo, quia de extremo ad extremum non fit transitus nisi per medium. Tertio arguunt experientia, quia aqua numquam in ignem conuertitur, sed in vapores dissoluitur.

4 Addit Arriaga non apparere qua ratione ignis immediate possit conuerti in aquam: extinguatur enim flamma ab aqua, non ideo conuertetur in aquam. Et ritio accensus, si mergatur in mare, non ideo transibit immediate in aquam. Ignis etiam numquam in se immediate conuertit aerem: alias in fornace non periret defectu pabuli.

Et quod ignis non immediate conuertit in se aquam, constat in lampadibus, ubi etiam si sit magnus ignis, depascetur quidem oleum, aqua autem

autem nec minimam guttam consumet. Nec in terra est actiuitas vt immediate in se conuertat aerem: vt patet, quia aer, qui est in foraminibus terræ, numquam in terram conuertitur. Nec vquam aer visus est augeri terra. Nec terra iniecta in aquam, conuertitur in aquam.

5 Oppositam tamen sententiam esse cōmunem, tam inter Latinos, quam inter Græcos interpretes, testantur PP. Cornub. hic ca. 4. q. 1. art. 2. & Cardinalis Toletus q. 8. & plurimos alios citant, & sequuntur PP. Carmel. disp. 11. q. 1. M. Ioan. a S. Thoma q. 10. art. 4. Cabero, & passim alij. Et probant primo, quia Philosophus, & Sanctus Thomas nō absolute protulissent *quodlibet elementum generari ex quolibet*, nisi immediate posset ex quolibet fieri: sicut licet homo possit fieri ex homine mediate, & viuens ex cadauere, non tamen absolute, & simpliciter dicimus hominem fieri ex homine, viuens ex cadauere.

6 Secundo: nam elementa habēt ratione suarum qualitatum immediate contrarietate ad inuicem. Et ex parte termini forma vni⁹ elementi non perse petitur, vt introducatur alia; quia eiusdē rationis est forma elementi, siue mediet hoc, siue mediet illud: ergo potest elementum quodlibet immediate ex quolibet generari.

7 Vishuius rationis desumptæ ex Philosopho, & S. Thom. (propter quam hanc communem sententiam amplector) consistit in imperfectione formæ elementorū, prop-

ter quam sunt immediate materiæ primæ, ita vt non sit necesse multas præcedere generationes, vt ad eas veniatur; vt necessum est interne nire in generatione animalium, vt late S. Thomas 1. p. q. 118. ar. 2. ad 2. & q. 3. de Potentia art. 9. ad 9. & in 2. dist. 12. art. 4. Inquit. Secundū Commentatorem 11. Metaphys.

Prima habilitas que est in materia, est ad formam elementari. Vnde non inuenitur aliqua forma media inter materiam primam, & formam elementari, sicut inueniuntur multa media inter materiam primam, & formam animalis, quarum vna alteri succedit, quo vsque ad vltimam perfectionē veniatur inter medijs multis generationibus, & corruptionibus, vt Auicenna dicit. Hucusque S. Thomas. Et libro secundo contra gentes cap. 89. ait. *Licet enim generatio simplicium corporum non procedat secundum ordinem, eo quod quodlibet eorum habet formam immediatam materiam primam, in generatione tamē corporum aliorum oportet esse generationum ordinem, propter multas formas intermediarias inter primam formam elementari, & vltimam formam, ad quam generatio ordinatur: & ideo sunt multe generationes, & corruptiones seles cōsequētes.*

8 Qua doctrina, & cōclusio firmatur, & aperitur via ad soluēda argumenta, quia forma mixti, præcipue animalis perfecti, non facile introducitur, quia perse loquendo, mediare debēt aliæ generationes. At vero forma elementi est sublimarium imperfectissimā; & ideo facile

eile immediatè ex quolibet quodlibet generatur, si applicentur causæ actiue, vt cum guttæ aquæ sparguntur in fornace, & in similibus casibus, fit immediatus transitus vnius elementi in aliud.

9 Illud tamen damus argumentis prioris sententiæ, quod docuerat M. Eañez cap. 4. q. 1. conc. 3. quod multoties ista conuersio non fit nisi medio alio elemento, quod generatur: vt cum prius fit ex aqua aer, quam ignis: & cum generatur tertium ex elementis symbolis, iuxta Philosophum textu 27. Scilicet etiam generatio elementum fit medio vapore, vel exhalatione: nam elementa in media aeris regione conuenire non possunt, nisi medio vapore, aut exhalatione; de cuius natura 1. Meteororum lec. 6. videtur S. Thomas. Vnde in hoc deficiunt experiētia, quia probant, id quod concedimus, quod frequentius transitus fiat mediātè. Ex quo non inferitur, quod numquam possit fieri immediate: quod erat illorum intentum, vt nostræ sententiæ opponerentur.

10 Quod explicatur: nam ipse Arriaga n. 141. dicit esse certo certius, quod omnia elementa mediate possunt in alia conuerti; & tamen in multis casibus ab ipso adductis, nec mediatè apparet vnius elementi in aliud conuersio: quia nimirum id est per accidens, propter specialem complexionem huius, vel illius mixti, in quo proxime transit: ergo eodem modo nos respondimus omnibus illis experiētijs.

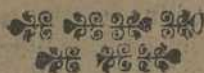
11 Rationibus facile respondetur, quod propter maximam ignis actiuitatem, citissime materia propinquam in se conuertit: nec qualibet qualitas citra summam est dispositio proportionata pro forma mixti, sed solum cum est in debito temperamento, & proportionem: unde facilius introducit forma elementi, quam forma mixti. Per quæ patet ad 1.

12 Ad secundum dicitur, quod illa maior est vera in motu locali: & in generatione corporum mixtorum perfectiorum: secus vero in generatione simplicium corporum, propter immediatam habilitatem materiae ad formam elementi.

13 Ad tertium dicitur, quod licet regulariter ita fiat; potest tamen contrarium contingere; vt cum aqua parua in rogum coniicitur, nec est exhalatio vaporum, nec generatio aeris, sed immediata productio ignis.

14 In casibus autem adductis non 4. vel propter paruam quantitatem, vel minimam actiuitatem agentium; vel propter indispositionem recipientium, sapientissime non potest fieri transitus, nec immediatus (nisi remotissime) vnius elementi in aliud sibi proximum: quod concedimus, quia id nostræ non aduerfatur sententiæ; vt eius

Authores frequenter notant.

§. II.

Duo alia dubia soluuntur.

15 **S**ecundo inquiritur, vtrum in ster elementa symbola facilius sit transitus, quam inter dissymbola;

Respondet Philosophus affirmatiue, vt patet textu 25. cuius rationem sic in forma proponit Sanctus Thomas lec. 4. lit. c. quia cum ea quæ habent symbolum transmutantur, non est necesse transmutari nisi tantum alteram qualitatem: quando verò ea quæ transmutantur ad inuicem in nulla qualitate conueniunt, vtramque qualitatem necesse est transmutari: facilius autem est vnum transmutari, quam plura: ergo facilius est transitus inter symbola elementa.

16 Sed obijcies: nam in corruptione substantiali fit resolutio omnis formæ vsque ad materiam primam; & ideo nullum accidens nullo perseverat idem in genito, & corrupto, vt dixim⁹ lib. 1. q. 12. ergo semper ambæ qualitates corumpuntur: ergo non est facilius transmutatio in symbolis, cum oporteat corrumpi ambas qualitates, sicut in transmutatione non habentium symbolum.

Hoc argumentum sibi obijcit Sanctus Thomas; & respondet lec. 4. lit. c. in fine, quod qualitates elementorum causantur ab ipsis formis substantialibus ipsorum. Illa ergo elementa, quæ maiorem conuenientiam habent in qualitatibus, neces-

sario habent maiorem conuenientiam in formis substantialibus, & per consequens in dispositionibus materiæ, facilius ad inuicem transmutantur. Et licet oporteat ambas qualitates corrumpi; tamē quia qualitas symbola minus resistit; imo nullo modo, contraria vero resistit; ideo facilius est transitus.

17 Sed instabis: nam transmutatio elementorum fundatur in contrarietate qualitatum: ergo vbi maior contrarietas reperitur, ibi facilius erit transmutatio. Sed nō symbola sunt magis contraria, quam symbola, cum vtraque qualitate prædominante opponantur: ergo inter ipsa facilius erit transmutatio. ¶ Quod experientia videtur comprobari: nam guttæ aquæ iniectæ in aquam, faciunt vt magis ardeat: & facilius conuertuntur in ignem, quam particule terræ, quæ est symbola igni.

Respondetur negando consequentiam, quia contrarietas qualitatum exigitur ad actionem, & reactionem vt vnus terminus deferatur, & alter acquiratur; at vero facilius victoria prouenit ex actiuitate agentis, & minori resistentia obijctis: & ideo conuenientia dat facilitatem, quatenus tollit impedimenta, quib⁹ retardatur accessus ad terminum.

18 Ad experientiam respondetur, quod per accidens propter antiparissimam explicatam li. 1. q. 25. §. 3. solet ignis magis ardere cum prunæ aqua asperguntur. Similiter, si cetera nō sint paria, poterit per accidens esse facilius transitus in-

ter elementa disymbola, vt notat M. Bañez c. 4. q. 2. §. *Aluerse*. Possunt enim esse alia impedimēta ex alijs qualitibus prouenientia, vt si vnū sit nimis rarum, aliud, nimis densum; vel impedimentum potest esse inqualis proportio materię, & quantitatis. Vnde licet terra habeat symbolum cum igne in siccitate, non ita facile conuertitur in ignem sicut aqua, propter nimiam densitatem terrę, quę nequit ita facile reduci in raritatem requisitam ad formam ignis. Si autem terra esset in raritate æquali cum aqua, citius mutaretur in ignem, quam aqua, vt in vapore solet contingere. Et ideo ipse Philosophus textu 25. & Sanctus Thomas lect. 4. lit. c. dicunt, *quia ignis est calidus, & siccus; terra vero frigida, & sicca; si corrumpatur frigiditas terrę, generabitur ignis ex terrā.*

19. Dubium tertium, vtrum vnum elementū generetur ex duobus?

Respondent Philosophus, & Sanctus Thomas lect. 4. lit. c. quod si altera qualitas vniuscuiusque elementorum habentium symbolum corrumpatur, non est ad inuicem transmutatio; sed tamen poterit aliquod tertium generari. Si cut ex igne, & aqua, quę in nulla qualitate conueniunt, poterit generari terra, & aer: ex aere, & terra, ignis, & aqua, &c.

20. In elementis verò symbolis talis generatio esse nō potest, quod ex duobus, altera qualitate in vtroque corrupta, tertium generetur. Quia illa quę relinquitur, est aut

eadem, aut contraria: & siquidem fuerit eadem in vtroque, puta caliditas in igne, & aere, non generabitur aliquod tertium elementum, quia ex vna qualitate non potest constitui elementum: si autem fuerit contraria, puta siccitas ignis, & humiditas aeris, cum ista coniunctio sit impossibilis (quia contraria in gradibus intensis non possunt esse simul, nempe siccū, & humidū; calidum, & frigidum) nec tunc poterit generari tertium elementum.

QVAESTIO VI.

De temperamento mistorum.

POSTquam Philosophus determinauit de generatione elementorum: capite septimo, quod incipit textu 46. lect. 8. apud Diuū Thomam, determinat de generatione compositorum ex elementis, quę mista dicuntur: quorum occasione de temperamento mistorum disputant Interpretes, vt possint Medici hæc generalia principia ad proprium obiectum applicare: nam vt in simili ait S. Thomas 4. Meteororum lect. 1. *Secundum Auicenam, Medicina versatur solum circa corpus humanum ad infirmitatem remouendam, & sanitatem inducendam: sed illa quę in hoc libro determinantur, sunt communia omnibus mistis, sicut patet per processum. Quapropter, etiam non mittendo scilicet in messem alienam, de temperamento mistorum in communi debet Naturalis Philosophus disputare; Medicorum verò erit in speciali.*

ciali de temperamēto humani corporis differere, vt distemperie possint remoueri, & sanitatem inducere, & tueri.

§. I.

Quid, & quotuplex sit temperamentum?

Temperamentum, si vocis attendamus proprietatem, significat moderationem, siue id quo ad mediocritatem aliqua reducitur. Quia tamen non est vna Doctorum mens in explicando qualiter elementa manent in misto; ideo nec conueniunt in acceptione temperamenti mistorum. Qui enim ponunt elementa manere formaliter in misto, consequenter ponunt duplex temperamentum proportionem, seu symmetriam: aliud substantiale ex proportionem formarum elementarium; aliud accidentale ex qualitatibus eorundem. Primum appellant innatum, & fixum; quia non variatur, nisi decursu ætatis, vel diuturno morbo: aliud vero facile mutatur. Ita Vega lib. 1. capite 4. Lopez libro 3. de Temperamentis capite 4. Mercatus libro primo p. 2. de Temperamentis classe prima articulo secundo. Peramatus libro primo de Temperamentis cap. 1. & alij.

3 Authores verò, qui negant elementa manere formaliter in misto, solum ponunt temperamentum significare proportionem qua-

litatum primarum. Quod est ad mentem S. Thomæ, & Authorum, quos retulimus lib. 1. quæst. 32. & 33. & aliorum, quos citant, & sequuntur Conimbr. cap. 8. quæst. 1. art. 1. & Rubio cap. 6. quæst. 1. & latissimè Petrus Garcia super Fen. 1. Doct. 3. disp. 8. per septem capita, & disp. 9. cap. 1. quod supposita doctrina libri primi, noua non indiget probatione, nam hac proportionem conseruat forma misti in se virtutes elementorum, & ipsa forma hac naturali dispositione conseruatur.

4 Hac vocis supposita notitia, iam à Physicis, & à pluribus recepta Medicis, illius diuisionem consuetam breuiter refert Calepinus, ita dicens verbo *Temperamentum*. A Medicis temperamentum appellatur proportio primarum qualitatum in corpore misto: eiusque nouem constituunt differentias. Nam aut æqualis est omnium qualitatum proportio; eaque constituit iustum, & legitimum temperamētum, quod est veluti canō, & norma reliquorum. Aut inæqualis; idque rursus duobus modis: nam aut vnica est qualitas reliquis excellens, tribus se moderate habentibus; indeque emergunt quatuor simplicia temperamenta. Aut ad summum duæ reliquis præualēt duab; vnde rursus oriuntur quatuor alia temperamenti genera, quæ composita dicuntur. Hæc ibi.

5 Melius tamen à Medicis Medicorum diuisionem discemus. Diuisionis à Galeno traditæ, talem sufficientiæ rationē tradit Petrus Gar-

cia vbi supra disp. 9. cap. 3. Quatuor sunt primæ qualitates, ex quibus mixta corpora constant: sed ex his solum fieri nouem combinationes vtilis existentes: ergo solum sunt nouem temperamenta. Probatur minor, quia possibilis est combinatio qua omnes reducuntur ad mediocritatem exactam: nam cum sub his gradibus non habeant contrarietatem, possibile est ita existere: & hæc à Medicis appellatur *temperata* (de cuius existentia postea disputabitur.) Rursus non repugnat vnā qualitatem ex illis excedere secundum gradus reliquas qualitates; & sic erunt quatuor temperamenta, iuxta numerum qualitatum, quæ possunt prædominari. Denique potest esse excessus duarum qualitatum, quæ contrariæ non sunt. Contrariæ autem qualitates in excessu non possunt esse in eadem parte subiecti: ac per consequens reliquæ coniugationes sunt impossibiles: & ideo dari non possunt nisi nouem temperamenta.

6. Quinque ex his temperamentis extra conuersiam admittuntur: & ultra *simplex temperamentum*, in quo vna tantum qualitas vincit; quatuor alia sic appellantur: nam dicitur *igneum* cum abundant calor, & siccitas, & in animalibus *cholericum*: aereum dicitur cum calor, & humiditas abundant; & est in animalibus *sanguineum*. Cum autem humiditas, & frigiditas excedunt, vocatur *aquum*, & in animalibus *phlegmaticum*. Denique cum excedunt frigiditas, & siccitas, appel-

latur *terreum*: cui in animali correspondet *melancholicum*. Alia autem temperamenta non simplicia, seu difformia dari nequeunt. Hæc autem in indiuisibili non consistunt, sed valde variantur, non solum in mixtis specie differentibus, sed etiam in indiuiduis eiusdem speciei; imò idem indiuiduum etiam perfectissima valetudine non seruat eandem commensurationem qualitatum, sed iuxta ætatem varietatē proportionaliter eam mutat.

7. Vltcrius ex communi Medicorum notat M. Bañez c. 7. quæstio ne vnica, quod duplex æqualitas considerari potest in qualitatum temperamento: alia est *æqualitas ad pondus*, qua mixtum ita sit redactum ad medium, vt in eo omnes qualitates sint æquales: in gradibus, verbi gratia, omnes sint in gradibus vt quatuor. Alia æqualitas est proportionis, qua mixtum est redactum ad talem commensurationem, & symmetriam primarum qualitatum, qualis est conueniens, & adaptata ad formam conseruandam, & operationes exequendas: & hæc vocatur *æqualitas ad insitiu*, hoc est ad debitam quasi exigentiam formæ, & operationum: ad quod non exigitur æqualitas arithmetica; sed sufficit proportionalis in ordine ad formam, & eius operationes.

8. Non me latet hanc distinctionem non eodem sensu à Medicis exponi, vt pater ex pluribus eorum dicendi modis relatis à Petro Garcia disputatione 9. capite quinto.

Et quod Argenterius libro Artis Medicæ pag. 173. & Peramatus de Temperamentis cap. 5. arbitratur ex mente Galeni temperamētum æquale ad pōdus coincidere cum temperamento ad iustitiam, præcipuè loquendo de temperamento hominum. At vero Garcia disput. 9. cap. 8. latè probare contendit tēperamentum ad pondus distingui à Galeno à temperamento ad iustitiam. Quam litem Medicis dirimēdam relinquo. Nobis sat est in sensu prædicto voces esse frequentissimas in Scholis Philosophorum, & Medicorum. Iam ergo solum videndum restat, an temperamentum æquale ad pondus sit naturaliter possibile? Et de facto in hominibus existens?

§. II.

Vtrum detur temperamentum æquale ad pondus?

9 **A**ffirmant Albertus de Saxonia q. 11. Marsilius q. 15. Cōimbricenses cap. 8. q. 2. art. 3. Rubio cap. 7. q. 2. Cabero trac. 2. disput. 3. dub. 3. & Medicorum pluri mi; quamvis non vna via id sustineant. Nam Vallesius lib. 1. Controu. cap. 7. asserit posse fieri corpus temperatum exactè tota natura, id est, secundum æqualem proportionem elementorum, aut partium eius; non tamen potest fieri exactè medium in substantijs, & qualitatibus simul: nam quod tale esset, nullo morbo laboraret.

Reliqui verò æqualitatem ad pondus in qualitatibus constituunt, vt Segarra lib. 1. de Temperamentis cap. 8. Peramato lib. 1. cap. 5. Garcia disp. 9. cap. 5. & 7. Rursus differunt nam Vallesius, & Segarra docent temperamentum ad pondus durare sub illo statu tantum vnico instanti. Lopez verò cap. 5. & Garcia cap. 10. dicunt non repugnare quod temperamentum ad pōdus cutis volē manus duret aliquo tēpore.

10 Principale tamen assertum probant, quia temperamentum æquale ad pondus ex nullo capite naturaliter repugnat: non ex parte qualitatū primarum, cum in gradibus mediæ latitudinis nō habeant contrarietatem, ac per consequens nec repugnantiam, aut incompossibilitatem vt sint in eadē parte subiecti. Nec repugnantia est ex parte inæqualis actiuitatis in elementis, quia possunt ita secundum quantitates proportionari, vt actio æqualis sequatur.

11 Additur etiam autoritas Philosophi sectione 5. Problematum quæst. 21. & secundo de Anima textu 118. & Sancti Thomæ, qui prima parte quæstione 91. articulo primo, ait, quod homo habet *maximam æqualitatem proportionis*. Et articulo tertio ad primum dicit, quod in homine est *perfecta complexionis æqualitas*.

12 Tantum autē deferunt huic temperamento æquali ad pondus, quod asserāt, quod, qui illo sit præditus, possit miracula quæuis facere: & huius temperamenti vi Chri-

flum Dominum tot miraculis cor-
rumpisse. Quod tribuit Medicis Ful-
ginati, Forliasio, & Garbo, M. Ra-
phael Torre 2. 2. q. 90. art. 2. disp.
3. quod rejicit ex Apostoli doctri-
na 1. ad Corinth. 1. 2. numerantis in-
ter gratias gratis datas, & superna-
turales, potestatem faciendi mira-
cula.

13. Asserendum igitur est, non
posse dari in mistis, naturaliter lo-
quendo, temperamentum æquale
ad pondus. Colligitur ex Phyloso-
pho 4. Meteororum cap. 4. & ex-
pressè tenent Auicena sententia 1.
doctrina 3. cap. 1. Auerrois hic tex-
tu 48. & 10. Metaph. text. 23. & 1.
Cali text. 7. & 4. Meteororum tex-
tu 7. & 2. collectan. cap. 22. & Cō-
ciliator diff. r. 18. & Argenterius in
arte Medica pag. 173. Medina lib.
2. de recta in Deum fide cap. 7. Vaz-
quez 1. tom. 3. p. disp. 57. num. 14.
ibi Lorca disp. 53. Bañez hic cap.
7. q. vnica. Nazarius, & alij Thomi-
stæ, quos sequuntur PP. Carmelita-
ni disp. 18. q. vnica. M. Ioann. à S.
Thoma q. 11. art. 2.

14. Eadem conclusio traditur à
D. Thoma, & probatur in tertio sē-
tentiæ diff. 16. q. 1. art. 1. ad 4. di-
cente, impossibile est, quod com-
plexio perueniat ad tantam æqua-
litatem, quin alterum contrario-
rum prædominetur: quia aliàs non
fieret mistio, nisi vnum in alterum
ageret dominans ad medium redu-
cendo, altero resistente. Et præci-
pue hoc oportet in corpore hu-
mano, quod calor dominetur,
propter operationes animæ, quæ
indigent calore sicut instrumēto,

vt dicitur in 2. de Anima tex. 41.
Hæc ibi.

15. Quod latius prosequitur
in 2. diff. 19. q. 1. art. 4. ad 2. inquit
dicendum, quod impossibile est a-
liquod mistum esse, in quo nō præ-
dominetur alterum cōtrariorum,
multis de causis. Primo, cum natu-
ræ elemētares se habeant quasi ma-
terialiter ad formam misti, nō pos-
set mistum consequi vnā formā
simpliciter, nisi elementa aggrega-
rentur in vnum, hoc modo quod
vnum sit formale, & prædominās.
Secundo, quia ad missionem exigi-
tur elementorum alteratio: quam
esse non contingeret, si ponerentur
eorum æquales virtutes: oportet
enim quod virtus alterātis vir-
tutē alterati excedat. Tertio, quia
nullum locum naturalē haberet,
si nullum elementum in eo domi-
naretur; & ita nec motum natura-
lem: in quo deficeret à proprieta-
te corporis naturalis. Quarto, quia
in animatis specialiter calor est in-
strumentū animæ; vt in 2. de Anima
dicitur; vnde oportet calorem præ-
dominari: & sic oportet quod in
quolibet misto tandem sequatur
corruptio. Hactenus Sanctus Tho-
mas.

16. Rationes istæ explicandæ
sunt iuxta dicta libro 1. q. 26. & de
inceps. Nec omnes habent locum
in misto non producto per mistio-
nem strictè sumptam: sicut, & vl-
tima ratio solum militat in anima-
tis. Specialiter tertiam rationem
desumptam ex Auerrois 1. Cali
comm. 7. vocat Bañez cōc. 7. *denō-
stratorem*, ad probandum non pos-
se

se dari mīstum æquale ad pondus in qualitatibus motiuis, quia si nulla qualitas prædominaret, in nullo loco esset naturaliter moueretur: cum tamen natura sit principium motus, & quietis.

17 Rursus certum est in qualitatibus membrorum animalium nō posse esse æqualitatem ad pondus: alioquin eorum functiones impedirentur, vt cor debet esse calidissimum, cerebrum frigidissimum, ossa sicca, pupilla humida: vnde ex perimur aliam complexionem in manibus, aliam in capite, aliam in pedibus. Itē experientia compertū est, quod homo idē non habet eādem complexionem per totam vitam: de quarum æratum complexionibus disputant Medici, quos citat Petrus Garcia super Fen. 1. Doct. 3. dis. 16. & 17. ex quibus nō nulla Tol. hic q. 11. Inde autē à paritate deducitur, nec in eadem parte, nec in eadē grate esse qualitates temperatas ad pondus.

18 Denique temperamentum ad pōdus tactu discerni nequit: tum, quia sensus nequit adeo metaphisice, vel mathematice qualitatū pondus discernere: tum, quia temperamentum tactus esse æquale ad pondus, negamus: & ideō tactu æqualitas ad pōdus qualitatū tāgibilium nequit comprobari. Ratio autem physica, vel metaphisica, quæ probet tale temperamentum dari, non adducitur: ergo sine fundamento ponitur.

19 Ad argumentum contrariū M. Bañez conc. 5. & ad 1. respondet nō repugnare qualitatibus istis

esse simul, nec in quantum qualitates contrariæ sunt, nec via corruptionis: quia ab aliquo agente extrinseco qualitates remittē possunt intendi, & intensæ remitti: repugnat tamen hanc esse temperiem cōnaturalem, quia non erit proportio qualitatū ad formam mīsti, nisi altera prædominetur, vt rationes conclusionis probant. Vel dicatur quod repugnantia simultatis non est ex subiecto, nec ex natura qualitatum, sed ex modo agendi, & ex operationibus ad quas ordinātur, & ex forma substantiali ad cuius conseruationem disponūt qualitates mīstorum.

20 Ad authoritates respōdetur, quod in illis nō est sermo de æqualitate ad pondus: sed solum docemur, quod cōplexio humana maxime accedit ad qualitatem temperatam: vnde S. Thomas hoc lib. lec. 8. lit. c. ait. quod mīstorum *complexiones variantur: sicut est homo, cuius complexio maxime vicina est temperamēto.* Non ergo est sermo de æqualitate mathematica, sed solū de æqualitate quasi physica latitudinem ad nitrentem. Vnde S. Thomas 2. de Anima lec. 23. lit. e. ait. *Et propter hoc quanto animal habet complexionem magis reductam ad medium, tanto habet meliorem tactum: vnde homo inter omnia animalia est melioris tactus.*

QVAESTIO VII.

Vtrum corruptum possit idem numero reparari?

T Angitur hæc quæstio à Phyllosopho in fine huius libri: & cum ab expositoribus disputetur, non potuimus eam omittere. Et propter doctrinæ connexionem, non solum controuerteretur intra terminos Physicæ, loquendo ex natura rei; sed etiam prout à Theologo tractatur, attenta Dei potentia absoluta.

§. I.

Opiniones Doctorum.

R Eferunt S. Augustinus 12. de Ciuitate Dei ca. 13. & S. Thomas 4. cōtrag. cap. 82. circa finem, quod quidam Gentiles posuerunt de facto easdem numero res, & actiones redituras: verbi gratia: sicut in isto sæculo Plato. Philosophus in vrbe Atheniensi, & in eadem Schola, quæ Academica dicta est, discipulos docuit: ita per innumerabilia retro sæcula, multis quidem prolixis interuallis, sed tamē certis: idem Plato, & eadem ciuitas, & eadem schola, ijdemque discipuli repetiti, & per innumerabilia demum sæcula repetendi sunt. Hæc circulationem quidam Astrologi dixerūt futuram absoluto motu octauæ spheræ, qui iuxta aliquos, durat triginta sex milibus annorum; vel secundum alios, quadraginta nouem milibus annorum: quod tempus vocāt annum maxi-

mum. Solet hæc positio tribui Platoni; sed immerito, vt probat Marsilius Ficinus libro 11. de Theologia Platonis. Probari solet (referente S. Augustino) ex illo Eccles. 1. *Nihil sub sole nouum: nec valet quisquā dicere, hoc recens est: iam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.*

3 Hæc autem positionem aduersari fidei catholicæ, relati Patres ostendunt: nam in beatitudine nō erit alternatio: quia *Semper cum Domino erimus.* Et Isaïæ 25. *Præcipitabis Dominus mortem in sempiternum.* Ad authoritatem Scripturæ respōdet S. Thomas illo cap. 82. in fine, quod non sic intelligendum est, quod eadem numero per generationes, varias repetatur; sed similia specie, vt Augustinus ibidem soluit. Et Aristoteles in fine de Generatione hoc ipsum docuit contra prædictam sententiam loquens. Vidēdus etiam S. Thomas 1. p. q. 73. art. 1. ad 3. exponēs, quod nihil post modum à Deo factum, est totaliter nouum, quin aliquāliter in operibus sex dierum præcesserit: quod ibi late declarat, & latius exponendum Theologis relinquimus.

4 Inter Catholicos sunt qui arbitrentur, nec de potētia Dei absoluta posse eadē numero rē semel extinctam reproduci, siue sit successiua, siue sit permanens. Ita Durandus in 4. dist. 43. quæst. 3. à nu. 17. & num. 21. eam tribuit D. Thomæ in 4. dist. 44. ar. 2. ad 3. & dist. 12. art. 2. q. 4. & 3. p. q. 77. ar. 5. Sed immerito, vt omnes declarant Thomistæ, vno excepto M. Ioā. de Neapoli Quodlib. 31. q. 6. Hanc etiam opinionem sequitur Marsilius hoc

secundum

secundo libro quæstione 20.

5 Per aliud extremum opinatur alij, quod & si non omnia possint redire eadem numero per actionē naturæ, tamen aliquid potest redire idem numero. Ita Richardus in 4. dist. 43. art. 3. q. 1. cuius opinionem, vt *probabiliorem*, sequitur Scotus in 4. dist. 43. q. 3. §. *quantum ad istum articulum*. Et vt *probabilem* tueretur Toletus hic q. 13. cōc. 2. & Ariaga disp. 2. Physicæ sec. 4. subsec. 1. in fine.

6 Omnes alij Theologi, & Philosophi concorditer docent, naturæ viribus non posse idem numero reproduci. Loquēdo autem de potentia absoluta, aliqui concedunt non solum res permanentes, sed etiam successiuas posse easdem numero reparari. Ita Aureolus, Maiorinis, & Basolis in 4. dist. 43. quos referunt, & sequuntur Conimbrienses hic cap. vlt. q. 3. art. 2. Item Suarez disp. 50. Metaph. sec. 9. à n. 14. vsque 18. Cabero hic tractatu 2. disp. 4. dub. 2. & alij.

7 Denum alij docēt, res permanentes naturæ virtute nō posse reproduci easdem numero; secus vero attenda diuina potentia. Loquēdo vero de successiuis, dicunt contradictionem implicare easdē numero reproduci: & ideo nec à Deo fieri posse. Ita Capreolus in 4. dist. 43. q. 1. vbi idem tenēt Paludanus, & Soto in 4. Physic. q. 4. cōc. 3. & in præsentī Bañez, Ioannes à S. Thoma, & omnes Thomistæ, quos citant PP. Carmelitani disp. 13. q. 2. Item Gotfredus Quodlib. 2. q. 2. & Henricus Quodlib. 7. q. 14.

Rubio hic q. 4. & alij plures. Pro cuius expositione.

§. II.

Res permanens corrupta naturaliter nequit eadem numero redire.

8 Dico primo, idem numero semel corruptū non potest naturaliter reproduci. Ita Phyllos. & S. Th. hic lec. 12. in fine libri. Et 4. Cōtrag. c. 81. ad 1. & Quodlib. 4. art. 5. loquendo de rebus permanentibus, ait. *Et quia naturale agēs nō potest ista producere sine motu, inde est quod naturale agēs nō potest huiusmodi reparare eadem numero, si in nihilum redacta fuerint, vel si fuerint secundum substantiam corrupta*. Et sequuntur cōmuniter Authores, præter relatos n. 5.

9. Sunt tamen qui difficile reputant huius conclusionis rationem assignare: nam Conimb. q. 2. art. 1. & alij Recētioresex eo id probāt, quia quælibet causa continet certam seriē effectuum; & ad illos est ita indifferēs, quod inter causas secundas nihil sit per quod determinari possit ad hunc potius effectū, quam ad illum producendum: & ideo determinari debet a Deo Authore naturæ. Dum autem determinatur ad vnum, iam iste suam vicem subiit præalij, qui non producti sunt. Vnde si postea corrumpatur, potior erit deinceps reliquorum ratio, vt ad illos causa determinetur: quia congruum est naturis rerum, vt hi qui vicem numquā subiere, præferatur illis, qui semel vicem obrinuerunt.

Vndi.

10 Undique tamen deficit hæc ratio. Primo, quia assumptum esse falsum: iam diximus 2. Phys. q. 14. n. 58. & 2. p. Metaphis. Controu. 16. n. 91. causæ enim proxime effectuum quoad speciem, etiam indiuiduationem determinant, debitis concurrentibus circulantibus declarandis in quæstione 8. de principio indiuiduationis. Secundo, dato antecedenti, consequentia non tenet, imo causa prima prohibito suo posset determinare ad indiuiduationem effectus semel corrupti, quia congruum esset ut restauraret de perditâ, potius quam faceret alia de nouo. Tercio, hæc congruentia de vice illius quæ eam non dum subijt, parum vrget ad rem philosophicam comprobendam.

11 Denique consequenter fitebantur, quod si causa singulos effectus, quos in se continet, semel produxisset, posset ex natura rei determinari ad illos iam extinctos reproducendos; quia cessat ratio ipsorum. Hæc tamen est recedere a communi sententia, quam defendendam suscepérât: quis enim cognouit seriem effectuum vniuscuiusque causæ? Vnde posset affirmare iam fere omnes vicem subisse: & oportere ut iterum redeat iidem numero effectus iam extincti.

12 Aliter Arriaga ubi supra n. 47. & Cabero dubio 1. in fine conclusionem probant, quia natura ipsa exigit, propter pulchritudinem (quæ maxime in varietate consistit) ne formæ semel corruptæ iterum reproducantur, sed aliæ distinctæ: quare quæ semel producta est, manet

impossibilis naturaliter.

13 Est tamen congruentia facile solubilis; quia sicut pulchritudo vniuersi non exigit, quod omnia specie distinguantur; ita restat probandum, quod exigit tantam varietatem, quod numquam possit idem numero bis fieri: nam satis ostendetur pulchritudo, si frequenter indiuidua variarentur. Deinde, non esset parua varietas, si quælibet causa fere innumerabiles effectus contineret: & propter limitationem continentis, illis semel productis, iterum circulariter rediret extinctos valens reproducere, ut Genti les arbitrabatur de facto contingere.

14 His ergo relictis, ratio S. Thomæ relata n. 8. solida est: & ideo ea vtuntur Thomistæ omnes, & Durandus in 4. dist. 43. q. 2. n. 7. & Rubio hic quæst. 1. num. 24. & plures alij. Formatur ergo sic. Non potest hic numero effectus redire, nisi redeat hæc numero actio, quæ agens illum produxit: sed nequit redire eadem numero actio naturaliter loquendo: ergo virtute nature eadē res permanens semel corrupta nequit redire. Maior probatur, quia indiuiduatio effectus pendet ab hac numero causa operante hac numero actione, ut ostendimus 2. Phys. q. 23. n. 5. Minor verò etiam constat, quia redire nequit eadem numero actio transiens, nisi redeat idem numero motus; siquidem ab illo non differt realiter, ut diximus 3. Physicorum q. 3. Non potest autem redire idem numero motus in diuerso tempore: diximus enim 5. Physic. q. 3. ad unitatem numeri
cam

eam motus requiri vnitatē numericam mobilis, termini, & temporis. Ergo nequit redire eadem numero actio: ac per consequens nec res semel corrupta potest eadem numero redire.

15 Sed inflabis: nam ex hac ratione sequitur, non solum naturaliter, sed nec diuinitus posse eandē rem numero reproduci: quod nos non concedemus. Sequela probatur *evidenter* (inquit Arriaga) quia nec Deus potest facere vt sit eadē numero res sine eadem numero indiuiduatione, vt ex se patet.

Facile respondetur, quod si actio esset intrinsecum principium indiuiduationis, haberet aliquam appariētiā argumentum. Cāterū à Thomistis nō ponitur, quod motus, vel actio creaturæ sint principia intrinseca indiuiduationis illius, sed tantum principium quo extrinsecum: & idē sine illo potest à solo Deo fieri idem numero effectus. Vnde Capreolus in 4. distinct. 43. q. 1. ad 6. pag. mihi 315. docet, quod nullus effectus creatus dependet essentialiter ab actione alicuius creaturæ, sed tantum à diuina; quia sine quacumque productione creaturæ quilibet effectus creatus posset à solo Deo produci; & sine Deo nil fieri potest. Nec hoc est supplere causalitatem formalem, aut materialem; sed eminenter continere omnem efficientiam creaturæ: & idē nullam vim habet replica M. Cabero, eo quod ex sinistra intelligentia procedit: qua propter non expedit eā refferre. Sed de hoc puncto iterum q. 8. n. 35.

16 Præterea arguit Scotus, nam plures motus locales ad eundem terminum possunt terminari. Et resurrectio, & naturalis propagatio ad idem numero terminantur. Et tamen sunt actiones etiam specie differentes. Ergo ex pluralitate actionum non impeditur, quod idem numero possit reproduci naturaliter.

Respondetur cum Durando, cuius solutionem refert, & approbat Capreolus ad 8. Scoti pagina. 313. quod nō est simile de actionibus, quarum quælibet producit terminum actionis vt sit; & de actionibus, quarum neutra, vel saltem aliqua, non producit terminum simpliciter, sed solum facit, vt sit in hoc, vel aliud in ipso. Pluralitas primarum actionū necessario ponit pluralitatem terminorum; non autē pluralitas secundarum, quales sunt duo motus locales, & similiter generatio, & resurrectio. Eandem solutionem sequitur Ferrara 4. Contrag. cap. 81. vbi duæ aliæ solutiones videri possunt: hanc tamē magis probo; quia supponit per motum localem non acquiri vbi intrinsecum: quod esse verum, iam ostendimus quarto Physicorum quæst. 4. & quia cum dicimus identitatem numericam effectus dependere ab identitate numerica actionis, sermo est de actione per quam primo res fit simpliciter.

§. III.

De potentia absoluta poteſt idem numero redire.

17 **D**ico ſecundo, virtute Dei poteſt idē numero corruptum, vel annihilatum reproduci. Ita S. Tho. Quodl. 4. art. 5. & 4. Contrag. cap. 81. ad 1. vbi ait: *Quamuis igitur operatione natura hoc fieri non poſſit, ut corpus corruptum reparetur ad vitam; tamen virtute diuina id fieri poteſt. Et rationem aſignat: nā diuina virtus, quæ res produxit in eſſe, ſic per naturam operatur, quod abſque ea effectum natura producere poteſt, ut ſuperius oſtenſum eſt (nempe libro 3. contrag. c. 99.) Vnde cum virtus diuina maneat eadem, etiam rebus corruptis, poteſt corrupta in integrum reparare.* Hæc S. Thomas. Et in ſimili videatur in 2. diſt. 1. q. 1. art. 4. ad 3.

18 Ad authoritates adductas à Durando, bene reſpōdent Capreolus, & Ferrara, quod loquitur S. Tho. iuxta principia Phyloſophorum, iuxta quæ argumenta procedebant; non autem ibi propriam mentem explicuit. Quo reſpōdēdi modo vtitur Phyloſophus in ſimili 3. Phyſicorum, & S. Thomas ibi ſec. 8. & 1. de Anima ſec. 10. lit. b. id notat S. Thomas. Vel ſoluta intendit non poſſe reparari idē numero per virtutem naturalis agentis; non verò non poſſe redire per actionem diuinam. Vel loquitur de potentia ordinaria, non de potentia absoluta: non enim videtur decens vt res annihilata iterum re

producatur; nam ſuperflue videretur Deus aliquid in nihilum redigere, ſi iterū vellet in eſſe reſtituere.

19 Rationes plures in verbis S. Tho. indicantur. Prima a paritate myſterij Reſurrectionis: nam ſicut poteſt Deus eundem hominē mortuum viuificare, poſſet eundem equum, quamnis forma equi fuiſſet corrupta. Secundo, quia annihilatio, vel corruptio præcedens non variant, nec mutant diuinam virtutem: vnde poteſt facere idem, quod antea. Tertio, quia Dei operatio ad extra poteſt ſine motu facere quicquid à creaturis cum motu ſit. Vnde ceſſat ratio impoſſibilitatis adducta cōcluſione præcedēte. Denique id conſtat, quia nulla aſſertur ratio implicationis, quæ non facile ſoluatur à Theologis reſoluitis, in quibus videri poſſunt omnia argumenta ſoluta.

§. III.

Succeſſiua redire eadem numero contradictionem implicat.

20 **D**ico vltimo, res ſucceſſiua ſemel corrupta, vel annihilata, per nullam potētiam poſſūt redire eadem numero: vnde implicat contradictionem redire idē numero tempus, vel eundem numero motum. Docet eam, & probat S. Thomas Quodlib. 4. artic. 5. ita dicens: *In his qua in nihilum redigi poſſunt, eſt quadam differentia attendenda: quadam enim ſunt quorum unitas in ſui ratione habet durationis conti-*

mutatēzōne patet in motu, & tēpore: & ideo interruptio talium etiam directe contrariatur unitati eorum secundum numerum: ita vero quæ contradictionem impli-
cant, non continentur sub numero Deo possibilibus, quia deficiunt à ratione entis: & ideo si huiusmodi in nihilum redigantur, Deus ea non potest eadem numero reparare; hoc enim esset facere contradictoria simul esse vera, puta si motus interruptus esset unus.

21. Tota autem huius rationis efficaciacipendit ex eo quod ut ait Philosophus 5. Physicorum textu 39. tunc est simpliciter vnus numero motus, cum est continuus: esse autem continuum, & esse interruptum, contradictorie opponuntur; quia cōtinuatio includit priuationem discontinuationis: ergo implicat iam esse trāfactum, & interruptum, & non redire aliud numero. Aduertit autem Capreolus ad argumenta contra tertiam cōclusionem pag. 3 17. quod continuitas, quæ requiritur ad identitatem motus numeralem, non est continuitas eius cum alio motu, nec cum seipso; sed est quod totum tempus ipsum mensurans sit continuum. Hoc autem esse non potest, si motus post corruptionem reparetur; quia in ipsa corruptione est tempus medium, nec generatio, & corruptio motus possunt cōtinuari, ut dicitur 8. Physicorum.

22. Præterea idem explicat Rubio à n. 53. vsque 63. quia sicut corpus per suā extensionē est præsens spatio imaginatio, siquidem hæc illi cōueniunt ablato omni extrinseco corpore: ita motus per suam

extensionem successiuam durationis est præsens tempori imaginario ablato omni extrinseca duratione: de quo recolantur quæ diximus lib. 4. Phys. q. 1. & 4. Sed implicat contradictionem quod idem corpus ratione eiusdem præsentiæ simul sit præsens duobus spatijs imaginarijs. Ergo etiam implicabit cōtradictionem, quod idem motus ratione eiusdem durationis sit præsens diuersis temporibus imaginatis. Implicat autem contradictio-
nem, quod reproducatur idē motus, & quod non sit simul præsens diuersis temporibus imaginatis: nam motus seipso est præsens spatio imaginario: & ideo reproductus est præsens simul tempori imaginario, in quo primo fuit, & tempore in quo nunc imaginatur esse. Per quæ impugnari possunt, quæ dicit Suarez à num. 15. vsque ad 18.

23. Confirmatur, si corpus ratione eiusdem præsentiæ esset simul in duobus locis, esset simul distans, & indistans (ut adhuc in strictioribus terminis diximus 4. Phys. q. 7.) Ergo si idem motus esset bis durans per eandem numero durationem, sequitur quod dies hodiernus distaret determinata duratione à die crastino, & quod maiori distantia distaret: imò sequitur, quod esset distans, & indistans: & quod esset interruptus, & quod esset continuus. Implicat ergo contradictio-
nem successiuam transacta eadē numero reproduci: quia per corruptionem, vel annihilationem interruptitur cōtinuatio essendi, quæ pertinet ad unitatem motus, & eorum quæ cōsequuntur.

sequuntur ad motum, vt Quodlib. 4.
art. 5. ad 2. ait S. Thomas.

QVAESTIO VLTIMA.

*De principio indiuiduationis in
rebus materialibus.*

Illet quæstio hæc reuera sit
metaphisica, visa est huic lo-
co opportuna, imò, & penitus ne-
cessaria, quia multa in præcedenti
bus disputata, ex eius notitia de-
pendent: & in his libris à Thomis-
tis plurimis pertractatur. Quia ta-
men multiplicatis opinionibus in
dies redditur prolixior, & intrica-
tior; seligemus utiliora, consulen-
tes legentium profectui.

2. L

*Sententie præcipue cum suis
fundamentis.*

PRior opinio docet omnē sub-
stātiā singularem, seipsa, seu
per entitatem suam esse singularem,
neque alio indigere indiuiduationis
principio, præter suam entita-
tem, vel principia intrinseca. Ita
Aureolus in 2. dist. 9. q. 3. art. 1. &
2. Ocham in 1. dist. 2. q. 4. & 6. Ga-
briel q. 6. 7. & 9. Inducant Heruæus
Quodlib. 3. q. 9. & Durand. in 2. di-
stinct. 3. q. 2. n. 14. & 15. Et tenent
Suar. disp. 5. Metaph. sec. 6. Arriaga
disp. 1. Metaph. sec. 4. subsec. 9. &
alij. ¶ Nominalium fundamentū
erat, quia nō agnoscebat vniuer-
salia ratione ratiocinata distincta à

singularibus; sed omnes res per se
ipsas esse singulares dicebant.

3 Durandus verò, & Suarez ad-
mittunt indiuiduum addere supra
speciem aliquid ratione distinctū;
sed dicunt illam indiuidualem dif-
ferentiam non habere in substātia
indiuidua speciale aliquod princi-
piū. Quod probat Suarez, quia re-
uera non potest fundamentum vni-
tatis ab ipsa entitate distingui: sed
vnitas indiuidua pro formali non
addit aliquid positivū reale supra
entitatem indiuiduam; sicut nec
qualibet alia vnitas addit aliquid
positivum supra ens: ergo nec vni-
tas indiuidua, physicè loquendo,
addit aliquid illi entitati, quæ indi-
uidua denominatur: ergo seipsa
est principium indiuiduationis.

4 Arbitrantur alij res indiuidua-
ri per differentiam positivā intrin-
secam, quæ est eius singularitas, &
dicitur *Hæcitas*: quia per illam sin-
gulare fit certum, hoc, & determi-
natū: & in singulis indiuiduis pro-
pria singularitas proprio nomine
abstractè sumpto significatur, & di-
citur *Petreitas*, & sic de alijs. Sic
Scotus in 2. dist. 3. q. 6. ibi Bassolis
dist. 12. Rada to. 2. Controu. 3. art.
4. & alij Scotistæ; quos sequuntur
Fonseca 5. Metaphis. cap. 6. q. 5. &
q. 3. sec. 2. Auerſa in Logica q. 9.
sect. 9. Fundamentum præcipuum
est: nam omnis differentia rerum
reducitur ad aliqua primo diuer-
sa; alioquin daretur processus in in-
finitum in differentijs. Cum ergo
indiuidua differant, oportet asig-
nare ultimam eorum differentiam
intrinsecam. Quæ non potest alia
esse

esse præter hæcceitatem: nam sicut genus contrahitur per differentias proprias ad species; ita species contrahi debet per hæcceitates ad individua.

5. Recurrunt alij ad agēs extrinsecum, vt explicent indiuiduationis principium. Quod solet tribui Durando in 2. dist. 3. q. 2. vbi tamē positi^o docet opinionem n. 2. relata. Magis fauet Henricus Quodlib. 5. q. 8. & 15. vbi docet indiuiduum supra speciem solum addere duas negationes; & positiuū indiuiduationis principium solum agnoscit agens extrinsecum. Sed in Quodlib. 2. q. 8. existentiam, vel subsistentiam videtur constituere pro indiuiduationis principio. Pro qua sententia citatur Carthusianus in 2. dist. finct. 3.

6. Huic tertie opinioni, quoad principale assertum, affinis est illa, quæ docet res indiuiduari ex ordine ad circumstantias extrinsecas, nempe in ordine ad has numero causas efficiētes, & ad has circumstantias temporis, & loci, in quibus primo producit. Cui videntur fauere Porphyrius cap. de Specie, & Auicena 5. Metaphis. cap. 2. & 4. & S. Damascenus in Dialectica c. 30. & 42. & libro Primarū Inst. cap. 3. & 4. qui explicant indiuiduationis principium per collectionē accidentium. Sed in proprijs terminis indiuiduationem fieri per ordinem ad circumstantias extrinsecas, docent Vazquez tomo 1. in 3. p. disp. 74. cap. 7. & Suarez to. 2. in 3. p. disp. 44. sec. 6. Et tenent Soto in 4. dist. 43. q. 1. ar. 3. §. ar. quia. lauell^o

5. Metaphis. q. 7. conc. 2. in fine, Masius, & alij Thomistæ, quos sequuti sumus 2. Physic. q. 23. n. 5. & fauent Durandus, & Rubio relati hoc libro q. 7. n. 14. & ex professo Bañez hic libro 1. cap. 5. q. 3. ar. 7. conc. 1. docens principium indiuiduationis in fieri esse hanc numero actionem efficientis. Ratioque videtur esse, quia alia omnia, seculis his circumstantijs, sunt in differentia ad producendum hoc, & illud indiuiduum; positis autem omnibus circumstantijs sufficenter determinatur; ita vt repugnet omnes circumstantias in duobus indiuiduis adunari: hoc ergo erit indiuiduationis principium.

7. Quia tamen de indiuidua determinatione ipsarum circumstantiarum, reddit quæstio, à quo fiat? Ideo dicunt aliqui indiuiduationē effectus fieri à sola determinatione causæ primæ. Ita Gregorius Ariminensis in 1. dist. 17. q. 4. art. 2. ad 7. & dist. 35. q. 1. art. 1. Conimbric. 2. Physic. cap. 7. q. 15. art. 2. Toletus, & Fonseca, quos citat, & sequitur Suarez disp. 5. Metaph. sec. 9. n. 7. retractans priorem sententiam: & hanc iterum probat disp. 22. sec. 4. n. 5. & sequuntur Recentiores Cōplutenses Societatis Controu. 10. Physicæ puncto 22. vbi & pro eadem referunt Hurtadū, & Arriagā.

8. Inter eos vero, qui vni ex principijs intrinsecis tribuunt esse præ alio indiuiduationis principium, est dissidium: nam sunt qui allerāt hoc competere formæ, quod sit principium indiuiduationis compositi. Tribuit Guerroi 1. de

Anima cap. 7. & lib. 2. cō. 7. & seq. & 3. Phys. cō. 60. Auicena 6. Natur. p. 1. Zimara Theor. 97. Perez 2. de Anima cap. 1. *esse quæ satis probabilem, proximeque ad veritatem accedere*, inquit Suarez disp. 5. Metaphis. sec. 4. n. 6. & simpliciter approbat ibi sec. 6. n. 15. & 17. & videtur tenere Nimphus 5. Metap. disp. 5. & Durandus in 4. dist. 44. q. 1.

Et ratio est, quia idem est principium unitatis, quod entitatis: propter quod dixit S. Thomas quæst. vnica de Anima art. 1. ad 2. *Vnumquodque secundum idem habere esse, & indiuiduationem*, quia unitas est passio entis. Sed vnaquæque res propriè habet esse à forma: vnde Philosophus 2. de Anima c. 1. docet, *formam esse, quæ constituit hoc aliquid*. Ergo quælibet res indiuiduatur à sua forma.

9 Denique materiam signatam quantitate esse principium indiuiduationis, sæpè docuit Philosophus, & sæpius S. Thomas: & ab omnibus eius Discipulis debere acceptari, testatur Bañez 1. de Generatione cap. 5. q. 3. per nouem articulos, præcipue art. 8. alios referunt PP. Carmel. tract. 1. in 1. p. disp. 1. dub. 2. ¶ Fundamentum est, quia *indiuiduum est, quod non diuiditur vltimè, nec formali, nec materiali differentia*, vt ait S. Thomas 10. Metaphis. lec. 11. sed per solam materiã quantitate signatam, hoc habetur: ergo hæc est principium indiuiduationis. Probat minor: quia distinctio, quæ prouenit à forma, est formalis, & specifica: & ideo forma per materiam determinatur, & fit in

communicabilis. Materia verò ipsa se sola est indiuisibilis, & impartibilis: vnde opus est vt sigilletur per quantitatem, vt in partes diuidatur, iuxta dicta lib. 2. Log. q. 13. & 14. Varios modos, quibus hæc signatio materiæ à Thomistis exponitur, oportunius referemus, cum de ipsa sententia in particulari tractemus §. 6. & 7.

§. II.

Notabilia pro decisione quæstionis.

10 **F**ere nulla ex relatis sententijs est penitus falsa: sed etiã nulla præter vltimam, radicem in diuiduationis exacte, & adæquate exponit; & ideo, vt sic vltimam præferamus, quod id quod veritatis reliquæ continent approbemus, & amplectamur; de omnibus sigillatim est dicendum; debitis præmissis distinctionibus: quarum neglectu ab aliquibus quæstio hæc, vel confunditur, vel punctus difficultatis eius non attingitur.

11 Cum principium aliud sit intrinsecum, aliud extrinsecum; aliud in fieri, aliud in facto esse, iuxta dicta 1. Physicorum: ideo de singulis seorsum est dicendum, & ita exponere debemus causas indiuiduationis extrinsecas, & in fieri rei, quod vltra illas, etiã præcipue curemus de principio intrinseco indiuiduationis. Et debemus explicare, non solum principium indiuiduationis materiale, sed etiã principium illius formale, si illud habet.

De principio autem extrinseco finali non est specialis difficultas, si semel alia principia declarentur.

12. Præterea aduertendū, quod sicut S. Thomas 1. p. quæst. 85. art. 3. ad primum, & libro 7. Metaph. lect. 13. litt. b. & alibi sæpè distinguit, quod vniuersale dupliciter potest accipi: vno modo pro ipsa natura, cui intellectus attribuit intentionem vniuersalitatis: & sic vniuersalia, vt genera, & species, substantias rerum significant, & prædicatur inquit. Alio modo potest accipi vniuersale in quantum est vniuersale, & secundum quod natura prædicta subest intentioni vniuersalitatis, siue primæ intentioni, siue secundæ intentioni, quæ sit modo exposito lib. 1. Logicæ quæstione 13. & 14. & hinc nascitur triplex acceptio vniuersalis, nempe pro natura *physicæ* sumpta, & pro abstractione eius *metaphysicæ*, & pro secundâ intentione *logicæ*. Ita pariformiter singulare, & indiuiduum, & potest accipi *physicæ*, pro natura, & *metaphysicæ*, pro primâ intentione singularitatis, & *logicæ*, pro ut prædicatur de vno, & speciei subiicitur.

13. Pro quo adhuc notandum, ex Caietano cap. 2. de Ente, & essentia q. 5. ar. 4. in fine, §. Dico autem. Et ex Bañez citata q. 3. art. 2. cōc. 3. quod sicut forma constituta hominis non est ipsa differentia specifica, sed est id vnde sumitur differentia: vnde anima non est rationale, sed est forma, à qua sumitur rationale: eo quod differentia sumitur à forma, vt docet S. Thomas locis

relaris libro. 1. Logicæ q. 19. in fine. Sic principium indiuiduationis physicum, quod inquirimus, non est ipsa differentia indiuidualis; sed est id vnde sumitur differentia indiuidualis, & quod causat eam intrinsece: sicut forma dicitur causare gradus metaphysicos: eodem enim modo se habet gradus indiuidualis ad hanc formam, & ad hoc indiuiduum, sicut se habet gradus differentialis ad hanc formam, & ad hanc naturam secundū speciem. Supponimus ergo dari differentiam indiuidualem (vt probat argumentum propositum n. 4.) quæ singularitas, vel hæceitas dicitur: eo enim ipso quod detur indiuiduum, dari debet intrinseca differentia indiuidualis ipsius constitutiva; sicut eo ipso quod datur species, datur differentia contractiva generis, & speciei constitutiva. Et inquirimus an radix huius hæceitatis sumatur à materia, an à forma, an à toto; vel nō opus sit ab aliquo alio principio desumere? Iuxta opiniones iam relatas.

14. Vtremus adnotare oportet, quod principium indiuiduationis intrinsecum physicè sumptum, duplex est: aliud radicale, & primum; aliud proximum, & formale: sicut enim genus proxime sumitur à toto, & radicaliter sumitur à materia, vt ex Philosopho ait S. Thomas cap. 6. de Ente, & essentia, & 1. p. q. 56. art. 2. ad 1. ita loquendo de principio indiuiduationis debemus explicare principium proximum, & principium radicale & remotum. Rursus videndum an hoc

sumatur ab extrinseco, vt termino habitudinis, vel vt à conditione, siue intrinseca, siue extrinseca?

15 Denique aduertendum, quod Sanctus Thomas 1. p. quæst. 29. ar. 4. definit indiuiduum, dicens. *Indiuiduum est, quod est in se indistinctum, ab alijs vero distinctum. Est enim indiuiduum, vt asserit idem Sanctus Thomas Opusc. 29. in sensibilibus ipsum vltimū in genere substantie, quod de nullo alio predicatur. Imo ipsum est prima substantia, secundum Philosophum in Prædicamentis, & primum fundamentum omnium aliorum. Estque idem ac vnum numero. Distinguit autem Sanctus Thomas 1. parte quæst. 30. articulo 3. & quæst. 9. de Potentia articulo 7. quod vnititas alia est transcendentis, & alia prædicamentalis: prima realiter nō differt ab ente, vel substantia; secunda est de genere quantitatis, vt latè diximus libro secundo Logicæ quæstione 16. & quæstione 13. num. 29. Cum disputatur de indiuiduationis principio, non est præcipua difficultas per quid cōstituitur vnum numero vnitatis quantitatiua, & accidental? Sed potius est sermo de vnitatis substantiali numerica, ratione cuius hoc indiuiduum ponitur sub specie, & sub genere substantiæ, & differt numero ab alijs sub eadem specie cōtēntis. Quamuis ad complementum doctrinæ, etiam de vnitatis quantitatiua sit agendum. His prælibatis, iam*

non erit difficile quæ-

stionem dirime-

re.

§. III.

Indiuiduationis principium proximum non differt realiter à substantia.

16 Dico ergo primo, principium intrinsecū indiuiduationis proximum, non est aliquid ante operationem intellectus actu distinctum ab ipsa substantia, quæ est indiuidua. Colligitur ex D. Tho. c. 3. de Ente, & essentia in princ. dicente: *Paret ergo, quod essentia hominis, & Socratis nō differunt, nisi secundum signatū, & non signatum. Vnde Cōmentator dicit super 8. Metap. quod Socrates non aliud est, quā animalitas, & rationalitas, quæ sunt quidditas eius. Sicut etiam essentia generis, & essentia speciei secundum signatū, & non signatum differūt. Ad idem pertinet quod S. Tho. 1. p. q. 29. art. 1. ait. Substantia indiuiduatur per se ipsam. Et q. 9. de Potētia ar. 1. ad 8. dicit. Sola autem substantia per se ipsam indiuiduatur. Et Quodl. 3. art. 2.*

17 Ratio indicata à D. Thoma, est manifesta ex dictis lib. 1. Log. q. 13. n. 20. videlicet quod gradus metaphisici vniuersales, nec inter se, nec à differentia indiuiduali differūt ante operationem intellectus, quia omnes proueniunt proxime ab eodem principio: sed hac ratione fundamentum proximum generis, & differentiæ nō differunt realiter: ergo eadem ratione fundamentum proximum indiuidui nō differt à natura singulari, quæ realiter non differt ab ipsa natura, quæ in alio statu est vniuersalis.

18 Præterea, prædicatio est signū conue-

conuenientia, vel identitatis eorū quæ prædicantur: nam vt docet S. Thomas 1. p. q. 13. ar. 12. in qualibet propositione affirmatiua vera oportet, quod prædicatum, & subiectum significēt idem secundum rem aliquomodo, & diuersum secundum rationem. Sed natura significata per nomina primæ intētionis, essentialiter prædicatur de indiuiduo: dicimus enim Petrus est homo, & animal rationale: ergo ratio constitutiua intrinsicè indiuidui non est aliquid distinctum realiter, nec extraneū à natura. Et hanc rationem indicat S. Thomas quaestione vnica de Ani. ar. 3. ad 13. docens principia indiuiduātia esse de essentia compositi indiuiduati.

19 Aliam rationē indicat S. Thomas. 1. p. q. 39 ar. 3. dicēs. *Substantia autem sicut perse habet esse, ita perse habet unitatem, vel multitudinem.* Et formatur sic. Indiuiduum est tale formaliter per id quo est vnum numero transcendenti. Sed substantia per suam entitatem indiuisa est vna numero in se indiuisa, & ab alijs distincta, distinctione transcendenti: ergo per aliquid formaliter delineata substantia, est vna numero substantialiter.

20 Denique hanc cōclusionem probat fundamentum primæ sententiæ relatum n. 3. Cum quo cōpatitur rationē constitutiua indiuidui ratione ratiocinata distingui à ratione cōstitutiua speciei, vt de omnibus gradibus metaphisicis loco citato Logicæ satis ostendimus.

21 Sed obijcies: nam quicquid conuenit alicui, & non conuenit

ei perse, conuenit ei per aliquid additum: sed singularitas cōuenit naturæ, & non conuenit perse: ergo per aliquid additum. Minor videtur expressa S. Thomæ 4. capite de Ente, & essētia, vbi ait: *Si quaeratur, virum natura possit dici vna, vel plures? Neutrum concedendum est, quia vtrumque est extra intellectum humanitatis, & vtrumque potest sibi accidere.* Et ratio est facilis: nā quæ perse conueniūt, cōueniūt semper, & opposita nūquā: cōstat autē quod singularitas nō cōuenit sēper: alioquin nūquā illi conueniret vniuersalitas: ergo naturæ non cōuenit perse singularitas.

Hoc argumentum, & septē alia, quæ congerunt Sōcinas lib. 7. Metaph. q. 31. conc. 2. & Bañez illa q. 3. art. 1. vt probent necesse esse assignare aliquod principium, per quod indiuiduetur natura, cum nō sit de se indiuidua; quia esse singularem non cōuenit ei perse, nec in primo, nec in secūdo modo. Hæc, inquam, argumenta non sunt contra nos, qui non sumus loquuti de natura secundum se, sed de illa prout est à parte rei. Benè autem compatitur quod esse singularem accidat naturæ secundum se; & tamen illi vt sit extra causas, non conueniat per aliquid realiter distinctū: quia non est idem iudicium de natura secundum se, & de natura vt est à parte rei, vt patet ex dictis.

libro primo Logicæ
quaest. 12.

§. III.

*Forma nō est radicale principii
indivisionis. Neque
hæcceitas.*

22 **D**ico secundo, in substantijs corporalibus necesse est assignare radicale principium distinctionis purè individualis realiter distinctum à forma. Ita S. Tho. 1. p. q. 3. art. 2. ad 3. dicens, quod forma, qua sunt receptibiles in materia, induantur per materiam, qua non potest esse in alio, cum sit primum subiectum subsistans: forma vero quantum est de se, nisi aliquid aliud impediatur, recipi potest à pluribus. Idem docet S. Tho. ibi ar. 3. & q. 13. art. 9. & q. 29. art. 2. ad 3. & q. 50. ar. 4. ait. *Ea enim, quæ conveniunt specie, & differunt numero, conveniunt in forma, sed distinguuntur materialiter.* Quæ est ratio eiusdem S. Tho. in 2. diu. 3. q. 1. art. 4. & lib. 2. Contrag. cap. 93. ratione. 2. & sæpissimè a libi.

23 Et quod ita sit tenendum in via D. Thomæ, patet: nam si formæ possent solo numero differre sine materia, vel ordine ad divisionem purè materiale, sequitur, quod ratio qua Philosophus 12. Metaphis. cap. 8. probat unitatem Dei numericam, quia caret materia, & numero sunt unum, quorum materia est una; sequitur inquam, hanc rationem nil valere, ut patet. Hoc est absurdum; alioquin Philosophorum Princeps solo lumine naturæ non valuisset probare Dei unitatem; cum tamen Apostolus ad

Roman. 2. supponat Philosophos Deum cognovisse. Secundo sequitur non bene probare S. Thomam Angelos non posse distingui numero intra eandem speciem, quia carent materia; cuius contrarium patet locis citatis.

24 Ratio S. Thomæ illo cap. 93. absolutè est efficax. Inquit enim. *Quacumque sunt idem specie, differentia autem numero, habent materiam: differentia autem, quæ ex forma procedit, inducit diversitatem speciei; quæ autem est ex materia, inducit diversitatem secundum numerum.* Et in forma sic proponi potest. Unitas, & distinctio proveniens radicaliter à forma; est distinctio specifica: ergo ultra formam debet assignari aliud principium distinctionis purè individualis. Probatur antecedens, quia unitas, & distinctio specifica, est unitas, & distinctio formalis, & essentialis, siquidem est per formam, & quiditatem: unitas verò, & distinctio numerica est materialis: ergo unitas proveniens à forma, & distinctio inde orta erit formalis. Secundo probatur antecedens, quia distinctio orta à materia, quatenus tali, non potest esse formalis; siquidem effectus nequit esse ultra suam causam: ergo nec è contra distinctio proveniens radicaliter à forma poterit esse materialis: erit ergo formalis, & specifica. Tertiò, idè genus sumitur à materia radicaliter, quia est quid potentiale: sed distinctio numerica purè, est distinctio materialis: & idè non habet locum in Angelis abstractis à materia: non ergo forma est radix

radix diuersitatis purè numerice intra eandem speciem. Hanc rationem latè expendunt PP. Carmelitani dub. 1. à nu. 12. vsque ad 20. & M. Ioann. à S. Thoma hic q. 9. artic. 3. cōcl. 1. in quibus aliæ probationes videri possunt: & apud Ferraram illo cap. 93.

25 Obijcies, duæ animæ rationales distinguuntur vt actus, & forma, vt patet in animab⁹ separatis: & tamen illarum distinctio non est formalis, sed materialis: ergo distinctio purè materialis potest oriri à forma. Vnde S. Thomas lib. 2. Contrag. c. 75. ad 1. & cap. 81. docet, quod sicut esse animæ intellectiue non causatur perse à materia, ita nec eius indiuiduatio.

Respondetur, quod etiam animæ intellectiue indiuiduantur ex habitudine ad materiam, & corpus singulare. Quod optimè explicat S. Thom. de Spiritualibus creaturis ar. 9. dicendum, inquit, quod licet corpus non sit de essentia animæ; tamen anima secundum suā essentiam habet habitudinem ad corpus, in quantum hoc est ei essentialiale, quod sit corporis forma: & ideo in definitione animæ ponitur corpus. Sicut ergo de ratione animæ est, quod sit forma corporis; ita de ratione huius animæ, in quantum est hæc anima, est quod habeat habitudinem ad hoc corpus. Hæc ibi.

126 Quia tamen corpus non est pars indiuiduationis, sed terminus habitudinis; nec exigitur vt indiuiduatio perseueret: sed solum in fieri, & in introduci; ideo destru-

cto corpore, perseuerat animæ indiuiduatio, vt docet Sanctus Thomas 6. cap. de Ente, & essentia, vbi approbat, quod ait Auicena, quod indiuiduatio animarū, & multiplicatio dependet ex corpore quantum ad sui principium; sed non quantum ad sui finem. Quod latè declarat Caietanus ibi quæst. 15. docens animam indiuiduari commensuratione substantiali ad corpus: quæ substantialis coaptatio non differt ab ipsa anima; & est res absoluta à termino; licet non sit absoluta à receptiuo: & in ista coaptatione fundatur relatio coaptationis.

27 Et ad secundum vt argumentum diluat Caietanus, docet, quod aliud est dicere: omnis distinctio formalis est specifica; aliud verò est asserere, quod omnis distinctio formarum est specifica. Distinctio enim formalis, cum sit illa, quæ ex principijs diffinitiuis constat, specifica est: cum non habeant easdē differentias vltimas formales, quarum diuersitas sufficit ad diuersitatem specificam: duæ autem animæ eandem habent essentialē diffinitionem. Distinctio autem formarū potest esse ex materia, cui forma est vnibilis: & hæc inuenitur in duabus animabus separatis ex hoc quod diuersis corporibus coaptatæ sunt.

28 Vnde non est similis ratio de eis, & de alijs substantijs separatis, quæ corporibus vnibiles nō sunt; & hoc ipso sunt indiuiduæ: nam, vt ait S. Tho. 1. p. q. 3. art. 2. ad tertiu: *Illa forma, quæ non est receptibilis in materia, sed est perse subsistens; ex hoc ipso*

individueatur, quod non potest recipi in alio: & huiusmodi forma est Deus. Et art. 3. sequenti ait: *Quod in his, quæ non sunt composita ex materia, & forma, ipsæ formæ per se individueantur.* Et 3. p. q. 77. art. 2. dicit: *Formæ immateriales separata per se subsistentes, sunt etiam per se ipsas individueæ.* Idem dicit in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. q. 3. ad 3. & q. 9. de Potentia art. 3. ad 5. & de Spiritualibus Creaturis art. 5. ad 8. & artic. 8. ad 4. & ad 13. Quæ notabis, ut contemnas futile argumētum, quo aliqui Neoterici contra nos utuntur, nec recitatu dignum: si enim S. Tho. Deum ipsum, & Angelos formas vocat per se subsistentes; manifestum est, quod conceptus formæ est quid commune, & analogum formæ, quæ est pars compositi, & formæ, quæ est substantia separata, & formæ, quæ est actus purus, qui est ipse Deus. Et hoc loquēdi modo vltos fuisse Aristotelem, & Platonem, testatur S. Thom. q. de Anima art. 2. ad 5. & de S. Boetio idem refert 1. p. q. 54. art. 3. ad 2.

29. Dico tertio, *Hæcceitas* nō est physicum radicale, vel proximum principium individuationis; realiter, vel modaliter, aut ex natura rei distinctum à natura individua. Est tamen quo convenienter exprimitur nomine abstracto differētia individualis primo, vel secūdo intentionaliter sumpta. Proponitur hæc conclusio pro intelligēda sententia Scoti: qui si solum velit secundam partem nostræ conclusionis; nulla est differentia inter ipsius, & nostram sententiam, ut di-

cebamus nu. 13. & notant omnes Thomistæ antiqui, & moderni. Si autē opponatur primæ parti assertionis; quatuor argumentis impugnatur à Caietano c. 2. de Ente, & essētia q. 5. 8. *Quoad tertium.* Et alijs quatuor à Soncinate lib. 7. Met. q. 32. & Flandria lib. 7. Met. q. 22. ar. 7. & Araujo lib. 8. q. 1. art. 1. conc. 1. quæ ibi videri possunt.

30. Mihi ex duplici capite videtur probanda conclusio: primo, quia ut s. sequenti in fine arguit Caietanus. Frustra sit per plura, quod potest fieri per pauciora, & æquē bene: sed absque huiusmodi modis superadditis, sufficiēter saluatur individuatō substantiæ cōpositæ, asserendo distinctionē formalem esse ex forma, & distinctionem materialē ex materia, & quantitate, modo exponendo infra: ergo sine fundamento introducuntur hæc individuationis principia ab antiquis Philosophis non agnita.

Secundo probatur ex dictis lib. 1. Log. q. 13. ubi ostēdimus, quod nec grad⁹ individualis à specifico, nec iste à generico differunt realiter; sed solum ratione ratiocinata. Vnde adhuc si istæ hæcceitates essent necessariæ ad individuationē, non differunt actu ante operationem intellectus ab ipsa natura.

31. Potest præterea impugnari, inquirendo de hæcceitate physice accepta, ut distincta à natura, quid sit? Si est accidens: nequit esse intrinsecum individuationis principium respectu substantiæ. Si est substantia; vel erit materia, vel forma, vel

vel compositum, vel vnio materiae, & formae; vel aliqua substantia incognita. Hoc vltimum secum affert impugnationem. Reliqua admittere, est in re nobiscum conuenire. Quod intendimus: quia sicut proximè substantia seipsa est indiuisa, ita seipsa est vna, & singularis: & radicaliter, sicut distinctio specifica non est nisi à forma, ita indiuidualis, nō originatur nisi à materia signata. ¶ Argumenta, quæ contra cōclusionem obijci solēt, ita probant secundā partem illius, quod primè, nec apparenter opponantur: & idēd non opus est in eis referēdis immorari. ¶ Nec detineatur in impugnanda opinione asserente, quod existentia, aut subsistentia sit indiuiduationis principium: nam vt inquit Suarez disp. 5. sec. 5. n. 2. *Ab omnibus rei citur ut omnino falsa, & improbabilis. Videri potest M. Albelda 1. p. disp. 23. n. 13. & 14.*

§. V.

De principio extrinseco indiuiduationis.

32 **E**xclusis iam aliorum sententijs de intrinseco indiuiduationis principio, sequitur vt declarem principia eius extrinseca, vt tandē exponere possimus S. Thomæ sententiā de principio intrinseco, de quo præcipuè inquirim⁹: sed antea de principio extrinseco duo asserenda sunt. ¶ Primū est, quod principium indiuiduationis quantum ad fieri, seu principium illius extrinsecum, est hoc nume-

ro efficiens, agens hac numero actione. Sequitur hæc conclusio ex dictis lib. 5. Phys. q. 3. de requisitis ad vnitatem numericam motus. Et tenent omnes Authores relati hic n. 6. Sumitur ex Philosopho 8. Met. tex. 12. dicente. *Contingit autem vna existente materia, diuersa fieri propter mouentem causam; vt ex ligno fit arca, & lectus.* Et concludit: *Etenim, si materia diuersa, & mouens; & ipsum quod factum est.* Vbi S. Tho. lec. 4. litt. c. dicit hoc contingere: aut quia est alia, & alia causa mouens: aut quia eadē causa mouens se habet ad operandū diuersa diuersimodē. Quod maximè in artificialibus pater: videmus enim ex ligno fieri arcam, & lectum ab vno artifice secundum diuersas formas artis, quas apud se habet.

33 Ex quo à paritate sumitur argumentum: nam quemadmodum materia est indifferens ad diuersas formas secundum speciem, ita est indifferens ad diuersas secundum numerum: ergo sicut determinatur ad hanc speciē ab agente hui⁹ speciei; ita determinatur ad hoc singulare, & indiuiduum, ab hoc agente singulari, & indiuiduo. Cōsequentia tenet ex maxima Philosophi adducenda n. 37. de correspondentia causarum cum suis effectibus, sicut diuersis secundum speciem diuersa secundum speciem, ita diuersis numero, non egdē numero productiones.

34 Secundum fundamentū sumitur ex Philosopho 1. Metaphisicæ, dicente: *Actiones autem, ac generationes omnes circa singulare sunt.* Et

S. Thomas ibi lec. 1. lit. g. *Actiones sunt circa singularia, & singularium sunt omnes generationes.* Quod & affirmat S. Tho. 3. p. q. 20. artic. 1. ad 2. Nec ullus negare valet, quia naturæ vniuersales abstractæ à singularibus, non dantur in rebus: vnde nec agunt nisi singularia, nec physice causantur nisi singularia. Sed cuiuslibet entis dantur suæ propriæ causæ, non solum intrinsecæ, sed extrinsecæ. Ergo huius indiuidui datur hæc causa indiuidua hac numero actione agens.

35 Obijcies: nam principia indiuiduationis nequeunt variari, eodem indiuiduo manente; alioquin esset idē numero, vt supponitur; & non esset idem, sed diuersum propter diuersum principium indiuiduationis. Sed in nostra sententia explicata 2. p. Metaph. & lib. 2. Physicorum q. 23. i. idē effectus numero, qui sunt ab ista causa, possunt diuinitus esse ab alia. Et qui est ab ista causa operante hac numero actione potest esse ab eadem operante alia numero actione. Ergo hæc actio numero huius causæ efficiētis non est principium indiuiduationis, adhuc extrinsecum, & in fieri.

Hoc argumentum ab omnibus est soluendum; quia nullus dubitat, quod eisdem numero effectus, quos causæ secundæ efficientes faciunt, Deus se solo valet producere: oppositum enim esse erroneum, dicit S. Thomas 1. p. q. 105. art. 2. & tamen tunc variato efficiente, non variatur identitas numerica effectus. Distinguenda ergo est maior, & concedenda de principio in

trinscco, & neganda de principio extrinsecco. Licet utem ordo ad causam efficientem sit intrinsecus effectui ab ipsa dependenti: tamē alius est ordo essentis, scilicet, quem variari implicat contractionem; alius est ordo connaturalis, qui naturis rerum conseruatis nequit immutari: secus verò à Deo supra rerum cursum agente. Dependētia effectus à causa efficiente est effectui essentialis; quod verò hic numero sit ab hac numero causa agente hac numero actione, est tantum ordo connaturalis. Recolatur quæ diximus q. 7. n. 15.

36 Dico secundo, Deus se solo non determinat in genere causæ efficientis indiuiduationem effectuum prouenientium à causis secundis. De hac conclusione satis diximus 2. p. Metaph. Controu. 16. an. 90. vsque 98. Rursum, quod in consequenter Patres Societatis non admittant Physicam Dei præmotiōnem positam à D. Thoma (quam referens Aegidius à Præsentatione libro 10. de Beatitudine quæst. 15. art. 15. §. 3. vocat *Philosophiam satis euidentem*,) & contentur adstruere sententiam, quam nunc impugnamus (de qua inquit M. Soto relat^o vbi supra, quod *responsa hæc non sunt physica, sed eorum, qui medullas naturæ non penitus inspicunt*) iam satis ostendimus lib. 2. Physicorū quæst. 14. §. 7.

37 Nunc probatur conclusio ex D. Thoma 1. part. quæst. 76. artic. 2. afferente illud Philosophi secundo Physicorum textu 38. *sic se habent causæ vniuersales ad vniuersalia*

uersalia, ita se habent causæ particulares ad particularia. Et ad 2. ait S. Tho. quod unumquodque hoc modo habet unitatem, quo habet esse. Et quæst. vnica de Anima artic. 1. ad secundū dicit, quod unumquodque secundum idem habet esse, & indiuiduationem: vniuersalia enim non habent esse in rerum natura, vt vniuersalia sum, sed solū secundum quod sunt indiuiduata. Ex quo infert Sanctus Thomas: scilicet esse anima est à Deo sicut à principio actiuis, & in corpore sicut in materia; nec tamen esse anima perit perueniente corpore: ita & indiuiduatio animæ, &c. Vbi explicatur causa efficiens indiuiduationis animæ, qui est Deus eius creator; & causa materialis, quæ est hoc corpus, & cōmensuratio ad illud, & relatio, quæ non perit perueniente corpore.

38 In quibus multæ probationes indicantur. Prima ab inconuenienti, quia non esset peculiare animæ rationali, & substantijs separatis, quod earum indiuiduatio à solo Deo efficeretur, si cuiuslibet indiuiduatio à sola prima causa determinatur efficienter: hoc autem est inconueniens: alioquin solus Deus omnia faceret, sicut solus creat Angelos, & Animas rationales.

Secundo à priori, effectui singulari correspondere debet causa singularis; & physicè loquendo, eadē efficientia fiunt prædicata singularia, ac prædicata vniuersalia: siquidem actiones sunt circa singularia, & singularem; & nulla actio physica est circa vniuersalia abstracta; cum vt sic in re non dentur vniuersalia, vt Plato ponebat ideas separatas. Sed est de fide, quod cau-

sa secundæ verè, & propriè efficiunt, vt ostendimus 2. p. Metaph. Controu. 9. art. 1. ergo verè in genere causæ efficientis, & in fieri de terminant indiuiduationem effectuum.

39 Tertio, ignis productus in genere causæ efficiētis principalis ab alio igne, prout est hic ignis singularis, non solum habet principia intrinseca indiuiduantia creata, sed etiam causam efficiētem creatam, nō solum prout est ignis, sed prout est hic numero ignis: ergo sicut assignamus illi principia indiuiduationis creata, nempe ea ex quibus componitur intrinsece: ita causam a qua hic numero efficitur, debemus ponere pro principio indiuiduationis extrinseco, seu in fieri.

40 Quarto hoc vrget contra P. Suarez, & alios, qui non agnoscunt aliud principium indiuiduationis præter ipsam rem indiuiduam realiter indistinctā à natura specifica: ergo causa quæ hanc numero entitatem causat, etiam determinat indiuiduationem in genere causæ efficientis.

Respondent Recentiores causā determinari quoad speciem, esse idē ac determinari quoad plura indiuidua sub disiunctione: ex quib⁹ Deus vnū determinat indiuiduum; relinquens causæ secundæ determinationem quoad speciem.

41 Sed contra facillè arguitur: nam hæc determinatio subdisiunctione, conuenit causæ in actu primo, vt est completam habens virtutem ad hanc speciem actuum. Quando verò seipsam determinat causa

libera ad actum bonum, vel malū; vel quando causa naturalis applicatur ad hanc numero actionem, à qua videmus provenire hunc numero effectum; verè est ablata in determinatio; siquidem verè efficit hunc numero effectum: ergo verè causa secunda determinat in diuinationem effectus in genere causæ efficientis. Probatur consequentia, in tantum determinatur hic numero effectus, in quantum efficitur hic numero: sed verè per propriam actionem est determinata ad causandum hunc numero: ergo verè determinat hoc numero indiuiduationis principium intrinsecum.

42. Melius respondebis, quod licet realiter natura, & indiuiduationis principia intrinseca sint idem; tamen distinguuntur ratione ratio cinata: & hoc sufficit vt species corresponsdeat causæ proximæ, & indiuiduationis determinatio corresponsdeat causæ primæ. Sicut ratio corporis corresponsdet causæ vniuersali corporali, & ratio specifica causæ particulari: nam vt dicitur 2. Physicorum textu 26. *homo generat hominem, & Sol.*

43. Respōdetur verissimum esse quod ait S. Tho. 1. p. q. 45. ar. 5. *oportere vniuersaliores effectus in vniuersalioribus, & priores causas reducere. Inter omnes autem effectus vniuersalissimum est ipsū esse. Vnde oportet quod sit proprius effectus primæ, & vniuersalissima causa, quæ est Deus.* Et ideo nil dat esse nisi in virtute Dei: ac per consequens in quolibet effectū singulari ratio entis corresponsdet Deo. Quia tamē ex bonitatis abundantia excellen-

tiam causalitatis etiā creaturis Deus contulit; ideo ipsæ verè causant actione indiuidua effectus in indiuiduo: sicut ergo prædicata alia sub rationibus proprijs corresponsdent suis causis secundum speciem, ita, & indiuiduatio hæc huic corresponsdet causæ indiuiduæ: cū causarū efficientiā, licet Deus præueniat; non tamē tollat. Et omnia prædicata in indiuiduo producta, corresponsdeant causis indiuiduis, agentibus actione indiuidua, circa indiuiduam rationem, sibi hic, & nunc corresponsdentem: alioquin solus Deus efficeret nunc, & aliæ causæ à Deo motæ nil singulare agerent: quod est absurdum. Optimè ergo ait S. Thomas de Spirit. creat. ar. 3. 2d 20. *Nec vniuersalius agens agit seorsum ab inferioribus agentibus; sed vltimum agens proprium, agit in virtute omnium superiorum.* Si enim solum voluissent Authores contrarij asserere, quod determinatio causæ secundæ præuenitur à prædeterminatione causæ primæ, verissimā doctrinam nobiscum tenerent: nā vt dicitur in libro de causis, & adduximus cum D. Thoma 2. Phys. q. 14. n. 47. *Causalitas causa secundæ firmatur per causalitatem causæ primæ.* Sed veniamus iā ad declarandū intrinsecū radicale indiuiduationis principium in substantijs corporalibus.

s. VI.

Materia quantitate signata est principium indiuiduationis.

44. **D**ico primo, materia prima est radicale principium indiui-

diuiduationis substantiæ materialis. Ita Phylosophus 12. Metaphisicæ tex 49. probans mouens immobile esse tatum vnū, quia *non habet materiam primam: & quacumque sunt numero multa, materiam habent: vbi videndus S. Thomas lectione 10. lit. f. Idem docet Phylosophus 7. Metaphisicæ textu 35. & S. Thomas ibi lec. 10. lit. b. & textu 28. in fine lec. 7. Expressè etiam libro 5. Metaphisicæ textu 12. inquit Phylosophus, *numero sunt unum, quorum materia una.* Et idem asserit ibi S. Thomas lec. 8. lit. d. Supponit idē Phylosophus libro 1. de Cælo a textu 92. probans vnitatem Cæli, & Mundi ex vnitatem materiæ: de quo S. Thomas ibi lectione 19. & 20. Et iterum 10. Metaphisicæ textu 25. & S. Thomas ibi lect. 11. & quia sola lectione contextuum omnes euasiones præcluduntur; siquidem si non loqueretur de materia prima propriè, & in rigore, rationes eius nullius essent efficaciæ: idè non oportet amplius auctoritates ponderare.*

45 S. Thomas idem docuit 1. p. q. 39. art. 1. ad 3. & art. 2. & q. 54. art. 3. ad 2. & q. 56. art. 1. ad 2. & q. 85. art. 1. & 3. & q. 86. art. 1. & 3. & 1. 2. q. 63. ar. 1. & 1. sent. dist. 35. ar. 5. & lib. 4. cōtrag. c. 63. & Quodl. 7. art. 3. & Quodl. 8. art. 5. & sæpissimè alibi.

46 Rationem assignat S. Thomas in 4. dist. 12. & 3. p. q. 77. art. 2. dicēs. Materia est indiuiduationis principium omnib⁹ formis inhærentib⁹; quia cū huiusmodi forme quantum est de se sint natæ in aliquo es-

se sicut in subiecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia, quæ non est in alio; ideo nec forma ipsa sic existens; potest in alio esse. Cum ergo sit de ratione indiuidui, quod non possit in pluribus esse; materia erit radicale indiuiduationis principium. Prosequitur lati⁹ rationē eandem S. Thomas Opusculo 29. de Principio indiuiduationis in 2. p. illius. Et eā format Caietanus c. 2. de Ente, & essentia q. 5. art. 4. Nā illud est intrinsecū principium indiuiduationis, cui primo repugnat communicari pluribus per modū quo vniuersale cōmunicatur particulari: per hoc enim natura specifica redditur incōmunicabilis, & est id quo primo hoc indiuiduum distinguitur realiter materialiter ab alijs eiusdem speciei. Sed materia hæc est huiusmodi; siquidem materiæ, quæ est primum subiectum, repugnat plurib⁹ communicari: nec intelligi potest materia huic propria, & quod sit alteri comunicabilis, & forma redditur incōmunicabilis, & non diuisibilis in plura numero per hoc quod est actus huius materiæ: ergo materia est principium radicale indiuiduationis.

47 Iterū probatur ex dictis §. 4. nā indiuiduationis principium intrinsecum debet esse aliquid substantiale: non forma, vt ibi est ostensum. ergo materia: siquidem aliud ab vtraque distinctum ostendimus esse non posse.

48 Vel aliter formati potest ratio, vt formatur illo Opus. 29. Indiuiduum est vltimū in genere substantiæ, quod de nullo alio predicatur:

siqui-

liquidem est prima substantia, quæ nec est in altero, nec de altero dicitur, & est primum fundamentum aliorum. Sed materia prima est radix, quod forma de vno solo dicitur, & sit fundamentum aliorum. Ex quo enim forma recipitur in materia, efficitur individuum, quod est incommunicabile, & primum fundamentum in genere substantiæ, ut completum aliorum de se prædicabilem subiectum. Ergo, ut post pauca infert S. Thomas, materia sola est principium individuationis, quoad illud in quo saluatur ratio primi in genere substantiæ. Ad hanc reducit ratio Socinatis libro 7. Metaph. q. 33. quam late ibi prosequitur.

49 Occurri potest ex P. Suarez illa disp. 5. sec. 3. n. 6. in istis, & alijs rationibus, vel vocẽ illam *incommunicabile* æquiuoce sumi, vel falsum in probationibus assumi. Multis enim modis intelligi potest materiã esse incommunicabilem, & formam communicabilem; & ad præsens tres modi sufficiunt: vel incommunicabilitas *subiecti*; vel incommunicabilitas *causæ*, vel partis; vel incommunicabilitas *superioris* respectu inferiorũ. Primo modo sensus est verissimus, quia prima materia est primum subiectum; & ita incommunicabilis subiecto, quod in formet, vel cui inhæreat. Sed hic sensus est impertinens ad rem, de qua agimus: tum quia nõ est de ratione individui ut sic, quod sit incommunicabile alteri ut subiecto; nam accidentia sunt individua; licet communicentur hoc modo: & formæ etiam substantiales. Tum etiã, quia

illa incommunicabilitas non sufficit ad rationem individui; materia enim ex vi suæ speciei est illo modo incommunicabilis; & tamẽ nõ est individua ex vi speciei, sed communis multis materijs numero differentibus. Alij vero sensus falsi sunt, liquidem materia communicatur formæ, & modo quo est causa eius, communicatur composito, ut pars toti. Forma item est communicabilis materiæ, ut subiecto, non ut inferiori. Et licet sit communis multis formis, etiam materia est communis multis materijs: ergo quoad hoc non est maior ratio de vna, quam de alia.

50 Posset responderi primo, hac doctrina solum probari, id quod omnes Thomistæ cõcedunt, cum D. Thoma referendo conclusionem sequente, quod materia se sola, & non signata, non est individuationis principium: cum quo tamẽ stat quod materia signata sit adæquata radix individuationis.

51 Sed quia interum solutionis etiam videtur esse, quod nullo titulo speciali sit materia radix individuationis. Ideo melius respondetur, quod incommunicabilitas sumitur primo modo: & ex illa deducitur, quod materia sit prima radix incommunicabilitatis vltimo modo. Quod sic patet: compositio metaphisica generis, & differentie diuersa est à compositione physica materiæ, & formæ: & tamen propter proportionem, potentialitas generis sumitur à materia, quæ est pura potentia; & differentia à forma, quia est actus determinans poten-

§. 6 Materia quantitate signata est principiū 349

potentialitatem. De quo omnino videndus Ferrara 2. Contrag. c. 95.

§. Sciendum tertio. Pariter quamvis communitas vniuersalis speciei ad singularia essentialiter sub ea contenta, sit diuersa à comunicabilitate formæ physicae respectu materiæ. Tamen quia gradus mera physici originantur, & radicanantur in physica cōpositione; idē S. Tho. perspicaciter id cōsiderās, ex eo quod materia primum est fundamentum physicae irreceptibilitatis, ex proprijs deduxit esse primam radicem constitutiua primæ substantiæ in esse subiecti, & fundamenti aliorū: & ideo prima radix indiuiduorum materialiter distinctorum. Videantur PP. Carin. à n. 54. vsque 60.

§. 2. Ad primam improbationem respondetur, quod accidentium indiuiduatio hac ratione sumitur à subiecto, vt docet S. Th. 1. p. q. 29. art. 1. & 3. p. q. 77. art. 2. & in 4. dist. 12. q. 1. ar. 1. q. 3. & 5. Metaph. tex. 15. lec. 12. & sapissimè alibi. Et formæ receptibiles in materia, ex cōmensuratione ad illam indiuiduantur. Formæ autem perfecte subsistentes per seipsas, & per suam irreceptibilitatem indiuiduantur. Vnde licet irreceptibilitas, & receptibilitas physica formæ, & materiæ, sit formaliter diuersa à receptione naturæ in singularibus, cum quibus identificatur; tamen vna originatur ex aliâ: & nunc nō tam est quæstio de logica, vel metaphysica differentia indiuiduali; quam de radicali physica. Et idē ratio est ex proprijs. Et instantiā Suarez iam diu sibi obiecerat Soncinas illa q.

33. Videatur Opuscul 32. apud D. Thomam cap. 3.

§. 3. Secunda improbatio facile soluitur recolendo, quæ diximus lib. 1. Phys. q. 10. quod materia est vna numero negatiuè, & quod cū diuiditur in plures species, est ex ordine ad diuersa genera formarū. Vnde semper verificatur, quod actus est qui distinguit; forma quidem specificè, & quantitas integraliter, vt iam exponimus. Et nota, quod obiectionem hanc soluit S. Thom. Opusc. 29. in fine.

§. 4. Dico secūdo, materia prima non est adæquata radix indiuiduationis; bene tamen materia signata quantitate. Ita expressè docet S. Tho. c. 2. de Ente; & essentia, dicens: *Et idē sciendum est, quod materia, non quomodolibet accepta est principium indiuiduationis sed solum materia signata.* Idem docet lib. 5. Metaph. lec. 8. lit. d. & 1. p. q. 85. art. 1. ad 2. Et lib. 4. Contrag. c. 65. in fine ait: *In genere substantia multiplicatio fit secundum dimensionem materiæ: quæ nec intelligi posset nisi secundum quod materia sub dimensionibus consideratur: nam remota quantitate substantia omnis indiuisibilis est, vt patet per Philosophum 1. Phys. tex. 15. Et q. 2. de Verit. art. 6. ad 1. & art. 7. & q. 10. ar. 5. & q. 16. de Malo art. 1. ad 28. & Opusc. 29. in fine.*

§. 5. Et Opusc. 70. q. 4. art. 2. ad 1. rationem assignat, dicens: *Cum dicat Philosophus, numero sunt vnum, quorum materia est vna; intelligendum est de materia signata, quæ subest dimensionibus; aliās oporteret dicere, quod omnia genera bilia, & corruptibilia sunt vnum numero,*

cum eorum sit materia vna. Idem dicit ad 2. & ad 4.

56 Aliam rationē alijs locis tradit, & in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. quæstioncula 3. ad 3. & 3. p. q. 77. art. 2. ait: Individuationis principium est quantitas dimensua: ex hoc enim aliquid natum est esse in vno solo, quod illud est in se indiuisum, & diuisum ab omnibus alijs: diuisio autem accidit substantiæ ratione quætitatis, vt dicitur in 1. Physicorū. Et ideo ipsa quantitas dimensua est quoddam individuationis principium huiusmodi formis, in quantum scilicet diuersæ formæ numero sunt in diuersis partibus materiæ.

57 Duæ rationes proponuntur in verbis relatis S. Thomæ: altera ab inconuenienti, quia cum materia de se sit vna, & communis omnium sublunarium, si ipsa sola sufficit ad vnitatem indiuidualem, & numericam; sequitur omnia sublunaria esse vnum numero. Quod est apertè falsum.

Altera ratio est à priori, quia indiuiduum est indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio: sed materia seclusa signatione quætitatis est indiuisibilis, & inextensa: ergo materia seclusa signatione quætitatis, non est indiuidua. Posita autem signatione non potest non poni indiuiduatio, & vltima dispositio: ergo est indiuiduationis principium.

s. VII.

Qualiter materia signetur quantitate; variè declarant Thomistæ.

58 IN duabus præcedentibus conclusionibus omnes Thomistæ concordant. Quia verò non videtur facile posse declarari quid sit hæc signatio materiæ: Ideò discrimen est inter eos in hoc puncto declarando. Vnico verbo ratio dubitandi est: quia vel hæc signatio est quid substantiale; vel quid accidens tale? Si primum; non poterit prouenire à quætitate: nec apparet quid sit distinctum à materia ipsa, quæ se sola nequit esse indiuiduationis principium. Si dicatur secundum; nequit esse indiuiduationis principium: siquidē radix indiuiduationis substantialis non potest non esse aliquid substantiale, iuxta ea quæ ex D. Tho. diximus supra n. 16.

59 Primus dicendi modus est, materiæ signationē per quantitatem, solum esse principium indiuiduationis à posteriori, & quoad nos; quia nobis signatio per accidentia est manifestior, vt potè sensibus proximior. Ita videtur indicare S. Thom. Opusculo 29. in fine. Et habetur Opusculo 32. apud D. Thomam cap. 3. Et docuisse grauissimos, & sapientissimos Thomistas sui temporis, testatur M. Bañez hic cap. 5. quæst. 3. art. 7. qui & conclusionē 2. dicit esse probabilissimam. Et latè exponit P. Suarez disput. 5. sectione 3. à num. 28. & num. 34. ait, quod

quod est opinio probabilis, & quod si
bi aliquando placuit.

60. Circumfertur sine nomine
certi Authoris sententia asserens,
figillationem fieri per modū quē-
dam materiæ superadditū. Quod
merito tribui potest Aegidio Ro-
mano, qui Quodlibeto primo quæ-
stione vndecima, §. *Aduertendum er-
gō, ait*. Substantia cum sua signa-
tione non dicit aliud, quam sub-
stantiam: *Sed solum superaddit quem-
dam modum se habendi, quem habet sub-
stantia sub quantitate*: sicut materia
habens partes non dicit aliud, quā
materiam: sed solum dicit *quemdā
modum se habendi, quem habet ma-
teria ex eo quod perficiatur*. Pa-
tet ergo quomodo fiat indiuidua-
tio, & quomodo indiuiduatio nō
remoueat res à proprijs prædica-
mentis. Hæc ibi. Et Quodlib. 2.
quæstione 7. docet, quod *vbi for-
ma trahitur ad modum materiæ, oportet
quod diuidatur secundum diuisionem ma-
teriæ*. Videatur Quodlibeto 4. quæ-
stione 1. & 9. & in secundo senten-
tiarum distinctione 3. articulo 2.
quæst. 1.

61. Ratio illius iam est indicata,
quia materia de se est pura poten-
tia, indifferens substantialiter, & in-
trinsecè ad hoc indiuiduum consti-
tuendum præalio. Per quantitatem
solum determinatur, & diuiditur
accidentaliter, & extrinsecè. Ergo
vt in instanti generationis (cū for-
mam substantialem nullum præce-
dit accidens) oportet materiam ef-
se sigillatam aliquo modo substā-
tiali intrinsecò, vt indiuiduum sub-
stantiale ex ipsa, & forma cōstitua-
tur.

62. Celebris est opinio, quæ asse-
rit materiam nō sigillari per quā-
titatem actu informantem, & inhæ-
rentem; nec per modum substan-
tialem materiæ superadditum: sed
per materiam vt actu præhabentē
hanc potius quantitatem, quam il-
lam. Huius opinionis Author est
Caietanus: qui duplici via cā tue-
tur. Nam cap. 2. de Ente, & essentia
quæst. 5. dicit, hoc nihil esse aliud,
quam materia cum potentia ad
quantitatem. Quia tamen poten-
tia hæc, vt ibi exponitur, videtur
esse aliquid accidentale reductiuè
pertinēs ad genus quātitatis. Ideo
ipse Caietanus propriam emenda-
uit sententiam 1. p. quæst. 29. artic.
1. docens materiam signari quanti-
tate, nihil aliud esse, quam mate-
riam præhabere per modum radi-
cis hanc potius quātitatem, quam
illam. Eandem opinionem sequun-
tur lauellus §. Metaph. q. 13. Albel-
da 1. p. q. 11. disp. 23. Hieronymus
Rua Controu. 3. Scholastica, §. *Ter-
tio videndū*, pag. 389. PP. Carm. 1. p.
trac. 1. dub. 5. & M. Ioan. à S. Tho.
hic q. 9. ar. 4. Ortiz, & Lerma addu-
citi à nobis li. 2. Log. q. 13. n. 3. Itē,
ex his qui sequentē tuētur opinio-
nē, hanc defendunt Araujo lib. 8.
Met. q. 2. ar. 2. Bañez hic lib. 1. c. 5.
q. 3. art. 8. vocans *probabilissimā, val-
de subtilem, & satis ad memem D. Tho.*

63. Potissimè suadetur, ex eo
quod S. Th. Opus. 70. q. 4. art. 2. ad
2. ait, *quod dimensiones, cū sint accidentia,
perse non possint esse principia unitatis in-
diuidua substantia: sed materia prout tali-
bus dimensionibus subest, intelligitur esse
principium talis unitatis, & multitudi-*

Et Opusc. 29. ait. *Materia enim sola est principium individuationis, quoad illud in quo saluatur ratio primi in genere substantiæ. Quod & habetur Opus. 32. apud D. Th. c. 3.*

64. Fundamentalis ratio, & eadem totius difficultatis est quia individuum est prima substantia, & vnum per se ponibile in prædicamentis ut fundamentum omnium: ac per consequens ad eius constitutionem non intrat intrinsecè aliquod accidens: quod est alterius lineæ, faciens vnum per accidens cum substantia: ergo solum intrat quantitas extrinsecè, ut præhabita in materia radicaliter.

65. Secundo, quia realiter, & physice loquendo, idem est constitutum, & distinctum. Chimericum enim est (inquit Caietanus) *hos actus separare secundum rem.* Et in illa q. 5. dicit, quod non nisi voce à protervis negari posse videtur. Sicut idem quod constituit in specie, distinguit specie ab omnibus alijs. Sed materia sola, sine quantitate inherente, constituit hoc individuum in se indivisum, & cum alio substantialiter non identificatum, hoc enim habet per propriam entitatem. Ergo & substantialiter individualiter separat ab omni alio se sola, seclusa quantitate actu inherente.

66. Tercio, omnis actus singularis physice præcigit per se etiam singularem, quæ actus utitur, ut sic verificetur, quod ait Phil. 2. Phys. text. 38. iam adductus n. 37. quod scilicet *se habent cause uniuersales ad uniuersalia, ita se habent cause particulares ad particularia.* Et hac ratione non admittimus hæc

ceitatem physice superadditā, nec modum individuationis, quia superponeretur iam materiam indiuiduā. Sed cum intelligitur quantitas actu inherens, supponit materiam substantialiter indiuiduā, & in re existētē existēti formæ, quæ quantitatē præcedit. Ergo quantitas actu inherens non est principium individuationis: ergo solum restat, quod ut quantitas ut radicaliter præhabita in materia.

67. Nihilominus, non desunt grauissimi Thomistæ, qui quantitati, ut actu inherenti, tribuant sigillare materiam, & in suo genere indiuiduare. Ita Capreol. in 2. dist. 3. q. 1. art. 3. Soncinas lib. 7. Met. q. 34. Et Ferrara 1. Contrag. c. 21. Siluester inconstato. 1. p. q. 29. ar. 1. Gregorius Vercellenis q. 7. quem citat, & sequitur Nazar. 1. p. q. 3. a. 2. Cōtrou. vnica. Flandria lib. 7. Metaph. q. 22. ar. 2. usque ad 5. Bañez ubi supra art. 8. concl. 2. Araujo libro 8. Metaph. q. 2. ar. 2. Et ex alijs tenent Gottfredus Quodl. 6. q. 16. & Quodl. 7. q. 15. & ex parte Aureol. in 2. dist. 9. q. 3. art. 3. & Auer. sa q. 9. Logica sec. 5. conc. 2. Non tamen ab omnibus eisdem verbis exponitur. ¶ Quia Flandria, Bañez, & Araujo, & alij, dicunt quantitatem esse conditionem sine qua non. & est conditio extrinseca respectu essentia materię, cum accidens non possit esse de essentia substantia: est tamen intrinsecè inherens, & ut sic per modum dispositionis causæ materialis concurrat ad individuum; non verò solum se habet de connotato, & ut terminus

nus radicaliter præhabitus in materia, vt dicebat Caietanus, qui ad vltimum admittit quãtitatem esse terminum extrinsecum; sed diuer-
simodè, ac ab istis ponitur.

68 At verò Capreolus, Söcinas, Ferrara, & Nazarius, docent materiam primam esse primariam radicem indiuiduationis; quantitatem verò vt actu inhærentem esse radicem secundariam: nam dicunt ad indiuiduum duo requiri, nempe, esse indiuisum in se, & incommuni-
cabile; & esse ab alio diuisum; primum prouenit à materia, iuxta dicta n. 44. vsque 53. secundum verò prouenit à quãtitate, iuxta ea quæ diximus à n. 54. vsque 57.

69 Nituntur validissimis argumentis ab autoritate, & ratione desumptis. In primis Phylosophus 3. Metaph. textu 11. & S. Thomas ibi lec. 8. lit. m. & libro 10. Metaph. textu 4. lec. 2. lit. f. docent, quod *omnis diuisio, aut est per formam, aut per quantitatem.* Et S. Thomas in 1. dist. 26. q. 2. ar. 2. ait. *Omis distinctio, vel diuisio est, vel per quantitatem, vel per formam secundum Phylosophum 5. Metaphisica textu 12. vbi S. Thomas initio lec. 12. & in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. q. 3. ad 3. cum ergo distinctio vnus indiuidui ab alio nõ sit formalis, sed materialis, hæc fit per quantitatem.*

70 Præterea, id quod alicui cõuenit primo, & perse, nulli alteri conuenit nisi per ipsum, vt patet 1. Posteriorum textu 14. Sed extensio diuisibilitas, & separatio huius ab alio cõuenit quantitati primo, & perse: & substantiæ non conuenit seclusa quantitate, vt ostensum

est libro 2. Logicæ q. 13. & 14. ergo distinctio vnus indiuidui ab alio est ratio quantitatis.

71 Quod confirmatur primo, nam si diuidatur lignum in decem partes, post diuisionem sunt decem ligna eiusdem speciei: sed huius distinctionis indiuidualis non potest vltimate dari alia causa, nisi diuisio continui facta à quantitatis diuisione: ergo signatio quantitatis est, saltem vltimatum, vel secundarium indiuiduationis principium.

Confirmatur secundo: nam eadem est ratio diuidendi vnum indiuiduum ab alio, ac partes indiuidui inter se: sed partes substantiæ sunt indiuisibiles seclusa quantitate, vt diximus illa q. 13. ergo nec indiuiduatio est completa sine quantitate.

72 Tercio principaliter hæc sententia suadetur: quia eisdem ipsis vocibus traditur expresse à D. Thomas 3. p. q. 77. art. 2. & in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. q. 3. ad 3. verbis iam relatis à n. 44. vsque ad 57. quæ si sine re accipiantur, videntur plane hæc partem suadere.

73 Denique S. Thomas Opusculo 70. quæst. 4. art. 2. ad 3. expresse ait: *De ratione indiuidui est, quod sit in se indiuisum, & ab alijs diuisum vltima diuisione: nullum autem accidens habet in se propriam rationem diuisionis, nisi quantitatis: unde dimensiones ex seipsis habent quandam rationem indiuiduationis secundum determinatum situm, prout situs est differentia quantitatis.* Et est idem ac extensio partium in se, & in toto. Quod & docet S. Thomas 3. p. q.

77. art. 2. & Quodlib. 7. art. 10. Et ideo, inquit, possibile est imaginari duas lineas sep. varas. eiusdem speciei numero diuersas, secundum diuersum finem. Cū ergo inquiritur, cur hæc forma sit hæc numero? Responderetur, quia est in hac materia. Cur autem hæc sit vna numero? Est quia est iugillata hac numero quantitate. Et non est ulterius quærendum, quia hæc quodammodo indiuiduatur ex seipsa. Quod totum docet Sanctus Thomas, illo Opusc. 70. ad 4. Et 1. p. q. 75. ar. 7. in fine, ait. *Nec potest dici materia hæc alia ab illa, nisi secundum distinctionem quantitativam.* Quod & docet 2. ad Anib. dist. 3. quæst. 1. artic. 1. & in alio scripto art. 4. & 1. p. q. 50. art. 2. & alibi sæpè.

74. His argumentis respondet Caietanus 1. p. q. 29. art. 1. quod materia vt præhabens quantitatem, quasi participat naturam quantitatis: imò plus est præhabere, quam participare: vnde si participantia naturam quantitatis, possunt præbere distinctionem, multo magis præhabentia naturam illius hoc poterunt. Vel vt ait Bañez art. 8. ad hoc vt effectus alicui tribuatur vt cause, satis est quod reducatur in illud secundum esse formale, vel informaliter participantia ipsum, vel in aliquid in quo radicaliter, & virtualiter præcontineatur.

75. Virget tamen Ferrara illo c. 21. §. Sed licet, inquirens in illo priori secundum naturam, in quo dicitur materiam esse appropriatam; aut est aliqua forma in materia, per quam approprietur; aut nulla? Si primum, habetur intentum. Secū-

dam dicinequit: quia nulla potentia accipit limitationem nisi per aliquem actum, quem suscipit, vt habetur ex D. Thoma prima parte quæstione septima articulo primo; sed materia prima est pura potentia: ergo non accipit appropriationem nisi per aliquam formam; quia vt dicitur 7. Metaphis. textu 49. *actus est qui distinguit*, & formæ est determinare.

76. Quod amplius explicatur: nam substantia est radix accidentium: & tamen effectus formarum accidentalium non præstantur ab ipsa forma substantiali: alioquin superfluerent accidentia: & ita substantia sine quantitate esset extensa, & diuisibilis, & quanta. Imò se sola faceret formaliter omne, quod sit medijs accidentibus. Ergo æquivalentia illa radicalis, si nullam substantiam, vel modum, vel accidens superaddit materiæ, non sufficit vt materia sit radix huius indiuidui.

77. Occurres cum M. Albeldanum. 26. & 27. & cum PP. Carmelitani a num. 133. vsque 136. & alij, quod ad hanc determinationem sufficit nuda potentialitas materiæ, connotando hanc numero actionem agentis, & has dispositiones hic, & nunc introductas: quia hoc est quasi ingeniū materiæ: cū enim ex se sit vna negatiue, positis istis connotationibus, hic & nunc habet connexionem cū hac quantitate, & potius est radix illius, quam alterius.

78. Quamquam hæc solutio videatur habere fundamentum in D. Tho.

Thoma de Spiritualibus Creaturis art. 3. ad 20. ubi ait, quod materia pro in nuda consideratur, se habet indifferenter ad omnes formas; sed determinatur ad speciales formas per virtutem mouentis, ut traditur in 2. de Generatione textu 53. Tamen ibi loquitur de determinatione extrinseca, quæ est ab efficiente: vnde loquendo de determinatione intrinseca, non recurrit S. Thomas pro determinatione ad potentialitatem materie, sed potius ad actualitatem formarum, quæ ab agente imprimuntur. Vnde concludit, quod materia secundum quod consideratur perfecta sub ratione forme vniuersalioris, & accidentium consequentium, sit propria ad subsequenter perfectionem. Si ergo pro illo priori nulla forma substantialis, vel accidentalis, vel modus est in materia; manet sola potentialitas: ergo non est sigillatio, nec indiuiduatio.

79 Rursum, si hæc est natura materie, quod sua potentialitas determinatur, positis extrinsecis conditionibus; restat quod dicamus solam materiam primam, absque ulla sigillatione intrinseca data à quantitate, sit principium indiuiduationis: siquidem radix quantitatis non est quantitas, sed sola substantia: sicut radix risibilitatis non est risibile, sed rationale; & radix coloris non est color formaliter, & proprie loquendo. Admittere autem quod sola materia est radix indiuiduationis, aduersatur adductis in 2. concl. n. 54. vsque 58.

80 Tandem respondet M. Ioan. à S. Thoma ad 2. probationem pri-

mi argumēti, & ad 2. confirmatio- nem accūdi, quod materia est indifferens ad hanc quantitatem, vel ad illam, tanquam ad formam qua actuari debet: & idē non recipit hanc quantitatem singularem, nec tunc intelligitur ut indiuiduata, antequam ipsa materia singularis, & determinata sit. Sed tamen ipsa quantitas ut diuidens, & separans ipsas partes materie, antecedit ipsam singularem quantitatem sui subiecti, tanquam cōditio requisita, ut materia exerceat suam distinctionem, & incommunicabilitatem substantialem: & per talē diuisionem signatur materia.

81 Sed contra: nam quod quantitas diuidat, & separet partes materie, est inquātū illi sunt ei⁹ effect⁹, vel primarij, vel secundarij: sed implicat in exercitio physicē dare effectus primarios, vel secundarios aliā formā accidentalem, vel substantialem, quin intelligatur indiuidua: eo quod existentia, & operatio solū est rei singularis, & indiuiduæ: ergo nō potest intelligi pro tūc quantitas ut diuidēs, & separans, si nō intelligitur quantitas ut indiuidua.

82 Secundo, sequitur quod quantitas, ut diuidens, & extendēs partes materie, intelligatur in ipsa ut præcedit formā substantialem; siquidem forma actuat materiam indiuiduā: & eadē quantitas, ut indiuidua, sequatur formā, siquidē accidentia subiectantur in toto cōposito. Hoc autē admittere, absurdū videtur, videlicet, quod physicē loquēdo, ei⁹ effect⁹ formalis formæ sit in vno subiecto, & eius indiuiduatio sit in alio.

83 Tertio, contra istam solutio-

nem videntur insurgere difficultates vtriusque extremæ sententiæ: nam in primis inquiri potest, si hæc est diuissio accidentalis; quomodo intrinsece pertinet ad indiuiduationem substantiæ? Si est substantialis; quomodo in genere causæ formæ malis prouenit ab accidente? Rursus, vel ponit aliquid actu in materia; vel nihil? Si primum; forma non vnietur immediatè materiæ indiuiduæ. Si secundum; ergo materia non sigillata intrinsecè, erit se sola indiuiduationis principium. Quare ad hanc tuendam sententiā, præcedentes solutiones, vt faciliores, communius acceptantur, & traduntur, quam illa.

S. VIII.

Resolutio quæstionis de signatione materiæ per quantitatem.

84 **I** Deò vtramque sententiam, quæ potui diligentia, conatus sum stabilire; non solum quia vtræque iudico valdè probabilè in via D. Tho. & absolutè; sed quia ego vtramque simul veram esse intrepidè proferrem; nisi clare viderem ambarum Authoribus hanc cōcordiam displicere, quia ad propriam opinionem firmandam, aliam infirmare, & euertere totis viribus sunt conati. Sed ab his abstrahendo, vt appareat quid veritatis in vtraque contineatur, recolenda est distinctio proposita n. 15. quod vnitatis transcendentalis non differt

ab ipsa rei substantia, vt indiuisa; vnitatis verò, & diuissio prædicamentalis est de genere quantitatis.

85 Rursus recolendum ex dictis lib. 2. Log. q. 13. & hic lib. 1. q. 19. n. 21. quod substantia corporea sine quantitate, est indiuisibilis, & inextensa, & impartibilis: at verò substantia in propria linea habet partes, & distinctionem earum substantialem. Iuxta hoc ergo, cum vt ait S. Tho. relat. n. 73. *indiuiduum sit in se indiuisum, & ab alijs diuisum vltima diuisione.* Diuissio aliqua, vel potest esse vltima solum in linea substantiæ; vel potest esse vltima absolute. Est vltima in linea substantiæ, quando verificatur, quod hoc substantialiter non est illud. Est vltima absolute, quando hoc non est continuatum cum illo, sed ab illo diuisum. Licet autem diuisiones istæ plusquam genere differant, quia prima est transcendens, & tam latè patens, quam vnum, & multa; secunda verò solum conueniat rebus quantis. Tamen in istis non datur vna sine alia; quia quantitas est prima dispositio materiæ; & hæc numquam inuenitur sine aliqua forma corporali: & gradum corporis sequitur quantitas dimensionum, vt diximus lib. 1. q. 12. & 2. p. Metaph. Controu. 3. Ideò vt completè exponatur principium indiuiduationis, & diuisionis numericæ in corporalibus; & exponenda est radix vnitatis, & distinctionis transcendentalis rei indiuiduæ corporeæ; & declaranda est radix vnitatis, & distinctionis purè numericæ quantitatiuæ; quia, physice loquendo

quando, non contingit diuidere quantitates, quin fiant duo indiuidua substantiæ, quæ à quâritate habet extensionem, & diuisibilitatē, & media diuisione quantitatiua exercetur vltimarè diuisiō substantialis entitatiua.

86 Dico ergo primo, loquendo de indiuiduo quoad substantialia, materia sine quantitate actu informante, est radix indiuiduationis, non solum quoad diuisionem in se, sed etiam quoad substantialem diuisionem ab omnibus alijs. Hæc demonstrant, quæ adduximus pro sententia Caietani. Quæ clarius apparent, si Deus conseruaret materiam indiuiduam sine quantitate actu informante; tunc enim seipsa per hoc quod esset radix talis quâritatis, differret substantialiter ab omni alia materia existēte, vel possibili, quæ esset cum quâritate, vel sine illa: quia accidens nequit esse ratio formalis faciendi differentiā substantialem, sicut nec potest cōstituire substantiam.

In sensu huius conclusionis verificatur, quod *ha carnes, & hæc ossa, & hæc anima sunt principia indiuiduaria hominem*, vt docet S. Tho. 1. p. q. 29. art. 2. ad 3. & ar. 4. & q. 30. a. 4. & q. 33. ar. 2. & q. 75. ar. 4. & q. 10. de Ver. ar. 5. & q. 9. de Poren. ar. 1. ad 6. & lib. 1. Contrag. c. 65. ad 2. & lib. 2. c. 74.

87 Dico secundo, si loquamur de indiuiduo, vt est vnum unitate numerali quâritatiua, seu prædicationali, sic principium indiuiduationis est quâritas vt actu inhærēs, dans extensionem, & diuisibilita-

tem in partes. Hanc conclusionē probant authoritates, & rationes adductæ à n. 69. vsque 84. Et quia de indiuiduo in ista acceptione loquuntur vltimæ sententiæ Authorēs; ideò simpliciter eorum sententiā reliquis præferimus, si ambas simul veras alij diffiteantur.

88 Quod autem hæc sit Thomistarum, huius sententiæ Authorū, mens manifesta, eorum verbis relatis erit perspicuum. M. Soneinas illa q. 34. ad 1. ait: *Quod in illo priori hoc genitum est vnum unitate transcendēte; nō autem unitate numerali; quia hæc non est nisi per quantitatem: & de hac unitate loquimur.* M. Ferrara illo c. 21. in 2. solut. ad 2. post multa ad intentum conducentia, tandē ait. *Quomodo enim vnumquodque habet esse quantum, eodem modo habet unitatem de genere quantitatis: & quia nihil habet esse quantum, nisi per quantitatem formalem: Ideò vnumquodque per quantitatem est formaliter vnum, unitate quantitatiua.* De hac autem unitate loquimur, cū dicimus naturam per quantitatem formaliter, & indiuiduari, & habere distinctionem materiale ab alia, &c. M. Bañez art. 8. conc. 2. ait: *Materia quantitate signata est principium indiuiduationis, ita quod habet actu quantitatem; non quod quantitas indiuiduet substantiam; imò iam supponit indiuiduam; sed quia est cōditio sine qua materia indiuiduare non potest.* Similia dicūt M. Georgius Vercellēsis, M. Araujo, & alij.

89 Et meo videri tenentur sic intelligere omnes, qui substantiæ tribuunt partes in genere substantiæ: licet dependant à quantitate

ut dante extensionem, & diuisibilitatem: quia pariformiter est discurrendum de diuisione indiuiduorum, ac de distinctione partium integralium, iuxta doctrinam S. Thomæ 1. 2. q. 81. art. 1. ¶ Illud notandum, quod pertinet ad quæstionem de voce, si debet quantitas appellari principium secundarium indiuiduationis, vel conditio sine qua non? Sed dum de re constat, parum refert hoc, vel illo modo loqui: certum enim est, quod id quod est ratio formalis extendendi, & dandi diuisibilitatem, est conditio respectu distinctionis transcendentis substantialis: nam licet sit incoueniens, quod substantia dependeat ab accidente ut à ratione formali; non tamen est inconueniens, sed necessarium, quod ab accidentibus dependeat ut à conditionibus. Licet collectio accidentium non sit principium indiuiduationis, ut docet S. Thomas 7. Metaph. lec. 15. nisi quoad nostram sensibilem cognitionem: eo quod ut ait S. Thomas 1. p. q. 29. art. 1. ad 3. *quia substantiales differentie non sunt nobis notæ, vel etiã nominatæ, non sunt; oportet interdu, uti differentie accidentibus loco substantiarum.*

90 Iuxta hunc dicendi modum facillime soluuntur omnia argumenta pro Caietano adducta. Auctoritates enim expresse loquuntur de unitate transcendente, quæ est substantialis, & primaria: & hanc fatemur non provenire à quantitate. Et sic pro nobis est prima ratio.

91 Ad secundam plane fatemur idem esse constitutum, & distin-

ctum, si comparatio fiat in eodem genere: unde in linea substantiæ est constitutum, & distinctum transcendente ab ipsa entitate in distinctum. Cæterum unitate prædicamentali, quæ non est nisi in corporalibus, ut ait S. Thomas q. 3. de Potent. ar. 8. ad 7. quantitas constituit, & diuidit: sed hæc non est prima ratio incommunicabilitatis, sed sola materia.

92 Ad tertium dicitur, quod quantitas supponit primariam rationem indiuidui in materia, & ipsa dat in suo genere consumationem indiuiduationis, iuxta ea quæ n. 73. aducebamus ex D. Tho. Quomodo autem dispositiones præcedant substantiam? Explicuimus iam libro 1. q. 9.

93 Fateor ab hoc dicendi modo recedere Capreolum in 2. dist. 3. q. 1. ad 4. Scoti contra secundam folio 75. & Nazarium 1. p. q. 3. art. 2. cõtrou. vnica notabili 4. in fine, & conclusione 6. docentes, non omne principium intrinsecum indiuiduationis in linea substantiæ, debere pertinere ad prædicamentum substantiæ: & ideo asserunt, quod quantitas est principium indiuiduationis quoad distinctionem numericam substantialem, & non tantum quoad distinctionem de prædicamento quantitatis. Asumptum probant ex D. Thoma 3. p. q. 2. ar. 3. ad 3. dicente, *in rebus creatis res aliquæ singularis, non ponitur in genere, vel specieratione eius, quod pertinet ad eius indiuiduationem; sed ratione nature, quæ secundum formam determinatur.*

94 Respondetur istam auctoritatem

tatemiam nos adduxisse libro 2. Logicæ q. 6. n. 13. vbi diximus prius loqui eos, qui primas substantias constituunt directe in prædicamento; quamuis ratio pertinendi non sit indiuiduatio, sed natura, in qua distinguuntur prædicata generica, & specifica. Cum autem prædicamenta sint impermixta formaliter, impossibile videtur rem vni prædicamenti intrinsece includere rem alterius prædicamenti, vt non solum docet Caietanus, & auctores prioris sententiæ; sed ex nostræ authoribus lare Bañez hic lib. 1. cap. 3. q. 3. notab. 6. vbi ad authoritatem respondet, aliud esse aliquid constitui in specie; aliud constitui sub specie: in specie constitui per formam, & non per indiuiduationem; & hoc docet S. Thomas. Sub specie autem constituitur per principia indiuiduantia: & ista quoad distinctionem entitativam sunt in genere substantiæ: & radicaliter sumuntur à materia: vn-

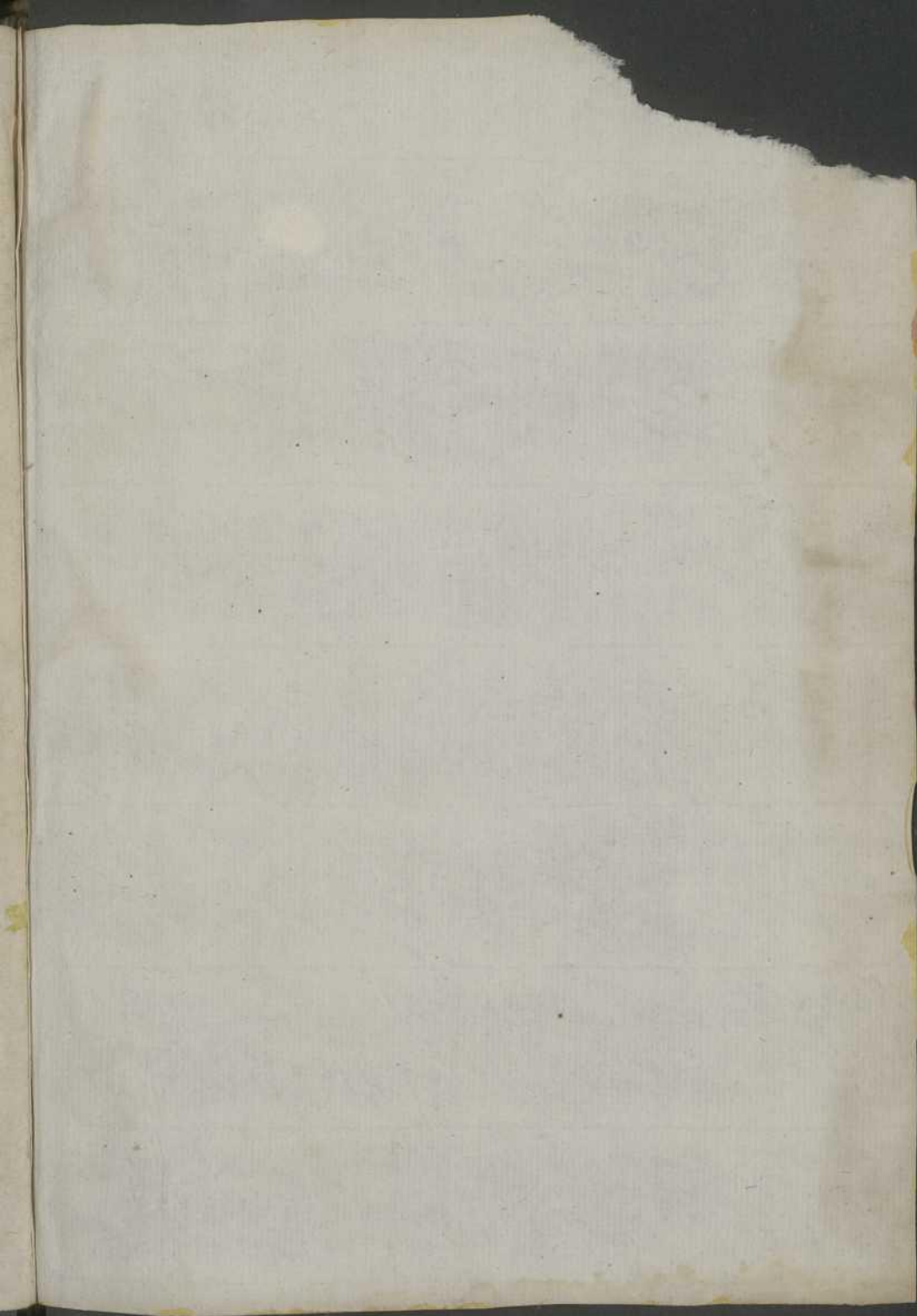
de subdit ibi S. Thomas, *cum indiuiduatio magis sit secundum materias in rebus compositis. Quoad vltimam vero diuisionem quantitativam, & numeralem sunt in genere quantitatis: quia, vt ait S. Thom. 1. p. q. 75. a. 7. in fine: Nec potest dici materia hæc alia ab illa, nisi secundum distinctionem quantitativam.* ¶ Verbis ergo Doctoris Angelici huic operi finem imponimus, cui doctrina ei initium dedimus: imò, & totum progressum ei debemus. Ingenue enim profiteor (quod de Apostolo Paulo de se restatur Chrysostomus Præfatione in eius epistolas:) *Neque enim nos, quæ scimus, si quid scimus, ab ingenij bonitate, atq; acumine scimus; sed quod erga hunc virum impense affecti, ab illius lectione numquam discedimus.* Ad laudem, & gloriam Sanctissimæ Trinitatis, & Domini Nostri Iesu Christi, & Deigenitricis, semperque Virginis **MARIÆ.**

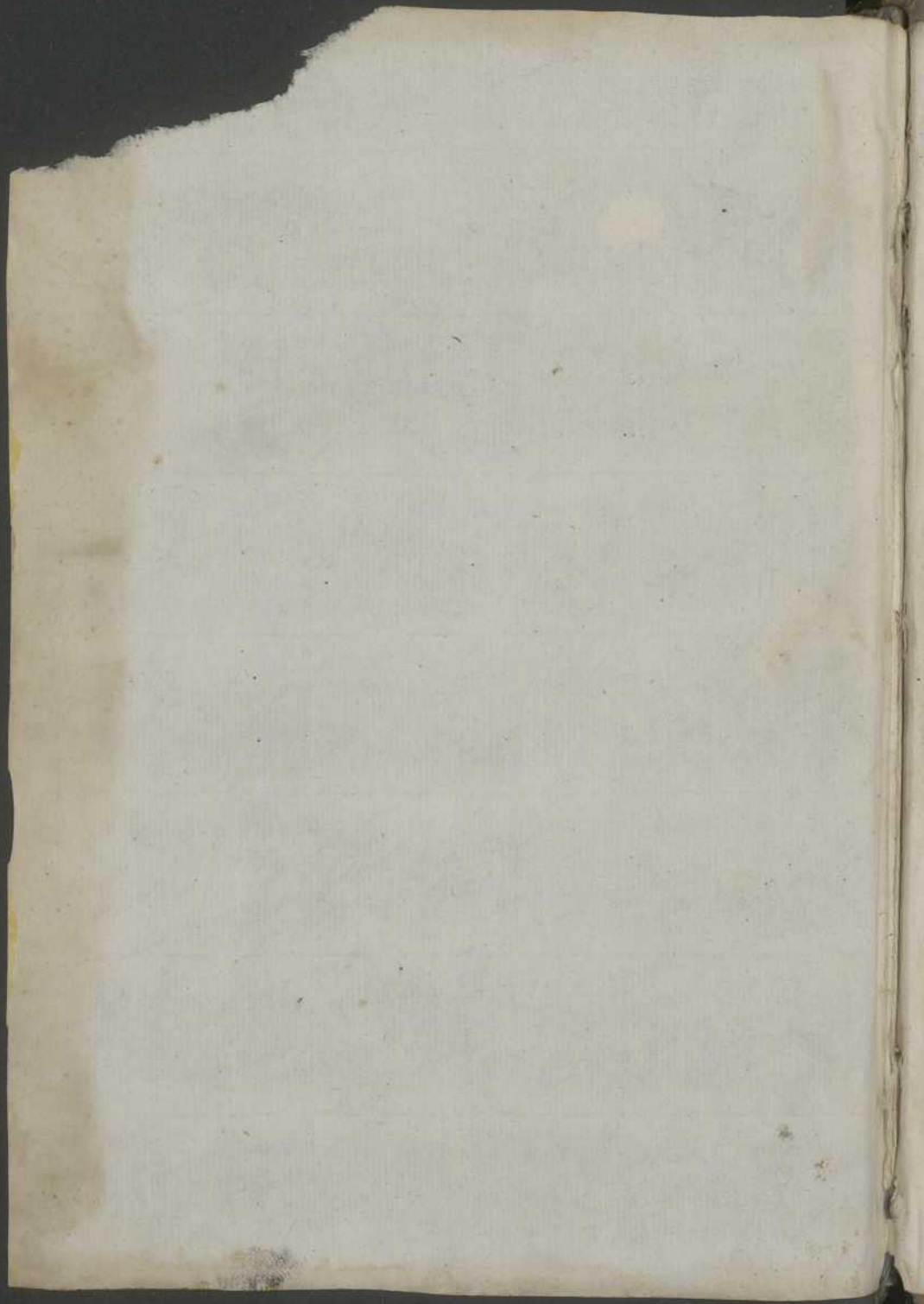

FINIS.

FINIS

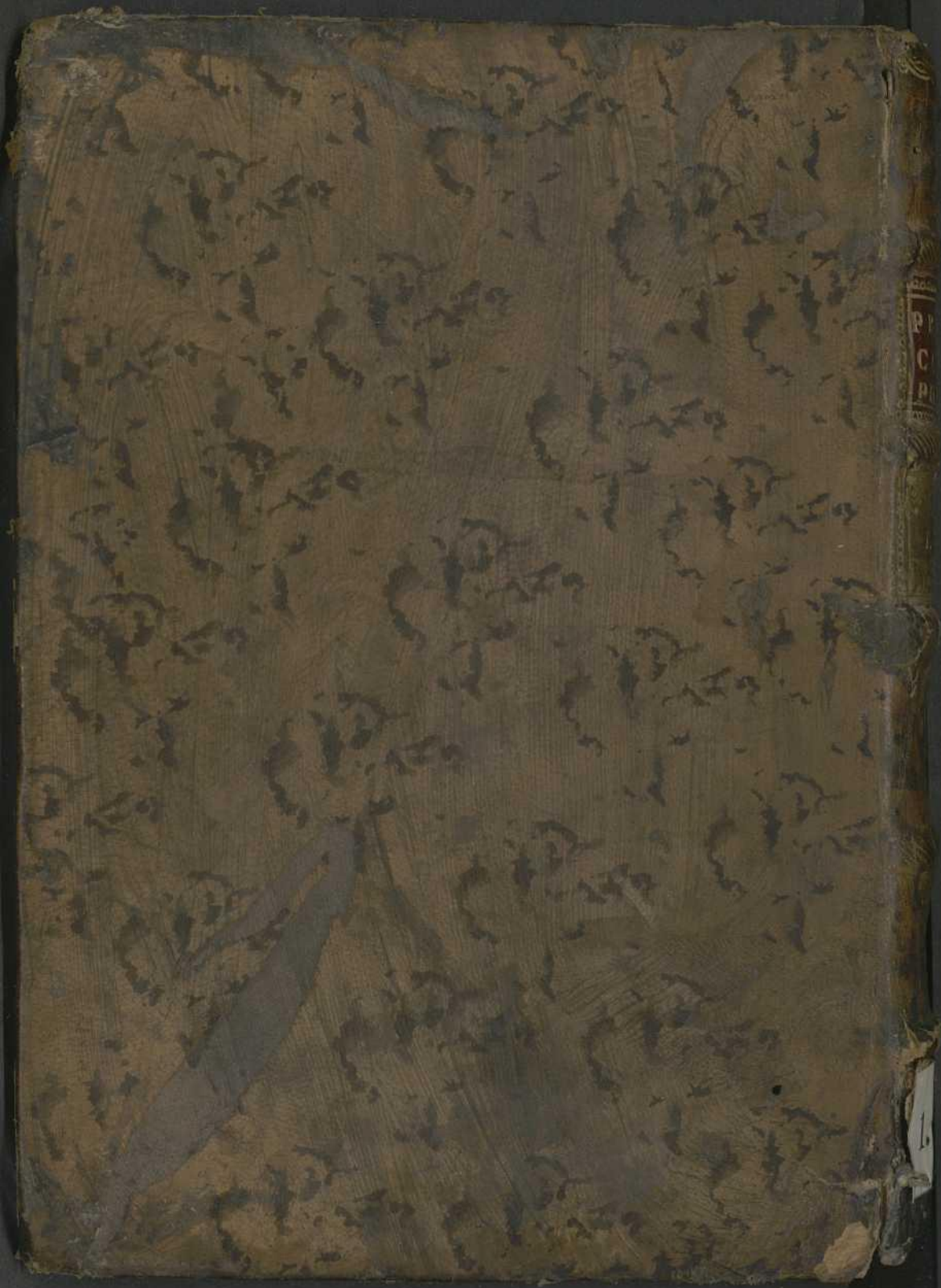

ESTANTE 11

Tabla 7.^a

N.º 3

PRADO
CURSUS
PHILOS.

T. III.

1.031